

Holy Bible

Aionian Edition®

Tongan Bible, Revised West
New Testament

Holy Bible Aionian Edition ®
Tongan Bible, Revised West
New Testament
Language: Tongan
Tonga

Creative Commons Attribution 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 10/30/2025

Source copyright: Public Domain

James Baxley, 2014

Formatted by Speedata Publisher 5.3.10 (Pro) on 12/3/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously and <https://AionianBible.org>

Published by Nainoa Inc, <https://Nainoa-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Volunteer help and comments are welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Talamu'aki

Tongan at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Tongan at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 06/21/25 - 468 translations now available in 230 languages.
- 09/01/25 - 538 translations now available in 291 languages.

Fakahokohoko

Fuakava Fo 'ou

Mātiu	1
Ma‘ake	34
Luke	55
Sione	90
Kau ‘Apostolo	117
Loma	151
1 Kolinitō	165
2 Kolinitō	179
Kaletia	188
‘Efesō	193
Filipai	198
Kolose	202
1 Tesalonaika	205
2 Tesalonaika	208
1 Timote	210
2 Timote	214
Taitusi	217
Filimone	219
Hepelū	220
Semisi	231
1 Pita	235
2 Pita	239
1 Sione	242
2 Sione	246
3 Sione	247
Siute	248
Fakahā	250

Fakamatala Fakalahi

Tohi Fakahinohino

Ngaahi lea

Mape

Tu‘utu‘uni

Ngaahi take fakatata, Doré

Fuakava Fo 'ou

Pea toki pehē 'e Sisu, “E Tamai, fakamolemole ‘akinautolu; he ‘oku ‘ikai te nau ‘ilo ‘aia ‘oku nau fai.” Pea na'a nau vahevahe ‘a hono ngaahi kofu, ‘o talotalo.

Luke 23:34

Mātiu

1 Ko e tohi ‘oe tupu’anga ‘o Sisu Kalaisi, ko e ‘Alo ‘o Tevita, ko e ‘Alo ‘o ‘Epalahame. **2** Na’e tupu ‘ia ‘Epalahame ‘a ‘Aisake; pea tupu ‘ia ‘Aisake ‘a Sēkope; pea tupu ‘ia Sēkope ‘a Siuta mo hono kāinga; **3** Pea tupu ‘ia Siuta ‘a Felesi mo Sala ‘ia Tema; pea tupu ‘ia Felesi ‘a ‘Esilome; pea tupu ‘ia ‘Esilome ‘a ‘Elame; **4** Pea tupu ‘ia ‘Elame ‘a ‘Aminatape; pea tupu ‘ia ‘Aminatape ‘a Naasoni; pea tupu ‘ia Naasoni ‘a Salimone; **5** Pea tupu ‘ia Salimone ‘a Poasi ‘ia Lehapi; pea tupu ‘ia Poasi ‘a ‘Opeti ‘ia Lute; pea tupu ‘ia ‘Opeti ‘a Sese; **6** Pea tupu ‘ia Sese ‘a Tevita ko e tu’i; pea tupu ‘ia Tevita ko e tu’i ‘a Solomone, ‘iate ia [na’e mali] mo ‘Ulia; **7** Pea tupu ‘ia Solomone ‘a Lopoame; pea tupu ‘ia Lopoame ‘a ‘Apaiia; pea tupu ‘ia ‘Apaiia ‘a ‘Esa; **8** Pea tupu ‘ia ‘Esa ‘a Siosafate; pea tupu ‘ia Siosafate ‘a Siolame; pea tupu ‘ia Siolame ‘a ‘Usaia; **9** Pea tupu ‘ia ‘Usaia ‘a Siotame; pea tupu ‘ia Siotame ‘a ‘Ehasi; pea tupu ‘ia ‘Ehasi ‘a Hesekaia; **10** Pea tupu ‘ia Hesekaia ‘a Manase; pea tupu ‘ia Manase ‘a ‘Emone; pea tupu ‘ia ‘Emone ‘a Siosaia; **11** Pea tupu ‘ia Siosaia ‘a Sekonaia mo hono kāinga, ‘o fe’unga mo e kuonga na’e fetuku ai ‘akinautolu ki Papilone; **12** Pea hili hono fetuku ‘akinautolu ki Papilone, pea tupu ‘ia Sekonaia ‘a Saletili; pea tupu ‘ia Saletili ‘a Solopēpeli; **13** Pea tupu ‘ia Solopēpeli ‘a ‘Apaiuta; pea tupu ‘ia ‘Apaiuta ‘a ‘Elaiakimi; pea tupu ‘ia ‘Elaiakimi ‘a ‘Esoa; **14** Pea tupu ‘ia ‘Esoa ‘a Sētoki; pea tupu ‘ia Sētoki ‘a ‘Akemi; pea tupu ‘ia ‘Akemi ‘a ‘Elaiuti; **15** Pea tupu ‘ia ‘Elaiuti ‘a ‘Eliesa; pea tupu ‘ia ‘Eliesa ‘a Matani; pea tupu ‘ia Matani ‘a Sēkope; **16** Pea tupu ‘ia Sēkope ‘a Siosefa ko e husepāniti ‘o Mele, ‘aia ne ne fā’ele i ‘a Sisu, ‘oku ui ko Kalaisi. **17** Pea ko e to’utangata kotoa pē meia ‘Epalahame ‘o a’u kia Tevita ko e to’utangata ‘e hongofulu ma fā; pea meia Tevita ‘o a’u ki he fetuku ki Papilone ko e to’utangata ‘e hongofulu ma fā; pea mei he fetuku ki Papilone ‘o a’u ki he Kalaisi ko e to’utangata ‘e hongofulu ma fā. **18** Pea na’e pehē ‘ae ‘alo’i ‘o Sisu Kalaisi: Kuo fakanofo ‘ene fa’ē ko Mele kia Siosefa, pea te’eki ai te na fe’iloaki, kae ‘iloange, kuo feitama ia ‘i he Laumālie Mā’oni’oni. **19** Pea ko Siosefa ko

hono husepāniti, ko e tangata angatonu, pea na’e ‘ikai ‘i hono loto ke talaki fakahā ia, ka na’a ne tokanga ke tukuange fakafufū pe ia. **20** Kae lolotonga ‘ene fifili ki he ngaahi me’a ni, ‘iloange, kuo hā mai kiate ia ha ‘āngelo ‘ae ‘Eiki ‘i he misi, ‘o ne pehē, “Siosefa, foha ‘o Tevita, ‘oua te ke manavahē ke ma’u ‘a Mele ko ho uaifi: he ko ia kuo fakatupu ‘iate ia ‘oku mei he Laumālie Mā’oni’oni. **21** Pea te ne fā’ele i ‘ae tama, pea te ke ui hono huafa, ko SISU: ko ia ia te ne fakamo’ui hono kakai mei he’enau ngaahi angahala.” **22** Pea na’e fai ‘eni kotoa pē koe’uhī ke fakamo’oni ‘aia na’e folofola’aki ‘e he ‘Eiki ‘i he palōfita, ‘o pehē, **23** “Vakai, ‘e feitama ‘ae tāupo’ou, pea ‘e fā’ele i ‘ae tama, pea ‘e ui hono huafa, ko ‘Imanuela:” ko hono ‘uhinga “Ko e ‘Otua ‘iate kitautolu.” **24** Pea kuo tu’u hake ‘a Siosefa mei he mohe, pea fai ‘e ia ‘o hangē ko e fekau ‘ae ‘āngelo ‘ae ‘Eiki kiate ia, ‘o ne ‘omi ‘a hono uaifi: **25** Ka na’e ‘ikai te na fe’iloaki kae’oua ke ‘alo’i ‘e ia ‘a ‘ene ‘uluaki tama: pea ne ui hono huafa ko SISU.

2 Pea kuo ‘alo’i ‘a Sisu ‘i Petelihema ‘i Siutea, ‘i he ngaahi ‘aho ‘o Helota ko e tu’i, vakai, na’e ha’u ‘ae kau tangata poto mei he potu hahake ki Selūsalema, **2** ‘O pehē, “‘Oku ‘i fē ia ‘aia kuo ‘alo’i ko e Tu’i ‘oe kakai Siu? He kuo mau mamata ‘i he potu hahake ki hono fetu’u, pea kuo mau ha’u ke hū kiate ia.” **3** Pea kuo fanongo ai ‘a Helota ko e tu’i, na’e puputu’u ‘a ‘Elaiakimi; pea tupu ‘ia ‘Elaiakimi ‘a ‘Esoa; **14** ia, mo Selūsalema kotoa pē mo ia. **4** Pea kuo Pea tupu ‘ia ‘Esoa ‘a Sētoki; pea tupu ‘ia Sētoki ‘a ‘Akemi; pea tupu ‘ia ‘Akemi ‘a ‘Elaiuti; **15** Pea tupu ‘ia ‘Elaiuti ‘a ‘Eliesa; pea tupu ‘ia ‘Eliesa ‘a Matani; pea tupu ‘ia Matani ‘a Sēkope; **16** Pea tupu ‘ia Sēkope ‘a Siosefa ko e husepāniti ‘o Mele, ‘aia ne ne fā’ele i ‘a Sisu, ‘oku ui ko Kalaisi. **17** Pea ko e to’utangata kotoa pē meia ‘Epalahame ‘o a’u kia Tevita ko e to’utangata ‘e hongofulu ma fā; pea meia Tevita ‘o a’u ki he fetuku ki Papilone ko e to’utangata ‘e hongofulu ma fā; pea mei he fetuku ki Papilone ‘o a’u ki he Kalaisi ko e to’utangata ‘e hongofulu ma fā. **18** Pea na’e pehē ‘ae ‘alo’i ‘o Sisu Kalaisi: Kuo fakanofo ‘ene fa’ē ko Mele kia Siosefa, pea te’eki ai te na fe’iloaki, kae ‘iloange, kuo feitama ia ‘i ia, mou fakahā mai kiate au, koe’uhī ke u ‘alu atu ‘o hū foki kiate ia.” **9** Pea kuo nau fanongo

ki he tu'i, pea nau 'alu; pea vakai, ko e fetu'u na'a ne afe ki he ngaahi potu 'o Kaleli: 23 Pea na'a nau mamata ai 'i he potu hahake, na'e 'alu ha'u ia 'o nofo 'i he kolo ko Nāsaleti: koe'uhī ke mu'omu'a 'iate kinautolu, 'o a'u ki he potu na'e fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he kau palōfita, 'i ai 'ae tamasi'i pea tu'u mei ai 'i 'olunga. 10 Pea 'i he'enau mamata ki he fetu'u, na'a nau fiefia 'i he fiefia lahi 'aupito. 11 Pea 'i he'enau hū ki he fale, na'a nau mamata ki he tamasi'i na'e 'i he'ene fa'ē ko Mele, mo nau fakatōmape'e 'o hū kiate ia; pea kuo nau vete 'enau koloa, na'a nau 'oatu kiate ia 'ae ngaahi me'a'ofa; ko e koula, mo e laipeno, mo e mula. 12 Pea 'i he valokia 'akinautolu 'e he 'Otua 'i he misi, ke 'oua te nau toe 'alu kia Helota, na'a nau 'alu ki honau fonua 'i ha hala kehe. 13 Pea kuo 'alu 'akinautolu, 'iloange, kuo hā mai ha 'āngelo 'ae 'Eiki kia Siosefa 'i he misi, 'o ne pehē, "Tu'u hake 'o 'ave 'ae tamasi'i mo 'ene fa'ē, pea ke holataki'i ki 'Isipite, pea ke nofo ai ke 'oua ke u fakahā kiate koe: koe'uhī 'e kumi 'e Helota 'ae tamasi'i ke tāmate'i ia." 14 Pea tu'u hake ia, 'o ne 'ave 'ae tamasi'i mo 'ene fa'ē 'i he pō, 'o 'alu ki 'Isipite: 15 Pea na'e 'i ai ia 'o a'u ki he mate 'a Helota: ke fakamo'oni 'aia na'e folofola'aki 'e he 'Eiki 'i he palōfita, 'o pehē, "Kuo u ui mai hoku foha mei 'Isipite." 16 Pea kuo toki 'ilo 'e Helota kuo kākaa'i ia 'e he kau tangata poto, pea 'ita lahi 'aupito, mo ne fekau atu ki Petelihema mo e ngaahi potu ofi ki ai, ke tāmate'i 'ae tamaiki tangata kotoa pē, ngata 'i he ua ta'u 'o 'enau lahi 'o fai ki mui; 'o fakatatau ki he 'aho na'a ne fehu'i fakapapau ai ki he kau tangata poto. 17 Pea na'e toki fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he palōfita ko Selemaia, 'o pehē, 18 "Na'e ongo'i 'i Lama 'ae le'o, ko e lāunga, mo e tangi, mo e tangilāulau, ko e tēnghihia 'e Lesielī 'ene fānau, pea 'ikai te ne tali 'ae fiemālie, koe'uhī kuo 'ikai 'akinautolu." 19 Ka kuo mate 'a Helota, pea vakai, na'e hā mai ha 'āngelo 'ae 'Eiki kia Siosefa 'i he misi 'i 'Isipite, 20 'O ne pehē, "Tu'u hake, pea 'ave 'ae tamasi'i mo 'ene fa'ē, pea 'alu ki he fonua 'o 'Isileli; he kuo mate 'akinautolu na'e kumi ki he mo'ui 'ae tamasi'i." 21 Pea tu'u hake ia 'o 'ave 'ae tamasi'i mo 'ene fa'ē, pea ha'u ki he fonua 'o 'Isileli. 22 Ka 'i he'ene fanongo 'oku pule 'a 'Akileosi 'i Siutea ko e fetongi 'o 'ene tamai ko Helota, na'e manavahē ia ke 'alu ki ai: pea 'i he valoki ia 'e he 'Otua 'i he misi,

na'a ne afe ki he ngaahi potu 'o Kaleli: 23 Pea ha'u ia 'o nofo 'i he kolo ko Nāsaleti: koe'uhī ke fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he kau palōfita, "E ui ia ko e Nāsaline."

3 'I he ngaahi 'aho ko ia na'e ha'u 'a Sione ko e Papitaiso, 'o malanga 'i he toafa 'o Siutea, 2 'o pehē, "Mou fakatomala: he 'oku ofi 'ae pule'anga 'oe langi." 3 He ko eni ia na'e lea ki ai 'ae palōfita ko 'Isiaia, 'o pehē, "Ko e le'o 'oe tokotaha 'oku kalanga 'i he toafa, 'Mou teuteu 'ae hala 'oe 'Eiki, fakatonutonu hono ngaahi 'alu'anga." 4 Pea na'e kofu 'ae Sione ko ia 'aki 'ae fulufulu'i kāmeli, mo e no'o kili'i manu 'i hono no'otanga vala; pea ko 'ene me'akai, ko e he'e mo e me'a hu'amelie 'oe vao. 5 Pea na'e toki 'alu kiate ia 'a Selūsalema, mo Siutea kotoa pē, mo e potu fonua kotoa pē na'e tu'u ofi ki Sioatani, 6 Ke papitaiso 'iate ia 'i Sioatani, 'o vete 'enau ngaahi angahala. 7 Ka 'i he'ene mamata kuo ha'u 'ae tokolahī 'oe Fālesi mo e Sātusi ki he'ene papitaiso, na'e pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ae fānau 'ae ngata fekai, ko hai na'a ne valoki 'akimoutolu ke puna mei he houhau 'e ha'u? 8 Ko ia mou fakahā 'ae ngaahi fua 'oku ngali mo e fakatomala: 9 Pea 'oua te mou pehē 'i homou loto, 'Ko 'emau tamai 'a 'Epalahame' he 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'oku fa'a fai 'e he 'Otua ke fakatupu 'i he ngaahi maka ni 'ae fānau kia 'Epalahame. 10 Pea ko eni, kuo tuku 'ae toki ki he tefito 'oe ngaahi 'akau: ko ia, ko e 'akau kotoa pē 'oku 'ikai tupu ai 'ae fua lelei, 'e tā hifo ia, pea laku ki he afi. 11 Ko e mo'oni 'oku ou papitaiso 'akimoutolu 'aki 'ae vai ki he fakatomala: ka ko ia 'oku muimui 'iate au 'oku lahi ia 'iate au, 'oku 'ikai taau mo au ke u to'o hono topuva'e: pea 'e papitaiso 'e ia 'akimoutolu 'aki 'ae Laumālie Mā'oni'oni mo e afi. 12 'Oku 'i hono nima 'a hono ī, pea te ne fakama'a 'aupito hono haha'anga, 'o tānaki 'a hono uite ki he feleoko; ka 'e tutu 'e ia 'ae kafukafu 'aki 'ae afi ta'ematē." 13 Pea toki ha'u 'a Sisu mei Kaleli ki Sioatani kia Sione, ke papitaiso 'iate ia. 14 Ka na'e ta'ofi ia 'e Sione, 'o pehē, "'Oku ngali mo au ke u papitaiso 'iate koe, pea 'oku ke ha'u kiate au?" 15 Pea lea 'a Sisu kiate ia, 'o pehēange, "Tuku ke fai eni: he 'oku taau mo kitautolu ke fai ki he mā'oni'oni kotoa pē." Pea ne toki tuku

ke fai ia. **16** Pea kuo papitaiso ‘a Sisu, na‘e ‘alu kuonga ko ia, ‘o pehē, “Mou fakatomala, he ‘oku hake leva ia mei he vai; pea vakai, kuo mavaea ofi ‘ae pule‘anga ‘oe langi.” **18** Pea ‘i he hā‘ele ‘a ‘ae langi kiate ia, pea mamata ia ki he Laumālie Sisu ‘o ofi ki he tahī ‘o Kaleli, na‘e mamata ia ki ‘oe ‘Otua ‘oku maliu hifo ‘o hangē ko e lupe, ‘o he ongo kāinga, ko Saimone na‘e ui ko Pita, mo tu‘u mai kiate ia: **17** Pea ‘iloange, ko e le‘o mei ‘Anitelū ko hono tokoua, ‘oku na lafo kupenga he langi, na‘e pehē, “Ko hoku ‘Alo ‘ofa‘anga eni, ki tahī: he ko e ongo toutai ika ‘akinaua. **19** Pea ‘aia ‘oku ou fiemālie lahi ai.”

4 Pea na‘e tataki ‘a Sisu ‘e he Laumālie ki he toafa ke ‘ahi‘ahi‘i ia ‘e he tēvolo. **2** Pea hili ‘ene ‘aukai ‘i he ‘aho ‘e fāngofulu mo e pō ‘e fāngofulu, na‘e toki fiekaia ia. **3** Pea na‘e ha‘u ‘ae ‘ahi‘ahi kiate ia, pea pehē ‘e ia, “Kapau ko e ‘Alo koe ‘oe ‘Otua, fekau ki he ngaahi maka ni ke liliu ko e mā.” **4** Ka na‘e lea ia, ‘o pehēānge, “Kuo tohi, “E ‘ikai mo‘ui ‘ae tangata ‘i he mā pe, ka ‘i he folofola kotoa pē ‘oku ha‘u mei he ‘Otua.” **5** Pea toki ‘ohake ia ‘e he tēvolo ki he kolo tapu, ‘o tuku ia ki he tu‘a falelotu lahi, **6** ‘O ne pehē kiate ia, “Kapau ko e ‘Alo koe ‘oe ‘Otua, fakato koe ki lalo: he kuo tohi, “E fekau ‘e ia ‘ene kau ‘āngelo ke nau vakai koe: pea ‘e hapahapai koe, telia na‘a tou‘ia ho va‘e ‘i he maka.” **7** Pea pehēānge ‘e Sisu kiate ia, “Kuo tohi foki, “Oua na‘a ke ‘ahi‘ahi ki he ‘Eiki ko ho ‘Otua.” **8** Pea toe ‘ohake ia ‘e he tēvolo ki he mo‘unga mā‘olunga ‘aupito, ‘o ne fakahā kiate ia ‘ae ngaahi pule‘anga kotoa pē ‘o māmani, mo honau lelei; **9** ‘o ne pehē kiate ia, “Te u ‘atu ‘ae ngaahi me‘a ni kotoa pē mo‘ou, ‘o kapau te ke fakatōmape‘e ‘o hū kiate au.” **10** Pea talaange ‘e Sisu kiate ia, “Ke ke ‘alu ‘i henī, Sētane: he kuo tohi, ‘Ke ke hū ki he ‘Eiki ko ho ‘Otua, pea ko ia pe te ke tauhi.” **11** Pea toki ‘alu ‘ae tēvolo ia: **2** Pea lea ia, ‘o ne akonaki kiate kinautolu, ‘iate ia, pea ‘iloange, kuo ha‘u ‘ae kau ‘āngelo ‘o ‘o pehē, **3** ““Oku monū‘ia ‘ae angavaivai: he tauhi ia. **12** Pea ‘i he fanongo ‘a Sisu kuo tuku ‘oku ‘onautolu ‘ae pule‘anga ‘oe langi. **4** ““Oku ‘a Sione ki he fale fakapōpula, na‘e ‘alu ia ki Kaleli; **13** Pea mahu‘i ia mei Nāsaleti, pea ‘alu ‘o nofo ‘i Kapaneume, ‘aia ‘oku ‘i he matātahi, ‘i he ngata‘anga ‘oe fonua ‘o Sepulone mo Nafitalai: ‘oku fiekaia mo fieinua ki he mā‘oni‘oni: he te **14** Koe‘uhi ke fakamo‘oni ‘aia na‘e lea ‘aki ‘e he nau fonu ai. **7** ““Oku monū‘ia ‘ae manava‘ofa: he palōfita ko ‘Isaia, ‘o pehē, **15** “Ko e fonua ‘o te nau ma‘u ‘ae ‘ofa. **8** ““Oku monū‘ia ‘ae loto Sepulone, mo e fonua ‘o Nafitalai, ‘i he potu ki ma‘a: he te nau mamata ki he ‘Otua. **9** ““Oku tahi, ‘itu‘a Sioatani, ko Kaleli ‘oe Senitaille, **16** Ko monū‘ia ‘ae fa‘a fakalelei: ‘e ui ai ‘akinautolu ko e kakai na‘e nofo ‘i he po‘uli, kuo mamata ki e fānau ‘ae ‘Otua. **10** ““Oku monū‘ia ‘akinautolu he maama lahi; pea kuo tupu hake ‘ae maama kuo fakatanga‘i koe‘uhi ko e mā‘oni‘oni: he kiate kinautolu na‘e nofo ‘i he tele‘a mo e ‘ata ‘oku ‘onautolu ‘ae pule‘anga ‘oe langi. **11** ‘oe mate.” **17** Pea na‘e fua malanga ‘a Sisu ‘i he ““Oku monū‘ia ‘akimoutolu, ‘oka manukia, mo

pehē ‘e ia kiate kinaua, “Muimui ‘iate au, pea te u ngaohi ‘akimoua ko e toutai tangata.” **20** Pea na‘a na li‘aki leva hona kupenga, ‘o muimui ‘iate ia. **21** Pea ‘alu ia mei ai, pea ne mamata ki he ongo kāinga kehe, ko Semisi ko e [foha] ‘o Sepeti, mo Sione ko hono tokoua, ‘i he vaka mo ‘ena tamai ko Sepeti, ‘o pena honau kupenga; pea ne ui ‘akinaua. **22** Pea na‘a na li‘aki leva ‘ae vaka mo ‘ena tamai, ka na muimui ‘iate ia. **23** Pea ‘alu ‘a Sisu ‘i he potu kotoa pē ‘o Kaleli, ‘o akonaki ‘i honau ngaahi falelotu, pea malanga‘aki ‘ae ongoongolelei ‘oe pule‘anga, ‘o ne fakamo‘ui ‘ae mahaki kehekehe kotoa pē, mo e hangatāmaki kotoa pē na‘e ‘i he kakai. **24** Pea mafola atu hono ongoongo ‘i Silia kotoa pē: pea nau ‘omi kiate ia ‘ae kakai mahaki kotoa pē, na‘e tu‘ia ‘i he mahaki kehekehe mo e ngaahi feinga mamahi, mo e nīhi na‘e ‘ulusino ai ‘ae ngaahi tēvolo, mo kinautolu na‘e vale, mo kinautolu na‘e mahaki tete; pea ne fakamo‘ui ‘akinautolu. **25** Pea na‘e muimui ‘iate ia ‘ae kakai lahi ‘aupito mei Kaleli, mo Tikapolusi, mo Selūsalema, mo Siutea, pea mo e kauvai ‘e taha ‘o Sioatani.

5 Pea ‘i he‘ene mamata ki he kakai tokolahī, na‘e ‘alu hake ia ki he mo‘unga: pea kuo nofo hifo ia, pea ha‘u ‘ene kau ākonga kiate ‘ae fiemālie. **5** ““Oku monū‘ia ‘ae angamalū: he te nau ma‘u ‘ae fonua. **6** ““Oku monū‘ia ‘akinautolu monū‘ia ‘akinautolu ‘oku tangi: he te nau ma‘u ‘ae fonua. **7** ““Oku monū‘ia ‘ae manava‘ofa: he te nau ma‘u ‘ae fonua. **8** ““Oku monū‘ia ‘ae loto fānau ‘ae ‘Otua. **10** ““Oku monū‘ia ‘akinautolu he maama lahi; pea kuo tupu hake ‘ae maama kuo fakatanga‘i koe‘uhi ko e mā‘oni‘oni: he kiate kinautolu na‘e nofo ‘i he tele‘a mo e ‘ata ‘oku ‘onautolu ‘ae pule‘anga ‘oe langi. **11** ‘oe mate.” **17** Pea na‘e fua malanga ‘a Sisu ‘i he ““Oku monū‘ia ‘akimoutolu, ‘oka manukia, mo

fakatanga‘i, mo lohiekina ‘akimoutolu ‘i he me‘a “Fakalelei vave mo ho fili, lolotonga ho‘omo kei kovi kotoa pē, koe‘ahi ko au. 12 Mou fiemālie ‘o ‘i he hala mo ia, telia na‘a tukuange koe ‘e ho fiefia lahi ‘aupito: he ‘oku lahi ho‘omou totongi fili ki he fakamaau, pea tuku koe ‘e he fakamaau ‘i he langi: he na‘e pehē ‘enau fakatanga‘i ‘ae ki he pule, pea ‘e tuku koe ki he fale fakapōpula. kau palōfita na‘e mu‘a ‘iate kimoutolu. 13 “Ko e 26 Ko ‘eku tala mo‘oni kiate koe, ‘E ‘ikai ‘aupito māsimā ‘o māmani ‘akimoutolu: pea kapau kuo te ke hao mei ai, kae‘oua ke ke ‘oatu ‘ae totongi mole ‘i he māsimā hono kona, ‘e toe fakakona‘i kotoa pē. 27 “Kuo mou fanongo na‘e pehē kiate fēfee‘i ia? Ngata ai, ‘oku ‘ikai ‘aonga ia, ka ke lī kinautolu ‘i mu‘a, “Oua na‘a ke tono fefine.” 28 ki tua‘ā, pea ke molomoloki ia ‘e he kakai. 14 Ka ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, Ko ia ‘oku “Ko e maama ‘o māmani ‘akimoutolu. Ko e kolo fakasio ki ha fefine ke holi ki ai, ‘oku tono‘i ia ‘oku tu‘u ‘i ha mo‘unga, ‘oku ‘ikai fa‘a fakapuli ‘e ia ‘i hono loto. 29 Pea kapau ‘oku fakahala‘i ia. 15 Pea ‘oku ‘ikai tutu ha maama, mo tuku ia koe ‘e ho mata to‘omata‘u, kape‘i ia, ‘o li‘aki ‘i he lalo puha fua, ka ki he tu‘unga maama; pea ‘oku ulo ia kiate kinautolu kotoa pē ‘oku ‘i he fale. 16 Tuku ke ulo pehē ho‘omou maama ‘i he ‘ao ‘oe kakai, koe‘ahi ke nau mamata ki ho‘omou ngaahi ngāue lelei, pea fakamālō‘ia ‘a ho‘omou Tamai ‘aia ‘oku ‘i he langi. 17 “Oua na‘a mou mahalo kuo u ha‘u ke fakata‘e aonga‘i ia: pe a ko ia ‘e malī mo ia kuo fakamāvae, ko kotoa pē. 19 Ko ia te ne li‘aki ha [fekau] si‘i ‘i he e tono fefine ia. 33 “Kuo mou fanongo foki, ngaahi fekau ni, pea akonaki pehē ki he kakai, na‘e pehē ‘iate kinautolu ‘i mu‘a, “Oua na‘a ke ‘e ui ia ko e si‘i hifo ‘i he pule‘anga ‘oe langi: fuakava loi, ka ke fai kia Sihova ho‘o fuakava.” 34 ka ko ia te ne fai ia, mo akonaki ‘aki ia, ‘e ui ia Ka ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, ‘oua te mou ko e lahi ‘i he pule‘anga ‘oe langi. 20 He ‘oku fuakava: pe ki he langi; he ko e ‘afio‘anga ia ‘oe ou tala atu kiate kimoutolu, Kapau ‘e ‘ikai lahi ‘Otua: 35 pe ki he fonua; he ko hono tu‘ungava‘e: hake ho‘omou mā‘oni‘oni ‘i he [mā‘oni‘oni] ‘oe pe ki Selūsalema; he ko e kolo ia ‘oe Tu‘i lahi. 36 kau tangata tohi mo e Fālesi, ‘e ‘ikai ‘aupito te Pea ‘oua na‘a ke fuakava ki ho ‘ulu, he ‘oku ‘ikai mou hū ki he pule‘anga ‘oe langi. 21 “Kuo mou te ke fa‘a ngaohi ha‘u‘oni lou‘ulu ke hinehina fanongo na‘e pehē kiate kinautolu ‘i mu‘a, “Oua pe ‘uli‘uli. 37 Ka ‘i ho‘omou alea, ke “Io” pe na‘a ke fakapō; pea ko ia ‘e fakapō ‘e tu‘utāmaki ho‘omou “Io;” mo “Ikai” pe ho‘omou “Ikai;” he ia ki he fakamaau.” 22 Ka ‘oku ou tala atu kiate ko ia ‘oku fakalahi ‘aki ‘a eni, ‘oku tupu ‘i he kimoutolu, Ko ia ‘e ‘ita noa pē ki hono kāinga, kovi. 38 “Kuo mou fanongo na‘e lea pehē, “[Ke ‘e tu‘utāmaki ia ki he fakamaau: pea ko ia te totongi] ‘aki ‘ae mata ‘ae mata, mo e nifo ‘ae ne ui hono kāinga, ‘Ko e vale,’ ‘e tu‘utāmaki ia ki he afi ‘o te ne sipi‘i ho [kou‘ahe] to‘omata‘u, fulihi atu heli. (Geenna g1067) 23 Ko ia kapau ‘oku ke ‘omi foki kiate ia ho kou‘ahe ‘e taha. 40 Pea kapau ‘e ho‘o me‘a foaki ki he ‘esi feilaulau, pea ke toki loto ha taha ke fakamaau koe, ka ne ma‘u ai manatu‘i ai ‘oku kovi‘ia ho kāinga kiate koe; 24 ho kofutu‘a, tuku ke ne ma‘u mo ho pulupulu Tuku ho‘o me‘a foaki ‘i he ‘ao ‘oe ‘esi feilaulau, foki. 41 Pea ko ia ‘e fakafiu‘i koe ke mo ō mo pea ke ‘alu koe; ‘o tomu‘a fakalelei ki ho kāinga, ia ‘i he maile ‘e taha, ‘alu mo ia [‘i he maile] pea ke toki ha‘u, ‘o ‘oatu ho‘o me‘a foaki. 25 ‘e ua. 42 Foaki kiate ia ‘oku kole kiate koe, pea

'oua na'a fulitu'a kiate ia 'oku fie nō meiate he te'eki ai te mou kole kiate ia, 'ae ngaahi me'a koe. **43** "Kuo mou fanongo na'e lea pehē, 'Ke 'oku mou masiva ai. **9** Ko ia ke pehē ni ho'omou ke 'ofa ki ho kaungā'api, kae fehi'a ki ho fili." lotu: Ko 'emau Tamai 'oku 'i he langi, Ke tāpuhā **44** Ka 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'Ofa ki ho huafa. **10** Ke hoko mai ho'o pule. Ke fai ho homou ngaahi fili, tāpuaki'i 'akinautolu 'oku finangalo 'i māmanī, 'o hangē 'i he langi. **11** kape'i 'akimoutolu, fai lelei kiate kinautolu 'oku Ke foaki mai he 'aho ni ha'amau me'akai. **12** fehi'a kiate kimoutolu, pea hūfia 'akinautolu Pea fakamolemole 'emau angahala, 'o hangē 'oku fai kovi mo fakatanga kiate kimoutolu; **45** ko 'emau fakamolemolea 'akinautolu kuo fai koe'uhī ke mou taau mo e fānau 'a ho'omou angahala kiate kimautolu. **13** Pea 'oua na'a Tamai 'aia 'oku 'i he langi: he 'oku ne pule ke tuku 'akimautolu ki he 'ahi'ahi, kae fakamo'u ui hopo 'ene la'ā ki he angakovi mo e angalelei, 'akimautolu mei he kovi: He 'oku 'o'ou 'ae pule, pea 'oku ne tuku 'ae 'uha ki he angatonu mo e mo e mālohi, mo e nāunau, 'o ta'engata. 'Emeni. ta'eangatonu. **46** He kapau 'oku mou 'ofa kiate **14** "He kapau te mou fakamolemole 'ae angahala kinautolu 'oku 'ofa kiate kimoutolu, ko e hā 'ae 'ae kakai, 'e fakamolemolea 'akimoutolu 'e totongi te mou ma'u? He 'ikai 'oku fai pehē 'ae ho'omou Tamai 'i he langi. **15** Pea kapau 'e 'ikai kau tānaki tukuhau? **47** Pea kapau 'oku mou te mou fakamolemole 'ae angahala 'ae kakai, fe'ofo'ofani mo homou kāinga pe, 'oku lelei pea 'e 'ikai fakamolemolea 'e ho'omou Tamai lahi hake ia? He 'ikai 'oku pehē 'ae kau tānaki ho'omou angahala. **16** "Pea ka mou ka 'aukai tukuhau? **48** Ko ia ke haohaoa 'akimoutolu he foki, 'oua na'a mou fakamatapeko, 'o hangē ko 'oku haohaoa 'a ho'omou Tamai 'oku 'i he langi.

6 "Vakai ke 'oua na'a mou fai ho'omou foaki 'i he 'ao 'oe kakai, koe'uhī ke nau mamata ki ai: ka pehē, 'e 'ikai ha'amou totongi mei ho'omou Tamai 'oku 'i he langi. **2** "Ko ia 'oka ke ka fai ha foaki, 'oua na'a ke ifi 'ae me'a lea 'i ho 'ao, 'o hangē ko ia 'oku fai 'e he mālualoi 'i he ngaahi falelotu mo e hala, koe'uhī ke nau ma'u 'ae fakamālō 'ae kakai. Ko 'eku tala mo'oni kiate kimoutolu, Kuo nau ma'u 'enau totongi. **3** Ka 'oka ke ka fai ha foaki, 'oua na'a 'ilo 'e ho nima to'ohema 'aia 'oku fai 'e ho nima to'omata'u: **4** Koe'uhī ke lilo ho'o foaki: pea ko ho'o Tamai 'aia 'oku 'afio'i 'i he lilo, 'e totongi fakahā 'e ia kiate koe. **5** "Pea 'oka ke ka lotu, 'oua na'a ke hangē ko e mālualoi: he 'oku nau manako ke lotu tu'u 'i he ngaahi falelotu mo e tuliki 'oe ngaahi hala, koe'uhī ke mamata 'ae kakai kiate kinautolu. Ko 'eku tala mo'oni kiate kimoutolu, Kuo nau ma'u 'enau totongi. **6** Ka ko koe, 'oka ke ka lotu, hū ki ho'o potu lilo, pea kuo tāpuni ho matapā, lotu ki ho'o Tamai 'aia 'oku 'i he lilo; pea ko ho'o Tamai 'aia 'oku 'afio'i 'i he lilo, 'e totongi fakahā 'e ia kiate koe. **7** Ka 'oka mou ka lotu, 'oua na'a mou launoa, 'o hangē ko e hiteni: he 'oku nau mahalo 'e fanongo kiate kinautolu 'i he enau lea lahi. **8** "Ko ia 'oua na'a mou tatau mo kinautolu: he 'oku 'ilo 'e ho'omou Tamai, 'i

ho'omou mo'ui, ki ha me'a te mou kai, pe ha he mata 'o ho kāinga. 6 "Oua na'a 'oatu 'ae me'a te mou inu; pe ki homou sino, 'i ha me'a me'a mā'oni'oni ki he fanga kulī, pe sī ho'omou te mou 'ai ki ai. 'Ikai 'oku lahi 'ae mo'ui 'i he mata'itofe ki he fanga puaka, telia na'a nau me'akai, mo e sino 'i he kofu? 26 Vakai ki he malamalaki ia 'i honau lalo va'e, pea foki mai fanga manu 'oe 'atā: 'oku 'ikai te nau tūtū'i pe 'o haehae 'akimoutolu. 7 "Kole, pea 'e foaki ia tu'usi, pe fetuku ki ha feleoko; ka 'oku fafanga kiate kimoutolu; kumi, pea te mou 'ilo; tukituki, 'akinautolu 'e ho'omou Tamai 'i he langi. 'Ikai pea 'e to'o ia kiate kimoutolu: 8 He ko ia kotoa 'oku lahi hake 'akimoutolu 'iate kinautolu? 27 pē 'oku kole, 'oku ne ma'u; pea ko ia 'oku kumi, Ko hai ia 'iate kimoutolu 'e fā'a fakaloloa si'i ki 'oku ne 'ilo; pea ko ia 'oku tukituki, 'e to'o kiate he'ene mo'ui 'i he'ene tokanga ki ai? 28 "Pea ko ia. 9 He ko e tangata fē 'iate kimoutolu, kapau e hā 'oku mou tokanga ai ki he kofu? Tokanga 'e kole mā 'e hono foha, te ne 'orange ki ai ha ki he fisi'i 'akau 'oe ngoue, 'oku fele'i 'enau maka? 10 Pe kapau te ne kole ha ika, 'e 'orange tupu; 'oku 'ikai te nau ngāue, pea 'oku 'ikai te ki ai ha ngata? 11 Ko ia kapau 'oku mou 'ilo, ka nau filo: 29 Ka 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, ko e angakovi, ke foaki 'ae ngaahi me'a lelei ki na'e 'ikai tatau 'ae teunga 'o Solomone 'i hono ho'omou fānau, 'e fēfē hono lahi hake 'oe [fie] nāunau kotoa pē mo ha taha 'okinautolu na. 30 foaki 'ae ngaahi lelei 'e ho'omou Tamai 'oku 'i Pea ko ia, kapau 'oku fakakofu pehē 'e he 'Otua he langi kiate kinautolu 'oku kole kiate ia? 12 'ae mohuku 'oe ngoue, 'aia 'oku 'i ai he 'aho Ko ia, ko e me'a kotoa pē 'oku mou loto ke fai 'e ni, kae li ki he ngoto'umu 'apongipongi, pea 'e he kakai kiate kimoutolu, ke mou fai ia kiate 'ikai lahi hake['ene fie fakakofu'i] 'akimoutolu, kinautolu: he ko e fono ia mo e kau palōfita. 13 'akimoutolu 'oku si'i ho'omou tui? 31 "Ko ia "Mou hū 'i he matapā fāsi'i: he 'oku fālahi 'ae 'oua na'a mou tokanga, 'o pehē, 'Ko e hā te matapā, mo 'ata'atā 'ae hala, 'oku fakatau ki he tau kai?" pe, 'Ko e hā te tau inu?' pe, 'Te tau mate, pea 'oku hū ai 'ae tokolahia. 14 Koe'uhiko'fū'aki 'ae hā?' 32 (He 'oku kumi 'e he Senitaile 'oku fāsi'i 'ae matapā, mo laus'i 'ae hala, 'oku ki he ngaahi me'a ni kotoa pē:) he 'oku 'ilo 'e fakatau ki he mo'ui, pea 'oku 'ilo ia 'e he tokosi'i ho'omou Tamai 'i he langi 'oku mou masiva 'i he pe. 15 "Vakai telia 'ae kau palōfita kākā, 'oku ngaahi me'a ni kotoa pē. 33 Ka mou fuofua kumi ha'u kiate kimoutolu 'oku kofu fakasipi, ka ko 'ae pule'anga 'oe 'Otua, mo 'ene mā'oni'oni; e fanga ulofi fekai 'i loto 'akinautolu. 16 Te pea 'e fakalahi 'aki 'ae ngaahi me'a ni kotoa mou 'ilo 'akinautolu 'i honau ngaahi fua. He pē kiate kimoutolu. 34 Ko ia ke 'oua na'a mou 'oku toli 'e he kakai 'ae fua 'oe vaine 'i he 'akau tokanga ki he 'apongipongi: koe'uhiko'fū'aki 'e tokanga talatala, pe ko e fiki 'i he talatala'āmoa? 17 Pea 'ae 'apongipongi ki he ngaahi me'a 'o'ona. 'Oku pehē, 'oku tupu 'i he 'akau lelei kotoa pē 'ae fua lelei; kae tupu 'i he 'akau kovi 'ae fua kovi. 18 'E 'ikai fa'a tupu 'i he 'akau lelei 'ae fua kovi, pe tupu 'i he 'akau kovi 'ae fua lelei. 19 Ko e 'akau kotoa pē 'oku 'ikai tupu ai 'ae fua lelei 'oku tā hifo, pea laku ki he afi. 20 Ko ia te mou 'ilo 'akinautolu 'i honau ngaahi fua. 21 "E 'ikai hū ki he pule'anga 'oe langi 'akinautolu kotoa pē 'oku pehē mai kiate au, "Eiki, 'Eiki," ka ko ia 'oku ne fai 'ae finangalo 'o 'eku Tamai 'oku 'i he langi. 22 'E pehē kiate au 'e he tokolahia 'i he 'aho ko ia, "Eiki, 'Eiki, 'ikai na'a mau akonaki 'i ho huafa? Pea 'i ho huafa na'a mau kapusi kitu'a 'ae kau tēvolo? Pea 'i ho huafa na'a mau fai 'ae ngaahi me'a mana lahi?" 23 Pea te u toki fakahā kiate kinautolu, 'Na'e 'ikai 'aupito te u

7 "Oua na'a mou fakamaau, telia na'a fakamaaua 'akimoutolu. 2 He ko e anga ko ia 'oku mou fakamaau 'aki, 'e fakamaaua ai 'akimoutolu: pea ko e fuofua ko ia te mo fua 'aki, 'e toe fua 'aki ia kiate kimoutolu. 3 Pea ko e hā 'oku ke tokanga ai ki he malamala'i 'akau 'oku 'i he mata 'o ho kāinga, ka 'oku 'ikai te ke tokanga ki he fu'u 'akau 'oku 'i ho mata 'o'ou? 4 Pea 'e fēfē ha'o fa'a pehē ki ho kāinga, 'Tuku ke u to'oa mai 'ae malamala'i 'akau mei ho mata' kae vakai, ['oku ai] 'ae fu'u 'akau 'i ho mata 'o'ou? 5 Ko e mālualoi koe, tomu'a, li 'ae fu'u 'akau mei ho mata 'o'ou; pea te ke toki mamata totonus ke to'o 'ae malamala'i 'akau mei

'iloa 'akimoutolu: 'alu 'iate au 'akimoutolu 'oku nonofo mo 'Epalahame, mo 'Aisake, mo Sēkope, fai kovi.' 24 "Ko ia 'oku ne fanongo ki he'eku 'i he pule'anga 'oe langi. 22 Ka ko e fānau 'oe tala ni, pea fai ki ai, te u fakatatau ia ki he pule'anga 'e kapusi kitua'ā ki he fakapo'uli: pea tangata poto, na'e langa hono pale 'i he [funga] 'e 'i ai 'ae tangi mo e fengai'itaki 'oe nifo." 23 maka: 25 Pea tō 'ae 'uha, pea 'oho mai 'ae vai, Pea talaange 'e Sisu ki he 'eikita, "Ke ke 'alu, pea hoko mo e havili, 'o tō ki he pale ko ia; ka pea 'e fai kiate koe, 'o hangē ko ho'o tui." Pea na'e 'ikai holo ia: he na'e langa ia 'i he funga na'e mo'ui 'ene tamaio'eiki 'i he feitu'ula'ā ko maka. 26 "Ka ko ia ia 'oku fanongo ki he'eku ia. 24 Pea kuo hū 'a Sisu ki he pale 'o Pita, pea ngaahi tala ni, pea 'ikai fai ki ai, 'e fakatatau ia mamata ia ki he fa'ē 'a hono uaifi 'oku tokoto ki he tangata vale, 'aia na'e langa hono pale 'i ia, 'i he mahaki ko e mofi. 25 Pea na'a ne ala he 'one'one: 27 Pea tō 'ae 'uha, pea 'oho mai 'ae ki hono nima, pea mahu'i 'iate ia 'ae mofi: pea vai, pea hoko mo e havili, 'o tō ki he pale ko ia; tu'u hake ia, 'o ne tauhi 'akinautolu. 26 Pea kuo pea holo ia: pea ko e me'a lahi 'a hono holoki." efiafi, na'a nau 'omi kiate ia 'ae tokolahi kuo 28 Pea kuo faka'osi 'e Sisu 'ae ngaahi tala ni, pea 'ulusino ai 'ae kau tēvolo: pea ne kapusi 'ae ofo 'ae kakai 'i he'ene akonaki: 29 He na'a ne kau laumālie 'aki 'a ['ene lea,] 'o ne fakamo'ui akonaki'i 'akinautolu 'o taau mo ia 'oku mālohi, 'akinautolu kotoa pē na'e mahaki: 27 Koe'uhī kae 'ikai hangē ko e kau tangata tohi.

8 Pea kuo 'alu hifo 'a Sisu mei he mo'unga, pea muimui 'iate ia 'ae kakai tokolahī. 2 Pea 'iloange, kuo ha'u 'ae tangata kilia 'o hū kiate ia, 'o pehē, "'Eiki, kapau ko ho finangalo, 'oku ke fa'a fakama'a au.'" 3 Pea mafao atu 'e Sisu 'a hono nima, 'o ala kiate ia, 'o pehē, "Ko hoku loto ia; ke ke ma'a koe." Pea fakama'a leva hono kilia. 4 Pea pehē 'e Sisu kiate ia, "Vakai ke 'oua na'a ke tala ia ki ha tokotaha; ka ke 'alu, 'o fakahā koe ki he taula'eiki, mo 'oatu 'ae me'a'ofa na'e fekau 'e Mōsese, ko e fakamo'oni kiate kinautolu." 5 Pea kuo hoko 'a Sisu ki Kapaneume, na'e ha'u kiate ia ha 'eikita, 'o kole kiate ia, 6 'O ne pehē, "'Eiki, 'oku tokoto 'eku tamaio'eiki 'i 'api 'oku mahaki 'i he mahaki tete, pea mamahi lahi." 7 Pea pehēange 'e Sisu kiate ia, "Te u 'alu atu 'o fakamo'ui ia." 8 Pea lea 'ae 'eikita, 'o pehēange, "'Eiki, 'oku 'ikai taau mo au ke ke hū ki hoku pale: kae fai pe ha'o lea, pea 'e mo'ui ai 'eku tamaio'eiki. 9 He ko e tangata pule'ia au, ka 'oku ai 'ae kautau 'oku ou pule'i: pea 'oku ou pehē ki ha taha, "Alu," pea 'alu ia; pea ki ha taha, 'Ha'u,' pea ha'u ia; pea ki he'eku tamaio'eiki, 'Fai eni,' pea 'oku ne fai ia." 10 Pea kuo fanongo 'a Sisu, pea ofo ia, 'o ne pehē kiate kinautolu na'e muimui mai, "'Oku ou tala mo'oni atu kiate kimoutolu, na'a mo 'Isileli, 'oku 'ikai te u 'ilo ai ha tui 'e pehē ni hono lahi. 11 Pea 'oku ou tala 'atu kiate kimoutolu, 'E ha'u 'ae tokolahī mei he potu hahake mo e potu lulunga, 'onau

Pea fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he palōfita ko 'Isaia, 'o pehē, "Ko ia ia ne to'o 'etau ngaahi vaivai, 'o ne fua ['etau] ngaahi mamahi." 18 Pea 'i he mamata 'a Sisu kuo tokolahī 'ae kakai 'oku foliaki 'iate ia, ne ne fekau ke 'alu ki he kauvai 'e taha. 19 Pea na'e ha'u 'ae tangata tohi 'e tokotaha, 'o ne pehē kiate ia, "'Eiki, te u muimui 'iate koe 'i he potu kotoa pē te ke 'alu ki ai." 20 Pea pehēange 'e Sisu kiate ia, "'Oku ma'u 'e he fanga fokisi 'ae tafu, mo e fanga manu 'oe 'atā 'ae mohe'anga; ka 'oku 'ikai ma'u 'e he Foha 'oe tangata ha potu ke tokoto ai hono 'ulu." 21 Pea pehē 'ene ākonga 'e taha kiate ia, "'Eiki, tuku au ke u tomu'a 'alu 'o tanu 'eku tamai. 22 Ka na'e talaange 'e Sisu kiate ia, "Muimui 'iate au; pea tuku ke tanu 'e he mate honau mate." 23 Pea kuo heka vaka ia, kae muimui 'ene kau ākonga 'iate ia. 24 Pea vakai, na'e tō 'ae taufa lahi 'i he tahī, pea fakapūlōu 'aki 'ae vaka 'ae ngaahi peau: ka na'e mohe ia. 25 Pea ha'u 'ene kau ākonga, 'o fafangu ia, mo nau pehē, "'Eiki, fakamo'ui 'akinautolu; kuo tau mate!" 26 Pea pehēange 'e ia kiate kinautolu, "Ko e hā 'oku mou manavahē ai, 'akimoutolu 'oku si'i ho'omou tui?" Pea toki tu'u hake ia, 'o lolomi 'ae matangi mo e tahī; pea na'e tofuki [leva]. 27 Ka na'e ofo ai 'ae kau tangata, 'o[nau] pehē, "Ko e tangata hā eni, koe'uhī 'oku talangofua kiate ia 'ae matangi mo e tahī!" 28 Pea kuo hoko ia ki he kauvai 'e taha, ki he fonua 'oe Kekesini, na'e fakafetaulaki kiate ia 'ae toko ua

na'e 'ulusino ai 'ae kau tēvolo, ko 'ena omi mei 'iate au." Pea tu'u hake ia, 'o muimui 'iate ia. he ngaahi fa'itoka, kuo lili 'aupito 'aupito, ko ia 10 Pea kuo nofo 'a Sisu 'i he fale ke kai, vakai, na'e 'ikai fa'a 'alu ai ha taha 'o ofi ki he hala ko na'e ha'u 'ae tokolahi 'oe tānaki tukuhau mo ia. 29 Pea 'iloange, kuo na kalanga, 'o pehē, "Ko e angahala, 'onau nonofo mo ia mo 'ene kau e hā 'akimaua kiate koe, 'e Sisu, ko e 'Alo 'oe ākonga. 11 Pea kuo mamata ki ai 'ae kau Fālesi, 'Otua? He kuo ke ha'u ki heni ke tomu'a tautea pea nau pehē ki he 'ene kau ākonga, "Ko e hā 'akimaua 'i he te'eki ai hoko 'ae kuonga?" 30 Pea 'oku kai fakataha ai homou 'Eiki mo e kau tānaki na'e 'i he mama'o atu 'iate kinautolu 'ae fanga tukuhau mo e angahala?" 12 Pea kuo fanongo puaka lahi na'e fafanga. 31 Pea kole 'ae kau ki ai 'a Sisu, pea pehē 'e ia kiate kinautolu, tēvolo kiate ia, 'o pehē, "Kapau 'oku ke kapusi "Oku 'ikai 'aonga 'ae faito'o kiate kinautolu 'oku 'akimautolu kitu'a, tuku ke mau hū ki he fanga mālōlō, ka ki he mahaki. 13 Ka mou 'alu 'o kumi puaka." 32 Pea talaange 'e ia kiate kinautolu, ki hono 'uhinga 'oe [lea ni], "Oku ou loto ki he "Alu." Pea kuo nau ha'u kitu'a, mo nau hū ki anga'ofa, kae 'ikai ki he feilaulau: he na'e 'ikai he fanga puaka: pea 'iloange, kuo felele'i 'o 'oho te u ha'u ke ui 'ae mā'oni'oni, ka ko e angahala 'ae fanga puaka kotoa pē 'i he potu tahifohifo ki he fakatomala." 14 Pea toki ha'u kiate ia 'ae ki tahi, pea 'auha ai 'i he vai. 33 Pea feholaki kau ākonga 'a Sione, 'onau pehē, "Ko e hā 'oku 'akimautolu na'e tauhi ia, 'o 'alu ki he kolo, pea mau fa'a 'aukai ai mo e kau Fālesi, ka 'oku 'ikai fakahā 'ae me'a kotoa pē, mo ia kuo hoko kiate 'aukai 'a ho'o kau ākonga?" 15 Pea pehēange 'e kinaua na'e 'ulusino ai 'ae kau tēvolo. 34 Pea Sisu kiate kinautolu, "E fa'a tangi 'ae kāinga vakai, na'e ha'u kitu'a 'ae kolo kotoa pē ke nau 'oe tangata ta'ane, 'oku kei 'iate kinautolu 'ae fakafetaulaki kia Sisu: pea kuo nau mamata ki tangata ta'ane? Ka 'e hoko 'ae ngaahi 'aho, 'e ai, na'a nau kole [kiate ia] ke ne 'alu mei honau 'ave ai 'ae tangata ta'ane 'iate kinautolu, pea te nau toki 'aukai ai. 16 'Oku 'ikai ha taha te ne 'ai ha konga me'a fo'ou ki he kofu motu'a, he ko ia 'oku 'ai ke 'oposi 'aki 'oku mafaufau ai 'ae kofu, pea 'āsili ai hono mahaehae. 17 'Oku 'ikai foki 'utu 'e he kakai 'ae uaine fo'ou ki he ngaahi hina motu'a: ka pehē, 'e mahaehae 'ae hina, pea tafe kitu'a 'ae uaine, pea maumau 'ae ngaahi hina: ka 'oku nau 'utu 'ae uaine fo'ou ki he ngaahi hina fo'ou, pea tolonga ai pe fakatou'osi." 18 Pea lolotonga 'ene lea 'aki 'ae ngaahi me'a ni kiate kinautolu, vakai, na'e ha'u 'ae pule 'e taha, 'o hū kiate ia, 'o pehē, "Ko hoku 'ofefine kuo mate ni: ka ke ha'u 'o hilifaki ho nima kiate ia, pea 'e mo'ui ia." 19 Pea tu'u hake 'a Sisu, pea mo 'ene kau ākonga 'o muimui 'iate ia. 20 Pea vakai, ko e fefine na'e mahaki 'i he ta'u 'e hongofulu ma ua 'i he 'au 'ae toto, na'e ha'u 'o muimui 'iate ia, pea ala ki he kapa 'o hono kofu: 21 He na'e pehē 'e ia 'i hono loto, "Kapau te u fa'a ala ki hono kofu pe, te u mo'ui ai." 22 Pea tafoki ki mui 'a Sisu, 'o ne mamata kiate ia, pea ne pehē, "'Ofefine, ke ke fiemālie; kuo fakamo'ui koe 'e ho'o tui." Pea fakamo'ui 'ae fefine talu mei he feitu'ula'ā ko ia. 23 Pea kuo hū 'a Sisu ki he fale 'oe pule, 'o mamata ki he tukuhau'anga: pea pehē 'e ia kiate ia, "Muimui

9 Pea na'e heka vaka ia, 'o folau atu, 'o ha'u ki hono kolo. 2 Pea vakai, na'a nau 'omi kiate ia 'ae tangata na'e mahaki tete, 'oku tokoto 'i he mohenga: pea mamata 'a Sisu ki he'enau tui, pea pehē 'e ia ki he mahaki tete; "Foha, ke ke fiemālie; kuo fakamolemole ho'o ngaahi angahala." 3 Pea vakai, kuo pehē 'e he ni'ihī 'oe kau tangata tohi 'i honau loto, "'Oku lea fie 'Otua 'ae tangata ni." 4 Pea pehē 'e Sisu, 'i he'ene 'ilo 'enau ngaahi mahalo, "Ko e hā 'oku mou mahalo kovi ai 'i homou loto? 5 He 'oku faingofua 'ae fē, ke lea, "Kuo fakamolemole ho'o ngaahi angahala;" pe ko e lea 'Tu'u hake 'o 'eve'eva?" 6 Ka koe'uhī ke mou 'ilo kuo 'i he Foha 'oe tangata 'ae mālohi 'i māmani ke fakamolemole 'ae angahala, (pea toki pehē 'e ia ki he mahaki tete,) "Tu'u hake, to'o ho mohenga, 'o 'alu ki ho fale." 7 Pea tu'u hake ia, 'o 'alu ki hono fale. 8 Pea 'i he mamata ki ai 'ae kakai, na'a nau ofo, 'o fakamālō ki he 'Otua, 'aia kuo ne tuku 'ae mālohi pehē ki he tangata. 9 Pea 'i he 'alu atu 'a Sisu mei ai, na'a ne mamata ki he tangata ko Mātiū hono hingoa, 'oku nofo 'i he tukuhau'anga: pea pehē 'e ia kiate ia, "Muimui

kau ifi fangufangu, mo e kakai ‘oku tangilāulau, mo ‘Anitelū ko hono tokoua; ko Semisi ko e 24 pea ne pehē kiate kinautolu, “Mou tutuku: he [foha] ‘o Sepeti, mo Sione ko hono tokoua; 3 ‘oku ‘ikai mate ‘ae ta‘ahine, ka ‘oku mohe.” Pea Ko Filipe, mo Pātolomiu; ko Tōmasi, mo Mātiu na‘a nau kata manuki‘i ia. 25 Pea kuo tuku atu ko e tānaki tukuhau; ko Semisi ko e [foha] ‘o ‘ae kakai, pea hū ange ia, pea puke ‘e ia hono ‘Alefiusi, mo Lepiusi, na‘e ui ko Tatiusi; 4 Ko nima, pea tu‘u hake ‘ae ta‘ahine. 26 Pea mafola Saimone ko e Kēnani, mo Siutasi ‘Isikaliote, atu hono ongoongo ki he fonua kotoa pē ko ia. ‘aia ne lavaki‘i ia. 5 Ko e toko hongofulu ma 27 Pea ‘i he ‘alu ‘a Sisu mei ai, na‘e muimui ‘iate toko ua eni na‘e tuku atu ‘e Sisu, ‘o ne fekau‘i ia ‘ae ongo tangata kui, ‘o na tangi, ‘o pehē, “Ko ‘akinautolu, ‘o pehē, “Oua na‘a mou ‘alu ‘i ha e ‘Alo ‘o Tevita, ‘alo‘ofa mai kiate kimaua.” 28 hala ‘oe Senitaile, pea ‘oua na‘a mou hū ki ha Pea kuo hū ia ki he pale, pea ha‘u kiate ia ‘ae kolo ‘oe kakai Samēlia: 6 Ka mou ‘alu mu‘a ki he ongo tangata kui: pea pehēange ‘e Sisu kiate fanga sipi hē ‘oe pale ‘o ‘Isileli. 7 Pea ka mou kinaua, “Oku mo tui ‘oku ou mafai ‘a eni?” Pea ka ‘alu, mou malanga, ‘o pehē, “Oku ofi ‘ae na talaange kiate ia, “Io, ‘Eiki.” 29 Pea ala ia ki pule‘anga ‘oe langi.’ 8 Fakamo‘ui ‘ae mahaki, hona mata, mo ne pehē, “Ke hoko kiate kimoua fakama‘a ‘ae kilia, fokotu‘u ‘ae mate, kapusi ‘ae ‘o hangē ko ho‘omo tui.” 30 Pea ‘ā ai hona mata; kau tēvolo: kuo mou ma‘u ta‘etotongi, pea ‘oatu pea fekau mālohi ‘e Sisu kiate kinaua, ‘o pehē, ta‘etotongi. 9 ‘Oua na‘a tokonaki ki homou no‘o “Vakai ke ‘oua na‘a ‘ilo ia ‘e ha taha.” 31 Ka kuo ha koula, pe ha siliva, pe ha kapa. 10 pe ha na ī, pea na ongoongo atu ia ‘i he fonua kotoa kato ki he fononga, pe ha kofutu‘a ‘e ua, pe ha pē ko ia. 32 Pea ‘i he‘enau ‘alu atu, vakai, ‘oku topuva‘e, pe ha tokotoko: he ‘oku taaau mo e nau ‘omi kiate ia ‘ae tangata noa ‘oku ‘ulusino tangata ngāue ke ne ma‘u ‘e ia ha‘a ne tauhi. ai ‘ae tēvolo. 33 Pea kuo kapusi atu ‘ae tēvolo, 11 “Pea ko e kolo mo e potu kakai kotoa pē te pea lea ai ‘ae noa: pea ofo ‘ae kakai, ‘onau pehē, mou hū ki ai, mou fehu‘i pe ko hai ‘i ai ‘oku “[Talu mei mu‘a] na‘e ‘ikai ‘aupito mamata ‘i angalelei; pea mou nofo ai kae‘oua ke mou toki ‘Isileli ha me‘a pehē.” 34 Ka na‘e pehē ‘e he kau ‘alu. 12 Pea ka mou ka hū ki he pale, tāpuaki‘i Fālesi, “Oku kapusi ‘e ia ‘ae kau tēvolo ‘i he ‘eiki ia. 13 Pea kapau ‘oku lelei ‘ae pale, ‘e hoko ki ai ‘oe kau tēvolo.” 35 Pea na‘e fononga fano ‘a Sisu ho‘omou tāpuaki: pea kapau ‘oku ‘ikai lelei, ‘e ki he ngaahi kolo kotoa pē mo e potu kakai, ‘o foki mai ho‘omou tāpuaki kiate kimoutolu. 14 akonaki ‘i honau ngaahi falelotu, ‘o malanga‘aki Pea ko ia ‘e ‘ikai ma‘u ‘akimoutolu, pe fanongo ‘ae ongoongolelei ‘oe pule‘anga, pea fakamo‘ui ki ho‘omou lea, ‘oka mou ka ‘alu mei he pale pe ‘ae mahaki kotoa pē mo e hangatāmaki kotoa ko e kolo ko ia, mou tūtuu‘i ‘ae efu mei homou pē ‘oe kakai. 36 Ka ‘i he‘ene mamata ki he kakai, va‘e. 15 ‘Oku ou tala mo‘oni kiate kimoutolu, ‘E na‘e ‘ofa mamahi ia kiate kinautolu, koe‘uhi kātakiningofua ‘ae fonua ko Sotoma mo Komola ‘i na‘a nau māfasia pea tukuhāusia, ‘o hangē ko e he ‘aho fakamaau, ‘i he kolo ko ia. 16 “Vakai, fanga sipi ta‘ehanautauhi. 37 Pea toki pehē ai ‘e ‘oku ou fekau atu ‘akimoutolu ‘o hangē ko e ia ki he‘ene kau ākonga, “Ko e mo‘oni ‘oku lahi fanga sipi ‘i he lotolotonga ‘oe fanga ulofi: ko ia ‘ae ta‘u, ka ‘oku tokosi‘i ‘ae kau ngāue; 38 Ko ia ke mou poto ‘o hangē ko e ngata, pea angalelei mou lotu ki he ‘Eiki ‘oe ta‘u, koe‘uhi ke ne fekau ‘o hangē ko e lupe. 17 Kae vakai ki he kakai: he te atu ‘ae kau ngāue ki he‘ene ta‘u.”

10 Pea kuo ne ui ke ha‘u kiate ia ‘ene kau ākonga ‘e toko hongofulu ma toko ua, na‘a ne tuku kiate kinautolu ‘ae mālohi, ke nau kapusi ‘ae ngaahi laumālie ta‘ema‘a, pea ke nau fakamo‘ui ‘ae mahaki kotoa pē, mo e hangatāmaki kotoa pē. 2 Pea ko e hingoa eni ‘oe kau ‘aposetolo ‘e toko hongofulu ma toko ua; Ko e ‘uluaki, ko Saimone, ‘oku ui ko Pita,

nau tukuange ‘akimoutolu ki he kau fakamaau, pea te nau haha ‘akimoutolu ‘i honau ngaahi falelotu; 18 Pea ‘e taki ‘akimoutolu ki he ‘ao ‘oe kau pule mo e ngaahi tu‘i koe‘uhi ko au, ko e fakamo‘oni kiate kinautolu mo e Senitaile. 19 Pea ka nau ka tuku atu ‘akimoutolu, ‘oua na‘a mou feinga pe fēfē pe ko e hā te mou lea ‘aki: koe‘uhi ‘e foaki kiate kimoutolu ‘i he feitu‘ula‘ā ko ia, ‘aia te mou lea ‘aki. 20 He ‘oku ‘ikai ko

kimoutolu 'oku lea, ka ko e Laumālie 'o ho'omou he tamai pe ko e fa'ē 'iate au, 'oku 'ikai taau mo Tamai 'oku lea 'iate kimoutolu. 21 "Pea 'e tuku ia ke ne ma'u au: pea ko ia 'oku 'ofa lahi hake ki atu 'e he tangata [hono] tokoua ki he mate, mo [hono] foha pe 'ofefine 'iate au, 'oku 'ikai taau e tamai 'ene tamasi'i: pea 'e tu'u hake 'ae fānau mo ia ke ne ma'u au. 22 Pea hake 'ene 'akau māfasia 'o muimui 'iate au, 'oku 'e fehi'anekina 'akimoutolu 'i he kakai kotoa pē 'ikai taau mo ia ke ne ma'u au. 23 Pea ka nau ka 'oku mole 'ene mo'ui koe'uhī ko au, 'e ma'u 'e ia fakatanga 'akimoutolu 'i ha kolo, mou feholaki ia. 24 "Ko ia 'oku ne ma'u 'akimoutolu 'oku ne ki ha [kolo] kehe; he 'oku ou tala mo'oni atu ma'u au, pea ko ia 'oku ne ma'u au 'oku ne ma'u kiate kimoutolu, 'E te'eki ai te mou 'osiki 'ae 'aia na'a ne fekau au. 25 Ko ia 'oku ne ma'u ha ngaahi kolo 'o 'Isileli ['i ho'omou 'alu,] ka kuo palōfita 'i he hingoa 'oe palōfita, 'e ma'u 'e ia hoko mai 'ae Foha 'oe tangata. 26 "Oku 'ikai 'ae totongi 'oe palōfita; pea ko ia 'oku ne ma'u lahi hake 'ae ākonga 'i [he'ene] akonaki, pe ko 'ae tangata mā'oni'oni 'i he hingoa 'oe tangata e tamaio'eiki 'i he'ene 'eiki. 27 'Oku lahi ki he mā'oni'oni, 'e ma'u 'e ia 'ae totongi 'oe tangata ākonga ke na tatau mo 'ene akonaki, pea mo mā'oni'oni. 28 Pea ko ia te ne foaki ki ha taha e tamaio'eiki mo 'ene 'eiki. Kapau kuo nau ui 'iate kinautolu ni 'oku si'i ha ipu vai momoko 'ae 'eiki 'oe fale ko Pelisipupe, 'ikai 'e lahi hake ke inu ai, 'i he hingoa pe 'oe ākonga, ko 'eku kiate kinautolu 'i hono fale? 29 Ko ia 'oua na'a tala mo'oni atu kiate kimoutolu, 'e 'ikai 'aupito manavahē kiate kinautolu: he 'oku 'ikai ha me'a mole 'iate ia hono totongi."

'oku 'ufi'ufi 'e ta'efakahā; pea fufū, 'e ta'e iloa. 27 "Ko ia 'oku ou tala kiate kimoutolu 'i he po'uli, mou lea 'aki ia 'i he maama; pea ko ia 'oku mou ongo'i 'i he telinga, mou malanga'aki ia 'i he tu'a fale. 28 Pea 'oua na'a manavahē kiate kinautolu 'oku tāmate'i 'ae sino, ka 'oku 'ikai fa'a tāmate'i 'ae laumālie: kae manavahē mu'a kiate ia 'oku mafai ke faka'auha 'ae laumālie mo e sino 'i heli. (Geenna g1067) 29 'Ikai 'oku fakatau 'ae hiki'i manupuna 'e ua 'aki 'ae pa'anga si'i 'e taha? Ka 'e 'ikai ha'ana taha 'e tō ki he kelekele ka 'i [he loto 'o] ho'omou Tamai. 30 Ka ko e ngaahi tu'oni lou'ulu 'o homou 'ulu kuo lau kotoa pē. 31 Ko ia ke 'oua na'a mou manavahē, [he] 'oku mou mahu'inga lahi 'i he fanga hiki'i manu lahi. 32 "Pea ko ia ia 'e fakahā au 'i he 'ao 'oe kakai, te u fakahā foki ia 'i he 'ao 'o 'eku Tamai 'oku 'i he langi. 33 Ka ko ia te ne li'aki au 'i he 'ao 'oe kakai, te u li'aki foki ia 'i he 'ao 'o 'eku Tamai 'oku 'i he langi. 34 "Oua na'a mou mahalo kuo u ha'u ke 'omi 'ae melino ki māmani: na'e 'ikai te u ha'u ke 'omi 'ae melino, ka ko e heletā. 35 He kuo u ha'u ke 'fakafehi'a 'ae tangata ki he'ene tamai, mo e ta'ahine ki he'ene fa'ē, mo e ta'ahine 'i he fono ki he'ene fa'ē 'i he fono." 36 Pea 'ko e fili 'oe tangata 'akinautolu 'oku nofo mo ia 'i hono fale." 37 Ko ia 'oku 'ofa lahi hake ki

11 Pea kuo faka'osi 'e Sisu 'ene akonaki ki he'ene kau ākonga 'e toko hongofulu ma toko ua, na'e 'alu ia mei ai ke akonaki mo malanga 'i honau ngaahi kolo. 2 Pea kuo fanongo 'a Sione 'i he fale fakapōpula ki he ngaahi ngāue 'a Kalaisi, pea fekau atu 'e ia 'ene ākonga 'e toko ua, 3 'O na pehē kiate ia, "Ko koe ia na'e pehē 'e ha'u, pe te tau 'amanaki ki ha taha?" 4 Pea pehēānge 'e Sisu kiate kinaua, "Mo ū, 'o fakahā kia Sione 'ae ngaahi me'a 'oku mo fanongo, mo mamata ki ai: 5 'Oku 'ā 'ae kui, 'oku 'eve'eva 'ae pipiki, 'oku ma'a 'ae kilia, pea ongo 'ae tuli, pea fokotu'u 'ae mate, pea 'oku malanga'aki 'ae ongoongolelei ki he kakai masiva. 6 Pea 'oku monū'ia ia, 'aia 'oku 'ikai tūkia, 'iate au." 7 Pea kuo na ū, pea lea 'a Sisu ki he kakai 'ia Sione, "Na'a mou 'alu ki he toafa ke mamata ki he hā? Ha va'a kaho 'oku lulu'i 'e he matangi? 8 Ka na'a mou 'alu atu ke mamata ki he hā? Ha tangata 'oku kofu'aki 'ae kofu molū? Vakai, ko kinautolu 'oku kofu molū 'oku nau 'i he fale 'oe ngaahi tu'i. 9 Ka na'a mou 'alu atu ke mamata ki he hā? Ha palōfita? 'Io, pea 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'oku lahi hake ia 'i he palōfita. 10 He ko eni ia kuo tohi ki ai, 'Vakai, 'oku ou fekau atu 'eku talafekau ke mu'omu'a 'iate koe, 'aia te ne teuteu ho hala 'i ho 'ao.' 11 Ko 'eku

tala mo'oni atu kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai tupu au 'e he'eku Tamai; pea 'oku 'ikai 'ilo 'ae 'Alo ha tokotaha lahi hake 'ia Sione ko e Papitaiso 'e ha taha, ka ko e Tamai pe; pea 'oku 'ikai 'ilo 'iate kinautolu kuo fanau'i 'e he fefine: ka ko ia 'ae Tamai 'e ha taha, ka ko e 'Alo pe, mo ia 'oku si'i taha pe 'i he pule'anga 'oe langi 'oku 'e fakahā ia ki ai 'e he 'Alo. 28 "Ha'u kiate au lahi ia 'iate ia. 29 Pea talu mei he ngaahi 'aho 'o 'akimoutolu kotoa pē 'oku feinga mo māfasia, Sione ko e Papitaiso 'o a'u ki he 'aho ni, 'oku pea te u foaki 'ae fiemālie kiate kimoutolu. fai mālohi ki he pule'anga 'oe langi, pea 'oku 29 To'o 'eku ha'amonga kiate kimoutolu, pea lava'i fakamālohi ia 'e he kau mālohi. 30 He mou ako 'iate au; he 'oku ou angavaivai mo na'e akonaki 'ae kau palōfita kotoa pē mo e angamalū: pea te mou 'ilo ai 'ae fiemālie ki fono 'o hoko mo Sione. 31 Pea kapau 'oku mou fa'a ma'u ia, ko 'Ilaisiā eni, 'aia na'e pehē 'e ha'u. 32 Ko ia 'oku ai 'ae telinga ke ongo, ke ongo'i ia. 33 "Ka te u fakatatau 'ae to'utangata ni ki he hā? 'Oku tatau ia mo e tamaiki 'oku nofo 'i he potu fakatau, 'oku nau ui ki honau ni'ihi, 34 'O pehē, 'Na'a mau ifi fangufangu kiate kimoutolu, pea 'ikai te mou me'e; na'a mau [hiva] fakatangi kiate kimoutolu, kae 'ikai te mou tangi.' 35 He na'e 'ikai ha'u 'a Sione 'o kai mo inu, pea nau pehē, "Oku 'iate ia ha tēvolo." 36 Ka kuo ha'u 'ae Foha 'oe tangata 'o kai mo inu, pea nau pehē, 'Vakai, ko e tangata fa'a kai, mo fa'a inu uaine, ko e kāinga 'oe kau tānaki tukuhau mo e angahala.' Ka 'oku fakatonuhia 'ae poto 'e he'ene fānau." 37 Pea toki kamata valoki 'e ia ki he ngaahi kolo na'e fai lahi ai 'ene ngaahi ngāue mana, koe'uhī ko 'enau ta'efakatomala: 38 "E mala'ia 'a koe, Kolesini! 'E mala'ia 'a koe, Peteseta! He ka ne fai 'i Taia mo Saitone 'ae ngaahi ngāue lahi, 'aia kuo fai 'iate kimoutolu, pehē, kuo loa 'enau fakatomala 'i he tauanga'a mo e efuefu. 39 Ka 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'e kātakīngofua 'a Taia mo Saitone 'i he 'aho fakamaau 'iate kimoutolu. 40 Pea ko Koe Kapaneume, 'a Koe kuo hiki ki he langi, 'e fakahifo Koe ki heli: he ka ne fai 'i Sotoma 'ae ngaahi ngāue lahi, 'aia kuo fai 'iate koe, pehē, kuo tu'uma'u ia 'o a'u ki he 'aho ni. (Hadēs g86) 41 Ka 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'E kātakīngofua 'ae fonua ko Sotoma 'i he 'aho fakamaau 'iate koe." 42 Pea lea 'a Sisu 'i he 'aho ko ia, 'o pehē, "'Oku ou fakafeta'i kiate koe, 'e Tamai, ko e 'Eiki 'oe langi mo māmanī, 'i ho'o fufū 'ae ngaahi me'a ni mei he kau poto mo e fie'ilo, ka kuo ke fakahā ia ki he kau valevale. 43 Ke pehē, 'e Tamai: he 'oku lelei ia 'i ho 'ao ke pehē. 44 "Kuo tuku 'ae me'a kotoa pē kiate

12 Na'e 'alu 'a Sisu 'i he kuonga ko ia 'i he ngoue uite 'i he 'aho Sāpate; pea na'e fiekaia 'ene kau ākonga, 'onau kamata toli 'ae fua 'oe uite, 'o kai. 2 Ka 'i he mamata ki ai 'ae kau Fālesi, na'a nau pehē kiate ia, "Vakai, 'oku fai 'e ho'o kau ākonga 'aia 'oku 'ikai ngofua ke fai 'i he 'aho Sāpate." 3 Ka na'e pehē 'e ia kiate kinautolu, Na'e 'ikai te mou lau 'aia na'e fai 'e Tevita, 'i he'ene fiekaia, mo kinautolu na'e 'iate ia; 4 'A 'ene hū ki he fale 'oe 'Otua, 'o ne kai 'ae mā 'oe 'ao, 'aia na'e 'ikai ngofua ke ne kai, pe ko kinautolu na'e 'iate ia, ka ko e kau taula'eiki pe? 5 Na'e 'ikai te mou lau 'i he fono, 'oku fai ta'ehalaia 'e he kau taula'eiki 'i he falelotu lahi 'aia 'oku kovi ke fai 'i he ngaahi 'aho Sāpate? 6 Ka 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'oku 'i he potu ni ha taha 'oku lahi 'i he falelotu lahi. 7 Pea ka ne mou 'ilo hono 'uhinga 'oe[lea ni], "E 'ikai te u lelei lahi 'i he feilaulau, ka 'i he loto'ofa,' pehē, ne 'ikai te mou tukuekina 'ae ta'ehalaia. 8 He ko e Foha 'oe tangata ko e 'Eiki ia 'oe 'aho Sāpate foki." 9 Pea kuo 'alu ia mei ai, pea hū ia ki honau falelotu. 10 Pea vakai, na'e 'i ai 'ae tangata kuo mate hono nima. Pea nau fehu'i kiate ia, 'o pehē, "'Oku ngofua ke fakamo'ui 'i he ngaahi 'aho Sāpate?" Koe'uhī ke nau fakakovi'i ia. 11 Pea pehēānge 'e ia kiate kinautolu, "Ko e tangata fē 'iate kimoutolu, 'oku taha pe 'ene sipi, pea ka tō ia ki ha luo 'i he 'aho Sāpate, 'e 'ikai te ne puke ia, 'o to'o hake? 12 Pea 'ikai 'oku lelei lahi 'ae tangata 'i he sipi? Ko ia, 'oku ngofua ke fai lelei 'i he 'aho Sāpate." 13 Pea toki pehē 'e ia ki he tangata, "Mafao atu ho nima." Pea ne mafao atu [ia]; pea fakamo'ui ia, 'o hangē ko[hono nima] 'e taha. 14 Pea toki 'alu kitu'a 'ae kau Fālesi, 'onau

fakakaukau, pe fēfē 'enau tāmate'i ia. 15 Ka 'i he ia 'oku ne lea kovi ki he Foha 'oe tangata, 'e 'ilo ia 'e Sisu, na'a ne 'alu mei ai: pea muimui fakamolemolea ia: ka ko ia 'oku lea kovi ki he 'iate ia 'ae kakai tokolah, pea ne fakamo'ui Laumālie Mā'oni'oni, 'e 'ikai fakamolemolea, 'i 'akinautolu kotoa pē; 16 Pea ne fekau kiate he māmani, pe ['i he maama] 'e ha'u. (aiōn g165) kinautolu ke 'oua na'a nau faka'ilo ia: 17 Koe'uhia 33 "Ke pehē, 'oku lelei 'ae 'akau, pea lelei mo ke fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he palōfita ko hono fua; pe pehē, 'oku kovi 'ae 'akau, pea kovi 'Isaia, 'o pehē, 18 "Vakai ki he'eku tamao'eiki, mo hono fua: he 'oku 'ilo 'ae 'akau 'i hono fua. 'aia kuo u fili; 'oku ou 'ofa ai, pea 'oku mālie'ia 34 'Ae hako 'oe ngata fekai! 'E fēfee'i ho'omou ai hoku laumālie: Te u tuku hoku laumālie kiate fa'a lea lelei, ka 'oku mou kovi pe? He 'oku lea ia, pea te ne fakahā 'ae ngaahi fekau ki he 'ae ngutu mei he me'a lahi 'oku 'i he loto. 35 Senitaile. 19 'E 'ikai fakakikihi ia, pe kalanga; 'Oku 'omi 'e he tangata angalelei 'ae ngaahi pea 'e 'ikai fanongo 'e ha taha ki hono le'o 'i he me'a lelei mei he koloa lelei ['oe loto]: pea hala. 20 'E 'ikai te ne fesi'i ha kaho kuo volu, 'oku 'omi 'e he tangata angakovi 'ae ngaahi pe tāmate'i 'ae maama 'oku kohu pē, kae'oua me'a kovi mei he koloa kovi ['oe loto]. 36 "Ka ke mālohi ia 'i he fofola 'o 'ene ngaahi fekau. 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, Ko e lea kovi 21 Pea 'e falala 'ae Senitaile ki hono huafa." kotoa pē 'oku lea 'aki 'e he kakai, 'e fakamaau 22 Pea na'e toki 'omi ai kiate ia 'ae tokotaha ai 'akinautolu 'i he 'aho fakamaau. 37 Koe'uhia na'e kui mo noa, kuo 'ulusino ai 'ae tēvolo: pea 'e fakatonuhia'i koe 'e ho'o ngaahi lea, pea 'e na'a ne fakamo'ui ia, ko ia na'e lea mo 'ā ai 'aia fakahalaia'i koe 'e ho'o ngaahi lea." 38 Pea toki na'e kui mo noa. 23 Pea ofo 'ae kakai kotoa pē, leaange 'ae ni'ihi 'oe kau tangata tohi mo e 'onau pehē, "Ikai ko e Foha eni 'o Tevita?" 24 Fālesi, 'o pehē, "Eiki, 'oku mau fie mamata ki Ka 'i he fanongo ki ai 'ae kau Fālesi, na'a nau ha faka'ilonga meiate koe." 39 Ka na'e lea ia, 'o pehē, "Oku 'ikai kapusi 'ae tēvolo 'e he siana pehēange kiate kinautolu, "Ko e to'utangata ni, kae 'ia Pelisipupe ko e 'eiki 'oe kau tēvolo." kovi mo fe'auaki 'oku holi ki ha faka'ilonga; ka 25 Pea 'ilo 'e Sisu 'enau mahalo, pea pehē 'e ia 'oku 'ikai ha faka'ilonga 'e tuku ki ai, ka ko e kiate kinautolu, "Ko e pule'anga kotoa pē 'oku faka'ilonga 'oe palōfita ko Siona; 40 He na'e 'aho fe'ite'itani, 'e 'auha ia; pea ko e kolo mo e pale tolū mo e pō 'e tolū 'a Siona 'i he kete 'oe ika kotoa pē kuo fe'ite'itani, 'e 'ikai tu'u ia: 26 Pea lahi: pea pehē, 'e 'aho tolū mo e pō 'e tolū 'ae kapau 'oku kapusi 'e Sētane 'a Sētane, kuo fehi'a Foha 'oe tangata 'i lalo fonua. 41 'E tu'u hake 'ae ia kiate ia.; pea 'e tu'u fēfē 'a hono pule'anga? kakai 'o Ninive 'i he fakamaau mo e to'utangata 27 Pea kapau 'oku ou kapusi 'ae kau tēvolo 'ia ni, 'o fakahalaia ia: koe'uhia na'a nau fakatomala Pelisipupe, 'oku kapusi ['akinautolu] 'e ho'omou 'i he malanga 'a Siona; pea vakai, 'oku 'i henī fānau 'ia hai? Ko ia ko homou kau fakamaau 'aia 'oku lahi 'ia Siona. 42 'E tu'u hake 'ae tu'i 'akinautolu. 28 Pea kapau 'oku ou kapusi 'ae kau fefine 'oe feitu'u tonga 'i he fakamaau mo e tēvolo 'i he Laumālie 'oe 'Otua, pea tā kuo hoko to'utangata ni, 'o fakahalaia ia: he na'e ha'u ia mai 'ae pule'anga 'oe 'Otua kiate kimoutolu. 29 mei he potu mama'o 'o māmani ke fanongo ki "E fa'a hū fēfē ha taha ki he pale 'oe tokotaha he poto 'a Solomone; pea vakai, 'oku 'i henī 'aia mālohi, 'o kaiha'asi 'ene ngaahi me'a 'o kapau 'oku lahi 'ia Solomone. 43 "Oka 'alu 'ae laumālie 'e 'ikai te ne tomu'a ha'i 'ae tokotaha mālohi? 'uli mei he tangata, 'oku 'alu fano ia 'i he potu Pea te ne toki kaiha'asi 'ene koloa. 30 Ko ia mōmoa 'o kumi mālōlo'anga, kae 'ikai 'ilo ia. 44 'oku 'ikai kau mo au, 'oku angatu'u ia kiate au; Pea toki pehē 'e ia, Te u toe 'alu ki hoku fale ne pea ko ia 'oku 'ikai te ma tānaki mo au, 'oku u ha'u mei ai; pea ka ha'u ia, 'oku ne 'ilo ia kuo ne fakahē ke mama'o. 31 "Ko ia 'oku ou tala li'aki, pea kuo tafi pea teuteu. 45 Pea toki 'alu atu kiate kimoutolu, Ko e angahala kotoa pē ia, 'o 'omi mo e laumālie 'e toko fitu kehe 'oku mo e lohiaki'i, 'e fakamolemole ia ki he kakai: kovi lahi 'iate ia, pea nau hū 'o nofo ki ai: pea ka ko e lohiaki'i 'oe Laumālie [Mā'oni'oni], 'e kovi lahi 'a e [anga] ki mui 'ae tangata ko ia 'i 'ikai fakamolemolea ia ki he kakai. 32 Pea ko he'ene [anga] 'i mu'a. Pea 'e pehē pe foki ki he

to‘utangata angakovi ni.” 46 Pea ‘i he‘ene kei lea pehē, ‘Te mou fakaongoongo pea fanongo, kae ki he kakai, vakai, ko ‘ene fa‘ē mo hono ngaahi ‘ikai ongo‘i; pea te mou siofia ‘o mamata, kae kāinga na‘a nau tutu‘u ‘itu‘a, ‘onau fie lea kiate ‘ikai ‘ilo‘i: 15 He kuo fakaongonoa ‘ae loto ‘oe ia. 47 Pea pehē ‘e ha taha kiate ia, “Vakai, ‘oku kakai ni, pea kuo tulī honau telinga, pea kuo tu‘u ‘itu‘a ho‘o fa‘ē mo ho kāinga, ko ‘enau fie nau fakamohe honau mata: telia na‘a ‘iloange lea kiate koe.” 48 Pea ne lea, ‘o pehēange kiate kuo mamata honau mata, pea ongo‘i honou ia, na‘a ne fakahā mai, “Ko hai ‘eku fa‘ē? Pea ko telinga, pea ‘ilo ‘e honau loto, pea liliu ai, pea hai mo hoku kāinga?” 49 Pea mafao atu ‘e ia te u fakamo‘ui ‘akinautolu.’ 16 “Ka ‘oku monū‘ia hono nima ki he‘ene kau ākonga, ‘o ne pehē, homou mata, he ‘oku nau mamata: mo homou “Vakai, ko ‘eku fa‘ē mo hoku kāinga! 50 He ko ia telinga, he ‘oku nau ongo‘i. 17 He ‘oku ou tala ia te ne fai ‘ae finangalo ‘o ‘eku Tamai ‘oku ‘i he mo‘oni atu kiate kimoutolu, ‘Oku tokolahī ‘ae langi, ko hoku tokoua ia, mo [hoku] tuofefine, palōfita mo e tangata mā‘oni‘oni, na‘e holi ke mo [‘eku] fa‘ē.”

13 Na‘e ‘alu ‘a Sisu ‘i he ‘aho ko ia mei he fale, ‘o nofo ‘i he matātahi. 2 Pea kātoa kiate ia ‘ae kakai tokolahī, ka ka ‘alu ia ki ha vaka, ‘o nofo ai; ka na‘e tutu‘u ‘ae kakai kotoa pē ki ‘uta. 3 Pea lahi ‘ae ngaahi me‘a na‘a ne lea ‘aki kiate kinautolu ‘i he lea fakatātā, ‘o pehē, “Vakai, na‘e ‘alu atu ‘ae tangata tūtuu‘i ke tūtuu‘i; 4 “Pea ‘i he‘ene tūtuu‘i, na‘e mokulu ‘ae[tenga] ni‘ihi ‘i he ve‘e hala, pea ha‘u ‘ae fanga manupuna ‘o kai ‘o ‘osi ia. 5 Pea mokulu ‘ae ni‘ihi ‘i he potu makamaka, na‘e si‘i ai ‘ae kelekele; pea tupu leva ia, koe‘uhi na‘e ‘ikai matolu ‘ae kelekele; 6 Pea ‘i he ‘alu hake ‘ae la‘ā, na‘e vela ia; pea koe‘uhi na‘e ‘ikai hano aka, ne mate ia. 7 Pea mokulu ‘ae ni‘ihi ‘i he ‘akau talatala, pea tupu ‘ae ‘akau talatala, ‘o fakakāsia ia. 8 Ka na‘e mokulu ‘ae ni‘ihi ki he kelekele lelei, pea tupu ai ‘ae fua, ko e taki teau ‘ae ni‘ihi, pea onongofulu ‘ae ni‘ihi, mo e tolungofulu ‘ae ni‘ihi.” 9 “Ko ia ‘oku ne telinga ongo, ke ongo‘i ia.” 10 Pea ha‘u ‘ae kau ākonga, ‘onau pehē kiate ia, “Ko e hā ‘oku ke lea ai kiate kinautolu ‘i he ngaahi fakatātā?” 11 Pea lea ia, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Koe‘uhi kuo tuku kiate kimoutolu ke ‘ilo ‘ae ngaahi me‘a lilo ‘oe pule‘anga ‘oe langi, ka ‘oku ‘ikai tuku kiate kinautolu. 12 He ko ia ‘oku ne ma‘u, ‘e toe foaki kiate ia, pea te ne ma‘u ‘o lahi; ka ko ia ‘oku ‘ikai ma‘u, ‘e to‘o meiate ia ‘aia ‘oku ne ma‘u. 13 Ko ia ‘oku ou lea ai kiate kinautolu ‘i he ngaahi fakatātā: koe‘uhi ‘oku nau ‘ā, kae ‘ikai mamata; pea ‘oku nau fanongo, kae ‘ikai ongo‘i, pea ‘oku ‘ikai te nau ‘ilo. 14 Pea kuo fakamo‘oni ‘iate kinautolu ‘ae lea ‘a ‘Isaia, ‘oku mamata ‘aia ‘oku mou mamata [ai], ka na‘e ‘ikai te nau mamata, pea ke fanongo ‘aia ‘oku mou fanongo[ai], ka na‘e ‘ikai te nau fanongo. 18 “Ko ia ke fanongo ‘akimoutolu ki he fakatātā ‘oe tangata tūtuu‘i. 19 ‘Oka fanongo ‘e ha taha ki he folofola ‘oe pule‘anga, ka ‘oku ‘ikai tokanga ki ai, ‘oku ha‘u ‘ae tokotaha angakovi, ‘o fa‘ao ‘aia na‘e tūtuu‘i ki hono loto. Ko eni ia na‘a ne ma‘u ‘ae tengā ‘i he ve‘e hala. 20 Ka ko ia na‘a ne ma‘u ‘ae tengā ‘i he [potu] maka, ko ia ‘oku ne fanongo ki he folofola, pea ma‘u fiefia leva ia; 21 Ka ‘oku ‘ikai aka ia ‘iate ia, pea ‘oku tolonga si‘i pe ia: he ‘oka hoko ‘ae mamahi pe ‘ae fakatātā koe‘uhi ko e folofola, ‘oku hinga leva ia. 22 Pea ko ia foki na‘a ne ma‘u ‘ae tengā ‘i he ‘akau talatala, ko ia ia ‘oku ne fanongo ki he folofola; ka ko e tokanga ki māmāni, mo e fakaheke ‘e he koloa, ‘oku ne fakakāsia‘i ‘ae folofola, pea ta‘efua ai ia. (aiōn g165) 23 Ka ko ia na‘a ne ma‘u ‘ae tengā ‘i he kelekele lelei, ko ia ia ‘oku ne fanongo ki he folofola, pea tokanga‘i; pea tupu ai hono fua, ‘o taki teau ‘i he ni‘ihi, pea onongofulu ‘i he ni‘ihi, mo tolungofulu ‘i he ni‘ihi.” 24 Pea fakahā atu ‘e ia kiate kinautolu ‘ae fakatātā ‘e taha, ‘o pehē, “‘Oku tatau ‘ae pule‘anga ‘oe langi mo e tangata na‘a ne tūtuu‘i ‘ae tengā lelei ki he‘ene ngoue: 25 Pea lolotonga ‘ae mohe ‘ae kakai, na‘e ha‘u hono fili ‘o ne tūtuu‘i ‘ae tengā kovi ‘i he uite, kae ‘alu ia. 26 Pea kuo tupu hake hono muka, pea kamata fua, pea toki hā ai foki ‘ae ‘akau kovi. 27 Pea ha‘u ‘ae kau tamaio‘eiki ‘ae ‘eiki, ‘onau pehē kiate ia, “Eiki, ‘ikai na‘a ke tūtuu‘i ‘ae tengā lelei ki ho‘o ngoue? Pea kuo tupu mei fē ‘ae ‘akau kovi?” 28 Pea pehēange ‘e ia kiate kinautolu, ‘Ko e fili kuo

ne fai eni.' Pea pehē 'e he kau tamaio'eiki kiate hangē ko e la'ā 'i he pule'anga 'o 'enau Tamai. ia, "E lelei kiate koe 'emau 'alu 'o ta'aki ia [mei Ko ia 'oku ne telinga ongo, ke ongo'i ia. 44 "Ko ai]?" 29 Ka na'e pehēange 'e ia, "E 'ikai; telia 'i e taha, 'oku tatau 'ae pule'anga 'oe langi mo ho'omou ta'aki 'ae 'akau kovi, 'e mata'aki ai mo e koloa kuo fufū 'i ha ngoue; 'aia ka 'ilo 'e ha e uite foki. 30 Tuku ke na tupu fakataha 'o a'u ki tangata, 'oku ne fufū ia, pea 'alu fiefia ai, 'o he ututa'u: pea 'i he fai 'oe ututa'u te u tala ki ne fakatau 'ene me'a kotoa pē, ke fakatau'aki he kau tu'usi, Mou tomu'a tānaki 'ae 'akau kovi, 'ae ngoue ko ia. 45 "Ko e taha, 'oku tatau 'ae 'o no'o 'ū ke tutu ia: kae tānaki 'ae uite ki hoku pule'anga 'oe langi mo e tangata fakatau, 'oku feleoko." 31 Pea fakahā atu 'e ia kiate kinautolu kumi mata'itofe lelei: 46 'Aia, 'i he'ene 'ilo 'ae 'ae fakatātā 'e taha, 'o pehē, "Oku tatau 'ae mata'itofe mahu'inga lahi, 'oku 'alu ia, 'o ne pule'anga 'oe langi mo e fo'i tengā'i musita, 'aia fakatau 'ene me'a kotoa pē, ke fakatau'aki ia. 47 na'e tō 'e ha tangata 'i he'ene ngoue. 32 'Aia "Ko e taha, 'oku tatau 'ae pule'anga 'oe langi 'oku si'i hifo 'i he tengā'i ['akau] kotoa pē: ka mo e kupenga, na'e 'a'au 'i tahi, pea tau ai ['ae 'oka tupu ia, 'oku lahi taha pe 'i he fa'ahinga ngaahi ika] kehekehe: 48 Pea kuo fonu ia, pea 'akau iiki, pea hoko ia ko e [fu'u] 'akau, ke tu'u nau taki ki 'uta, pea nofo 'o tānaki 'ae lelei ki 'ae fanga manu 'oe 'atā 'i hono ngaahi va'a." 33 he ngaahi kato, kae li'aki 'ae kovi. 49 'E pehē Pea lea 'aki 'e ia kiate kinautolu 'ae fakatātā 'e fokī 'i he iku'anga 'o māmanī 'e ha'u 'ae kau taha; "Oku tatau 'ae pule'anga 'oe langi mo e 'āngelo, 'o vahe'i 'ae angahala mei he angatonu, me'a fakatupu, na'e to'o 'e ha fefine, 'o ai ki he (aiōn g165) 50 'O laku 'akinautolu ki he pupu'a afi; fua mahoa'a 'e tolu, ke 'oua ke fakatupu kotoa pea 'e 'i ai 'ae tangi mo e fengai'itaki 'oe nifo." pē ia." 34 Na'e lea 'aki 'e Sisu 'ae ngaahi me'a ni 51 Pea pehē ai 'e Sisu kiate kinautolu, "Oku kotoa pē ki he kakai 'i he fakatātā; pea na'e 'ikai mou 'ilo 'ae ngaahi me'a ni kotoa pē?" Pea nau lea ia kiate kinautolu ka 'i he fakatātā pe: 35 talaange kiate ia, "Io, 'Eiki." 52 Pea pehēange 'e Koe'uhī ke fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he ia kiate kinautolu, "Ko ia ko e akonaki kotoa palōfita, 'o pehē, "Te u fa'ai hoku ngutu 'i he pē kuo akonekina ki he pule'anga 'oe langi, ngaahi fakatātā; te u fakahā atu 'ae ngaahi me'a 'oku tatau ia mo e tangata ko e 'eiki 'oe fale, na'e fufū talu mei he tupu 'o māmanī." 36 Pea 'aia 'oku 'omi mei he'ene koloa 'ae ngaahi me'a toki fekau 'e Sisu ke 'alu 'ae kakai, pea hū ia fo'ou mo e me'a motu'a." 53 Pea 'i he faka'osi 'e ki he fale: pea ha'u kiate ia 'ene kau ākonga, Sisu 'ae ngaahi fakatātā ni, pea 'alu ia mei ai. 54 'onau pehē, "Fakamatala kiate kinautolu 'ae Pea kuo ha'u ia ki hono fonua, na'a ne akonaki fakatātā 'oe tengā kovi 'i he ngoue." 37 Pea lea 'akinautolu 'i honau falelotu: ko ia ne nau ofo ia, 'o pehēange kiate kinautolu, "Ko ia na'a ne lahi ai, 'onau pehē, "Oku mei fē 'ae poto mo tūtuu'i 'ae tengā lelei, ko e Foha ia 'oe tangata; 'ae tangata ni?" 55 'Ikai ko 38 Ko e ngoue, ko māmanī ia; ko e tengā lelei, ko e fohā eni 'oe tufunga? 'Ikai 'oku ui 'ene fa'ē e fānau ia 'oe pule'anga; ka ko e tengā kovi, ko ko Mele? Mo hono ngaahi kāinga, ko Semisi, e fānau ia 'ae tokotaha angakovi; 39 Ko e fili mo Sose, mo Saimone, mo Siutasi? 56 Mo hono na'a ne tūtuu'i ia, ko e tēvolo ia; ko e ututa'u, ngaahi tuofefine kotoa pē, 'ikai 'oku nau 'iate ko e iku'anga 'o māmanī; pea ko e kau tu'usi, ko kitautolu? Pea kuo ma'u mei fē 'e ia 'ae ngaahi e kau 'āngelo. (aiōn g165) 40 Ko ia 'o hangē 'oku me'a ni?" 57 Pea nau tūkia 'iate ia. Ka na'e tānaki 'ae 'akau kovi 'o tutu 'i he afi; 'e pehē fokī 'i he iku'anga 'oe māmanī. (aiōn g165) 41 'E fekau 58 Pea na'e 'ikai fai ai 'e ia pehē 'e Sisu kiate kinautolu, "Oku 'ikai masiva faka'apa'apa ha palōfita, ka 'i hono fonua pe, atu 'e he Foha 'oe tangata 'ene kau 'āngelo, mo hono fale 'o'ona." 59 Pea na'e 'ikai fai ai 'e ia pea te nau tānaki mei hono pule'anga 'ae me'a ha mana lahi ko e me'a 'i he'enu ta'etui. kotoa pē 'oku fakakovi, mo kinautolu 'oku fai angahala; 42 Pea 'e laku 'akinautolu ki he pupu'a afi: pea 'e 'i ai 'ae tangi mo e fengai'itaki 'oe nifo. 43 Pea 'e toki ulo atu 'ae mā'oni'oni 'o

14 'I he kuonga ko ia na'e fanongo 'a Helota ko e tu'i ki he ongoongo 'o Sisu. 2 Pea pehē 'e ia ki he'ene kau tamaio'eiki, "Ko Sione eni ko e Papitaiso: he kuo tu'u hake ia mei he

mate; pea ko ia 'oku hā ai 'iate ia 'ae ngaahi afe nai; kae'uma'ā 'ae kau fefine mo e tamaiki. ngāue lahi." 3 He na'e puke mo ha'i 'e Helota 'a 22 Pea toki fekau 'e Sisu ki he'ene kau ākonga Sione, 'o tuku ia ki he fale fakapōpula, koe'uhī ke nau heka vaka, 'o mu'omu'a 'iate ia ki he ko Helotiasi, ko e uaifi 'o hono tokoua ko Filipe. kauvai 'e taha, ke ne fekau ke 'alu 'ae kakai. 4 He na'e pehē 'e Sione kiate ia, "Oku 'ikai 23 Pea kuo ne fekau 'ae kakai ke 'alu, pea 'alu ngofua ha'o ma'u ia." 5 Pea 'i he'ene tokanga ke hake tokotaha pe ia ki he mo'unga ke lotu: pea tāmate'i ia, na'e manavahē ia ki he kakai, he hokosia 'ae efiafi, 'oku ne kei 'i ai tokotaha pe. na'a nau lau ia ko e palōfita. 6 Ka 'i he 'aho na'e 24 Ka kuo 'i he vaha 'ae vaka, 'o tō mo hopo 'i he fakamanatu'i ai 'ae fa'ele i 'o Helota, na'e me'e 'i peau: he na'e tokai 'ae matangi. 25 Pea 'i hono [honau] 'ao 'ae ta'ahine 'a Helotiasi, pea mālie'ia fā 'oe le'o 'i he pō na'e 'alu atu 'a Sisu kiate ai 'a Helota. 7 "Ko ia na'a ne fuakava ai ke ne kinautolu, 'o hā'ele 'i he [fukahi] tahi. 26 Pea foaki kiate ia 'aia kotoa pē te ne kole ki ai." 8 'i he mamata 'ae kau ākonga ki he'ene hā'ele Pea kuo tomu'a akonekina ia 'e he'ene fa'ē, pea 'i he [fukahi] tahi, na'a nau manavahē, 'onau ne pehē, "Tuku mai ni kiate au 'ae 'ulu 'o Sione pehē, "Ko e laumālie!" Pea nau tangi kalanga 'i ko e Papitaiso 'i ha ipu." 9 Pea mamahi ai 'ae he manavahē. 27 Ka na'e lea leva 'a Sisu kiate tu'i: ka koe'uhī ko 'ene fuakava, mo kinautolu kinautolu, 'o pehē, "Fiemālie pe; he ko au pe; na'a nau nonofo mo ia 'i he kai, na'a ne fekau 'oua te mou manavahē." 28 Pea lea 'a Pita, 'o ke 'ange ia [kiate ia]. 10 Pea ne fekau ai ke pehēange kiate ia, "Eiki, kapau ko koe, fekau tutu'u 'ae 'ulu 'o Sione 'i he fale fakapōpula. mai ke u 'alu atu kiate koe 'i he vai." 29 Pea ne 11 Pea na'e 'omi hono 'ulu 'i he ipu, 'o 'oatu ki pehē, "Ha'u." Pea 'i he 'alu hifo 'a Pita mei he he ta'ahine: pea ne 'omi ia ki he'ene fa'ē. 12 vaka, na'e 'eve'eva ia 'i he tahi, ke 'alu atu kia Pea na'e ha'u 'ene kau ākonga, 'o 'ave 'ae sino, Sisu. 30 Ka 'i he'ene mamata 'oku mālohi 'ae mo tanu, pea 'alu 'o fakahā kia Sisu. 13 Pea kuo matangi, na'e manavahē ia; pea kamata ngalo fanongo ki ai 'a Sisu, pea heka vaka ia, 'o 'alu hifo, pea tangi ia, 'o pehē, "Eiki, fakamo'ui au." mei he potu ko ia ki ha potu lala: pea fanongo 31 Pea mafao leva 'ae nima 'o Sisu, 'o ne puke ia, ki ai 'ae kakai, pea nau hala 'uta, 'o muimui 'o ne pehē ki ai, "A koe 'oku si'i ho'o tui, ko e 'iate ia mei he ngaahi kolo. 14 Pea 'alu atu 'a hā 'oku ke fakata'eta'etui ai?" 32 Pea 'i he'ena Sisu, 'o ne mamata ki he kakai tokolahi, pea hoko ki he vaka, pea malū 'ae matangi. 33 Pea 'ofa mamahi ia kiate kinautolu, 'o ne fakamo'ui ha'u ai 'akinautolu na'e 'i he vaka, 'o hū kiate ia, 'enau ngaahi mahaki. 15 Pea kuo efiafi ai, pea 'o pehē, "Ko e mo'oni ko e 'Alo koe 'oe 'Otua." ha'u 'ene kau ākonga kiate ia, 'o pehē, "Ko e 34 Pea 'i he'enau hoko atu, na'a nau tu'u ki 'uta potu lala eni, pea kuo tei 'osi 'ae 'aho; fekau ki he fonua ko Kenesaleti. 35 Pea kuo 'ilo ia 'e ke 'alu 'ae kakai ki he ngaahi potu kakai, ke he kakai 'oe potu ko ia, na'a nau fanonganongo fakatau me'akai ma'anautolu." 16 Ka na'e tala 'e ki he potu kotoa pē 'oe fonua ko ia, 'o omi kiate Sisu kiate kinautolu, "Oku 'ikai 'aonga 'enau ia 'akinautolu kotoa pē na'e mahaki; 36 'O nau 'alu: mou 'oatu ha'anau kai." 17 Pea nau pehē kole kiate ia ke nau ala pe ki he kapa 'o hono kiate ia, "Ko e fo'i mā pe 'e nima, mo e ika 'e ua, kofu: pea na'e fakamo'ui haohaoa 'akinautolu 'oku tau ma'u 'i henī." 18 Pea pehē 'e ia, "Omi kotoa pē na'e ala ki ai. ia kiate au." 19 Pea fekau 'e ia ki he kakai ke nofo ki lalo ki he mohuku, pea ne to'o 'ae fo'i mā 'e nima, mo e ika 'e ua, 'o hanga hake ki he langi, 'o tāpuaki, mo tofitofi 'ae ngaahi fo'i mā, pea 'oatu ki he'ene kau ākonga, pea [tufaki] 'e he kau ākonga ki he kakai. 20 Pea na'a nau kai kotoa pē, 'o mākona: pea tānaki 'ae toenga kai, pea pito ai 'ae kato 'e hongofulu ma ua. 21 Pea ko kinautolu na'e kai, ko e tangata 'e toko nima

15 Pea toki ha'u 'ae kau tangata tohi mo e Fālesī 'o Selūsalema, kia Sisu, 'onau pehē, 2 "Ko e hā 'oku li'aki ai 'e ho'o kau ākonga 'ae talatupu'a 'ae kau mātu'a? He 'oku 'ikai te nau fanofano honau nima 'oka nau ka kai mā." 3 Ka na'e lea ia, 'o pehēange kiate kinautolu, "Ko e hā 'oku mou li'aki ai foki 'ae fekau 'ae 'Otua 'i ho'o omou talatupu'a? 4 He kuo fekau 'e he 'Otua, 'o pehē, 'Faka'apa'apa ki ho'o tamai mo

[ho'o] fa'ē' pea, 'Ko ia 'e kape'i [ene] tamai kiate ia. Pea ha'u 'ene kau ākonga, 'o kole kiate pe ko [ene] fa'ē, tuku ke mate tāmate'i ia.' 5 ia, 'o pehē, "Fekau ia ke 'alu; he 'oku ne tangi Ka 'oku pehē 'ekimoutolu, 'Ko ia 'e pehē ki toupili mai kiate kitautolu.' 24 Ka na'e lea ia, 'o he'ene tamai pe ko 'ene fa'ē, "Kuo fakatapui 'aia pehēange, "'Oku 'ikai fekau au ka ki he fanga kotoa pē 'oku ou fa'a aonga ai kiate koe," 6 pea sipi he 'oe fale 'o 'Isileli." 25 Pea toki ha'u ia, 'oku 'ikai toe faka'apa'apa ia ki he'ene tamai 'o hū kiate ia, 'o pehē, "Eiki, tokoni'i au." 26 pe ko 'ene fa'ē, ['e 'ata'atā ia]. Ko ia 'oku mou Ka na'e lea ia, 'o pehēange, "'Oku 'ikai lelei ke fakata'e aonga'i 'ae fekau 'ae 'Otua 'aki ho'omou to'o 'ae mā 'ae fānau, pea li ki he fanga kuli." talatupu'a. 7 'Ae kau mālualoi! Ne 'ine'i lea 'a 27 Pea pehē 'e ia, "Ko e mo'oni, 'Eiki: ka 'oku 'Isiai kiate kimoutolu, 'o pehē, 8 "'Oku 'unu'unu kai 'e he fanga kuli 'ae momo'i [me'akai] 'oku mai 'ae kakai ni kiate au 'aki honau ngutu, 'o ngangana mei he keinanga'anga 'a honau 'eiki." faka'apa'apa kiate au 'aki honau loungutu; ka 28 Pea toki lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate ia, "'E 'oku mama'o honau loto 'iate au. 9 Ka 'oku fefine, 'oku lahi ho'o tui: ke hoko kiate koe 'o ta'e'aonga 'enau hū kiate au, 'o akonaki 'aki 'ae hangē ko ho loto." Pea mo'ui 'ene ta'ahine 'i ngaahi fekau 'ae tangata pe.'" 10 Pea ui ia ki he feitu'ula'ā ko ia. 29 Pea 'alu mei ai 'a Sisu, he kakai, 'o ne pehē kiate kinautolu, "Fanongo, pea ha'u ia, 'o ofi ki he tahī 'o Kaleli; pea 'alu pea tokanga: 11 'Oku 'ikai faka'uli ki he tangata hake ia ki he mo'unga, 'o nofo ai. 30 Pea ha'u 'ae 'aia 'oku 'alu ki he ngutu; ka ko ia 'oku ha'u kakai tokolahī kiate ia, pea nau 'omi 'ae pipiki, mei he ngutu, 'oku ne faka'uli'i 'ae tangata." 12 mo e kui, mo e noa, mo e lavea, mo e tokolahī Pea toki ha'u ai 'ene kau ākonga, 'onau pehē kehe, 'o tuku 'akinautolu ki he va'e 'o Sisu; pea kiate ia, "'Oku ke 'ilo na'e tūkia 'ae kau Fālesi, 'i fakamo'ui 'e ia 'akinautolu: 31 Ko ia na'e ofo lahi he'enau fanongo ki he lea ko ia?" 13 Ka na'e ai 'ae kakai, 'i he'enau mamata kuo fakalea 'ae lea ia, 'o pehēange, "Ko e 'akau kotoa pē na'e noa, pea fakahaoahaoa 'ae lavea, pea faka'eve'eva 'ikai tō 'e he'eku Tamai 'oku 'i he langi, 'e ta'aki 'ae pipiki, pea faka'ā 'ae kui: pea nau fakamālō fu'u hake ia. 14 Tuku ai pe 'akinautolu: ko e kau ki he 'Otua 'o 'Isileli. 32 Pea ui 'a Sisu ke 'alu takimu'a kui 'oe kui 'akinautolu. Pea kapau 'oku ange 'ene kau ākonga kiate ia, 'o ne pehē, "'Oku tataki 'ae kui 'e he kui, 'e tō fakatou'osi pe ki ou 'ofa mamahi ki he kakai, koe'uhī 'oku 'aho he luo." 15 Pea lea 'a Pita, 'o pehēange kiate tolu 'enau 'iate au, pea 'oku 'ikai ha'anau me'a ia, "Fakamatala kiate kimautolu 'ae fakatātā ke kai: pea 'e 'ikai te u fa'a fekau ke nau 'alu ni." 16 Pea pehēange 'e Sisu, "'Oku mou kei 'aukai pe, telia na'a nau pongia 'i he hala." 33 ta'e'ilo foki? 17 'Oku te'eki ai te mou 'ilo, ko e Pea lea 'ene kau ākonga kiate ia, "Te tau ma'u me'a kotoa pē 'oku 'alu 'i he ngutu, 'oku 'alu ia mei fē 'i he toafa ni 'ae mā lahi, ke fakamākona ki he kete, pea toki 'alu hifo kitu'a? 18 Ka ko 'aki 'ae fu'u kakai pehē ni?" 34 Pea pehēange 'e e ngaahi me'a ko ia 'oku 'alu atu 'i he ngutu, Sisu kiate kinautolu, "'Oku fiha ho'omou fo'i 'oku ha'u mei he loto: pea ko ia ia 'oku faka'uli'i mā?" Pea nau pehē, "'Oku fitu, mo e fanga kihī'i 'ae tangata. 19 He 'oku ha'u mei he loto 'ae ika." 35 Pea fekau 'e ia ki he kakai ke nofo ki he mahalo kovi, mo e fakapō, mo e tono fefine, mo kelekele. 36 Pea to'o 'e ia 'ae fo'i mā 'e fitu mo e fe'auaki, mo e kaiha'a, mo e fakamo'oni loi, e ngaahi ika, pea fai 'ae fakafeta'i, pea tofitofi mo e lea kovi: 20 Ko eni 'ae ngaahi me'a 'oku ia, 'o oatu ki he'ene kau ākonga, pea [tufaki] faka'uli'i 'ae tangata: ka ko e kai ta'efanofano 'e he kau ākonga ki he kakai. 37 Pea na'a nau nima, 'oku 'ikai faka'uli'i ia 'ae tangata." 21 kai kotoa pē, pea mākona ai: pea nau tānaki 'ae Pea toki 'alu mei ai 'a Sisu, ki he ngaahi potu toenga kai pea fonu ai 'ae kato 'e fitu. 38 Pea ko 'o Taia mo Saitone. 22 Pea vakai, na'e ha'u 'ae kinautolu na'e kai, ko e tangata 'e toko fā afe, fefine Kēnani mei he potu ko ia, 'o tangi kiate kae'uma'ā 'ae kau fefine mo e tamaiki. 39 Pea ia, 'o pehē, "'Alo'ofa mai kiate au, 'e 'Eiki, ko e fekau 'e ia 'ae kakai ke nau 'alu, pea heka vaka fohā 'o Tevita; ko 'eku ta'ahine 'oku mamahi ia 'o folau ki he potu 'o Makitala. lahi 'i he tēvolo." 23 Ka na'e 'ikai si'i te ne lea

16 Pea ha'u kiate ia 'ae kau Fālesi mo e Sātusi, foki kiate koe, Ko Pita koe, pea te u langa hoku 'o 'ahi'ahi'i ia 'i he'enau holi ke ne fakahā siasi ki he maka ni; pea 'e 'ikai lava'i ia 'e he kiate kinautolu ha faka'ilonga mei he langi. 2 ngaahi matapā 'o hētesi. (**Hadēs g86**) 19 Pea te u Pea lea ia, 'o pehēange kiate kinautolu, "Oka 'oatu kiate koe 'ae kī 'oe pule'anga 'oe langi: efiafi, 'oku mou pehē, "E 'afua he 'oku kulokula pea ko ia kotoa pē te ke nono'o 'i māmani, 'e 'ae langi." 3 Pea pongipongi ai, "E 'alotāmaki nono'o ia 'i he langi; pea ko ia te ke veteki 'i 'ae 'aho ni, he 'oku kulokula mo fetautau'i 'ae māmani, 'e veteki ia 'i he langi." 20 Pea na'a ne langi." 'Ae kau mālualoi! 'Oku mou fa'a 'ilo ki toki fekau ki he'ene kau ākonga, ke 'oua na'a he mata 'oe langi; ka 'e 'ikai te mou fa'a [ilo] nau fakahā ki ha tokotaha ko Sisu ia ko e Kalaisi. 'ae ngaahi faka'ilonga 'oe kuonga [ni]? 4 Ko e 21 Pea talu mei he 'aho ko ia na'e kamata fakahā to'utangata angakovi mo fe'auaki 'oku kumi ai 'e Sisu ki he'ene kau ākonga, "E 'alu ia ki 'ae faka'ilonga; pea 'e 'ikai ha faka'ilonga 'e Selūsalema, pea ne kātaki 'ae ngaahi me'a lahi 'oatu ki ai, ka ko e faka'ilonga pe 'oe palōfita ko 'i he kau mātu'a, mo e kau taula'eiki lahi, mo Siona." Pea tukuange 'e ia 'akinautolu, kae 'alu. e kau tangata tohi, pea 'e tāmate'i ia, pea toe 5 Pea kuo hoko 'ene kau ākonga ki he kauvai 'e fokotu'u 'i hono 'aho tolu." 22 Ka ka 'ave ia 'e taha, kuo ngalo 'iate kinautolu ke 'omi 'ae mā. Pita, 'o kamata valoki'i ia, 'o pehē, "Ke mama'o 6 Pea pehē 'e Sisu kiate kinautolu, "Mou vakai ia 'iate koe, Eiki: 'e 'ikai hoko eni kiate koe." 23 telia 'ae me'a fakatupu 'ae kau Fālesi pea mo Ka na'e tafoki ia, 'o ne pehē kia Pita, "Alu ki e Satusi." 7 Pea na'a nau fealēlea'aki 'o pehē, hoku tu'a, Sētane: ko e fakahala koe kiate au: he "Ko e me'a 'i he 'ikai te tau 'omi ha mā." 8 Pea 'oku 'ikai te ke lelei'ia 'i he me'a 'ae 'Otua, ka kuo 'ilo 'e Sisu, pea pehē 'e ia kiate kinautolu, 'i he me'a 'ae tangata." 24 Pea toki pehē ai 'e "Akimoutolu 'oku si'i ho'omou tui, ko e hā 'oku Sisu ki he'ene kau ākonga, "Kapau 'e muimui ha mou fealēlea'aki ai, 'i ho'omou ta'e 'omi ha mā? taha 'iate au, tuku ke ne li'aki 'e ia ia, pea to'o 9 'Oku 'ikai te mou 'ilo, pe manatu ki he fo'i mā hake 'ene 'akau māfasia 'o muimui 'iate au. 25 'e nima ki he toko nima afe, mo e kato 'e fiha He ko ia 'e kalofaki 'ene mo'ui, 'e mole ia: pea ko na'a mou 'ave? 10 Pe ki he fo'i mā 'e fitu ki he ia 'e mole 'ene mo'ui koe'uhiko au, te ne ma'u toko fā afe, mo e kato 'e fiha na'a mou 'ave? 11 ia. 26 He ko e hā hono 'aonga ki he tangata, 'o Ko e hā 'oku 'ikai ai te mou 'ilo na'e 'ikai [ko e kapau te ne ma'u 'a māmani kotoa pē, kae mole lea] ki he mā 'a 'eku pehē kiate kimoutolu, Mou ai hono laumālie 'o'ona; pe ko e hā 'e foaki 'e ha vakai telia 'ae me'a fakatupu 'ae kau Fālesi pea tangata ke fetongi 'aki hono laumālie? 27 He mo e Sātusi?" 12 Pea ne nau toki 'ilo na'e 'ikai ko e Foha 'oe tangata 'e ha'u ia 'i he nāunau 'o ko 'ene tala ke nau vakai telia 'ae me'a fakatupu 'ene Tamai mo 'ene kau āngelo; pea te ne toki 'oe mā, ka ko e akonaki 'ae kau Fālesi mo e kau totongi ai ki he tangata kotoa pē 'o fakatatau Sātusi. 13 Pea 'i he hoko 'a Sisu ki he potu 'o ki he'ene ngāue. 28 Ko 'eku tala mo'oni atu Sesalia 'i Filipai, na'e fehu'i ia ki he'ene kau kiate kimoutolu, 'Oku tutu'u 'ae ni'ihi 'i hen, 'e ākonga, 'o pehē, "'Oku pehē 'e he kakai pe ko 'ikai te nau kamata 'ae mate, kae'oua ke nau hai au ko e Foha 'oe tangata?" 14 Pea nau pehē, vakai ki he Foha 'oe tangata 'oku ha'u 'i hono "[Oku lea] 'ae ni'ihi, ko Sione ko e Papitaiso; ko pule'anga." e ni'ihi, ko 'Ilaisiā; mo e ni'ihi, ko Selemaia, pe ha taha 'oe kau palōfita." 15 Pea pehēange 'e ia kiate kinautolu, "Ka 'oku pehē 'ekimoutolu ko hai au?" 16 Pea lea 'a Saimone Pita, 'o pehēange, "Ko koe ko e Kalaisi, ko e 'Alo 'oe 'Otua mo'ui." 17 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate ia, "Saimone Pāsiona, 'oku ke monū'ia: he na'e 'ikai fakahā ia kiate koe 'e he kakano mo e toto, ka ko 'eku Tamai 'oku 'i he langi. 18 Pea 'oku ou tala atu

17 Pea hili 'ae 'aho 'e ono, pea vahe'i 'e Sisu 'a Pita, mo Semisi, mo Sione ko hono tokoua, 'o ne 'ave 'akinautolu pe ki ha potu mo'unga mā'olunga, 2 Pea na'e liliu ia 'i honau 'ao: pea ulo hono fofonga 'o hangē ko e la'ā, pea hinehina hono kofu 'o hangē ko e maama. 3 Pea vakai, kuo hā mai 'a Mōsese mo 'Ilaisiā kiate kinautolu, 'o na felea'aki mo ia. 4 Pea lea ai 'a Pita, 'o pehēange kia Sisu, "Eiki, 'oku lelei 'etau

‘i henī: pea kapau te ke loto [ki ai], tuku ke mau musita, te mou pehē ki he mo‘unga ni, ‘Hiki ‘i ngaohi ‘i henī ha fale ‘e tolu; ke ‘o‘ou ‘ae taha, henī ki he potu na;’ pea ‘e hiki ia: pea ‘e ‘ikai pea taha ‘o Mōsese, pea taha ‘o ‘Ilaisiā.’ **5** Pea ha me‘a ‘e taha ‘e ta‘efa‘afai ‘ekimoutolu. **21** lolotonga ‘ene lea, ‘iloange, kuo fakamalu‘aki Ka ‘oku ‘ikai ‘alu kitu‘a ‘ae fa‘ahinga ko ia, ka ‘akinautolu ‘ae ‘ao ngingila: pea vakai, ko e le‘o ‘i he lotu mo e ‘aukai.’ **22** Pea ‘i he‘enau kei mei he ‘ao, na‘e pehē, ‘Ko hoku ‘Alo ‘ofa‘anga ‘i Kaleli, na‘e pehē ‘e Sisu kiate kinautolu, “E eni ‘aia ‘oku ou fiemālie lahi ai; mou fakaongo lavaki‘i ‘ae Foha ‘oe tangata ki he nima ‘ae kau kiate ia.” **6** Pea ‘i he fanongo ki ai ‘ae kau tangata: **23** Pea te nau tāmate‘i ia, pea ‘i hono ākonga, na‘a nau tō fo‘ohifo ki honau mata, ‘o ‘aho tolu ‘e toe fokotu‘u ia.” Pea na‘e mamahi manavahē lahi. **7** Pea ha‘u ‘a Sisu, ‘o ala kiate lahi ai ‘akinautolu. **24** Pea ‘i he‘enau hoko ki kinautolu, mo ne pehē, “Tu‘u hake, pea ‘oua ‘e Kapaneume, na‘e ha‘u kia Pita ‘ae kau tānaki manavahē.” **8** Pea ‘i he hanga hake honau mata, tukuhau, ‘o pehē, “Oku ‘ikai tukuhau ‘a homou na‘e ‘ikai te nau mamata ki ha taha, ka ko Sisu ‘Eiki?” **25** Pea pehē ‘e ia, “Io.” Pea kuo ha‘u ia ki pe. **9** Pea ‘i he‘enau ‘alu hifo mei he mo‘unga, he fale, pea ta‘ofi ia ‘e Sisu, ‘o pehē, “Saimone, na‘e fekau ‘e Sisu kiate kinautolu, ‘o pehē, “Oua ko e hā ho loto? ‘Oku ma‘u ‘e he ngaahi tu‘i ‘o na‘a tala ki ha taha ‘aia kuo hā mai, kae‘oua ke māmanī ‘ae totongi pe ‘ae tukuhau ‘ia hai? ‘I toetu‘u ‘ae Foha ‘oe tangata mei he mate.” **10** he‘enau fānau, pe mei he kakai kehe?” **26** Pea Pea fehu‘i kiate ia ‘ene kau ākonga, ‘o pehē, talaange ‘e Pita kiate ia, “I he kakai kehe.” Pea “Ko e hā ‘oku pehē ai ‘e he kau tangata tohi, pehē ‘e Sisu kiate ia, “Pea tā ‘oku ‘ata‘atā ‘ae “E tomu‘a ha‘u ‘a ‘Ilaisiā?” **11** Pea lea ‘a Sisu, fānau. **27** Ka ko eni telia na‘a tau faka‘ita kiate ‘o pehēange kiate kinautolu, “Ko e mo‘oni ‘e kinautolu, ‘alu koe ki tahī, ‘o taumāta‘u, ‘o to‘o tomu‘a ha‘u ‘a ‘Ilaisiā, ‘o fakatonutonu ‘ae me‘a ‘ae ika ‘oku fuofua kai; pea ‘i ho‘o fa‘ai hono kotoa pē. **12** Ka ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, ngutu, te ke ‘ilo ‘i ai ‘ae pa‘anga: ke ke to‘o ia, ‘o Kuo hili ‘ae ha‘u ‘a ‘Ilaisiā, pea na‘e ‘ikai te nau ‘oatu kiate kinautolu koe‘uhi ko kitaua.” ‘ilo ia, ka kuo nau fai kiate ia ‘enau fa‘iteliha. ‘E mamahi pehē foki ‘ae Foha ‘oe tangata ‘iate kinautolu.” **13** Pea tokī ‘ilo ai ‘e he kau ākonga, ko ‘ene lea ia kiate kinautolu kia Sione ko e Papitaiso. **14** Pea kuo nau hoko atu ki he kakai, mo ‘ene ha‘u kiate ia ha tangata, ‘o tu‘ulutui kiate ia, ‘o ne pehē, **15** “Eiki, ‘alo‘ofa ki hoku foha; he ‘oku vale ia, pea mamahi lahi: pea ‘oku fa‘a tō ki he afi, pea fa‘a [tō] ki he vai. **16** Pea na‘aku ‘omi ia ki ho‘o kau ākonga, ka na‘e ‘ikai te nau fa‘a fakamo‘ui ia.” **17** Pea lea ‘a Sisu, ‘o pehēange, “Ae to‘utangata tā‘etui mo angakovi, ‘e fefē hono fuoloa ‘o ‘eku ‘iate kimoutolu? ‘E fefē hono fuoloa ‘o ‘eku kātaki‘i ‘akimoutolu? ‘Omi ia ki henī kiate au.” **18** Pea na‘e valoki ‘e Sisu ‘ae tēvolo; pea ‘alu kitu‘a ia ‘iate ia: pea na‘e mo‘ui ‘ae tamasi‘i talu mei he feitu‘ula‘ā ko ia. **19** Pea tokī ha‘u fakafufū pe ‘ae kau ākonga kia Sisu, ‘o pehē, “Ko e hā na‘e ‘ikai ai te mau fa‘a kapusi ia?” **20** “Pea talaange ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ko e me‘a ‘i ho‘omou ta‘etui: he ‘oku ou tala mo‘oni atu kiate kimoutolu, Kapau ‘e ‘ai ho‘omou tui ‘o hangē ko e fo‘i tengā‘i

18 Pea ‘i he ‘aho ko ia na‘e ha‘u ai ‘ae kau ākonga kia Sisu, ‘onau pehē, “Ko hai ‘oku lahi ‘i he pule‘anga ‘oe langi?” **2** Pea ui ‘e Sisu ha tamasi‘i si‘i ke ‘alu ange kiate ia, ‘o ne tuku ia ki honau ha‘oha‘onga, **3** ‘O ne pehē, “Oku ou tala mo‘oni atu kiate kimoutolu, Kapau ‘e ‘ikai liliu ‘akimoutolu, ke tatau mo e tamaiki iiki, ‘e ‘ikai te mou hū ki he pule‘anga ‘oe langi. **4** Ko ia ia te ne fakavaivai‘i ia ‘o hangē ko e tamasi‘i si‘i ni, ko ia pe ‘oku lahi ‘i he pule‘anga ‘oe langi. **5** Pea ko ia te ne ma‘u ha tamasi‘i si‘i pehē ‘i hoku hingoa, ‘oku ne ma‘u au. **6** “Ka ko ia te ne fakahala‘i ha tokotaha ‘iate kinautolu ni ‘oku si‘i ‘oku tui kiate au, ‘e lelei hake kiate ia ‘o ka ne taupunga‘i ‘aki ia ‘ae maka momosi ‘i hono kia, pea lōmaki‘i ia ‘i he loto moana. **7** ‘E mala‘ia ‘a māmanī koe‘uhi ko e ngaahi fakahala! He kuo pau ‘e hoko ‘ae ngaahi fakahala; kae mala‘ia ‘ae tangata ko ia ‘e hoko ai ‘ae fakahala! **8** “Ko ia, kapau ‘oku fakahala‘i koe ‘e ho nima pe ko ho va‘e, tutu‘u ia, ‘o li‘aki ia ‘iate koe: ‘oku lelei kiate koe ha‘o hū ki he mo‘ui ‘oku ke ketu pe [nima] mutu, ‘i ho‘o ma‘u

'ae nima 'e ua mo e va'e 'e ua, kae lī koe ki he afi ta'engata. (aiōnios g166) 9 Pea kapau 'oku fakahala'i koe 'e ho mata, kape'i ia, 'o li'aki 'iate koe: 'oku lelei kiate koe ha'o hū ki he mo'ui 'oku ke mata taha, 'i ho'o ma'u 'ae mata 'e ua, kae li koe ki he afi 'o heli. (Geenna g1067) 10 "Vakai totonu ke ne totongi [ki he tu'i] 'ae taleniti 'e ke 'oua na'a mou manuki'i ha tokotaha 'iate mano. 25 Ka ko e me'a 'i he 'ikai ha'a ne me'a kinautolu ni 'oku si'i; he 'oku ou tala atu kiate ke totongi 'aki, na'e fekau 'e he'ene 'eiki ke kimoutolu, 'Oku mamata ma'uaipe'i he langi hā fakatau ia, mo hono uaifi, mo 'ene fānau, mo nau 'āngelo ki he fofonga 'o 'eku Tamai 'aia 'oku ia kotoa pē na'e 'a'ana, 'o totongi 'aki. 26 Pea 'i he langi. 11 Pea kuo hoko mai 'ae Foha 'oe fakatōmape'e 'ae tamao'eiki, 'o hū kiate ia, 'o tangata ke fakamo'ui 'aia na'e hē. 12 "Ko e hā ne pehē, "Eiki, ke ke fa'a kātaki kiate au, pea homou loto? Kapau 'oku ma'u 'e ha tangata 'ae te u totongi kotoa pē kiate koe." 27 Pea toki sipi 'e teau, pea 'alu hē pe hanau taha, 'ikai 'oku manava'ofa 'ae 'eiki ki he tamao'eiki ko ia, 'o ne tuku 'ae hivangofulu ma hiva, pea 'alu ki he ne tukuange ia, 'o ne fakamolemole kiate ia 'ae ngaahi mo'unga, 'o kumi 'aia kuo hē? 13 Pea totongi. 28 Ka na'e 'alu 'ae tamao'eiki ko ia, 'o kapau te ne 'ilo ia, ko 'eku tala mo'oni atu kiate ne 'ilo 'ae tokotaha 'o 'ene kaungā tamao'eiki, kimoutolu, 'oku lahi 'ene fiefia ['i] he sipi ko ia, na'e totonu ke totongi 'aki kiate ia 'ae tenali 'e 'i he hivangofulu ma hiva na'e 'ikai 'alu hē. 14 teau: pea ne puke 'e ia ia, 'o kuku hono kia, 'o Pea pehē, 'oku 'ikai ko e finangalo 'o ho'omou pehē, 'Totongi mai kiate au 'aia 'oku 'a'aku.' 29 Tamai 'oku 'i he langi, ke mala'ia ha tokotaha Pea fakatōmape'e 'a 'ene kaungā tamao'eiki ki 'iate kinautolu ni 'oku si'i. 15 "Ko ia, kapau hono va'e, 'o ne kole kiate ia, 'o pehē, 'Ke ke 'e fai angahala kiate koe 'e ho kāinga, 'alu 'o fa'a kātaki kiate au, pea te u totongi kotoa pē fakahā 'ene kovi kiate ia, 'a koe pē mo ia: kapau kiate koe." 30 Ka na'e 'ikai te ne fai; ka na'e 'alu 'e tokanga ia kiate koe, kuo ke fakalelei mo ia, 'o tuku ia ki he fale fakapōpula, kae'oua ke ho kāinga. 16 Pea kapau 'e 'ikai te ne tokanga ne totongi 'aia na'e totonu. 31 Ka 'i he mamata [kiate koe], pea ke [toki] 'ave ha tokotaha pe ha 'a 'ene kaungā tamao'eiki ki he me'a kuo fai, toko ua kehe, koe'uhu 'e fakapapau 'ae lea kotoa na'a nau mamahi lahi, pea 'alu 'o fakahā ki pē mei he ngutu 'oe fakamo'oni 'e toko ua pe honau 'eiki 'aia kotoa pē kuo fai. 32 Pea ui ia 'e toko tolu. 17 Pea kapau 'e ta'etokanga ia kiate he'ene 'eiki, 'o ne pehē kiate ia, "Ae tamao'eiki kinautolu, fakahā[ia] ki he siasi: pea kapau 'e angakovi ko koe, ne u fakamolemolea koe 'i he ta'etokanga ia ki he siasi, tuku ke tatau ia kiate totongi kotoa pē ko ia, ko e me'a 'i ho'o kole koe mo e tangata hiteni mo e tānaki tukuhau 18 kiate au." 33 Pea 'ikai na'e taau mo koe ho'o "Ko 'eku tala mo'oni atu kiate kimoutolu, Ko e manava'ofa foki ki ho kaungā tamao'eiki, 'o me'a ko ia te mou nono'o 'i māmani, 'e nono'o hangē ko 'eku manava'ofa kiate koe? 34 Pea ia 'i he langi: pea ko e me'a ko ia te mou veteki 'i 'ita ai 'ene 'eiki, 'o ne tuku atu ia ki he kau māmani, 'e veteki ia 'i he langi. 19 "Pea 'oku ou fakamamahi, kae'oua ke ne totongi 'aia kotoa tala atu foki kiate kimoutolu, Kapau 'e loto taha pē na'e totonu. 35 "E fai pehē foki 'e he'eku hamou toko ua 'i māmani 'i ha me'a 'e taha te na Tamai 'i he langi kiate kimoutolu, 'o kapau 'e kole, 'e fai ia kiate kinaua 'e he'eku Tamai 'oku 'ikai te mou taki taha fakamolemolea mei hono 'i he langi. 20 He ko e potu ko ia 'oku fakataha loto 'ae ngaahi angahala 'o hono kāinga."

ai 'ae toko ua pe 'ae toko tolu 'i hoku huafa, te u 'i ai au mo kinautolu." 21 Pea na'e toki ha'u ai 'a Pita kiate ia, 'o ne pehē, "Eiki, 'e liunga fiha 'ae angahala 'a hoku tokoua kiate au mo 'eku fakamolemole ia? Ke liunga fitu?" 22 Pea pehē 'e Sisu kiate ia, "Oku 'ikai te u pehē kiate koe,

Ke liunga fitu [pē] kae liunga fitungofulu lau 'e fitu. 23 Ko ia 'oku fakatau ai 'ae pule'anga fakamaau'i 'oe langi ki ha tu'i, na'e loto ke fakamaau'i 'ene kau tamao'eiki. 24 Pea kamata fai 'e ia 'ae fakamaau, pea 'omi kiate ia 'ae tokotaha na'e fakatau ia, mo hono uaifi, mo 'ene fānau, mo nau 'āngelo ki he fofonga 'o 'eku Tamai 'aia 'oku ia kotoa pē na'e 'a'ana, 'o totongi 'aki. 26 Pea 'i he langi. 11 Pea kuo hoko mai 'ae Foha 'oe fakatōmape'e 'ae tamao'eiki, 'o hū kiate ia, 'o tangata ke fakamo'ui 'aia na'e hē. 12 "Ko e hā ne pehē, "Eiki, ke ke fa'a kātaki kiate au, pea homou loto? Kapau 'oku ma'u 'e ha tangata 'ae te u totongi kotoa pē kiate koe." 27 Pea toki sipi 'e teau, pea 'alu hē pe hanau taha, 'ikai 'oku manava'ofa 'ae 'eiki ki he tamao'eiki ko ia, 'o ne tuku 'ae hivangofulu ma hiva, pea 'alu ki he ne tukuange ia, 'o ne fakamolemole kiate ia 'ae ngaahi mo'unga, 'o kumi 'aia kuo hē? 13 Pea totongi. 28 Ka na'e 'alu 'ae tamao'eiki ko ia, 'o kapau te ne 'ilo ia, ko 'eku tala mo'oni atu kiate ne 'ilo 'ae tokotaha 'o 'ene kaungā tamao'eiki, kimoutolu, 'oku lahi 'ene fiefia ['i] he sipi ko ia, na'e totonu ke totongi 'aki kiate ia 'ae tenali 'e 'i he hivangofulu ma hiva na'e 'ikai 'alu hē. 14 teau: pea ne puke 'e ia ia, 'o kuku hono kia, 'o Pea pehē, 'oku 'ikai ko e finangalo 'o ho'omou pehē, 'Totongi mai kiate au 'aia 'oku 'a'aku.' 29 Tamai 'oku 'i he langi, ke mala'ia ha tokotaha Pea fakatōmape'e 'a 'ene kaungā tamao'eiki ki 'iate kinautolu ni 'oku si'i. 15 "Ko ia, kapau hono va'e, 'o ne kole kiate ia, 'o pehē, 'Ke ke 'e fai angahala kiate koe 'e ho kāinga, 'alu 'o fa'a kātaki kiate au, pea te u totongi kotoa pē fakahā 'ene kovi kiate ia, 'a koe pē mo ia: kapau kiate koe." 30 Ka na'e 'ikai te ne fai; ka na'e 'alu 'e tokanga ia kiate koe, kuo ke fakalelei mo ia, 'o tuku ia ki he fale fakapōpula, kae'oua ke ho kāinga. 16 Pea kapau 'e 'ikai te ne tokanga ne totongi 'aia na'e totonu. 31 Ka 'i he mamata [kiate koe], pea ke [toki] 'ave ha tokotaha pe ha 'a 'ene kaungā tamao'eiki ki he me'a kuo fai, toko ua kehe, koe'uhu 'e fakapapau 'ae lea kotoa na'a nau mamahi lahi, pea 'alu 'o fakahā ki pē mei he ngutu 'oe fakamo'oni 'e toko ua pe honau 'eiki 'aia kotoa pē kuo fai. 32 Pea ui ia 'e toko tolu. 17 Pea kapau 'e ta'etokanga ia kiate he'ene 'eiki, 'o ne pehē kiate ia, "Ae tamao'eiki kinautolu, fakahā[ia] ki he siasi: pea kapau 'e angakovi ko koe, ne u fakamolemolea koe 'i he ta'etokanga ia ki he siasi, tuku ke tatau ia kiate totongi kotoa pē ko ia, ko e me'a 'i ho'o kole koe mo e tangata hiteni mo e tānaki tukuhau 18 kiate au." 33 Pea 'ikai na'e taau mo koe ho'o "Ko 'eku tala mo'oni atu kiate kimoutolu, Ko e manava'ofa foki ki ho kaungā tamao'eiki, 'o me'a ko ia te mou nono'o 'i māmani, 'e nono'o hangē ko 'eku manava'ofa kiate koe? 34 Pea ia 'i he langi: pea ko e me'a ko ia te mou veteki 'i 'ita ai 'ene 'eiki, 'o ne tuku atu ia ki he kau māmani, 'e veteki ia 'i he langi. 19 "Pea 'oku ou fakamamahi, kae'oua ke ne totongi 'aia kotoa tala atu foki kiate kimoutolu, Kapau 'e loto taha pē na'e totonu. 35 "E fai pehē foki 'e he'eku hamou toko ua 'i māmani 'i ha me'a 'e taha te na Tamai 'i he langi kiate kimoutolu, 'o kapau 'e kole, 'e fai ia kiate kinaua 'e he'eku Tamai 'oku 'ikai te mou taki taha fakamolemolea mei hono 'i he langi. 20 He ko e potu ko ia 'oku fakataha loto 'ae ngaahi angahala 'o hono kāinga."

19 Pea 'i he faka'osi 'e Sisu 'ene ngaahi lea ni, na'e 'alu ia mei Kaleli, pea ha'u ia ki he ngaahi potu 'o Siutea, 'o ofi ki Sioatani. 2 Pea muimui 'iate ia 'ae kakai tokolahi 'aupito: pea ne fakamo'ui 'akinautolu 'i ai. 3 Na'e ha'u foki 'ae kau Fālesi kiate ia, 'o 'ahi'ahi'i ia, 'onau

pehē kiate ia, “Oku ngofua ki he tangata ke ‘oku lelei ‘aia ko e ‘Otua: ka ko ho loto ke ke hū tukuange hono uaifi ‘i he me‘a kotoa pē?” 4 Pea ki he mo‘ui pea ke fai ki he ngaahi fekau.” 18 lea ia, “O pehēange kiate kinautolu, Na‘e ‘ikai Pea pehē ‘e ia kiate ia, “A fē?” Pea pehē ‘e Sisu, te mou lau, ko ia na‘a ne fakatupu [‘ae kakai] “Oua na‘a ke fakapō,” “Oua na‘a ke tono fefine,” ‘i he kamata‘anga, ‘na‘a ne fakatupu ‘akinaua “Oua na‘a ke kaiha‘a,” “Oua na‘a ke fakamo‘oni ko e tangata mo e fefine,” 5 ‘O ne pehē, ‘Ko e loi,’ 19 ‘Faka‘apa‘apa ki ho‘o tamai mo[ho‘o] me‘a eni ‘e tuku ai ‘e he tangata ‘ene tamai fa‘ē’ pea, ‘Ke ‘ofa ki ho kaungā‘api ‘o hangē pe mo ‘ene fa‘ē, kae pikitai ki hono uaifi: pea ‘e ko koe.” 20 Pea pehēange ‘e he talavou kiate hoko ‘akinaua ko e kakano pe taha?” 6 Ko ia ia, “Kuo u fai kotoa pē eni talu ‘eku kei si‘i: ko ‘oku ‘ikai ai te na kei ua, ka ko e kakano pe e hā ‘oku ou kei hala ai?” 21 Pea talaange ‘e taha. Pea ko eni, ko ia kuo fakataha ‘e he ‘Otua, Sisu kiate ia, “Kapau ko ho loto ke ke haohaoa, ‘oua na‘a fakamāvae ‘e ha tangata.” 7 Pea nau ‘alu ‘o fakatau ‘aia ‘oku ‘a‘au, mo foaki ki he pehē kiate ia, “Ka kuo pehē, ko e hā na‘e fekau masiva, pea te ke ma‘u ai ‘ae koloa ‘i he langi: ai ‘e Mōsese ke ‘oatu ‘ae tohi fakamāvae, pea pea ke ha‘u, ‘o muimui ‘iate au.” 22 Ka ‘i he ke tukuange ia?” 8 Pea pehēange ‘e ia kiate fanongo ‘ae talavou ki he lea ko ia, na‘a ne ‘alu kinautolu, “Ko e me‘a ‘i he fefeka ‘o homou mamahi: he na‘e lahi ‘ene koloa. 23 Pea pehē loto, ko ia na‘e kātaki ai ‘e Mōsese ‘a ho‘omou ai ‘e Sisu ki he‘ene kau ākonga, “Ko ‘eku tala tukuange homou uaifi: ka na‘e ‘ikai pehē mei mo‘oni atu kiate kimoutolu, ‘E faingata‘a ‘aupito he kamata‘anga. 9 Pea ‘oku ou tala atu kiate ‘ae hū ‘ae tangata koloa‘ia ki he pule‘anga ‘oe kimoutolu, Ko ia ‘e tukuange hono uaifi, ka ‘i langi. 24 Pea ‘oku ou tala foki kiate kimoutolu, [he‘ene] tono tangata pe, pea fakama‘u ia mo ‘oku faingofua ke hū ‘ae kāmeli ‘i he ava‘i hui, ha tokotaha kehe, ko e tono fefine ia: pea ko ‘i he hū ‘ae tangata koloa‘ia ki he pule‘anga ia ‘e fakama‘u mo ia kuo tukuange, ko e tono ‘oe ‘Otua.” 25 Pea ‘i he fanongo ki ai ‘ene kau fefine ia.” 10 Pea pehē ‘ene kau ākonga kiate ia, ākonga, na‘a nau ofo lahi ‘aupito, ‘onau pehē, “Kapau ‘oku pehē pe ‘ae tangata mo hono uaifi, “Pea ko hai ‘e mo‘ui?” 26 Pea vakai ‘e Sisu, ‘o ne tā ‘oku ‘ikai lelei ke fakama‘u.” 11 Ka na‘e pehē pehē kiate kinautolu, “Oku ‘ikai fa‘a fai eni ‘e ‘e ia kiate kinautolu, “Oku ‘ikai fa‘a ma‘u ‘ae he tangata; ka ‘oku fa‘a fai ‘e he ‘Otua ‘ae me‘a tala ni ‘e he tangata kotoa pē, ka ko kinautolu kotoa pē.” 27 Pea toki lea ai ‘a Pita, ‘o pehēange kuo foaki ia ki ai. 12 He ‘oku ai ‘ae ni‘ihi ‘oku kiate ia, “Vakai, kuo mau si‘aki ‘ae me‘a kotoa ‘iunoke, ‘i he‘enau fanau‘i mei he manāva ‘o pē, ‘o muimui ‘iate koe: ko e hā te mau ma‘u [‘enau] fa‘ē: pea ‘oku ai ‘ae ‘iunoke ni‘ihi, kuo ai?” 28 Pea talaange ‘e Sisu kiate kinautolu, ngaohi ke ‘iunoke ‘e he tangata: pea ‘oku ai ‘ae “Ko ‘eku tala mo‘oni atu kiate kimoutolu, Ko ‘iunoke ni‘ihi, kuo nau ngaohi ‘akinautolu ke kimoutolu kuo muimui ‘iate au, ‘oka nofo ‘ae ‘iunoke, koe‘uhi ko e pule‘anga ‘oe langi. Ko ia Foha ‘oe tangata ki he nofo‘a ‘o hono nāunau, ‘oku ne fa‘a ma‘u ia, ke ma‘u pe ‘e ia.” 13 Pea ‘i he fakafo‘ou, ‘e nofo ‘akimoutolu foki ki he na‘e ‘omi ai kiate ia ‘ae tamai iiki, koe‘uhi ke nofo‘a ‘e hongofulu ma ua, ‘o fakamaau ai ki he ne hilifaki hono nima kiate kinautolu, ‘o lotu: fa‘ahinga ‘e hongofulu ma ua ‘o ‘Isileli. 29 Pea ka na‘e lolomi ‘akinautolu ‘e he kau ākonga. 14 ko ia fulipē kuo ne li‘aki ‘ae fale, pe ‘ae kāinga, Pea na‘e pehē ‘e Sisu, “Oua ‘e ta‘ofi, kae tuku ke pe ko e tuofefine, pe ko e tamai, pe ko e fa‘ē, pe ha‘u kiate au ‘ae tamai iiki: he ‘oku ‘oe kakai pe ko e uaifi, pe ‘ae fānau, pe ‘ae fonua, koe‘uhi ko pehē ‘ae pule‘anga ‘oe langi.” 15 Pea hilifaki ‘e hoku hingoa, te ne ma‘u ‘o taki teau, pea te ne ia hono nima kiate kinautolu, ka ka ‘alu mei ma‘u mo e mo‘ui ta‘engata. (aiōnios g166) 30 Ka ko ai. 16 Pea vakai, na‘e ha‘u ‘ae tokotaha kiate ko e tokolahi ‘oku mu‘omu‘a te nau muimui; pea ia, ‘o ne pehē, “E ‘Eiki lelei, ko e hā ha me‘a ko e muimui ‘e mu‘omu‘a.

lelei te u fai ke u ma‘u ai ‘ae mo‘ui ta‘engata?” (aiōnios g166) 17 Pea pehēange ‘e ia kiate ia, “Ko e hā ‘oku ke ui ai au ko e lelei? Ko e tokotaha pe atu hengihengi pe, ke unga ‘ae kau ngāue ki

20 “He ‘oku tatata ‘ae pule‘anga ‘oe langi mo e tangata ko e ‘eiki ‘oe fale, ‘aia na‘e ‘alu atu hengihengi pe, ke unga ‘ae kau ngāue ki

he'ene ngoue vase. 2 Pea kuo nau alea mo e lahi mo e kau tangata tohi; pea te nau fakamaau kau ngāue ko e 'aho mo e tenali 'e taha, na'a ia ke mate; 19 pea 'e tukuange ia ki he Senitaile ne fekau 'akinautolu ki he'ene ngoue vase. 3 ke manuki'i, mo haha, mo tutuki ki he 'akau: Pea 'alu atu ia 'i hono tolu 'oe feitu'ula'ā, 'o pea 'e tu'u hake ia 'i hono 'aho tolu.' 20 Pea mamata ki he ni'ihi 'oku tutu'u noa ai pe 'i he ha'u ai kiate ia 'ae fa'ē 'ae fānau 'a Sepeti mo potu fakatau. 4 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, 'ene ongo tama, 'o hū, mo ne holi ki he me'a 'e "Alu 'akimoutolu foki ki he ngoue vase, pea ko taha meiate ia. 21 Pea pehē 'e ia kiate ia, "Ko e ia 'oku totolu, te u 'oatu kiate kimoutolu." Pea hā ho loto?" Pea pehē mai 'e ia kiate ia, "Tuku nau 'alu. 5 Pea toe 'alu atu ia 'i hono ono mo ke nofo 'eku ongo tama ni, ko e tokotaha ki ho hono hiva 'oe feitu'ula'ā, 'o ne [toe] fai pehē. 6 nima to'omata'u, mo e tokotaha ki ho to'ohema, Pea 'i hono hongofulu ma taha 'oe feitu'ula'ā 'i ho pule'anga." 22 Ka na'e leaange 'a Sisu, 'o na'e 'alu atu ia, 'o ne 'ilo 'ae ni'ihi 'oku tutu'u pehē, "'Oku 'ikai te mou 'ilo 'aia 'oku mou kole. noa ai pe, 'o ne pehē kiate kinautolu, 'Ko e hā 'Oku mou fa'a fai ke inu 'i he ipu te u inu ai, pea 'oku mou tutu'u noa ai pe 'i henri 'i he 'aho ke papitaiso 'i he papitaiso ko ia te u papitaiso kotoa?" 7 Pea nau pehē kiate ia, 'Koe'uhu kuo ai?' Pea na talaange kiate ia, "'Oku ma mafai 'ikai unga 'akimoutolu 'e ha taha." Pea pehē pe." 23 Pea pehēange 'e ia kiate kinaua, "'E inu 'e ia kiate kinautolu, "Alu 'akimoutolu foki ki mo'oni 'ekimoua 'i he'eku ipu, pea papitaiso 'i he ngoue vase; pea ko ia 'oku totolu, te mou he papitaiso ko ia te u papitaiso ai: ka ko e nofo ma'u." 8 "Pea kuo efiafi, pea pehē 'e he 'eiki 'oe ki hoku nima to'omata'u, mo hoku to'ohema, ngoue vase ki he'ene tauhi koloa, 'Ui 'ae kau 'oku 'ikai 'a'aku ia ke foaki, ka kiate kinautolu ngāue, 'o 'oatu kiate kinautolu 'enau totongi, pē kuo teuteu ia ki ai 'e he'eku Tamai." 24 Pea 'i 'o fua fai ki he mui mai 'o a'u ki he mu'omu'a he fanongo ki ai 'ae toko hongofulu, na'e tupu mai.' 9 Pea ha'u 'akinautolu [na'e unga] 'i hono ai 'enau 'ita ki he ongo kāinga. 25 Ka na'e ui hongofulu ma taha 'oe feitu'ula'ā, pea ma'u taki 'akinautolu 'e Sisu, 'o ne pehē, "'Oku mou 'ilo taha 'e he tangata 'ae tenali. 10 Pea 'i he omi ko e hou'eiki 'oe Senitaile 'oku nau fa'a pule'i 'a 'ae kau mu'omu'a mai, na'a nau 'amanaki ke kinautolu, pea ko kinautolu 'oku lahi 'oku nau ma'u 'o lahi hake; ka na'e ma'u 'ekinautolu taki fa'a pule mālohi kiate kinautolu. 26 Ka 'e 'ikai taha foki 'ae tenali. 11 Pea 'i he'enau ma'u ia, pehē 'iate kimoutolu: ka ko ia 'oku loto ke lahi na'a nau lāunga ki he 'eiki 'oe fare, 12 'O nau 'iate kimoutolu, ke hoko ia ko homou tauhi. pehē, 'Ko e feitu'ula'ā pe taha kuo ngāue ai 27 pea ko ia 'oku loto ke 'eiki 'iate kimoutolu, 'ae kau muimui mai ni, pea kuo ke fakatau 'e hoko ia ko ho'omou tamaio'eiki: 28 'Io, 'o 'akinautolu kiate kinautolu kuo katekina 'ae hangē ko e Foha 'oe tangata, na'e 'ikai ha'u ia ke ngāue 'oe 'aho, mo hono pupuha.' 13 Ka na'e tauhia ia, ka ke tauhi, pea ke foaki 'ene mo'ui lea ia ki honau tokotaha, 'o pehēange, 'Kāinga, ko e huhu'i 'oe tokolahī.' 29 Pea 'i he'enau 'alu 'oku 'ikai te u fai hala kiate koe: 'ikai na'a ta 'i Seliko, na'e muimui 'iate ia 'ae kakai tokolahī. alea ki he tenali?" 14 To'o 'aia 'oku 'a'au, pea ke 30 Pea vakai, na'e nonono 'ae ongo tangata kui 'alu: te u 'oatu ki he mui mai ni, 'o hangē pe 'i he ve'e hala, pea kuo na fanongo 'oku 'alu ko koe. 15 'Ikai 'oku ngofua kiate au ke fai 'eku ange 'a Sisu, na'a na kalanga, 'o pehē, "'E Eiki, fa'iteliha ki he me'a 'a'aku? 'Oku kovi ho mata, Foha 'o Tevita, 'alo'ofa mai kiate kimaua." 31 koe'uhu 'oku ou angalelei?" 16 Ko ia ko e muimui Pea lolomi 'akinaua 'e he kakai, ke na fakalongo 'e mu'omu'a, pea 'e mu'omu'a 'ae muimui: he pē: ka na'e 'āsili ai 'ena tangi, 'o pehē, "'E Eiki, 'oku ui 'ae tokolahī, ka 'oku fili 'ae tokosi'i." 17 Foha 'o Tevita, 'alo'ofa mai kiate kimaua." 32 Pea 'i he 'alu hake 'a Sisu ki Selūsalema, na'a ne Pea tu'u mai 'a Sisu, 'o ui kiate kinaua, 'o pehē, fakaafe 'ae kau ākonga 'e toko hongofulu ma "Ko e hā ho mo loto ke u fai kiate kimoua?" toko ua 'i he hala, 'o ne tala kiate kinautolu, 18 33 Pea na talaange kiate ia, "'Eiki, ke 'ā homa "Vakai, 'oku tau 'alu hake ki Selūsalema; pea 'e mata." 34 Pea 'alo'ofa 'a Sisu, 'o ne tuhu'i hona lavaki'i 'ae Foha 'oe tangata ki he kau taula'eiki

mata; pea 'ā ai leva hona mata, 'o na muimui 'iate ia.

21 Pea 'i he'eneau ofi ki Selūsalema, 'o hoko ki Petefesi, ki he mo'unga ko 'Olive, na'e tokī fekau 'e Sisu 'ae ākonga 'e tokō ua, 2 'O ne pehē kiate kināua, "Mo ō ki he potu kakai 'oku hangatonu mai, pea te mo 'ilo leva 'ae 'asi 'oku no'otaki, mo hono 'uhiki: vevete 'o tataki mai kiate au. 3 Pea kapau 'e lea ha taha kiate kimoua, te mo pehē, "Oku na 'aonga ki he 'Eiki,' pea te ne tuku mai leva ia." 4 Na'e fai eni kotoa pē, koe'uhī ke fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he palōfita, 'o pehē, 5 "Mou tala ki he ta'ahine 'o Saione, 'Vakai, 'oku ha'u ho Tu'i kiate koe, 'oku angamalū, 'o heka ki he 'asi, mo e 'uhiki ko e fānau 'ae 'asi." 6 Pea na'e 'alu 'ae ongo ākonga 'o na fai 'o hangē ko e fekau 'a Sisu kiate kināua, 7 'o 'omi 'ae 'asi, mo e 'uhiki, pea nau 'ai ki ai honau kofu, 'onau fakaheka, [ia] ki ai. 8 Pea folahi atu 'e he kakai tokolahi honau kofu 'i he hala; pea na'e tutu'u hifo 'e he ni'ihī 'ae 'ulu'ulu'i 'akau, 'o falikiliki 'aki 'ae hala. 9 Pea ko e kakai tokolahi na'e mu'omu'a mo muimui atu, na'a nau kalanga, 'o pehē, "Hosana ki he Foha 'o Tevita: "Oku monū'ia ia 'oku ha'u 'i he huafa 'o Sihova;" Hosana 'i 'olunga." 10 Pea 'i he'ene hoko ki Selūsalema, na'e ngatū 'ae kolo kotoa, 'o pehē, "Ko hai eni?" 11 Pea pehē 'e he kakai, "Ko Sisu eni, ko e palōfita 'o Nāsaleti 'i Kaleli." 12 Pea hū 'a Sisu ki he falelotu lahi 'oe 'Otua, 'o kapusi kitu'a 'akinautolu kotoa pē na'e gefakatau'aki 'i he falelotu lahi, 'o ne fulihi 'ae ngaahi palepale 'oe kau fetongi pa'anga, mo e nofo'a 'onautolu na'e fakatau lupe, 13 'o ne pehēange kiate kinautolu, "Kuo tohi, "E ui hoku fale ko e falelotu;" ka kuo mou ngaohi ia ko e 'ana 'oe kau kaiha'a." 14 Pea na'e ha'u kiate ia, 'i he falelotu lahi, 'ae kui mo e pipiki; pea ne fakamo'ui 'akinautolu. 15 Pea kuo mamata 'ae kau taula'eiki lahi mo e kau tangata tohi ki he ngaahi me'a mana na'a ne fai, mo e kalanga 'ae tamaiki 'i he falelotu lahi, 'o pehē, "Hosana ki he foha 'o Tevita;" na'a nau 'ita lahi, 16 'onau pehē kiate ia, "Oku ke ongo'i 'enau lea?" Pea talaange 'e Sisu kiate kinautolu, "Io; pea 'oku te eki si'i ke mou lau, 'Kuo ke mā'u 'ae fakamālō mei he ngutu 'oe kau valevale mo e kei huhū?""

17 Pea tuku 'e ia 'akinautolu, kae 'alu ia mei he kolo ki Pētani; pea mohe ai. 18 Pea pongipongi ai, 'i he'ene liu mai ki he kolo, kuo fiekaia ia. 19 Pea mamata ia ki he 'akau ko e fiki 'i he hala, pea 'alu ia ki ai, ka na'e 'ikai te ne 'ilo ai ha me'a ka ko e lau pe, pea pehē 'e ia ki ai, "Ngata 'i henī, ke 'oua na'a tupu ha fua 'iate koe 'o lauikuonga." Pea mate leva 'ae 'akau ko e fiki. (aiōn g165) 20 Pea kuo mamata ki ai 'ae kau ākonga, pea nau ofo, 'o pehē, "Kuo mate vave 'ae 'akau ko e fiki!" 21 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate kinautolu, "Ko 'eku tala mo'oni atu kiate kimoutolu, Kapau 'oku mou ma'u 'ae tui, pea 'oua na'a fakata'eta'etui, 'e 'ikai te mou fai pe 'a ia [kuo fai] ki he 'akau ko e fiki, ka 'oka mou ka tala ki he mo'unga ni foki, 'Ke hiki koe, mo lī koe ki he tahī;' 'e fai ia. 22 Pea ko e me'a kotoa pē 'aia te mou kole 'i he lotu, 'i he tui, te mou ma'u." 23 Pea kuo hū ia ki he falelotu lahi, pea ha'u kiate ia 'ae kau taula'eiki lahi mo e mātu'a 'oe kakai, 'i he'ene kei malanga, 'onau pehē, "Ko e pule fē 'oku ke fai ai 'ae ngaahi me'a ni? Pea ko hai na'a ne tuku 'ae pule ni kiate koe?" 24 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate kinautolu, "Te u fehu'i kiate kimoutolu foki ki he me'a 'e taha, pea kapau te mou tala ia kiate au, te u tala foki kiate kimoutolu 'ae pule ko ia 'oku ou fai ai 'ae ngaahi me'a ni. 25 Ko e papitaiso 'a Sione, na'e mei fē? Mei he langi, pe mei he tangata?" Pea nau fealēlea'aki, 'o pehē, "Kapau te tau pehē, 'Mei he langi,' pea 'e pehē 'e ia kiate kitautolu, 'Pea ko e hā na'e 'ikai ai te mou tui kiate ia?" 26 Pea kapau te tau pehē, 'Mei he tangata,' 'oku tau manavahē ki he kakai; he 'oku lau kotoa pē ko e palōfita 'a Sione." 27 Pea nau talaange kia Sisu, 'o pehē, "Oku 'ikai te mau 'ilo." Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Pea 'e 'ikai te u tala kiate kimoutolu 'ae pule ko ia 'oku ou fai ai 'ae ngaahi me'a ni. 28 "Ka ko e hā homou loto? Na'e ai 'ae tangata 'e taha na'e tokō ua hono foha; pea ha'u ia ki hono 'uluaki, 'o ne pehē, 'Foha, 'alu 'o ngāue 'i he'eku ngoue vainē he 'aho ni.' 29 Pea talaange 'e ia 'o pehē, "E 'ikai;" kae hili ia ne ne fakatomala pea 'alu. 30 Pea ha'u ia ki hono tokō ua, 'o ne lea pehē pe foki. Pea lea ia, 'o pehē, "Eiki, te u [alu]:' ka na'e 'ikai 'alu ia. 31 Ko hai ia 'iate

kinaua na'e fai 'ae loto 'o 'ena tamai?" Pea nau ia ki ai, te ne momosi ia ke efuefu." **45** Pea kuo talaange kiate ia, "Ko e 'uluaki." Pea pehē 'e Sisu fanongo 'ae kau taula'eiki lahi mo e Fālesi ki kiate kinautolu, "Oku ou tala mo'oni atu kiate he'ene ngaahi fakatātā, na'a nau 'ilo ko 'ene lea kimoutolu, 'Oku tomu'a hoko 'ae kau tānaki kiate kinautolu. **46** Ka 'i he'enau holi ke puke tukuhau mo e kau fa'a fe'auaki ki he pule'anga ia, na'a nau manavahē ki he kakai, he na'a nau 'oe 'Otua 'iate kimoutolu. **32** He na'e ha'u 'a pehē, "Ko e palōfita ia."

Sione kiate kimoutolu 'i he hala 'oe mā'oni'oni, pea na'e 'ikai te mou tui kiate ia: ka na'e tui kiate ia 'ae kau tānaki tukuhau mo e kau fa'a fe'auaki: pea hili ho'omou mamata ki ai, na'e 'ikai te mou fakatomala ai, ke mou tui kiate ia." **33** "Fanongo ki he fakatātā 'e taha: Na'e ai 'ae 'eiki 'e taha, na'a ne tō 'ae ngoue vaine, 'o takatakai 'aki ia 'ae 'ā, 'o keli 'i ai 'ae tata'o'anga uaine, 'o ne langa 'ae fale le'o, 'o ne tuku ia ki he kau tangata tauhi ngoue, kae 'alu ia ki he fonua mama'o: **34** Pea kuo ofi hono to'ukai vaine, pea fekau 'e ia 'ene kau tamaio'eiki ki he kau tauhi ngoue, koe'uhī ke nau ma'u hono ngaahi fua. **35** Pea puke 'e he kau tangata ngoue 'ene kau tamaio'eiki, 'o haha 'ae tokotaha, mo tāmate'i 'ae tokotaha, pea tolongaki 'aki 'ae maka 'ae tokotaha. **36** Pea toe fekau 'e ia 'ae kau tamaio'eiki lahi hake 'i he 'uluaki: pea nau fai pehē pe kiate kinautolu. **37** Pea fekau fakamui 'e ia 'a hono foha kiate kinautolu, 'o ne pehē, "Te nau faka'apa'apa ki hoku foha." **38** Ka kuo mamata 'ae kau tauhi ngoue ki he foha, pea nau fealēlea'aki, ['o pehē], 'Ko eni 'ae foha hoko; ha'u, ke tau tāmate'i ia, pea tau ma'u hono tofi'a.' **39** Pea na'a nau puke ia, 'o lī ia kitua'ā ngoue vaine, 'o tāmate'i ia. **40** "Pea ko ia, 'oka ha'u 'ae 'eiki 'oe ngoue vaine, ko e hā te ne fai ki he kau tauhi ngoue ko ia?" **41** Pea nau talaange kiate ia, "Te ne faka'auha fakamamahi 'ae kau tangata angakovi ko ia, pea tuku 'ene ngoue ki he kau tauhi kehe, te nau 'oatu kiate ia 'ae fua 'i hono ngaahi fa'ahita'u." **42** Pea pehēange 'e Sisu kiate kinautolu, "'Oku te'eki si'i te mou lau 'i he tohi, 'Ko e maka ko ia na'e li'aki 'e he kau tufunga, ko ia ia kuo hoko ko e fungani 'oe tuliki; ko e ngāue eni 'a Sihova, pea ko e me'a fakaofo 'i hotau 'ao?" **43** "Ko ia 'oku ou tala atu ai kiate kimoutolu, 'E 'ave 'ae pule'anga 'oe 'Otua 'iate kimoutolu, pea 'e 'oatu ia ki ha kakai 'e tupu ai hono ngaahi fua. **44** Pea ko ia 'e tō ki he maka ni, 'e mafesi ai ia: ka ko ia fulipē 'e tō

ia ki ai, te ne momosi ia ke efuefu." **45** Pea kuo talaange kiate kinautolu 'i he fakatātā; **2** "'Oku tatau 'ae pule'anga 'oe langi mo e tu'i 'e tokotaha, 'aia na'a fai 'ae kātoanga 'i he ta'ane 'a hono foha, **3** 'O ne fekau atu 'ene kau tamaio'eiki ke ui 'akinautolu na'e tala ki ai 'ae ta'ane: ka na'e 'ikai te nau fie ha'u. **4** Pea toe fekau atu 'e ia 'ae kau tamaio'eiki kehe, 'o ne pehē, 'Fakahā kiate kinautolu na'e tala [ki ai], "Vakai, kuo 'osi 'eku teu 'ae kai: kuo tāmate'i 'eku fanga pulu mo e fanga manu sino, pea kuo 'osi hono teu 'oe me'a kotoa pē: ha'u ki he ta'ane.'" **5** Ka na'a nau fakava'iva'inga ['aki ia], 'o [taki taha] 'alu, ko e taha ki he'ene ngoue, ko e taha ki he'ene me'a fakatau: **6** Pea puke 'o ngaohikovi'i mo tāmate'i, 'e he ni'ihī, 'a 'ene kau tamaio'eiki. **7** Ka kuo fanongo ki ai 'ae tu'i, pea houhau: 'o ne fekau atu 'ene ngaahi kongakau, ke faka'auha 'ae kau fakapō ko ia, pea tutu 'enau kolo, **8** Pea toki pehē 'e ia ki he'ene kau tamaio'eiki, 'Kuo 'osi hono teu 'ae kātoanga ta'ane, ka ko kinautolu kuo tala ki ai, 'oku 'ikai 'aonga. **9** Ko ia mou 'alu ki he ngaahi hala motu'a, pea ko kinautolu te mou 'ilo, fakahā ki ai 'ae ta'ane.' **10** Pea na'e 'alu atu ai 'ae kau tamaio'eiki ko ia ki he ngaahi hala [motu'a], 'o fakakātoa kotoa pē na'a nau 'ilo, 'ae kovi mo e lelei; pea tokolahī ai 'ae kakai 'i he ta'ane. **11** "Pea 'i he ha'u 'ae tu'i ke mamata ki he kakai, na'a ne 'ilo'i 'ae tangata kuo 'ikai 'i ai ha kofu ta'ane. **12** Pea pehē 'e ia kiate ia, 'Kāinga, na'e fēfee'i ho'o hū mai ki henī 'oku 'ikai hao kofu ta'ane?" Pea fakalongo pē ia. **13** Pea toki pehē 'e he tu'i ki he kau tamaio'eiki, 'Ha'i hono va'e mo e nima pea 'ave, 'o lī ia ki he po'uli 'i tua'ā: pea 'e 'i ai 'ae tangi mo e fengai'itaki 'oe nifo.' **14** "He 'oku ui 'ae tokolahī, ka 'oku fili 'ae tokosi'i." **15** Pea toki 'alu 'ae kau Fālesi, 'onau fakakaukau pe fēfee'i 'enau femioekina ia 'i he alea. **16** Pea nau fekau kiate ia 'enau kau ākonga mo e kau Helotiane, 'o pehē, "Eiki, 'oku mau 'ilo 'oku ke mo'oni

koe, pea 'oku ke ako mo'oni 'aki 'ae hala 'oe Sisu kiate ia, "Ke ke 'ofa kia Sihova ko ho 'Otua 'Otua, pea 'oku 'ikai te ke tokanga ki ha tangata: 'aki ho laumālie kotoa, mo ho'o mo'ui kotoa, he 'oku 'ikai te ke filifilimānako ki he tangata. mo ho loto kotoa." 38 Ko e 'uluaki pea ko e lahi 17 Ko ia ke ke tala mai kiate kimautolu, Ko e ia 'oe fekau. 39 Pea ko hono ua 'oku tatau mo hā ho loto? 'Oku ngofua ke 'oatu 'ae tukuhau ia, Ke ke 'ofa ki ho kaungāapi 'o hangē pe ko kia Sisa, pe 'ikai?" 18 Ka na'e 'ilo 'e Sisu 'enau koe.' 40 Ko e fekau ni 'e ua 'oku tautau ai 'ae angakovi, pea pehē 'e ia, "Ae kau mālualoi, ko fono kotoa mo e kau palōfita." 41 Pea 'i he kei e hā 'oku mou 'ahi'ahi'i ai au? 19 Fakahā mai fakataha 'ae kau Fālesi, na'e fehu'i 'e Sisu kiate 'ae pa'anga tukuhau." Pea na'a nau 'omi kiate kinautolu, 42 'O pehē, "Ko e hā homou loto ki he ia 'ae tenali. 20 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, Kalaisi? Ko e foha ia 'o hai?" Pea nau talaange "Ko e mata eni mo e tohi 'a hai?" 21 Pea nau kiate ia, "O Tevita." 43 Pea pehēange 'e ia kiate talaange kiate ia, "A Sisa." Pea toki pehē 'e kinautolu, "Oku fēfē ai hono ui ia 'e Tevita 'i he ia kiate kinautolu, "Ko ia 'oange kia Sisa 'ae Laumālie, "Eiki," i he'ene pehē, 44 'Na'e pehē ngaahi me'a 'a Sisa; pea 'oange ki he 'Otua 'ae 'e Sihova ki hoku 'Eiki, Nofo koe ki hoku nima ngaahi me'a 'ae 'Otua." 22 Pea kuo nau fanongo to'omata'u, kae'oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ki ai, na'a nau ofo, 'o tuku ia, ka nau 'alu. 23 ko ho tu'ungava'e"? 45 Pea kapau 'oku ui ia 'e Pea ha'u kiate ia 'i he 'aho ko ia 'ae kau Sātusi, Tevita, "Eiki," pea ko hono foha fēfee'i ia?" 46 'akinautolu 'oku pehē, 'oku 'ikai ha toetu'u, Pea na'e 'ikai ha lea 'e fa'a lea 'aki 'e ha tangata 'onau fehu'i kiate ia, 24 'o pehē, "Eiki, na'e pehē kiate ia; talu mei he 'aho ko ia na'e 'ikai fa'a 'e Mōsese, Kapau 'e mate ha tangata, kae 'ikai fehu'i 'e ha taha kiate ia.

ha'ane fānau, 'e fakama'u hono tokoua mo hono uaifi, 'o fakatupu 'ae hako ki hono tokoua. 25 Pea ko eni, na'e 'iate kimautolu 'ae kāinga 'e toko fitu; ko e 'uluaki na'e fakama'u mo e uaifi, pea mate ia, kuo 'ikai ha'ane fānau, pea tuku hono uaifi ki hono tokoua. 26 Pea pehē pe foki hono toko ua, mo hono toko tolu, 'o hoko ki hono toko fitu. 27 Pea mate fakamui 'ae fefine. 28 Pea ko ia 'i he toetu'u 'e hoko ia ko e uaifi 'o hai 'i he toko fitu? He na'e ma'u ia 'ekinautolu kotoa pē." 29 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate kinautolu, "Oku mou hē, 'i he ta'e 'ilo ki he ngaahi tohi, mo e mālohi 'ae 'Otua. 30 Koe'uhī 'i he toetu'u 'e 'ikai te nau mali, pe foaki ke mali, ka 'e tatau mo e kau 'āngelo 'ae 'Otua 'i he langi. 31 Ka koe'uhī ko e toetu'u 'oe mate, 'oku te'eki te mou lau 'aia na'e lea 'aki kiate kimoutolu 'e he 'Otua, 'o pehē, 32 'Ko au ko e 'Otua 'o 'Epalahame, pea ko e 'Otua 'o 'Aisake, pea ko e 'Otua 'o Sēkope?" 'Oku 'ikai ko e 'Otua 'oe mate 'ae 'Otua, ka ko e mo'ui." 33 Pea kuo fanongo 'ae kakai, na'a nau ofo 'i he'ene akonaki. 34 Pea 'i he fanongo 'ae kau Fālesi kuo ne fakalongo 'ae kau Sātusi, na'e fakataha leva 'akinautolu. 35 Pea fehu'i 'ahi'ahi kiate ia 'e honau tokotaha, ko e akonaki 'i he fono, 'o pehē, 36 "Eiki, ko e fekau fē 'i he fono 'oku lahi?" 37 Pea tala 'e

23 Pea toki lea ai 'a Sisu ki he kakai, mo 'ene kau ākonga. 2 'o pehēange, "Oku nofo 'ae kau tangata tohi mo e Fālesi 'i he nofo'a 'o Mōsese: 3 "Ko ia ko e me'a kotoa pē 'oku nau fekau ke mou tokanga ki ai, mou tokanga ki ai 'o fai: kae'oua na'a mou fa'ifa'itaki ki he'enau ngāue: he 'oku nau enginaki, kae 'ikai fai. 4 He 'oku nau ha'ihā'i 'ae ngaahi kavenga mamafa, mo fakamamahi ke fua, 'o hilifaki ia ki he uma 'oe kakai; ka 'oku 'ikai ala 'ekinautolu hanau tuhu ki ai. 5 Ka 'oku nau fai 'enau ngāue kotoa pē ke mamata ki ai 'ae kakai: he 'oku nau fakalaulahi honau failaketeli, mo fakalahi 'ae tapa 'o honau kofu, 6 'O nau manako ki he nofo'a mā'olunga 'i he ngaahi kātoanga, mo e nofo'ānga lahi 'i he ngaahi falelotu, 7 Mo e fetapa 'i he ngaahi faianga fakatau, pea ke ui 'akinautolu 'e he kakai, 'Lāpāi, Lāpāi.' 8 Kae'oua na'a ui 'akimoutolu 'Lāpāi' he 'oku taha pe homou 'Eiki, ko Kalaisi; pea ko e kāinga pe 'akimoutolu kotoa pē. 9 Pea 'oua na'a ui ha tokotaha 'i māmani ko ho'omou tamai; he 'oku taha pe ho'omou Tamai, 'aia 'oku 'i he langi. 10 Pea 'oua na'a ui 'akimoutolu ko e takimu'a; he 'oku taha pe homou Takimu'a, ko Kalaisi. 11 Ka ko ia 'oku lahi 'iate kimoutolu, 'e hoko ia ko homou tauhi. 12 Pea ko ia te ne hiki hake ia, 'e

fakavaivai'i ia; ka ko ia 'e fakavaivai'i ia, 'e hiki 27 "“E mala'ia 'akimoutolu, ko e kau tangata hake ia. 13 “Ka 'e mala'ia 'akimoutolu, ko e kau tohi mo e Fālesi, ko e mālualoi! He 'oku mou tangata tohi mo e Fālesi, ko e mālualoi! He 'oku tatau mo e fonualoto kuo vali hinehina, 'aia mou tāpuni 'ae pule'anga 'oe langi ki he kakai: 'oku matamatalelei mo'oni 'itu'a, ka 'oku fonu 'i he 'oku 'ikai te mou hū[ki ai], pe tuku ke hū[ki loto 'i he ngaahi hui 'oe kakai mate, mo e me'a ai] 'akinautolu 'oku fai ke hū[ki ai]. 14 'E mala'ia fakalielia kotoa pē. 28 'Oku pehē pe 'akimoutolu 'akimoutolu, ko e kau tangata tohi mo e Fālesi, foki, 'oku mou ha mā'oni'oni 'itu'a ki he kakai, ko e mālualoi! He 'oku mou fa'ao 'ae fale 'oe kau ka 'oku mou fonu 'i loto 'i he mālualoi mo e fefine kuo mate honau husepāniti, 'o fakakākā angahia. 29 "“E mala'ia 'akimoutolu, ko e kau 'aki 'ae lotu fuoloa: ko ia te mou mala'ia lahi ai. tangata tohi mo e Fālesi, ko e mālualoi! He 'oku 15 "“E mala'ia 'akimoutolu, ko e kau tangata tohi mo e Fālesi, ko e mālualoi; he 'oku mou foli 'ae tahi mo e fonua, ke fakatafoki ha tokotaha, pea ka tafoki ia, 'oku mou ngaohi ia ko e tama 'o heli 30 'o mou pehē, 'Ka ne mau mo'ui 'i he 'aho 'o fakasanisani 'ae fonualoto 'oe kakai mā'oni'oni, 'emau ngaahi tamai, pehē, 'e 'ikai te mau kau mo 'o kovi lahi hake 'iate kimoutolu. (Geenna g1067) 16 kinautolu 'i he toto 'oe kau palōfita.' 31 "Ko ia ko "“E mala'ia 'akimoutolu, ko e kau takimu'a kui, e kau fakamo'oni 'akimoutolu kiate kimoutolu, 'aia 'oku lea pehē, 'Ko e me'a noa pē 'ae fuakava ko e fānau 'akimoutolu 'anautolu na'e tāmate'i 'aki 'ae falelotu lahi: ka ko ia 'e fuakava 'aki 'ae 'ae kau palōfita. 32 Ko ia mou fakafonu 'ae ipu koula 'oe falelotu lahi, 'e ma'u ia.' 17 Ko e kau fuofua 'a ho'omou ngaahi tamai. 33 'Ae fanga vale mo e kui: he 'oku lahi 'ae fē, 'ae koula, pe ngata, 'ae fānau 'ae ngata fekai! Te mou hao 'ae falelotu lahi 'aia 'oku ne fakatapui 'ae koula? fēfee'i mei he mala'ia 'o heli? (Geenna g1067) 34 18 Pea, 'Ko ia 'e fuakava 'aki 'ae 'esifeilaulau, Ko ia, vakai, 'oku ou fekau atu kiate kimoutolu ko e me'a noa pē: ka ko ia 'oku fuakava ki he 'ae kau palōfita, mo e kau tangata poto, mo e me'a foaki 'oku tuku ai, 'e ma'u pe ia.' 19 Ko e kau tangata tohi: pea ko honau ni'ihi te mou kau vale mo e kui: he 'oku lahi 'ae fē, 'ae me'a tāmate'i 'o tutuki ki he 'akau: pea ko honau foaki, pe ko e 'esifeilaulau 'oku ne fakatapui ni'ihi te mou haha 'i homou ngaahi falelotu, 'o 'ae me'a foaki? 20 Pea ko ia 'oku ne fuakava fakatanga'i mei he kolo ki he kolo: 35 Koe'uhī 'e 'aki 'ae 'esifeilaulau, 'oku fuakava ki ai ia, pea 'eke 'iate kimoutolu 'ae toto mā'oni'oni kotoa mo e me'a kotoa pē 'oku 'i ai. 21 Pea ko ia 'oku pē kuo lilingi 'i māmanī mei he toto 'o 'Epeli fuakava 'aki 'ae falelotu lahi, 'oku ne fuakava mā'oni'oni, 'o hoko ki he toto 'o Sakalaia ko ki ai, pea mo ia 'oku nofo 'i ai. 22 Pea ko ia te e foha 'o Palakia, 'aia na'a mou tāmate'i 'i he ne fuakava 'aki 'ae langi, 'oku fuakava ki he vaha'a 'oe potu toputapu mo e 'esifeilaulau. 36 'afio'anga 'oe 'Otua, pea mo ia 'oku nofo 'i ai. 23 Ko 'eku tala mo'oni atu kiate kimoutolu, 'E hoko "“E mala'ia 'akimoutolu, ko e kau tangata tohi 'ae ngaahi me'a ni kotoa pē ki he to'utangata mo e Fālesi, ko e mālualoi! Koe'uhī 'oku mou ni. 37 "“E Selūsalema, Selūsalema, 'a Koe 'oku tukuhau 'i he mini, mo e 'aneto, mo e kumino, ke tāmate'i 'ae kau palōfita, mo ke tolongaki ka 'oku mou ta'etokanga ki he ngaahi me'a 'aki 'ae maka 'akinautolu 'oku fekau atu kiate mamafa 'oe fono, ko e fai totoru, mo e loto 'ofa, koe, kuo liunga fiha 'eku fie tānaki fakataha mo e tui: na'e totoru ho'omou fai eni, kae'oua ho'o fānau, 'o hangē ko e tānaki fakataha 'e he na'a li'aki 'ena. 24 Ko e kau takimu'a kui, 'oku motu'a moa 'ene fānau 'i hono lalo kapakau, ka mou heu'i 'ae lango, kae folo 'ae kāmeli. 25 "“E na'e 'ikai te mou loto[ki ai!] 38 Vakai, kuo si'aki mala'ia 'akimoutolu, ko e kau tangata tohi mo homou fale kiate kimoutolu ke lala 'aupito. 39 e Fālesi, ko e mālualoi! He 'oku mou fakama'a He 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, Ngata mei 'ae tu'a ipu inu mo e ipu kai, ka 'oku fonu 'i henī, 'e 'ikai te mou mamata kiate au, kae'oua loto 'i he fakamālohi mo e holi kovi. 26 'Ae ke mou pehē, "“Oku monū'ia ia 'oku ha'u 'i he Fālesi kui, tomu'a fakama'a 'ae loto ipu inu mo huafa 'oe 'Eiki." e ipu kai, koe'uhī ke ma'a ai foki 'ae tu'a[ipu].

24 Pea hū atu ‘a Sisu mei he falelotu lahi, ko ia ‘oku ‘i he ngaue, ke ‘oua na‘a liu mai pe a ha‘u ‘ene kau ākonga ke fakahā kiate ia, ke to‘o hono ngaahi kofu. **19** Ka ‘e mala‘ia ia hono ngaahi potu ‘oe falelotu lahi. **2** Pea ‘akinautolu ‘oku feitama, mo kinautolu ‘oku pehēange ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ikai ‘oku toutama, ‘i he ngaahi ‘aho ko ia! **20** Ka mou mou mamata ki he ngaahi me‘a ni kotoa pē? kole ke ‘oua na‘a hoko ho‘omou feholaki ‘i he ‘Oku ou tala mo‘oni atu kiate kimoutolu, ‘E fa‘ahita‘u momoko, pe ‘i he ‘aho Sāpate: **21** Ka ‘ikai ‘i henī ha maka kuo fokotu‘u ki ha maka, koe‘uhi ‘e toki hoko ‘ae mamahi lahi, na‘e ‘ikai ‘e ta‘elaku ki lalo.” **3** Pea ‘i he‘ene nofo ‘i he hano tatau talu mei he kamata‘anga ‘o māmani, mo‘unga ‘oe ‘Olive, na‘e ha‘u fakafufū ‘ae kau ‘o a‘u ki he ‘aho ni, pea ‘e ‘ikai ‘o laukuonga. **22** Ākonga kiate ia, ‘onau pehē, “Fakahā kiate Pea kapau ‘e ‘ikai fakasi‘isi‘i ki he ngaahi ‘aho kinautolu, ‘e hoko ‘afe ‘ae ngaahi me‘a ni? Pea ko ia, ‘e ‘ikai mo‘ui ha tokotaha: ka koe‘uhi ko ko e hā ‘ae faka‘ilonga ‘o ho‘o ha‘u, pea mo e kakai kuo fili ‘e fakasi‘isi‘i ai ‘ae ngaahi ‘aho e ngata‘anga ‘o māmani?” (*aiōn g165*) **4** Pea lea ko ia. **23** “Pea kapau ‘e toki pehē ai ‘e ha taha ‘a Sisu, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Vakai kiate kimoutolu, ‘Vakai, ‘oku ‘i henī ‘a Kalaisi,’ telia na‘a kākaa‘i ‘akimoutolu ‘e ha tangata. pe “i hena;” ‘oua na‘a tui [ki ai]. **24** Koe‘uhi ‘e **5** Koe‘uhi ‘e ha‘u ‘ae tokolahi ‘i hoku hingoa, ai ‘ae ngaahi Kalaisi loi, mo e kau palōfita loi, ‘o pehē, ‘Ko au ko e Kalaisi;’ pea ‘e kākaa‘i ‘ae ‘onau fakahā ‘ae ngaahi faka‘ilonga lahi, mo e tokolahi: **6** Pea te mou fanongo ki he ngaahi me‘a fakafo: ke nau kākā ‘aki ‘ae kakai kuo tau mo e ongoongo ‘oe tau: kae‘oua na‘a mou fili, ‘oka ne faingofua. **25** Vakai, kuo u tomu‘a manavahē: koe‘uhi ‘e hoko[eni] kotoa pē, kae tala ia kiate kimoutolu. **26** “Ko ia kapau te nau te‘eki hoko ‘ae ngata‘anga. **7** Koe‘uhi ‘e tu‘u pehē kiate kimoutolu, ‘Vakai, ‘oku ‘i he toafa hake ‘ae kakai ki he kakai, mo e pule‘anga ia;” ‘oua na‘a ‘alu atu: ‘Vakai, ‘oku ‘i he ngaahi ki he pule‘anga: pea ‘e ai ‘ae ngaahi honge, potu lilo;” ‘oua na‘a tui [ki ai]. **27** He ‘oku hangē mo e mahaki lahi, mo e mofuike, ‘i he potu ko e ‘asi mai ‘oe ‘uhila mei he potu hahake, kehekehe. **8** Ka ko e ngaahi me‘a ni kotoa pē ko pea ulo ‘o a‘u ki he potu lulunga; ‘e pehē foki e kamata‘anga pe ‘oe ngaahi mamahi. **9** “Pea ‘ae ha‘u ‘ae Foha ‘oe tangata. **28** “He ko e potu te nau toki tukuange ‘akimoutolu ke tautea, ko ia ‘oku ‘i ai ‘ae ‘anga‘anga, ‘e kātoa ki ai ‘ae mo tāmate‘i ‘akimoutolu: pea ko e fehi‘anekina fanga ‘ikale foki. **29** “Pea hili ‘ae mamahi ‘oe ‘akimoutolu ‘e he pule‘anga kotoa pē koe‘uhi ko ngaahi ‘aho ko ia ‘e fakapo‘uli leva ‘ae la‘ā, pea hoku hingoa. **10** Pea ‘e toki hinga ai ‘ae tokolahi, ‘e ‘ikai ulo mai ‘ae māhina, pea ‘e ngangana ‘ae ‘o felavaki‘i ‘aki ‘akinautolu, mo fetāufehi‘a‘aki. ngaahi fetu‘u mei he langi, pea ‘e ngalulu ‘ae **11** Pea tokolahi ‘ae kau palōfita loi ‘e tupu ai, ngaahi mālohi ‘oe langi: **30** Pea ‘e toki hā mai ‘onau kākaa‘i ‘ae tokolahi. **12** Pea ko e me‘a ‘i ‘ae faka‘ilonga ‘oe Foha ‘oe tangata ‘i he langi: he lahi ‘aupito ‘oe angahala, ‘e momoko ai ‘ae pea ‘e toki tangi ‘ae ngaahi fa‘ahinga kotoa pē ‘ofa ‘ae tokolahi. **13** Ka ko ia ‘e fa‘a kātaki ‘o a‘u ‘o māmani, pea te nau mamata ki he Foha ‘oe ki he ngata‘anga, ko ia ia ‘e mo‘ui. **14** Pea ko e tangata ‘oku ha‘u ‘i he ngaahi ‘ao ‘oe langi, ‘i he ongoongolelei ni ‘oe pule‘anga ‘e malanga‘aki mālohi mo e nāunau lahi. **31** Pea ‘e fekau ‘e ia ‘i māmani kotoa pē, ko e me‘a fakamo‘oni ki ‘ene kau ‘āngelo mo e me‘a lea le‘o lahi, pea he pule‘anga kotoa pē, pea ‘e toki hoko mai te nau tānaki fakataha ‘ene kakai kuo fili mei ‘ae iku‘anga. **15** “Ko ia ‘oka mou ka mamata hono feitu‘u langi ‘e fā, mei he ngata‘anga ‘e ‘oku tu‘u ‘i he potu tapu, ‘ae me‘a ‘fakalielia ‘oe taha ‘oe langi ‘o a‘u ki he ngata‘anga ‘e taha. faka‘auha,’ na‘e lea ki ai ‘ae palōfita ko Taniela,” **32** “Pea mou tokanga ki he fakatātā ‘oe ‘akau (pea ko ia ‘oku ne lau ia, ke tokanga ia [ki ai];) ko e fiki: ‘Oka kei litolito hono va‘a, pea tupu **16** “Pea ke toki feholaki ki he ngaahi mo‘unga hono lau, ‘oku mou ‘ilo ‘oku ofi ‘ae fa‘ahita‘u ‘akinautolu ‘oku nofo ‘i Siutea: **17** Pea ko ia mafana: **33** Pea pehē foki, ‘oka mou ka mamata ‘oku ‘i he tu‘a pale, ke ‘oua na‘a ‘alu hifo ia, ki he ngaahi me‘a ni kotoa pē, mou ‘ilo ‘oku ofi ke to‘o ha me‘a ‘e taha mei hono pale: **18** Pea ia, ‘io, ‘oku ‘i he matapā. **34** ‘Oku ou tala mo‘oni

atu kiate kimoutolu, 'E 'ikai 'osi 'ae to'utangata Ko kinautolu na'e vale na'e 'ave 'enau tūhulu, ni, kae'oua ke fakamo'oni 'a eni kotoa pē. 35 ka na'e 'ikai 'ave mo ha'anau lolo: 4 Ka na'e 'E mole 'ae langi mo māmani, kae 'ikai mole 'ave 'e he poto 'ae lolo 'i he'enau ngaahi ipu, 'eku lea. 36 "Ka ko e 'aho mo e feitu'ula'ā ko ia, pea mo 'enau tūhulu 5 Pea 'i he tuai mai 'ae 'oku 'ikai 'ilo ki ai ha taha, pe [ilo 'e] he kau tangata ta'a, na'a nau tulemohe kotoa pē 'o 'āngelo 'oe langi, ka ko 'eku Tamai pe. 37 Kae mohe. 6 "Pea tu'uapō mālie mo 'ene pa mai 'ae hangē ko e ngaahi 'aho 'o Noa, 'e pehē pe foki kalanga, 'Vakai, 'oku ha'u 'ae tangata ta'a; 'ae ha'u 'ae Foha 'oe tangata. 38 He koe'uhī 'i he mou 'alu atu 'o fakafetaulaki kiate ia.' 7 Pea ngaahi 'aho na'e mu'omu'a 'i he lōmaki na'a toki tu'u hake 'ae kau tāupo'ou kotoa pē ko ia, nau kai mo inu, mo mali, mo foaki ke fakama'u, 'o teuteu 'enau tūhulu. 8 Pea lea 'ae vale ki he 'o a'u ki he 'aho na'e hū ai 'a Noa ki he vaka, 39 poto, 'Foaki mai ma'amautolu 'i ho'omou lolo; Pea na'e 'ikai te nau 'amanaki, mo 'ene hoko he 'oku tei mate 'emau tūhulu' 9 Ka na'e lea 'ae mai 'ae vai lahi, 'o 'ave 'akinautolu kotoa pē; 'e poto, 'o pehēange, 'Ka koe'uhī na'a si'i ia kiate pehē pe 'ae ha'u foki 'ae Foha 'oe tangata. 40 kinautolu mo kinoutolu: ka mou 'alu kiate 'E 'i he ngoue 'ae tokua; 'e 'ave 'ae tokotaha, kinautolu 'oku fakatau, 'o fakatau ma'amoutolu.' ka 'e tuku 'ae tokotaha. 41 'E ai 'ae fefine 'e 10 Pea lolotonga 'enau 'alu ke fakatau, mo 'ene toku ua 'oku ngāue 'i he me'a momosi; 'e 'ave ha'u 'ae tangata ta'a, pea ko kinautolu na'e 'ae tokotaha, ka 'e tuku 'ae tokotaha. 42 "Ko teuteu na'e hū mo ia ki he ta'a: pea tāpuni ia le'o: he 'oku 'ikai te mou 'ilo 'ae feitu'ula'ā 'ae matapā. 11 "Hili ia, mo 'ene ha'u foki 'ae kau ko ia 'e ha'u ai homou 'Eiki. 43 Kae 'ilo eni, ka tāupo'ou na'e 'alu, 'onau pehē, "Eiki, 'Eiki, to'o ne 'ilo 'e he 'eiki 'oe fale 'ae lakanga le'o ko ia kiate kinautolu.' 12 Ka na'e lea ia, 'o pehēange, 'e ha'u ai 'ae kaiha'a, [pehē], kuo ne le'o, kae "Oku ou tala mo'oni atu kiate kinoutolu, 'oku 'ikai tuku ke haea hono fale. 44 Ko ia ke tali teu 'ikai te u 'iloa 'akimoutolu.' 13 "Ko ia mou le'o, pe 'akimoutolu foki: koe'uhī 'e ha'u 'ae Foha he 'oku 'ikai te mou 'ilo 'ae 'aho pe 'ae feitu'ula'ā 'oe tangata 'i he feitu'ula'ā 'oku 'ikai te mou 'e ha'u ai 'ae Foha 'oe tangata. 14 "Pea 'oku 'amanaki ki ai. 45 "Pea ko hai 'ae tamaio'eiki hangē foki ko e tangata 'oku te u fononga ki angatonu mo poto, kuo fakanofo 'e he'e 'eiki ha fonua mama'o, pea ui 'ene kau tamaio'eiki ke pule ki hono kaungāapi, mo tufaki kiate 'a'ana, 'o ne tuku kiate kinautolu 'ene ngaahi kinautolu 'ae me'akai 'i hono taimi tototonu? 46 me'a. 15 Na'e tuku ki he tokotaha 'ae taleniti 'Oku monū'ia 'ae tamaio'eiki ko ia, 'oka ha'u 'a 'e nima, pea ua ki he tokotaha, pea taha ki he 'ene 'eiki, 'o ilo ia 'oku ne fai pehē. 47 Ko 'eku tokotaha; ki he tangata taki taha 'o fakatau ki tala mo'oni atu kiate kinoutolu, te ne fakanofo he'e 'ene fa'a fai, pea 'alu leva hono fononga. 16 ia ke ne pule'i 'ene me'a kotoa pē. 48 Pea kapau Pea ko ia na'e ma'u 'ae taleniti 'e nima, na'e 'e pehē 'e he tamaio'eiki angakovi 'i hono loto, 'alu ia, 'o fakatau'aki ia, 'o ne fakalahi 'aki ia 'ae "Oku fakatuai ne ha'u 'a 'eku 'eiki;" 49 pea ne taleniti kehe 'e nima. 17 Pea ko ia foki na'e ua, kamata te'ia 'ene kaungā tamaio'eiki, pea kai ia na'a ne ma'u 'aki ia 'ae ua kehe. 18 Ka ko ia na'e mo inu fakataha mo e kau konā; 50 'E ha'u 'ae ma'u 'ae taha, na'e 'alu ia, 'o keli 'i he kelekele, 'eiki 'ae tamaio'eiki ko ia, 'i ha 'aho 'oku 'ikai te 'o tanu 'ae koloa 'a 'ene 'eiki. 19 "Pea fuuloa, pea ne 'amanekina, pea 'i ha feitu'ula'ā 'oku 'ikai te [toki] ha'u 'ae 'eiki 'oe kau tamaio'eiki ko ia, 'o ne 'ilo, 51 Pea 'e tu'uua ia, 'o tu'utu'uni ke 'inasi ne fakamaau'i 'akinautolu. 20 Pea ha'u ia 'aia fakataha ia mo e kau mālualoi: pea 'e 'i ai 'ae na'a ne ma'u 'ae taleniti 'e nima, 'o ne 'omi mo tangi mo e fengai'itaki 'oe nifo.

25 "Pea 'e toki tatau 'ae pule'anga 'oe langi
mo e kau tāupo'ou 'e toko hongofulu, na'a
nau to'o 'enau ngaahi tūhulu, 'o 'alu atu ke
fakafetaulaki ki he tangata ta'a. 2 Na'e poto
honau toko nima, kae vale 'ae toko nima. 3

e taleniti kehe 'e nima, 'o ne pehē, "Eiki, na'a ke
tuku mai kiate au 'ae taleniti 'e nima: vakai, kuo
u ma'u mo ia 'ae taleniti kehe 'e nima." 21 Pea
pehēange 'e he'e 'eiki kiate ia, 'Mālō, ko e
tamaio'eiki lelei mo angatonu: kuo ke fai tototonu
'i he me'a si'i, te u fakanofo koe ke ke pule ki he

me'a lahi: hū koe ki he fiefia'anga 'o ho'o 'eiki.' pea na'a mou ha'u kiate au.' 37 "Pea 'e toki lea
22 Pea ha'u foki ia na'a ne ma'u 'ae taleniti 'e 'ae mā'oni'oni, 'o pehēange kiate ia, "Eiki, na'a ua, 'o ne pehē, "Eiki, na'a ke tuku mai kiate au mau mamata kiate koe 'anefē 'oku ke fiekaia, 'ae taleniti 'e ua: vakai, kuo u ma'u mo ia 'ae pea maufafanga'i [koe]? Pea fieinua, pea mau taleniti kehe 'e ua.' 23 Pea pehēange 'e he'ene foaki 'ae inu [kiate koe]? 38 Na'a mau mamata 'eiki kiate ia, 'Mālō, ko e tamaio'eiki lelei mo kiate koe 'anefē ko e muli, pea mau fakaafe'i angatonu: kuo ke fai totolu 'i he me'a si'i, te u [koe]? Pe telefua, pea mau fakakofu'i [koe]? 39 fakanofo koe ke ke pule ki he me'a lahi: hū koe Pea na'a mau mamata kiate koe 'anefē 'oku ke ki he fiefia'anga 'o ho'o 'eiki.' 24 Pea toki ha'u mahaki, pe 'i he fale fakapōpula, pea mau 'alu ia na'a ne ma'u 'ae taleniti 'e taha, 'o ne pehē, atu kiate koe?' 40 Pea 'e lea 'ae Tu'i, 'o pehēange "Eiki, ne u 'ilo koe ko e tangata faingata'a, 'oku kiate kinautolu, 'Ko 'eku tala mo'oni atu kiate ke tu'usi 'i he potu na'e 'ikai te ke tūtuu'i ai, 'o kimoutolu, Ko e me'a 'i ho'omou fai ia ki ha tānaki 'i he potu na'e 'ikai te ke tufaki ai: 25 Pea taha 'oku kihī'i si'i hifo 'i hoku kāinga ni, ko ne u manavahē, pea u 'alu 'o fufū ho'o taleniti ho'omou fai [ia] kiate au.' 41 "Pea 'e toki tala 'e 'i he kelekele: vakai, 'oku ke ma'u 'aia 'oku ia foki kiate kinautolu 'i [hono] nima to'ohema, 'a'au.' 26 "Pea lea 'ene 'eiki, 'o pehēange kiate "Alu 'iate au, 'akimoutolu kuo mala'ia, ki he ia, "Ae tamaio'eiki angakovi mo fakapikopiko, afi ta'emate, na'e teu ki he tēvolo mo 'ene kau na'a ke 'ilo 'oku ou tu'usi 'i he potu na'e 'ikai te 'āngelo: (aiōnios g166) 42 He na'aku fiekaia, pea u tūtūu'i ai, mo tānaki 'i he potu na'e 'ikai te u na'e 'ikai te mou foaki ha me'akai kiate au: tufaki ai: 27 Na'e totolu ai ha'o 'atu 'eku koloa na'aku fieinua, pea na'e 'ikai te mou foaki ha ki he kau fakatau, koe'uhī 'i he'eku ha'u te u inu kiate au: 43 Ko e muli au, pea na'e 'ikai te ma'u 'aia 'oku 'a'aku mo hono fakalahi. 28 Ko mou fakaafe'i au: telefua, pea na'e 'ikai te mou ia to'o 'ae taleniti meiate ia, 'o 'oatu kiate ia fakakofu'i au: mahaki, pea 'i he fale fakapōpula, 'oku hongofulu 'ene taleniti. 29 He ko ia fulipē pea na'e 'ikai te mou 'a'ahi kiate au.' 44 "Pea 'e 'oku ma'u, 'e [toe] 'oatu kiate ia, pea te ne ma'u toki lea ai 'akinautolu kiate ia foki, 'o pehēange, 'o lahi 'aupito: ka ko ia 'oku 'ikai ma'u, 'e to'o "Eiki, na'a mau mamata kiate koe 'anefē 'oku ke meiate ia 'aia 'oku ne ma'u. 30 Pea mou li 'ae fiekaia, pea ko e fieinua, pea ko e muli, pea telefua, tamaio'eiki ta'e'aonga ki he po'uli 'i tua'ā: pea pe mahaki, pea 'i he fale fakapōpula, kae 'ikai 'e i ai 'ae tangi mo e fengai'itaki 'oe nifo.' 31 te mau tauhi koe?" 45 Pea 'e toki lea ia kiate "Oka ha'u 'ae Foha 'oe tangata 'i hono nāunau, kinautolu, 'o pehē, 'Ko 'eku tala mo'oni atu kiate mo e kau 'āngelo mā'oni'oni kotoa pē mo ia, 'e kimoutolu, Ko e me'a 'i ho'omou ta'efai [ia] ki toki nofo ia 'i he nofo'a 'o hono nāunau: 32 pea ha tokotaha 'oku kihī'i si'i hifo ['iate kinautolu] 'e fakakātoa 'i hono 'ao 'ae ngaahi kakai kotoa ni, ko ho'omou ta'efai [ia] kiate au.' 46 Pea 'e pē: pea 'e vahe ua 'e ia 'akinautolu, 'o hangē ko 'alu atu 'akinautolu ni ki he mala'ia ta'engata: e vahe'i 'e he tauhi sipi 'a 'ene sipi mei he kosi: ka ko e mā'oni'oni ki he mo'ui ta'engata." (aiōnios 33 Pea 'e tuku 'e ia 'ae fanga sipi ki hono nima g166)

26 Pea kuo faka'osi 'e Sisu 'ae ngaahi akonaki ni kotoa pē, pea pehē 'e ia ki he'ene kau akonga, 2 "Oku mou 'ilo ka hili 'ae 'aho 'e ua 'e hoko 'a e [kātoanga 'oe] Lakaatu, pea 'e lavaki'i 'ae Foha 'oe tangata ke tutuki ki he 'akau." 3 Pea toki fakataha ai 'ae kau taula'eiki lahi, mo e kau tangata tohi, mo e kau mātu'a 'oe kakai, ki he fale 'oe taula'eiki lahi na'e ui ko Kaiafasi, 4 'onau fakakaukau pe fēfē 'enau puke ia, kae tāmate'i [ia]? 5 Ka na'a nau pehē, "Kae 'ikai 'i he kātoanga, telia na'a ai ha maveuveu 'i he

kakai.” **6** Pea na‘e ‘i Pētani ‘a Sisu, ‘i he fale ‘oe tangata! Na‘e lelei ki he tangata ko ia ‘oka ‘o Saimone ko e kilia, **7** Mo ‘ene ha‘u kiate ia ne ‘ikai fanau‘i ia.” **25** Pea tokī lea ‘a Siutasi, ha fefine, na‘e ‘omi ‘ae puha ‘alapasita ‘oe lolo ‘aia ne lavaki‘i ia, ‘o pehēange, “Eiki, ko au ia?” mahu‘inga lahi ‘aupito, ‘o ne lilingi ia ki hono Pea talaange ‘e ia kiate ia, “Ko ia pe.” **26** Pea fofonga, ‘i he‘ene nofo ‘o taumafa. **8** Ka ‘i he ‘i he‘enau kai, na‘e to‘o ‘e Sisu ‘ae mā, ‘o ne mamata ki ai ‘ene kau ākonga, na‘a nau lea fakafeta‘i, mo tofitofi, pea ‘atu ki he kau ākonga, ‘ita, ‘o pehē, “Ko e hā kuo maumau‘i ai eni? **9** ‘o ne pehē, “To‘o, ‘o kai; ko eni hoku sino.” **27** He na‘e mei fakatau ‘ae lolo ni ‘aki ‘ae koloa Pea ne to‘o ‘ae ipu inu, ‘o fakafeta‘i, pea ‘oatu lahi, pea foaki ia ki he masiva.” **10** Pea kuo ‘ilo‘i kiate kinautolu, mo ne pehē, “Mou inu ai kotoa ‘e Sisu, pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Ko e pē: **28** He ko hoku toto eni ‘oe fuakava fo‘ou, ‘aia hā ‘oku mou fakamamahi ai ki he fefine? He ‘oku lilingi ke fakamolemole ai ‘ae angahala ‘ae kuo fai ‘e ia ‘ae ngāue lelei kiate au. **11** He ‘oku tokolahī. **29** Ka ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, ‘iate kimoutolu ma‘uaipē ‘ae masiva; ka ‘oku Ngata henī, ‘e ‘ikai te u toe inu ‘i he fua ni ‘oe ‘ikai te mou ma‘u ma‘uaipē au. **12** Koe‘uhi ‘i vaine, kae‘oua ke hokosia ‘ae ‘aho ko ia te u inu he‘ene lilingi ‘ae lolo ni ki hoku sino, kuo ne fo‘ou ia mo kimoutolu ‘i he pule‘anga ‘o ‘eku fai ia ko e teu ki hoku putu. **13** Ko ‘eku tala Tamai.” **30** Pea kuo hili ‘enau hiva, pea nau ‘alu mo‘oni atu kiate kimoutolu, Ko e potu kotoa pē atu ki he mo‘unga ‘oe ‘Olive. **31** Pea tokī pehē ai ‘o māmanī ‘e malanga‘aki ai ‘ae ongoongolelei ‘e Sisu kiate kinautolu, “E tūkia ‘akimoutolu ni, ‘e fakahā ai foki ‘aia kuo fai ‘e he fefine ni, kotoa pē ‘i he poōni ‘iate au: he kuo tohi, ‘Te u ko hono fakamanatu‘i.” **14** Pea tokī ‘alu ki he taa‘i ‘ae tauhi, pea ‘e movetevete ai ‘ae fanga kau taula‘eiki lahi ha taha ‘oe toko hongofulu sipi.” **32** Kae hili ‘eku toetu‘u, te u mu‘omu‘a ma toko ua, na‘e ui ko Siutasi ‘Isikaliote, **15** ‘o ‘iate kimoutolu ki Kaleli.” **33** Pea lea ‘a Pita, ne pehē, “Ko e hā te mou ‘omi kiate au, kau ‘o pehēange kiate ia, “Kapau ‘e tūkia kotoa pē lavaki‘i ia kiate kimoutolu?” Pea nau alea mo ia ‘iate koe, ‘e ‘ikai te u tūkia ‘o laukuonga. **34** Pea ki he konga siliva ‘e tolungofulu. **16** Pea talu talaange ‘e Sisu kiate ia, “Oku ou tala mo‘oni mei ai mo ‘ene lamasi ia ke tu‘umālie ‘a hono atu kiate koe, ‘E te‘eki ai ‘u‘ua ‘ae moa ‘i he lavaki‘i. **17** Pea na‘e ha‘u kia Sisu ‘ae kau ākonga poōni, ka ‘e liunga tolu ho‘o fakafisi ‘iate au.” **35** ‘i he ‘uluaki [‘aho] ‘oe mā ta‘eme‘afakatupu, Pea talaange ‘e Pita kiate ia, “Kapau te u mate ‘onau pehē kiate ia, “Oku ke loto ke mau teuteu ai mo koe, kae ‘ikai te u fakafisi‘i koe.” Pea lea ‘i fē ke ke kai ai ‘i he Lakaatu.” **18** Pea pehē pehē pe foki ‘ae kau ākonga kotoa pē. **36** Pea ‘e ia, “Mou ō ki he tangata ko ia ‘i he kolo, tokī ha‘u ai ‘a Sisu mo kinautolu ki he potu ‘oku ‘o tala kiate ia, “Oku pehē mai ‘ae Eiki, “Kuo ui ko Ketisemani, ‘o ne pehē ki he kau ākonga, ofi hoku ‘aho, pea te mau kai ‘ae Lakaatu ‘i “Mou nofo ‘i henī, kau ‘alu ki henā ‘o lotu.” ho fale mo ‘eku kau ākonga.”” **19** Pea na‘e fai **37** Pea ne ‘ave ‘a Pita mo e foha ‘e toko ua ‘o ‘e he kau ākonga ‘o hangē ko e fekau ‘a Sisu Sepeti, pea kamata mamahi‘ia ia mo māfasia kiate kinautolu; pea nau teu ‘a e [kātoanga ‘oe] lahi. **38** Pea tokī pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Oku Lakaatu. **20** Pea kuo hoko ‘ae efiafi, pea nofo mamahi lahi ‘aupito, ‘o hangē ka mate, hoku ia mo e toko hongofulu ma toko ua. **21** Pea ‘i laumālie: mou nofo pe ‘i henī, ke tau le‘o mo he‘enau kai, na‘e pehē ‘e ia, “Ko ‘eku tala mo‘oni au.” **39** Pea ‘alu si‘i atu ia, ‘o tō fakafo‘ohifo, ‘o atu kiate kimoutolu, ‘e lavaki‘i au ‘e homou pehē ‘ene lotu, “A ‘eku Tamai, kapau ‘e fa‘a tokotaha.” **22** Pea na‘a nau mamahi lahi, ‘onau fai, pea ‘ave ‘ae ipu ni ‘iate au: kae‘oua na‘a taki taha kamata fehu‘i kiate ia, [‘o pehē], “Eiki, fa‘iteliha pe au, ka ko koe pe.” **40** Pea ha‘u ia ko au ia?” **23** Pea lea ia ‘o pehē, “Ko ia ‘okuma ki he kau ākonga, ‘o ne ‘ilo ‘akinautolu ‘oku ‘ai mo au homa nima ki he ipu kai, ko ia ia te mohe, pea ne pehē kia Pita, “He ‘oku pehē, ne lavaki‘i au. **24** ‘Oku ‘alu ‘ae Foha ‘oe tangata kuo ‘ikai te mou fa‘a le‘o mo au ‘i he feitu‘u ‘o hangē ko ia kuo tohi kiate ia: kae mala‘ia pō ‘e taha? **41** Le‘o mo lotu, telia na‘a lava‘i ‘ae tangata ko ia ‘aia ‘oku lavaki‘i ai ‘ae Foha ‘akimoutolu ‘e he ‘ahi‘ahi: ko e mo‘oni ‘oku fie

fai 'e he laumālie, ka 'oku vaivai 'ae kakano." 42 [ia] kia Kaiafasi ko e taula'eiki lahi, pea kātoa Pea toe 'alu atu ia ko hono liunga ua, 'o lotu, 'o ai 'ae kau tangata tohi mo e kau mātū'a. 58 pehē, "A 'eku Tamai, kapau 'e 'ikai lelei ke 'ave Ka na'e muimui mama'o atu kiate ia 'a Pita, ki 'ae ipu ni 'iate au, ka 'i he'eku inumia ia, ke fai he fale 'oe taula'eiki lahi, pea hū ki ai, 'onau pe ho'o fa'iteliha." 43 Pea ha'u ia 'o ne 'ilo 'oku nonofo mo e kau tamaio'eiki, ke mamata ki nau toe mohe; he na'e māfasia honau mata. 44 hono iku'anga. 59 Pea kumi 'e he kau taula'eiki Pea tuku ai pe 'e ia 'akinautolu, kae toe 'alu lahi, mo e mātū'a, mo e kau fakamaau kotoa pē, atu, 'o lotu ko hono liunga tolu, 'o ne toe fai pē 'ae fakamo'oni loi kia Sisu, kae tāmate'i ia; 60 Ka 'ae lea ko ia. 45 Pea toki ha'u ia ki he'ene kau na'e 'ikai 'ilo [ha taha]: na'e ha'u 'ae fakamo'oni ākonga, 'o ne pehē kiate kinautolu, "Ma'u pe loi tokolahī, ka na'e 'ikai te nau ma'u ha [taha]. ho'omou mohe ni, pea mālōlō: vakai, kuo ofi 'ae Pea toki 'omi fakamui 'ae ongo fakamo'oni loi 'e feitu'u pō 'e lavaki'i ai 'ae Foha 'oe tangata ki toko ua, 61 'o na pehē, "na'e pehē 'e ia, "Oku ou he nima 'oe kau angahala. 46 Tu'u hake, ke tau fa'a fai ke veteki 'ae falelotu lahi 'oe 'Otua, mo 'alu: vakai, 'oku 'i henī ia 'oku ne lavaki'i au." toe langa ia 'i he 'aho 'e tolu." 62 Pea tu'u hake 47 Pea lolotonga 'ene lea, 'iloange, ko Siutasi, 'ae taula'eiki lahi, 'o ne pehē kiate ia, "Oku 'ikai ko e taha 'oe toko hongofulu ma toko ua, na'e hao lea ki ai? Ko e hā ia 'oku nau faka'ilo ni ha'u ia mo e kakai tokolahī, mo e ngaahi heletā, kiate koe?" 63 Ka na'e longo pē 'a Sisu. Pea lea mo e 'akau, mei he kau taula'eiki lahi mo e kau 'ae taula'eiki lahi, 'o pehēange kiate ia, "Oku mātū'a 'oe kakai. 48 Pea ko ia na'a ne lavaki'i ia, ou fekau mālohi kiate koe 'i he 'Otua mo'ui, ke na'a ne tuku kiate kinautolu 'ae faka'ilonga, 'o ke fakahā mai kiate kinautolu, pe ko e Kalaisi ne pehē, "Ka 'ilonga 'aia te u 'uma ki ai, ko ia ia: 'a koe, ko e 'Alo 'oe 'Otua." 64 Pea talaange 'e puke ia ke ma'u." 49 Pea ha'u leva ia kia Sisu, Sisu kiate ia, "Ko ia pe: ka 'oku ou tala atu kiate 'o ne pehē, "Lāpai, si'oto'ofa:" pea 'uma kiate kimoutolu, Te mou mamata 'a mui ki he Foha ia. 50 Pea pehē 'e Sisu kiate ia, "Kāinga, ko e 'oe tangata 'oku nofo ki he nima to'omata'u 'oe hā kuo ke ha'u ai?" Pea toki ha'u 'akinautolu, māfimafi, pea mo 'ene ha'u 'i he ngaahi 'ao 'oe 'o ala honau nima kia Sisu, 'o puke ia. 51 Pea langi." 65 Pea toki haehae 'e he taula'eiki lahi vakai, ko e taha 'onautolu na'e 'ia Sisu, na'e hono kofu, 'o ne pehē, "Kuo lea fie 'Otua ia; 'ai hono nima ki he'ene heletā 'o toho, 'o ne koe'uma'ā kiate kitautolu ha toe fakamo'oni? taa'i 'aki 'ae tamaio'eiki 'ae taula'eiki lahi, pea Vakai, kuo mou fanongo ni ki he'ene lea fie motuhī hono telinga. 52 Pea toki pehē 'e Sisu 'Otua. 66 Ko e hā homou loto?" Pea nau lea, 'o kiate ia, "Toe 'ai ho'o heletā ki hono 'ai'anga: he pehēange, "Oku totonus ke ne mate." 67 Pea ko kinautolu kotoa pē 'oku to'o heletā te nau na'a nau toki 'a'anu ki hono mata, 'o tuki'i ia; 'auha 'i he heletā. 53 'Oku ke mahalo 'e 'ikai te u pea sipi'i ia 'e he ni'ihī 'aki honau 'aofinima, 68 fa'a lotu ni ki he'eku Tamai, pea te ne tuku leva 'o pehēange, "A koe, Kalaisi, mate mai kiate ni kiate au 'ae kau 'āngelo ke lahi 'i he lisione kinautolu, ko hai ia na'a ne sipi'i koe?" 69 Pea 'e hongofulu ma ua? 54 Kae fakamo'oni fēfē na'e nofo 'itu'a 'a Pita 'i he loto'ā; pea ha'u 'ae 'ae ngaahi tohi, 'aia 'oku fakahā ai 'e pehē ni fefine kaunanga kiate ia, 'o ne pehē, "Ko koe pe?" 55 'I he feitu'u pō ko ia na'e lea ai 'a Sisu foki na'a ke 'ia Sisu 'o Kaleli." 70 Ka na'e fakafisi ki he kakai lahi, "Oku mou ha'u mo e ngaahi [leva] ia 'i he 'ao 'okinautolu kotoa pē, mo ne heletā mo e 'akau ke puke au, 'o hangē ko ha pehē, "Oku 'ikai te u 'ilo ho'o lea." 71 Pea 'alu kaiha'a? Na'aku nofo mo kimoutolu 'o ako 'i atu ia ki he potu 'e taha 'oe fale, pea mamata he falelotu lahi, 'i he 'aho kotoa pē, pea na'e kiate ia 'a e [kaunanga] 'e taha, 'o ne pehē kiate 'ikai te mou puke au. 56 Ka kuo fai 'ae ngaahi kinautolu, na'e 'i ai, "Na'e 'ia Sisu 'o Nāsaleti me'a ni kotoa pē, ke fakamo'oni 'ae ngaahi tohi 'ae tangata ni foki." 72 Pea toe fakafisi ia mo 'ae kau palōfita." Pea na'e toki li'aki ia 'e he fuakava, "Oku 'ikai te u 'ilo 'ae tangata." 73 kau ākonga kotoa pē, ka nau feholaki. 57 Pea Pea fuoloa si'i pea ha'u kiate [ia] 'akinautolu ko kinautolu na'e puke 'a Sisu na'a nau tataki na'e tutu'u ai, 'onau pehē kia Pita, "Ko e mo'oni

ko e tokotaha koe 'okinautolu; he 'oku faka'ilo ia] 'ae pōpula ongoongo, na'e ui ko Palāpasa. 17 koe 'e ho'o lea." 18 Pea toki kamata kape ia Ko ia 'i he kātoa fakataha 'akinautolu, na'e pehē mo fuakava, [o pehē], "Oku 'ikai te u 'iloa 'ae ai 'e Pailato kiate kinautolu, "Ko hai 'oku mou tangata." Pea na'e 'u'ua leva 'ae moa. 19 Pea loto ke u tuku atu kiate kimoutolu? 'A Palāpasa, manatu ai 'e Pita ki he lea 'a Sisu, 'aia na'e pehē pe ko Sisu 'aia 'oku ui ko Kalaisi?" 20 He na'a ne kiate ia, "E te'eki ai 'u'ua 'ae moa, kae tu'o tolu 'ilo ko e me'a 'i he meheka kuo nau tuku atu ai ha'o fakafisi'i au." Pea 'alu kitua'ā ia, 'o tangi ia. 21 Pea kuo nofo ia 'i he nofo'anga fakamaau, mamahi.

27 Pea kuo pongipongi hake, pea fealēlea'aki 'ae kau taula'eiki lahi kotoa pē mo e kau mātu'a 'oe kakai kia Sisu, ke tāmate'i ia: 2 Pea hili 'enau ha'i ia, na'a nau toki 'ave ia kia Ponito Pailato ko e pule. 3 Pea ko Siutasi, 'aia na'a ne lavaki'i ia, 'i he'ene mamata kuo fakamaau ia ke mate, na'e fakatomala ia, 'o ne toe 'omi 'ae konga siliva 'e tolungofulu ki he kau taula'eiki lahi mo e kau mātu'a, 4 'o ne pehē, "Kuo u fai angahala 'i he'eku lavaki'i 'ae toto mā'oni'oni." Pea nau pehē, "Ko e hā ia kiate kinautolu? Vakai pe 'e koe." 5 Pea li 'e ia 'ae ngaahi konga siliva ki lalo 'i he falelotu lahi, 'o ne 'alu atu 'o no'ou'a ia. 6 Pea to'o mai 'e he kau taula'eiki lahi 'ae ngaahi konga siliva, 'onau pehē, "Oku 'ikai ngofua ke 'ai ia ki he puha koloa, he ko e totongi ia 'oe toto." 7 Pea na'a nau fakakaukau, pea toki fakatau'aki ia 'ae ngoue 'ae tufunga ngaohi ipu, ke tanu ai 'ae kakai muli. 8 Ko ia na'e ui 'ae ngoue ko ia, "ko e ngoue 'oe toto", 'o a'u ki he 'aho ni. 9 Pea fakamo'oni ai ia 'aia na'e lea 'aki 'e he palōfita, ko Selemaia, 'o pehē, "Pea na'a nau to'o 'ae konga siliva 'e tolungofulu, ko hono totongi 'o ia na'e fakatau, 'aia na'e fakatatau ia ki ai 'e he fānau 'a 'Isileli; 10 'o totongi 'aki ia 'ae ngoue 'ae tufunga ngaohi ipu, 'o hangē ko e fekau 'a Sihova kiate au." 11 Pea tu'u 'a Sisu 'i he 'ao 'oe pule: pea fehu'i 'ae pule kiate ia, 'o pehē, "Ko e tu'i koe 'oe kakai Siu?" Pea talaange 'e Sisu kiate ia, "Ko ia pe." 12 Pea 'i he talakovi'i ia 'e he kau taula'eiki lahi mo e kau mātu'a, na'e longo pe ia. 13 Pea toki lea 'a Pailato kiate ia, "Ikai te ke fanongo ki he ngaahi me'a lahi ni 'oku nau faka'ilo 'iate koe?" 14 Ka na'e 'ikai 'aupito lea ia ki ai; ko ia na'e ofo lahi 'aupito ai 'ae pule. 15 Pea ko e me'a na'e fai 'e he pule 'i he kātoanga ko ia, ko e vete 'o tuku atu ki he kakai ha pōpula 'e tokotaha, na'a nau loto ki ai. 16 Pea na'a nau ma'u 'i he ngaahi 'aho [ko pea fekau 'e hono uaifi kiate ia, 'o pehē, "Oua na'a ke kau 'i ha me'a ki he tangata mā'oni'oni na: he na'aku mamahi lahi he 'aho ni koe'uhī ko ia 'i [he'eku] misi." 20 Ka na'e ue'i 'ae kakai 'e he kau taula'eiki lahi mo e mātu'a ke nau kole 'a Palāpasa, kae tāmate'i 'a Sisu. 21 Pea lea 'ae pule, 'o pehēange kiate kinautolu, "Ko hai 'iate kinaua 'oku mou loto te u 'oatu kiate kimoutolu?" Pea nau pehē, "Ko Palāpasa." 22 Pea pehē 'e Pailato kiate kinautolu, "Pea ko e hā te u fai kia Sisu 'aia 'oku ui ko Kalaisi?" Pea nau pehē kotoa pē, "Tuku ia ke tutuki ki he 'akau." 23 Pea pehē 'e he pule, "He ko e hā, ko e hā ha kovi kuo ne fai?" Ka na'e 'āsili ai 'enau kalanga, 'o pehē, "Tuku ia ke tutuki ki he 'akau." 24 Pea 'i he 'ilo 'e Pailato 'oku 'ikai si'i felave [ene] lea, kae tupu pe 'ae maveuveu, na'e to'o 'e ia 'ae vai, 'o fanofano hono nima 'i he 'ao 'oe kakai, 'o ne pehē, "Oku ou ma'a au 'i he toto 'oe tangata angatonu ni: mou vakai [ki ai]." 25 Pea lea 'ae kakai kotoa pē, 'o pehē, "Ke 'iate kinautolu mo 'emau fānau hono toto." 26 Pea toki tukuange ai 'e ia 'a Palāpasa kiate kinautolu; pea hili 'ene kau'imaea 'a Sisu, na'a ne tukuange [ia] ke tutuki ki he 'akau. 27 Pea toki 'ave 'a Sisu 'e he kau tau 'oe pule ki he fale lahi, pea fakataha kiate ia 'ae kautau kotoa. 28 Pea nau to'o hono kofu, 'o 'ai kiate ia 'ae pulupulu kula'aho'aho. 29 Pea hili 'enau lalanga 'ae tatā 'aki 'ae 'akau talatala, na'a nau 'ai [ia] ki hono fofonga, mo e va'a kaho 'i hono nima to'omata'u: pea nau tū'ulutui 'i hono 'ao, 'o manuki'i ia, 'o pehē, "Si'oto'ofa, Tu'i 'oe kakai, Siu!" 30 Pea nau 'a'ānu kiate ia, 'o to'o 'ae va'a kaho, 'o taa'i 'aki hono fofonga. 31 Pea hili 'enau manuki'i ia, na'a nau to'o 'ae pulupulu meiate ia, kae [toe] 'ai hono kofu 'o'ona kiate ia, 'o taki atu ke tutuki ki he 'akau. 32 Pea 'i he'enau hū kitua'ā, na'a nau 'ilo ai 'ae tangata Saine, ko Saimone hono hingoa: pea nau pule'i ia ke ne fua hono 'akau. 33 Pea

kuo nau hoko ki he potu na'e ui ko Kolokota, mei he potu 'i 'olunga 'o a'u ki lalo; pea ngalulu ko hono 'uhinga, "ko e potu 'oe 'ulupoko." 34 'ae fonua, pea mafahifahi 'ae ngaahi maka; 52 Na'a nau 'oatu kiate ia 'ae vai mahi kuo hu'i 'aki Pea mato'o 'ae ngaahi tanu'anga; pea tu'u hake 'ae 'ahu ke ne inu: pea na'a ne kamata [ia], kae 'ae sino 'oe kau mā'oni'oni ni'ihi na'e mohe, 'ikai te ne inu. 35 Pea na'a nau tutuki ia ki he 53 'O nau ha'u mei honau ngaahi tanu'anga 'i 'akau, pea nau vahevahé hono ngaahi kofu 'i he hili 'ene toetu'u, 'o 'alu ki he kolo tapu, 'o he talotalo: koe'uhí ke fakamo'oni 'aia na'e lea fakahā 'akinautolu ki he tokolahí. 54 Pea kuo 'aki 'e he palōfita, "Na'a nau tufa hoku ngaahi mamata 'ae 'eikitau, mo kinautolu na'e 'iate ia, kofu kiate kinautolu, mo nau talotalo ki hoku ke le'ohi 'a Sisu, ki he mofuike, mo e ngaahi kofutu'a." 36 Pea nau nofo ki lalo, 'o le'ohi ia; me'a ko ia na'e fai, na'a nau ilifia lahi, 'onau 37 Pea na'a nau 'ai 'i 'olunga 'i hono fofonga pehē, "tā ko e mo'oni ko e 'alo 'eni 'oe 'Otua." 55 hono talakovi'i kuo tohi, KO SISU ENI KO E TU'I Pea na'e ai 'ae kau fefine tokolahí, [na'e tutu'u] 'OE KAKAI SIU. 38 Pea na'e tutuki ki he 'akau mei he mama'o 'o vakai, na'a nau muimui 'ia fakataha mo ia 'ae ongo kaiha'a 'e toko ua, ko Sisu mei Kaleli, 'onau tauhi ia: 56 Ko honau e taha ki [hono] nima to'omata'u, mo e taha ni'ihi ko Mele Makitaline, mo Mele ko e fa'ē 'a ki [hono] to'ohema. 39 Pea na'e manuki'i ia Semisi mo Sose, mo e fa'ē 'ae fānau 'a Sepeti. 'ekinautolu na'e f'alu'aki ai, mo kalokalo honau 57 Pea hokosia 'ae efiafi, pea ha'u 'ae tangata 'ulu, 40 'onau pehē, "A koe 'oku ke faka'auha 'ae koloa'ia mei 'Alematea, ko Siousefa hono hingoa, falelotu lahi, mo [toe] langa ia 'i he 'aho 'e tolu, ko e ākonga foki ia 'a Sisu: 58 Pea na'e 'alu fakamo'ui koe. Kapau ko e 'Alo koe 'oe 'Otua, ia kia Pailato 'o ne kole 'ae sino 'o Sisu. Pea 'alu hifo mei he 'akau." 41 Pea manuki'i foki ia toki fekau ai 'e Pailato ke 'oatu 'ae sino. 59 Pea 'e he kau taula'eiki lahi, mo e kau tangata tohi, kuo ma'u 'e Siousefa 'ae sino, na'a ne fakakoloa mo e mātu'a, 'onau pehē, 42 "Na'a ne fakamo'ui 'aki ia 'ae tupenu mahu'inga mo ma'a, 60 'O 'ae ni'ihi; ka 'oku 'ikai te ne fa'a fakamo'ui ia. ne fakatokoto ia 'i hono fonualoto fo'ou, 'aia Kapau ko e Tu'i ia 'o 'Isileli, 'oku lelei ke 'alu na'a ne tā 'i he loto maka: pea filifilihi 'e ia 'ae hifo ia mei he 'akau, pea te tau tui kiate ia. maka lahi ki he matapā 'oe fonualoto, pea [toki] 43 Na'e falala ia ki he 'Otua; 'oku lelei ke ne 'alu ia. 61 Pea na'e nonofo ai, 'o hangatonu fakamo'ui ni ia, 'o kapau 'oku ne 'ofa kiate ia: mai ki he fonualoto, 'a Mele Makitaline, pea he na'e pehē 'e ia, 'Ko e 'Alo au 'oe 'Otua.'" 44 mo e Mele 'e taha. 62 Pea 'i he pongipongi, Pea ko e ongo kaiha'a, na'e tutuki ki he 'akau 'aia na'e feholoi mo e ['aho] teuteu, na'e ha'u mo ia, na'e pehē foki 'ena manuki'i ia. 45 Pea fakataha kia Pailato 'ae kau taula'eiki lahi mo na'e fakapo'uli 'ae fonua kotoa, mei hono ono e kau Fālesi, 63 'onau pehē, "Eiki, 'oku mau 'oe feitu'ula'ā 'o a'u ki hono hiva 'oe feitu'ula'ā. manatu na'e lea 'ae kākā na 'i he'ene kei mo'ui, 46 Pea hokosia hono hiva 'oe feitu'ula'ā, pea 'Ka hili 'ae 'aho 'e tolu te u toetu'u hake.' 64 tangi le'o lahi 'a Sisu, 'o pehē, "'Ilai, 'Ilai, lama Ko ia ke ke fekau ke le'ohi ma'u 'ae fonualoto, sapakatani?" Ko hono 'uhinga, "Ko hoku 'Otua, 'o hoko ki hono 'aho tolu, telia na'a ha'u 'ene ko hoku 'Otua, ko e hā kuo ke li'aki ai au?" 47 kau ākonga 'i he pō, 'o kaiha'asi ia, pea nau tala Pea 'i he fanongo ki ai 'ae ni'ihi na'e tutu'u 'i ki he kakai, 'Kuo toetu'u ia mei he mate: pea ai, na'a nau pehē, "Oku ui 'ae tangata ni kia 'e kovi lahi ai 'ae kākā ki mui ni 'i he 'uluaki.' 'Ilaisiā." 48 Pea lele leva honau tokotaha, ke 65 Pea pehē 'e Pailato kiate kinautolu, "'Oku ai to'o mai 'ae oma, 'o fakapito [ia] 'i he vai mahi, ho'omou kau le'o: mou ū, 'o fa'iteliha ki hono 'o ne 'ai [ia] ki he va'a kaho, pea 'ohake ke ne ngaohi ke ma'u." 66 Pea na'a nau 'alu, 'o ngaohi inu. 49 Ka na'e pehē 'e he ni'ihi, "Tuku ai pe, ke ma'u 'ae fonualoto, 'o pulusi 'ae maka, pea ka tau vakai pe ha'u ai 'a 'Ilaisiā ke fakamo'ui [fakanofo] 'ae le'o.
ia." 50 Pea kuo hili 'ae toe tangi le'o lahi 'a Sisu, na'a ne tuku hake hono laumālie. 51 Pea vakai, 28 Pea kuo hili 'ae Sāpate, pea kamata hoko 'ae 'uluaki ['aho] 'oe uike, mo 'ene omi 'a Mele Makitaline, mo e Mele 'e taha, ke vakai

ki he fonualoto. **2** Pea ‘iloange, na‘e mofuike langi mo māmani. **19** Ko ia ke ‘alu ‘akimoutolu, lahi: he na‘e ‘alu hifo ‘ae ‘āngelo ‘ae ‘Eiki mei he ‘o fakalotu‘i ‘ae ngaahi pule‘anga kotoa pē, ‘o langi, pea ne filifilihi ‘ae maka mei he matapā, papitaiso ‘akinautolu ‘i he huafa ‘oe Tamai, mo pea hekeheka ai. **3** Na‘e tatau hono mata mo e e ‘Alo, mo e Laumālie Mā‘oni‘oni: **20** ‘O akonaki ‘uhila, pea hinehina hono kofu ‘o hangē ko e atu kiate kinautolu ke nau tokanga ki he ngaahi ‘uga hinehina. **4** Pea na‘e tetetete ‘ae kau le‘o ‘i me‘a kotoa pē ‘aia kuo u fekau kiate kimoutolu: he manavahē kiate ia, ‘onau liliu ‘o hangē ko pea vakai, ‘oku ou ‘iate kimoutolu ma‘uaipē, ‘o e kau mate. **5** Pea lea ‘ae ‘āngelo ki he ongo a‘u ki he ngata‘anga ‘o māmani.” ‘Emeni. (aiōn fafine, ‘o pehēange, “Oua na‘a mo manavahē **g165**

‘akimoua: he ‘oku ou ‘ilo ‘oku mo kumi ‘a Sisu, ‘aia na‘e tutuki ki he ‘akau. **6** ‘Oku ‘ikai ‘i henia: he kuo toetu‘u, ‘o hangē ko ‘ene lea. Mo omi, ‘o mamata ki he potu na‘e tokoto ai ‘ae ‘Eiki. **7** Pea mo ō ke vave, ‘o tala ki he‘ene kau ākonga ‘kuo toetu‘u ia mei he mate; pea vakai, ‘oku ‘alu mu‘omu‘a ia ‘iate kimoutolu ki Kaleli: te mou mamata kiate ia ‘i ai:’ vakai, kuo u tala ia kiate kimoua.” **8** Pea ne na ō leva mei he fonualoto, ‘i he manavahē mo e fiefia lahi, ‘o na felele‘i ke fakahā mai ki he‘ene kau ākonga. **9** Pea ‘i he‘ena ‘alu ke tala ki he‘ene kau ākonga, ‘iloange, kuo fakafetaulaki mai ‘a Sisu kiate kinaua, ‘o ne pehē, “Si‘oto‘ofa.” Pea na‘a na omi ‘o puke hono va‘e, ‘o hū kiate ia. **10** Pea toki pehē ai ‘e Sisu kiate kinaua, “Oua ‘e manavahē: ‘alu ‘o tala ki hoku ngaahi kāinga ke nau ‘alu ki Kaleli, pea te nau mamata aī kiate au.” **11** Pea ‘i he‘ena ō, vakai, na‘e ha‘u ki he kolo ‘ae ni‘ihī ‘oe kau le‘o, ‘o fakahā ki he kau taula‘eiki lahi ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē kuo fai. **12** Pea kuo fakataha ‘akinautolu mo e kau mātu‘a, pea hili ‘enau fakakaukau, na‘a nau ‘oatu ‘ae ngaahi pa‘āngā lahi ki he kau tau, **13** ‘onau pehē, “Mou lea, [‘o pehē], ‘Na‘e ha‘u ‘ene kau ākonga ‘i he pō, ‘o kaiha‘asi ia lolotonga ‘emau mohe.” **14** Pea kapau ‘e ongo atu ‘ae me‘a ni ki he pule, te mau fakaloto‘i ia, kae malu‘i ‘akimoutolu.” **15** Ko ia na‘a nau to‘o ai ‘ae ngaahi pa‘āngā, ‘onau fai ‘o hangē ko hono akonekina ‘akinautolu: pea ‘oku ma‘u ‘ae tala ni ‘i he kakai Siu ‘o a‘u ki he ‘aho ni. **16** Pea na‘e ‘alu ai ‘ae kau ākonga ‘e toko hongofulu ma tokotaha ki Kaleli, ki he mo‘unga ‘aia na‘e fakahā ‘e Sisu kiate kinautolu. **17** Pea kuo nau mamata kiate ia, pea nau hū kiate ia: ka na‘e fakata‘eta‘etui ‘ae ni‘ihī. **18** Pea ha‘u ‘a Sisu ‘o lea kiate kinautolu, ‘o pehē, “Kuo tuku kiate au ‘ae mālohi kotoa pē ‘i he

Ma‘ake

1 Ko e kamata‘anga ‘oe ongoongolelei ‘a Sisu Kalaisi, ko e ‘Alo ‘oe ‘Otua; **2** ‘O hangē ko ia ‘oku tohi ‘i he kau palōfita, “Vakai, ‘oku ou fekau atu hoku fakamelomelo ke mu‘omu‘a ‘i ho ‘ao, ‘aia te ne teuteu ho hala kiate koe. **3** Ko e le‘o ‘oe tokotaha ‘oku kalanga ‘i he toafa, ‘Mou teuteu ‘ae hala ‘oe ‘Eiki, fakatonutonu hono ngaahi ‘alu‘anga.” **4** Na‘e papitaiso ‘e Sione ‘i he toafa, mo ne malanga‘aki ‘ae papitaiso ‘oe fakatomala ki he fakamolemole ‘oe angahala. **5** Pea na‘e ‘alu atu kiate ia ‘ae fonua kotoa pē ko Siutea, pea mo kinautolu ‘o Selūsalema, ‘onau papitaiso kotoa pē ‘iate ia ‘i he vaitafe ko Sioatani, ‘o vete ‘enau ngaahi angahala. **6** Pea na‘e kofu‘aki ‘a Sione ‘ae fulufulu‘i kāmeli, pehē, “E Sisu ‘o Nāsaleti, tuku ai pe; ko e hā ‘akimaoutolu kiate koe? Kuo ke ha‘u ke faka‘auha ‘akimaoutolu? ‘Oku ou ‘ilo koe, ko e tokotaha mā‘oni‘oni ‘oe ‘Otua.” **7** Pea na‘e malanga, ‘o pehē, “‘Oku muimui ‘iate au ‘ae tokotaha ‘oku lahi kiate au, ko e nono‘o ‘oe topuva‘e ‘o‘ona ‘oku ‘ikai taau mo au ke u punou hifo ‘o vevete. **8** Ko e mo‘oni, kuo u papitaiso ‘aki ‘akimoutolu ‘ae vai: ka te ne papitaiso ‘aki ‘akimoutolu ‘ae Laumālie Mā‘oni‘oni.” **9** Pea ‘i he ngaahi ‘aho ko ia, na‘e ha‘u ‘a Sisu mei Nāsaleti ‘o Kaleli, pea papitaiso ia ‘e Sione ‘i Sioatani. **10** Pea ‘alu hake leva ia mei he vai, pea ne mamata kuo mavaeua ‘ae langi, pea maliu hifo ‘ae Laumālie kiate ia, ‘o hangē ko e lupe: **11** Pea ongo mai ‘ae le‘o mei he langi, [na‘e pehē], “Ko hoku ‘Alo ‘ofa‘anga koe, ‘aia ‘oku ou fiemālie lahi ai.” **12** Pea taki leva ia ‘e he Laumālie ki he toafa. **13** Pea na‘e ‘i he toafa ia ‘i he ‘aho ‘e fāngofulu, ‘o ‘ahi‘ahi‘i ‘e Sētane; pea na‘e ‘i ai mo ia ‘ae fanga manu kai vao; kae tauhi ia ‘e he kau ‘āngelo. **14** Pea kuo fakahū ‘a Sione ki he fale fakapōpula, pea ha‘u ‘a Sisu ki Kaleli, ‘o malanga‘aki ‘ae ongoongolelei ‘oe pule‘anga ‘oe ‘Otua, **15** ‘o ne pehē, “Kuo hokosia ‘ae kuonga, pea ‘oku ofi ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua: mou fakatomala, pea tui ki he ongoongolelei.” **16** Pea ‘i he‘ene hā‘ele ‘i he matātahi ‘o Kaleli, na‘a ne mamata kia Saimone, mo ‘Anitelū ko hono tokoua, ‘oku na lafo ‘ae kupenga ki tahī: Sisu kiate kinaua, “Mo muimui mai ‘iate au, pea te u ngaohi ‘akimoua ke mo toutai tangata.” **18** Pea na‘a na li‘aki leva, hona kupenga, ‘o muimui ‘iate ia. **19** Pea ‘alu si‘i atu ia, mo ne mamata kia Semisi ko e [foha] ‘o Sepeti, mo Sione ko hono tokoua, na‘a na ‘i he vaka foki, ‘o pena honau kupenga. **20** Pea ne ui leva ‘akinaua: pea na‘a na li‘aki ‘ena tamai ko Sepeti ‘i he vaka mo e kau ngāue kuo unga, ka na muimui ‘iate ia. **21** Pea nau ō ki Kapaneume: pea hū leva ia ki he falelotu ‘i he ‘aho Sāpate, ‘o ne ako. **22** Pea nau ofo ‘i he‘ene akonaki: he na‘a ne akonaki‘i ‘akinautolu ‘o taau mo ia ‘oku mālohi, Pea na‘e ‘i honau falelotu ‘ae tangata na‘e ‘iate ia ‘ae laumālie ‘uli: pea kalanga leva ia, **24** ‘o pehē, “E Sisu ‘o Nāsaleti, tuku ai pe; ko e hā ‘akimaoutolu kiate koe? Kuo ke ha‘u ke faka‘auha ‘akimaoutolu? ‘Oku ou ‘ilo koe, ko e tokotaha mā‘oni‘oni ‘oe ‘Otua.” **25** Pea lolomi ia ‘e Sisu, ‘o pehē, “Ke ke fakalongo pē, pea ke ha‘u kitu‘a ‘iate ia.” **26** Pea kuo haehae ia ‘e he laumālie ‘uli, mo tangi ‘aki ‘ae le‘o lahi, pea ne toki mahu‘i ‘iate ia. **27** Pea na‘e ofo ai ‘akinautolu kotoa pē, ko ia ne nau fakafefehu‘i‘aki ai ‘iate kinautolu, ‘o pehē, “Ko e hā ‘ae me‘a ko eni? Ko e hā ‘ae akonaki fo‘ou ni? He ‘oku fekau ‘e ia ‘i he mālohi ki he kau laumālie ‘uli, pea ‘oku nau talangofua kiate ia.” **28** Pea na‘e mafola leva ‘a hono ongoongo ‘i he potu kotoa pē ‘o Kaleli. **29** Pea kuo nau ‘alu mei he falelotu, na‘a nau hū, fakataha mo Semisi mo Sione, ki he fale ‘o Saimone mo ‘Anitelū. **30** Ka na‘e tokoto ‘ae fa‘ē ‘ae uaifi ‘o Saimone ‘oku mahaki ko e mofi; pea nau fakahā leva ia kiate ia. **31** Pea ha‘u ia ‘o puke hono nima, ‘o ne fokotu‘u ia: pea mahu‘i leva ‘ae mofi ‘iate ia, ‘o ne tauhi ‘akinautolu. **32** Pea kuo efiafi, ‘o fe‘unga mo e tō ‘ae la‘ā, mo ‘enau ‘omi kiate ia ‘akinautolu kotoa pē na‘e mahaki, mo kinautolu na‘e ulusino ai ‘ae kau tēvolo. **33** Pea fakataha ‘ae kolo kotoa pē ki he matapā. **34** Pea fakamo‘ui ‘e ia ‘ae tokolahī na‘e mahaki ‘i he mahaki kehekehe, mo ne kapusi ‘ae kau tēvolo tokolahī: pea ne ta‘ofi ke ‘oua ‘e lea ‘ae kau tēvolo, koe‘uhi kuo nau ‘ilo ia. **35** Pea pongipongi ai, na‘a ne tu‘u hake ‘oku he ko e ongo toutai ika ‘akinaua. **36** Pea muimui ‘iate he potu lala, pea lotu ai.

ia 'a Saimone, mo kinautolu na'e 'iate ia. 37 ni? 9 He 'oku faingofua 'a fē, 'ae lea 'aki ki he Pea kuo 'ilo ia, pea nau pehē kiate ia, "Oku mahaki tete, 'Kuo fakamolemole ho'o ngaahi kumi kotoa pē kiate koe." 38 Pea pehē 'e ia kiate angahala; pe ko e lea, 'Tu'u hake, 'o to'o ho kinautolu, "Ke tau ō ki he ngaahi potu kakai mohenga, mo ke 'alu?" 10 Ka koe'uhī ke mou 'oku ofi mai, koe'uhī ke u malanga ai foki; he ko 'ilo 'oku 'i he Foha 'oe tangata 'ae mālohi 'i ia na'aku ha'u ai." 39 Pea na'e 'alu 'o malanga 'e māmanī ke fakamolemole 'ae angahala," (pea ia 'i honau ngaahi falelotu 'i Kāleli kotoa pē, mo pehē 'e ia ki he mahaki tete), 11 "Oku ou pehē ne kapusi 'ae kau tēvolo. 40 Pea na'e ha'u kiate atu kiate koe, Tu'u hake, 'o to'o ho mohenga, ia 'ae kilia, na'e kole kiate ia, 'o tu'ulutui kiate mo ke 'alu ki ho fale." 12 Pea tu'u hake leva ia, mo ne pehē kiate ia, "Kapau ko ho finangalo ia, 'o to'o 'ae mohenga, pea ne 'alu kitu'a 'i he 'oku ke fa'a fakama'a au." 41 Pea 'alo'ofa 'a Sisu, 'ao 'okinautolu kotoa pē; ko ia ne nau ofo ai 'o mafao atu hono nima, 'o ala kiate ia, pea ne kotoa pē, mo fakamālō ki he 'Otua, 'onau pehē, pehē ki ai, "Ko hoku loto ia; ke ke ma'a koe." "Kuo te'eki te tau mamata 'i ha me'a pehē." 13 42 Pea kuo lea ia, mo 'ene mahu'i leva 'ae kilia Pea toe 'alu atu ia ki he matātahi; pea kātoa 'iate ia, pea ma'a ai ia. 43 Pea ne na'ina'i mālohi kiate ia 'ae kakai kotoa pē, pea ne akonaki'i kiate ia, pea toki fekau ke ne 'alu: 44 'o ne pehē 'akinautolu. 14 Pea 'i he'ene 'alu atu, na'a ne ki ai, "Vakai 'oua na'a ke lea ki ha taha: ka ke mamata kia Livai ko e [foha] 'o 'Alefiusi, 'oku 'alu, 'o fakahā Ko e ki he taula'eiki, mo 'atu 'ae nofo ia 'i he tukuhau'anga, pea ne pehē kiate ngaahi me'a na'e fekau 'e Mōsese koe'uhī ko ia, "Muimui kiate au." Pea tu'u ia 'o muimui ho'o fakama'a, ko e fakamo'oni kiate kinautolu." 'iate ia. 15 Pea 'i he nofo ['a Sisu] 'i hono fale, 45 Ka na'e 'alu atu ia, 'o ne kamata fakahā 'o 'o kai, na'e tokolahi 'ae tānaki tukuhau mo e lahi, mo fanonganongo 'ae me'a [ni], ko ia na'e angahala, na'a nau nonono mo Sisu mo 'ene 'ikai ai ke toe fa'a 'alu fakahā ['a Sisu] 'i he kolo, kau ākonga: he na'e tokolahi 'akinautolu na'e ka na'e 'i tua'ā ia 'i he ngaahi potu lala: pea na'a muimui 'iate ia. 16 Pea 'i he mamata 'e he kau nau ha'u mei he potu kotoa pē kiate ia.

2 Pea hili 'ae ngaahi 'aho pea toe 'alu ia ki

Kapaneume; pea kuo ongo atu 'oku 'i he fale ia. 2 Pea fakataha leva 'ae fu'u tokolahi, na'e 'ikai ke fa'a hao ['i he fale], pe ofi ki he matapā: pea malanga'aki 'e ia 'ae folofola kiate kinautolu. 3 Pea na'e 'omi mo kinautolu kiate ia 'ae tokotaha na'e mahaki tete, 'aia na'e fata 'e he toko fā. 4 Pea 'i he 'ikai te nau fa'a hao 'o ofi kiate ia koe'uhī ko e kakai, na'a nau tatala 'ae 'ato ['oe fale] na'e 'i ai ia: pea kuo hae'i ia, na'a nau tukutuku hifo 'ae mohenga na'e tokoto ai 'ae mahaki tete. 5 Pea kuo mamata 'a Sisu ki he'enau tui, pea pehē 'e ia ki he mahaki tete, "Foha, kuo fakamolemole ho'o ngaahi angahala." 6 Ka na'e nofo ai 'ae ni'ihi 'oe kau tangata tohi, 'onau fifili 'i honau loto, ['o pehē], 7 "Ko e hā 'oku lea fie 'Otua pehē ai 'ae tangata ni? Ko hai 'e fa'a fakamolemole 'ae angahala ka ko e 'Otua pe?" 8 Pea kuo 'ilo'i leva 'e Sisu 'i hono loto 'oku pehē 'enau fifili 'i honau loto, pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko e hā 'oku mou fifili ai 'i homou loto ki he ngaahi me'a

tangata tohi mo e Fālesi 'oku ne kai mo e kau tānaki tukuhau mo e angahala, na'a nau pehē ki he'e'ene kau ākonga, "Ko e hā 'oku kai mo inu fakataha ai ia mo e kau tānaki tukuhau mo e angahala?" 17 Pea kuo fanongo 'a Sisu ki ai, pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Oku 'ikai 'aonga 'ae faito'o kiate kinautolu 'oku mālōlō, ka ki he mahaki: na'e 'ikai teu ha'u ke ui 'ae mā'oni'oni, ka ko e angahala ke fakatomala." 18 Pea na'e fa'a 'aukai 'ae kau ākonga 'a Sione mo e [ākonga] 'ae kau Fālesi: pea nau ha'u 'o pehē kiate ia, "Ko e hā 'oku fa'a 'aukai ai 'ae kau ākonga 'a Sione pea mo e Fālesi, ka 'oku 'ikai 'aukai ho'o kau ākonga?" 19 Pea pehē 'e Sisu kiate kinautolu, "E fa'a 'aukai 'ae kāinga 'oe tangata ta'ané, 'i he kei 'iate kinautolu 'ae tangata ta'ané? E 'ikai te nau fa'a 'aukai 'i he lolotonga 'oku 'iate kinautolu 'ae tangata ta'ané. 20 Kae hoko 'ae ngaahi 'aho 'e 'ave ai 'iate kinautolu 'ae tangata ta'ané, pea ko e ngaahi 'aho ko ia te nau toki 'aukai ai. 21 "Oku 'ikai foki ha taha te ne 'ai ha konga me'a fo'ou ki he kofu motu'a: he ko e [konga] fo'ou 'oku 'ai ke 'oposi 'aki, 'e mafaufau

ai ia pea 'e 'āsili ai hono mahaehae. 22 Pea 'oku fu'u tokolahi, telia na'a nau faka'efihia'i ia. 10 'ikai utu 'eha taha 'ae uaine fo'ou ki he ngaahi He kuo ne fakamo'ui 'ae tokolahi; ko ia ne nau hina 'oku motu'a; ka pehē 'e hae'i 'e he uaine faka'efihia'i ia, ka nau ala kiate ia, 'akinautolu fo'ou 'ae ngaahi hina, pea malingi 'ae uaine, na'e mahaki. 11 Pea mo e kau laumālie 'uli, 'i pea maumau 'ae hina; ka 'oku 'utu 'ae uaine he'enau mamata kiate ia, na'a nau tō ki lalo 'i fo'ou ki he ngaahi hina fo'ou." 23 Pea na'e 'alu hono 'ao, pea tangi, 'o pehē, "Ko e 'Alo koe 'oe ia 'i he ngaahi ngoue uite 'i he 'aho Sāpate; pea 'Otua." 12 Pea ne fekau mālohi kiate kinautolu, 'i he'enau 'alu, na'e kamata toli 'e he'ene kau ke 'oua na'a nau fakahā ia. 13 Pea na'e 'alu hake ākonga 'ae fua 'oe uite. 24 Pea pehē 'e he kau ia ki he mo'unga, 'o ne ui kiate ia 'akinautolu Fālesi kiate ia, "Vakai, ko e hā 'oku nau fai ai 'i na'e loto ia ki ai: pea nau 'alu ange kiate ia. 14 he 'aho Sāpate 'aia 'oku 'ikai ngofua?" 25 Pea Pea ne tu'utu'uni 'ae toko hongofulu ma toko pehē 'e ia kiate kinautolu, "Na'e 'ikai te mou ua, ke nau 'iate ia, pea koe'uhī ke ne fekau lau 'aia na'e fai 'e Tevita, 'i he'ene tu'utāmaki, atu 'akinautolu ke malanga, 15 Pea ke ma'u 'ae mo fiekaia, 'aia mo kinautolu na'e 'iate ia? 26 'A mālohi ke fakamo'ui 'ae ngaahi mahaki, mo 'ene hū ki he fale 'oe 'Otua 'i he ngaahi 'aho kapusi 'ae kau tēvolo: 16 Ko Saimone na'a ne 'o 'Apia ko e taula'eiki lahi, 'o ne kai 'ae mā fakahingoa ko Pita; 17 mo Semisi ko e [foha] 'oe 'ao, 'aia na'e 'ikai ngofua ke kai ka ko e kau 'o Sepeti, mo Sione ko e tokoua 'o Semisi; pea taula'eiki pe, pea ne 'ange foki kiate kinautolu ne fakahingoa 'akinaua ko Poaneasesi, 'a ia, na'e 'iate ia? 27 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko e ongo foha 'oe mana;" 18 mo 'Anitelū, mo Na'e [ngaohi] 'ae Sāpate koe'uhī ko e tangata, Filipe, mo Pātolomiu, mo Mātiu, mo Tōmasi, mo ka na'e 'ikai ngaohi 'ae tangata koe'uhī ko e Semisi ko e [foha] 'o 'Alefiusi, mo Tatiusi, mo Sāpate: 28 ko ia ko e Foha 'oe tangata ko e 'Eiki Saimone ko e Kēnani, 19 mo Siutasi 'Isikaliote ia 'oe Sāpate foki."

3 Pea toe hū ia ki he falelotu; pea na'e 'i ai 'ae tangata kuo mate hono nima. 2 Pea na'a nau lamasi ia, pe te ne fakamo'ui ia 'i he 'aho Sāpate: ka nau fakakovi'i ai ia. 3 Pea pehē 'e ia ki he tangata na'e nima mate, "Tu'u mai." 4 Pea ne pehē kiate kinautolu, "Oku ngofua ke fai lelei 'i he ngaahi 'aho Sāpate, pe ko e fai kovi? Ke fakamo'ui, pe tāmate'i?" Ka na'a nau fakalongo pe. 5 Pea kuo vakai foli 'e ia 'akinautolu kuo tuputāmaki, he na'e mamahi ia koe'uhī ko e fefeka 'o honau loto, pea ne pehē ki he tangata, "Mafao mai ho nima." Pea ne mafao atu [ia]: pea fakamo'ui hono nima 'o hangē ko [hono nima] e taha. 6 Pea na'e 'alu kitu'a 'ae kau Fālesi, 'onau alea leva mo e kau Helotiane kiate ia, pe fēfee'i 'enau tāmate'i ia. 7 Ka na'e 'alu 'a Sisu mo 'ene kau ākonga ki he tahi: pea muimui kiate ia 'ae fu'u tokolahi mei Kāleli mo Siutea, 8 Pea na'e ha'u kiate ia, mei Selūsalema, mo 'Aitumia, mo e tu'a Sioatani, mo kinautolu na'e ofi ki Taia mo Saitoni, 'ae fu'u tokolahi 'i he'enau fanongo ki he ngaahi me'a lahi kuo ne fai. 9 Pea na'e fekau 'e ia ki he'ene kau ākonga, ke 'ai ha vaka si'i ke tatali kiate ia, koe'uhī ko e 'aia foki na'a ne lavaki'i ia: pea na'a nau hū ki ha fale. 20 Pea toe fakataha 'ae kakai, ko ia na'e 'ikai ai te nau fa'a fai 'enau kai mā. 21 Pea 'i he fanongo ki ai 'a hono kāinga, na'a nau 'alu atu ko hono puke: he na'a nau pehē, "Kuo vale ia." 22 Pea na'e pehē 'e he kau tangata tohi na'e 'alu hifo mei Selūsalema, "Oku 'iate ia 'a Pelisipupe, pea 'oku ne kapusi 'ae kau tēvolo 'i he 'eiki 'oe kau tēvolo." 23 Pea ne ui 'akinautolu, mo ne pehē kiate kinautolu 'i he ngaahi fakatātā, "E fa'a kapusi fēfē 'e Sētane 'a Sētane? 24 Pea kapau 'e fe'ite'itani ha pule'anga, 'e 'ikai tu'uma'u 'ae pule'anga ko ia. 25 Pea kapau 'e fe'ite'itani ha fale, 'e 'ikai tu'uma'u 'ae fale ko ia. 26 Pea kapau 'e angatu'u 'a Sētane kiate ia, mo fe'ite'itani, 'e 'ikai tu'uma'u ia, kae ngata ai ia. 27 "E 'ikai ha taha te ne fa'a hū ki he fale 'oe tokotaha mālohi, mo kaiha'asi 'ene ngaahi koloa, ka 'i he'ene tomu'a ha'i 'ae tokotaha mālohi; pea te ne toki kaiha'asi 'ene koloa. 28 "Ko e mo'oni 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'E fakamolemole 'ae ngaahi hia kotoa pē 'ae fānau 'ae tangata, mo e lohiaki'i 'aia kotoa pē te nau lohiaki: 29 Ka ko e lohiaki'i 'oe Laumālie Mā'oni'oni 'e 'ikai fakamolemolea 'o laikuonga, ka 'oku

tu'utāmaki ia ki he mala'ia ta'engata:" (aiōn g165, hia.)" 13 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Oku aiōnios g166) 30 Koe'uh i na'e pehē 'ekinautolu, 'ikai te mou 'ilo 'ae fakatātā ni? Pea te mou "Oku 'iate ia 'ae laumālie 'uli." 31 Pea na'e toki 'ilo fēfē 'ae ngaahi fakatātā kotoa pē? 14 Ko e ha'u 'a hono kāinga mo 'ene fa'ē, 'onau tutu'u tangata tūtūu'i 'oku ne tūtūu'i 'ae folofola. 15 'itu'a, pea nau fekau kiate ia. 32 Pea pehē kiate Ko kinautolu eni 'i he ve'e hala, 'aia 'oku tūtūu'i ia 'e he kakai na'a nau nofo 'o kāpui ia, "Vakai, ki ai 'ae folofola; pea kuo nau fanongo, pea ha'u ko ho'o fa'ē mo ho kāinga 'oku 'itu'a, ko 'enau leva 'a Sētane, 'o 'ave 'ae folofola na'e tūtūu'i ki kumi koe." 33 Pea lea ia, 'o pehēange kiate honau loto. 16 Pea ko kinautolu eni foki kuo kinautolu, "Ko hai 'eku fa'ē mo hoku kāinga?" tūtūu'i 'i he potu maka'ia; 'i he 'enau fanongo ki 34 Pea vakai foli 'e ia 'akinautolu na'a nau nofo he folofola 'oku nau ma'u leva ia 'i he fiefia; 17 'o kāpui ia, mo ne pehē, "Vakai, ko 'eku fa'ē mo Ka 'oku 'ikai ha aka 'iate kinautolu, ko ia 'oku hoku kāinga! 35 He ko ia te ne fai 'ae finangalo nau ma'u ai [ia] 'o fuonounou: pea ka tupu 'ae 'oe 'Otua, ko hoku tokoua ia, mo hoku tuofefine, mo ['eku] fa'ē."

4 Pea toe kamata akonaki ia 'i he matatāhi:

pea kuo kātoa kiate ia 'ae fu'u kakai, ko ia ne heka ai ia ki he vaka, 'o nofo 'i tahi: pea na'e 'i 'uta 'o ofi ki tahi 'ae kakai kotoa pē. 2 Pea ne akonaki 'aki 'akinautolu 'ae me'a kehekehe 'i he fakatātā, 'o ne pehē kiate kinautolu 'i he'ene akonaki, 3 "Fanongo; Vakai, na'e 'alu atu 'ae tangata tūtūu'i ke tūtūu'i: 4 Pea 'i he'ene tūtūu'i, na'e mokulu 'a e [tenga] ni'ihi 'i he ve'e hala, pea ha'u 'ae fanga manupuna 'oe 'atā, 'o kai 'o 'osi ia. 5 Pea mokulu 'ae ni'ihi ki he potu makamaka, na'e si'i ai 'ae kelekele; pea tupu leva ia, koe'uh i na'e 'ikai matolu 'ae kelekele: 6 Ka 'i he 'alu hake 'ae la'ā, na'e vela ai ia; pea koe'uh i na'e 'ikai hano aka, ne mate ia. 7 Pea mokulu 'ae ni'ihi ki he 'akau talatala, pea tupu hake 'ae 'akau talatala, 'o fakakāsia ia, pea 'ikai ai hano fua. 8 Pea mokulu 'ae ni'ihi ki he kelekele lelei, pea tupu hake 'ae fua 'o lahi; 'o taki tolungofulu 'ae ni'ihi, pea taki onongofulu 'ae ni'ihi, pea taki teau 'ae ni'ihi." 9 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko ia 'oku telinga ongo, ke ongo'i ia." 10 Pea kuo tokotaha pe ia, pea ko kinautolu na'e 'iate ia mo e toko hongofulu ma toko ua, na'a nau fehu'i kiate ia ki he fakatātā. 11 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Kuo tuku kiate kimoutolu ke mou 'ilo 'ae me'a lilo 'oe pule'anga 'oe 'Otua: ka 'oku fai 'ae ngaahi me'a[ni] kotoa pē 'i he fakatātā kiate kinautolu 'oku 'itu'a: 12 Koe'uh i "Oku nau 'ā 'o mamata, kae 'ikai 'ilo; pea 'oku nau fanongo mo ongo, kae 'ikai tokanga; telia na'a 'iloange kuo liliu ai 'akinautolu, pea fakamolemole ai 'enau ngaahi

Ko kinautolu eni 'i he ve'e hala, 'aia 'oku tūtūu'i tangata tūtūu'i 'oku ne tūtūu'i 'ae folofola. 15 Ko kinautolu eni 'i he ve'e hala, 'aia 'oku tūtūu'i tangata tūtūu'i 'oku ne tūtūu'i 'ae folofola. 16 Pea ko kinautolu eni foki kuo kinautolu, "Ko hai 'eku fa'ē mo hoku kāinga?" tūtūu'i 'i he potu maka'ia; 'i he 'enau fanongo ki 34 Pea vakai foli 'e ia 'akinautolu na'a nau nofo he folofola 'oku nau ma'u leva ia 'i he fiefia; 17 'o kāpui ia, mo ne pehē, "Vakai, ko 'eku fa'ē mo Ka 'oku 'ikai ha aka 'iate kinautolu, ko ia 'oku hoku kāinga! 35 He ko ia te ne fai 'ae finangalo nau ma'u ai [ia] 'o fuonounou: pea ka tupu 'ae 'oe 'Otua, ko hoku tokoua ia, mo hoku tuofefine, mo ['eku] fa'ē."

18 Pea ko kinautolu eni kuo tūtūu'i ki he 'akau talatala; 'oku nau fanongo ki he folofola, 19 Ka ko e tokanga ki māmani, mo e kākā 'oe koloa, mo e hū 'ae holi lahi ki he ngaahi me'a kehekehe, 'oku kāsia ai 'ae folofola, pea ta'efua ai ia. (aiōn g165) 20 Pea ko kinautolu eni kuo tūtūu'i ki he kelekele lelei; 'oku nau fanongo ki he folofola, pea ma'u [ia], pea tupu ai 'ae fua, ko e taki tolungofulu 'ae ni'ihi, pea taki onongofulu 'ae ni'ihi, pea taki teau 'ae ni'ihi." 21 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Oku 'omi koā ha maama ke tuku 'i he lalo puha fua, pe 'i lalo mohenga? Kae 'ikai ke fokotu'u ki he tu'unga maama? 22 He 'oku 'ikai ha me'a 'oku 'ufi'ufi, 'e ta'efakahā; pea 'oku 'ikai ha me'a fakalilolilo, 'e ta'e'iloa. 23 Ko e tangata ko ia 'oku telinga ongo, ke ongo'i ia." 24 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Tokanga ki he me'a 'oku mou fanongo ki ai: he ko e me'a fuofua te mou fua 'aki, 'e [toe] fua 'aki kiate kimoutolu: pea 'e foaki fakalahi kiate kimoutolu 'oku tokanga. 25 He ko ia 'oku ne ma'u, 'e [toe] foaki kiate ia: pea ko ia 'oku 'ikai ke ma'u, 'e to'o meiate ia 'aia 'oku ne ma'u." 26 Pea pehē 'e ia, "Ko e pule'anga 'oe 'Otua 'oku tatau mo e tengā na'e li 'e ha tangata ki he kelekele; 27 Pea mohe ia, mo tu'u hake, 'i he pō mo e 'aho, pea mo'ui 'ae tengā 'o tupu hake, 'oku 'ikai te ne 'ilo pe 'oku fēfē. 28 He 'oku tupu 'i he kelekele 'ae fua 'o'ona pe; ko e 'uluaki ko e muka, pea hoko mo e fua, pea toki hoko mo e uite kuo motu'a. 29 Pea ka motu'a 'ae fua, 'oku ne 'ai leva 'ae hele tu'usi, koe'uh i kuo hoko 'ae ututa'u. 30 "Pea pehē 'e ia, Te tau fakatatau ki he hā 'ae pule'anga 'oe

'Otua? Pe ko e hā ha fakatātā te tau fakatatau ia 'ae ngaahi maka. 6 Ka 'i he'ene mamata mei he ki ai? 31 'Oku tatau ia mo e tengā'i musita, 'aia mama'o kia Sisu, na'a ne lele 'o hū kiate ia. 7 'O 'oka tūtū'u'i ki he kelekele, 'oku si'i taha pe 'i he tangi le'o lahi, 'o ne pehē, "Ko e hā au kiate koe, ngaahi tengā kotoa pē 'oku 'i he kelekele: 32 Ka Sisu, ko e 'Alo 'oe fungani 'Otua mā'olunga? kuo tūtū'u'i ia, pea tupu hake, 'o hoko 'o lahi 'i 'Oku ou hū tōtōaki kiate koe 'i he 'Otua, ke 'oua he fa'ahinga ['akau] iiki kotoa pē, pea tupu ia na'a ke fakamamahi'i au." 8 (He na'a ne pehē 'o va'ava'a lalahi: ko ia 'oku fa'a nofo 'ae fanga kiate ia, "Ha'u kitu'a mei he tangata, 'a koe ko manu 'oe 'atā 'i hono malumalu." 33 Pea 'i he e laumālie 'uli.") 9 Pea ne fehu'i kiate ia, "Ko ngaahi fakatātā pehē 'o lahi, na'a ne lea 'aki hai ho hingoa?" Pea pehēange 'e ia, "Ko Lisione 'ae lea kiate kinautolu, 'o fakatatau ki he'ene hoku hingoa; he 'oku mau tokolahī." 10 Pea ne fa'a fanongo. 34 Pea na'e 'ikai te ne lea kiate kole fakamātoato kiate ia ke 'oua na'a ne kapusi kinautolu ka 'i he fakatātā pe: pea ['i he'ene 'akinautolu mei he fonua. 11 Pea na'e 'i ai, 'o ofi nonofo] ko kinautolu pe, na'a ne fakamatala ki he ngaahi mo'unga, 'ae fanga puaka lahi na'e 'ae me'a kotoa pē ki he'ene kau ākonga. 35 Pea fafanga. 12 Pea kole 'e he kau laumālie kotoa kuo efiafi 'i he 'aho ko ia, na'a ne pehē kiate pē kiate ia, 'o pehē, "Fekau 'akinautolu ki he kinautolu, "Ke tau ō ki he kauvai 'e taha." 36 fanga puaka, koe'uhī ke mau hū ki ai." 13 Pea Pea kuo nau fekau ke 'alu 'ae kakai, pea nau tuku leva 'e Sisu ke nau [fai ia]. Pea 'alu atu 'ave ia 'i he'ene kei 'i he vaka. Pea na'e folau mo 'ae kau laumālie 'uli, 'o hū ki he fanga puaka: ia 'ae ngaahi vaka iiki. 37 Pea na'e tupu 'ae fu'u pea felele'i 'o 'oho 'ae fanga puaka 'i he potu matangi lahi, pea fe'ohofi 'ae ngaahi peau ki he tahifohifo ki tahi, (na'a nau toko ua afe nai;) pea vaka, pea ngoto ai. 38 Pea na'a ne 'i he taumuli melemo 'i he tahi. 14 Pea feholaki 'akinautolu 'oe vaka, 'o mohe ki he 'olunga: pea na'a nau na'e tauhi 'ae fanga puaka, 'o fakahā ki he kolo, fafangu ia, 'o pehē kiate ia, "Eiki, 'oku 'ikai te pea mo e tuku'uta. Pea na'a nau 'alu ange ke ke tokanga'i te tau mate?" 39 Pea tu'u hake ia, mamata ki he me'a kuo fai. 15 Pea nau ha'u 'o lolomi 'ae matangi, mo ne pehē ki he tahi, kia Sisu, 'o mamata kiate ia na'e ulusino ai "Fiemālie, pea ke tokalelei." Pea na'e malū 'ae 'ae laumālie 'uli, 'o ne ma'u 'ae lisione, 'oku matangi, 'o mātu'aki tofukī. 40 Pea pehē 'e ia nofo ia, kuo kofu, pea poto hono loto: pea nau kiate kinautolu, "Ko e hā 'oku mou manavasi'i manavahē 16 Pea ko kinautolu na'e mamata [ki pehē ai? Ko e hā 'oku 'ikai ai ha'amu tui?"] 41 ai], na'a nau fakahā kiate kinautolu 'ae me'a Pea na'a nau manavahē lahi 'aupito, mo nau na'e hoko kiate ia na'e ulusino ai 'ae tēvolo, pea fepehē'aki, "Ko hai 'ae tangata ni, ke talangofua mo e me'a ki he fanga puaka. 17 Pea nau kole leva kiate ia ke ne 'alu 'i honau fonua. 18 Pea kuo 'alu ia ki vaka, pea ko ia na'e ulusino ai 'ae tēvolo ne kole kiate ia ke na nonofo. 19 Ka na'e 'ikai loto ki ai 'a Sisu, ka na'a ne pehē, "'Alu ki ho 'api ki ho kāinga, mo fakahā kiate kinautolu 'ae ngaahi me'a lahi kuo fai 'e he 'Eiki ma'au, mo 'ene manava'ofa kiate koe." 20 Pea ne 'alu ia, 'o fua fakahā 'i Tikapolisi 'ae ngaahi me'a lahi kuo fai 'e Sisu ma'ana: pea ofo ai kotoa pē. 21 Pea kuo toe folau 'a Sisu 'i he vaka ki he kauvai 'e taha, pea kātoa ai kiate ia 'ae kakai tokolahī: pea kuo ofi ia ki tahi. 22 Pea vakai, na'e 'alu ange 'ae tokotaha 'oe kau pule 'oe falelotu, ko Sailosi hono hingoa; pea 'i he'ene mamata kiate ia, na'a ne tō hifo ki hono va'e, 23 'O ne kole fakamātoato kiate ia, 'o pehē, "Ko hoku

'ofefine si'i 'oku tei mate: ha'u, 'o hili ho nima ta'ahine, mo ne pehē kiate ia, "Talita kiumi;" kiate ia, koe'uhu ke mo'ui ai: pea 'e mo'ui ia." 24 'aia ko hono 'uhinga, "Ta'ahine, 'oku ou pehē Pea na'a na ō mo [Sisu]; pea muimui kiate ia kiate koe, Tu'u hake." 25 Pea ko e ta'ahine, 'o 'eve'eva; he kuo hongofulu ma ua fefine 'e tokotaha, na'e hongofulu ma ua 'ae hono ta'u. Pea na'e ofo ai 'akinautolu 'i he ofo ta'u 'oe 'au toto 'iate ia, 26 Pea kuo lahi 'ae me'a lahi. 27 Pea ne fekau mālohi kiate kinautolu ke kuo ne kātaki 'i he kau faito'o tokolahi, pea kuo 'oua na'a 'ilo ia 'e ha taha; mo ne fekau ke 'atu faka'osi 'e ia 'a 'ene me'a kotoa pē, pea 'ikai ha me'akai kiate ia.

faka'a'au ki mu'a, kae 'āsili pe hono mahaki. 27 Kuo fanongo ia kia Sisu, pea ha'u mo e fononga mei mui, 'o ala ki hono kofu: 28 He kuo pehē 'e ia, "Kapau teu ala pe ki hono kofu, te u mo'ui ai." 29 Pea matu'u fakafokifā pe 'ae 'au 'a hono toto; pea ne ongo'i 'i hono sino kuo fakamo'ui ia mei he mahaki ko ia. 30 Pea kuo 'ilo loto 'e Sisu kuo 'alu atu 'iate ia 'ae mālohi, pea ne tafoki ia ki he kakai, mo ne pehē, "Ko hai na'e ala ki hoku kofu?" 31 Pea pehēānge 'ene kau ākonga kiate ia, "Oku ke vakai ki he tokolahi 'oku faka'efi koe, pea 'oku ke pehē, 'Ko hai kuo ala kiate au?'" 32 Pea vakai foli 'e ia ke mamata kiate ia kuo ne fai 'ae me'a ni. 33 Ka kuo 'ilo 'e he fefine 'aia kuo fai kiate ia, pea ha'u ia, 'oku manavahē mo tetetete, 'o tō ki lalo 'i hono 'ao, 'o ne tala kiate ia 'ae mo'oni kotoa pē. 34 Pea ne pehē kiate ia, "Ofefine, kuo fakamo'ui koe 'e ho'o tui; 'alu 'i he fiemālie, pea ke mo'ui mei ho'o mahaki." 35 Kae lolotonga 'ene lea, mo e ha'u ['ae ni'ihī] mei [he fare] 'oe pule 'oe falelotu, 'onau pehē, "Kuo pekia ho 'ofefine: ko e hā 'oku ke kei fakafiu ai 'ae 'Eiki?'" 36 Pea kuo fanongo leva 'e Sisu ki he lea na'e lea 'aki, pea pehē 'e ia ki he pule 'oe falelotu, "Oua te ke manavahē, ka ke tui pe." 37 Pea na'e 'ikai tuku 'e ia ke muimui ha tokotaha kiate ia, ka ko Pita, mo Semisi, mo Sione ko e tokoua 'o Semisi. 38 Pea hoko ia ki he fare 'oe pule 'oe falelotu, 'o mamata ki he maveuveu, mo kinautolu na'e tangi mo tangilālau lahi. 39 Pea kuo hū ia ki loto [fare], mo ne pehē kiate kinautolu, "Ko e hā 'oku mou maveuveu, mo tangi ai? 'Oku 'ikai mate 'ae ta'ahine, ka 'oku mohe [pe]." 40 Ka na'a nau kakata manuki kiate ia. Pea kuo fekau 'e ia ke nau 'alu kotoa pē kitu'a, pea ne 'ave 'ae tamai mo e fa'ē 'ae ta'ahine, mo kinautolu na'e 'iate ia, pea nau hū ki he potu 'oku tokoto ai 'ae ta'ahine. 41 Pea ne puke 'ae nima 'oe

6 Pea na'e 'alu ia mei ai, 'o ha'u ki hono fonua; pea muimui 'a 'ene kau ākonga kiate ia. 2 Pea hokosia 'ae 'aho Sāpate, pea kamata ako ia 'i he falelotu; pea ofo 'ae tokolahi 'i he fanongo [kiate ia], 'onau pehē, "Kuo ma'u mei fē 'e he tangata ni 'ae ngaahi me'a ni? Pea ko e hā 'ae poto [ko eni] kuo tuku kiate ia, 'aia kuo fai ai 'e hono nima 'ae ngaahi ngāue lahi pehē? 3 'ikai ko e tufunga eni, ko e tama 'a Mele, pea ko e tokoua 'o Semisi, mo Sose, mo Siute, mo Saimone? Pea 'ikai 'oku 'i henī mo kitautolu 'a hono ngaahi tuofefine?" Pea na'a nau tūkia 'iate ia. 4 Ka na'e pehē 'e Sisu kiate kinautolu, "Oku 'ikai ke masiva faka'apa'apa ha palōfita, ka 'i hono fonua, mo hono kāinga, mo hono fare." 5 Pea na'e 'ikai te ne mafai 'i ai ha ngāue lahi, ka na'a ne hilifaki hono nima ki he tokosi'i pe na'e mahaki, 'o ne fakamo'ui. 6 Pea na'e ofo ia ko e me'a 'i he'enau ta'etui. Pea 'alu fakatakamilo ia 'i he ngaahi potu kakai, 'o akonaki. 7 Pea ne ui 'ae toko hongofulu ma toko ua, 'o ne fua fekau ke nau ō, 'o tautau toko ua, pea ne foaki kiate kinautolu 'ae mālohi ki he kau laumālie 'uli; 8 Mo fekau 'e ia kiate kinautolu ke 'oua te nau 'ave he me'a ['i honau] fononga, ka ko e tokotoko pe; 'oua na'a 'ai ha kato, pe ha mā, pe ha pa'anga 'i he no'o: 9 Kae topuva'e 'ai 'ae teka; pea 'oua na'a 'aki 'ae kofutu'a 'e ua. 10 Pea ne pehē kiate kinautolu, "Ko e potu ko ia te mou hū ai ki ha fare, mou nofo ai pe kae'oua ke mou toki ō 'i he potu ko ia. 11 Pea ko kinautolu 'e 'ikai ma'u 'akimoutolu, pe fanongo kiate kimoutolu, 'oka mou ka 'alu ai, mou tūtuu'i 'ae efu 'i homou va'e, ko e fakamo'oni kiate kinautolu. Ko e mo'oni 'oku ou tala kiate kimoutolu, 'E kātakiningofua 'a Sotoma mo Komola 'i he 'aho fakamaau, 'i he kolo ko ia." 12 Pea na'a nau 'alu atu, 'o malanga ke fakatomala 'ae kakai. 13 Pea nau kapusi 'ae kau tēvolo tokolahi, pea tākai 'aki 'ae lolo,

mo fakamo‘ui ‘ae tokolahi na‘e mahaki. **14** Pea he‘ene fa‘ē. **29** Pea ‘i he fanongo ki ai ‘a ‘ene fanongo ki ai ‘ae tu‘i ko Helota; (he kuo mafola kau ākonga, na‘a nau omi, ‘o ‘ave hono sino ‘o atu hono hingoa;) pea pehē ‘e ia, Kuo toe tu‘u fakatokoto ia ‘i he fonualoto. **30** Pea fakataha mei he mate ‘a Sione ko e Papitaiso, pea ko ia ‘ae kau ‘aposetolo kia Sisu, ‘onau fakamatala ‘oku hā ai ‘ae ngaahi ngāue lahi meiate ia. **15** kiate ia ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē, ‘aia kuo nau Pea pehē ‘e he ni‘ihi, “Ko ‘Ilaisiā ia.” Pea pehē fai, mo ia kuo nau ako ‘aki. **31** Pea pehē ‘e ia ‘e he ni‘ihi, “Ko e palōfita ia, pe ‘oku hangē ko kiate kinautolu, “Mou omi ‘akimoutolu pe ki ha taha ‘i he kau palōfita.” **16** Ka ‘i he fanongo ha potu lala, ‘o mālōlō si‘i:” he na‘e tokolahi ki ai ‘a Helota, pea pehē ‘e ia, “Ko Sione ia, ‘aia na‘e fa‘a fe‘alu‘aki, pea na‘e ‘ikai ke nau ‘ata‘atā ne u tutu‘u hono ‘ulu: kuo toe tu‘u ia mei he ke fai ‘enau kai. **32** Pea nau ō fakalilolilo ‘i he mate.” **17** He na‘e fekau atu ‘e Helota, ke puke vaka ki he potu lala. **33** Pea mamata ‘ae kakai ‘a Sione, ‘o ha‘i ia ‘i he fale fakapōpula, ko e ki he‘enau ‘alu, pea ‘ilo ia ‘e he tokolahi, pea me‘a ia Helotiasi, ko e uaifi ‘o hono tokoua ko nau felele‘i ‘uta ki ai mei he kolo kotoa pē, Filipe: he kuo na fakama‘u mo ia. **18** He na‘e ‘o mu‘omu‘a kiate kinautolu, pea fakataha ai pehē ‘e Sione kia Helota, “‘Oku ‘ikai ngofua kiate ia. **34** Pea kuo tu‘u ki ‘uta ‘a Sisu, ‘o ne ha‘o ma‘u ‘ae uaifi ‘o ho tokoua.” **19** Ko ia na‘e vakai kuo tokolahi ‘ae kakai, na‘e manava‘ofa ‘ita ‘a Helotiasi kiate ia, ‘o ne loto ke tāmate‘i ia kiate kinautolu, koe‘uhi kuo nau tatau mo e ia; ka na‘e ‘ikai ke ne mafai [ia]: **20** He na‘e fanga sipi ta‘ehatauhu: pea ne kamata ako kiate manavahē ‘a Helota kia Sione, ko ‘ene ‘ilo ko e kinautolu ‘ae ngaahi me‘a lahi. **35** Pea kuo tei tangata angatonu ia, mo mā‘oni‘oni, pea na‘a ‘osi ‘ae ‘aho, pea ha‘u ‘ene kau ākonga kiate ia, ne malu‘i ia; pea ‘i he‘ene fanongo kiate ia, ‘o pehē, “Ko e potu lala eni, pea kuo teitei ‘osi na‘a ne fai ‘ae ngaahi me‘a lahi, mo ne fanongo ‘ae ‘aho: **36** fekau ke nau ō, koe‘uhi ke nau ‘alu ‘i he fiefia. **21** Pea na‘e hokosia ‘ae ‘aho lelei, ki he tuku‘uta, mo e ngaahi potu kakai ‘oku tu‘u ko e ‘aho fakamanatu ki he fanau‘i ‘o Helota, takatakai, ke nau fakatau ma‘anautolu ‘ae mā: pea ne fai ai ‘ae kātoanga mā ‘a hono ngaahi he ‘oku ‘ikai ha‘anau me‘a ke kai.” **37** Pea lea ‘e hou‘eiki, mo e ngaahi ‘eikitau, mo e ngaahi ‘eiki ia, ‘o pehē kiate kinautolu, “Mou ‘atu ha me‘a ‘o Kāleli; **22** Pea kuo ha‘u [ki ai] ‘ae ta‘ahine ‘ae ke nau kai.” Pea nau pehē kiate ia, Te mau ō, ‘o Helotiasi ko ia, ‘o me‘e, pea mālie‘ia ai ‘a Helota fakatau mā ‘aki ‘ae tenali ‘e uangeau, mo ‘atu mo kinautolu na‘a nau nonofo, pea pehē ‘e he ke nau kai?” **38** Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, tu‘i ki he ta‘ahine, “Kole mai kiate au ‘aia ‘oku “Ko e fo‘i mā ‘e fiha ‘oku ‘iate kimoutolu? ‘Alu ke loto ki ai, pea te u foaki [ia] kiate koe.” **23** ‘o vakai.” Pea kuo nau ‘ilo, pea nau pehē, “‘Oku Pea ne fuakava kiate ia, “Ka ‘ilonga ha me‘a te nima, mo e ika ‘e ua.” **39** Pea ne fekau kiate ke kole kiate au, te u foaki ia kiate koe, ‘o a‘u ki kinautolu ke nau pule ke nofo kotoa pē ki lalo hono vaeua mālie ‘o hoku pule‘anga.” **24** Pea ki he mohuku ma‘ui‘ui, ‘o tautau tokolahī. **40** ‘alu atu ia, ‘o ne pehē ki he‘ene fa‘ē, “Ko e hā te Pea na‘a nau nofo ki lalo ‘o faka‘otu, ‘o tautau u kole?” Pea pehēānge ‘e ia, “Ko e ‘ulu ‘o Sione toko teau, mo tautau toko nimangofulu. **41** Pea ko e Papitaiso.” **25** Pea [toe] ha‘u leva ia ki he kuo to‘o ‘e ia ‘ae fo‘i mā ‘e nima mo e ika ‘e ua, tu‘i, pea ne kole, ‘o pehē, “Ko hoku loto ke ke pea hanga hake ia ki he langi, ‘o ne tāpuaki, mo foaki mai kiate au ‘anaiange, ‘ae ‘ulu ‘o Sione ko ne tofitofi ‘ae ngaahi fo‘i mā, ‘o ‘ange ki he‘ene e Papitaiso, ‘i ha ipu.” **26** Pea mamahi lahi ‘ae kau ākonga ke tufaki kiate kinautolu; pea ne tu‘i; ka ko e me‘a ‘i he‘ene fuakava, pea koe‘uhi tufaki mo e ika ‘e ua kiate kinautolu kātoa pe. ko kinautolu na‘a nau nonofo mo ia, na‘e ‘ikai te **42** Pea na‘a nau kai kotoa pē, ‘o mākona. **43** Pea ne fa‘a fakafisi kiate ia. **27** Pea kouna leva ‘e he nau ‘ave ‘ae kato ‘e hongofulu ma ua kuo pito ‘i tu‘i ‘ae tangata tāmate, ‘o fekau ke ‘omi hono he toenga kai, mo e ika. **44** Pea ko kinautolu ‘ulu: pea ‘alu ia, ‘o tutu‘u hono ‘ulu ‘i he fale na‘e kai ‘i he ngaahi fo‘i mā, ko e tangata ‘e fakapōpula, **28** ‘o ne ‘omi hono ‘ulu ‘i ha ipu, mo toko nima afe nai. **45** Pea pule leva ‘e ia ke heka ‘atu ki he ta‘ahine: pea ‘ange ia ‘e he ta‘ahine ki ki vaka ‘a ‘ene kau ākonga, ‘o mu‘omu‘a ki he

potu 'e taha ki Petesaita, kae fekau 'e ia ke 'alu 5 Pea fehu'i kiate ia 'e he kau Fālesi mo e kau 'ae kakai. 46 Pea kuo fekau atu 'akinautolu, na'e tangata tohi, "Ko e hā 'oku 'ikai ai ke fai 'e ho'o 'alu ia ki he mo'unga ke lotu ai. 47 Pea kuo kau ākonga 'o hangē ko e talatupu'a 'ae mātu'a, hoko 'ae efiafi, kuo 'i he vaha 'ae vaka, kae 'i ka 'oku nau kai mā mo e nima ta'efanofano?" 'uta tokotaha pe ia. 48 Pea mamata ia 'oku nau 6 Pea leaange 'e ia, 'o pehē kiate kinautolu, ongosisa 'i he tau 'a'alo; he na'e tokai 'ae matangi "Ne'ine'i fakahā 'e 'Isaia kiate kimoutolu, ko kiate kinautolu: pea kuo ofi hono fā 'oe le'o e kau mālualoi, 'o hangē ko ia kuo tohi, "Oku 'oe pō, pea 'alu ange ia kiate kinautolu, 'o ne faka'apa'apa 'ae kakai ni kiate au 'aki honau hā'ele ia 'i he [fukahi tahij], pea hangē ka mole loungutu, ka 'oku mama'o honau loto 'iate au. 7 pe ia 'iate kinautolu. 49 Ka 'i he'enau mamata Ka 'oku ta'e'aonga 'enau hū kiate au, he ko e 'oku hā'ele ia 'i he fukahi vai, na'a nau mahalo ngaahi akonaki 'oku nau aka 'aki, ko e ngaahi ko e laumālie ia, 'onau kalanga ai: 50 He na'a fekau 'ae tangata.' 8 "He kuo mou si'aki 'ae fekau nau mamata kotoa pē kiate ia, pea nau ilifia. 'ae 'Otua, kae ma'u 'ae talatupu'a 'ae tangata, Pea leaange leva ia kiate kinautolu, 'o ne pehē, ko e fufulu 'oe ngaahi ipu fua mo e ngaahi ipu "Mou fiemālie: he ko au; pea 'oua 'e manavahē." inu: pea 'oku lahi mo e ngaahi me'a pehē 'oku 51 Pea 'alu hake ia kiate kinautolu ki vaka; pea mou fai. 9 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ha malu [leva] 'ae matangi: pea fakatumutumu me'a 'e lelei ko ho'omou li'aki 'ae fekau 'ae lahi fakamanavahē 'akinautolu 'o ta'efā'alaua 'i 'Otua, ka mou fai 'ae talatupu'a 'amoutolu. 10 honau loto, mo ofo ai. 52 He na'e 'ikai te nau He na'e pehē 'e Mōsese, 'Faka'apa'apa ki ho'o manatu ki he ngaahi fo'i mā: he kuo fefeka tamai mo ho'o fa'ē; pea, 'Ko ia 'oku kape ki honau loto. 53 Pea kuo nau hoko atu, 'onau [he'ene] tamai pe ko ['ene] fa'ē, tuku ke mate a'u ki he fonua ko Kenesaleti, pea tau ki 'uta. tāmate'i ia.' 11 Ka 'oku mou pehē, 'Kapau 'e 54 Pea kuo nau ha'u mei he vaka, pea 'ilo leva lea ha tangata ki he'ene tamai pe ko 'ene fa'ē, ia 'ekinautolu. 55 Pea nau felele'i 'i he potu ['o pehē], "Ko 'eku me'a kotoa pē 'oku 'aonga fonua kotoa ko ia mo nau fata fano pe 'i he kiate koe, ko e Kopano ia," 'aia ko e foaki tapu; ngaahi mohenga 'akinautolu na'e mahaki, ki he ['e 'ata'atā ia]. 12 Pea 'oku mou ta'ofi ha'ane potu na'a nau fanongo 'oku 'i ai ia. 56 Pea na'e toe fai ha me'a ma'a 'ene tamai pe ko 'ene fa'ē; 'ilonga ha'a ne 'alu ki he ngaahi potu kakai, pe 13 'O fakata'e'aonga 'ae folofola 'ae 'Otua 'aki ki he ngaahi kolo, pe ki he tuku'uta, na'a nau ho'omou talatupu'a, 'aia 'oku mou enginaki'aki: fakatokoto 'ae mahaki 'i he ngaahi hala, pea pea 'oku lahi 'ae me'a pehē 'oku mou fai." 14 nau kole kiate ia ke nau ala ki he kapa pe 'o Pea 'i he'ene ui mai 'ae kakai kotoa pē, na'a hono kofu: pea 'ilonga 'akinautolu kotoa pē na'e ne pehē kiate kinautolu, "Fanongo kotoa pē kiate au, pea 'ilo. 15 'Oku 'ikai ha me'a 'itu'a 'i he tangata, pea hū ki ai, te ne fa'a faka'uli'i ia: ka ko e ngaahi me'a 'oku ha'u meiate ia, ko ia ia 'oku faka'uli'i 'ae tangata. 16 Ko e tangata 'oku telinga ke ongo, ke ongo'i ia." 17 Pea kuo hū ia ki he fale mei he kakai, na'e fehu'i 'e he'ene kau ākonga kiate ia ki he fakatātā. 18 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "He 'oku pehē ho'omou ta'e'ilo foki? 'Oku 'ikai te mou 'ilo, ko e me'a kotoa pē mei tu'a, 'oku 'alu ki he tangata, 'oku 'ikai fa'a faka'uli ia 'e ia; 19 Koe'uhī 'oku 'ikai ke 'alu ia ki hono loto, ka ki he kete, 'oku fakama'a ai 'ae me'a kotoa pē, kae [toki] 'alu kitu'a 'ae me'a ta'e'aonga?" 20 Pea pehē 'e ia, "Ko ia 'oku ha'u mei he tangata, ko ia ia 'oku faka'uli'i

7 Pea toki fakataha kiate ia 'ae kau Fālesi mo e ni'ihī 'i he kau tangata tohi, na'e ha'u mei Selūsalema. 2 Pea 'i he'enau mamata ki he ni'ihī 'i he'ene kau ākonga 'oku nau kai mā 'i he nima 'uli, ko e pehē, ko e [nima] ta'efanofano, na'a nau hanu ai. 3 He ko e kau Fālesi, mo e kakai Siu fulipē, 'oku 'ikai te nau kai, 'o kapau 'e 'ikai te nau fuofua fanofano nima, ko e tokanga ki he talatupu'a 'ae mātu'a. 4 Pea 'i [he'enau ha'u] mei he faianga fakatau, 'oku 'ikai te nau kai, 'o kapau 'e 'ikai te nau kaukau. Pea 'oku ai mo e ngaahi me'a kehekehe, kuo nau ma'u ke fai, ko e fufulu 'oe ngaahi ipu inu, mo e ngaahi ipu fua, mo e ngaahi ipu kapa, mo e ngaahi tokoto'anga.

‘ae tangata. 21 He ‘oku mei loto, mei he loto pehē kiate kinautolu, 2 “‘Oku ou ‘ofa mamahi ki ‘oe tangata, ‘ae mahalo kovi, mo e tono‘i fefine he kakai, koe‘uhi ‘oku ‘aho tolu ‘enau ‘iate au, mo e fe‘auaki, mo e fakapō, 22 Mo e kaiha‘a, pea ‘oku ‘ikai ha‘anau me‘a ke kai: 3 Pea kapau mo e manumanu, mo e angahala, mo e kākā, te u fekau kenau ‘alu fiekaia ki honau ngaahi mo e anga fakalielia, mo e mata kovi, mo e lea fale, te nau pongia ‘i he hala: he ko honau ni‘ihi kovi, mo e laukau, mo e vale: 23 Ko e ngaahi kuo ha‘u mei he mama‘o.” 4 Pea pehēange ‘ene me‘a kovi ni kotoa pē ‘oku ha‘u mei he loto, kau ākonga kiate ia, “E ma‘u mei fē ‘e ha taha ‘oku faka‘uli‘i ‘ae tangata.” 24 Pea tu‘u hake ia ‘i ‘ae mā ke fakamākona ‘aki ‘akinautolu ni ‘i henai ai, ‘o ‘alu ki he potu ‘o Taia mo Saitoni, pea ne ‘i he toafa?” 5 Pea fehu i ia kiate kinautolu, hū ki he fale, ‘o ne loto ke ‘oua na‘a ‘ilo [ia] ‘e “‘Oku fiha ho‘omou fo‘i mā?” Pea nau pehē, ha taha: ka na‘e ‘ikai fa‘a fakapuli ia. 25 He na‘e “‘Oku fitu.” 6 Pea fekau ‘e ia ki he kakai ke nau ongoa atu ia ki ha fefine na‘e ai ‘ene ta‘ahine nofo ki lalo ki he kelekele; pea ne to‘o ‘ae fo‘i si‘i na‘e ‘i ai ‘ae laumālie ‘uli, pea ha‘u ia, ‘o mā‘e fitu, ‘o ne fakafeta‘i, mo tofitofi, pea ‘ange tōmape‘e ‘i hono va‘e: 26 Ko e Kiliki ‘ae fefine ki he‘ene kau ākonga ke tufaki; pea na‘a nau ni, mei he pule‘anga ko Sailofinisia: pea na‘a ne tufaki [ia] ‘i he ‘ao ‘oe kakai. 7 Pea na‘a nau kole kiate ia, ke ne kapusi kitu‘a ‘ae tēvolo ‘i ma‘u mo e ngaahi ika iiki: pea ne ne tāpuaki, he‘ene ta‘ahine. 27 Ka na‘e pehē ‘e Sisu kiate ia, mo fekau ke tufaki foki ia. 8 Pea na‘a nau kai, “Oua ke tomu‘a mākona ‘ae fānau: he ‘oku ‘ikai ‘o mākona: pea nau tānaki ‘ae toenga kai ko e ngali ke to‘o ‘ae mā‘e fānau, mo lī ki he fanga kato ‘e fitu. 9 Pea ko kinautolu na‘e kai, ko e kuli.” 28 Pea leaange ‘e ia, ‘o pehē kiate ia, “Ko tokō fā afe nai: pea na‘e fekau ‘e ia ke nau ‘alu. e mo‘oni, ‘Eiki: ka ‘oku kai ‘e he fanga kuli, ‘i he 10 Pea heka vaka leva ia mo ‘ene kau ākonga, lalo keinanga‘anga, ‘ae momo ‘oe me‘akai ‘ae ‘o ha‘u ki he potu ‘o Talamanutā. 11 Pea ‘alu fānau.” 29 Pea pehē ‘e ia kiate ia, “Koe‘uhi ko ange ‘ae kau Fālesi, ‘o kamata fakafehu‘i kiate e lea ni ke ke ‘alu; kuo ‘alu kitu‘a ‘ae tēvolo ‘i ia, mo kumi ‘iate ia ha faka‘ilonga mei he langi, ho‘o ta‘ahine.” 30 Pea kuo hoko ia ki hono fale, ko hono ‘ahi‘ahi‘i. 12 Pea mafulu lahi ia ‘i hono pea ne ‘ilo kuo ‘alu kitu‘a ‘a e tēvolo, kae tokoto laumālie, mo pehē, “Ko e hā ‘oku kumi ai ‘e ‘ene ta‘ahine ‘i he mohenga. 31 Pea na‘e toe ‘alu he to‘utangata ni ha faka‘ilonga? Ko e mo‘oni ia mei he potu ‘o Taia mo Saitoni, ‘o ha‘u ‘i he ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, ‘E ‘ikai tuku potu fonua ‘o Tikapolis, ki he tahī ‘o Kāleli. 32 ha faka‘ilonga ki he to‘utangata ni.” 13 Pea ‘alu Pea nau ‘omi kiate ia ha tokotaha na‘e tuli, pea ia ‘iate kinautolu, ‘o toe heka vaka, mo ‘alu ki ‘ikai ke fa‘a lea; pea na‘a nau kole kiate ia ke ne he kauvai ‘e taha. 14 Pea kuo ngalo[‘i he kau hilifaki hono nima ki ai. 33 Pea na‘a ne fakaafe ākonga] ke ‘ave ha mā, pea ko e fo‘i mā pe taha ia mei he kakai, ‘o ne ‘ai hono tuhu ki hono na‘e ‘i he vaka mo kinautolu. 15 Pea na‘a ne telinga, pea ‘a‘anu, mo ne ala ki hono ‘elelo; 34 na‘ina‘i kiate kinautolu, ‘o pehē, “Tokanga, pea Pea hanga hake ia ki he langi, ‘o mafulu, mo ne vakai telia ‘ae me‘a fakatupu ‘ae kau Fālesi, pehē kiate ia, “Efata,” ko e pehē ia, “Ke ava.” pea mo e me‘a fakatupu ‘a Helota.” 16 Pea 35 Pea na‘e ava leva hono telinga, pea vete ‘ae fealēlea‘aki ai ‘akinautolu, ‘o pehē, “Ko e me‘a ‘i no‘o ‘o hono ‘elelo, pea ne lea totonu. 36 Pea ne he‘etau ta‘e‘omi ha mā.” 17 Pea kuo ‘ilo ia ‘e fekau kiate kinautolu ke ‘oua na‘a nau fakahā ki Sisu, pea pehē ‘e [ia] kiate kinautolu, “Ko e hā ha taha: ka ‘i he‘ene fekau lahi kiate kinautolu, ‘oku mou alea ai, ‘i he ‘ikai ha‘amou mā? ‘Oku ne ‘āsili ai ‘o lahi ‘enau fanonganongo [ia]; 37 te‘eki ai te mou mamata, pe ‘ilo? ‘Oku kei fefeka Pea na‘a nau ofo ‘o lahi ‘aupito, ‘o pehē, “Kuo homou loto? 18 ‘Oku mou mata, kae ‘ikai te mou ne fai ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē ‘o lelei: ‘oku ne mamata? Pea telinga, kae ‘ikai ongo‘i? Pea ‘oku ngaohi ‘ae tuli ke ongo, mo e noa ke lea.” ‘ikai te mou manatu? 19 ‘I he‘eku tofitofi ‘ae fo‘i mā‘e nima ki he tokō nima afe, na‘e fiha ‘ae kato na‘e pito ‘i he toenga ne mou ‘ave?” Pea nau pehē kiate ia, “E hongofulu ma ua.” 20 “Pea

8 ‘I he ngaahi ‘aho ko ia na‘e fu‘u tokolahi ‘aupito ‘ae kakai, pea na‘e ‘ikai ha‘anau me‘a ke kai, pea ui ‘e Sisu ‘a ‘ene kau ākonga, ‘o ne

ko e fitu ki he toko fā afe, na'e fiha 'ae kato na'e ongoongolelei, 'e ma'u 'e ia ia. **36** He ko e hā pito 'i he toenga ne mou 'ave?" Pea nau pehē, hono 'aonga ki ha tangata, 'o kapau 'e ma'u 'e "E fitu." **21** Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko ia 'a māmanī kotoa pē, kae mole hono laumālie e hā nai 'oku 'ikai ai te mou 'ilo?" **22** Pea ha'u 'o'ona? **37** Pe ko e hā 'e foaki 'e ha tangata ke ia ki Petesaita: pea na'a nau 'omi kiate ia 'ae fetongi 'aki hono laumālie? **38** Ko ia ia 'e mā tangata kui, 'onau kole kiate ia ke ne ala ki ai. kiate au, mo 'eku ngaahi lea, 'i he to'utangata **23** Pea puke 'e ia 'ae nima 'oe tangata kui, 'o fe'auaki mo angahala ni, 'e ma foki 'ae Foha 'oe tataki ia kitu'a mei he potu kakai; pea kuo ne tangata 'iate ia, 'oka ha'u ia 'i he nāunau 'o 'ene 'ānu ki hono mata, mo 'ai hono nima kiate ia, Tamai, mo e kau 'āngelo mā'oni'oni."

pea ne fehu'i kiate ia, pe 'oku ne mamata ki ha me'a. **24** Pea hanga hake ia, 'o ne pehē, "'Oku ou mamata ki he kakai 'oku hangē ko e ngaahi 'akau, 'oku 'eve'eva." **25** Pea hili ia, pea ne toe 'ai hono nima ki hono mata, pea fekau kiate ia ke ne hanga hake: pea na'e mo'ui ia, 'o ne mamata totonu ki he kakai kotoa pē. **26** Pea ne fekau ia ki hono fale, mo ne pehē, "'Oua na'a ke 'alu ki he potu kakai, pe tala [ia] ki ha taha 'i he potu kakai." **27** Pea 'alu atu 'a Sisu, mo 'ene kau ākonga, ki he ngaahi potu kakai 'o Sesalia 'i Filipai: pea fehu'i 'e ia ki he'ene kau ākonga 'i he hala, 'o ne pehē kiate kinautolu, "'Oku pehē 'e he kakai pe ko hai au?" **28** Pea nau pehē'ange, "Ko Sione ko e Papitaiso: kae[pehē] 'e he ni'ihi, ko 'Ilaisiā; pea [pehē] 'e he ni'ihi, ko e taha 'oe kau palōfita." **29** Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ka 'oku pehē 'ekimoutolu ko hai au?" Pea lea 'a Pita, 'o pehē'ange kiate ia, "Ko koe, ko e Kalaisi." **30** Pea fekau 'e ia kiate kinautolu ke 'oua na'a nau fakahā ia ki ha taha. **31** Pea kamata fakahā 'e ia kiate kinautolu, "'Ae kātaki 'e he Foha 'oe tangata 'ae ngaahi me'a lahi, pea si'aki ia 'e he mātu'a, mo e kau taula'eiki lahi, mo e kau tangata tohi, pea 'e tāmate'i ia, pea hili 'ae 'aho 'e tolu 'e toe tu'u." **32** Pea na'a ne lea 'ilongofua 'aki 'ae lea ko ia. Pea 'ave ia 'e Pita, 'o ne kamata valoki'i ia. **33** Ka kuo tafoki ia ki mui, 'o vakai ki he'ene kau ākonga, pea valoki'i 'e ia 'a Pita, 'o pehē, "'Alu ki hoku tu'a, Sētane: he 'oku 'ikai te ke lelei'ia 'i he ngaahi me'a 'ae 'Otua, ka 'i he ngaahi me'a 'ae tangata." **34** Pea kuo ui 'e ia 'ae kakai mo 'ene kau ākonga foki, pea ne pehē kiate kinautolu, "Ko ia ia 'oku loto ke muimui 'iate au, ke ne si'aki 'e ia ia, kae to'o 'ene kavenga, 'o muimui 'iate au. **35** He ko ia ia 'oku loto ke kalofaki 'ene mo'ui, 'e mole ia: ka ko ia ia 'e mole 'ene mo'ui koe'uhī ko au mo e

9 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko e mo'oni 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'Oku ai 'ae ni'ihi 'iate kinautolu 'oku tutu'u 'i henī, 'e 'ikai te nau kamata 'ae mate, kae'oua ke nau mamata ki he pule'anga 'oe 'Otua 'oku hoko mai mo e mālohi." **2** Pea hili 'ae 'aho 'e ono, pea 'ave 'e Sisu 'a Pita, mo Semisi, mo Sione, ko kinautolu pe, 'o ne tataki 'akinautolu ki he mo'unga mā'olunga: pea na'e liliu ia 'i honau 'ao. **3** Pea fetapapatapaki hono kofu, 'o mātu'aki hinehina 'o hangē ko e 'uha hinehina: pea 'e 'ikai ha tufunga fō tupenu 'i māmanī 'e fa'a fakahinehina ke pehē. **4** Pea hā ai kiate kinautolu 'a 'Ilaisiā mo Mōsese; pea nau alea mo Sisu. **5** Pea lea 'a Pita, 'o pehē kia Sisu, "'Eiki, 'oku lelei 'etau 'i henī: pea tuku ke mau ngaohi ha fale 'e tolu: ke 'o'ou 'ae taha, pea taha 'o Mōsese, pea taha 'o 'Ilaisiā." **6** He na'e 'ikai te ne 'ilo pe ko e hā 'oku ne lea'aki; he na'a nau ilifia lahi. **7** Pea na'e fakamalu'aki 'akinautolu 'ae 'ao: pea ongo mai mei he 'ao 'ae le'o 'o pehē, "'Ko hoku 'Alo 'ofa'anga eni: fanongo kiate ia." **8** Pea fakafokifā pe, kuo nau fesiosiofaki, pea 'ikai kenau toe 'ilo ha taha, ka ko Sisu pe mo kinautolu. **9** Pea 'i he'enau 'alu hifo mei he mo'unga, na'a ne fekau kiate kinautolu ke 'oua na'a nau fakahā ki ha taha 'ae ngaahi me'a kuo nau mamata ki ai, kae'oua ke toetu'u 'ae Foha 'oe tangata mei he pekia. **10** Pea na'a nau ma'u kiate kinautolu 'ae lea ko ia, 'onau fefehu'i'aki 'iate kinautolu, "Pe ko e hā hono 'uhinga 'oe toetu'u mei he pekia." **11** Pea na'a nau fehu'i kiate ia, 'o pehē, "Ko e hā 'oku pehē ai 'e he kau tangata tohi, 'e tomu'a ha'u 'a 'Ilaisiā?" **12** Pea leaange 'e ia, 'o pehē kiate kinautolu, "Ko e mo'oni 'oku tomu'a ha'u 'a 'Ilaisiā, 'o fakatonutonu 'ae me'a kotoa pē; pea hangē ko ia kuo tohi ki he Foha 'oe tangata,

‘e kātaki foki ‘e ia ‘ae me‘a lahi, pea manukia “Ko e hā na‘e ‘ikai ai te mau fa‘a kapusi ia?” 29 ia.” 13 Ka ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, “Kuo Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Oku ‘ikai ha‘u ha‘u mo‘oni ‘a ‘Ilaisiā, ‘o hangē ko ia kuo tohi, kitu‘a ‘ae fa‘ahinga ni ‘i ha me‘a, kae ‘i he lotu pea kuo nau fai kiate ia ‘enau fa‘iteliha.” 14 Pea mo e ‘aukai.” 30 Pea na‘a nau ‘alu mei ai, ‘onau kuo ha‘u ia ki he kau ākonga, pea ne mamata ki ‘alu ‘i Kāleli; pea na‘e ‘ikai loto ia ke ‘ilo ia ‘e he fu‘u kakai ‘oku kāpui ‘akinautolu, mo e kau ha taha. 31 He na‘e akonaki‘i ‘e ia ‘a ‘ene kau tangata tohi ‘oku kikihi mo kinautolu. 15 Pea ākonga, ‘o ne pehē kiate kinautolu, “E tukuange kuo mamata leva ‘ae kakai fulipē kiate ia, pea ‘ae Foha ‘oe tangata ki he nima ‘oe kakai, pea te nau ofo lahi, ‘onau felele‘i mo fetapa kiate ia. 16 nau fakapoongi ia; pea hili hono fakapoongi, ‘e Pea fehu‘i ‘e ia ki he kau tangata tohi, “Ko e hā toetu‘u ia ‘i hono ‘aho tolu.” 32 Ka na‘e ‘ikai te ‘oku mou fakakikihi ai mo kinautolu?” 17 Pea nau ‘ilo ‘ae lea ko ia, pea na‘a nau manavahē ke lea ‘ae tokotaha ‘i he kakai, ‘o pehēange kiate ia, fehu‘i kiate ia. 33 Pea ha‘u ia ki Kapaneume; pea “Eiki, kuo u ‘omi kiate koe hoku foha, ‘oku ‘iate fehu‘i kiate kinautolu ‘i he‘ene nofo ‘i he fale, ia ‘ae laumālie noa: 18 Pea ko e potu kotoa pē “Ko e hā ia na‘a mou fakakikihi ai ‘akimoutolu ‘i ‘oku ne puke ai ia, ‘oku ne ha‘aki ia; pea koā ia, he hala?” 34 Ka na‘a nau fakalongo pē: he na‘a mo fengai‘itaki hono nifo, pea ‘oku ne faka‘a‘au nau fakakikihi ‘i he hala, pe ko hai ‘e lahi hake. ‘o vaivai: pea ne u lea ki ho‘o kau ākonga ke nau 35 Pea nofo hifo ia, ‘o ne ui ‘ae toko hongofulu kapusi ia; ka na‘e ‘ikai te nau fa‘a fai.” 19 Pea ma toko ua, ‘o pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Kapau lea ia, ‘o pehēange kiate ia, “Ae to‘utangata ‘oku holi ha tangata ke mu‘omu‘a, ‘e ki mui ta‘etui! ‘E fēfē hono fuoloa ‘oe tau nonofo? ‘E ia ‘iate kinoutolu kotoa pē, mo e tamaio‘eiki fēfē hono fuoloa ‘o ‘eku kātaki ‘akimoutolu? ‘amoutolu kotoa pē.” 36 Pea to‘o ‘e ia ha tamasi‘i ‘Omi ia kiate au.” 20 Pea nau ‘omi ia kiate ia; si‘i ‘o ne tuku ia ki honau ha‘oha‘onga: pea kuo pea kuo mamata ia ki ai, pea ha‘aki leva ia ‘e he fua hake ia ‘i hono nima, pea pehē ‘e ia kiate laumālie; pea tō ia ki he kelekele, mo mokofisi kinautolu, 37 “Ko ia ia te ne ma‘u ha tamasi‘i pea Koa [hono ngutu]. 21 Pea fehu‘i ia ki he‘ene pehē ‘i hoku hingoa, ‘oku ne ma‘u au: pea ko ia tamai, “Kuo fēfē hono fuoloa talu ‘ene hoko eni ia te ne ma‘u au, ‘oku ‘ikai ko au [pe] ‘oku ne kiate ia?” Pea pehē ‘e ia, “Talu ‘ene tamasi‘i.” ma‘u, ka ko ia ne ne fekau au.” 38 Pea leaange ‘a 22 Pea kuo liunga lahi ‘ae lī ia ki he afi, pea Sione, ‘o pehē kiate ia, “Eiki, na‘a mau mamata mo e vai, ke tāmate‘i ia: pea kapau te ke fa‘a ki he tokotaha ‘oku kapusi ‘ae kau tēvolo ‘i ho fai ha me‘a, ke ke ‘alo‘ofa kiate kinautolu, ‘o huafa, ka ‘oku ‘ikai ke muimui ia kiate kitautolu: tokoni ‘akimoutolu. 23 Pea pehēange ‘e Sisu pea na‘a mau ta‘ofi kiate ia, koe‘uhi ‘oku ‘ikai kiate ia, “Kapau ‘oku ke fa‘a tui, ‘oku fa‘a fai muimui kiate kitautolu.” 39 Ka na‘e pehē ‘e Sisu, ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē kiate ia ‘oku tui.” 24 “Oua na‘a ta‘ofi ia: he ‘oku ‘ikai ha taha te ne fai Pea tangi lo‘imata leva ‘ae tamai ‘ae tamasi‘i, ‘o ha me‘a mana ‘i hoku huafa, ‘e fa‘a lea kovi noa ne pehē, “Eiki, ‘oku ou tui; ke ke tokoni‘i au pe kiate au. 40 He ko ia ‘oku ‘ikai angatu‘u kiate telia ‘eku ta‘etui.” 25 Pea ‘i he mamata ‘a Sisu kitautolu, ‘oku kau taha ia mo kitautolu. 41 He ‘oku felele‘i mai ‘ae kakai ‘o fakataha, pea ne ko ia ‘e ‘atū kiate kinoutolu ha vai ke inu ‘i tautea ‘ae laumālie ‘uli, ‘o ne pehē kiate ia, “A hoku huafa, koe‘uhi ‘oku ‘a Kalaisi ‘akimoutolu, koe, ko e laumālie noa mo tuli, ‘oku ou fekau ‘oku ou tala mo‘oni atu kiate kinoutolu, ‘e ‘ikai kiate koe, ha‘u kitu‘a ‘iate ia, pea ‘oua na‘a ke mole ‘iate ia hono totongi. 42 “Pea ko ia ia ‘e toe hū ki ai.” 26 Pea tangi [‘ae laumālie], ‘o fakahala‘i ha tokotaha ‘iate kinautolu ni ‘oku si‘i ne ha‘aki ia ‘o lahi, pea ha‘u kitu‘a: pea na‘e ‘oku tui kiate au, ‘e lelei hake kiate ia ‘o ka ne tatau [‘ae tangata] mo ha taha mate; ko ia ne taupunga‘i ‘aki ia ‘ae maka momosi ‘i hono kia, pehē ai ‘e he tokolahi, “Kuo mate ia.” 27 Ka pea lī ia ki he moana. 43 Pea kapau ‘e fakahala‘i na‘e puke ia ‘e Sisu ‘i hono nima, ‘o fokotu‘u Koe ‘eho nima, tutu‘u ia: ‘oku lelei kiate Koe ke ia; pea ne tu‘u hake. 28 Pea kuo hū ia ki fale, ke hū ki he mo‘ui ‘oku ke nima mutu, ‘i ho‘o pea fehu‘i fakafufū ‘ene kau ākonga kiate ia, ma‘u ‘ae nima ‘e ua, kae ‘alu ki heli, ki he afi ‘e

‘ikai ‘aupito fa‘a tāmate‘i; (Geenna g1067) 44 ‘Aia mo ha taha kehe, ‘oku tono tangata ia.” 13 Pea “Oku ‘ikai mate ai honau ‘uanga, pea ‘ikai fa‘a na‘a nau ‘omi ‘ae tamaiki iiki kiate ia, koe‘uhī tāmate‘i ‘ae afi.’ 45 Pea kapau ‘e fakahala‘i koe ‘eho va‘e, tutu‘u ia: ‘oku lelei kiate koe ke ke hū ki he mo‘ui ‘oku ke ketu, ‘i ho‘o ma‘u ‘ae va‘e ‘e ua, kae li koe ki heli, ki he afi ‘e ‘ikai ‘aupito fa‘a tāmate‘i; (Geenna g1067) 46 ‘Aia ‘oku ‘ikai mate ai honau ‘uanga, pea ‘ikai fa‘a tāmate‘i ‘ae afi. 47 Pea kapau ‘e fakahala‘i Koe ‘eho mata, kape‘i ia: ‘oku lelei kiate Koe ke ke hū ki he pule‘anga ‘oe ‘Otua mo e mata pe taha, ‘i ho‘o ma‘u ‘ae mata ‘e ua, kae li koe ki he afi ‘o heli; (Geenna g1067) 48 ‘Aia “oku ‘ikai mate ai honau ‘uanga, pea ‘ikai fa‘a tāmate‘i ‘ae afi.” 49 “He koe‘uhī ‘e fakamāsimā taki taha kotoa pē ‘aki ‘ae afi, pea ‘e fakamāsimā ‘aki ‘ae feilaulau kotoa pē ‘ae māsimā. 50 “Oku lelei ‘ae māsimā: pea kapau kuo mole ‘i he māsimā hono kona, temou [toe] fakakona fēfee‘i ia? “Ma‘u pe ‘ae māsimā, kiate kimoutolu, pea mou melino pe ‘akimoutolu.”

10 Pea na‘e mahu‘i mei ai ia, ‘o ha‘u ki he mata fonua ‘o Siutea, ‘i he kauvai ‘e taha ‘o Sioatani: pea toe fakataha ‘ae kakai kiate ia; pea ne toe akonaki‘i ‘akinautolu, ‘o hangē ko ‘ene fa‘a fai. 2 Pea ha‘u ‘ae kau Fālesi, ‘onau fehu‘i ‘ahi‘ahi kiate ia, “Oku ngofua ke tukuange ‘e he tangata [‘a hono] uaifi?” 3 Pea lea ia, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Ko e hā na‘e fekau ‘e Mōsese kiate kimoutolu?” 4 Pea nau pehē, “Na‘e tuku ‘e Mōsese ke tohi ‘ae tohi fakamavae, pea tukuange [ia].” 5 Pea lea ‘a Sisu, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Ko e me‘a ‘i he fefeka ‘o homou loto na‘a ne tohi ai ‘ae fekau ni kiate kimoutolu. 6 Kae talu mei he kamata‘anga ‘i he fakatupu na‘e ngaohi ‘akinaua ‘e he ‘Otua ‘ko e tangata mo e fefine.” 7 ‘Pea ko e me‘a ko ia ‘e tukuange ai ‘e he tangata ‘a ‘ene tamai mo ‘ene fa‘ē, kae pikitai ki hono uaifi; 8 pea ‘e hoko ‘akinaua ko e kakano pe taha:’ ko ia ‘oku ‘ikai ai ke na kei ua ka ko e kakano pe taha. 9 Ko ia foki kuo fakataha ‘e he ‘Otua, ke ‘oua na‘a fakamavae ‘e ha tangata.” 10 Pea toe ‘eke ‘e he‘ene kau ākonga kiate ia ‘i he fale ki he me‘a ko ia. 11 Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Ko ia ia ‘e tukuange hono uaifi, pea fakama‘u mo ha taha kehe, ‘oku tono fefine ia kiate ia. 12 Pea kapau ‘e tukuange ‘e he fefine ‘a hono husepāniti, pea fakama‘u

na‘a nau ‘omi ‘ae tamaiki iiki kiate ia, koe‘uhī ke ne ala kiate kinautolu: pea lolomi ‘e he kau ākonga [‘akinautolu] na‘e ‘omi ‘akinautolu. 14 Ka ‘i he ‘afio ki ai ‘a Sisu, pea tuputāmaki lahi ia, ‘o ne pehē kiate kinautolu, “Tuku ke ha‘u kiate au ‘ae tamaiki iiki, pea ‘oua na‘a ta‘ofi ‘akinautolu; he ‘oku ‘oe kakai pehē ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua. 15 Ko e mo‘oni ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, Ko ia ia ‘e ‘ikai te ne ma‘u ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua ‘o hangē ko ha tamasi‘i si‘i, ‘e ‘ikai hū ia ki ai.” 16 Pea fua hake ‘e ia ‘akinautolu ‘i hono nima, ‘o hilifaki hono nima kiate kinautolu, mo ne tāpuaki‘i ‘akinautolu. 17 Pea ‘i he‘ene hā‘ele atu ki he hala, na‘e lele mai ‘ae tokotaha, ‘o tū‘ulutui kiate ia, mo fehu‘i kiate ia, [‘o pehē], “Eiki lelei, ko e hā teu fai ke u ma‘u ai ‘ae mo‘ui ta‘engata?” (aiōnios g166) 18 Pea pehē ‘e Sisu kiate ia, “Ko e hā ‘oku ke ui ai au ko e lelei? Ko e tokotaha pe ‘oku lelei, ‘aia ko e ‘Otua. 19 ‘Oku ke ‘ilo ‘ae ngaahi fekau, “Oua na‘a ke tono fefine, ‘Oua na‘a ke fakapō, ‘Oua na‘a ke kaiha‘a, ‘Oua na‘a ke fakamo‘oni loi, ‘Oua na‘a ke kākā, Faka‘apa‘apa ki ho‘o tamai mo ho‘o fa‘ē.” 20 Pea ne lea, ‘o pehēange kiate ia, “Eiki, kuo u fai eni kotoa pē talu ‘eku kei si‘i.” 21 Pea sio ki ai ‘a Sisu mo ‘ofa kiate ia, mo ne pehē kiate ia, “Ko e me‘a ‘e taha ‘oku ke kei hala ai: ke ke ‘alu, ‘o fakatau ‘aia kotoa pē ‘oku ‘a‘au, pea ke foaki ki he masiva, pea te ke ma‘u ‘ae koloa ‘i he langi: pea ke ha‘u, ‘o fua ‘ae ‘akau māfasia, mo muimui ‘iate au.” 22 Pea na‘e puputu‘u ia ‘i he lea ko ia, pea ‘alu atu kuo mamahi; he na‘e lahi ‘ene koloa. 23 Pea vakai foli ‘e Sisu, pea ne pehē ki he‘ene kau ākonga, “Ko e me‘a faingata‘a ‘aupito kiate kinautolu ‘oku ma‘u koloa ke hū ki he pule‘anga ‘oe ‘Otua!” 24 Pea ofo ‘ae kau ākonga ‘i he‘ene ngaahi lea. Ka na‘e toe lea ‘a Sisu, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Fānau ‘e faingata‘a ‘aupito kiate kinautolu ‘oku falala ki he koloa ke hū ki he pule‘anga ‘oe ‘Otua! 25 ‘Oku faingofua ke hū ‘ae kāmeli ‘i he ava‘i hui, ‘i he hū ‘ae tangata koloa‘ia ki he pule‘anga ‘oe ‘Otua.” 26 Pea na‘a nau mātu‘aki ofo fakamanavahē, ‘onau fepehē‘aki, “Pea ko hai ‘e mo‘ui?” 27 Pea vakai ‘a Sisu kiate kinautolu, ‘o ne pehē, “Oku ‘ikai fa‘a

fai [eni] 'e he tangata, ka ko e 'Otua pe: he 'oku ai." 41 Pea kuo fanongo ai 'ae toko hongofulu, fa'a fai 'e he 'Otua 'ae me'a kotoa pē." 28 Pea na'a nau toki 'ita lahi kia Semisi mo Sione. 42 toki pehē 'e Pita kiate ia, "Vakai, kuo mau li'aki Ka na'e ui 'akinautolu 'e Sisu, 'o ne pehē kiate 'ae me'a kotoa pē, 'o muimui 'iate koe." 29 Pea kinautolu, "Oku mou 'ilo ko kinautolu kuo lea 'a Sisu, 'o pehēange, "Ko e mo'oni 'oku ou fakanofo ko e 'eiki 'oe Senitaile 'oku nau fa'a tala atu kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai ha tangata pule'i 'akinautolu; pea ko honau hou'eiki 'oku kuo ne li'aki 'ae fale, pe ko e ngaahi kāinga, nau fai fa'iteliha kiate kinautolu. 43 Ka 'e 'ikai pe ha ngaahi tuofefine, pe ko e tamai, pe ko pehē 'iate kimoutolu: ka ko ia 'oku loto ke lahi e fa'ē, pe ha uaifi, pe ha fānau, pe ko e fonua, 'iate kimoutolu, ke hoko ia ko homou tauhi: 44 koe'uhī ko au, pea mo e ongoongolelei, 30 Ka te ne ma'u 'o taki teau 'i he mo'ui ni, ko e fale, mo e kāinga, mo e tuofefine, mo e fa'ē, mo e fānau, mo e fonua, fakataha mo e fakatanga; pea 'i he tauhia ia, ka ke tauhi, pea ke foaki 'ene mo'ui maama 'e ha'u ko e mo'ui ta'engata. (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Ka ko e tokolahi 'oku mu'omu'a ki Seliko: pea 'i he'enau ō 'i Seliko mo 'ene kau 'e muimui; pea 'e mu'omu'a 'ae muimui." 32 ākonga, mo e kakai tokolahi, na'e nofo 'o kole 'i Pea kuo nau fononga 'i he hala ki Selūsalema; he ve'ehala [motu'a] 'ae kui ko Patimiusi, ko e pea mu'omu'a atu 'a Sisu 'iate kinautolu: pea foha 'o Timiusi. 47 Pea kuo fanongo ia ko Sisu ofo ai 'akinautolu; pea nau manavahē 'i he'enau 'o Nāsaleti ia, na'e kamata tangi kalanga ia, 'o muimui. Pea ne toe 'ave 'ae toko hongofulu ma pehē, "Sisu, Foha 'o Tevita, 'alo'ofa mai kiate toko ua, 'o ne kamata tala kiate kinautolu 'ae au." 48 Pea lolomi ia 'e he tokolahi ke fakalongo ngaahi me'a 'e hoko kiate ia, 33 ['O ne pehē], pē: kae 'āsili ai 'aupito 'ene kalanga, "Foha 'o "Vakai, 'oku tau 'alu hake ki Selūsalema; pea Tevita, 'alo'ofa kiate au." 49 Pea tu'u 'a Sisu, 'o 'e tukuange 'ae Foha 'oe tangata ki he kau fekau ke ui kiate ia. Pea na'a nau ui 'ae tangata taula'eiki lahi, mo e kau tangata tohi; pea te kui, mo pehē kiate ia, "Ke ke fiemālie, tu'u; 'oku nau fakamaau ia ke mate, 'o tukuange ia ki he ne ui koe." 50 Pea si'aki 'e ia hono kofu, kae tu'u Senitaile; 34 Pea te nau manukii ia, mo haha ia, hake, 'o ha'u kia Sisu. 51 Pea lea 'a Sisu, 'o ne mo 'a'anu kiate ia, mo tāmate'i ia; pea 'i hono pehē kiate ia, "Ko e hā ho loto ke u fai kiate 'aho tolu 'e toetu'u ia." 35 Pea ha'u kiate ia 'a koe?" Pea pehēange 'e he tangata kui kiate ia, Semisi mo Sione, ko e ongo foha 'o Sepeti, 'o na "Eiki, ke 'ā hoku mata." 52 Pea pehē 'e Sisu pehē, "Eiki, ko homa loto ke ke fai ma'amaua kiate ia, "Alu; kuo fakamo'ui koe 'e ho'o tui." 'aia kotoa pē te ma kole ki ai." 36 Pea pehēange Pea 'ā leva ia, 'o ne muimui kia Sisu 'i he hala. 'e ia kiate kinaua, "Ko e hā homo loto ke u fai ma'amoua?" 37 Pea na pehē kiate ia, Tuku kiate kimaua ke ma nofo, ko e tokotaha 'i ho nima to'omata'u, pea tokotaha 'i ho nima to'ohema, 'i ho nāunau." 38 Ka na'e pehē 'e Sisu kiate kinaua, "Oku 'ikai temo 'ilo 'aia 'oku mo kole: 'oku mo fa'a fai ke inu 'i he ipu 'aia te u inu ai? Pea ke papitaiso 'i he papitaiso ko ia te u papitaiso ai?" 39 Pea na pehēange kiate ia, "Oku ma fa'a fai pe." Pea pehē 'e Sisu kiate kinaua, "E inu mo'oni 'ekimoua 'i he ipu te u inu ai; pea temo papitaiso 'i he papitaiso ko ia 'e papitaiso 'aki au: 40 Ka ko e nofo ki hoku nima to'omata'u mo hoku nima to'ohema, 'oku 'ikai 'a'aku ia ke foaki, ka kiate kinautolu kuo teuteu ia ki

Pea ko ia 'iate kimoutolu 'oku loto ke 'eiki, 'e hoko ia ko e tamaio'eiki 'amoutolu kotoa pē. 45 He na'e 'ikai ke ha'u 'ae Foha 'oe tangata ke tauhia ia, ka ke tauhi, pea ke foaki 'ene mo'ui ko e huhu'i 'oe tokolahi." 46 Pea na'a nau ha'u

11 Pea kuo nau ofi ki Selūsalema, ['o hoko] ki Petefesi, mo Pētani, 'i he mo'unga 'oe Olive, pea ne fekau atu 'ene ākonga 'e toko ua, 2 'O ne pehē kiate kinaua, "Mo ō ki he potu kakai 'oku hangatonu mai: pea ka mo ka hū ki ai, te mo 'ilo leva 'ae 'uhiki ['oe 'asi] kuo no'otaki, 'oku te'eki heka ai ha tangata; vevete ia, mo taki mai. 3 Pea ka pehē 'e ha taha kiate kimoua, 'Ko e hā 'oku mo fai ai eni?" Mo pehēange, "Oku 'aonga ia ki he 'Eiki;' pea te ne tuku leva ke 'omi ia ki henī." 4 Pea na'a na ō, 'o na 'ilo 'ae 'uhiki ['oe 'asi] 'oku no'otaki 'itu'a 'i he matapā, 'i he potu 'oe tefito'i hala; pea na vevete ia. 5 Pea pehē 'e he ni'ihi na'e tu'u 'i ai kiate kinaua, "Ko e hā 'amoua 'oku mo vete ai 'ae 'uhiki

'oe 'asi?" 6 Pea na'a na lea kiate kinautolu 'o pehēange kiate kinautolu, "Mou ma'u 'ae tui ki hangē ko ia na'e fekau 'e Sisu: pea na'e tuku he 'Otua. 23 He 'oku ou tala mo'oni atu kiate 'akinaua ke na ī. 7 Pea na'a na 'omi 'ae 'uhiki kimoutolu, Ko ia ia te ne pehē ki he mo'unga kia Sisu, pea na 'ai ki ai hona ngaahi kofu; pea ni, Hiki koe, pea lī koe ki he tahī; pea 'ikai heka ia ki ai. 8 Pea folahi 'e he tokolahi honau fakata'eta'etui hono loto, ka 'oku ne tui 'e hoko ngaahi kofu 'i he hala; pea tutu'u hifo 'e he 'ae ngaahi me'a 'oku ne lea 'aki, 'e hoko 'aia ni'ihi 'ae 'ulu'ulu'i 'akau, 'o falikiliki 'aki 'ae kotoa pē 'oku ne lea ki ai. 24 Ko ia 'oku ou pehē hala. 9 Pea ko kinautolu na'e mu'omu'a, mo ai kiate kimoutolu, Ko e me'a kotoa pē 'oku kinautolu na'e muimui, na'a nau kalanga, 'o mou holi ki ai, 'oka mou ka lotu, tui 'oku mou pehē, "Hosana; "Oku monū'ia ia 'oku ha'u 'i he ma'u [ia], pea te mou ma'u. 25 Pea 'oka mou ka huafa 'o Sihova! 10 Ke monū'ia 'ae pule'anga 'o tu'u 'o lotu, fakamolemole, 'o kapau 'oku mou 'etau tamai ko Tevita, 'aia 'oku ha'u 'i he huafa kovi'ia 'i ha taha; koe'uhī ke fakamolemolea 'e 'o Sihova: Hosana 'i he fungani mā'olunga." 11 ho'omou Tamai 'oku 'i he langi ho'omou ngaahi Pea hoko 'a Sisu ki Selūsalema, pea [hū] ki he hia. 26 Pea ka 'ikai te mou fakamolemole, pea falelotu lahi: pea kuo vakai foli 'e ia 'ae me'a 'e 'ikai fakamolemolea 'e ho'omou Tamai 'oku kotoa pē ['i ai,] pea kuo hokosia 'ae efiafi, na'a 'i he langi ho'omou ngaahi angahala." 27 Pea nau ī ki Pētani mo e toko hongofulu ma toko na'a nau toe ha'u ki Selūsalema: pea 'i he'ene ua. 12 Pea pongipongi ai, 'i he'enau ha'u mei hā'ele 'i he falelotu lahi, na'e ha'u kiate ia 'ae Pētani, na'e fiekaia ia: 13 Pea sio mama'o atu ia kau taula'eiki lahi, mo e kau tangata tohi, mo e ki he 'akau ko e fiki 'oku lau, pea 'alu ia, 'o kumi mātū'a, 28 'onau pehē kiate ia, "Ko e pule fē pe te ne 'ilo ai ha [fua] pe 'ikai: pea 'i he'ene 'oku ke fai at 'ae ngaahi me'a ni? Pea ko hai ia hoko ki ai, na'e 'ikai te ne 'ilo ha me'a ka ko e na'a ne tuku kiate koe 'ae pule ke fai 'ae ngaahi lau pe; he na'e kei tuai 'ae to'ukai fiki. 14 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange ki ai, "Ngata 'i henī ke 'oua na'a toe kai 'eha taha ha fua 'iate koe 'o laikuonga." Pea fanongo ki ai 'ene kau ākonga. 15 Pea na'a nau ha'u ki Selūsalema: ko ia 'oku ou fai ai 'ae ngaahi me'a ni. 30 Ko e pea hū 'a Sisu ki he falelotu lahi, 'o ne kamata papitaiso 'a Sione, na'e mei he langi ia? Pe mei kapusi kitu'a 'akinautolu na'e gefakatau'aki 'i he he tangata? Tala mai." 31 Pea na'e fealēlea'aki falelotu lahi, mo ne fulihi 'ae ngaahi palepale 'akinautolu, 'o pehē, "Kapau te tau pehē, 'Mei 'oe kau fetongi pa'anga, mo e ngaahi nofo'a he langi;" pea 'e pehē mai 'e ia, 'Ko e hā na'e 'onautolu na'e fakatau lupe; 16 Pea na'e 'ikai 'ikai ai te mou tui kiate ia?" 32 Ka tau ka pehē, tuku 'e ia ke 'alu ha taha mo ['ene] kavenga 'Mei he tangata;" 'oku tau manavahē ki he 'i he falelotu lahi. 17 Pea ako ia, 'o ne pehē kakai: he 'oku nau pehē kotoa pē, ko e palōfita kiate kinautolu, "Ikai kuo tohi, 'Ko hoku fale mo'oni 'a Sione. 33 Pea ne nau lea, 'o pehēange 'e ui ko e falelotu ki he kakai kotoa pē?" Ka kia Sisu, "Oku 'ikai te mau 'ilo." Pea lea 'a Sisu, kuo mou ngaohi ia ko e 'ana 'oe kau kaiha'a." 18 Pea fanongo ki ai 'ae kau tangata tohi mo atu kiate kimoutolu 'ae pule ko ia 'oku ou fai ai e kau taula'eiki lahi, pea nau fifili pe fēfē'i 'ae ngaahi me'a ni."

'enau tāmate'i ia: he na'a nau manavahē kiate ia, koe'uhī kuo ofo 'ae kakai fulipē 'i he'ene akonaki. 19 Pea kuo hokosia 'ae efiafi, ne 'alu ia mei he kolo. 20 Pea pongipongi ai, 'i he'enau liu mai, ne nau vakai ki he 'akau ko e fiki kuo mate mei hono aka. 21 Pea fakamanatu 'e Pita, 'o ne pehē kiate ia, "Eiki, vakai, ko e fiki na'a ke tukitala'i kuo mate ia." 22 Pea lea 'a Sisu, 'o

12 Pea fua lea ia kiate kinautolu, 'i he ngaahi fakatātā, 'o pehē, "Na'e tō 'e he tangata 'ae ngoue vase, pea ne takatakai 'aki [ia] 'ae 'ā keli 'ae potu tata'o'anga vase, pea langa 'ae fale le'o, 'o ne tuku ia ki he kau tangata tauhi ngoue, kae 'alu ia ki he fonua mama'o. 2 Pea hoko hono to'ukai, na'a ne fekau 'ae tamao'eiki ki he kau tauhi ngoue, koe'uhī ke ne ma'u mei

he kau tauhi ngoue ‘ae tua ‘oe ngoue vase. ia, ‘o pehē, 19 “Eiki, na‘e tohi ‘e Mōsese kiate 3 Pea na‘a nau puke ia, ‘o haha, ‘o fekau ke kinautolu, [‘o pehē], ‘Kapau ‘e pekia ‘ae tokoua ‘alu ta‘eha‘aneme‘a. 4 Pea toe fekau ‘e ia kiate ‘o ha tangata, pea ‘oku ai [hono] uaifi, kae ‘ikai kinautolu ‘ae tamaio‘eiki ‘e taha; pea na‘a nau ha‘ane fānau, ‘e ma‘u ‘e hono tokoua ‘a hono tolongaki ‘aki ia ‘ae maka, pea foa hono ‘ulu, uaifi, ‘o fakatupu ‘ae hako ki hono tokoua.’ 20 pea fekau ke ‘alu kuo lahi ‘enau fai kovi kiate Na‘e ai ‘ae kāinga ‘e toko fitu: pea ma‘u ‘e he ia. 5 Pea toe fekau ‘e ia ‘ae tokotaha kehe, pea ‘uluaki ‘ae uaifi, pea pekia ia ‘oku ‘ikai hano nau tāmate‘i ia; pea mo e tokolahī; kae haha hako. 21 Pea ma‘u ia ‘e hono toko ua, pea pekia ‘ae ni‘ihi, pea tāmate‘i ‘ae ni‘ihi. 6 Pea kuo kei ia, kae ‘ikai hano hako; pea mo hono toko tolu toe kiate ia ‘a hono foha pe taha, ‘aia ko hono foki, 22 Pea ma‘u ia ‘e he toko fitu, kae ‘ikai ha ‘ofa‘anga, pea ne fekau fakamui foki ia kiate hako: pea mate fakamui foki ‘ae fefine. 23 Ko ia, kinautolu, ‘o ne pehē, ‘Te nau faka‘apa‘apa ki ‘i he toetu‘u, ‘oka nau ka tu‘u hake, ‘e hoko ia hoku foha.’ 7 Ka na‘e fepehē‘aki ‘ae kau tauhi ko e uaifi ‘o hai ‘iate kinautolu? He na‘e ma‘u ngoue ko ia, ‘Ko eni ‘ae foha hoko; ha‘u, ke tau ia ‘e he toko fitu ko[honau] uaifi.’ 24 Pea lea tāmate‘i ia, pea ‘e ‘otautolu ‘ae tofi‘a.’ 8 Pea ‘a Sisu, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Ikai ko na‘a nau puke, ‘o tāmate‘i ia, pea lī ia kitua‘ā ia ‘oku mou hē ai, koe‘uhī ko ho‘omou ta‘e‘ilo ngoue vase. 9 ‘Ko e hā ‘e fai ai ‘e he ‘eiki ‘oe ki he tohi, mo e mālohi ‘ae ‘Otua? 25 Koe‘uhī, ngoue vase? ‘E ha‘u ia, ‘o faka‘auha ‘ae kau ‘oka nau ka tu‘u hake mei he pekia, ‘oku ‘ikai te tauhi ngoue, pea ‘e tuku ‘ae ngoue vase ki ha nau mali, pe foaki ke mali; ka ‘oku nau tatau kakai kehe. 10 Pea na‘e ‘ikai te mou lau ‘ae tohi mo e kau ‘āngelo ‘i he langi. 26 Pea koe‘uhī ko ni; ‘Ko e maka na‘e li‘aki ‘e he kau tufunga, kuo e toetu‘u ‘ae pekia, na‘e ‘ikai te mou lau ‘i he hoko ia ko e fungani ‘oe tuliki: 11 Ko e ngāue tohi ‘a Mōsese, ki he folofola ‘ae ‘Otua kiate ia ‘a Sihova eni, pea ko e me‘a fakaofo ‘i hotau ‘i he ‘ulu ‘akau, ‘o pehē, ‘Ko au ko e ‘Otua ‘o ‘ao?’ 12 Pea na‘a nau fai ke nau puke ia, ka ‘Epalahame, pea ko e ‘Otua ‘o ‘Aisake, pea ko na‘a nau manavahē ki he kakai: ka na‘a nau e ‘Otua ‘o Sēkope?’ 27 ‘Oku ‘ikai ko e ‘Otua ia ‘ilo ko ‘ene lea ‘aki ‘ae fakatātā kiate kinautolu: ‘oe mate, ka ko e ‘Otua ‘oe mo‘ui; ko ia ‘oku pea nau tuku ia, ka nau ‘alu. 13 Pea na‘a nau mou hē lahi ai.” 28 Pea ko e tangata tohi ‘e fekau kiate ia ‘ae ni‘ihi ‘i he kau Fālesi mo e tokotaha, na‘a ne fanongo ki he‘enau fetau‘aki, kau Helotiane, ke nau femioekina ia, ‘i [he‘ene] pea ne ‘ilo kuo tali lelei ‘e ia ‘akinautolu, pea lea. 14 Pea kuo nau ha‘u, pea nau pehē kiate ia, ha‘u ia ‘o fehu‘i kiate ia, “Ko e fekau fē ‘oku lahi “Eiki ‘oku mau ‘ilo ‘oku ke mo‘oni koe, pea ‘oku ‘i he[fono] kotoa pē?” 29 Pea pehēange ‘e Sisu ‘ikai te ke tokanga ki ha tangata; he ‘oku ‘ikai kiate ia, “Ko e lahi[eni] ‘i he ngaahi fekau kotoa te ke filifilimānako ki he tangata, ka ‘oku ke pē, ‘Fanongo, ‘e ‘Isileli; Ko Sihova ko hotau akonaki ‘aki ‘ae hala ‘oe ‘Otua ‘i he mo‘oni: ‘Oku ‘Otua ko Sihova ‘oku taha pe: 30 pea ke ‘ofa kia ngofua ke ‘atu ‘ae tukuhau kia Sisa, pe ‘ikai? 15 Sihova ko ho ‘Otua ‘aki ho loto kotoa, pea mo ‘E lelei ‘emau ‘atu, pe ‘ikai?” Ka na‘e ‘ilo ‘e ia ho laumālie kotoa, mo ho ‘atamai kotoa, mo ho ‘enau mālualoi, mo ne pehē kiate kinautolu, mālohi kotoa.’ Ko e lahi eni ‘i he fekau. 31 Pea “Ko e hā ‘oku mou ‘ahi‘ahi‘i ai au?” ‘Omi ha ko hono ua ‘oku tatau[mo ia], ‘Ke ke ‘ofa ki ho tenali ke u mamata ai. 16 Pea nau ‘omi[ia]. kaungā‘api ‘o hangē pe ko koe.’ ‘Oku ‘ikai ha Pea ne pehē kiate kinautolu, “Ko e fofonga fekau ‘e lahi hake ki he ongo [fekau] ni.” 32 Pea mo e tohi eni ‘a hai?” Pea nau pehē kiate ia, pehē ‘e he tangata tohi kiate ia, “Ko e mo‘oni, “A Sisa.” 17 Pea lea ‘a Sisu, ‘o pehēange kiate ‘Eiki, kuo ke lea totonu: he ‘oku ai ‘ae ‘Otua pe kinautolu, “Ange kia Sisa ‘ae ngaahi me‘a ‘a taha; pea ‘oku ‘ikai mo ha taha: 33 Pea ko e ‘ofa Sisa, pea [‘ange] ki he ‘Otua ‘ae ngaahi me‘a ‘ae kiate ia ‘aki ‘ae loto kotoa, mo e ‘atamai kotoa, ‘Otua.” Pea na‘a nau ofo ‘iate ia. 18 Pea toki mo e laumālie kotoa, pea mo e mālohi kotoa, ha‘u ‘ae kau Satusi kiate ia, ‘akinautolu ‘oku pea ko e ‘ofa ki hono kaungā‘api ‘o hangē pe ko pehē ‘oku ‘ikai ha toetu‘u; pea nau fehu‘i kiate ia, ‘oku lahi hake ia ‘i he ngaahi feilaulau tutu

kotoa mo e ngaahi hifo kotoa pē.” 34 Pea kuo ‘a Pita mo Semisi mo Sione mo ‘Anitelū, [‘o ‘ilo ‘e Sisu ‘oku ne lea fakapotopoto mai, pea ne pehē] 4 “Fakahā kiate kinautolu, ‘e hoko afe pehē kiate ia, ““Oku ‘ikai te ke mama‘o mo e ‘ae ngaahi me‘a ni? Pea ko e hā ‘ae faka‘ilonga pule‘anga ‘oe ‘Otua.” Pea hili ia, na‘e ‘ikai ha ‘oka fakamo‘oni ‘ae ngaahi me‘a ni kotoa pē?” 5 tangata ‘e fa‘a fehu‘i kiate ia. 35 Pea lea ‘a Sisu, ‘o Pea fua lea ‘a Sisu, ‘o pehēange kiate kinautolu, ne pehē ‘i he‘ene kei akonaki ‘i he falelotu lahi, “Vakai telia na‘a kācaa‘i ‘akimoutolu ‘e ha taha. “Ko e hā ‘oku pehē ai ‘ae kau tangata tohi, ‘Ko 6 Koe‘uhī ‘e ha‘u ‘ae tokolahī ‘i hoku huafa, ‘o Kalaisi ko e foha ‘o Tevita? 36 He na‘e lea foki ‘e pehē, ‘Ko au ia,’ pea te nau kācaa‘i ‘ae tokolahī. Tevita, ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oni, ‘Na‘e pehē 7 Pea ka mou ka fanongo ki he ngaahi tau mo ‘e Sihova ki hoku ‘Eiki, Nofo koe ki hoku nima e ongoongo ‘oe tau, ‘oua te mou manavahē: to‘omata‘u, kae‘oua ke u ngaohi ho‘o ngaahi fili koe‘uhī kuo pau ke hoko ia; kae te‘eki [hoko] ‘ae ko ho tu‘ungava‘e.” 37 Ko ia, ‘oku ui ia ‘e Tevita, iku‘anga. 8 Koe‘uhī ‘e tu‘u hake ‘ae kakai ki he “Eiki;” pea ko hono foha fēfē ia?” Pea fanongo kakai, mo e pule‘anga ki he pule‘anga; pea ‘e ai fiefia kiate ia ‘ae kakai lāuvale. 38 Pea pehē ‘e ‘ae mofuike ‘i he ngaahi potu kehekehe, pea ‘e ia kiate kinautolu, ‘i he‘ene akonaki, “Vakai ai ‘ae ngaahi honge mo e ngaahi fakamamahi: telia ‘ae kau tangata tohi, ‘oku nau manako ko e kamata‘anga eni ‘oe ngaahi mamahi. 9 “Ka ke ‘alu ‘i he kofu tōtōlofa, mo e fetapa ‘i he mou vakai kiate kimoutolu: he te nau tukuange ngaahi faianga fakatau, 39 mo e nofo‘anga lelei ‘akimoutolu ki he kau fakamaau; pea ‘e haha ‘i he ngaahi falelotu, mo e potu mā‘olunga ‘i ‘akimoutolu ‘i he ngaahi falelotu; pea ‘e ‘omi he ngaahi kātoanga; 40 ‘Akinautolu ‘oku nau ‘akimoutolu ki he ‘ao ‘oe ngaahi pule mo e fa‘ao ‘ae ngaahi fale ‘oe kau fefine kuo mate ngaahi tu‘i koe‘uhī ko au, ko e fakamo‘oni kiate honau husepāniti, mo fakakākā ‘aki ‘ae ngaahi kinautolu. 10 Ka ‘e tomu‘a malanga‘aki ‘ae lotu fuoloa: ‘e ma‘u ‘ekinautolu ni ‘ae mala‘ia ongoongolelei ki he ngaahi pule‘anga kotoa pē. lahi.” 41 Pea nofo ‘a Sisu ‘o hangatonu ki he 11 Pea ka nau ka taki mo tukuange ‘akimoutolu, [fale] tuku‘anga koloa, ‘o ne vakai ki he lī ‘e ‘oua na‘a mou tomu‘a fifili, pe fakakaukau ki he kakai[‘enau] pa‘anga ki he tuku‘anga koloa: he me‘a te mou lea ‘aki: ka ko ia ‘e foaki kiate pea ko e tokolahī na‘e koloa‘ia ne nau lī[ki ai] kimoutolu ‘i he feitu‘ula‘ā ko ia, ko ia pe te mou ‘ae me‘a lahi. 42 Pea ha‘u ‘ae fefine masiva kuo lea ‘aki: he ‘oku ‘ikai ko kimoutolu ‘oku lea, ka mate hono husepāniti, ‘one lī[ki ai] ‘ae kihi‘i ko e Laumālie Mā‘oni‘oni. 12 Pea ‘e lavaki‘i ‘e pa‘anga ‘e ua, ‘aia ‘oku tatau mo e kotani ‘e he tokotaha ‘a [hono] tokoua ke mate, mo e taha. 43 Pea ne ui ‘ene kau ākonga, mo ne pehē tamai ‘ae foha; pea ‘e tu‘u hake ‘ae fānau ki he kiate kinautolu, “Ko e mo‘oni ‘oku ou tala atu mātu‘a, mo pule ke tāmate‘i ‘akinautolu. 13 Pea kiate kimoutolu, Ko e fefine paea ni, kuo ne lī ‘e fehi‘anekina ‘akimoutolu ‘i he kakai fulipē [ki ai] ‘ae me‘a lahi hake ‘iate kinautolu fulipē, koe‘uhī ko hoku huafa: ka ko ia ‘e kātaki ‘o a‘u kuo nau lī ki he tuku‘anga koloa: 44 He na‘a nau ki he iku‘anga, ko ia ia ‘e mo‘ui. 14 “Ka ‘oka mou li kotoa pē[ki ai] mei he‘enau koloa lahi; ka ko ka mamata ki he ‘fakalielia ‘oe faka‘auha,’ na‘e ia, ‘i he‘ene masiva, kuo ne lī [ki ai] ‘a ia kotoa lea ki ai ‘a Taniela ko e palōfita, ‘oku tu‘u ‘i he potu ‘oku ‘ikai lelei [ke tu‘u ai],” (ko ia ‘oku lau ke tokanga,) “Pea ‘ilonga ai ‘akinautolu ‘oku ‘i Siutea, ke nau feholaki ki he ngaahi mo‘unga: 15 Pea ko ia ‘oku ‘i he tu‘a fale, ke ‘oua na‘a ‘alu hifo ki loto fale, pe hū [ki ai], ke to‘o ha me‘a mei hono fale: 16 Pea ko ia ‘oku ‘i he ngoue, ke ‘oua na‘a foki ia ki mui ke to‘o mai hono kofu. 17 Ka ‘e mala‘ia ‘akinautolu ‘oku feitama, pea mo kinautolu ‘oku toutama, ‘i he ngaahi ‘aho ko ia! 18 Pea mou lotu ke ‘oua na‘a hoko ho‘omou

13 Pea ‘i he‘ene ‘alu mei he falelotu lahi, na‘e pehē ‘ene ākonga ‘e toko kiate ia, ““Eiki, vakai ki hono anga ‘oe ngaahi maka mo e ngaahi fale!” 2 Pea lea ‘a Sisu, ‘o pehē kiate ia, ““Oku ke mamata ki he ngaahi fale lahi ni? ‘E ‘ikai ha maka kuo fokotu‘u ki ha maka ‘e tuku, ka ‘e laku kotoa pē ki lalo.” 3 Pea ‘i he‘ene nofo ‘i he mo‘unga ‘oe ‘Olive, ‘o hangatonu ki he falelotu lahi, na‘e fehu‘i fakafufū kiate ia

hola 'i he fa'ahita'u momoko. 19 He koe'uh i he eiki 'oe fale, 'i he efiafi, pe 'i he tu'upō, pe 'i ha mamahi 'i he ngaahi 'aho ko ia, 'aia na'e 'ikai he 'u'ua 'ae moa, pe 'i he pongipongi; 36 Telia hano tatau talu hono kamata'anga 'o māmanī, na'a ha'u fakafokifā pe ia, 'o ne 'ilo 'akimoutolu 'aia na'e fakatupu 'e he 'Otua, 'o a'u ki henī, 'oku mou mohe. 37 Pea ko ia 'oku ou tala kiate pea 'e 'ikai toe pehē. 20 Pea ka ne ta'e'oua 'ae kimoutolu, 'oku ou tala ki he kakai kotoa pē, fakasi'isi'i 'e he 'Eiki 'ae ngaahi 'aho ko ia, pehē, Le'o."

'e 'ikai ha taha 'e mo'ui: ka koe'uh i he kakai fili, 'aia kuo fili 'e ia, kuo ne fakasi'isi'i ai 'ae ngaahi 'aho. 21 "Pea ka toki pehē ai 'e ha taha kiate kimoutolu, 'Vakai, ko eni 'a Kalaisi,' pe, 'Vakai, ['oku] 'i hena[ia]; 'oua 'e tui[ki ia]: 22 He koe'uh i he tupu 'ae ngaahi Kalaisi loi mo e kau palofita loi, 'onau fakahā 'ae ngaahi faka'ilonga mo e ngaahi me'a fakaofo, ke kākā 'aki 'ae kakai kuo fili 'o ka ne faingofua. 23 Kae tokanga 'akimoutolu: vakai, ku ou tomu'a fakahā 'ae ngaahi me'a ni kotoa pē kiate kimoutolu. 24 "Ka 'i he ngaahi 'aho ko ia, hili 'ae mamahi ko ia, 'e fakapo'uli 'ae la'ā, pea 'e 'ikai tuku mai 'e he māhina 'a hono maama, 25 Pea 'e ngangana 'ae ngaahi fetu'u 'oe langi, pea 'e lulu 'ae ngaahi mālohi 'oe langi. 26 Pea te nau toki mamata ki he Foha 'oe tangata 'oku ha'u 'i he ngaahi 'ao, mo e mālohi lahi mo e nāunau. 27 Pea 'e toki fekau 'e ia 'a 'ene kau 'āngelo, pea tānaki fakataha 'a 'ene kakai fili mei he feitu'u langi 'e fā, mei he ngata'anga 'oe fonua 'o a'u ki he ngata'anga 'ae langi. 28 "Ko eni, mou 'ilo 'ae faka'ilonga 'i he 'akau ko e fiki; 'Oka kei litolito hono va'a, pea tupu hono lau, 'oku mou 'ilo 'oku ofi 'ae fa'ahita'u mafana: 29 Ke pehē foki 'akimoutolu, 'oka mou ka mamata ki hono hoko 'oe ngaahi me'a ni, mou 'ilo 'oku ofi ia, 'io, 'i he matapā. 30 Ko e mo'oni 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'e 'ikai mole 'ae to'utangata ni, kae'oua ke fai 'ae ngaahi me'a ni kotoa pē. 31 'E mole 'ae langi mo e fonua: ka ko 'eku ngaahi lea 'e 'ikai mole. 32 "Ka ko e 'aho ko ia mo hono feitu'ula'ā, 'oku 'ikai ha taha 'oku ne 'ilo ki ai, 'e 'ikai, pe ko e kau 'āngelo 'oku 'i he langi, pe ko e Foha, ka ko e Tamai. 33 Mou vakai, le'o pea lotu: he 'oku 'ikai te mou 'ilo pe hoko 'afē 'ae 'aho ko ia. 34 'Oka fononga ha tangata, 'oku ne tuku hono 'api ke tauhi 'e he'ene kau tamaio'eiki, pea ne vahē 'ae ngāue kiate kinautolu taki taha, pea fekau ki he tauhi matapā ke le'o. 35 Ko ia mou le'o: he 'oku 'ikai te mou 'ilo pe ha'u fakakū 'ae

14 Pea hili 'ae 'aho 'e ua, pea hoko 'a e[kātoanga] 'oe Lakaatu, mo e māta'eme'afakatupu: pea na'e kumi 'e he kau taula'eiki lahi mo e kau tangata tohi pe fefee'i 'enau mo'ua ia 'i he kākā, ke tāmate'i. 2 Ka na'a nau pehē, "Kae 'ikai 'i he kātoanga, telia na'a ai ha maveuveu 'ae kakai." 3 Pea na'e 'i Pētani ia, 'i he fale 'o Saimone ko e kilia, pea 'i he'ene nofo 'o kai, na'e ha'u 'ae fefine mo e puha 'alapasita 'oe lolō ko e na'ati mo'oni 'oku mahu'inga lahi; pea ne foa'i 'ae puha, mo lilingi ki hono fofonga. 4 Pea na'e ai 'ae ni'ihī na'a nau loto 'ita, 'onau pehē, "Ko e hākuo maumau'i ai 'ae lolō? 5 He na'e faingofua ke fakatau'aki ia 'ae tenali 'e tolungeau tupu, pea foaki ki he masiva." Pea nau lāunga kiate ia. 6 Pea pehē 'e Sisu, "Tuku ai pe ia; ko e hā 'oku mou fakamamahi'i ai ia? Kuo fai 'e ia 'ae ngāue lelei kiate au. 7 He 'oku 'iate kimoutolu ma'uapē 'ae masiva, pea ka mou ka loto ki ai 'oku mou fa'a fai lelei kiate kinautolu; kae 'ikai teu 'iate kimoutolu ma'uapē au. 8 Kuo ne fai 'aia 'oku ne fa'a fai: kuo tomu'a ha'u ia ke tākai hoku sino ki hono tanu. 9 Ko e mo'oni 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, Ko e potu 'o māmanī kotoa pē 'e malanga'aki ai 'ae ongoongolelei ni, 'e fakahā 'i ai foki mo ia kuo ne fai ko hono fakamanatu'i." 10 Pea ko e tokotaha 'oe toko hongofulu ma toko ua, ko Siutasi 'Isikaliote, na'a ne 'alu ki he kau taula'eiki lahi, ke lavaki'i ia kiate kinautolu. 11 Pea 'i he'enau fanongo ki ai, na'a nau fiefia, 'o faka'ilo pa'anga kiate ia. Pea lamasi 'e ia ke tu'umālie 'ene lavaki'i ia. 12 Pea 'i he 'uluaki 'aho 'oe mā ta'eme'afakatupu, 'i he'enau tāmate'i 'a e [feilaualau 'oe] Lakaatu, pea pehē 'ene kau ākonga kiate ia, "Ko e potu fē 'oku ke loto ke mau 'alu 'o teuteu ai, koe'uh i ke ke kai 'i he kātoanga ['oe] Lakaatu?" 13 Pea fekau atu 'e ia 'ae toko ua 'i he'ene kau ākonga, 'o ne pehē kiate kinaua, "Mo ō ki he kolo, pea 'e fakafetaulaki mai kiate kimoua 'ae tangata

'oku ne fua 'ae ipu vai: muimui 'iate ia. **14** Pea **31** Ka na'e 'asili ai 'ene lea fakamātoato, "Kapau ko e fale ko ia 'e hū ki ai ia, mo pehē ai ki he te u mate ai mo koe, 'e 'ikai 'aupito te u fakafisi'i 'eiki 'oe fale, "Oku pehē 'e he 'Eiki, "Kofa'ā 'ae koe." Pea na'e lea pehē foki 'akinautolu kotoa potu fale, 'aia teu kai ai mo 'eku kau ākonga pē. **32** Pea na'a nau hoko ki he potu na'e hingoa 'i he[kātoanga 'oe] Lakaatu." **15** Pea 'e fakahā ko Ketisemanī: pea pehē 'e ia ki he'ene kau 'e ia kiate kimoua 'ae potu lahi ki 'olunga, kuo ākonga, "Mou nonofo 'i henī, kae'oua ke u lotu." ngaohi mo teuteu: mo teuteu 'i ai ma'atautolu." **33** Pea ne 'ave 'e ia 'a Pita mo Semisi mo Sione, **16** Pea na'e 'alu atu 'ene ongo ākonga, 'o na pea kamata ilifia lahi, mo māfasia lahi 'aupito; hū ki he kolo, pea na 'ilo 'o hangē ko 'ene lea **34** Pea ne pehē kiate kinautolu, "Oku mamahi kiate kinaua: pea na teuteu ai 'a e [feilaulau 'oe] lahi 'aupito 'o hangē ka mate hoku laumālie: Lakaatu. **17** Pea 'i he efiafi na'a ne ha'u mo e mou tatali 'i henī, pea le'o." **35** Pea 'alu si'i atu toko hongofulu ma toko ua. **18** Pea 'i he'enau ia, 'o tō fakafo'ohifo ki he kelekele, pea ne kole, nofo 'o kai, na'e pehē 'e Sisu, "Ko e mo'oni 'oku 'o kapau 'e fa'a fai, pea laka 'ae feitu'u pō ko ou tala kiate kimoutolu, Ko homou tokotaha ia 'iate ia. **36** Pea pehē 'e ia, "Apā, Tamai, 'oku 'oku tau keinanga te ne lavaki'i au." **19** Pea na'a fa'a fai 'e koe 'ae me'a kotoa pē; ke ke 'ave 'ae nau mamahi leva, mo nau taki taha pehē kiate ipu ni 'iate au: kae'oua na'aku fa'itelihā au, ka ia, "Ko au ia?" Pea [pehē] 'e ha taha, "Ko au ko koe pe." **37** Pea ha'u ia, 'o ne 'ilo kuo nau ia?" **20** Pea lea ia, 'o pehēange kiate kinautolu, mohe, pea pehē 'e ia kia Pita, "Saimone, 'oku "Ko e tokotaha 'i he toko hongofulu ma toko ke mohe 'a koe? 'E 'ikai te ke fa'a le'o 'e koe ua, 'oku mā ala mo au ki he ipu. **21** Ko e mo'oni 'i he feitu'u pō 'e taha? **38** Mou le'o pea lotu, 'oku 'alu 'ae Foha 'oe tangata, 'o hangē ko ia telia na'a lava'i 'akimoutolu 'e he 'ahi'ahi. Ko e kuo tohi kiate ia: ka 'e mala'ia 'ae tangata ko ia mo'oni 'oku fie fai 'e he laumālie, ka 'oku vaivai 'aia 'oku ne lavaki'i 'ae Foha 'oe tangata! Na'e 'ae kakano." **39** Pea toe 'alu atu ia, 'o lotu, 'o lelei ki he tangata ko ia 'o ka ne 'ikai fanau'i ne fai pe 'ae lea ko ia. **40** Pea 'i he'ene ha'u, ia." **22** Pea 'i he'enau kai, na'e to'o 'e Sisu 'ae na'a ne 'ilo 'enau toe mohe, (he na'e māfasia mā, 'o ne tāpuaki, mo tofitofī, pea ne 'atu kiate honau mata,) pea 'ikai te nau 'ilo pe ko e hā kinautolu, 'o ne pehē, "To'o, 'o kai: ko eni hoku te nau lea 'aki kiate ia. **41** Pea ha'u ia ko hono sino." **23** Pea to'o 'e ia 'ae ipu inu, pea hili 'ene liunga tolu, 'o ne pehē kiate kinautolu, "Ma'u fakafeta'i, na'a ne 'atu kiate kinautolu: pea na'a pe ho'omou mohe, pea mālōlōlō: kuo lahi ia, kuo nau inu mei ai kotoa pē. **24** Pea pehē 'e ia kiate hokosia 'ae feitu'u pō: vakai, kuo lavaki'i 'ae kinautolu, "Ko hoku toto eni 'oe fuakava fo'ou, Foha 'oe tangata ki he nima 'oe kau angahala. 'aia 'oku lilingi koe'uhī ko e tokolahī. **25** Ko e **42** Tu'u hake, ke tau 'alu; vakai, 'oku 'i henī ia mo'oni 'oku ou tala kiate kimoutolu, 'E 'ikai te u 'oku ne lavaki'i au." **43** Pea lolotonga 'ene lea, toe inu 'i he fua 'oe vaine, kae'oua ke hokosia 'ae mo 'ene ha'u 'a Siutasi, ko e tokotaha 'oe toko 'aho ko ia te u inu fo'ou ai ia 'i he pule'āngā 'oe hongofulu ma toko ua, pea mo e fu'u kakai mo 'Otua." **26** Pea kuo hili 'enau fasi hiva, na'a nau ia, mo e ngaahi heletā mo e ngaahi 'akau, mei 'alu atu ki he mo'unga 'oe 'Olive. **27** Pea pehē he kau taula'eiki lahi mo e kau tangata tohi pea 'e Sisu kiate kinautolu, "'E tūkia 'akimoutolu mo e mātū'a. **44** Pea ko ia na'e lavaki'i ia kuo kotoa pē 'i he poōni 'iate au: he kuo tohi, 'Te u ne tuku 'ae faka'ilonga kiate kinautolu, 'o ne taa'i 'ae tauhi, pea 'e movetevete ai 'ae fanga pehē, "Ka 'ilonaga 'aia teu 'uma ki ai, ko ia ia: sipi." **28** "Kae hili 'eku toetu'u, te u mu'omu'a puke ia, 'o tataki atu." **45** Pea 'i he'ene hoko 'iate kimoutolu ki Kāleli." **29** Ka na'e pehē 'e Pita mai, pea ne 'alu leva kiate ia, 'o ne pehē, "'Eiki, kiate ia, "Kapau 'e tūkia kotoa pē, ka e 'ikai te u 'eiki;" pea 'uma kiate ia. **46** Pea na'a nau ala pehē au." **30** Pea pehēange 'e Sisu kiate ia, "Ko e honau nima kiate ia, 'o puke ia. **47** Pea ko e mo'oni 'oku ou tala atu kiate koe, Ko e 'aho ni, tokotaha 'iate kinautolu na'e tutu'u ['i ai], na'a 'io, 'i he pō ko eni, 'e te'eiki ai 'u'ua 'ae moa 'o ne unuhi 'ae heletā, 'o ne taa'i 'ae tamai'o'eiki tu'o ua, ka e liunga tolu ho'o fakafisi 'iate au." 'ae taula'eiki lahi, 'o motuhi hono telinga. **48**

Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate kinautolu, fefine kaunanga 'e taha 'ae taula'eiki lahi: 67
"He kuo mou omi ke puke au, mo e ngaahi Pea 'i he'ene mamata kia Pita 'oku ne mumū, heletā mo e ngaahi 'akau, 'o hangē ha kaiha'a? na'a ne sio kiate ia, mo ne pehē, "Ta ko koe foki 49 Na'aku 'i he falelotu lahi mo kimoutolu 'i na'a ke 'ia Sisu 'o Nāsaleti." 68 Ka na'e fakafisi he 'aho kotoa pē 'o akonaki, pea na'e 'ikai te ia, 'o pehē, "'Oku 'ikai te u 'ilo [ia], pea 'oku 'ikai mou puke au: ka [kuo pau] ke fakamo'oni 'ae te u 'ilo 'aia 'oku ke lea 'aki." Pea 'alu ia ki he ngaahi tohi." 50 Pea na'e li'aki ia 'ekinautolu fale 'itu'a; pea 'u'ua 'ae moa. 69 Pea toe mamata kotoa pē, ka nau feholaki. 51 Pea na'e muimui kiate ia 'ae fefine kaunanga, pea kamata pehē 'e 'iate ia 'ae talavou 'e tokotaha, kuo vala 'aki 'ae ia kiate kinautolu na'e tutu'u 'i ai, ko e taha eni tupenu pea na'e puke ia 'e he kau talavou: 52 'okinautolu. 70 Pea toe fakafisi ia. Pea fuoloa Pea si'aki 'e ia 'ae tupenu, kae hola telefua 'iate si'i, pea toe pehē 'ekinautolu na'e tutu'u 'i ai kia kinautolu. 53 Pea na'a nau tataki atu 'a Sisu ki Pita, "Ko e mo'oni ko e [taha] koe 'akinautolu; he taula'eiki lahi: pea na'e fakataha mo ia 'ae he ko e Kāleli koe, pea 'oku tatau [mo ia] ho'o kau taula'eiki lahi kotoa pē mo e mātu'a mo e lea." 71 Ka na'e kamata kape ia mo fuakava, 'o kau tangata tohi. 54 Pea muimui mama'o atu pehē, "'Oku 'ikai te u 'ilo 'ae tangata ni 'oku kiate ia 'a Pita, ki he fale 'oe taula'eiki lahi: pea mou lea ki ai." 72 Pea na'e 'u'ua 'ae moa ko hono nofo ia mo e kau tamaio'eiki, 'o ne mumū 'i he liunga ua. Pea manatu 'a Pita ki he lea 'aia na'e afi. 55 Pea kumi 'e he kau taula'eiki lahi mo lea 'aki 'e Sisu kiate ia, "'E te'eki ai liunga ua 'ae e kau fakamaau kotoa pē, 'ae fakamo'oni kia 'u'ua 'ae moa, kae liunga tolu ho'o fakafisi 'iate au." Pea 'i he'ene manatu [ki ai], na'a ne tangi.

He na'e fakamo'oni loi kiate ia 'ae tokolahi, ka na'e 'ikai fai tatau 'a 'enau fakamo'oni. 57 Pea tu'u hake 'ae ni'ihī, 'onau fakamo'oni loi kiate ia, 'o pehē, 58 "Na'a mau fanongo ki he'ene pehē, 'Te u veteki 'ae falelotu lahi ni kuo ngaohi 'aki 'ae nima, pea 'i he 'aho 'e tolu langa ha taha kehe, kae 'ikai 'aki 'ae nima.'" 59 Ka na'e 'ikai fai tatau foki 'enau fakamo'oni. 60 Pea tu'u hake 'ae taula'eiki lahi 'i he ha'oha'onga, 'o ne fehu'i kia Sisu, 'o pehē, "'Oku 'ikai te ke lea [ki ai]? Ko e hā eni 'oku fakamo'oni 'ekinautolu ni kiate koe?" 61 Ka na'e longo pē ia, 'o 'ikai si'i lea. Pea toe fehu'i 'ae taula'eiki lahi kiate ia, 'o ne pehē, "Ko koe ko e Kalaisi, ko e 'Alo 'oe Monū'ia?" 62 Pea pehē 'e Sisu, "Ko au ia: pea te mou mamata ki he Foha 'oe tangata 'oku nofo ia 'i he nima to'omata'u 'oe māfimafi, pea mo 'ene ha'u mo e ngaahi 'ao 'oe langi." 63 Pea toki haehae 'e he taula'eiki lahi hono kofu, 'o pehē, "He koe'uma'ā mo ha kau fakamo'oni kehe? 64 Kuo mou fanongo ki he lea fie 'Otua: ko e hā homou loto?" Pea nau loto taha kotoa pē 'e totonu ke mate. 65 Pea kamata 'a'anu 'ae ni'ihī kiate ia, pea ke 'ufi'ufi hono mata, 'o taa'i ia, pea nau pehē kiate ia, "Kikite!" Pea sipi'i ia 'e he kau tamaio'eiki 'aki honau 'ao finima. 66 Pea 'i he kei nofo 'a Pita 'i he fale 'i lalo, ne ha'u 'ae

15 Pea pongipongi hake ai, na'e fakakaukau leva 'ae kau taula'eiki lahi, fakataha mo e mātu'a mo e kau tangata tohi mo e kau fakamaau kotoa pē, pea na'e ha'i 'a Sisu, 'o 'ave, mo tukuange kia Pailato. 2 Pea pehē 'e Pailato kiate ia, "Ko e tu'i koe 'oe kakai Siu?" Pea lea ia, 'o pehēange kiate ia, "Ko ia pe." 3 Pea talatalaaiki'i ia 'e he kau taula'eiki lahi 'i he ngaahi me'a lahi. 4 Pea toe fehu'i 'e Pailato kiate ia, 'o pehē, "'Oku 'ikai te ke lea ki ha me'a? Vakai ki hono lahi 'oe ngaahi me'a 'oku nau fakamo'oni kiate koe." 5 Ka na'e 'ikai si'i lea 'a Sisu ki ha me'a; pea ofo ai 'a Pailato. 6 Pea ko e kātoanga [ko ia] na'a ne tukuange ai kiate kinautolu ha pōpula 'e tokotaha, 'aia te nau loto ki ai. 7 Pea na'e ai 'a e[tokotaha] ko Palāpasa hono hingoa, kuo ha'i fakataha mo kinautolu na'a nau kau mo ia 'i he angatu'u, mo nau fai 'ae fakapō 'i he angatu'u. 8 Pea 'ioho le'o lahi 'ae kakai, 'onau kamata tala[ke ne fai] 'o hangē ko ia na'a ne fa'a fai kiate kinautolu. 9 Ka na'e lea 'a Pailato, 'o pehēange kiate kinautolu, "Ko homou loto ke tukuange kiate kimoutolu 'ae Tu'i 'oe kakai Siu?" 10 He na'a ne 'ilo ko e me'a 'i he meheka kuo tukuange ai ia 'e he kau taula'eiki lahi. 11 Ka na'e ue'i 'ae kakai 'e he kau taula'eiki lahi, ke ne tuku mai 'a Palāpasa pe

kiate kinautolu. **12** Pea toe lea ‘a Pailato, ‘o ne lahi, ‘o nau fepehē‘aki ‘iate kinautolu mo e kau pehēange kiate kinautolu, “Ka ko e hā homou tangata tohi, “Na‘a ne fakamo‘ui ‘ae kakai; ka loto ke u fai kiate ia ‘aia ‘oku mou ui ko e Tu‘i ‘oku ‘ikai te ne fa‘a fakamo‘ui ia. **32** Tuku ke ‘oe kakai Siu?” **13** Pea na‘a nau toe kalanga, ‘alu hifo eni ‘a Kalaisi ko e Tu‘i ‘o ‘Isileli mei “Tutuki ia ki he ‘akau.” **14** Pea toki pehē ‘e he ‘akau, koe‘uhi ke mau mamata mo tui.” Pea Pailato kiate kinautolu, “Koe‘uma‘ā, ko e hā ‘ae ko kinaua na‘e tutuki ki he ‘akau mo ia ne na kovi kuo ne fai?” Pea na‘a nau ‘āsili kalanga ai manuki‘i ia. **33** Pea ‘i he hokosia hono ono ‘oe ‘aupito, “Tutuki ia ki he ‘akau.” **15** Pea ko e me‘a feitu‘ula‘ā, na‘e fakapo‘uli ‘ae fonua kotoa ‘o ‘i he fie fakafiemālie ‘e Pailato ki he kakai, na‘a a‘u ki hono hiva ‘oe feitu‘ula‘ā. **34** Pea ‘i hono ne tukuange ‘a Palāpasa kiate kinautolu, pea hiva ‘oe feitu‘ula‘ā na‘e tangi le‘o lahi ‘a Sisu, hili ‘ene kau‘imaea ‘a Sisu, na‘a ne tukuange[ia] ‘o pehē, “Ilai, Ilai, lama sapakatani?” ‘Aia ko ke tutuki ki he ‘akau. **16** Pea na‘e tataki ia ‘e he hono ‘uhinga, “Ko hoku ‘Otua, ko hoku ‘Otua, kau tau ki he potu fale na‘e ui ko e fale faka‘eiki, ko e hā kuo ke li‘aki ai au?” **35** Pea ko honau ‘onau fakataha ‘ae kautau kotoa. **17** Pea na‘a nau ni‘ihi na‘e tutu‘u [‘i ai], ‘i he‘enau fanongo, na‘a fakakofu‘aki ia ‘ae kulokula, ‘o lanlaga ‘ae tatā nau pehē, “Vakai, ‘oku ne ui kia ‘Ilaisiā.” **36** Pea ‘aki ‘ae ‘akau talatala, ‘o ‘ai kiate ia. **18** Mo nau lele ‘ae tokotaha, ‘o ne unu ‘ae oma ki he vai kamata fetapa kiate ia, “Si‘oto‘ofa, Tu‘i ‘oe kakai mahi, ‘o ‘ai ia ki he va‘a kaho, mo ‘ohake ke ne Siu!” **19** Pea na‘a nau taa‘i ‘aki [ia] ‘ae va‘a kaho inu, mo ne pehē, “Tuku ai pe; ke tau vakai, pe ‘i hono mata, ‘o ‘a‘anu kiate ia, pea tū‘ulutui ha‘u ‘a ‘Ilaisiā ke tuku hifo ia.” **37** Pea tangi le‘o mo hū kiate ia. **20** Pea kuo nau manuki‘i ia, pea lahi ‘a Sisu, pea ne tuku hake hono laumālie. **38** nau to‘o ‘iate ia ‘ae kulokula, kae ‘ai kiate ia Pea na‘e mahae ua ‘ae puipui ‘oe falelotu lahi, hono kofu ‘o‘ona, ‘o tataki atu ia ke tutuki ki he mei hono potu ‘i ‘olunga ‘o ‘a‘u ki lalo. **39** Pea ‘i ‘akau. **21** Pea na‘a nau pule ke fua hono ‘akau he mamata ‘ae ‘eikitau, na‘e tu‘u ‘o hangatonu ‘e he tokotaha ko Saimone ko e Sailini, ko e atu kiate ia, kuo pehē ‘a ‘ene tangi, mo e tuku tamai ‘a ‘Aleksānita mo Lufusi, ‘i he‘ene ‘alu hake ‘a hono laumālie, ne ne pehē, “Tā ko e ange ai, ko ‘ene ha‘u mei he tuku‘uta. **22** Pea mo‘oni ko e ‘Alo ‘oe ‘Otua ‘ae tangata ni.” **40** na‘a nau ‘omi ia ki he potu ko Kolokota, ‘aia Na‘e ai mo e kau fefine na‘a nau sio mai mei ko hono ‘uhinga, “Ko e potu ‘oe ‘ulupoko.” **23** he mama‘o: pea na‘e ‘iate kinautolu ‘a Mele Pea na‘a nau ‘atu ‘ae inu kiate ia ko e uaine, Makitaline, mo Mele ko e fa‘ē ‘a Semisi si‘i pea kuo hu‘i ‘aki ‘ae mula: ka na‘e ‘ikai te ne ma‘u mo Sose, mo Salome; **41** (‘Akinautolu foki na‘a ia. **24** Pea kuo nau tutuki ia ki he ‘akau, pea nau muimui kiate ia, mo tauhi ia ‘i he‘ene ‘i nau vahevahe hono ngaahi kofu, mo talotalo ki Kāleli;) pea mo e kau fefine tokolahī, na‘a nau ai, [ke ‘ilonga] ‘a ia ‘e ma‘u ‘e he tangata taki ‘alu hake mo ia ki Selūsalema. **42** Pea kuo efiafi taha. **25** Pea ko hono tolu ia ‘oe feitu‘ula‘ā, na‘a ai, pea koe‘uhi ko e teuteu, ‘aia ko e ‘aho ‘oku nau tutuki ai ia ki he ‘akau. **26** Pea na‘e tohi ‘i mu‘a ‘i he [‘aho] Sāpate, **43** Na‘e ‘alu loto mālohi ‘olunga ‘ae tohi ‘o hono talakovī‘i, KO E TU‘I ‘OE ‘a Siosefa ‘o ‘Alementea, ko e fakamaau ongolelei, KAKAI SIU. **27** Pea na‘a nau tutuki ki he ‘akau pea na‘e tatali foki ia ki he pule‘anga ‘oe ‘Otua, fakataha mo ia ‘ae ongo kaiha‘a ‘e toko ua: ko e ‘o ne kole meia Pailato ‘ae sino ‘o Sisu. **44** Pea taha ‘i he nima to‘omata‘u, mo e taha ‘i hono ofo ‘a Pailato ‘i he‘ene pekia vave: pea ne ui to‘ohema. **28** Pea na‘e fakamo‘oni ai ‘ae tohi, ‘ae ‘eikitau, ‘o fehu‘i ki ai pe kuo fuoloa ange ‘aia ‘oku pehē, “Pea na‘e lau ia fakataha mo e ‘ene pekia. **45** Pea kuo ne ‘ilo[ia] mei he ‘eikitau, kau angahala.” **29** Pea manuki‘i ia ‘ekinautolu pea ne ‘atu ‘ae sino kia Siosefa. **46** Pea fakatau na‘e fe‘alu‘aki, ‘i he kalokalo honau ‘ulu, mo ‘e ia ‘ae tupenu mahu‘inga lelei, mo vete hifo e pehē, “A koe, ‘oku ke maumau‘i ‘ae falelotu ia, ‘o fakakoloa‘aki [ia] ‘ae tupenu mahu‘inga, lahi, mo [toe] langa ia ‘i he ‘aho ‘e tolu, **30** pea fakatokoto ia ‘i he fonualoto kuo tā ‘i he Fakamo‘ui koe, pea ke ‘alu hifo mei he ‘akau.” maka, pea ne teketeka‘i ‘ae maka ki he matapā **31** Pea manuki pehē foki ‘e he kau taula‘eiki ‘oe fonualoto. **47** Pea ko Mele Makitaline mo

Mele[ko e fa'ē] 'a Sose, ne na mamata ki he potu 'e mo'ui; ka ko ia ia 'e 'ikai tui, 'e mala'ia. 17
kuo fakatokoto ai[ia].

16 Pea 'i he hili 'ae Sāpate, kuo fakatau 'e

Mele Makitaline, mo Mele ko e fa'ē 'a Semisi, mo Salome, 'ae ngaahi 'akau namu lelei, koe'uhu ke nau omi 'o fakatolonga'aki ia. 2 Pea 'i he hengihengi 'oe 'uluaki ['aho] 'oe uike, na'a nau omi ki he fonualoto, fe'unga mo e 'alu hake 'ae la'ā. 3 Pea na'a nau fepehē'aki, "Ko hai te ne teketeke'i ma'atautolu 'ae maka mei he matapā 'oe fonualoto?" 4 Pea 'i he'enau sio, na'a nau 'ilo kuo teka'i atu 'ae maka: he na'e lahi 'aupito ia. 5 Pea 'i he hū ki he fonualoto, na'a nau mamata ki ha talavou 'oku nofo 'i he potu to'omata'u, kuo kofu'aki 'ae kofu tōtōlofa mo hinehina; pea na'a nau ilifia. 6 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Oua te mou ilifia: 'Oku mou kumi 'a Sisu 'o Nāsaleti, 'aia na'e tutuki ki he 'akau: kuo tu'u hake ia; 'oku 'ikai 'i henihenihina; vakai ki he potu na'a nau fakatokoto ai ia. 7 Ka mou ō, 'o fakahā ki he'ene kau ākonga mo Pita, 'oku mu'omu'a ia 'iate kimoutolu ki Kāleli; te mou mamata kiate ia 'i ai, 'o hangē ko 'ene tala kiate kimoutolu." 8 Pea na'a nau hū leva kitu'a, 'o feholaki mei he fonualoto; he na'a nau tetetete mo ilifia: pea 'ikai te nau lea si'i ki ha taha; he na'a nau manavahē. 9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Pea kuo toetu'u 'a [Sisu] 'i he hengihengi 'oe 'uluaki ['aho] 'oe uike, na'a ne tomu'a fakahā ia kia Mele Makitaline, 'aia ne ne kapusi mei ai 'ae tēvolo 'e toko fitu. 10 Pea 'alu ia 'o fakahā kiate kinautolu na'a nau 'iate ia, lolotonga 'enau mamahi mo tangi. 11 Pea ko kinautolu, 'i he'enau fanongo kuo mo'ui ia, pea kuo mamata ia [ki ai], na'e 'ikai te nau tui. 12 Pea hili eni ne hā ia 'i he anga 'e taha ki honau tokoua, 'i he'ena ō 'o fononga ki he potu tuku'uta. 13 Pea na'a na ō, 'o fakahā [ia] kiate kinautolu; ka na'e 'ikai te nau tui kiate kinaua. 14 Pea hili ia, na'a ne hā ki he toko hongofulu ma tokotaha 'i he'enau nofo 'o kai, 'o ne valoki'i 'enau ta'etui mo loto fefeka, ko e me'a 'i he'enau ta'etui kiate kinautolu na'a nau mamata kiate ia 'i he hili 'ene toetu'u. 15 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Mou 'alu ki māmani kotoa pē, 'o malanga'aki 'ae ongoongolelei ki he kakai fulipē. 16 Ko ia ia 'e tui mo papitaiso,

Pea ko e ngaahi faka'ilonga eni 'e hoko kiate kinautolu 'oku tui: Te nau kapusi 'ae kau tēvolo 'i hoku huafa; te nau lea 'aki 'ae ngaahi lea fo'ou; 18 Te nau to'o hake 'ae ngaahi ngata; pea kapau te nau inu ha me'a fakamate, 'e 'ikai kovi ia kiate kinautolu; te nau hilifaki nima ki he mahaki, pea te nau mo'ui." 19 Ko ia hili 'ae lea 'ae 'Eiki kiate kinautolu, nā e mā'u hake ia ki he langi 'o nofo 'i he nima to'omata'u 'oe 'Otua. 20 Pea na'a nau 'alu atu, 'o malanga 'i he potu kotoa pē, pea na'e ngāue 'ae 'Eiki mo [kinautolu], 'o ne fakamo'oni 'ae folofola 'aki 'ae ngaahi faka'ilonga na'e hoko. 'Emeni.

Luke

1 Ko e me'a 'i he fai 'e he tokolahi ke tohi fakaholo hono fakamatala 'oe ngaahi me'a ko ia 'oku tui mo'oni ki ai 'iate kitautolu, **2** 'O hangē ko ia kuo tuku mai kiate kitautolu, 'ekinautorolu na'e mamata pau [ki ai], pea hoko ko e kau faifekau 'oe folofola, talu hono kamata'anga; **3** 'E Tiofilusi lelei, ko e me'a 'i he'eku kumi fakatotolo ki he me'a kotoa pē talu hano kamata'anga, 'oku ou loto ai ke u tohi fakaholo atu ia kiate koe, **4** Koe'uh i ke ke 'ilo hono mo'oni 'oe ngaahi me'a ko ia, 'aia kuo akonekina ai koe. **5** NA'E ai 'i he ngaahi 'aho 'o Helota, ko e tu'i 'o Siutea, 'ae taula'eiki 'e taha, 'i he lakanga 'o 'Apia, ko Sakalaia hono hingoa: pea ko hono uaifi na'e mei he ngaahi 'ofefine 'o 'Elone, pea ko 'Ilisapeti hono hingoa. **6** Pea na'a na angatonu fakatou'osi pe he 'ao 'oe 'Otua, 'o na 'alu ta'ehala 'i he ngaahi fekau mo e tu'utu'uni kotoa pē 'ae 'Eiki. **7** Pea na'e 'ikai ha'ana tama, koe'uh i na'e pa'a 'a 'Ilisapeti, pea kuo na motu'a fakatou'osi pe. **8** Pea pehē, 'i he'ene fai ki he ngāue fakataula'eiki, 'i he 'ao 'oe 'Otua, 'i he lakanga 'o hono vahe, **9** Ko hono lakanga, 'o hangē ko hono anga 'oe ngāue fakataula'eiki, ke tutu 'ae me'a namu lelei 'i he'ene hū ki he potu tapu 'ae 'Eiki. **10** Pea na'e lotu 'ae fu'u kakai kotoa pē 'itu'a, 'i he lolotonga ['ae tutu] 'oe 'akau namu lelei. **11** Pea na'e hā mai kiate ia ha 'āngelo 'ae 'Eiki, 'oku tu'u ia 'i he potu fakato'omata'u 'oe 'esifeilaualau 'oe 'akau namu lelei. **12** Pea tāfu'ua 'a Sakalaia 'i he'ene mamata [ki ai], pea tō kiate ia 'ae manavahē. **13** Ka na'e pehē 'e he 'āngelo kiate ia, "Sakalaia, 'oua te ke manavahē, he kuo tau ho'o lotu; pea 'e fā'ele'i 'e ho uaifi ko 'Ilisapeti, 'ae tama kiate koe, pea te ke ui hono hingoa ko Sione. **14** Pea te ke ma'u ai 'ae fiefia mo e nekeneka; pea 'e fiefia 'ae tokolahi 'i he'ene fanau'i. **15** Koe'uh i e lahi ia 'i he 'ao 'oe 'Eiki, pea 'e 'ikai te ne inu 'ae uaine pe ha inu fakakona; pea 'e fonu ia 'i he Laumālie Mā'oni'oni, 'io, mei he manāva 'o 'ene fa'ē. **16** Pea 'e fakatafoki 'e ia 'ae tokolahi 'oe fanau 'a 'Isileli ki he 'Eiki ko honau 'Otua. **17** Pea 'e mu'omu'a ia 'iate ia 'i he anga mo e mālohi 'o 'Ilaisiā, 'Ke fakatafoki 'ae loto 'oe mātū'a ki he fānau,' mo e talangata'a ki he poto 'oe angatonu; ke teu'i 'ae kakai ke lelei ma'ae 'Eiki."

18 Pea pehē 'e Sakalaia ki he 'āngelo, "Te u 'ilo i he hā 'ae me'a ni? He ko e tangata motu'a au, pea kuo lahi 'ae ta'u 'o hoku uaifi." **19** Pea lea 'ae 'āngelo, 'o pehēange kiate ia, "Ko au Kepaleli, 'oku ou tu'u 'i he 'ao 'oe 'Otua; pea kuo fekau au ke u lea kiate koe, mo fakahā kiate koe 'ae ngaahi me'a fakafiebia ni. **20** Pea vakai, te ke noa koe, 'e 'ikai te ke fa'a lea, 'o a'u ki he 'aho 'e hoko ai 'ae ngaahi me'a ni, ko e me'a 'i ho'o ta'etui ki he'eku ngaahi lea, 'aia 'e fakamo'oni 'i hono kuonga." **21** Pea na'e tatali 'ae kakai kia Sakalaia, pea na'a nau ofo 'i he'ene tuai mai mei he potu tapu. **22** Pea kuo ha'u ia kitu'a, pea 'ikai te ne fa'a lea kiate kinautorolu: pea nau 'ilo ai kuo hā mai ha me'a kiate ia 'i he potu tapu: he na'e kamokamo ia kiate kinautorolu, pea ta'elea. **23** Pea pehē, 'i he [toki] hili 'ae ngaahi 'aho 'o 'ene ngāue, na'e 'alu ia ki hono fale. **24** Pea hili 'ae ngaahi 'aho ko ia, na'e tuitu'ia 'a hono uaifi ko 'Ilisapeti, pea na'e nofo ia 'i he lilo, 'i he māhina 'e nima, 'o ne pehē, **25** "Kuo fai pehē 'e he 'Eiki kiate [au], 'i he ngaahi 'aho na'a ne vaki'i [au], ke to'o ['iate au] hoku manuki'anga 'i he kakai." **26** Pea 'i hono ono 'oe māhina, na'e fekau 'e he 'Otua 'ae 'āngelo ko Kepaleli ki he kolo 'e taha 'i Kāleli, ko Nāsaleti hono hingoa, **27** ki ha tāupo'ou 'i he fale 'o Tevita, kuo fakanofo ki he tangata na'e hingoa ko Siosefa; pea ko e hingoa 'oe tāupo'ou ko Mele. **28** Pea ha'u 'ae 'āngelo kiate ia, 'o ne pehē, "Si'oto'ofa, 'oku ke 'ofeina lahi, 'oku 'iate koe 'ae 'Eiki: 'oku ke monū'ia 'i he fefine [fulipē]." **29** Pea kuo mamata ia [ki ai], pea tāfu'ua ia 'i he'ene lea, mo ne fifili 'i hono loto, pe ko e hā hono 'uhinga 'oe fetapa ko ia. **30** Pea pehē 'e he 'āngelo kiate ia, "Mele, 'oua 'e manavahē: he 'oku ke 'ofeina mei he 'Otua. **31** Pea vakai, te ke tuitu'ia 'i [ho] manāva, pea fā'ele'i 'ae tama, pea ke ui hono huafa ko Sisu. **32** Pea 'e lahi ia, pea 'e ui ia ko e 'Alo 'oe Fungani Mā'olunga; 'e ange kiate ia 'e he 'Eiki ko e 'Otua 'ae nofo'a 'o 'ene tamai ko Tevita: **33** Pea 'e pule ia ki he fale 'o Sēkope 'o ta'engata; pea 'e 'ikai hano ngata'anga 'o 'ene pule." (aiōn g165) **34** Pea pehē 'e Mele ki he 'āngelo, "'E fēfē ai 'ae me'a ni, he'eku 'ikai te u 'iloa ha tangata?" **35** Pea lea 'ae 'āngelo, 'o pehēange kiate ia, "'E hoko mai 'ae

Laumālie Mā'oni'oni kiate koe, pea 'e fakamalū **lea ki he'etau ngaahi tamai."** (aiōn g165) **56** Pea koe 'e he mālohi 'oe Fungani Mā'olunga; pea na'a na nonofo mo Mele 'i he māhina nai 'e ko ia foki 'e ui ai 'ae hako mā'oni'oni te ke tolu, pea [toki] 'alu ia ki hono fale. **57** Pea kuo fā'ele'i ko e 'Alo 'oe 'Otua. **36** Pea vakai, ko ho hokosia 'ae 'aho ke fā'ele ai 'a 'Ilisapeti; pea kāinga ko 'Ilisapeti, kuo tuitu'ia ia 'i he tama 'i fā'ele'i 'e ia 'ae tama. **58** Pea fanongo 'a hono he'ene motu'a: pea ko hono ono mahina eni kaungā'api mo hono kāinga, kuo fakahā 'e he 'o ia na'e ui koe pa'a. **37** He 'oku 'ikai ha me'a 'Eiki 'ae 'alo'ofa lahi kiate ia; pea nau fiefia 'e faingata'a ki he 'Otua." **38** Pea pehē 'e Mele, mo ia. **59** Pea pehē, 'i hono 'aho valu na'a nau "Vakai, ko e kaunanga [au] 'ae 'Eiki; ke hoko mai omi ke kamū 'ae tamasi'i; pea na'a nau ui ia ko kiate au 'o hangē ko ho'o lea. Pea na'e 'alu 'ae Sakalaia, 'o hangē ko e hingoa 'o 'ene tamai. **60** 'āngelo 'iate ia." **39** Pea tu'u hake 'a Mele, 'i he Pea leaange 'ene fa'ē, 'o ne pehē, "E 'ikai, kae ui ngaahi 'aho ko ia, 'o 'alu fakavave ki he fonua ia ko Sione." **61** Pea na'a nau pehē kiate ia, "Oku mo'unga, ki ha kolo 'o Siuta; **40** Pea na'e hū ia 'ikai hao kāinga 'oku ui 'i he hingoa ko ia." **62** ki he fale 'o Sakalaia, 'o fetapa kia 'Ilisapeti. Pea nau kamokamo ki he'ene tamai, pe ko e hā **41** Pea na'e pehē, kuo fanongo 'a 'Ilisapeti ki hono loto ke ui ia. **63** Pea ne me'a ke 'omi 'ae he fetapa 'a Mele, pea hopohopo 'ae tama 'i tohi'anga, pea tohi 'e ia, 'o pehē, "Ko Sione hono hono manāva; pea fakafonu 'a 'Ilisapeti 'i he hingoa." Pea na'a nau ofo ai kotoa pē. **64** Pea Laumālie Mā'oni'oni: **42** Pea na'e lea 'aki 'e ia mato'o leva hono ngutu, pea mo hono 'elelo, 'ae le'o lahi, 'o ne pehē, "Oku ke monū'ia koe pea lea ia 'o fakamālō ki he 'Otua. **65** Pea na'e 'i he fefine [kotoa pē] pea 'oku monū'ia mo e tō 'ae manavahē ki he kakai kotoa pē na'a nau fua 'o ho manāva. **43** Pea 'oku fēfē nai eni kiate nonofo 'i he potu ko ia: pea na'e ongoongoa ai au, koe'uhu kuo ha'u 'ae fa'ē 'a hoku 'Eiki kiate 'ae ngaahi me'a ni kotoa pē 'i he fonua mo'unga au? **44** Pea vakai, kuo ongo leva 'ae le'o 'a ho'o kotoa pē 'o Siutea. **66** Pea ko kinautolu kotoa fetapa ki hoku telinga, pea hopohopo fiefia 'ae pē na'e fanongo ki ai, na'a nau fifili 'i honau tama 'i hoku manāva. **45** Pea 'oku monū'ia 'aia loto, mo pehē, "E fēfē nai 'ae anga 'ae tama ni!" kuo tui: koe'uhu 'e fakamo'oni 'ae ngaahi me'a Pea na'e 'iate ia 'ae nima 'oe 'Eiki. **67** Pea na'e ko ia 'aia na'e fakahā kiate ia mei he 'Eiki." **46** fakafonu 'a 'ene tamai ko Sakalaia 'i he Laumālie Pea pehē 'e Mele, "Oku fakahikihiki 'ae 'Eiki 'e Mā'oni'oni, pea kikite ia, 'o pehē, **68** "Fakafeta'i hoku laumālie, **47** Pea 'oku fiefia hoku laumālie ki he 'Eiki ko e 'Otua 'o 'Isileli; He kuo ne 'a'ahi 'i he 'Otua ko hoku fakamo'ui. **48** He kuo ne mo hahu'i 'a hono kakai, **69** Pea kuo ne fokotu'u vakai 'e ia 'ae vaivai 'a 'ene kaunanga: Vakai, 'e ia 'ae mālohi 'oe fakamo'ui kiate kitautolu, ngata mei he 'aho ni 'e ui au ko e monū'ia 'e 'I he fale 'o 'ene tamaio'eiki ko Tevita; **70** 'O he ngaahi to'utangata kotoa pē. **49** He ko ia **hangē** ko 'ene folofola 'i he ngutu 'o 'ene kau 'oku māfimafi kuo ne fai kiate au 'ae ngaahi **palōfita** mā'oni'oni, Na'e ai talu 'ae tupu'anga me'a lahi; pea 'oku mā'oni'oni hono huafa. **50** 'o māmanai: (aiōn g165) **71** Koe'uhu ke fakamo'ui Pea 'oku 'iate kinautolu 'oku manavahē kiate 'akautolu mei hotau ngaahi fili, Mo e nima ia 'a 'ene 'alo'ofa Mei he to'utangata ki he 'okinautolu kotoa pē 'oku fehi'a kiate kitautolu; to'utangata. **51** Kuo fakahā mai 'e ia 'ae mālohi **72** Ke fakamo'oni 'ae 'alo'ofa ki he'etau mātu'a, 'o hono nima; Pea kuo veteki 'e ia 'ae laukau 'i Mo manatu ki he'ene fuakava mā'oni'oni; **73** 'Ae he ngao'i 'a honau loto. **52** Kuo fakahifo 'e ia fuakava 'aia na'a ne fuakava 'aki ki he'etau tamai 'ae mālohi mei he ngaahi nofo'anga, Pea kuo ko 'Epalahame, **74** Ke tuku 'e ia kiate kitautolu, ne hakeaki'i 'akinautolu na'e mā'ulalo. **53** Kuo Ke tau hao mei he nima 'o hotau ngaahi fili, Pea fakamākona 'e ia 'ae fiekaia, 'aki 'ae ngaahi me'a tau tauhi ia ta'emanavahē, **75** 'I he mā'oni'oni lelei; Ka ne teke'i atu 'ae ma'ume'a ke masiva. **54** mo e angatonu 'i hono 'ao, 'i he 'aho kotoa Kuo tokoni 'e ia 'a 'ene tamaio'eiki ko 'Isileli, 'I pē 'o 'etau mo'ui. **76** Pea ko koe, 'e tama, 'e ui he'ene manatu ki he 'alo'ofa; **55** Kia 'Epalahame, koe ko e palōfita 'oe Fungani Mā'olunga: He te mo hono hako 'o lauikuonga, 'O hangē ko 'ene ke mu'omu'a 'i he 'ao 'oe 'Eiki ke teuteu hono

hala; **77** Ke faka'ilo 'ae fakamo'ui ki hono kakai na'e fepehē'aki 'e he kau tauhi pipi, "Ke tau 'i he fakamolemole 'o 'enau hia, **78** Ko e me'a ō eni ki Petelihemā, 'o mamata ki he me'a ni 'i he 'alo'ofa ongongofua 'a hotau 'Otua; 'Aia kuo fai, 'aia kuo fakahā mai 'e he 'Eiki kiate kuo hoko mei ai 'ae hengihengi 'oe 'aho mei kitautolu." **16** Pea na'a nau omi fakavave, 'o 'ilo 'olunga kiate kitautolu, **79** Ke fakamaama kiate 'a Mele, mo Siosefa, mo e tama 'oku tokoto 'i he kinautolu 'oku nofo 'i he fakapo'uli mo e 'ata 'ai'anga kai 'oe manu. **17** Pea kuo nau mamata, 'oe mate, Ke fakahinohino hotau va'e ki he hala pea nau ongoongoa 'ae lea na'e fakahā kiate 'oe fiemālie." **80** Pea na'e tupu 'ae tama, pea kinautolu 'i he tama ni. **18** Pea ofo ai 'akinautolu faka'a'au 'o mālohi 'i he laumālie, pea na'a ne i kotoa pē na'e fanongo 'i he ngaahi me'a ko ia he toafa 'o a'u ki he 'aho na'a ne fakahā ai ia ki na'e fakahā 'e he kau tauhi pipi kiate kinautolu. 'Isileli.

2 Pea pehē, na'e fai 'ae fono 'e Sisa 'Aokositusi, 'i he ngaahi 'aho ko ia, ke tohi 'ae kakai kotoa pē 'oe pule'anga. **2** (Pea na'e fuofua fai 'ae tohi ni 'i he pule 'a Kilinio 'i Silia.) **3** Pea na'e taki taha 'alu 'ae kakai kotoa pē ki hono potu, ke tohi ai ia. **4** Pea 'alu hake foki 'a Siosefa mei Kāleli, mei he kolo ko Nāsaleti, ki Siutea, ki he Kolo 'o Tevita, 'oku ui ko Petelihemā; (he na'a ne 'oe fale mo e fa'ahinga 'o Tevita;) **5** Ke tohi ia mo hono uaifi ko Mele, na'e fakanofo, kuo feitama ia. **6** Pea na'e lolotonga 'ena 'i ai, pea pehē, kuo kakato hono ngaahi 'aho ke fā'ele ai ia. **7** Pea fā'ele 'i 'e ia 'ae tama ko hono 'olopo'ou, pea ne takatakai 'aki ia 'ae kofu, 'o fakatokoto ia 'i he 'ai'anga kai 'oe manu; koe'uhī na'e 'ikai te nau hao 'i he fale talifononga. **8** Pea na'e 'i he fonua ko ia 'ae kau tauhi pipi 'oku nofo 'i he ngoue, 'o le'ohi 'enau fanga pipi 'i he po'uli. **9** Pea 'iloange, na'e tu'u mai kiate kinautolu 'ae 'āngelo 'ae 'Eiki, pea malama 'ae nāunau 'oe 'Eiki 'o takatakai 'akinautolu: pea na'a nau manavahē 'aupito. **10** Pea pehē 'e he 'āngelo kiate kinautolu, "Oua 'e manavahē: vakai, he 'oku ou 'omi kiate kimoutolu 'ae ongoongolelei 'oe fiefia lahi, 'aia 'e hoko ki he kakai fulipē. **11** He kuo 'alo'i kiate kimoutolu 'i he 'aho ni, 'i he Kolo 'o Tevita, 'ae Fakamo'ui, 'aia ko Kalaisi ko e 'Eiki. **12** Pea ko e faka'ilonga eni kiate kimoutolu; te mou 'ilo 'ae tamasi'i kuo takatakai 'aki ia 'ae kofu, pea tokoto ia 'i he 'ai'anga kai 'oe manu." **13** Pea fakafokifā pe kuo 'i he 'āngelo 'ae tokolahi 'oe kau 'āngelo mei he langi, 'onau fakamālō ki he 'Otua, 'o pehē, **14** "Fakafeta'i ki he 'Otua 'i 'olunga, Pea 'i māmanī 'ae melino, ko e 'ofa ki he kakai." **15** Pea pehē, 'i he liliu ange 'ae kau 'āngelo ki he langi meiate kinautolu,

19 Ka na'e fa'oa 'e Mele 'ae ngaahi me'a ni kotoa pē ki hono loto, 'o fifili ki ai. **20** Pea na'e liu mai 'ae kau tauhi pipi, 'o fakamālō mo fakafeta'i ki he 'Otua, koe'uhī ko e ngaahi me'a kotoa pē kuo nau fanongo mo mamata ai, 'o hangē ko ia ne fakahā kiate kinautolu. **21** Pea 'i he'ene kakato 'ae 'aho 'e valu na'e kamū 'ae tama, pea ui hono huafa ko Sisu, 'aia na'e fakahingoa 'e he 'āngelo kae te'eki tuitu'ia ia 'i he manāva. **22** Pea kuo hili 'ae ngaahi 'aho 'o 'ena fakama'a, 'o fakatatau ki he fono 'a Mōsese, na'a nau 'omi ia ki Selūsalema ke 'atu [ia] ki he 'Eiki; **23** ('O hangē ko ia kuo tohi 'i he fono 'ae 'Eiki, "Ko e tama kotoa pe, 'ae 'olopo'ou, 'e ui ia ko e tapu ki he 'Eiki;") **24** Pea ke 'atu 'ae feilaulau, 'o fakatatau mo ia 'oku fakahā mai 'i he fono 'ae 'Eiki, "Ko e ongo kulukulu, pe ko e lupe mui 'e ua." **25** Pea vakai, na'e 'i Selūsalema 'ae tangata, ko Simione hono hingoa; pea na'e angatonu 'ae tangata ko ia mo fa'a lotu, mo tatali ki he fiemālie'anga 'o 'Isileli; pea na'e 'iate ia 'ae Laumālie Mā'oni'oni. **26** Pea na'e fakahā mai kiate ia 'e he Laumālie Mā'oni'oni, 'e 'ikai mate ia, kae'oua ke ne mamata ki he Kalaisi 'ae 'Eiki. **27** Pea ha'u ia 'i he Laumālie ki he falelotu tatau ki hono anga 'oe fono, **28** Na'a ne toki to'o hake ia 'i hono nima, pea fakafeta'i ki he 'Otua, 'o ne pehē, **29** "E 'Eiki, ko eni, 'oku ke tukuange 'a ho'o tamaio'eiki ke fononga 'i he fiemālie, 'O hangē ko ho'o folofola: **30** He kuo mamata 'a hoku mata ki ho'o fakamo'ui, **31** 'Aia kuo ke teuteu 'i he 'ao 'oe kakai kotoa pē; **32** Ko e maama ke fakamaama'aki 'ae Senitaile, Mo e nāunau 'o ho'o kakai ko 'Isileli." **33** Pea ofo 'a Siosefa mo 'ene fa'ē 'i he ngaahi me'a ko ia na'e fakahā 'iate ia. **34** Pea tāpauki'i 'e Simione 'akinaua, 'o ne pehē ki he 'ene fa'ē ko

Mele, “Vakai, kuo fokotu'u 'ae tamasi'i ni ko 'eku Tamai?” 50 Ka na'e 'ikai te na 'ilo [hono e tūkia'anga mo e toetu'u'anga 'oe tokolahi i 'uhinga] 'oe lea ne ne lea 'aki kiate kinaua. 51 'Isileli pea ko e faka'ilonga ke lea kovi [ki ai]; Pea 'alu hifo ia mo kinaua, 'o hoko ki Nāsaleti, 35 koe'uhī ke hā ai 'ae ngaahi mahalo 'oe loto pea anganofo ia kiate kinaua: ka na'e fa'o 'e 'oe tokolahi: (io, 'e tui pea 'asi 'ae heletā i he'ene fa'e 'ae ngaahi lea ni kotoa pē ki hono ho laumālie foki.”) 36 Pea na'e 'i ai 'ae fefine loto. 52 Pea tupulaki 'ae poto 'ia Sisu mo e lahi, palōfita ko 'Ana, ko e 'ofefine 'o Fanueli, 'i he pea na'e 'ofeina ia 'e he 'Otua mo e tangata. fa'ahinga 'o 'Asa: na'e lahi hono motu'a, pea na'a na nonofo mo [hono] husepāniti i he ta'u 'e fitu talu 'ene tāupo'ou; 37 ka ka nofo ai pe ia ko e fefine ia kuo mate hono husepāniti, pea kuo valungofulu ma fā 'ae ta'u ['o 'ene motu'a], pea ne 'ikai mahu'i ia mei he falelotu lahi, ka na'a ne ngāue 'i he 'aukai mo e fa'a lotu he pō mo e 'aho. 38 Pea 'i he'ene ha'u 'o fe'unga mo ia, na'a ne 'atu foki 'ae fakafeta'i ki he 'Eiki, 'o ne fakahā ia kiate kinautolu kotoa pē na'e tatali ki he huhu'i 'i Selūsalema. 39 Pea hili 'ena fai 'ae ngaahi me'a kotoa pē, 'o fakatatau ki he fono 'ae 'Eiki, na'a nau foki mai ki Kāleli, ki hona kolo ko Nāsaleti. 40 Pea tupu 'ae tamasi'i, pea mālohi 'i he laumālie, pea fonu ia 'i he poto: pea na'e 'iate ia 'ae 'ofa 'ae 'Otua. 41 Pea na'e 'alu 'ene mātu'a 'i he ta'u kotoa pē ki Selūsalema, ki he kātoanga ['oe Lakaatu]. 42 Pea kuo hongofulu ma ua hono ta'u, pea nau ō hake ki Selūsalema, 'o hangē ko hono anga 'oe kātoanga. 43 Pea kuo nau faka'osi 'ae ngaahi 'aho, ka 'i he'enau liliu mai, na'e nofo pe 'ae tama ko Sisu 'i Selūsalema: pea na'e 'ikai 'ilo 'e Siosefa mo 'ene fa'e. 44 Ka na'e mahalo 'akinaua 'oku 'i he fononga ia, pea fononga 'i he 'aho 'e taha; pea [toki] kumi ia 'i hona kāinga mo e kau fononga. 45 Pea 'i he 'ikai te na 'ilo ia, na'a na foki atu ki Selūsalema, ko hono kumi. 46 Pea pehē, kuo hili 'ae 'aho 'e tolu, pea na [toki] 'ilo ia 'i he falelotu lahi, 'oku nofo 'i he ha'oha'onga 'oe kau akonaki, 'o fakafanongo kiate kinautolu, mo fakafehu'i kiate kinautolu. 47 Pea ko kinautolu kotoa pē na'e fanongo kiate ia, na'a nau ofo 'i he'ene poto mo 'ene tali 'ae fehu'i. 48 Pea 'i he'ene mamata kiate ia, ne na ofo ai 'aupito: pea pehē 'e he'ene fa'e kiate ia, “Tama, ko e hā kuo ke fai pehē ai kiate kinaua? Vakai, ko ho'o tamai mo au kuo ma kumi koe 'i he mamahi.” 49 Pea pehē 'e ia kiate kinaua, “Ko e hā 'oku mo kumi ai au? 'Ikai te mo 'ilo 'oku 'a'aku ke fai 'ae ngāue 'a

3 Pea 'i hono hongofulu ma nima 'oe ta'u 'oe pule 'a Taipilius Sisa, ko e 'eiki pule 'a Ponito Pailato 'i Siutea, pea tu'i ai 'a Helota 'i Kāleli, pea tu'i 'a hono tokoua ko Filipe 'i 'Aitulia mo e feitu'u 'o Tilakonite, pea tu'i 'a Lisaniasi 'i 'Apiline, 2 Pea ko 'Anasi mo Kaifasi ko e ongo taula'eiki lahi 'akinaua, na'e hoko 'ae folofola 'ae 'Otua kia Sione ko e foha 'o Sakalaia 'i he toafa. 3 Pea ha'u ia ki he potu fonua kotoa pē 'o ofi ki Sioatani, 'o ne malanga'aki 'ae papitaiso 'oe fakatomala ki he fakamolemole 'oe angahala: 4 'O hangē ko ia kuo tohi 'i he tohi 'ae ngaahi lea 'ae palōfita ko 'Isaia, 'o pehē, “Ko e le'o 'oe tokotaha 'oku kalanga 'i he toafa, 'Mou teuteu 'ae hala 'o Sihova, pea fakatonutonu hono 'alu'anga. 5 'E tanu 'ae luo kotoa pē, 'E holoki hifo 'ae mo'unga mo e tafungofunga kotoa pē; Pea 'e fakatotonu 'ae pikopiko, Pea 'e fakatokalelei 'ae ngaahi hala 'oku tokatāmaki; 6 Pea 'e mamata 'ae kakai kotoa pē ki he fakamo'ui 'ae 'Otua.” 7 Pea toki pehē 'e ia ki he kakai kuo 'alu ange ke nau papitaiso 'iate ia, “Ae fānau 'ae ngata fekai, Ko hai ne ne valoki 'akimoutolu ke mou puna mei he houhau 'e ha'u? 8 Ko ia mou fakahā 'ae ngaahi fua 'oku ngali mo e fakatomala, pea 'oua na'a lau leva 'i homou loto, “Oku mau tamai 'aki 'a 'Epalahame” he 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'Oku fa'a fai 'e he 'Otua ke fakatupu 'i he ngaahi maka ni 'ae fānau kia 'Epalahame. 9 Pea ko eni foki, kuo tuku 'ae toki ki he tefito 'oe ngaahi 'akau: pea ko ia, ka ilonga 'ae 'akau 'oku 'ikai tupu ai 'ae fua lelei 'e tā hifo [ia], 'o laku ki he afi.” 10 Pea fehu'i 'ae kakai kiate ia, 'o pehē, “Ko e hā nai te mau fai?” 11 Pea lea ia, 'o pehēange kiate kinautolu, “Ko ia 'oku ma'u 'ae kofutu'a 'e ua, ke ne foaki kiate ia 'oku 'ikai ma'u; pea ko ia 'oku ma'u 'ae me'a kai, ke fai pehē [foki].” 12 Pea ha'u foki 'ae kau tānaki tukuhau ke papitaiso, 'onau pehē kiate ia, “Eiki, ko e hā te mau fai?” 13 Pea pehē 'e ia

kiate kinautolu, “Oua na'a mou ma'u 'o lahi 'i 'o Matati, ko e foha ia 'o Livai, **30** Ko e foha ia he me'a kuo tu'utu'uni ma'amoutolu.” **14** Pea 'o Simione, ko e foha ia 'o Siuta, ko e foha ia fehu'i foki 'e he kau tau kiate ia, 'o pehē; “Pea ko 'o Siosefa, ko e foha ia Sonani, ko e foha ia 'o e hā te mau fai?” Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, Iliakimi, **31** Ko e foha ia 'o Melia, ko e foha ia “Oua na'a fai fakamālohi ki ha taha, pea 'oua 'o Menani, ko e foha ia 'o Matata, ko e foha ia na'a lohiaki”; pea mou fiemālie 'i ho'omou 'o Netani, ko e foha ia 'o Tevita, **32** Ko e foha totongi.” **15** Pea na'e lolotonga 'ae 'amanaki 'ae ia 'o Sese, ko e foha ia 'o 'Opeti, ko e foha ia kakai, mo nau fifili kotoa pē 'i honau loto kia 'o Poasi, ko e foha ia 'o Salimoni, ko e foha ia Sione, pe ko e Kalaisi ia pe 'ikai; **16** Pea lea 'a 'o Neasoni, **33** Ko e foha ia 'o 'Aminitape, ko e Sione, 'o ne pehēange kiate kinautolu kotoa pē, foha ia 'o 'Elami, ko e foha ia 'o Esiloni, ko e “Ko e mo'oni 'oku ou papitaiso 'aki 'akimoutolu foha ia 'o Felesi, ko e foha ia 'o Siuta, **34** Ko e 'ae vai; ka 'oku ha'u 'ae tokotaha 'oku mālohi foha ia 'o Sēkope, ko e foha ia 'o 'Aisake, ko e 'iate au, pea 'oku 'ikai taau mo au ke u vete 'ae foha ia 'o 'Epalahame, ko e foha ia 'o Tela, ko e nono'o 'o hono topuva'e: pea 'e papitaiso 'aki 'e foha ia 'o Nekoa, **35** Ko e foha ia 'o Seluki, ko e ia 'akimoutolu 'ae Laumālie Mā'oni'oni mo e foha ia 'o Leko, ko e foha ia 'o Feleki, ko e foha afi: **17** 'Oku 'i hono nima 'a hono fohe, pea te ne ia 'o Hepa, ko e foha ia 'o Sala, **36** Ko e foha ia fakama'a 'aupito hono haha'anga, pea 'e ia 'ae 'o Kēnani, ko e foha ia 'o 'Afakisati, ko e foha kafukafu 'aki 'ae afi ta'emate.” **18** Pea lahi 'ae ia 'o Semi, ko e foha ia 'o Noa, ko e foha ia 'o me'a kehekehe na'a ne malanga'aki 'i he'ene Lemeki, **37** Ko e foha ia 'o Metusela, ko e foha ia enginaki ki he kakai. **19** Ka na'e valoki 'e ia 'a 'o 'Inoke, ko e foha ia 'o Seleti, ko e foha ia 'o Helota ko e tu'i, koe'uhī ko Helotiasi ko e uaifi Melilieli, ko e foha ia 'o Kēnani, **38** Ko e foha 'o hono tokoua ko Filipe, pea mo e kovi kotoa ia 'o 'Inosi, ko e foha ia 'o Seti, ko e foha ia 'o pē ne fai 'e Helota. **20** Pea ne fakalahi 'aki 'ae 'Atama, ko e foha ia 'oe 'Otua.

me'a ni kotoa pē, 'a 'ene fakahū 'a Sione ki he fale fakapōpula. **21** Pea kuo papitaiso 'ae kakai kotoa pē, pea pehē, ne papitaiso foki mo Sisu, pea 'i he'ene lotu, ne mato'o 'ae langi, **22** Pea maliu hifo 'ae Laumālie Mā'oni'oni kiate ia 'o hangē ko e sino 'oe lupe, pea hoko mai mo e le'o mei he langi, 'o pehē, “Ko hoku 'Alo 'ofa'anga koe; 'oku ou fiemālie lahi 'iate koe.” **23** Pea kuo tolungofulu nai 'ae ta'u 'o Sisu, 'aia (na'e ui) ko e foha 'o Siosefa, 'aia ko e foha 'o Helai, **24** Ko e foha ia 'o Matati, ko e foha ia 'o Livai, ko e foha ia 'o Melikai, ko e foha ia 'o Sana, ko e foha ia 'o Siosefa, **25** Ko e foha ia 'o Matatiasi, ko e foha ia 'o Emosi, ko e foha ia 'o Neumi, ko e foha ia 'o Esilai, ko e foha ia 'o Naki, **26** Ko e foha ia 'o Mati, ko e foha ia 'o Matatiasi, ko e foha ia 'o Semiai, ko e foha ia 'o Siosefa, ko e foha ia 'o Siuta, **27** Ko e foha ia 'o Soana, ko e foha ia 'o Lisa, ko e foha ia 'o Solopepeli, ko e foha ia 'o Saletiel, ko e foha ia 'o Nilai, **28** Ko e foha ia 'o Milikai, ko e foha ia 'o 'Atai, ko e foha ia 'o Kosami, ko e foha ia 'o Elimotami, ko e foha ia 'o 'Ea, **29** Ko e foha ia 'o Sose, ko e foha ia 'o 'Eliesa, ko e foha ia 'o Solimi, ko e foha ia

4 Na'e liu mai 'a Sisu mei Sioatani, kuo fonu 'i he Laumālie Mā'oni'oni, pea na'e tataki [ia] 'e he Laumālie ki he toafa. **2** Pea 'ahī'ahī'i ia 'e he tēvolo 'i he 'aho 'e fāngofulu. Pea ko e ngaahī 'aho ko ia na'e 'ikai te ne kai ai ha me'a: pea hili ia, na'a ne fiekaia. **3** Pea pehē 'e he tēvolo kiate ia, “Kapau ko e 'Alo koe 'oe 'Otua, fekau ki he maka ni ke liliu ko e mā.” **4** Pea leaange 'a Sisu kiate ia, 'o pehē, “Kuo tohi, “'ikai mo'ui 'ae tangata 'i he mā pe, ka 'i he folofola kotoa pē 'ae 'Otua.” **5** Pea na'e 'ave ia 'e he tēvolo ki he mo'unga mā'olunga, 'o fakahā fakafokifā pe kiate ia 'ae ngaahī pule'anga kotoa pē 'o māmanī. **6** Pea na'e pehē 'e he tēvolo kiate ia, “Te u 'atu mo'ou 'ae mālohi ni kotoa pē, mo hono nāunau: he kuo tuku mai ia kiate au; pea 'oku ou foaki ia ko 'eku fa'iteliha. **7** Ko ia kapau te ke hū kiate au, 'e 'o'ou ia kotoa pē.” **8** Pea leaange 'a Sisu, 'o ne pehē kiate ia, “Sētane, ke ke 'alu ki hoku tu'a; he kuo tohi, ‘Ke ke hū kia Sihova ko ho 'Otua, pea ko ia pe te ke tauhi.” **9** Pea ne 'omi ia ki Selūsalema, 'o ne tuku ia ki he tu'a falelotu lahi, pea pehē kiate ia, “Kapau ko e 'Alo koe 'oe 'Otua, fakatō

koe 'i hen'i ki lalo: 10 He kuo tohi, "E fekau 'e 'i Saitoni. 27 Pea na'e tokolahi 'ae kilia 'i 'Isileli, ia 'ene kau 'āngelo kiate koe, ke nau tauhi'i 'i he kuonga 'o 'Ilaisiā ko e palōfita; ka na'e koe; 11 Pea, 'Te nau hapahapai koe, telia na'a 'ikai ke fakama'a ha taha 'iate kinautolu, ka ko tou'ia ho va'e 'i ha maka.'" 12 Pea leaange 'a Neamani ko e Silia." 28 Pea ko kinautolu kotoa Sisu, 'o ne pehē kiate ia, "Ka kuo pehē, "Oua pē na'e 'i he falelotu, na'a nau mātu'aki lili 'i te ke 'ahi'ahi kia Sihova ko ho 'Otua." 13 Pea he'enau fanongo ki he ngaahi me'a ni, 29 'O nau kuo faka'osi 'e he tēvolo 'ae 'ahi'ahi kotoa pē, tutu'u, pea kapusi ia kitua'ā kolo, 'o tataki ia ki na'e 'alu ia 'iate ia 'o fuoloa [si'i]. 14 Pea foki atu he matanga 'oe mo'unga 'aia na'e tu'u ai 'enau 'a Sisu ki Kāleli, 'i he mālohi 'oe Laumālie: pea kolo, koe'uh i ke nau lī ia 'i he lilifa ki lalo. 30 Ka na'e mafola hono ongoongo ki he potu fonua na'e 'alu ia mei honau lotolotonga, pea mole ko ia kotoa pē. 15 Pea ako ia 'i honau ngaahi atu ia, 31 'O ne 'alu hifo ki Kapaneume, ko e falelotu, pea fakamālō ai 'ae kakai fulipē. 16 Pea kolo 'o Kāleli, 'o ne ako kiate kinautolu 'i he ha'u ia ki Nāsaleti, 'aia na'e tupu ai ia: pea hū ia ngaahi 'aho Sāpate. 32 Pea na'a nau ofo 'i he'ene ki he falelotu 'i he 'aho Sāpate, 'o hangē ko 'ene akonaki he na'e lea ia 'i he mālohi. 33 Pea na'e 'i fa'a fai, pea tu'u hake ke lautohi. 17 Pea na'e he falelotu 'ae tangata, na'e 'iate ia 'ae laumālie 'atu kiate ia 'ae tohi 'ae palōfita ko 'Isia. Pea 'i 'oe tēvolo 'uli, pea na'e kalanga ia, 'o le'o lahi, 34 he'ene folahi 'ae tohi, na'a ne 'ilo 'ae potu kuo 'O pehē, "E Sisu 'o Nāsaleti, tuku ai pe; ko e hā tohi ai, [o pehē], 18 "Oku 'iate au 'ae Laumālie 'akimautolu kiate koe? Kuo ke ha'u ke faka'auha 'o Sihova, Koe'uh i kuo ne fakanofo au ke u 'akimautolu? 'Oku ou 'ilo koe; ko e tokotaha malanga'aki 'ae ongoongolelei ki he masiva; mā'oni'oni 'oe 'Otua." 35 Pea lolomi ia 'e Sisu, 'o Kuo ne fekau au ke fakamo'ui 'ae loto mafesi, pehē, "Ke ke fakalongo pe, pea ke ha'u kitu'a Ke malanga'aki 'ae hahu'i ki he kau pōpula, 'iate ia." Pea kuo lī [ae tangata] 'e he tēvolo Mo e faka'ā 'oe kui, Ke veteange 'akimautolu ki he ha'oha'onga pea ha'u ia kitu'a 'iate ia, kuo lavea, 19 Ke malanga'aki 'ae ta'u lelei 'o pea na'e 'ikai te ne fakamamahi kiate ia. 36 Pea Sihova." 20 Pea ne takai 'e ia 'ae tohi, 'o 'ange na'a nau ofo lahi ai kotoa pē, 'onau fepehē'aki, ki he tauhi, pea nofo hifo. Pea sio fakamama'u "Ko e hā 'ae akonaki ni! He 'oku ne fekau 'i he kiate ia 'ae mata 'okimautolu kotoa pē na'e 'i he pule mo e mālohi ki he kau laumālie 'uli, pea falelotu. 21 Pea ne fua lea ia kiate kinautolu, 'oku nau ha'u kitu'a." 37 Pea na'e mafola hono "Kuo fakamo'oni 'i he 'aho ni 'ae tohi ko eni 'i ongoongo ki he potu kotoa pē 'oe fonua ko ia. homou telinga." 22 Pea na'a nau fakamālō kotoa 38 Pea na'e tu'u hake ia, mei he falelotu, 'o hū pē kiate ia, 'onau ofo 'i he ngaahi lea mālie na'e ki he fale 'o Saimone. Pea ko e fa'ē 'ae uaifi 'o 'alu atu 'i hono fofonga. Pea na'a nau pehē, Saimone kuo pukea 'i he mofi lahi; pea na'a nau "Ikai ko e foha emi 'o Siosefa?" 23 Pea pehē 'e ia kole kiate ia koe'uh i ia. 39 Pea na'a ne tu'u kiate kinautolu, "Ka ko e mo'oni te mou lea 'aki hake kiate ia, 'o ta'ofi 'ae mofi, pea mahu'i ia: 'ae fakatātā ni kiate au, 'Faito'o, fakamo'ui koe' ka ka tu'u leva ia, 'o tauhi 'akimautolu. 40 Pea pea ko ia kotoa pē kuo mau fanongo kuo fai kuo tō 'ae la'ā, pea ko kinautolu kotoa pē na'e 'i Kapaneume, fai foki 'i hen'i 'i ho fonua." 24 ai ha'anau mahaki 'i he mahaki kehekehe, na'e Pea pehē 'e ia, "Ko e mo'oni 'oku ou tala atu 'omi 'akimautolu kiate ia; pea ne hilifaki hono kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai ha palōfita 'e 'ofeina nima kiate kinautolu taki taha, 'o fakamo'ui 'i hono fonua. 25 Ka 'oku ou tala mo'oni atu 'akimautolu. 41 Pea ha'u kitu'a 'ae kau tēvolo kiate kimoutolu, na'e tokolahi 'ae fefine kuo mei he tokolahi, 'onau kalanga, 'o pehē, "Ko koe mate honau husepāniti 'i 'Isileli, 'i he ngaahi 'ae Kalaisi ko e 'Alo 'oe 'Otua." Pea ne lolomi 'aho 'o 'Ilaisiā, 'i he lolotonga 'ae tāpuni 'oe 'akimautolu ke 'oua 'e fakahā 'oku nau 'ilo ia ko langi, 'i he ta'u 'e tolu mo e māhina 'e ono, pea e Kalaisi. 42 Pea kuo 'aho, pea 'alu ia, 'o nofo 'i na'e honge lahi 'ae fonua kotoa; 26 Ka na'e 'ikai ha potu lala: pea kumi ia 'e he kakai, 'onau omi fekau 'a 'Ilaisiā ki ha taha 'iate kinautolu, ka ki kiate ia, pea na'a nau ta'ofia ia, ke 'oua na'a ne he fefine kuo mate hono husepāniti 'i Salepita 'alu 'iate kinautolu. 43 Ka na'e pehē 'e ia kiate

kinautolu, “‘Oku totonu ke u malanga’aki ‘ae pule’anga ‘oe ‘Otua ki he ngaahi kolo kehe foki he ko ia kuo fekau ai au.” 44 Pea malanga ‘e ia ‘i he ngaahi falelotu ‘o Kāleli. ongoingo: pea na‘e fakataha ‘ae kakai tokolahia ‘aupto ke fanongo, pea koe‘uhi ke ne fakamo‘ui ‘akinautolu ‘i honau ngaahi mahamahaki. 16 Pea na‘e ‘alu ia [mei ai] ki he toafa, ‘o lotu ai. 17

5 Pea pehē, ‘i he‘ene tu‘u ‘i he matātahi ‘o

Kenesaleti, na'e lolofi mai kiate ia 'ae kakai ke fanongo ki he folofola 'ae 'Otua. 2 Pea mamata ia ki he vaka 'e ua 'oku toka 'i he ve'e ano: ka kuo 'alu mei ai 'ae kau toutai ika, 'onau fō honau ngaahi kupenga. 3 Pea heka ia ki he vaka 'e taha, 'aia na'e 'o Saimone, pea ne kole kiate ia ke tukutuku si'i mei 'uta. Pea na'e nofo hifo ia, 'o akonaki ki he kakai mei he vaka. 4 Pea kuo hili 'ene lea, pea pehē 'e ia kia Saimone, "Ma'u atu ki he loloto, pea 'a'au homou ngaahi kupenga koe' uhi kae fusi hake." 5 Pea lea 'a Saimone, 'o pehēange kiate ia, "Eiki, kuo mau ngāue 'anepō 'o 'aho, ka na'e 'ikai ma'u ha me'a: ka 'i ho'o fekau te u 'a'au 'ae kupenga." 6 Pea kuo nau fai ia, pea nau ma'u 'ae ngaahi ika 'o lahi 'aupito: pea kamata mahae honau kupenga. 7 Pea nau ta'alo ki he'enau kaunga [toutai ika] 'i he vaka 'e taha, ke nau ha'u 'o tokoni 'akinautolu. Pea na'a nau omi, 'o fakapito 'ae vaka fakatou'osi, pea na kamata ngalo hifo. 8 Pea kuo mamata 'a Saimone Pita, pea fakatōmape'e ia ki he tui 'o Sisu, 'o ne pehē, "E 'Eiki, 'alu 'iate au; he ko e tangata angahala au." 9 He na'e ofo ia, mo kinautolu kotoa pē na'e 'iate ia, 'i he ngaahi ika kuo ma'u: 10 Pea pehē foki 'a Semisi, mo Sione ko e ongo foha 'o Sepeti, ko e kaunga toutai mo Saimone. Pea pehē 'e Sisu kia Saimone, "Oua 'e manavahē; ngata henī te ke [toutai] tangata." 11 Pea kuo 'omi honau ongo vaka ki 'uta, na'a nau li'aki kotoa pē, 'o muimui kiate ia. 12 Pea na'e lolotonga 'ene 'i he kolo 'e taha, pea vakai, ko e tangata kuo fonu 'i he kilia: pea ne mamata kia Sisu, mo tō fakafo'ohifo, 'o kole kiate ia, 'o pehē, "Eiki, kapau ko ho loto 'oku ke fa'a fakama'a au." 13 Pea mafao 'e ia hono nima, 'o ala ki ai mo ne pehē, "Ko hoku loto: ke ke ma'a koe." Pea mahu'i leva 'iate ia 'ae kilia. 14 Pea ne fekau ia, "Ke 'oua na'a tala ki ha taha: kae 'alu, 'o fakahā koe ki he taula'eiki, mo ke 'ange koe' uhi ko ho'o fakama'a, 'o fakatatau [mo ia] na'e fekau 'e Mōsese, ko e fakamo'oni kiate kinautolu." 15 Ka na'e 'āsili ai 'ae mafola 'a hono

Pea na'e 'alu ia [mei ai] ki he toafa, 'o lotu ai. 17 Pea pehē, ko e 'aho 'e taha, 'i he'ene akonaki, na'e nofo ai 'ae kau Falesi mo e kau akonaki 'i he fono, kuo nau omi mei he potu kakai kotoa pē 'o Kāleli, mo Siutea, mo Selūsalema: pea na'e 'i ai 'ae mālohi 'oe 'Eiki ke fakamo'u 'akinautolu. 18 Pea vakai, na'e 'omi 'e he kau tangata 'ae tangata 'i [hono] mohenga kuo pukea 'i he mahaki tete: pea na'a nau feinga pe fefee'i hono lava mai ki loto, ke tuku 'i hono 'ao. 19 Pea kuo 'ikai te nau 'ilo pe fefee'i hono lava mai ki loto, koe'uhī ko e kakai, na'a nau 'ohake ia kitu'a fale, 'o tukutuku hifo ia 'i he 'ato 'i he mohenga ki he ha'oha'onga, 'i he 'ao 'o Sisu. 20 Pea kuo mamata 'e ia ki he'enau tui, pea ne pehē kiate ia, "Tangata, kuo fakamolemole kiate koe ho'o ngaahi angahala." 21 Pea fakakaukau leva 'ae kau tangata tohi mo e kau Falesi, 'onau pehē, "Ko hai eni 'oku ne lea fie 'Otua? Ko hai te ne fa'a fakamolemole 'ae angahala, ka ko e 'Otua pe?" 22 Ka kuo 'ilo 'e Sisu 'enau mahalo, pea lea ia, 'o pehēange kiate kinautolu, "Ko e hā 'oku mou femahalo'aki ai 'i homou loto? 23 He 'oku faingofua 'a fē, ke lea, 'Kuo fakamolemole kiate koe ho'o ngaahi angahala;' pe ko e lea, 'Tu'u hake 'o 'alu?' 24 Ka koe'uhī ke mou 'ilo 'oku 'i he Foha 'oe tangata 'ae mālohi 'i māmami ke fakamolemole 'ae angahala," (pea pehē 'e ia ki he mahaki tete,) "'Oku ou pehē atu kiate koe, Tu'u hake, 'o to'o ho mohenga, pea ke ke 'alu ki ho fale." 25 Pea na'e tu'u hake leva ia 'i honau 'ao, pea ne to'o mai 'aia na'e tokoto ai, 'o 'alu ki hono fale, mo fakamālō ki he 'Otua. 26 Pea nau ofo ai kotoa pē, mo nau fakamālō ki he 'Otua, pea fonu 'i he manavahē, 'onau pehē, "Kuo tau mamata 'i he 'aho ni ki he ngaahi me'a fo'ou!" 27 Pea hili 'ae ngaahi me'a ni, pea 'alu atu ia, 'o ne mamata ki he tangata tānaki tukuhau, ko Livai hono hingoa, 'oku nofo ia 'i he tukuhau'anga; pea ne pehē kiate ia, "Muimui 'iate au." 28 Pea tukuange 'e ia 'ae me'a kotoa pē, 'o tu'u hake, pea muimui 'iate ia. 29 Pea na'e fai 'e Livai 'ae kātoanga lahi kiate ia 'i hono fale: pea na'e nofo mo kinautolu 'ae kau tānaki

tukuhau tokolahi, mo e kakai ni‘ihi. 30 Ka na‘e foki ‘e taha, na‘e hū ia ki he falelotu ‘o ako ai: läunga honau kau tangata tohi mo e kau Fālesi pea na‘e ‘i ai ‘ae tangata kuo mate hono nima ki he‘ene kau ākonga, ‘onau pehē, “Ko e hā ‘oku to‘omata‘u. 7 Pea lamasi ia ‘e he kau tangata mou kai mo inu fakataha ai mo e kau tānaki tohi mo e kau Fālesi, pe te ne fakamo‘ui ia ‘i tukuhau mo e angahala?” 31 Pea leaange ‘a he [‘aho] Sāpate; koe‘uhi ke nau ‘ilo ha me‘a Sisu, ‘o pehē kiate kinautolu, “‘Oku ‘ikai ‘aonga ke talakovi‘i ai ia. 8 Ka na‘e ‘ilo ‘e ia ‘enau ‘ae faito‘o kiate kinautolu ‘oku mālōlō; ka ki mahalo, pea ne pehē ki he tangata na‘e nima he mahaki. 32 Na‘e ‘ikai te u ha‘u ke ui ‘ae mate, “Tu‘u hake, ‘o tu‘u mai ki loto. Pea na‘e mā‘oni‘oni, ka ko e angahala ke fakatomala.” tu‘u hake ia, ‘o tu‘u [‘i ai].” 9 Pea toki pehē 33 Pea nau pehē kiate ia, “Ko e hā ‘oku fa‘a atu ‘e Sisu kiate kinautolu, “Te u fehu‘i kiate ‘aukai mo lotu ai ‘ae kau ākonga ‘a Sione, mo kimoutolu ki he me‘a ‘e taha; Ko e hā ‘oku kinautolu foki ‘oe kau Fālesi; ka ‘oku kai mo inu ngofua ke fai ‘i he ‘aho Sāpate, ko e lelei pe ko e ‘akinautolu ‘oku ‘o‘ou.” 34 Pea pehē ‘e ia kiate kovi! Ko e fakamo‘ui pe ko e tāmate‘i?” 10 Pea kinautolu, “Te mou fa‘a pule ke ‘aukai ‘ae kāinga na‘e vakai folia ‘e ia ‘akinautolu kotoa pē, pea ‘oe tangata ta‘ane, ‘i he kei ‘iate kinautolu ‘ae pehē ‘e ia ki he tangata, “Mafao atu ho nima.” tangata ta‘ane? 35 Ka ‘e hoko ‘ae ngaahi ‘aho ‘e Pea ne fai ia: pea mo‘ui hono nima ‘o hangē ‘ave ai ‘ae tangata ta‘ane ‘iate kinautolu, pea ko ko [hono nima] ‘e taha. 11 Ka na‘e mātū‘aki lili e ngaahi ‘aho ko ia te nau toki ‘aukai ai.” 36 Pea ‘akinautolu: ‘onau fakakaukau pe ko e hā te lea ‘aki foki ‘e ia ‘ae fakatātā kiate kinautolu; nau fai kia Sisu. 12 Pea pehē, ‘i he ngaahi ‘aho “‘Oku ‘ikai ha taha te ne monomono ‘aki ‘ae ko ia na‘e ‘alu hake ia ki ha mo‘unga ke lotu, kofu motu‘a ha konga ‘oe kofu fo‘ou; ka pehē, ‘e pea lotu ai pe ia ki he ‘Otua ‘i he pō ‘o ‘aho. 13 hae [ia] ‘e he me‘a fo‘ou, kae‘uma‘ā ‘oku ‘ikai fai Pea kuo ‘aho hake, pea ne ui kiate ia ‘a ‘ene tatau ‘ae konga fo‘ou mo e motu‘a [kofu]. 37 Pea kau ākonga; pea na‘a ne fili ‘iate kinautolu ‘ae ‘oku ‘ikai ha taha te ne ‘utu ‘ae uaine fo‘ou ki toko hongofulu ma toko ua, ‘aia foki na‘a ne he ngaahi hina ‘oku motu‘a; telia na‘a hae ‘e fakahingoa ko e kau ‘aposetolo; 14 Ko Saimone, he uaine fo‘ou ‘ae ngaahi hina, pea tafe, pea (na‘a ne fakahingoa ko Pita,) mo ‘Anitelū ko maumau ‘ae ngaahi hina. 38 Kae ‘utu ‘ae uaine hono tokoua, mo Semisi, mo Sione, mo Filipe, fo‘ou ki he ngaahi hina fo‘ou; pea tolonga ai mo Pātolomiu, 15 Mo Mātiu, mo Tōmasi, mo fakatou‘osi. 39 ‘Oku ‘ikai foki ha tangata kuo Semisi ko e foha ‘o ‘Alefiusi, mo Saimone ‘oku ui inu ‘i he [uaine] motu‘a pea fili leva ia ki he ko Selote, 16 Mo Siutasi [ko e tokoua] ‘o Semisi, [uaine] fo‘ou; he ‘oku ne pehē, “‘Oku lelei lahi ‘a mo Siutasi ‘Isikaliote, ‘aia foki ko e lavaki. 17 Pea na‘e ‘alu hifo ia mo kinautolu, ‘o tu‘u ‘i he potu tafangafanga, fakataha mo ‘ene kau ākonga, pea na‘e ha‘u ‘ae kakai tokolahi ‘aupito mei Siutea kotoa pē mo Selūsalema, mo e matātahi ‘o Taia mo Saitoni, ke nau fanongo kiate ia, mo mo‘ui mei honau ngaahi mahaki; 18 Pea mo kinautolu na‘e mamahi ‘i he kau laumālie ‘uli: pea na‘e fakamo‘ui ‘akinautolu. 19 Pea holi ‘ae kakai kotoa pē ke nau ala kiate ia: he na‘e ‘alu ‘iate ia ‘ae mālohi, ‘o fakamo‘ui kotoa pē. 20 Pea tangaki hake ‘e ia hono mata ki he‘ene kau ākonga, ‘o ne pehē, “‘Oku monū‘ia ‘akimoutolu ‘oku masiva; He ‘oku ‘omoutolu ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua. 21 “‘Oku monū‘ia ‘akimoutolu ‘oku fiekaia ni: Koe‘uhi ‘e fakamākona ‘akimoutolu. ‘Oku monū‘ia ‘akimoutolu ‘oku tangi ni: He te mou

6 Pea ko eni, na‘e ai ha Sāpate, na‘e ‘alu ia ‘i he ngaahi ngoue uite; pea toli ‘e he‘ene kau ākonga ‘ae fua ‘oe uite, ‘o momosi ‘i honau nima mo nau kai. 2 Pea na‘e pehē ‘e he ni‘ihi ‘oe Fālesi kiate kinautolu, “Ko e hā ‘oku mou fai ai ‘aia ‘oku ‘ikai ngofua ke fai ‘i he ‘aho Sāpate?” 3 Pea leaange ‘a Sisu, ‘o pehē kiate kinautolu, “Na‘e ‘ikai te mou lau ‘aia na‘e fai ‘e Tevita, ‘i he‘ene fiekaia, mo kinautolu na‘e ‘iate ia; 4 ‘A ‘ene hū ki he fale ‘oe ‘Otua, pea ne to‘o ‘o kai ‘ae mā ‘oe ‘ao, pea ‘ange foki kiate kinautolu na‘e ‘iate ia; ‘aia ‘oku ‘ikai ngofua ke kai [ai] ka ko e kau taulā‘eiki pe?” 5 Mo ne pehē kiate kinautolu, “Ko e Foha ‘oe tangata ko e ‘Eiki foki ia ‘oe Sāpate.” 6 Pea ‘i he hoko ki he Sāpate

kata. 22 “Oku monū‘ia ‘akimoutolu ‘oka fehi‘a foki ko e manava‘ofa ‘a ho‘omou Tamai. 37 ‘ae kakai kiate kimoutolu, Mo fakamavahe‘i “Oua ‘e fakamaau, pea ‘e ‘ikai fakamaau‘i ‘akimoutolu [meiate kinautolu], ‘O taukae [kiate ‘akimoutolu: ‘oua na‘a fakahalaia, pea ‘e ‘ikai kimoutolu], Pea li kitu‘a homou hingoa ‘o hangē fakahalaia ‘akimoutolu: mou fakamolemole, ko e kovi, Koe‘uhi ko e Foha ‘oe tangata. 23 pea ‘e fakamolemolea ‘akimoutolu: 38 Foaki, Mou fiefia ‘i he ‘aho ko ia, Pea hopohopo ‘i he pea ‘e foaki ia kiate kimoutolu; ko e fua lahi, fiefia: Vakai, he ‘oku lahi ho‘omou totongi ‘i he kuo fa‘o lolo hifo, ‘o lulu fakataha, pea fonu langi: He na‘e fai pehē ‘enau ngaahi tamai ki he mahuohua, ‘e ‘atu ki homou fatafata. He ko e kau palōfita. 24 “Kae mala‘ia ‘akimoutolu ‘oku fuofua ko ia te mou fua ‘aki, ‘e toe fua ‘aki ia koloa‘ia! He kuo mou ma‘u ho‘omou fiemālie, kiate kimoutolu.” 39 Pea na‘a ne lea ‘aki ‘ae 25 “E mala‘ia ‘akimoutolu ‘oku mākona! He te fakatātā kiate kinautolu, “E fa‘a taki ‘e he kui mou fiekaia. ‘E mala‘ia ‘akimoutolu ‘oku kata ni! ‘ae kui? ‘Ikai te na tō fakatou‘osi ki he luo?” 40 He te mou tangi mo tangilāulau. 26 “E mala‘ia ‘Oku ‘ikai lahi hake ‘ae ākonga ‘i he‘ene akonaki: ‘akimoutolu ‘oka lau‘i lelei ‘akimoutolu ‘e he ka ko ia kotoa pē ‘oku haohaoa ‘e hangē ia ko kakai kotoa pē! He na‘e fai pehē ‘a ‘enau ngaahi ‘ene akonaki. 41 “Pea ko e hā ‘oku ke tokanga ai tamai ki he kau palōfita kākā. 27 “Ka ‘oku ou ki he malamala‘i ‘akau ‘i he mata ‘o ho kāinga, tala atu kiate kimoutolu ‘oku fanongo, ‘ofa ki ka ‘oku ‘ikai te ke ‘ilo ‘ae fu‘u ‘akau ‘oku ‘i ho homou ngaahi fili, fai lelei kiate kinautolu ‘oku mata? 42 Pea ‘e fēfē ha‘o fa‘a pehē ki ho kāinga, fehi‘a kiate kimoutolu. 28 Tāpuaki‘i ‘akinautolu ‘Kāinga, tuku mai ke u to‘o ‘ae malamala‘i ‘akau ‘oku kape‘i ‘akimoutolu, pea hūfia ‘akinautolu ‘oku ‘i ho mata, ka ‘oku ‘ikai te ke ‘ilo ‘ae fu‘u ‘oku fakakovi‘i ‘akimoutolu. 29 Pea ko ia ‘oku ‘akau ‘oku ‘i ho mata? Ko e mālualoi koe, tomu‘a ne sipi‘i koe ‘i ho kou‘ahe ‘e taha, fulihi [kiate li ‘ae fu‘u ‘akau mei ho mata, pea te ke toki ‘ilo ia ho kou‘ahe] ‘e taha; pea mo ia ‘oku ne ‘ave totonu ke to‘o mai ‘ae malamala‘i ‘akau mei he ho pulupulu, ‘oua na‘a ta‘ofi [‘ene ‘ave] mo mata ‘o ho kāinga. 43 “He ‘oku ‘ikai ha ‘akau ho kofutu‘a. 30 Foaki kiate ia fulipē ‘oku kole lelei ‘e tupu ai ‘ae fua kovi; pe ha ‘akau kovi ‘e kiate koe; pea ko ia ‘oku ne ‘ave ho‘o koloa tupu ai ‘ae fua lelei. 44 He ‘oku ‘ilo ‘ae ‘akau ‘oua na‘a [toe] kole [ia]. 31 Pea ko ia te mou kotoa pē ‘i hono fua ‘o‘ona. He ‘oku ‘ikai toli ‘e loto ke fai ‘e he kakai kiate kimoutolu, ko ia pe he kakai ‘ae fiki ‘i he ‘akau talatala, pe ko e fua foki te mou fai kiate kinautolu. 32 “He kapau ‘oe vaine ‘i he talatala‘āmoa. 45 ‘Oku ‘omi ‘e he ‘oku mou ‘ofa kiate kinautolu [pe] ‘oku ‘ofa mai tangata angalelei ‘aia ‘oku lelei mei he koloa kiate kimoutolu, ko e hā ‘ae fakafeta‘i ‘oku mou lelei ‘i hono loto; pea ‘oku ‘omi ‘e he tangata ma‘u? He ‘oku ‘ofa mai ‘ae kau angahala kiate angakovi ‘aia ‘oku kovi mei he koloa kovi ‘i hono kinautolu ‘oku ‘ofa ange kiate kinautolu. 33 loto: he ‘oku lea ‘a hono ngutu mei he me‘a lahi Pea kapau ‘oku mou fai lelei kiate kinautolu ‘oe loto. 46 “Pea ko e hā ‘oku mou ui ai au, “Eiki, [pe] ‘oku fai lelei kiate kimoutolu, ko e hā ‘ae ‘Eiki,’ kae ‘ikai fai ‘ae ngaahi me‘a ‘oku ou tala? fakafeta‘i ‘oku mou ma‘u? He ‘oku fai pehē ‘e 47 Pea ko ia fulipē ‘oku ha‘u kiate au, ‘o fanongo he kau angahala. 34 Pea kapau ‘oku mou ‘atu ki he‘eku ngaahi lea, mo fai ki ai, te u fakahā me‘a [kiate kinautolu pe] ‘oku mou ‘amanaki kiate kimoutolu hono tatau: 48 ‘Oku tatau ia mo ke ma‘u mei ai, ko e hā ‘ae fakafeta‘i te mou e tangata na‘e langa ‘ae fale, pea keli mā‘ulalo, ma‘u? He ‘oku ‘atu me‘a ‘ae kau angahala ki ‘o ne ai hono tu‘unga ki he [funga maka]; pea ‘i he kau angahala, ke [toe] ma‘u hono tatau. he tupu ‘ae vaitafe, pea ‘oho mālohi ‘ae vai ki he 35 Ka mou ‘ofa ki homou ngaahi fili, pea fai fale ko ia, na‘e ‘ikai ngaue ia; he na‘e fokotu‘u ia lelei, mo ‘atu me‘a, ‘i he ta‘e‘amanaki ke toe ki he maka. 49 Ka ko ia ‘oku fanongo, kae ‘ikai ma‘u; pea ‘e lahi ai ho‘omou totongi pea ‘e ui fai [ki ai], ‘oku tatau ia mo e tangata na‘e langa ‘akimoutolu ko e fānau ‘ae Fungani Mā‘olunga: ‘ae fale ‘i he kelekele ta‘ehatu‘unga; pea na‘e he ‘oku angalelei ia ki he ta‘efakafeta‘i pea ‘oho mālohi ‘ae vai ki ai, pea holo leva ia; pea mo e kovi. 36 Ko ia mou manava‘ofa, ‘o hangē ko e maumau ‘oe fale ko ia ko e me‘a lahi.”

7 Pea kuo faka'osi 'e ia 'a 'ene tala kotoa pē 'i honoongoongo ni 'i Siutea kotoa pē, pea mo e he 'ao 'oe kakai, pea 'alu ia ki Kapananeume. **2** potu fonua kotoa pē [ko ia]. **18** Pea na'e fakahā Pea na'e mahaki, 'o mei mate 'ae tamaio'eiki 'ae 'e he kau ākonga 'a Sione kiate ia 'ae ngaahi 'eikitau 'e taha, 'aia na'e 'ofa lahi ai ia. **3** Pea me'a ni kotoa pē. **19** Pea na'e ui 'e Sione kiate kuo fanongo ia kia Sisu, pea ne fekau 'ae kau ia 'ae toko ua 'o 'ene kau ākonga, 'o ne fekau mātu'a 'i he kakai Sisu, ke fakakolekole kiate ia ['akinaua] kia Sisu, 'o ne pehē, "Ko koe ia na'e ke ne ha'u 'o fakamo'ui 'a 'ene tamaio'eiki. **4** Pea pehē 'e ha'u? Pe te mau 'amanaki ki ha taha?" kuo nau omi kia Sisu, pea nau kole fakamātoato **20** Pea kuo ha'u 'ae ongo tangata kiate ia, 'o na kiate ia, 'o pehē, "Oku 'aonga ia te ke fai ki ai pehē, "Kuo fekau 'akimaua kiate koe 'e Sione 'ae me'a ni: **5** He 'oku 'ofa ia ki hotau kakai, pea ko e Papitaiso, 'o pehē, "Ko koe ia na'e pehē 'e ko ia ia ne langa 'ae falelotu mo'omautolu." **6** ha'u? Pe te tau 'amanaki ki ha taha?" **21** Pea Pea 'alu 'a Sisu mo kinautolu. Pea kuo hoko ia 'o 'i he feitu'ula'ā ko ia na'a ne fakamo'ui ai 'ae vāofi mo e fale, pea fekau 'e he 'eikitau 'a [hono] tokolahi mei he ngaahi mahaki, mo e ngaahi kāinga, ke lea ['o pehē] kiate ia, "Eiki, 'oua na'a me'a fakamamahi, pea mo e kau laumālie kovi; ke ongosia ange koe: he 'oku 'ikai te u 'aonga ke pea na'a ne faka'ā 'ae tokolahi na'e kui. **22** Pea ke hū ki hoku fale: **7** Pea na'e 'ikai te u mahalo [toki] lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate kinaua, 'oku taau mo au ke u 'alu atu kiate koe: ka ke "Mo ō, 'o fakahā kia Sione 'ae ngaahi me'a kuo fai ha'o lea, pea 'e mo'ui ai 'eku tamaio'eiki. **8** mo mamata mo fanongo ki ai: kuo 'a 'ae kui, He ko au ko e tangata pule'ia foki, ka 'oku ai 'ae kuo 'eve'eva 'ae pipiki, kuo ma'a 'ae kilia, kuo kautau 'oku ou pule'i pea 'oku ou pehē ki ha ongo 'ae tuli, kuo fokotu'u 'ae mate, pea 'oku taha, "Alu," pea 'alu ia; pea ki ha taha, 'Ha'u,' malanga'aki 'ae ongoongolelei ki he masiva. pea ha'u ia; pea ki he'eku tamaio'eiki, 'Fai eni,' **23** Pea 'oku monū'ia ia 'aia 'e 'ikai tūkia 'iate pea 'oku ne fai [ia]. **9** Pea ofo 'a Sisu kiate ia, 'i au.' **24** Pea kuo 'alu 'ae ongo tangata fekau he'ene fanongo ki he ngaahi me'a ni, pea tafoki 'a Sione, pea toki lea ia ki he kakai 'ia Sione, ia, 'o ne pehē ki he kakai na'e muimui 'iate "Na'a mou 'alu atu ki he toafa ke mamata ki ia, "Oku ou tala atu kiate kimoutolu, Na'a mo he hā? Ki ha kaho 'oku lulu'i 'e he matangi? **25** 'Isileli, 'oku 'ikai te u 'ilo ai ha tui 'e pehē [ni] Ka na'a mou 'alu atu ke mamata ki he hā? Ki hono lahi." **10** Pea liu atu ki he fale 'akinautolu ha tangata kuo kofu'aki 'ae kofu molū? Vakai, na'e fekau, 'onau 'ilo 'ae tamaio'eiki na'e mahaki he ko kinautolu 'oku kofu fakalaukau, mo kai kuo mo'ui ia. **11** Pea 'i he 'aho na'a na feholoi, lelei, 'oku 'i he fale 'oe ngaahi tu'i. **26** Ka na'a na'e 'alu ia ki he kolo na'e ui ko Neini: pea na'e mou 'alu atu ke mamata ki he hā? Ha palōfita? 'alu mo ia 'a 'ene kau ākonga tokolahi, mo e 'Io, 'oku ou tala atu kiate kimoutolu. 'Oku lahi fu'u kakai. **12** Pea kuo ofi ia ki he matapā 'oe hake ia 'i he palōfita. **27** Ko ia ia kuo tohi ki kolo, pea vakai, na'e fata mai kitua'ā 'ae tangata ai, ['o pehē,] 'Vakai, 'oku ou fekau atu hoku mate, ko e tama pe taha ia 'a 'ene fa'ē, pea ko e fakamelomelo ke mu'omu'a 'i ho 'ao, Ke teuteu fefine ia kuo mate hono husepāniti: pea na'e 'e ia ho hala kiate koe.' **28** He 'oku ou tala kiate 'iate ia 'ae kakai tokolahi 'oe kolo. **13** Pea kuo kimoutolu, 'iate kinautolu 'oku fanau'i 'e he mamata ki ai 'ae 'Eiki, pea manava'ofa ia kiate fefine 'oku 'ikai ha palōfita lahi hake 'ia Sione ia, 'o ne pehē ki ai, "Oua 'e tangi." **14** Pea ha'u ko e Papitaiso: ka ko ia 'oku si'i taha pe 'i he ia 'o ala ki he fata: pea tu'u pe 'ae kau fata. Pea pule'anga 'oe 'Otua, 'oku lahi ia 'iate ia." **29** pehē 'e ia, "Talavou, 'oku ou pehē kiate koe, Pea ko e kakai kotoa pē na'e fanongo [kiate ia], Tu'u hake." **15** Pea nofo hake ia 'aia na'e mate, mo e kau tānaki tukuhau, na'a nau fakahā 'ae 'o kamata lea. Pea ne 'atu ia ki he'ene fa'ē. **16** angatonu 'ae 'Otua, 'i he'enau papitaiso 'i he Pea pukea kotoa pē 'i he manavahē: pea nau papitaiso 'a Sione. **30** Ka ko e kau Fālesi, mo e fakamālō ki he 'Otua, 'o pehē, "Kuo tu'u hake kau akonaki 'i he fono, na'a nau fakata'e'aonga 'ae palōfita lahi 'iate kitautolu;" pea, "Kuo 'a'ahi 'ae finangalo 'oe 'Otua kiate kinautolu, he na'e 'ae 'Otua ki hono kakai." **17** Pea na'e mafola 'a 'ikai te nau papitaiso 'iate ia. **31** Pea pehē 'e

he ‘Eiki, “Te u fakatatau ki he hā ‘ae kakai ‘oe ka ko e fefine ni talu ‘eku hū mai mo e ‘ikai to‘utangata ni? Pea ‘oku nau tatau mo e hā? tuku ‘ene ‘uma ki hoku va‘e. **46** Na‘e ‘ikai te ke **32** ‘Oku nau tatau mo e tamaiki ‘oku nofo ‘i he pani ‘aki hoku ‘ulu ‘ae lolo: ka kuo tākai ‘e he potu fakatau, ‘oku nau feui‘aki, ‘o pehē, ‘Kuo fefine ni ‘a hoku va‘e ‘aki ‘ae lolo. **47** Ko ia ‘oku mau ifi fangufangu kiate kimoutolu, Ka na‘e ou tala atu ai kiate koe, Ko ‘ene angahala, ‘aia ‘ikai te mou me‘e; Kuo mau hiva fakamamahi ‘oku lahi, kuo fakamolemole ia; ko ia ‘oku lahi ai kiate kimoutolu, Ka na‘e ‘ikai te mou tangi.’ ‘ene ‘ofa: ka ko ia ‘oku si‘i hono fakamolemole, **33** He na‘e ‘ikai ha‘u ‘a Sione ko e Papitaiso ‘o ‘oku si‘i ‘ene ‘ofa.” **48** Pea pehē ‘e ia kiate ia, kai mā mo inu uaine; pea ‘oku mou pehē, “Oku “Kuo fakamolemole ho‘o ngaahi angahala.” **49** ‘iate ia ha tēvolo.” **34** Kuo ha‘u ‘ae Foha ‘oe Pea ko kinautolu na‘a nau nofo ‘o kai mo ia, tangata ‘o kai mo inu; ka mou pehē, ‘Vakai, na‘a nau kamata pehē ‘i honau loto, Ko hai eni ko e tangata fa‘a kai, mo fa‘a inu uaine, ko e ‘oku ne fakamolemole foki ‘ae angahala? **50** Ka kāinga ‘oe kau tānaki tukuhau mo e angahala!” na‘e pehē ‘e ia ki he fefine, “Kuo fakamo‘ui koe **35** Ka ‘oku fakatonuhia ‘ae poto ‘e he‘ene fānau ‘e ho‘o tui; ‘alu ‘i he fiemālie.” kotoa pē.” **36** Pea na‘e kole kiate ia ‘ae tokotaha ‘i he Fālesi ke na kai fakataha mo ia. Pea ne hū ki he fale ‘oe Fālesi, ‘o nofo ai ke kai. **37** Pea vakai, ko e fefine na‘e angahala ‘i he kolo, kuo ‘ilo ‘e ia ‘oku nofo mo kai [‘a Sisu] ‘i he fale ‘ae Fālesi, pea ne ‘omi ‘ae puha ‘alapasita ‘oe lolo. **38** Pea tu‘u ia ‘i hono va‘e mei [hono tu‘a], ‘o tangi, pea kamata fufulu ‘e ia hono va‘e ‘aki hono lo‘imata, ‘o ne holoholo ‘aki [ia] hono lou‘ulu, pea ‘uma ki hono va‘e, ‘o tākai ‘aki [ia] ‘ae lolo. **39** Ka kuo mamata [ki ai] ‘ae Fālesi ‘aia na‘e kole kiate ia, pea lea ia ‘i hono loto, ‘o pehē, “Ka ne ko hā palōfita ‘ae tangata ni, [pehē], kuo ne ‘ilo ‘ae fefine ni, mo ‘ene anga, ‘aia ‘oku ala kiate ia: he ko e angahala ia.” **40** Pea lea ‘a Sisu, ‘o pehēange kiate ia, “Saimone, ‘oku ‘iate au ‘ae me‘a te u lea ai kiate koe.” Pea pehē ‘e ia, “Eiki, folofola mai.” **41** “Na‘e ai ‘ae tangata ‘e tokotaha pea na‘e totonu ke totongi kiate ia ‘e he toko ua: ko e tenali ‘e nimangeau ‘ae tokotaha, kae nimangofulu ‘ae tokotaha. **42** Pea kuo ‘ikai ha‘ana me‘a ke totongi ‘aki, pea ne fakamolemole [leva] ‘akinaua ‘osi pe. Ko ia ke ke tala mai, pe ko hai ‘iate kinaua ‘e ‘ofa lahi kiate ia?” **43** Pea lea ‘a Saimone, ‘o pehē, “Oku ou mahalo ko ia pe na‘e lahi ‘ene fakamolemole ki ai.” Pea pehē ‘e ia kiate ia, “Oku totonu ho‘o mahalo.” **44** Pea tafoki ia ki he fefine, mo ne pehē kia Saimone, “Oku ke mamata ki he fefine ni? Na‘aku hū ki ho fale, ka na‘e ‘ikai te ke ‘omi ha vai ki hoku va‘e; ka kuo fufulu ‘aki ‘e ia ‘a hoku va‘e ‘ae lo‘imata, mo holoholo ‘aki [ia] hono lou‘ulu. **45** Na‘e ‘ikai te ke ‘uma kiate au:

8 Pea pehē, kuo hili ia, na‘a ne ‘alu ‘i he kolo mo e potu kakai kotoa pē, ‘o malanga mo fakahā ‘ae ongoongolelei ‘oe ‘Otua: pea na‘e ‘iate ia ‘ae toko hongofulu ma toko ua, **2** Pea mo e kau fefine na‘e fakamo‘ui mei he kau laumālie kovi, mo e ngaahi mahaki, ko Mele ‘oku ui ko Makitaline, ‘aia na‘e ‘alu ai ‘ae tēvolo ‘e toko fitu, **3** Mo Sioana ko e uaifi ‘o Kusa ko e tauhi koloa ‘o Helota, mo Susana, mo e tokolahi kehe, na‘a nau tauhi ‘aki ia ‘enau koloa. **4** Pea kuo fakataha mai ‘ae fu‘u kakai, kuo ha‘u mei he kolo kotoa pē kiate ia, pea pehē ‘e ia ‘i he fakatātā: **5** “Na‘e ‘alu atu ‘ae tangata tūtūu‘i ke tūtūu‘i ‘ene tengā; pea ‘i he‘ene tūtūu‘i, na‘e mokulu ‘ae ni‘ihī ki he ve‘e hala: pea malaki hifo ia, pea na‘e kai ‘o ‘osi ia ‘e he fanga manupuna ‘oe ‘atā. **6** Pea mokulu ‘ae ni‘ihī ki he maka; pea kuo toki tupu hake ia, pea mae [leva], koe‘uhi na‘e ‘ikai viviku ia. **7** Pea mokulu ‘ae ni‘ihī ki he kelekele lelei, ‘o tupu hake, pea tupu ai ‘ae fua ‘e teau.” Pea kuo ne lea ‘aki ‘ae ngaahi me‘a ni, pea kalanga ia, “Ko ia ‘oku ne telinga. Ongo, ke ongo‘i ia.” **9** Pea na‘e fehu‘i ‘a ‘ene kau ākonga kiate ia, ‘o pehē, “Ko e hā nai [hono ‘uhinga] ‘oe fakatātā ni?” **10** Pea pehē ‘e ia, “Kuo tuku ke ‘ilo ‘ekimoutolu ‘ae ngaahi me‘a lilo ‘oe pule‘anga ‘oe ‘Otua: ka ki he kakai kehe ‘i he ngaahi fakatātā; koe‘uhi kenau ‘ā ka ‘e ‘ikai mamata, pea fanongo ka ‘e ‘ikai ‘ilo. **11** “Pea ko e fakatātā eni: Ko e tengā ko e folofola ia ‘ae ‘Otua. **12** Ko kinautolu [eni] ‘i he ve‘e hala, ‘oku

nau fanongo; pea toki ha'u 'ae tēvolo, 'o ne to'o nau tau ki he fonua 'oe kakai Katala, 'aia 'oku atu 'ae folofola 'i honau loto, telia na'a nau tui hangatonu ki Kāleli. 27 Pea 'i he'ene 'alu ki 'uta, pea mo'ui ai. 13 Ko kinautolu [eni] 'i he maka, na'e fakafetaulaki mai kiate ia 'ae tangata 'e 'aia 'oku fanongo, pea ma'u 'ae folofola 'i he tokotaha mei he kolo, na'e fuoloa 'ae ulusino fiefia; ka 'oku 'ikai hanau aka, pea 'oku nau tui 'iate ia 'ae kau tēvolo, na'e 'ikai ke vala, pe nofo fuoloa si'i pe, pea 'i he 'aho 'oe 'ahi'ahi 'oku fale, ka 'i he ngaahi fa'itoka. 28 Pea mamata ia nau hinga ai. 14 Pea ko ia na'e mokulu ki he kia Sisu, pea kalanga, mo fakatōmape'e 'i hono 'akau talatala, ko kinautolu eni 'oku fanongo 'ao, 'o [tangi] le'o lahi, 'o pehē, "E Sisu, 'Alo 'oe pea 'alu atu, ka ko e tokanga [mamahi] mo e fungani 'Otua mā olunga, ko e hā au kiate koe? koloa mo e fiefia 'i māmani, 'oku kāsia ai ia, 'Oku ou kole kiate koe, 'oua 'e fakamamahi'i au." pea 'e 'ikai ai ha fua ke haohaoa. 15 Ka ko ia 29 (He kuo fekau 'e ia ki he laumālie 'uli ke ha'u 'oku 'i he kelekele mo'ui, ko kinautolu eni 'oku kitu'a mei he tangata. He kuo liunga lahi hono nau fanongo ki he folofola, 'o ma'u [ia] ki he puke ia: pea na'e ma'u ia 'i hono ha'isia 'aki 'ae loto totonu mo lelei, pea fakatupu 'ae fua 'i ngaahi ukamea fihifihi mo e ngaahi ukamea he fakakukafi. 16 "Oku 'ikai ha tangata te ne fakama'u; kae motuhi 'e ia 'ae ngaahi ha'i, pea tutu 'ae maama, ke fakapulonga 'aki 'ae ipu, pe tulī ia 'e he tēvolo ki he toafa.) 30 Pea fehu'i 'a tuku [ia] ki he lalo mohenga; kae fokotu'u [ia] Sisu kiate ia, 'o pehē, "Ko hai ho hingoa?" Pea ki ha tu'unga, koe'uchi ke mamata ki he maama pehē 'e ia, "Ko Lisione;" koe'uchi kuo hū kiate ia 'akinautolu 'oku '[i ai]. 17 He 'oku 'ikai ha me'a 'ae kau tēvolo tokolahi. 31 Pea na'a nau kole 'oku lilo, 'e ta'efakahā; pea 'oku 'ikai ha me'a kiate ia, ke 'oua te ne fekau 'akinautolu ke nau 'oku fufū, 'e ta'e'iloa pe ta'emafola kitu'a. 18 'alu atu ki he loloto. (Abyssos g12) 32 Pea na'e ai Ko ia mou tokanga ki ho'omou fanongo: he ko 'ae fanga puaka lahi na'e fafanga 'i he mo'unga: ia 'oku ma'u, 'e foaki kiate ia pea ko ia 'oku pea na'a nau kole kiate ia ke ne tuku ke nau 'ikai te ne ma'u, 'e to'o meiate ia 'aia 'oku ne hū ki ai. Pea ne tukuange ia. 33 Pea 'alu atu mahalo kuo ne ma'u." 19 Pea ha'u ai kiate ia [leva] 'ae kau tēvolo 'i he tangata, 'onau hū ki 'a 'ene fa'ē mo hono kāinga, ka na'e 'ikai te he fanga puaka; pea felele'i 'o 'oho 'ae fanga nau ofi kiate ia, ko e me'a 'i he kakai. 20 Pea puaka 'i he potu tahifohifo ki tahi, 'o melemo na'e fakahā kiate ia, 'o pehē, "Ko ho'o fa'ē mo ai. 34 Pea kuo mamata 'ae kau tauhimanu ki he ho kāinga 'oku tutu'u 'itu'a, ko 'enau holi ke me'a kuo fai, pea nau feholaki, 'o 'alu 'o fakahā mamata kiate koe." 21 Pea lea ia, 'o pehēange 'i he kolo mo e tuku'uta. 35 Pea na'a nau 'alu atu kiate kinautolu, "Ko 'eku fa'ē mo hoku kāinga ke vakai pe ko e hā kuo fai, 'o ha'u kia Sisu, pea 'akinautolu ni 'oku fanongo ki he folofola 'ae 'ilo 'ae tangata, 'aia kuo 'alu ai 'ae kau tēvolo, 'Otua, mo fai ki ai." 22 Pea pehē, 'i he 'aho 'e 'oku nofo ia 'i he va'e 'o Sisu, kuo kofu, pea poto taha, na'e heka vaka ia mo 'ene kau ākonga: hono loto: pea na'a nau manavahē ai. 36 Pea ko pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ke tau ō ki he kinautolu foki na'e mamata [ki ai], na'a nau tala kauvai 'e taha. Pea na'a nau tuku atu." 23 Ka 'i kiate kinautolu 'ae ngāue kuo mo'ui ai ia, 'aia he'enau folau na'e mohe ia: pea na'e tō hifo ki na'e ulusino ai 'ae kau tēvolo. 37 Pea toki kole he tahi 'ae taufa lahi: pea ngotofu'u ['ae vaka], 'ae kakai kotoa pē 'oe fonua 'oe kau Katala ke pea nau tu'utāmaki ai. 24 Pea na'a nau ha'u, 'o 'alu ia 'iate kinautolu; he kuo nau pukea 'i he fafangu ia, mo nau pehē, "Eiki, 'eiki, kuo tau ilifia lahi; pea heka ia ki vaka, 'o [toe] liu mai. mate." Pea tu'u hake ia, 'o lolomi 'ae matangi 38 Pea ko e tangata na'e 'alu ai 'ae kau tēvolo, mo e hou 'ae tahi; pea tuku ia, 'o tofuki. 25 na'a ne kole kiate ia ke na nonofo mo ia: ka na'e Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Kofa'ā ho'omou fekau 'e Sisu ke 'alu ia, 'o ne pehē, 39 "Toe 'alu tui?" Ka na'e manavahē mo ofo 'akinautolu, koe ki ho fale, 'o fakahā 'ae ngaahi me'a lahi kuo 'onau fepehē'aki, "Ko hai nai 'ae tangata ni! fai 'e he 'Otua kiate koe." Pea na'e 'alu ia, 'o ne He 'oku fekau 'e ia ki he matangi mo e tahi, ongoongoa 'i he kolo kotoa pē 'ae ngaahi me'a pea 'oku talangofua ia kiate ia." 26 Pea na'a lahi kuo fai 'e Sisu kiate ia. 40 Pea pehē, kuo foki

ange ‘a Sisu, na‘e [toe] ma‘u fiefia ia ‘e he kakai: **9** Pea na‘e toki ui ia ke fakataha ‘ene kau he na‘a nau tatali kotoa pē kiate ia. **41** Pea vakai, ākonga ‘e toko hongofulu ma toko ua, pea ne na‘e ha‘u ‘ae tangata ko Sailosi hono hingoa, ko tuku kiate kinautolu ‘ae mālohi mo e pule ki e pule ia ‘i he falelotu; pea ne fakatōmape‘e ki he kau tēvolo kotoa pē, pea ke fakamo‘ui ‘ae he va‘e ‘o Sisu, ‘o kole kiate ia ke ha‘u ki hono ngaahi mahaki. **2** Pea ne fekau atu ‘akinautolu pale: **42** He kuo taha pe hono ‘ofefine, pea kuo ke malanga‘aki ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua, mo hongofulu ma ua nai hono ta‘u pea kuo tei mate fakamo‘ui ‘ae mahaki. **3** Pea pehē ‘e ia kiate ia. Ka ‘i he‘ene ‘alu na‘e faka‘efi ia ‘e he kakai. kinautolu, “Oua na‘a ‘ave ha me‘a ‘i ho‘omou **43** Pea ko e fefine ‘e tokotaha na‘e ‘iate ia ‘ae fononga, ‘ae ngaahi tokotoko, pea ha kato, pe ‘au ‘oe toto, ‘i he ta‘u ‘e hongofulu ma ua, pea ha mā, pe ha pa‘anga; pe te mou taki ua ‘ae kuo faka‘osi ‘e ia ‘a ‘ene me‘a kotoa pē ki he kau kofutu‘a. **4** Pea ko e pale ko ia te mou hū ki ai, faito‘o, ka na‘e ‘ikai ke mo‘ui ia ‘i ha taha, **44** mou nofo ai, pea toki ‘alu ai. **5** Pea ko e potu Na‘e ha‘u ia ki [hono] tu‘a, ‘o ala ki he kapa ‘o ko ia ‘e ‘ikai te nau ma‘u ‘akimoutolu ‘i ai, ‘oka hono kofu; pea matu‘u leva ‘ae ‘au ‘o hono toto. mou ka ‘alu ‘i he kolo ko ia, mou tūtuu‘i ‘ae efu **45** Pea pehē ‘e Sisu, “Ko hai kuo ala kiate au?” ‘i homou va‘e ko e fakamo‘oni kiate kinautolu.” Pea kuo nau ‘ikai kotoa pē, pea pehē ‘e Pita mo **6** Pea na‘a nau ‘alu, ‘o fononga ‘i he ngaahi potu kinautolu na‘a nau ‘iate ia, “Eiki, ‘oku faka‘efi kakai, pea malanga‘aki ‘ae ongoongolelei, mo mo kāpui koe ‘e he kakai, pea ‘oku ke pehē, ‘Ko nau fakamo‘ui ‘i he potu kotoa pē. **7** Pea na‘e hai kuo ala kiate au?” **46** Pea pehēange ‘e Sisu, fanongo ‘a Helota ko e tu‘i ki he me‘a kotoa pē “Kuo ala ha taha kiate au: he ‘oku ou ‘ilo kuo kuo fai ‘e ia: pea na‘a ne puputu‘u ai, koe‘uhi ‘alu ‘ae mālohi ‘iate au.” **47** Pea kuo ‘ilo ‘e he na‘e pehē ‘e he ni‘ihi, “Kuo toetu‘u ‘a Sione mei fefine ‘oku ‘ikai lilo ia, pea ha‘u tetetete ia, ‘o he mate.” **8** Pea [pehē] ‘e he ni‘ihi, “Kuo hā mai fakatōmape‘e ‘i hono ‘ao, ‘o ne fakahā kiate ia ‘i ‘a ‘ilaisiā; mo e ni‘ihi, Kuo toetu‘u ha taha ‘i he he ‘ao ‘oe kakai kotoa pē hono ‘uhinga ‘o ‘ene kau palōfita motu‘a.” **9** Pea pehē ‘e Helota, “Kuo ala kiate ia, pea mo ‘ene mo‘ui ai leva. **48** Pea u tutu‘u ‘ae ‘ulu ‘o Sione; ka ko hai eni, ‘oku ou pehē ‘e ia kiate ia, “Ofefine, ke ke fiemālie: kuo fanongo ki ai ‘ae ngaahi me‘a ni?” Pea ne ne fakamo‘ui koe ‘e ho‘o tui; ‘alu ‘o fiemālie.” **49** holi ke mamata kiate ia. **10** Pea kuo liu mai ‘ae Pea na‘e lolotonga ‘ene lea, mo ‘ene ha‘u ‘ae kau ‘aposetolo, pea nau fakahā kotoa pē kiate ia tokotaha mei he [fale ‘oe] pule ‘oe falelotu, ‘o ‘aia kuo nau fai. Pea na‘a ne ‘ave ‘akinautolu, ‘o ne pehē kiate ia, “Kuo pekia ho ‘ofefine; ‘oua afe fakafufū ki he potu lala ‘oe kolo ‘oku ui ko na‘a fakafiu‘i ‘ae Eiki.” **50** Ka kuo fanongo ki ai Petesaita. **11** Pea kuo ‘ilo [ia] ‘e he kakai, na‘a ‘a Sisu, pea lea ia, ‘o pehē kiate ia, “Oua te ke nau muimui kiate ia: pea ne ma‘u ‘akinautolu, manavahē: ka ke tui pe, pea ‘e fakamo‘ui ia.” **51** ‘o ne lea kiate kinautolu, ki he pule‘anga ‘oe Pea kuo ha‘u ia ki he pale, na‘e ‘ikai te ne tuku ‘Otua, pea na‘e fakamo‘ui ‘akinautolu ‘aia na‘e ke hū [ki ai] ha taha, ka ko Pita, mo Semisi, mo ‘aonga ke fakamo‘ui. **12** Pea kuo tei ‘osi ‘ae ‘aho, Sione, pea mo e tamai mo e fa‘ē ‘ae ta‘ahine. pea ha‘u ‘ae toko hongofulu ma toko ua, ‘onau **52** Pea na‘a nau tangi mo tangilālau kotoa pē pehē kiate ia, “Fekau ke ‘alu ‘ae kakai, koe‘uhi koe‘uhi ko ia: ka na‘a ne pehē, “Oua ‘e tangi; he ke nau ō ki he ngaahi potu kakai mo e ngaahi ‘oku ‘ikai mate ia, ka ‘oku mohe [pe].” **53** Ka nofo‘anga kakai ofi mai, ‘o mohe ai, pea ma‘u na‘a nau kakata manuki kiate ia, ko ‘enau ‘ilo ai ‘ae me‘a kai; he ‘oku tau ‘i henī ko e potu kuo mate ia. **54** Pea ne tuku ‘akinautolu kotoa lala.” **13** Ka na‘e pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Mou pē kitu‘a, pea puke hono nima, ‘o ne ui, ‘o pehē, ‘atu ha me‘akai kiate kinautolu.” Pea na‘a nau “Ta‘ahine, tu‘u hake.” **55** Pea na‘e toe ha‘u ‘a pehēange, “Oku ‘ikai ha‘atau me‘a ka ko e fo‘i hono laumālie, pea tu‘u hake leva ia: pea ne mā ‘e nima mo e ika ‘e ua, ‘o kapau ‘e ‘ikai te fekau ke ‘atu ha‘ane me‘akai. **56** Pea ofo ai ‘a mau ō, ‘o fakatau me‘akai mā ‘ae kakai ni kotoa ‘ene mātū‘a: ka na‘e fekau ‘e ia kiate kinaua ke pē.” **14** He na‘e toko nima afe nai ‘ae tangata. ‘oua na‘a na fakahā ki ha taha ‘aia kuo fai. Pea pehē ‘e ia ki he‘ene kau ākonga, “Pule ke

nau nofo hifo ‘o tautau toko nimangofulu.” 15 he nāunau, ‘onau alea ki he‘ene pekia, ‘aia te ne Pea na‘a nau fai ia, mo pule ke nau nofo hifo fai ‘i Selūsalema. 32 Ka ko Pita mo kinaua na‘e kotoa pē. 16 Pea to‘o ‘e ia ‘ae fo‘i mā ‘e nima mo ‘iate ia na‘a nau māfasia ‘i he [fie] mohe: pea ‘i e ika ‘e ua, pea hanga hake ia ki he langi, ‘o ne he‘enau ‘ā, na‘a nau mamata ki hono nāunau, tāpuaki ia, mo tofitofi, ‘o ‘atu ki he kau ākonga pea mo e ongo tangata na‘a nau tutu‘u mo ia, ke tufaki ki he kakai. 17 Pea na‘a nau kai ‘o 33 Pea pehē, ‘i he ‘ena ‘alu ‘iate ia, na‘e pehē ‘e mākona ai kotoa pē: pea na‘e tānaki ‘ae toenga Pita kia Sisu, “Eiki, ‘oku lelei ‘etau ‘i heni: pea kai na‘e toe kiate kinautolu, pea pito ai ‘ae kato tuku ke mau ngaohi ha fale ‘e tolu; ke ‘o‘ou ‘ae ‘e hongofulu ma ua. 18 Pea na‘e pehē, ‘i he‘ene taha, pea taha ‘o Mōsese, pea taha ‘o ‘Ilaisiā” lotu tokotaha pe, kuo ‘alu ange ‘ene kau ākonga: ka na‘e ‘ikai ‘ilo ‘e ia ‘ene lea. 34 Pea lolotonga pea fehu‘i ia kiate kinautolu, ‘o pehē, “Oku ‘ene lea pehē, na‘e fakamalū ‘aki ‘akinautolu ‘ae pehē ‘e he kakai, ko hai au?” 19 Pea na‘a nau ‘ao: pea na‘a nau manavahē ‘i he‘enau hū ki he lea, ‘o pehēange, “Ko Sione ko e Papitaiso;” kae ‘ao. 35 Pea na‘e ongo mai ‘ae le‘o mei he ‘ao, [pehē] ‘e he ni‘ihi, “Ko ‘Ilaisiā,” pea [pehē] ‘e he ‘o pehē, “Ko hoku ‘Alo ‘ofa‘anga eni: fanongo ni‘ihi, “Kuo toetu‘u ha taha ‘i he kau palōfita kiate ia.” 36 Pea hili ‘ae lea, na‘e ‘ilo ‘a Sisu motu‘a.” 20 Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu. “Ka ‘oku tokotaha pe. Pea na‘a nau fufū eni, ‘o ‘ikai ‘oku pehē ‘ekimoutolu ko hai au?” Pea lea ‘a fakahā ki ha tokotaha, ‘i he ngaahi ‘aho ko ia, Pita, ‘o pehēange, “Koe Kalaisi koe ‘oe ‘Otua.” ha me‘a ‘e taha kuo nau mamata ki ai. 37 Pea 21 Pea ne na‘ina‘i mālohi mo fekau ‘e ia kiate pehē, ‘i he pongipongi hake, na‘a nau ‘alu hifo kinautolu, ke ‘oua na‘a fakahā ‘ae me‘a ko ia mei he mo‘unga, pea fakafetaulaki kiate ia ‘ae ki ha taha; 22 ‘O ne pehē, “E kātaki ‘e he Foha fu‘u kakai, 38 Pea vakai, na‘e kalanga mai ‘ae ‘oe tangata ‘ae ngaahi me‘a lahi, pea ‘e si‘aki ia tangata ‘i he kakai, ‘o pehē, “E ‘Eiki, ‘oku ou ‘e he kau mātū‘a pea mo e kau taula‘eiki lahi kole kiate koe, ke ke vakai ki hoku foha: he ko mo e kau tangata tohi, pea ‘e tāmate‘i ia, pea ‘eku tamasi‘i tokotaha pe ia. 39 Pea vakai, ‘oku toe fokotu‘u ‘i hono ‘aho tolu.” 23 Pea ne pehē puke ia ‘e he laumālie, pea fokifā ‘oku tangi kiate kinautolu kotoa pē, “Kapau ‘e muimui ha kalanga ia; pea ‘oku ne hae‘i ke koā ai ia, pea taha kiate au, tuku ke si‘aki ia ‘e ia, pea to‘o ‘oku ne ha‘aki ia, pea ‘alu ai ‘i he ta‘efie‘alu.” 40 hake ‘ene ‘akau māfasia ‘i he ‘aho kotoa pē, pea Pea ne u kole ki ho‘o kau ākonga ke kapusi ia; muimui ‘iate au. 24 He ko ia ‘e kalofaki ‘ene ka na‘e ‘ikai te nau fa‘a fai. 41 Pea lea ‘a Sisu, ‘o mo‘ui, ‘e mole ia; ka ko ia ‘e mole ‘ene mo‘ui pehēange, “Ae to‘utangata ta‘etui mo angakovi, koe‘uhi ko au, ko ia [pe] ‘e ma‘u ia. 25 He ko e hā ‘e fēfē hono fuoloa ‘o ‘etau nonofo, mo ‘eku hono ‘aonga ki he tangata, ‘o kapau ‘e ma‘u ‘e kātaki ‘akimoutolu? ‘Omi ho foha ki heni.” 42 ia ‘a māmani kotoa pē, kae mole ia, pe liaki ia? Pea ‘i he‘ene ha‘u, na‘e ha‘aki ia ‘e he tēvolo, 26 He ko ia ‘e mā ‘iate au mo ‘eku ngaahi lea, ‘e mo hae‘i. Pea na‘e tautea ‘e Sisu ‘ae laumālie mā ai ‘ae Foha ‘oe tangata, ‘oka ha‘u ia ‘i hono ‘uli, mo fakamo‘ui ‘ae tamasi‘i, ‘o toe ‘atu ia ki nāunau ‘o‘ona, mo ‘ene Tamai, pea mo e kau he‘ene tamai. 43 Pea na‘a nau ofo kotoa pē ‘i ‘āngelo mā‘oni‘oni. 27 Ka ‘oku ou tala mo‘oni he māfimafi lahi ‘oe ‘Otua. Ka ‘i he‘enau ofo atu kiate kimoutolu, ‘Oku tutu‘u ‘ae ni‘ihi ‘i kotoa pē ‘i he me‘a fulipē na‘e fai ‘e Sisu, pea heni, ‘e ‘ikai te nau kamata ‘ae mate, kae‘oua pehē ‘e ia ki he‘ene kau ākonga, 44 “Tuku ke ke nau mamata ki he pule‘anga ‘oe ‘Otua.” 28 ongo ki ho ‘o‘ou telinga ‘ae ngaahi lea ko eni: ‘e Hili ‘ae ngaahi lea ni, ko e ‘aho nai ‘e valu, na‘e tukuanage ‘ae Foha ‘oe tangata ki he nima ‘oe ‘ave ‘e ia ‘a Pita mo Sione mo Semisi, pea nau kakai.” 45 Ka na‘e ‘ikai te nau ‘ilo ‘ae lea ni, pea ō hake ki he mo‘unga ke lotu. 29 Pea ‘i he‘ene na‘e fufū ia meiate kinautolu, pea ‘ikai ai te nau lotu, na‘e fakafo‘ou ‘ae anga ‘o hono fofonga, ‘ilo ia: pea na‘a nau manavahē ke fehu‘i kiate ia pea na‘e hinehina ‘o ngingila hono ngaahi kofu. ‘i he lea ko ia. 46 Pea na‘e tupu ‘iate kinautolu 30 Pea vakai, na‘e alea mo ia ‘ae tangata ‘e toko ‘ae fakakikihi, pe ko hai ‘e lahi ‘iate kinautolu. ua, ‘aia ko Mōsese mo ‘Ilaisiā: 31 ‘O na hā mai ‘i 47 Pea ‘ilo‘i ‘e Sisu ‘ae mahalo ‘a honau loto,

pea to'o mai 'e ia 'ae tamasi'i, 'o tuku ia ke ofi kiate ia, **48** 'O ne pehē kiate kinautolu, "Ko ia ia 'e ma'u 'ae tamasi'i ni 'i hoku huafa, 'oku ne fekau ke nau ō, 'o tautau toko ua, ke mu'omu'a ma'u au; pea ko ia ia 'oku ne ma'u au, 'oku ne iate ia ki he kolo mo e potu kotoa pē 'e 'alu ia ki ma'u 'aia na'a ne fekau au: he ko ia 'oku si'i 'i iate ai. **2** Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko e mo'oni kimoutolu kotoa pē, ko ia ia 'e lahi." **49** Pea lea 'oku lahi 'ae ta'u, kae tokosi'i 'ae kau ngāue: ko 'a Sione, 'o pehēange, "'Eiki, na'a mau mamata ia mou kole ai ki he 'Eiki 'oe ta'u, ke ne fekau ki ha taha 'oku kapusi 'ae kau tēvolo 'i ho huafa; atu 'ae kau ngāue ki he'ene ta'u. **3** Mou ō: pea pea na'a mau ta'ofi ia, he 'oku 'ikai ke muimui vakai, 'oku ou tuku atu 'akimoutolu 'o hangē ko ia mo kimautolu." **50** Pea pehē 'e Sisu kiate ia, e fanga lami 'i he lotolotonga 'oe fanga ulofi. **4** "Oua na'a ta'ofi: he ko ia 'oku 'ikai angatu'u 'Oua na'a to'o ha kato pa'anga, pe ha kato kai kiate kitautolu 'oku kau ia mo kitautolu." **51** Pea pe ha topuva'e; pea 'oua 'e fetapa ki ha taha 'i pehē, 'i he ofi 'ae ngaahi 'aho ke ma'u hake ai ia he hala. **5** Pea ko e fale ko ia te mou hū ki ai, ki 'olunga, na'a ne fakahangetonu hono fofonga mou tomu'a lea, 'Ke 'i he fale ni 'ae fiemālie.' **6** ke 'alu ki Selūsalema, **52** 'O ne fekau 'e ia 'ae Pea kapau 'e 'i ai 'ae foha 'oe fiemālie, 'e hoko kau fakamelomelo ke mu'omu'a 'i hono 'ao: pea ki ai ho'omou fakafiemālie; pea kapau 'e 'ikai, 'e na'a nau ō, 'o hū ki he potu kakai 'o Samēlia, ke toe hoko ia kiate kimoutolu. **7** Pea mou nofo 'i teuteu [ai] kiate ia. **53** Ka na'e 'ikai te nau ma'u he fale ko ia, 'o kai mo inu ai 'ae ngaahi me'a ia, koe'uhia na'e hanga hono mata 'o hangē ka tenau 'omi; he 'oku taau mo e tangata ngāue ke 'alu ia ki Selūsalema. **54** Pea kuo mamata ki ai ne ma'u ha'anē tauhi. Pea 'oua na'a fehuifaki ki 'ene ākonga ko Semisi mo Sione, pea na pehē, he ngaahi fale. **8** Pea ko e kolo ko ia te mou hū "Eiki, 'e lelei kiate koe ke ma fekau hifo 'ae afi ki ai, pea nau ma'u 'akimoutolu, mou kai 'ae mei he langi, 'o faka'auha 'akinautolu, 'o hangē ngaahi me'a te nau 'omi kiate kimoutolu. **9** Pea ko ia na'e fai 'e 'Ilaisiā?" **55** Ka na'e tangaki ia ki fakamo'ui 'ae mahaki 'i ai, pea mou pehē kiate mui, 'o valoki 'akinaua, 'o pehē, "'Oku 'ikai si'i kinautolu, 'Kuo ofi 'ae pule'anga 'oe 'Otua kiate te mo 'ilo 'ae anga 'o homo loto. **56** He na'e 'ikai kimoutolu.' **10** Ka ko e kolo te mou hū ki ai, pea ha'u 'ae Foha 'oe tangata ke faka'auha 'ae mo'ui 'ikai te nau ma'u 'akimoutolu, mou ō ki hono 'ae kakai, ka ke fakamo'ui." Pea na'a nau ō ki he ngaahi hala, 'o lea [pehē], **11** 'Na'a mo e efu 'o potu kakai 'e taha. **57** Pea 'i he'enau ō 'i he hala, ho'omou kolo, 'aia 'oku pikitai kiate kimautolu, na'e pehē 'e he tokotaha kiate ia, "'Eiki, te u 'oku mau tūtūu'i [ia] kiate kimoutolu: ka mou muimui kiate koe 'i he potu kotoa pē te ke 'alu 'ilo pau 'ae me'a ni, kuo hoko 'ae pule'anga ki ai." **58** Ka na'e pehē 'e Sisu kiate ia, "'Oku 'oe 'Otua kiate kimoutolu.' **12** Ka 'oku ou pehē ma'u 'e he fanga fokisi 'ae tafu, pea 'oku 'i he kiate kimoutolu, 'E kātakungofua 'a Sotoma 'i he fanga manu 'oe 'atā 'ae mohe'anga; ka 'oku 'ikai 'aho ko ia, 'i he kolo ko ia. **13** "'E mala'ia 'a koe, 'i he Foha 'oe tangata ha potu ke tokoto ai hono Kolesini! 'E mala'ia 'a koe, Petesaita! He ka ne fai 'ulu." **59** Pea pehē 'e ia ki ha taha kehe, "Muimui 'i Taia mo Saitoni 'ae ngaahi ngāue lahi kuo fai mai kiate au." Ka na'e pehē 'e ia, "'Eiki, tuku iate kimoutolu, pehē, kuo loa 'enau fakatomala, au ke u tomu'a 'alu 'o tanu 'ēku tamai." **60** Pea 'onau nofo mo e tauanga'a 'i he efuefu. **14** Ka 'e pehē 'e Sisu kiate ia, "Tuku ke tanu 'e he mate kātakungofua 'a Taia mo Saitoni 'ae fakamaau, honau mate; ka ke 'alu koe 'o malanga'aki 'ae iate kimoutolu. **15** Pea ko koe, Kapaneume, 'a pule'anga 'oe 'Otua." **61** Pea na'e pehē foki 'e he koe kuo hiki ki he langi, 'e fakahifo koe ki heli, tokotaha, "'Eiki, te u muimui kiate koe; kae tuku (Hadēs g86) **16** Ko ia 'oku fanongo kiate kimoutolu, au ke u tomu'a 'alu 'o fe'iloaki mo kinautolu 'i 'oku fanongo ia kiate au; pea ko ia 'oku ne li'aki hoku fale." **62** Pea pehē 'e Sisu kiate ia, "'Oku 'akimoutolu, 'oku ne li'aki au; pea ko ia 'oku 'ikai ha taha kuo 'ai hono nima ki he huo toho, ne li'aki au, 'oku ne li'aki ia kuo ne fekau au." kae sio ki mui, 'e 'aonga ki he pule'anga 'oe **17** Pea na'e liliu mai 'ae toko fitungofulu 'i he fiefia, mo nau pehē, "'Eiki, kuo vaivai 'ae kau 'Otua."

te vole kiate kimaautolu 'i ho huafa.' **18** Pea ne taula'eiki 'i he hala ko ia; pea mamata ia ki ai, pehē kiate kinautolu, "Na'aku mamata ki he pea ne 'alu ki he kau hala 'e taha. **32** Pea mo ha hinga 'a Sētane 'o hangē ko e 'uhila mei he Livaite foki, kuo hoko ia ki he potu, pea ha'u 'o langi. **19** Vakai, 'oku ou foaki 'ae mālohi kiate mamata, pea 'alu ia ki he kau hala 'e taha. **33** Ka kimoutolu ke malaki hifo 'ae ngaahi ngata, mo na'e fononga ha tangata Samēlia, pea hoko ia ki e sikopio, pea mo e mālohi kotoa pē 'oe fili: pea he potu na'e 'i ai ia: pea kuo mamata ia ki ai, 'e 'ikai 'aupito ha me'a 'e lavea ai 'akimoutolu. pea ne manava'ofa lahi, **34** 'O ne 'alu ange, 'o **20** Kae 'oua na'a fiefia 'i he me'a ni, koe'uhu kuo nono'o hono lavea, pea lilingi ki at 'ae lolo mo e vaivai 'ae kau laumālie kiate kimoutolu; ka mou uaine, pea ne fakaheka ia ki he'ene manu, 'o ne fiefia mu'a koe'uhu kuo tohi homou hingoa 'i he 'omi ia ki he fale talifononga, 'o ne tauhi ia. **35** langi." **21** Na'e fiefia 'a Sisu 'i hono laumālie 'i Pea pongipongi ai, 'i he'ene 'alu, na'e to'o 'e he feitu'ula'ā ko ia, 'o ne pehē, "'E Tamai, ko e ia 'ae tenali 'e ua, 'o 'atu ki he matāpule, 'o ne 'Eiki 'oe langi mo māmanī, 'oku ou fakafeta'i pehē ki ai, 'Ke ke tauhi ia; pea ko ia kotoa pē te kiate koe, 'i ho'o fufū 'ae ngaahi me'a ni mei he ke toe ange [ma'ana], te u totongi kiate koe, 'o kau poto mo e fie'ilo'ilo, ka kuo ke fakahā ia kau ka toe ha'u." **36** 'Oku ke mahalo, Ko hai 'i he ki he kau valevale: ke pehē, 'E Tamai; he 'oku toko tolu ni na'e kaungā'api kiate ia na'e mo'ua lelei ia 'i ho 'ao ke pehē. **22** Kuo tuku 'ae ngaahi ki he kau kaiha'a?" **37** Pea pehē 'e ia, "Ko ia ia me'a kotoa pē kiate au 'e he'eku Tamai: pea ne ne fai 'ofa kiate ia." Pea pehēange 'e Sisu 'oku 'ikai ke 'ilo 'e ha taha pe ko hai 'ae 'Alo, ka kiate ia, "'Alu koe, pea ke fai pehē pe." **38** Pea ko e Tamai [pe]; pe ko hai 'ae Tamai, ka ko e pehē, kuo nau fononga, pea ne hoko ki he potu 'Alo [pe], pea mo ia 'e fakahā ia ki ai 'e he 'Alo." kakai 'e taha, pea ko e fefine ko Mā'ata hono **23** Pea na'e tafoki ia ki he'ene kau ākonga, 'o hingoa, ne ne ma'u ia ki hono fale. **39** Pea na'e lea fufū, ['o pehē], "'Oku monū'ia 'ae mata 'oku ai 'a hono tokoua na'e ui ko Mele, na'e nofo foki mamata ki he ngaahi me'a 'oku mou mamata ia 'i he va'e 'o Sisu, 'o fanongo ki he'ene lea. **40** ki ai: **24** He 'oku ou tala kiate kimoutolu, na'e Ka kuo femou'ekina 'a Mā'ata 'i he tauhi lahi, tokolahi 'ae kau palōfita mo e ngaahi tu'i na'e pea ne ha'u kiate ia, 'o pehē, "'Eiki, 'oku 'ikai holi ke mamata ki he ngaahi me'a 'oku mou te ke tokanga kuo li'aki au 'e hoku tokoua ke mamata ki ai, ka na'e 'ikai te nau mamata; pea u ngāue tokotaha pe? Ko ia ke ke fekau ia ke fanongo ki he ngaahi me'a 'oku mou fanongo ki ai, ka na'e 'ikai te nau fanongo [ai]." **25** Pea kiate ia, "Mā'ata, Mā'ata, 'oku ke femou'ekina vakai, na'e tu'u hake 'ae akonaki 'i he fono, 'o mo fetokanga'aki 'i he ngaahi me'a lahi: **42** ka 'ahi'ahi kiate ia, 'o pehē, "'Eiki, ko e hā te u fai ko e me'a pe taha 'oku 'aonga: pea kuo fili 'e Mele 'ae me'a lelei, 'aia 'e 'ikai to'o meiate ia."

Pea ne pehē kiate ia, "Ko e hā kuo tohi 'i he fono? 'Oku fēfē ha'o lau?" **27** Pea lea ia, 'o ne pehēange, "Ke ke 'ofa kia Sihova ko ho 'Otua 'aki ho loto kotoa, mo ho laumālie kotoa, mo ho 'atamai kotoa; pea ki ho kaungā'api, 'o hangē pe ko koe.'" **28** Pea pehē 'e ia kiate ia, "Kuo ke lea totolu: fai eni, pea te ke mo'ui." **29** Ka 'i he'ene fie fakatonuhia ia, na'a ne pehē kia Sisu, "Ko hai hoku kaungā'api?" **30** Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange, "Ko e tangata 'e tokotaha na'e 'alu hifo mei Selūsalema ki Seliko, pea mo'ua ia ki he kau kaiha'a, pea na'a nau vete 'iate ia 'a hono ngaahi kofu, mo taa'i ia, pea nau 'alu mei ai kuo ne mei mate. **31** Mo 'ene 'alu ange ha **11** Pea na'e pehē, na'e lotu ia 'i he potu 'e taha, pehē hili ia, na'e pehē 'e he tokotaha 'o 'ene kau ākonga kiate ia, "'Eiki, akonaki'i 'akimautolu ke lotu, 'o hangē ko e ako 'a Sione ki he'ene kau ākonga." **2** Pea ne pehē kiate kinautolu, "'Oka mou ka lotu, mou pehē, Ko 'emau Tamai 'oku 'i he langi, Ke tāpūhā ho huafa. Ke hoko mai ho'o pule. Ke fai 'a māmanī ki ho finangalo, 'o hangē 'i he langi. **3** Ke foaki mai kiate kimaautolu ha'amau me'akai 'i he 'aho kotoa pē. **4** Pea ke fakamolemole kiate kimaautolu 'emau angahala; He 'oku mau fakamolemole foki 'akimautolu kotoa pē 'oku angahala mai kiate kimaautolu. Pea 'oua na'a tuku kimaautolu ki he 'aki'ahi: Kao

11 Pea na'e pehē, na'e lotu ia 'i he potu 'e taha,
pea hili ia, na'e pehē 'e he tokotaha 'o 'ene
kau ākonga kiate ia, "Eiki, akonaki'i 'akimautolu
ke lotu, 'o hangē ko e ako 'a Sione ki he 'ene kau
ākonga." 2 Pea ne pehē kiate kinautolu, "Oka
mou ka lotu, mou pehē, Ko 'emau Tamai 'oku
'i he langi, Ke tāpuhā ho huafa. Ke hoko mai
ho'o pule. Ke fai 'a māmani ki ho finangalo, 'o
hangē 'i he langi. 3 Ke foaki mai kiate kimautolu
ha'amau me'akai 'i he 'aho kotoa pē. 4 Pea ke
fakamolemole kiate kimautolu 'emau angahala;
He 'oku mau fakamolemole foki 'akimautolu
kotoa pē 'oku angahala mai kiate kimautolu.
Pea 'oua na'a tuku kimautolu ki he 'ahi'ahi; Kae

fakamo'ui 'akimautolu mei he kovi." 5 Pea pehē le'ohi hono pale 'e ha tangata mālohi mo e 'e ia kiate kinautolu, "Ko hai 'iate kimoutolu 'e mahafutau, 'oku malu pe 'ene ngaahi me'a: 22 ai hano kāinga, 'e 'alu atu kiate ia 'i he tu'uapō, Ka 'i he hoko kiate ia ha taha 'oku mālohi lahi, 'o pehē ki ai, 'Kāinga, ko 'eku nō 'ae fo'i mā 'e 'o iku'i ia, 'oku ne fa'ao 'a 'ene mahafu kotoa tolu; 6 He ko e kāinga 'o'oku kuo ha'u kiate au 'i pē na'e falala ia ki ai, pea tufaki 'ene me'a. 23 he fononga, pea 'oku 'ikai ha'aku me'a ke tuku "Ko ia 'oku 'ikai kau mo au, 'oku angatu'u ia ki hono 'ao?" 7 Pea 'e lea mai 'aia 'oku 'i loto kiate au: pea ko ia 'oku 'ikai te ma tānaki mo pale, 'o pehē, "Oua te ke fakafiu'i au; kuo tāpuni au, 'oku fakahē 'e ia. 24 "Oka 'alu 'ae laumālie 'ae matapā, pea kuo mau 'i he mohenga mo 'eku 'uli 'i ha tangata, 'oku 'alu fano ia 'i he ngaahi fānau; 'e 'ikai te u fa'a tu'u hake 'o foaki kiate potu mōmoa, 'o kumi mālōlō'anga, kae 'ikai 'ilo koe." 8 'Oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'E 'ikai [ia]; pea pehē 'e ia, 'Te u toe 'alu ki hoku pale tu'u hake ia 'o foaki ai, koe'uhī ko hono kāinga na'aku ha'u mei ai." 25 Pea 'i he'ene ha'u, 'oku ia, ka ko e me'a 'i he'ene kole tāuma'u, 'e tu'u ne 'ilo [ia] kuo tafi mo teuteu. 26 Pea toki 'alu hake ai ia, 'o foaki kiate ia 'o fakatatau mo 'ene ai ia, 'o 'omi mo e laumālie 'e toko fitu kehe masiva. 9 "Pea 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'oku angahala lahi 'iate ia; pea nau hū 'o nofo ki Kole, pea 'e foaki kiate kimoutolu; kumi, pea te ai: pea kovi lahi 'a e [angā] ki mui 'ae tangata mou 'ilo; tukituki, pea 'e to'o kiate kimoutolu. ko ia 'i he'ene [angā] 'i mu'a. 27 Pea pehē, na'e 10 He ko ia 'oku kole, 'oku ne ma'u; pea ko ia lolotonga 'ene lea 'aki 'ae ngaahi me'a ni, mo e 'oku kumi, 'oku ne 'ilo; pea 'e to'o kiate ia 'oku kalanga mai 'ae fefine mei he kakai, 'o ne pehē tukituki. 11 Ko e tamai fē 'iate kimoutolu, kapau kiate ia, "Oku monū'ia 'ae manāva na'a ne fua 'e kole mā 'a hono foha, te ne 'ange ki ai ha 'aki koe, pea mo e huhu na'a ke huhū ai." 28 Ka maka? Pe ko e ika, 'e tuku 'ae ika kae 'atu ki na'e pehē 'e ia, "Io, ka 'oku monū'ia lahi hake ai ha ngata? 12 Pe 'i he'ene kole 'ae fo'i manu, 'akimautolu 'oku nau fanongo ki he folofola 'ae te ne 'atu ki ai ha sikopio? 13 Ko ia kapau 'oku 'Otua, pea fai ki ai." 29 Pea kuo lolofi mai 'ae mou 'ilo, ka ko e angakovi, ke foaki 'ae ngaahi kakai tokolahī, pea fua lea ia, ['o pehē], "Ko e me'a lelei ki ho'omou fānau; 'e fēfē hono lahi to'utangata angakovi eni; 'oku nau kumi 'ae hake 'oe [fie] foaki 'e he Tamai 'i he langi 'ae faka'ilonga; ka 'e 'ikai ha faka'ilonga 'e tuku ki Laumālie Mā'oni'oni kiate kinautolu 'oku kole ai, ka ko e faka'ilonga 'oe palōfita ko Siona. 30 kiate ia?" 14 Pea na'e kapusi 'ae tēvolo, 'aia na'e 'O hangē ko e faka'ilonga 'a Siona ki he kakai noa. Pea 'i he'ene 'alu kitu'a 'ae tēvolo, na'e Ninive, 'e pehē foki 'ae Foha 'oe tangata ki he lea 'ae noa; pea ofo [ai] 'ae kakai. 15 Ka na'e to'utangata ni. 31 'E tu'u hake 'ae tu'i-fefine pehē 'e honau ni'ihi, "Oku ne kapusi 'ae kau 'oe feitu'u tonga 'i he fakamaau mo e kakai 'oe tēvolo ia Pelisipupe ko e 'eiki 'oe kau tēvolo." to'utangata ni, 'o fakahala'ia ia; he na'e ha'u ia 16 Pea 'ahi'ahi 'e he ni'ihi, 'onau kumi 'iate ia mei he potu mama'o 'o māmāni ke fanongo ki ha faka'ilonga mei he langi. 17 Ka na'e 'ilo 'e ia he poto 'a Solomone; pea vakai, 'oku 'i henī 'aia 'enau mahalo, pea ne pehē kiate kinautolu, "Ko 'oku lahi 'ia Solomone. 32 'E tu'u hake 'ae kakai e pule'anga kotoa pē ['oku fe'ite'itani,] 'e 'auha 'o Ninive 'i he fakamaau mo e to'utangata ni, ia; pea ko e pale 'oku fe'ite'itani, 'e holo ia. 18 'o fakahala'ia ia: he na'a nau fakatomala 'i he Pea kapau 'e fe'ite'itani 'a Sētane kiate ia, 'e tu'u malanga 'a Siona; pea vakai, 'oku 'i henī 'aia fēfē hono pule'anga? He 'oku mou pehē 'oku ou 'oku lahi 'ia Siona. 33 "Oka 'ikai ha taha te ne kapusi 'ae kau tēvolo ia Pelisipupe. 19 Pea kapau tutu ha maama, pea tuku [ia] ki ha potu lilo, pe 'oku ou kapusi 'ae kau tēvolo 'ia Pelisipupe, 'oku 'i he lalo puha fua, ka ki he tu'unga, koe'uhī ke kapusi 'akimautolu 'ia hai 'e homou ngaahi foha? mamata ki he maama 'akimautolu 'oku hū ki ai. Ko ia ko ho'omou kau fakamaau ['akimautolu]. 34 Ko e maama 'oe sino 'ae mata: ko ia kapau 'e 20 Pea kapau 'oku ou kapusi 'ae kau tēvolo 'aki haohaoa ho mata, 'e pito foki ho sino kotoa 'i 'ae louhi'i nima 'oe 'Otua, tā kuo hoko mo'oni he maama; ko ia kapau 'oku kovi [ho mata], 'e 'ae pule'anga 'oe 'Otua kiate kimoutolu. 21 "Oka fonu foki ho sino 'i he po'uli. 35 Ko ia vakai na'a

hoko ‘ae maama ‘oku ‘iate koe koe po‘uli. **36** tāmate‘i mo fakatanga:’ **50** Koe‘ahi ke ‘eke ki he Ko ia kapau ‘e māmangia ho sino kotoa, pea to‘utangata ni ‘ae toto ‘oe kau palōfita kotoa ta‘efakapo‘uli hano potu, ‘e māmangia kotoa pē, ‘aia na‘e lilingi talu mei he tupu‘anga ‘o pē, ‘o hangē kō e fakamaama ‘aki koe ‘ae fu‘u māmani; **51** Mei he toto ‘o ‘Epeli, ‘o a‘u ki he toto ulo ‘oe maama.’ **37** Pea lolotonga ‘ene lea, mo ‘o Sakalaia, ‘aia na‘e tāmate‘i ‘i he vaha‘a ‘oe ‘ene kole ‘ae Fālesi ‘e tokotaha kiate ia ke na kai ‘esifeilaulau mo e potu toputapu: ko e mo‘oni mo ia: pea ‘alu ia ki ai, ‘o nofo hifo ke kai. **38** ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, ‘E ‘eke ia mei Pea ofo ‘ae Fālesi ‘i he‘ene mamata na‘e ‘ikai he to‘utangata ni. **52** “E mala‘ia ‘akimoutolu, te ne tomu‘a fanofano, pea toki kai. **39** Pea ‘ae kau akonaki ‘i he fono! He kuo mou ‘ave pehē ‘e he ‘Eiki kiate ia, “Ko eni ‘akimoutolu, ‘ae ki ‘oe ‘ilo, pea ‘oku ‘ikai te mou hū ki ai ‘ae kau Fālesi, ‘oku mou fakama‘a ‘ae tu‘a ipu ‘akimoutolu, pea ko kinautolu na‘e teu ke hū ki inu mo e ipu kai, ka ‘oku fonu homou loto ‘i ai na‘a mou ta‘ofi.” **53** Pea ‘i he‘ene lea ‘aki ‘ae he fakamālohi mo e angakovi. **40** ‘Ae kau vale, ngaahi me‘a ni kiate kinautolu, na‘e kamata fai ‘ikai ko ia pe na‘a ne ngaohi ‘aia ‘oku ‘itu‘a, na‘e fakamatalili mo langa‘i ia ‘e he kau tangata tohi ngaohi foki ‘aia ‘oku ‘i loto? **41** Ka mou foaki mo e kau Fālesi, ke ne lea ki he ngaahi me‘a mu‘a ‘ae ngaahi me‘a‘ofa mei he me‘a ‘oku mou lahi: **54** ‘O nau lamasi, mo kumi ke femio‘ekina ma‘u; pea vakai, ‘oku ma‘a ‘ae me‘a kotoa pē ia mei hono ngutu, koe‘ahi ke nau talatalaaki‘i kiate kimoutolu. **42** “Kae mala‘ia ‘akimoutolu, ia.
 ‘ae kau Fāles! He ‘oku mou tukuhau ‘i he mini mo e pekanmo e ngaahi ‘akau iiki kotoa pē, ka ‘oku mou ta‘etokanga ki he fakamaau mo e ‘ofa ki he ‘Otua: na‘e totonu ke fai eni, kae‘oua na‘a li‘aki ‘ena. **43** “E mala‘ia ‘akimoutolu, ‘ae kau Fālesi! He ‘oku mou manako ki he ngaahi nofo‘anga mā‘olunga ‘i he ngaahi falelotu, mo e fetapa ‘i he ngaahi potu fakatau. **44** ‘E mala‘ia ‘akimoutolu, ‘ae kau tangata tohi mo e Fālesi, ko e mālualoi! He ‘oku mou tatau mo e ngaahi fa‘itoka ‘oku ‘ikai hā mai, pea ‘oku ‘ikai ‘ilo [ia] ‘e he kakai ‘oku ‘eve‘eva ai.” **45** Pea toki lea mai ‘ae tokotaha ‘oe kau akonaki ‘i he fono, ‘o pehēange kiate ia, “Eiki, ‘i ho‘o pehē mai, ‘oku ke valoki ai ‘akimoutolu foki.” **46** Pea pehē ‘e ia, “E mala‘ia ‘akimoutolu foki, ‘ae kau akonaki ‘i he fono! He ‘oku mou hili ki he kakai ‘ae ngaahi kavenga ‘oku fakamamahi hono fua, ka ‘oku ‘ikai ala ‘ekimoutolu ha‘amou tuhu ‘e taha ki he ngaahi kavenga. **47** ‘E mala‘ia ‘akimoutolu! He ‘oku mou langa ‘ae ngaahi fonualoto ‘oe kau palōfita, ‘akimoutolu na‘e tāmate‘i ‘e ho‘omou ngaahi tamai. **48** Ko e mo‘oni ‘oku mou fakamo‘oni ‘oku mou lelei‘ia ‘i he faianga ‘o ho‘omou ngaahi tamai: he na‘a nau tāmate‘i ‘akimoutolu, pea ‘oku mou langa honau ngaahi fonualoto. **49** Ko ia na‘e pehē ai foki ‘ae poto ‘ae ‘Otua, ‘Te u fekau atu kiate kinautolu ‘ae kau palōfita mo e kau ‘aposetolo, pea ko honau ni‘ihī te nau

12 Pea fe‘unga mo ia, kuo fakakātoa ‘ae fu‘u kakai ta‘efāalaua, ‘onau femalaki‘aki ‘akimoutolu, pea kamata lea ai ia, ‘o fuofua fai ki he‘ene kau ākonga, “Mou vakai telia ‘ae me‘a fakatupu ‘ae kau Fālesi, ‘aia ko e mālualoi. **2** He ‘oku ‘ikai ha me‘a ‘oku ‘ufi‘ufi, ‘e ta‘efakahā; pe fufū, ‘e ta‘e‘iloa ia. **3** Pea ko ia kotoa pē kuo mou lea ‘aki ‘i he po‘uli, ‘e fanongo ia ‘i he maama; pea ko ia kuo mou fanafana ‘aki ‘i he ngaahi loki, ‘e kalangaekina ia mei he tu‘a fale.” **4** “Pea ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu ko hoku kāinga, “Oua te mou manavahē kiate kinautolu ‘oku tāmate‘i ‘ae sino, pea hili ia ‘oku ‘ikai mo ha me‘a te nau fa‘a fai. **5** Ka te u fakahā kiate kimoutolu ‘aia te mou manavahē ki ai: manavahē kiate ia, ‘a ia, ‘oka hili ‘ene tāmate‘i, ‘oku ne fa‘a fai ke li ki heli; ‘io, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, manavahē kiate ia. (*Geenna g1067*) **6** “Ikai ‘oku fakatau ‘ae kihi‘i manupuna ‘e nima ‘aki ‘ae pa‘anga si‘i ‘e ua? Pea ‘oku ‘ikai ngalo hanau taha ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua. **7** Ka ko e ngaahi tu‘oni lou‘ulu ‘o homou ‘ulu kuo lau kotoa pē. Ko ia ‘oua ‘e manavahē: [he] ‘oku mou mahu‘inga hake ‘i he fanga kihi‘i manu lahi. **8** “‘Oku ou tala foki kiate kimoutolu, Ko ia ia te ne fakahā au ‘i he ‘ao ‘oe kakai, ‘e fakahā foki ia ‘e he Foha ‘oe tangata ‘i he ‘ao ‘oe kau ‘āngelo ‘ae ‘Otua. **9** Ka ko ia ‘oku ne si‘aki au ‘i he ‘ao ‘oe kakai, ‘e si‘aki ia ‘i he ‘ao ‘oe kau ‘āngelo

'ae 'Otua. 10 "Pea ko ia 'e lea kovi ki he Foha si'i taha pe, ko e hā 'oku mou tokanga ai ki 'oe tangata, 'e fakamolemole ia kiate ia; ka ko he me'a kehe? 27 Tokanga ki he tupu hake 'oe ia 'oku ne lohiaki'i 'ae Laumālie Mā'oni'oni, 'e fisi'i 'akau: 'oku 'ikai ke nau ngāue, pea 'oku 'ikai fakamolemolea ia. 11 "Pea ka nau ka 'omi 'ikai ke filo; ka 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'akimoutolu ki he ngaahi falelotu, mo e kau na'e 'ikai tatau 'ae teunga 'o Solomone 'i hono fakamaau, mo e kau pule, 'oua na'a mou feinga nāunau fulipē mo ha taha 'iate kinautolu ni. pe fēfē pe ko e hā te mou tali 'aki, pe ko ia te 28 Ko ia kapau 'e fakakofu pehē 'e he 'Otua 'ae mou fakahā: 12 Koe'uhī 'e ako 'e he Laumālie mohuku, 'aia 'oku 'i he ngoue he 'aho ni, kae lī Mā'oni'oni kiate kimoutolu 'i he feitu'ula'ā ko ki he ngoto'umu 'apongipongi; 'ikai 'e lahi hake ia, 'aia 'oku totonu ke [mou] lea 'aki." 13 Pea na'e kiate kimoutolu, 'akimoutolu 'oku si'i ho'omou pehē 'e he tokotaha 'oe kakai kiate ia, "Eiki, tui? 29 "Pea 'oua na'a mou kumi ki ha me'a ke ke leaange ki hoku tokoua ke ma vaeua mo te mou kai, mo e me'a te mou inu, pea 'oua au 'ae tofi'a." 14 Pea pehē 'e ia ki ai, "Tangata, na'a mou loto fakata'eta'etui. 30 He ko e me'a Ko hai ne ne fakanofo au ko e fakamaau pe ko kotoa pē eni 'oku kumi ki ai 'e he ngaahi kakai e tufaki kiate kimoutolu?" 15 Pea pehē 'e ia 'o māmani: pea 'oku 'ilo 'e ho'omou Tamai 'oku kiate kinautolu, "Tokanga pea vakai, telia 'ae mou masiva 'i he ngaahi me'a ni. 31 Kae kumi manumanu: he ko e mo'ui 'ae tangata 'oku 'ikai mu'a 'akimoutolu ki he pule'anga 'oe 'Otua: 'i hono lahi 'oe ngaahi me'a 'oku ne ma'u." 16 pea 'e fakalahi 'aki kiate kimoutolu 'ae ngaahi Pea na'a ne lea 'aki 'ae fakatātā kiate kinautolu, me'a ni kotoa pē. 32 "Ae fanga sipi si'i, 'Oua 'e 'o pehē, "Na'e fua 'o lahi 'aupito 'ae fonua 'oe manavahē he ko e finangalo lelei 'o ho'omou tangata koloa'ia 'e tokotaha: 17 Pea fifili ia 'i Tamai ke foaki 'ae pule'anga kiate kimoutolu. 33 hono loto, 'o pehē, 'Ko e hā te u fai, he 'oku Fakatau atu 'aia 'oku mou ma'u, pea fa'a foaki; 'ikai ha potu ke fetuku ki ai 'eku ngaahi fua?" 18 tokonaki ma'amoutolu 'ae ngaahi kato 'e 'ikai Pea ne pehē, 'Te u fai eni: te u vete hifo 'a hoku faka'a'au ke motu'a, ko e koloa 'i he langi 'e ngaahi feleoko, 'o langa ke lalahi; pea teu fetuku 'ikai 'osi, pea 'e 'ikai ofi ki ai ha kaiha'a, pe ki ai 'a 'eku ngaahi fua kotoa pē mo 'eku koloa. fakapopo [ia] 'e he ane. 34 He ko e potu 'oku 'i ai 19 Pea te u pehē ki hoku laumālie, "Laumālie, ho'omou koloa, 'e 'i ai foki mo homou loto. 35 kuo fokotu'uma'u 'ae ngaahi me'a lelei lahi ki "Tuku ke nono'o pe homou no'otanga vala, pea he ta'u lahi; ke ke fiemālie pe, 'o kai, mo inu, ulo [ho'omou] ngaahi maama. 36 Pea ke tatau mo fiefia.'" 20 Ka na'e pehē 'e he 'Otua kiate 'akimoutolu mo e kau tangata 'oku tatali ki he ia, 'Ko e vale koe, 'e to'o 'iate koe 'i he poōni liliu mai 'a honau 'eiki mei he ta'ane; koe'uhī ka 'a ho laumālie: pea ['e hoko] ko e ngaahi me'a ha'u ia 'o tukituki, ke nau to'o leva kiate ia. 37 'a hai 'aia kuo ke tokonaki?" 21 "Pea 'oku pehē 'Oku monū'ia 'ae kau tamaio'eiki ko ia, 'oka ha'u ia 'aia 'oku ne fokotu'u koloa ma'ana, ka 'oku 'ae 'eiki pea ne 'ilo 'oku nau le'o: ko e mo'oni 'ikai ma'ume'a ki he 'Otua." 22 Pea pehē 'e ia ki 'oku ou tala kiate kimoutolu, te ne nono'o ia, he'ene kau ākonga, "Ko ia 'oku ou pehē ai kiate 'o pule ke nau nofo hifo ki he kai, pea ha'u ia kimoutolu, 'oua na'a mou tokanga ki ho'omou 'o tauhi 'akinautolu. 38 Pea kapau 'e ha'u ia 'i mo'ui, ki ha me'a te mou kai; pe ki he sino, pe ko hono ua 'oe le'o, pe ha'u 'i hono tolu 'oe le'o, e hā te mou 'ai ki ai. 23 'Oku lahi hake 'ae mo'ui pea ne 'ilo 'oku pehē pe, 'e monū'ia 'ae kau 'i he me'akai, mo e sino 'i he kofu. 24 Tokanga tamaio'eiki ko ia. 39 Pea 'ilo eni, ka ne 'ilo 'e ki he fanga leveni, he 'oku 'ikai te nau tūtū'i 'i he 'eiki 'oe fale 'a e feitu'upō ko ia 'e ha'u ai pe tu'us; pea 'oku 'ikai hanau fale koloa, pe 'ae kaiha'a, [pehē], ne le'o ia, ka 'e 'ikai tuku ke feleoko ka 'oku fafanga 'e he 'Otua 'akinautolu hae hono fale. 40 Ko ia mou teuteu pe foki: he pea 'ikai 'oku mou lelei hake 'aupito 'i he fanga ko e feitu'ula'ā 'oku 'ikai te mou 'amanaki ki manu? 25 Pea ko hai ia 'iate kimoutolu 'i he'ene ai, 'e ha'u ai 'ae Foha 'oe tangata." 41 Pea toki tokanga 'e fa'a fakalōloa si'i ki he'ene mo'ui? pehē 'e Pita kiate ia, "Eiki, 'oku ke lea 'aki mai 26 Pea kapau 'oku 'ikai te mou mafai 'aia 'oku 'ae fakatātā ni kiate kinautolu, pe ki [he kakai]

kotoa pē?" 42 Pea pehē 'e he 'Eiki, "He ko hai 'ae fakamaau, ke ke fai feinga 'i he hala, koe'uhī ke tauhi angatonu mo poto, 'e fakanofo 'e he'ene ke hao meiate ia, telia na'a ne 'ave koe ki he 'eiki ke pule ki hono kau nofo'anga, ke 'atu 'ae fakamaau, pea tukuange Koe 'e he fakamaau tufakanga 'i hono feitu'u totonu? 43 'E monū'ia ki he matāpule pea 'e li koe 'e he matāpule ki 'ae tamaio'eiki ko ia, 'oka ha'u 'ene 'eiki 'o ne he fale fakapōpula. 59 'Oku ou tala kiate koe, 'ilo 'oku fai pehē pe ia. 44 Ko 'eku tala mo'oni 'E 'ikai te ke 'alu mei ai, kae'oua ke ke 'atu 'ae kiate kimoutolu, Te ne fakanofo ia ke pule ki totongi kotoa pē."

he'ene me'a kotoa pē. 45 Pea ka pehē 'e he tamaio'eiki ko ia 'i hono loto, "Oku fakatuotuai 'e he'eku 'eiki 'a 'ene ha'u; pea hanga ia 'o taa'i 'ae kau tamaio'eiki mo e kau kaunanga, pea kai mo inu ke konā: 46 'E ha'u 'ae 'eiki 'oe tamaio'eiki ko ia 'i ha 'aho 'e 'ikai 'amanaki ia ki ai, pea 'i ha feitu'ula'ā 'e 'ikai tokanga ai ia, 'o tu'usia, pea tu'utu'uni ke ne 'inasi fakataha mo e ta'etui. 47 Pea ko e tamaio'eiki ko ia na'e 'ilo 'ae loto 'o 'ene 'eiki, ka na'e 'ikai ke teuteu, pe fai 'o fakatatau mo hono loto, 'e taa'i 'aki ia 'ae ngaahi tā lahi. 48 Ka ko ia na'e 'ikai 'iloa, pea fai 'e ia 'ae ngaahi me'a 'oku ngali mo e tautea, 'e taa'i 'aki ia 'ae ngaahi tā sī'i. He ko ia ia kuo tuku ki ai 'ae me'a lahi, 'e 'amanaki lahi 'iate ia; pea ko ia kuo tuku ki ai 'e he kakai 'ae me'a lahi, 'e lahi ai 'enau 'amanaki 'iate ia. 49 "Kuo u ha'u ke tuku 'ae afi ki māmani; pea ko e hā hoku loto, 'o kapau kuo tutu ni ia? 50 'Oku ai 'ae papitaiso ke u papitaiso ai; pea 'oku ou feinga kae'oua ke fai ia! 51 'Oku mou mahalo kuo u ha'u ke tuku 'ae melino ki māmani? 'Oku ou tala kiate kimoutolu, 'ikai; ka ko e mavahevahe: 52 Ngata henī 'e fe'ite'itani 'ae toko nima 'i he fale pe taha, ko e toko tolu ki he toko ua, mo e toko ua ki he toko tolu. 53 'E fe'ite'itani 'ae tamai ki he foha, mo e foha ki he tamai; ko e fa'ē ki he ta'ahine, mo e ta'ahine ki he fa'ē; ko e fa'ē 'i he fono ki he'ene ta'ahine 'i he fono, mo e ta'ahine 'i he fono ki he'ene fa'ē 'i he fono." 54 Pea na'a ne pehē foki ki he kakai, "Oka mou ka mamata ki he 'alu hake 'ae 'ao mei he tokanga la'ā, 'oku mou pehē leva, 'Oku ha'u 'ae 'uha; pea 'oku pehē. 55 Pea 'oka angi mai 'ae matangi mei he feitu'u tonga, 'oku mou pehē, 'E pupuha pea 'oku pehē. 56 'Ae kau mālualoi, 'oku mou 'ilo 'ae mata 'oe fonua pea mo e langi; ka ko e hā 'oku 'ikai te mou 'ilo ai 'ae kuonga ni? 57 'Io, pea ko e hā 'oku 'ikai te mou 'ilo 'ekimoutolu 'aia 'oku totonu? 58 "Oka ke ka 'alu mo ho fili ki he

13 Na'e 'i ai 'ae ni'ihi 'i he kuonga ko ia, na'a nau fakahā kiate ia 'ae kau Kāleli, 'akinautolu na'e hui 'aki 'e Pailato honau toto 'a 'enau ngaahi feilaulau. 2 Pea folofola 'a Sisu, 'o pehēange kiate kinautolu, "Oku mou mahalo na'e angahala lahi 'ae kau Kāleli ko ia 'i he kakai Kāleli kotoa pē, koe'uhī na'e hoko 'ae me'a pehē kiate kinautolu? 3 'Oku ou tala kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai: pea kapau 'e 'ikai te mou fakatomala, te mou mala'ia kotoa pē foki. 4 Pe ko e toko hongofulu ma toko valu ko ia, na'e ta'omia 'i he holo 'ae fale le'o 'o Seiloame, pea mate ai 'akinautolu, 'oku mou mahalo ko e kau angahala lahi taha pe 'akinautolu 'i he kakai fulipē na'e nofo 'i Selūsalema? 5 'Oku ou tala kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai: pea kapau 'e 'ikai te mou fakatomala, te mou mala'ia kotoa pē foki." 6 Pea na'a ne lea 'aki foki 'ae fakatātā ni; "Na'e tō 'i he ngoue vaine 'ae tangata 'e tokotaha 'ae 'akau ko e fiki; pea ha'u ia 'o kumi fua mei ai, ka na'e 'ikai 'ilo[ia]. 7 Pea toki pehē 'e ia ki he tauhi ngoue vaine, 'Vakai, ko e ta'u 'e tolu kuo u ha'u 'o kumi fua 'i he 'akau ko e fiki ni, kae 'ikai 'ilo [ia]: tā hifo ia; ko e hā 'oku ne fakata'e'aonga ai 'ae kelekele?" 8 Pea lea ia, 'o pehēange kiate ia, "Eiki, tuku ai pe ia 'i he ta'u ni foki, kae'oua ke u keli tākai, mo taufetuku [ki ai]. 9 Hei'ilo 'e toki fua ia, pea kapau 'e 'ikai, pea ke toki tā hifo ia." 10 Pea na'e ako ia 'i he falelotu 'e taha 'i he 'aho Sāpate. 11 Pea vakai, na'e 'i ai ha fefine na'e 'iate ia 'ae laumālie fakamahaki 'i he ta'u 'e hongofulu ma valu, pea na'e mapelu ia ki lalo, pea na'e 'ikai 'aupito ke fa'a tu'u hake ia. 12 Pea 'i he mamata ki ai 'a Sisu, na'a ne ui [ia], mo ne pehē kiate ia, "Fefine, kuo veteki koe mei ho'o mahaki." 13 Pea ne hilifaki hono nima kiate ia; pea na'e toki tu'u totonu leva ia, mo fakamālō ki he 'Otua. 14 Pea lea 'ita ange 'ae pule 'oe falelotu, koe'uhī na'e fakamo'ui 'e Sisu 'i he 'aho Sāpate, 'o ne pehē ki he kakai,

“Oku ono ‘ae ‘aho ‘oku totonu ke ngāue ai ‘ae mo hihifo, mei he tokelau mo e tonga, mo nau kakai: ko ia mou ha‘u ai ke mou mo‘ui, kae‘oua nofo hifo ‘i he pule‘anga ‘oe ‘Otua. 30 Pea vakai, ‘i he ‘aho Sāpate.” 15 Pea folofola ange ‘ae ‘Eiki, ‘oku ai ‘ae ki mui te nau mu‘omu‘a; pea ‘oku ai ‘o pehēange kiate ia, “Ko e mālualoi koe! ‘Ikai ‘ae ki mu‘a te nau muimui.” 31 Pea na‘e ha‘u ‘oku mou taki taha vete ‘ene pulu, pe ko ‘ene ‘i he ‘aho ko ia ‘ae ni‘ihi ‘oe kau Fālesi, ‘onau ‘asi, mei hono tu‘unga, ‘o tataki [ia] ke fakainu, pehē kiate ia, “Alu koe, pea ke mole ‘i henii: he ‘i he ‘aho Sāpate? 16 Pea ‘e ‘ikai lelei ke vete ‘i ‘oku loto ‘a Helota ke tāmate‘i koe.” 32 Pea pehē he ‘aho Sāpate, mei he ha‘i ni, ‘ae fefine ni, ko e ‘e ia kiate kinautolu, “Mou ō, ‘o tala ki he fokisi ‘ofefine ‘o ‘Epalahame ‘aia kuo ha‘isia ‘e Sētane, ko ia, ‘Vakai, ko e ‘aho ni mo e ‘apongipongi ‘i he ta‘u ‘e hongofulu ma valu ni?” 17 Pea ‘i ‘oku ou kapusi ai ‘ae kau tēvolo, mo fai ‘ae he‘ene lea ‘aki ‘ae ngaahi me‘a ni, na‘e ma hono fakamo‘ui, pea ‘i hono [‘aho] tolū te u haohaoa.’ ngaahi fili kotoa pē; kae fiefia ‘ae kakai kotoa 33 Ka ko e mo‘oni teu ‘eve‘eva ‘i he ‘aho ni, pē, koe‘uhi ko e ngaahi me‘a ongoongolelei mo e ‘apongipongi, mo e [‘aho] ‘oku hoko[mo kotoa pē kuo ne fai. 18 Pea pehē ‘e ia, “‘Oku ia]: koe‘uhi ‘e ‘ikai tāmate‘i ha palōfita ka ‘i tatau mo e hā ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua? Pea te Selūsalema pe. 34 “E Selūsalema, Selūsalema, u fakatatau ia ki he hā? 19 ‘Oku tatau ia mo ‘a Koe ‘oku ke tāmate‘i ‘ae kau palōfita, mo ke e fo‘i tengā‘i musita, na‘e to‘o ‘e ha tangata, lisingi ‘aki ‘ae maka ‘akinautolu kuo fekau kiate ‘o li ki he‘ene ngoue, pea tupu ia, ‘o hoko ko koe, kuo tu‘o fiha ‘eku fie tānaki fakataha ho‘o e ‘akau lahi; pea nofo ai ‘ae fanga manu ‘oe fānau, ‘o hangē[ko e tānaki] ‘e he motu‘a moa ‘atā ‘i hono ngaahi va‘a.” 20 Pea toe pehē ‘e hono ‘uhiki ‘i hono lalo kapakau, ka na‘e ‘ikai te ia, “Te u fakatatau ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua ki mou loto[ki ai]. 35 Vakai, kuo si‘aki homou fale he hā? 21 ‘Oku tatau ia mo e me‘a fakatupu, kiate kimoutolu ke lala: pea ko ‘eku tala mo‘oni na‘e to‘o ‘e ha fefine, ‘o fufū ‘i he fua mahoa‘a kiate kimoutolu, ‘E ‘ikai te mou mamata kiate ‘e tolū, ke ‘oua ke fakatupu ‘aki kotoa pē ia.” au, kae‘oua ke mou pehē, “‘Oku monū‘ia ia ‘oku 22 Pea na‘e ‘alu ia ‘i he ngaahi kolo mo e potu ha‘u ‘i he huafa ‘oe ‘Eiki.”

kakai, 'o ako, mo fononga atu ki Selūsalema.

23 Pea toki pehē 'e he tokotaha kiate ia, "Eiki, ko e tokosi'i [pe] te nau mo'ui?" Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, **24** "Fai feinga ke hū 'i he matapā fāsi'i: he 'oku ou tala kiate kimoutolu, 'E kumi 'e he tokolahi ke hū ki ai, kae 'ikai te nau mafai. **25** Pea ka tu'u hake 'ae 'eiki 'oe fale, 'o tāpuni 'ae matapā, pea te mou tutu'u leva 'i he matapā 'itu'a, 'o tukituki, mo pehē [ai], "Eiki, 'Eiki, to'o kiate kimautolu,' pea 'e lea ia, 'o pehē mai kiate kimoutolu, "Oku 'ikai te u 'ilo pe ko ho'omou ha'u mei fē" **26** Pea te mou lea leva, ['o pehē], 'Na'a mau kai mo inu 'i ho 'ao, pea na'a ke akonaki 'i homau ngaahi hala.' **27** Ka 'e pehē 'e ia, "Oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai te u 'ilo pe ko ho'omou ha'u mei fē; 'alu 'iate au 'akimoutolu kotoa pē 'oku fai angahala." **28** 'E ai 'ae tangi mo e fengai'itaki 'oe nifo, 'oka mou ka mamata kia 'Epalahame, mo 'Aisake, mo Sēkope, mo e kau palōfita kotoa pē, 'i he pule'anga 'oe 'Otua, ka kuo kapusi 'akimoutolu kitua'ā. **29** Pea te nau ha'u mei he potu hahake

14 Pea pehē, 'i he'ene hū ki he fale 'oe 'eiki 'e tokotaha 'oe kau Fālesi ke kai mā 'i he 'aho Sāpate, na'a nau lamasi ia. 2 Pea vakai, na'e 'i hono 'ao ha tangata na'e fulavai. 3 Pea lea 'a Sisu ki he kau akonaki 'i he fono mo e kau Fālesi, 'o ne pehē, "Oku ngofua ke fakamo'u'i 'i he 'aho Sāpate?" 4 Pea nau fakalongo pe. Pea ne 'omi 'o fakamo'u'i ia, pea tukuange ke 'alu; 5 Pea leaange ia, 'o pehē kiate kinautolu, "Ko hai 'iate kimoutolu kapau 'e tō 'ene 'asi pe ko 'ene pulu ki ha luo, 'e 'ikai to'o leva ia [mei ai] 'i he 'aho Sāpate?" 6 Pea na'e 'ikai te nau fa'a tali ia 'i he ngaahi me'a ni. 7 Pea 'i he'ene vakai kiate kinautolu na'e tala [ki ai], 'oku nau fili ki he ngaahi potu lelei, pea ne lea 'aki 'ae fakatātā, 'o ne pehē kiate kinautolu. 8 "Oka tala kiate koe 'e ha taha [ke ke 'alu] ki he ta'ane, 'oua na'a ke nofo hifo 'i ha potu mā'olunga 'aupito; telia kuo tala 'e ia ki ha taha 'oku lahi 'iate koe; 9 Pea ha'u ia, 'aia ne ne tala kiate koe mo ia, 'o ne pehē kiate koe, 'Faka'ata'atā ki he tangata ni;' pea ke toki mā ai, 'o 'alu ki he potu mā'ulalo.

10 Ka 'oka tala kiate koe, pea ke 'alu 'o nofo 'i 'i he kakai ko ia na'e tala ki ai te ne kamata he potu mā'ulalo: koe'uhi 'oka ha'u ia na'e tala 'eku 'ohomohe.'" **25** Pea na'e 'alu mo ia 'ae fu'u kiate koe, te ne pehē kiate koe, 'Kāinga, 'alu koe kakai, pea tafoki ia, 'o ne pehē kiate kinautolu, ki 'olunga:' pea te ke ma'u 'ae fakamālō 'i he 'ao **26** "Kapau 'e ha'u ha taha kiate au, kae 'ikai 'okinautolu 'oku mou nofo 'o kai. **11** He ko ia ia fehi'a ki he'ene tamai, mo e fa'ē, mo e uaifi, 'oku hiki hake ia, 'e fakavaivai ia; pea ko ia 'oku mo e fānau, mo e ngaahi tokoua, mo e ngaahi fakavaivai ia, 'e hakeaki'i ia." **12** Pea pehē ai tuofefine, 'io, ki he'ene mo'ui foki, 'e 'ikai si'i foki 'e ia kiate ia ne ne tala kiate ia, "Oka ke ka hoko ia ko 'eku ākonga. **27** Pea ko ia 'e 'ikai te teuteu 'ae kai ho atā pe 'ae 'ohomohe, oua nā'a ne fua 'ene 'ākau māfasia, 'o muimui kiate au, ke ui [ki ai] ho kaume'a, pe ho ngaahi temomo, 'e 'ikai si'i hoko ia ko 'eku ākonga. **28** He Ko pe ho kāinga, pe ko e kaungā'api koloa'ia, telia hai 'iate kimoutolu 'oku te u langa ha fale, kae na'a nau toe tala kiate koe, pea totongi ai kiate 'ikai tomu'a nofo hifo ia 'o lau hono totongi, koe. **13** Ka 'oka ke ka teu 'ae kātoanga, ui 'ae pe 'oku 'iate ia ke fa'a faka'osi 'aki? **29** Telia kau masiva, mo e lavea, mo e pipiki, mo e kui: na'a hili hono 'ai 'ae tu'unga, ka 'oku 'ikai te **14** 'E monū'ia ai 'a koe; he 'oku 'ikai te nau fa'a ne fa'a faka'osi[ia], 'e kamata manuki kiate ia totongi kiate koe: ka 'e totongi kiate koe 'i he 'akinautolu kotoa pē 'e mamata [ai], **30** 'o pehē, toetu'u 'oe angatonu." **15** Pea ko e tokotaha na'e 'Ko e tangata eni na'e kamata fokotu'u, ka na'e nofo 'o kai mo ia, 'i he'ene fanongo ki he ngaahi 'ikai fa'a faka'osi. **31** Pe ko e tu'i fē 'oku te u me'a ni, na'a ne pehē kiate ia, "E monū'ia ia 'aia tau ki ha tu'i 'e taha, 'oku 'ikai ke tomu'a nofo te ne kai mā 'i he pule'anga 'oe 'Otua." **16** Pea hifo, 'o fakakaukau pe te ne fa'a tau'i 'aki 'ae toki pehē 'e ia kiate ia, "Na'e te u 'e he tangata toko mano, 'aia 'oku ha'u kiate ia mo e toko 'e tokotaha 'ae 'ohomohe lahi, 'o ne tala [ia] ki ua mano? **32** Pea ka 'ikai, 'oku ne kouna ha he tokolahi: **17** Pea hoko 'ae feitu'upō ke kai, talafekau, 'i he kei mama'o 'ae tokotaha, 'o kole pea ne fekau 'ene tamaio'eiki ke fakahā kiate ke na fakalelei. **33** Pea 'oku pehē foki, ko ia ia kinautolu na'e tala ki ai, 'Ha'u he kuo teuteu 'ae 'iate kimoutolu 'oku 'ikai te ne si'aki 'aia kotoa me'a kotoa pē.' **18** Pea na'a nau loto taha kotoa pē 'oku ne ma'u, 'e 'ikai hoko ia ko 'eku ākonga. pē 'o kamata fakafisi. Na'e pehē 'e he 'uluaki **34** "Oku lelei 'ae māsimā: pea kapau kuo mole 'i kiate ia, 'Kuo u fakatau 'ae potu fonua, pea 'oku he māsimā hono kona, 'e [toe] fakakona ia mei ngali ke u 'alu 'o vakai ia: 'oku ou kole kiate koe, fē? **35** 'Oku 'ikai 'aonga ia ki he kelekele, pe ki ke ke tukuange au. **19** Pea pehē 'e he tokotaha, he tu'unga 'oto'ota; ka 'oku li ia kitu'a. Ko ia 'Kuo u fakatau 'ae taulua pulu 'e nima, pea 'oku 'oku ne telinga ongo, ke ongo'i ia."

ou 'alu ko hono 'ahi'ahi: 'oku ou kole kiate koe, ke ke tukuange au.' **20** Pea pehē 'e he tokotaha, 'Kuo u mali mo e fefine, pea ko ia 'e 'ikai te u fa'a 'alu ai:' **21** Pea liu mai 'ae tamaio'eiki ko ia, 'o fakahā ki he'ene 'eiki 'ae ngaahi me'a ni. Pea tuputāmaki 'ae 'eiki 'oe fale, 'o ne pehē ki he'ene tamaio'eiki, "Alu fakavave ki he ngaahi hala motu'a mo e ngaahi hala si'i 'oe kolo, 'o 'omi ki henī 'ae masiva, mo e mutu, mo e pipiki, mo e kui.' **22** Pea pehē 'e he tamaio'eiki, "Eiki, kuo fai 'o hangē ko ho'o fekau, ka 'oku kei 'ata'atā pe.' **23** Pea pehē 'e he 'eiki ki he'ene tamaio'eiki, "Alu ki he ngaahi hala motu'a mo e ngaahi manga'i hala, 'o fakaafe'i 'akinautolu ke ha'u, kae fonu ai hoku fale. **24** He 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'E 'ikai ha tokotaha

15 Pea na'e fe'unui atu ai kiate ia 'ae kau tānaki tukuhau mo e kau angahala kotoa pē, ke fanongo kiate ia. **2** Pea na'e lāunga 'ae kau Fālesi mo e kau tangata tohi, 'o pehē, "'Oku ma'u 'e he tangata ni 'ae kau angahala, 'o kai mo kinautolu." **3** Pea ne lea 'aki 'ae fakatātā ni kiate kinautolu, 'o pehē, **4** "Ko hai ha tangata 'iate kimoutolu 'oku teau 'ene sipi, pea ka mole honau taha, 'e 'ikai tuku 'ae hivangofulu ma hiva 'i he toafa, kae 'alu 'o kumi 'aia kuo mole, kae'oua ke ne 'ilo ia? **5** Pea ka 'ilo'i 'e ia, 'oku ne hili ia ki hono uma, pea fiefia. **6** Pea ka ha'u ia ki 'api, 'oku ne ui ke fakataha 'ae kāinga mo e kaungā'api, 'one pehē kiate kinautolu, 'Tau fiefia mo au, he kuo u 'ilo 'a 'eku sipi 'aia na'e mole.' **7** 'Oku ou tala atu kiate kimoutolu, 'E pehē foki

‘ae fiefia ‘i he langi ‘o lahi ‘i he fakatomala ‘ae sino, ‘o tāmate‘i [ia]; pea ke tau kai, mo fiefia: angahala ‘e tokotaha, ‘i he angatonu ‘e toko 24 He ko hoku foha eni na‘e mate, pea kuo toe hivangofulu ma toko hiva, ‘oku ‘ikai ‘aonga ke mo‘ui; na‘e mole ia, pea kuo ‘ilo‘i.’ Pea na‘a nau nau fakatomala. 8 “Pea ko hai ha fefine ‘oku kamata fiefia. 25 “Pea na‘e ‘i he ngoue ‘a hono hongofulu ‘ene pa‘anga siliva, pea ka mole ha ‘uluaki foha; pea ‘i he‘ene ha‘u ‘o ofi ki he fale, pa‘anga ‘e taha, ‘e ‘ikai te ne tutu ‘ae maama, na‘e fanongo ia ki he me‘a faiva mo e me‘e. 26 mo tafi ‘ae fale, ‘o kumi lahi, kae‘oua ke ‘ilo Pea na‘a ne ui ki ha taha ‘oe kau tamaio‘eiki, ia? 9 Pea ka ‘ilo[ia], ‘oku ne ui ke fakataha ‘ae ‘one fehu‘i ki hono ‘uhinga ‘oe ngaahi me‘a ni. kāinga mo e kaungā‘api, ‘o ne pehē, ‘Tau fiefia 27 Pea ne tala kiate ia, ‘Kuo ha‘u ho tehina; pea mo au, he kuo u ‘ilo ‘ae pa‘anga na‘e mole ‘iate kuo tāmate‘i ‘e ho‘o tamai ‘ae ‘uhiki pulu sino,’ au.’ 10 ‘Oku ou tala atu kiate kimoutolu, ‘Oku koe‘uhi kuo ne ma‘u ia ‘oku mo‘ui lelei pe. 28 Ka pehē ‘ae fiefia ‘i he ‘ao ‘oe kau ‘āngelo ‘ae ‘Otua na‘e ‘ita ia, pea ‘ikai ‘alu ki ai: ko ia na‘e ha‘u ai ‘i he fakatomala ‘ae angahala ‘e tokotaha.” 11 kitu‘a ‘a ‘ene tamai, ‘o fakakolekole kiate ia. 29 Pea pehē ‘e ia, “Na‘e ai ‘ae tangata na‘e toko ua Pea lea ia, ‘o pehēange ki he‘ene tamai, ‘Vakai, hono foha. 12 Pea pehē ‘e he kimui ki he‘ene ko e ngaahi ta‘u lahi ni mo ‘eku tauhi‘i koe, tamai, ‘Tamai, tuku mai haku tufakanga ‘i he pea na‘e ‘ikai teu talangata‘a ki ho‘o fekau ‘i ha koloa ‘oku ‘a‘aku.’ Pea ne vaeua kiate kinua ‘a me‘a ‘e taha: ka na‘e ‘ikai si‘i te ke foaki kiate ‘ene me‘a. 13 Pea hili ‘ae ngaahi ‘aho si‘i, na‘e au ha ‘uhiki‘i kosi, koe‘uhi ke u fakafiefia ai mo tānaki ‘e he foha ki mui ‘a ‘ene me‘a kotoa pē, hoku kāinga. 30 Ka kuo ha‘u leva ho foha ko ‘o fononga ki he fonua mama‘o, ‘o maumau‘i eni, ‘aia na‘e maumau‘i ho‘o koloa mo e kau fa‘a ai ‘ene koloa ‘i he‘ene mo‘ui angakovi. 14 Pea fe‘auaki, pea ke tāmate‘i ma‘ana ‘ae ‘uhiki pulu kuo faka‘osi ‘e ia kotoa pē, na‘e tō ‘ae honge sino.’ 31 “Pea ne pehē kiate ia, ‘Foha, ‘oku ta lahi ki he fonua ko ia; pea hoko ia ‘o fiekaia. 15 nofoma‘u mo au, pea ko ia kotoa pē ‘oku ‘a‘aku Pea ‘alu ia ‘o nofo ki he tangata ‘e tokotaha ‘oe ‘oku ‘a‘au ia. 32 Na‘e taau ‘emau fakafiefia mo fonua ko ia; pea ne fekau ia ki hono potu fonua nekeneka: he ko ho tehina eni na‘e mate, ka ke tauhi ‘ae fanga puaka. 16 Pea na‘e feinga ia kuo toe mo‘ui ia; pea na‘e mole, ka kuo ‘ilo ia.”

ke fakamākona ‘aki ia ‘ae nge‘esi na‘e kai ‘e he fanga puaka: he na‘e ‘ikai ha taha ‘e foaki kiate ia. 17 “Pea kuo poto ia, pea ne pehē, “Oku toko fiha ‘ae kau tamaio‘eiki totongi ‘a ‘eku tamai kuo lahi mo toe ‘enau mā, ka ‘oku ou mate ‘i he fiekaia! 18 Te u tu‘u hake ‘o ‘alu ki he‘eku tamai, pea te u pehē kiate ia, “Tamai, kuo u fai angahala ki he langi, pea ‘i ho ‘ao; 19 Pea ‘oku ‘ikai te u kei ‘aonga ke ui ko ho foha; ka ke tuku au ke u tatau mo ha taha ‘i ho‘o kau tamaio‘eiki totongi.” 20 “Pea na‘e tu‘u hake ia, ‘o ‘alu ki he‘ene tamai. Ka ‘i he‘ene kei mama‘o ‘aupito, na‘e mamata ‘a ‘ene tamai kiate ia, pea manava‘ofa, mo lele, pea fa‘ufua ia, ‘o ‘uma kiate ia. 21 Pea pehē ‘e he foha kiate ia, ‘Tamai, kuo u angahala ki he langi, pea ‘i ho ‘ao, pea ‘oku ‘ikai te u kei ‘aonga ke ui ko ho foha.’ 22 “Ka na‘e pehē ‘e he tamai ki he‘ene kau tamaio‘eiki, “Omi ‘ae pulupulu fungani lelei, ‘o ‘ai kiate ia; pea ‘ai mo e mama ki hono nima, mo e topuvu‘e ki hono va‘e: 23 Pea ‘omi ki henī ‘ae ‘uhiki pulu

16 Pea na‘a ne pehē foki ki he‘ene kau ākonga, “Na‘e ai ha tangata koloa‘ia, na‘e ai ‘ene tauhi, pea na‘e faka‘ilo kiate ia kuo ne maumau‘i ‘ene koloa. 2 Pea ne ui ia, ‘o pehē ki ai, ‘Ko e hā eni ‘oku ou fanongo ai ‘iate koe? Fakamatala mai ho‘o tauhi; he ‘oku ‘ikai te ke kei tauhi.’ 3 Pea pehē ‘e he tauhi ‘i hono loto, ‘Ko e hā te u fai? He ‘oku to‘o ‘iate au ‘ae tauhi ‘e he‘eku ‘eiki: ‘e ‘ikai te u fa‘a keli; pea ‘oku ou mā ‘i he kole.’ 4 Kuo pau hoku loto ki he me‘a te u fai, koe‘uhi ke nau ma‘u au ki honau ngaahi fale, ‘oka tukuange au ‘i he tauhi.’ 5 “Pea ne ui ‘ae kau fakatau koloa kotoa pē ‘e he‘ene ‘eiki, ‘o ne pehē ki he ‘uluaki, “Oku fiha nai ‘ae me‘a ‘oku te‘eki te ke totongi ai ki he‘eku ‘eiki?” 6 Pea pehē ‘e ia, ‘Ko e puha fua ‘e teau ‘oe lolo.’ Pea ne pehē kiate ia, ‘To‘o ho‘o tohi, pea ke nofo ke vave, ‘o tohi ai ko e nimangofulu.’ 7 Pea pehē ‘e ia ki he taha kehe, ‘Pea ‘oku fiha ‘a e me‘a ‘oku te‘eki te ke totongi ‘e koe?’ Pea pehē ‘e ia, ‘Ko e puha fua ‘e teau ‘oe uite.’ Pea

ne pehē kiate ia, ‘To‘o ho‘o tohi, ‘o tohi ai ko e valungofulu.’ **8** Pea fakamālō ‘ae ‘eiki ki he tauhi koloa ta‘efaitotonu, ko e me‘a ‘i he‘ene fai fakapotopoto: he ‘oku poto hake ‘ae fānau ‘a māmanī ‘i honau to‘utangata, ‘i he fānau ‘ae maama. (**aiōn g165**) **9** “Pea ‘oku ou tala kiate kimoutolu, “Ngaahi kiate kimoutolu ‘aki ‘ae koloa ta‘emā‘oni‘oni ‘ae ngaahi kāinga; koe‘uhi, ‘oka mou ka mate, kenaū ma‘u ‘akimoutolu ki he ngaahi nofō‘anga ta‘engata. (**aiōnios g166**) **10** Ko ia ‘oku angatonu ‘i he me‘a si‘i, ‘oku angatonu foki ia ‘i he me‘a lahi; pea ko ia ‘oku ta‘eangatonu ‘i he me‘a si‘i, ‘oku ta‘eangatonu ia ‘i he me‘a na‘e pehē ‘e ‘Epalahame, ‘Foha, ke ke manatu lahi. **11** Ko ia kapau na‘e ‘ikai te mou angatonu na‘a ke ma‘u ho‘o ngaahi me‘a lelei ‘i ho‘o mo‘ui, ‘i he koloa ta‘emā‘oni‘oni, Ko hai ‘e tuku ‘a e pea na‘e ‘ia Lasalosi foki ‘ae ngaahi me‘a kovi; [koloa] mo‘oni ke mou tauhi? **12** Pea kapau ka ko eni, ‘oku fiemālie ia, ka kuo ke feinga koe. na‘e ‘ikai te mou angatonu ‘i he me‘a ‘ae taha kehe, Ko hai ‘e foaki kiate kimoutolu ‘ae me‘a lahi ‘i he vaha‘a ‘o kimautolu mo kimoutolu: ‘oku ‘amoutolu? **13** “‘Oku ‘ikai ha tamaio‘eiki ko ia ‘e ‘ikai lava atu ‘akinautolu ‘oku fie ‘alu ‘i te ne fa‘a tauhi ‘ae ‘eiki ‘e toko ua: koe‘uhi ‘e hemi kiate kimoutolu; pea ‘e ‘ikai fa‘a ha‘u kiate fehi‘a ia ki he tokotaha, kae ‘ofa ki he tokotaha; kimautolu ‘akinautolu[‘oku fie ha‘u mei hena.]’ pe pikitai ki he tokotaha, kae manuki ki he **17** Pea toki pehē ‘e ia, ‘Ko ia ‘oku ou kole ai tokotaha. ‘E ‘ikai si‘i te mou fa‘a tauhi ‘ae ‘Otua kiate koe, ‘e tamai, ke ke fekau ia ki he fale ‘o mo e koloa.” **14** Pea ko e kau Fālesi foki na‘e ‘eku tamai: **28** He ‘oku toko nima hoku kāinga manumanu, ne nau fanongo ki he ngaahi me‘a koe‘uhi ke ne valoki‘i ‘akinautolu, telia na‘a nau ni kotoa pē: pea na‘a nau taukae kiate ia. **15** ha‘u foki ki he potu fakamamahi ni.” **29** Pea Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Ko kimoutolu pehē ‘e ‘Epalahame kiate ia, “‘Oku nau ma‘u ‘a eni ‘oku mou fakatonuhia ‘akimoutolu ‘i he Mōse mo e kau palōfita; tuku ke nau fanongo ‘ao ‘oe kakai ka ‘oku ‘ilo ‘e he ‘Otua ‘a homou ki ai.” **30** Pea pehē ‘e ia, “E ‘ikai, ‘e tamai ko loto: he ko ia ‘oku lelei lahi ki he kakai, ‘oku ‘Epalahame, ka ‘oka ‘alu ha taha mei he mate fakalielia ia ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua. **16** “Na‘e ai ‘ae kiate kinautolu, te nau fakatomala.” **31** Pea pehē fono mo e kau palōfita ‘o ‘a u kia Sione: pea mai ‘e ia kiate ia, ‘Kapau ‘e ‘ikai te nau fanongo talu mei ai mo e malanga‘aki ‘ae pule‘anga ‘oe kia Mōse mo e kau palōfita, ‘e ‘ikai te nau tui ‘Otua, pea ‘oku ului ki ai ‘ae kakai kotoa pē. **17** Pea toki pehē ‘e ia ki he kau ākonga, “E ‘ikai mafai ke ta‘ofi ‘ae hoko ‘oe ngaahi fakahala: ka ‘e mala‘ia ia ‘oku hoko mei ai ia!” **2** ‘Oku lelei kiate ia ‘oka ne taupunga‘i ‘aki ia ‘ae maka momosi ‘i hono kia, pea lī ki he moana, ‘i he‘ene fakahala‘i ha tokotaha ‘iate kinautolu ni ‘oku si‘i. **3** Mou vakai kiate kimoutolu: “Kapau ‘e fai angahala kiate koe ‘e ho kāinga, valoki ia; pea kapau ‘e fakatomala, fakamolemole ia. **4** Pea kapau ‘e fai angahala ‘e ia kiate koe ‘o liunga fitu ‘i ha ‘aho, kae tafoki ia kiate koe ‘o liunga fitu ‘i ha ‘aho, mo pehē ‘e ia, “‘Oku ou fakatomala,’ ke ke fakamolemole ia.” **5** Pea pehē

'e he kau 'aposetolo ki he 'Eiki, "Fakalahi 'emau ki ha 'aho 'e taha 'oe Foha 'oe tangata, ka 'e tui." **6** Pea pehē 'e he 'Eiki, "Ka ne mou ma'u 'ae 'ikai te mou mamata ki ai. **23** Pea ka nau ka tui ke tatau mo e fo'i tenga'i musita, te mou pehē kiate kimoutolu, 'Vakai henī;' pe, 'Vakai lea ki he 'ākau ko e sukamino ni, 'Ke mata'aki hena:' 'oua na'a 'alu atu, pe muimui ki ai. **24** He fu'u hake koe, pea tō koe 'i he tahī;' pea 'e 'oku hangē ko e 'asi mai 'ae 'uhila mei he potu talangofua ia kiate kimoutolu. **7** Ka ko hai 'iate langi 'e taha, pea ulo 'o a'u ki he potu langi 'e kimoutolu 'oku ai 'ene tamaio'eiki, 'oku keli pe taha, 'e pehē foki 'ae Foha 'oe tangata 'i hono tauhimanu, 'e pehē leva ki ai, 'oka ha'u ia mei he 'aho. **25** Ka 'e tomu'a kātaki 'e ia 'ae ngaahi me'a ngoue, 'Ha'u koe 'o nofo hifo ke kai?' **8** Kae 'ikai lahi, pea 'e li'aki ia 'e he to'utangata ni. **26** Pea pehē mu'a ki ai, 'Teuteu haku 'ohomohe, pea ke hangē ko e fai 'i he ngaahi 'aho 'o Noa, 'e pehē nono'o koe, 'o tauhi au, kae'oua ke u kai mo foki 'i he ngaahi 'aho 'oe Foha 'oe tangata. **27** inu; pea hili ia te ke tokī kai koe mo inu?" **9** 'Oku Na'a nau kai, mo inu, na'a nau mali uaifi, pea fakafeta'i 'e ia ki he tamaio'eiki ko ia, koe'uhī foaki ke mali, 'o a'u ki he 'aho na'e hū ai 'a Noa ko 'ene fai 'ae ngaahi me'a kuo fekau kiate ia? ki he vaka, pea 'oho mai 'ae vai, 'o faka'auha 'Oku ou pehē 'oku 'ikai. **10** Pea ke pehē foki 'akinautolu kotoa pē. **28** Pea hangē foki ko e 'akimoutolu, 'oka 'osi hono fai 'oe me'a kotoa fai 'i he ngaahi 'aho 'o Lote, na'a nau kai, mo pē kuo fekau kiate kimoutolu, mou pehē, 'Ko inu, na'a nau gefakatau'aki, na'a nau tō ngoue, e kau tamaio'eiki ta'e'aonga 'akinautolu: kuo pea nau langa fale; **29** Ka 'i he 'aho ko ia na'e mau fai 'aia na'e totonu pe ke mau fai.'" **11** Pea 'alu atu ai 'a Lote 'i Sotoma, na'e 'uha afi mo e pehē, 'i he'ene 'alu ki Selūsalema, na'e fononga maka vela mei he langi, 'o faka'auha 'akinautolu atu ia 'i Samēlia mo Kāleli. **12** Pea 'i he'ene hū ki kotoa pē. **30** 'E pehē pe foki 'i he 'aho 'e fakahā he potu kakai 'e taha, na'e fakafetaulaki kiate ai 'ae Foha 'oe tangata. **31** "Pea ko ia ia 'e 'i ia 'ae kau tangata kilia 'e toko hongofulu, pea he tu'a fale 'i he 'aho ko ia, ka 'oku 'i loto fale nau tutu'u mama'o atu: **13** Pea na'a nau kalanga 'ene me'a, ke 'oua na'a 'alu hifo ia ko hono 'ave: le'o lahi, 'o pehē, "Sisu, 'Eiki, ke ke 'alo'ofa mai pea ko ia 'e 'i he ngoue, ke 'oua foki na'a liu kiate kimautolu." **14** Pea 'i he'ene mamata, na'a mai. **32** Manatu'i 'ae uaifi 'o Lote. **33** Ko ia ia 'e ne pehē kiate kinautolu, "Mou ū, 'o fakahā kalofaki 'ene mo'ui, 'e mole ia 'iate ia; ka ko ia 'akimoutolu ki he kau taula'eiki." Pea pehē, 'i ia 'e tuku['ene mo'ui] 'e ma'u 'e ia ia. **34** 'Oku he'enau 'alu na'e fakama'a 'akinautolu. **15** Pea ou tala kiate kimoutolu, 'I he pō ko ia 'e ai 'ae na'e foki mai honau tokotaha, 'i he'ene mamata tangata 'e toko ua 'i he mohenga pe taha; 'e kuo fakamo'ui ia, 'o ne fakamālō 'aki 'ae le'o 'ave 'ae tokotaha, ka 'e tuku 'ae tokotaha. **35** 'E lahi ki he 'Otua, **16** 'O fakafo'ohifo ia ki hono fakataha 'ae fefine 'e toko ua 'o momosi; 'e 'ave va'e, 'i he fakafeta'i kiate ia: ka ko e Samēlia 'ae tokotaha, ka 'e tuku 'ae tokotaha. **36** 'E ai 'ae ia. **17** Pea lea 'a Sisu, 'o pehēānge, "'Ikai na'e tangata 'e toko ua 'i he ngoue ko e tokotaha 'e fakama'a 'ae toko hongofulu? Ka kofa'ā 'ae toko 'ave, ka 'e tuku 'ae tokotaha." **37** Pea na'a nau hiva? **18** 'Oku 'ikai 'iloa ke foki mai ha taha ke leaange, 'o pehē kiate ia, "'Eiki, kofa'ā ia?" Pea fakamālō ki he 'Otua, ka ko e muli ni pe." **19** Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "'Ilonga 'ae potu 'e 'i ne pehē kiate ia, "Tu'u hake, pea ke 'alu; kuo ai 'ae 'angā'angā, 'e kātoa ki ai 'ae fanga 'ikale." fakamo'ui koe 'e ho'o tui." **20** Pea 'i he 'eke 'ae kau Fālesi kiate ia, pe 'e hoko 'afē 'ae pule'āngā 'oe 'Otua, na'e leaange 'e ia kiate kinautolu, 'o pehē, "'Oku 'ikai hoko 'ae pule'āngā 'oe 'Otua mo e fakaongongoa[ki ai]. **21** Pea 'e 'ikai te nau pehē, 'Vakai henī!' pe, 'Vakai hena!' He ko eni, 'oku 'iate kimoutolu 'ae pule'āngā 'oe 'Otua." **22** Pea pehē 'e ia ki he kau ākonga, "'E hoko mai 'ae ngaahi 'aho, te mou holi ai ke mamata

18 Pea na'a ne fakahā kiate kinautolu 'i he fakatātā, 'oku lelei ke lotu ma'uaipe 'ae kakai, pea 'oua na'a fiu; **2** 'O ne pehē, "Na'e 'i he kolo 'e taha 'ae fakamaau, na'e 'ikai manavahē ki he 'Otua, pe tokanga ki he tangata. **3** Pea na'e 'i he kolo ko ia 'ae fefine kuo mate hono husepāniti; pea ha'u ia ki ai, 'o ne pehē, 'Fakamaau au mo totongi totonu ki hoku fili.' **4** Pea na'e 'ikai tokanga leva ia ki ai: kae toki

fakakaukau ia, [‘o pehē], “Oku ‘ikai pe te u ko e lelei? Ko e tokotaha pe ‘oku lelei, ‘aia ko manavahē ki he ‘Otua, pe tokanga ki he tangata; e ‘Otua. 20 ‘Oku ke ‘ilo ‘ae ngaahi fekau, “Oua 5 Ka koe‘uhi i he fakafiu‘i au ‘e he fefine ni na‘a ke tono fefine,’ “Oua na‘a ke fakapō,’ “Oua kuo mate hono husepāniti, te u fakamaau‘i ia, na‘a ke kaiha‘a,’ “Oua na‘a ke fakamo‘oni loi,’ telia ‘i he‘ene fa‘a ha‘u te ne fakakina‘i au.”” ‘Faka‘apa‘apa ki ho‘o tamai mo ho‘o fa‘ē.”” 21 6 Pea pehē ‘e he ‘Eiki, “Fanongo ki he lea ‘ae Pea pehē ‘e ia, “Kuu fai eni kotoa pē talu ‘eku fakamaau ta‘eangatonu. 7 Pea ‘e ‘ikai fakamaau si‘i.”” 22 Pea kuo fanongo ‘a Sisu ki he ngaahi ‘e he ‘Otua ‘a hono kakai ‘o‘ona kuo fili, ‘aia lea ni, pea ne pehē kiate ia, “Ko e me‘a ‘e taha ‘oku tangi kiate ia ‘i he ‘aho mo e pō, ‘o kapau ‘oku ke kei hala ai: fakatau ‘aia kotoa pē ‘oku ‘e fakatuotuui ia kiate kinautolu? 8 ‘Oku ou ‘a‘au, ‘o tufaki ki he masiva, pea te ke ma‘u ‘ae tala atu kiate kimoutolu, ‘E fakamaau vave ‘e ia ‘ene koloa ‘i he langi: pea ke ha‘u, ‘o muimui ‘akinautolu. Ka ‘i he ha‘u ‘ae Foha ‘oe tangata, ‘iate au.”” 23 Pea kuo fanongo ia ki ai, na‘a ne te ne ‘ilo ‘ae tui ‘i he fonua?”” 9 Pea na‘a ne lea mamahi ‘aupito: he na‘e lahi ‘ene koloa. 24 Pea ‘aki ‘ae fakatātā ni ki he ni‘ihi na‘a nau falala kuo mamata ‘a Sisu kuo mamahi ‘aupito ia, pea kiate kinautolu kuo nau mā‘oni‘oni, mo nau ne pehē, “E faingata‘a ‘aupito kiate kinautolu manuki‘i ‘ae kakai kehe: 10 “Na‘e ‘alu hake ‘ae ‘oku koloa‘ia ke hū ki he pule‘anga ‘oe ‘Otua.” ongo tangata ki he falelotu lahi ke lotu; ko e 25 He ‘oku faingofua hake ‘ae hū ‘ae kāmeli ‘i tokotaha ko e Fālesi, pea ko e tānaki tukuhau he ava‘i hui, ‘i he hū ‘ae tangata koloa‘ia ki he ‘ae tokotaha. 11 Na‘e tu‘u atu pe ‘ae Fālesi, pea pule‘anga ‘ae ‘Otua! 26 Pea ko kinautolu na‘e lotu, ‘o pehē, “E ‘Otua, ‘oku ou fakafeta‘i kiate fanongo na‘a nau fepehē‘aki, “Pea ko hai ‘e koe, ‘oku ‘ikai te u hangē ko e kau tangata mo‘ui?”” 27 Pea pehē ‘e ia, “Ko e ngaahi me‘a kehe, ke fakamālohi, mo ta‘eangatonu, mo tono ‘oku ‘ikai mafai ‘e he tangata, ‘oku mafai ia ‘e he fefine, pe hangē ko e tānaki tukuhau ni. 12 ‘Oku ‘Otua.”” 28 Pea toki pehē ‘e Pita, “Vakai, kuo mau liunga ua ‘eku ‘aukai ‘i he uike, pea ‘oku ou ‘atu liaki ‘ae me‘a kotoa pē, ‘o muimui ‘iate koe.” ‘ae tukuhau ‘i he‘eku me‘a fulipē.”” 13 Ka na‘e 29 Pea ne pehe kiate kinautolu, “Ko e mo‘oni tu‘u mama‘o atu ‘ae tānaki tukuhau, pea ‘ikai ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, “Oku ‘ikai ha fa‘a hanga hake hono mata ki he langi, ka na‘e tangata kuo li‘aki ‘e ia ai fale, pea ‘ae mātū‘a, pe si fatafata ia, mo pehē, “E ‘Otua, ke ke ‘alo‘ofa ko e ngaahi kāinga, pe ko e uaifi, pe ‘ae fānau, mai kiate au ko e angahala.”” 14 ‘Oku ou tala koe‘uhi ko e pule‘anga ‘oe ‘Otua, 30 Ka te ne kiate kinoutolu, na‘e ‘alu hifo ‘ae tangata ni ki ma‘u ‘o lahi ‘aupito hake ‘i he mo‘ui ni, pea ‘i he hono fale kuo fakatonuhia ia, ka ‘ikai pehē ‘ae maama ‘e ha‘u ‘ae mo‘ui ta‘engata.”” (aiōnios g165, tokotaha: he ko ia kotoa pē ‘oku ne hiki hake ia, aiōnios g166) 31 Pea ne omi ‘ae toko hongofulu ma ‘e fakavaivai‘i ia; pea ko ia ‘oku ne fakavaivai‘i toko ua, ‘o ne pehē kiate kinautolu, “Vakai, ‘oku ia, ‘e hiki hake ia.”” 15 Pea na‘a nau ‘omi foki tau ‘alu hake ki Selūsalema, pea ‘e fakamo‘oni kiate ia ‘ae tamaiki iiki, koe‘uhi ke ne ala kiate ki he Foha ‘oe tangata ‘aia kotoa pē kuo tohi ‘e kinautolu: ka ‘i he mamata ki ai ‘ae kau ākonga, he kau palōfita. 32 He koe‘uhi ‘e tukuange ia ki na‘a nau lolomi ‘akinautolu. 16 Ka na‘e ui ‘e Sisu he Senitaille, pea ‘e manuki‘i ia, mo fai me‘a kovi ke nau ha‘u, ‘o ne pehē, “Tuku pe ‘ae tamaiki iiki kiate ia, mo ‘a‘anu ki ai: 33 Pea te nau kau‘imaaea ke ha‘u kiate au, pea ‘oua na‘a ta‘ofi ‘akinautolu: mo tāmate‘i ia: pea ‘i hono ‘aho tolu ‘e toetu‘u he ‘oku ‘oe kakai pehē ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua. ia.”” 34 Ka na‘e ‘ikai te nau ‘ilo ‘ae ngaahi me‘a 17 Ko e mo‘oni ‘oku ou tala kiate kinoutolu, Ko ni; pea na‘e puli ‘iate kinautolu ‘ae lea ni, ‘o ‘ikai ia ia ‘e ‘ikai te ne ma‘u ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua te nau ‘ilo ‘ae ngaahi me‘a kuo lea ‘aki. 35 Pea ‘o hangē ko e tamasi‘i si‘i ‘e ‘ikai ‘aupito hū ia pehē, ‘i he‘ene ofi atu ki Seliko, na‘e nofo ‘i he ki ai.”” 18 Pea toki fehu‘i ‘ae matāpule ‘e taha ve‘ehala ‘ae tangata kui ‘o kole: 36 Pea fanongo kiate ia, ‘o pehē, “Eiki lelei, ko e hā te u fai ke u ia ki he ‘alu ange ‘ae fononga, pea fehu‘i ia ki hoko ai ki he mo‘ui ta‘ehili?”” (aiōnios g166) 19 Pea hono ‘uhinga. 37 Pea na‘a nau tala kiate ia, “Ko pehē ‘e Sisu kiate ia, “Ko e hā kuo ke ui ai au Sisu ‘o Nāsaleti” ‘oku ‘alu ange. 38 Pea kalanga

ia, ‘o pehē, “Sisu, Foha ‘o Tevita, ‘alo’ofa mai ke u ha‘u.’ **14** Ka na‘e fehi‘a ‘a hono kakai kiate kiate au.” **39** Pea ko kinautolu na‘e mu‘omu‘a ia, ‘onau kouna ‘ae talafekau ke ‘alu, mo pehē, na‘a nau lolomi ia, ke tuku ‘ene longoa‘a: ka na‘e “E ‘ikai te mau ma‘u ‘ae tangata ni ke pule‘i ‘āsili ai ‘ene kalanga, “Foha ‘o Tevita, ‘alo’ofa ‘akimautolu.” **15** “Pea pehē, ‘i he‘ene liu mai, mai kiate au.” **40** Pea tu‘u ‘a Sisu, ‘o fekau ke kuo ne ma‘u ‘ae pule‘anga, pea toki fekau ‘e ia ‘omi ia kiate ia: pea kuo ‘unu mai ia ‘o ofi, pea ke ui mai ‘ae kau tamaio‘eiki ko ia, ‘aia na‘a ne fehu‘i ange kiate ia, **41** ‘O pehē, “Ko e hā ho ne tuku ki ai ‘ae pa‘anga, koe‘uhī ke ne ‘ilo loto ke u fai kiate koe?” Pea pehē ‘e ia, “Eiki, ke pe ko e hā kuo ma‘u ‘e he tangata taki taha ‘i ‘ā hoku mata.” **42** Pea pehē ‘e Sisu kiate ia, “Ke he‘ene fakatau. **16** Pea ha‘u ‘ae ‘uluaki, ‘o ne ‘ā ho mata: kuo fakamo‘ui koe ‘e ho‘o tui.” **43** pehē, “Eiki, kuo ma‘u ‘aki ‘a ho‘o mina ‘ae mina Pea ‘ā fakafokifā pe ia, ‘o muimui ‘iate ia, pea ‘e hongofulu.” **17** Pea ne pehē kiate ia, ‘Mālō, fakamālō ki he ‘Otua: pea ‘i he mamata ki ai ‘ae ko e tamaio‘eiki lelei koe,’ ko e me‘a ‘i ho‘o kakai kotoa pē, na‘a nau fakamālō ki he ‘Otua.

19 Pea na‘e fononga atu [‘a Sisu] ‘i Seliko, ‘o ‘alu ai. **2** Pea vakai, ko e tangata ko Sakiasi hono hingoa, ko e matāpule ia ‘i he kau tānaki tukuhau, pea na‘e koloa‘ia ia. **3** Na‘e holi ia ke mamata pe ko e tangata ‘oku fēfē ‘a Sisu; ka na‘e ‘ikai mafai ia koe‘uhī ko e kakai, he ko e pukupuku ia. **4** Pea na‘e lele mu‘omu‘a ia, ‘o kaka ‘i he ‘akau ko e sukamino, ke mamata kiate ia: koe‘uhī ‘e ‘alu ange ai ia. **5** Pea kuo hoko ‘a Sisu ki he potu, na‘a ne sio hake, ‘o mamata kiate ia, pea ne pehē ki ai, “Sakiasi, ‘alu hifo ke vave, he te u nofo ‘i ho fale ‘i he ‘aho ni.” **6** Pea fakavave ia, ‘o ‘alu hifo, ‘o ne tali ia ‘i he fiefia. **7** Pea kuo nau mamata ki ai, pea nau lāunga kotoa pē, ‘o pehē, “Kuo ‘alu ia ke nofo mo e tangata angahala.” **8** Pea tu‘u hake ‘a Sakiasi, ‘o ne pehē ki he “Eiki; ‘Eiki, vakai, ‘oku ou foaki hono vaeua ‘o ‘eku koloa ki he masiva; pea kapau ne u ma‘u ha me‘a ‘i he lohiaki‘i ha taha, ‘oku ou totongi ‘o liunga fa[kiate ia.]” **9** Pea pehē ‘e Sisu kiate ia, “Kuo hoko ‘i he ‘aho ni ‘ae fakamo‘ui ki he fale ni, koe‘uhī ko e foha foki ia ‘o ‘Epalahame. **10** He kuo ha‘u ‘ae Foha ‘oe tangata ke kumi mo fakamo‘ui ‘aia kuo mole.” **11** Pea ‘i he‘enau fanongo ki he ngaahi me‘a ni, na‘a ne toe lea ‘aki ‘e ia ‘ae fakatātā, koe‘uhī kuo ofi ia ki Selūsalema, pea [ko e me‘a] ‘i he‘enau mahalo ‘e hoko leva ‘ae pule‘anga, ‘oe ‘Otua. **12** Ko ia ne ne pehē ai, “Na‘e ‘alu ‘ae ‘eiki ‘e tokotaha ki he fonua mama‘o, ke ma‘u mo‘ona ‘ae pule‘anga, pea toki liliu mai. **13** Pea ne ui ‘ae toko hongofulu ‘o ‘ene kau tamaio‘eiki, ‘o ne tuku kiate kinautolu ‘ae mina ‘e hongofulu, mo ne pehē kiate kinautolu, ‘Ngāue‘aki eni kae‘oua

angatonu ‘i he me‘a si‘i, ma‘u ‘e koe ‘ae pule ki he kolo ‘e hongofulu. **18** Pea ha‘u hono toko ua, ‘o ne pehē, “Eiki, kuo ma‘u ‘aki ‘a ho‘o mina ‘ae mina ‘e nima” **19** Pea na‘e pehē foki kiate ia, “Ke ke pule‘i foki ‘ae kolo ‘e nima.” **20** Pea ha‘u ‘ae tokotaha, ‘o ne pehē, “Eiki, vakai, ko ho‘o mina, ‘aia kuo u tauhi, ‘o kofu‘aki ia ‘ae holoholo. **21** He na‘aku manavahē kiate koe, koe‘uhī ko e tangata faingata‘a koe: ‘oku ke to‘o hake ‘aia na‘e ‘ikai te ke tuku hifo, mo tu‘usi ‘aia na‘e ‘ikai te ke tūtūu‘i.” **22** Pea pehē ‘e ia kiate ia, “Mei ho ngutu ‘o‘ou te u fakamaau koe, ‘ae tamaio‘eiki angakovi. Na‘a ke ‘ilo ko e tangata faingata‘a au, ‘oku ou to‘o hake ‘aia na‘e ‘ikai te u tūtūu‘i: **23** Ko e hā ia na‘e ‘ikai ai te ke tuku ‘eku pa‘anga ki he tuku‘anga koloa, koe‘uhī ‘i he‘eku ha‘u te u ma‘u ia mo hono tupu?” **24** Pea ne pehē kiate kinautolu na‘e tutu‘u ‘i ai, “To‘o ‘iate ia ‘ae mina, ‘o atu kiate ia ‘oku hongofulu ‘ene mina.” **25** (Pea nau pehē kiate ia, “Eiki, ‘oku hongofulu ‘ene mina.”) **26** He ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘Ko ia fulipē ‘oku ne ma‘u, ‘e foaki kiate ia; pea ko ia ‘oku ‘ikai te ne ma‘u, ‘e to‘o meiate ia ‘aia ‘oku ne ma‘u. **27** Ka ko kinautolu ni ko hoku ngaahi fili, na‘e ‘ikai te nau lelei ke u pule‘i ‘akinautolu, ‘omi ki henī, pea tāmate‘i ‘i hoku ‘ao.” **28** Pea kuo hili ‘ene lea pehē, pea mu‘omu‘a ia, ‘o fononga atu ki Selūsalema. **29** Pea pehē, ‘i he‘ene ha‘u ‘o ofi ki Petefesi mo Pētani, ki he mo‘unga ‘oku ui ko ‘Olive, ne ne fekau ‘ene ongo ākonga ‘e toko ua. **30** ‘O pehē, “Mo ū ki he potu kakai ‘oku hangatonu mai; pea ‘i ho‘omo hū ki ai te mo ‘ilo ‘ae ‘uhiki‘i ‘asi kuo no‘otaki, ‘oku te‘eki heka ai ha tangata: vete

ia, ‘o taki mai.’ **31** Pea kapau ‘e ‘eke ‘e ha taha kiate kimoua, ‘Ko e hā ‘oku mo vete ai ia?’ Te mo pehē kiate [ia], ‘Koe‘uhi ‘oku ‘aonga ia ki he falelotu lahi, mo malanga‘aki ‘ae ongoongolelei, ‘Eiki.’” **32** Pea na‘a na õ ‘akinaua na‘e fekau, ‘o na‘e ha‘u ‘ae kau taula‘eiki lahi mo e kau tangata na‘ilo ‘o hangē ko ia ne ne fakahā kiate kinaua. tohi pea mo e mātū‘a, **2** Mo nau lea kiate ia, ‘o **33** Pea ‘i he‘ena vete ‘ae ‘uhiki‘i ‘asi, na‘e pehē pehē, “Talamai kiate kimautolu pe ko e pule ‘ekinautolu ‘oku ‘anautolu ia kiate kinaua, “Ko fē ‘oku ke fai ai ‘ae ngaahi me‘a ni? Pea ko hai e hā ‘oku mo vete ai ‘ae ‘uhiki‘i ‘asi?” **34** Pea ia ne ne tuku ‘ae pule ni kiate koe?” **3** Pea lea na pehē, “Oku ‘aonga ia ki he ‘Eiki.” **35** Pea ia, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Te u fehu i na‘a na taki ia kia Sisu: pea na‘ai hona kofu ki foki kiate kimoutolu ha me‘a ‘e taha; pea tala he‘uhiki‘i ‘asi, ‘o na fakaheka ki ai ‘a Sisu. **36** mai kiate au: **4** Ko e papitaiso ‘a Sione, na‘e Pea ‘i he‘enau õ, na‘a nau folahi honau ngaahi mei he langi ia, pe mei he tangata?” **5** Pea kofu ‘i he hala. **37** Pea kuo ha‘u ia ‘o ofi, ‘i he nau fealēlea‘aki, ‘o pehē, “Kapau te tau pehē, tahifohifo ‘oe mo‘unga ko ‘Olive, pea kamata ‘Mei he langi;’ te ne pehē mai, ‘Ko e hā na‘e fiefia mo fakamālō ‘ae kau ākonga kotoa pē ki ‘ikai ai te mou tui kiate ia?” **6** Pea kapau te tau he ‘Otua ‘aki ‘ae le‘o lahi, koe‘uhi ko e ngaahi pehē, ‘Mei he tangata,’ ‘e lisingi ‘aki ‘ae maka ngāue lahi kotoa pē kuo nau mamata ki ai; **38** ‘O ‘akitautolu ‘e he kakai kotoa pē: he ‘oku nau pehē, ““Oku monū‘ia ‘ae Tu‘i ‘oku hā‘ele mai ‘ilo pau ko e palōfita ‘a Sione.” **7** Pea na‘a nau ‘i he huafa ‘o Sihova.’ Ke fiemālie ‘i he langi, pehēange, kuo ‘ikai te nau ‘ilo pe na‘e mei fē pea fakamālō fungani lahi ‘i ‘olunga.” **39** Pea ko ia. **8** Pea pehē ‘e Sisu kiate kinautolu, “Pea ‘e e Fālesi ni‘ihi ‘i he kakai na‘a nau pehē kiate ‘ikai te u tala kiate kimoutolu pe ko e pule fē ia, “Eiki, lolomi ho‘o kau ākonga.” **40** Pea lea ‘oku ou fai ai ‘ae ngaahi me‘a ni.” **9** Pea na‘a ia, ‘o pehēange kiate kinautolu, “Oku ou tala ne kamata lea ‘aki ‘ae fakatātā ni ki he kakai; atu kiate kimoutolu, Kapau ‘e fakalongo pē “Ko e tangata ‘e tokotaha na‘a ne tō ‘ae ngoue ‘akinautolu ni, ‘e kalanga leva ‘ae ngaahi maka.” vaine, ‘o ne tuku ia ki he kau tauhi ngoue, pea **41** Pea kuo ha‘u ia ‘o ofi, pea vakai ia ki he kolo, fononga mama‘o ia ‘o fuoloa ai. **10** Pea hokosia pea tangi ai, **42** ‘o pehē, “Taumaiā na‘a ke ‘ilo, ‘ae to‘ukai, pea ne fekau ‘ae tamaio‘eiki ki he ‘io, ‘e koe, ‘i ho ‘aho ko eni, ‘ae ngaahi me‘a kau tauhi ngoue, koe‘uhi ke nau ‘omi kiate ia ‘oku kau ki ho‘o fiemālie! Ka ko eni kuo fufū ia ha fua ‘oe ngoue vaine: ka na‘e te‘ia ia ‘e he kau mei ho mata. **43** Koe‘uhi ‘e hoko ‘ae ngaahi ‘aho tauhi ngoue, ‘onau kapusi ia ta‘eha‘aneme‘a. **11** kiate koe, ‘e tanu puke ai ‘a ho ngaahi fili, ‘o Pea toe fekau ‘e ia ‘ae tamaio‘eiki ‘e taha: pea takatakai koe, mo kāpui koe, pea tāpuni ko e na‘a nau te‘ia foki ia, pea lahi ‘enau fai kovi mei he potu kotoa pē. **44** Pea ‘e holoki hifo ko e [kiate ia], mo nau kapusi ta‘eha‘aneme‘a. **12** ‘o a‘u ki he kelekele, mo ho‘o fānau ‘iate koe; Pea toe fekau ‘e ia ‘a hono toko tolu: pea na‘a pea ‘e ‘ikai te nau tuku ‘iate koe ha maka [kuo nau te‘ia foki ia, ‘onau li [ia] kitua‘ā. **13** Pea fokotu‘u] ki ha maka; koe‘uhi na‘e ‘ikai te ke ‘ilo toki pehē ‘e he ‘eiki ‘oe ngoue vaine, ‘Ko e hā ‘ae kuonga ‘o ho ‘a‘ahi ‘anga.” **45** Pea na‘e hū ia te u fai? Te u fekau atu hoku foha ‘ofa‘anga: ki he falelotu lahi, ‘o ne kamata kapusi kitu‘a hei‘ilo ka nau ka mamata ai te nau faka‘apa‘apa ‘akinautolu na‘e gefakatau‘aki ai; **46** ‘o ne pehē kiate ia.’ **14** Ka kuo mamata ki ai ‘ae kau tauhi kiate kinautolu, “Kuo tohi, ‘Ko hoku fale ko e ngoue, pea nau fealēlea‘aki, ‘o pehē, ‘Ko eni ‘ae falelotu:’ ka kuo mou ngaohi ia ‘ko e ‘ana ‘oe foha hoko: ha‘u ke tau tāmate‘i ia, kae ‘atautolu kau kaiha‘a.” **47** Pea na‘e ako ia ‘i he falelotu ‘ae tofi‘a.’ **15** Pea na‘a nau li ia kitua‘ā ngoue lahi ‘i he ‘aho kotoa pē. Ka na‘e holi ke tāmate‘i vaine, ‘o tāmate‘i [ia]. “Pea ko e hā ‘e fai ‘e ia ‘e he kau taula‘eiki lahi mo e kau tangata tohi he ‘eiki ‘oe ngoue vaine kiate kinautolu? **16** ‘E mo e kau matāpule ‘oe kakai. **48** Ka na‘e ‘ikai te ha‘u ia ‘o faka‘auha ‘ae kau tauhi ngoue ko ia, nau ‘ilo pe ko e hā te nau fai: he kuo tokanga pea tuku ‘ae ngoue ki he kakai kehe.” Pea ‘i lahi ‘ae kakai kotoa pē ke nau fanongo kiate ia. he‘enau fanongo [ai], na‘a nau pehē, “Ke ‘oua

‘aupito.’ 17 Pea vakai atu ‘e ia kiate kinautolu, ‘o ne pehē, “Ka ko e hā eni kuo tohi, ‘Ko e maka na‘e li‘aki ‘e he kau tufunga, kuo hoko ia ko e fungani [maka] tuliki?’ 18 Ko ia ia ‘e tō ki he ‘e ‘ikai te nau toe mate: he ko e fānau ‘ae ‘Otua maka ko ia, ‘e mafesifesi ai ia; ka ko ia ‘e tō ki ‘akinautolu ‘o hangē ko e kau ‘āngelo; mo e ai ia, ‘e momosi ia ‘o efu.’ 19 Pea na‘e holi ‘ae fānau ‘oe toetu‘u. 37 Ka ko e fokotu‘u ‘oe mate, kau taula‘eiki lahi mo e kau tangata tohi ‘i he na‘e fakahā [ia] ‘e Mōsese, mei he ‘ulu‘akau, ‘i feitu‘ula‘ā pe ko ia ke nau puke ia; ka na‘a nau he‘ene ui ‘ae ‘Eiki ‘ko e ‘Otua ‘o ‘Epalahame, manavahē ki he kakai: he na‘a nau ‘ilo kuo ne mo e ‘Otua ‘o ‘Aisake, mo e ‘Otua ‘o Sēkope.’ lea ‘aki ‘ae fakatātā ni kiate kinautolu. 20 Pea 38 He ‘oku ‘ikai ko e ‘Otua ia ‘oe mate, ka ko e na‘a nau lamasī [ia], ‘onau fekau atu ‘ae kau mo‘ui: he ‘oku mo‘ui kotoa pē kiate ia.” 39 Pea mataki ke nau fai fakafieangatonu, koe‘uhi ke leaange ‘ae ni‘ihi ‘oe kau tangata tohi, ‘o pehē, nau femioekina ia ‘i he‘ene lea, ka nau tukuange ““Eiki, kuo ke lea totonu.” 40 Pea hili ia na‘e ai ia ki he mālohi mo e pule ‘ae pule. 21 Pea ‘ikai te nau fa‘a fai mo ha fehu‘i kiate ia. 41 Pea na‘a nau fehu‘i kiate ia, ‘o pehē, “Eiki, ‘oku mau pehē ‘e ia kiate kinautolu, “‘Oku fēfē ‘enau lau ‘ilo ‘oku ke lea mo ako totonu, pea ‘oku ‘ikai ko Kalaisi ko e foha ‘o Tevita? 42 Kae pehē ‘e te ke fai filifilimānakō, ka ‘oku ke akonaki ‘aki Tevita ‘i he tohi ‘oe ngaahi Saame, ‘Na‘e folofola ‘ae hala ‘oe ‘Otua ‘i he mo‘oni. 22 ‘Oku ngofua ‘a Sihova ki hoku ‘Eiki, Nofo koe ki hoku nima ke mau ‘atu ‘ae tukuhau kia Sisa, pe ‘ikai?” 23 to‘omata‘u, 43 Kae‘oua ke u ngaohi ho ngaahi Ka na‘e ‘ilo ‘e ia ‘enau kākā, pea ne pehē kiate fili ko ho tu‘ungava‘e.”” 44 Ko ia na‘e ui ia ‘e kinautolu, “Ko e hā ‘oku mou ‘ahi‘ahi‘i ai au?” Tevita ko e “Eiki,” pea ko hono foha fēfē ia?” 24 Fakahā mai ‘ae tenali. “Ko e mata mo e tohi ‘a 45 Pea toki pehē ‘e ia ki he‘ene kau ākonga, ‘i hai ‘oku ‘i ai?” Pea nau lea, ‘o pehēange, “A he ‘ao ‘oe kakai kotoa pē, 46 “Vakai ki he kau Sisa.” 25 Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Ko ia tangata tohi, ‘akinautolu ‘oku nau manako ke ‘atu kia Sisa ‘ae ngaahi me‘a ‘a Sisa, pea ki he ‘alu mo e kofu fakatōtōlofa, mo nau lelei‘ia ‘Otua ‘ae ngaahi me‘a ‘ae ‘Otua.” 26 Pea na‘e ‘i he fetapa ‘i he ngaahi potu fakatau, mo e ‘ikai te nau fa‘a femioekina ia, ‘i he‘ene ngaahi nofo‘anga mā‘olunga ‘i he ngaahi falelotu, mo e lea ‘i he ‘ao ‘oe kakai; pea na‘a nau ofo ‘i he‘ene potu lelei ‘i he ngaahi kātoanga; 47 ‘Oku nau lea, mo nau fakalongo pe. 27 Pea na‘e toki ha‘u fa‘ao ‘ae ngaahi fale ‘oe kau fefine kuo mate ‘ae ni‘ihi ‘oe Satusi, ‘akinautolu ‘oku pehē ‘oku honau husepāniti, mo fai fakalōloa ‘ae ngaahi ‘ikai ha toetu‘u; ‘onau fehu‘i kiate ia, 28 “o lotu ‘i he kākā: ‘e ma‘u ‘ekinautolu ni ‘ae malā‘ia pehē, ‘Eiki, na‘e tohi ‘e Mōsese kiate kinautolu, lahi.”

"Kapau 'e mate 'ae tokoua 'o ha tangata, ka 'oku ai hono uaifi, pea mate ia ta'eha'anefānau, ke ma'u 'e hono tokoua 'a hono uaifi, 'o fakatupu 'ae hako ki hono tokoua. 29 Pea na'e ai 'ae kāinga 'e toko fitu: pea ma'u 'e he 'uluaki 'ae uaifi, pea mate ia ta'eha'anefānau. 30 Pea ma'u ia 'e he toko ua ko hono uaifi, pea mate ia ta'eha'anefānau. 31 Pea ma'u ia 'e hono toko tolu; pea pehē pe ō a'u ki hono toko fitu: ka na'a nau mate ta'eha'anaufānau. 32 Pea mate fakamui foki 'ae fefine. 33 Ko ia 'i he toetu'u ko e uaifi 'o hai ia 'iate kinautolu? He na'e ma'u ia 'e he toko fitu ko honau uaifi." 34 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate kinautolu, "Ko e fānau 'a māmāni 'oku mali pea foaki ke mali: (aiōn g165)

35 Ka ko kinautolu ‘e ‘aonga ke ma‘u ‘ae mama ko ia, mo e toetu‘u mei he mate, ‘e ‘ikai te nau fakamaau pe foaki ke fakama‘u: (*aīōn g165*) **36** Pea ‘e ‘ikai te nau toe mate: he ko e fānau ‘ae ‘Otua ‘akinautolu ‘o hangē ko e kau ‘āngelo; mo e fānau ‘oe toetu‘u. **37** Ka ko e fokotu‘u ‘oe mate, na‘e fakahā [ia] ‘e Mōsese, mei he ‘ulu‘akau, ‘i he‘ene ui ‘ae ‘Eiki ‘ko e ‘Otua ‘o ‘Epalahame, mo e ‘Otua ‘o ‘Aisake, mo e ‘Otua ‘o Sēkope.’ **38** He ‘oku ‘ikai ko e ‘Otua ia ‘oe mate, ka ko e mo‘ui: he ‘oku mo‘ui kotoa pē kiate ia.” **39** Pea leaange ‘ae ni‘ihi ‘oe kau tangata tohi, ‘o pehē, “‘Eiki, kuo ke lea totonu.” **40** Pea hili ia na‘e ‘ikai te nau fa‘a fai mo ha fehu‘i kiate ia. **41** Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “‘Oku fefē ‘enau lau ko Kalaisi ko e foha ‘o Tevita? **42** Kae pehē ‘e Tevita ‘i he tohi ‘oe ngaahi Saame, ‘Na‘e folofola ‘a Sihova ki hoku ‘Eiki, Nofo koe ki hoku nima to‘omata‘u, **43** Kae‘oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ko ho tu‘ungava‘e.”” **44** Ko ia na‘e ui ia ‘e Tevita ko e ‘Eiki, pea ko hono foha fefē ia?” **45** Pea toki pehē ‘e ia ki he‘ene kau ākonga, ‘i he‘ao ‘oe kakai kotoa pē, **46** “Vakai ki he kau tangata tohi, ‘akinautolu ‘oku nau manako ke ‘alu mo e kofu fakatōtōlofa, mo nau lelei‘ia ‘i he fetapa ‘i he ngaahi potu fakatau, mo e nofo‘anga mā‘olunga ‘i he ngaahi falelotu, mo e potu lelei ‘i he ngaahi kātoanga; **47** ‘Oku nau fa‘ao ‘ae ngaahi fale ‘oe kau fefine kuo mate honau husepāniti, mo fai fakalōloa ‘ae ngaahi lotu ‘i he kākā: ‘e ma‘u ‘ekinautolu ni ‘ae mala‘ia lahi.”

21 Pea vakai atu ‘e ia, ‘o ne mamata ki he lī ‘e he kakai koloa‘ia ‘enau me‘a foaki ki he tuku‘anga koloa. **2** Pea mamata foki ‘e ia ki he fefine masiva, kuo mate hono husepāniti, ‘oku ne lī ki ai ‘ae kihi‘i pa‘anga ‘e ua. **3** Pea pehē ‘e ia, “Ko e mo‘oni ‘oku ou tala kiate kimoutolu, ko e fefine ni kuo mate hono husepāniti mo paea, kuo ne lī ki ai ‘o lahi hake ‘iate kinautolu kotoa pē: **4** He kuo lī ‘ekinautolu ni kotoa pē ki ai ‘ae ngaahi me‘a foaki ki he ‘Otua, mei he‘enau koloa lahi: ka kuo li ‘e ia ki ai, mei he‘ene masiva, ‘a ‘ene mo‘ui kotoa pē.” **5** Pea ‘i he lea ‘ae ni‘ihi ki he falelotu lahi, ki hono teunga‘aki ‘ae ngaahi maka lelei mo e ngaahi me‘a foaki, ne pehē ‘e ia, **6** “Ko e ngaahi me‘a ‘oku mou mamata ki ai

ni, ‘e hoko ‘ae ngaahi ‘aho ‘e ‘ikai mahili ai ha fonua, mo e houhau ki he kakai ni. **24** Pea ‘e maka ki ha maka, ka ‘e laku kotoa pē ki lalo.” **7** tō ‘akinautolu ‘i he mata ‘oe heletā, pea ‘e taki Pea na‘a nau fehu‘i kiate ia, ‘o pehē, “Eiki, ‘e pōpula ki he pule‘anga kotoa pē: pea ‘e malaki hoko afe ‘ae ngaahi me‘a ni? Pea ko e hā ‘ae hifo ‘a Selūsalema ‘e he kakai Senitaile, kae‘oua faka‘ilonga ‘oka hoko ‘ae ngaahi me‘a ni?” **8** Pea ke kakato ‘ae kuonga ‘oe kakai Senitaile. **25** pehē ‘e ia, “Vakai, telia na‘a kākāa‘i ‘akimoutolu: “Pea ‘e ai ‘ae ngaahi faka‘ilonga ‘i he la‘ā, mo e koe‘uhi ‘e ha‘u ‘ae tokolahi ‘i hoku hingoa ‘onau māhina, mo e ngaahi fetu‘u; pea ‘e ‘i he māmani pehē, ‘Ko au ia;’ pea “Oku ofi mai ‘ae ‘aho:’ ko ‘ae mamahi ‘oe ngaahi kakai, mo e puputu‘u, ia ‘oua na‘a mou muimui kiate kinautolu. **9** Ka koe‘uhi ko e ‘u‘ulu ‘ae tahi mo e ngaahi peau: **26** ‘oka mou ka fanongo ki he ngaahi tau mo e Ka ‘e mole ‘ae loto ‘oe kakai ‘i he manavahē, ngaahi maveuveu, ‘oua na‘a mou ilifia: koe‘uhi mo tu‘otu‘atamaki ki he ngaahi me‘a ‘e hoko ‘e tomu‘a hoko ‘ae ngaahi me‘a ni; ka ‘e ‘ikai ki māmani: koe‘uhi ‘e ngalulululu ‘ae ngaahi vave ‘ae ngata‘anga.” **10** Pea toki pehē ‘e ia kiate mālohi ‘oe langi. **27** Pea te nau toki mamata kinautolu, “E tu‘u hake ‘ae kakai ki he kakai, ki he Foha ‘oe tangata ‘oku ha‘u ‘i he ngaahi mo e pule‘anga ki he pule‘anga; **11** Pea ‘e hoko ‘ao, mo e mālohi mo e nāunau lahi. **28** Pea ‘i he ‘ae ngaahi mofuike lahi ‘i he potu kehekehe, kamata hoko mai ‘ae ngaahi me‘a ni, mou sio mo e honge, mo e ngaahi mahaki lahi; pea ‘e hake, pea hanga hake homou ‘ulu; he ‘oku ofi hā mai mei he langi ‘ae ngaahi me‘a fakailifia mai homou huhu‘i.” **29** Pea na‘e lea ‘aki ‘e ia mo e ngaahi faka‘ilonga lahi. **12** Kae te‘eki ai ‘ae fakatātā kiate kinautolu; “Vakai ki he ‘akau ke hoko eni, te nau pukea ‘akimoutolu, mo ko e fiki, pea mo e ngaahi ‘akau kotoa pē; **30** fakatanga‘i, mo tukuange [‘akimoutolu] ki he ‘Oka tupu hono muka, ‘oku mou mamata, pea ngaahi falelotu, mo e ngaahi fale fakapōpula, mou ‘ilo ai ‘oku ofi mai ‘ae fa‘ahita‘u mafana. ‘onau ‘omi ‘akimoutolu ki he ‘ao ‘oe ngaahi tu‘i **31** Pea ‘e pehē foki ‘akimoutolu, ‘oka mou ka mo e pule, koe‘uhi ko hoku hingoa. **13** Pea ‘e mamata ki he hoko ‘oe ngaahi me‘a ni, mou ‘ilo hoko ia ko e fakamo‘oni kiate kimoutolu. **14** ‘oku ofi mai ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua. **32** “Ko e Ko ia ke fakapapau homou loto, ke ‘oua na‘a mo‘oni ‘oku ou tala kiate kimoutolu, ‘E ‘ikai tomu‘a fakakaukau ‘aia te mou tali ‘aki: **15** mole ‘ae to‘utangata ni, kae‘oua ke fakamo‘oni He te u foaki kiate kimoutolu ‘ae ngutu mo e kotoa pē. **33** ‘E mole ‘ae langi mo māmani; ka poto, ‘e ‘ikai fa‘a tali pe ta‘ofia ‘e homou ngaahi ‘e ‘ikai mole ‘a ‘eku ngaahi lea. **34** “Kae vakai fili kotoa pē. **16** Ka ‘e lavaki‘i ‘akimoutolu ‘e kiate kimoutolu, telia na‘a ‘iloange kuo ta‘omia he mātu‘a, mo e tokoua, mo e kāinga, mo e homou loto ‘i he kai fekinaki, mo e kona, mo kaume‘a; pea te nau tāmate‘i homou ni‘ihi. e tokanga ki he mo‘ui ni, pea hoko fakafokifā **17** Pea ‘e fehi‘anekina ‘akimoutolu ‘i he kakai ai ‘ae ‘aho ko ia kiate kimoutolu. **35** Koe‘uhi ‘e kotoa pē koe‘uhi ko hoku hingoa. **18** Ka ‘e ‘ikai hoko ia ‘o hangē ko e hele kiate kinautolu kotoa mole ha tu‘oni lou‘ulu ‘i homou ‘ulu. **19** Mou pē ‘oku nau nofo ‘i he funga ‘o māmani fulipē. ma‘u ‘i ho‘omou fa‘a kātaki ‘a homou laumālie. **36** Ko ia mou le‘o, pea lotu ma‘uaipē, koe‘uhi **20** “Pea ‘oka mou ka mamata ki he kāpui ‘o ke mou ‘aonga ke hao mei he ngaahi me‘a ni Selūsalema ‘aki ‘ae ngaahi matatau, mou toki kotoa pē ‘e hoko, pea ke tutu‘u ‘i he ‘ao ‘oe Foha ‘ilo kuo ofi hono faka‘auha. **21** Pea tuku ke toki ‘oe tangata.” **37** Pea na‘e ako ia ‘i he ‘aho ‘i he feholaki ai ki he ngaahi mo‘unga ‘akinautolu falelotu lahi; pea ‘i he pō, na‘a ne ‘alu kitua‘ā ‘o ‘oku ‘i Siutea; pea ko kinautolu ‘oku ‘i kolo ke nofo ‘i he mo‘unga ‘oku ui ko ‘Olive. **38** Pea na‘e nau ‘alu atu; pea ‘oua na‘a hū ki ai ‘akinautolu ha‘u hengihengi ‘ae kakai kotoa pē kiate ia ‘i he ‘oku nofo ‘i he tuku‘uta. **22** He ko e ‘ngaaahi ‘aho falelotu lahi, ke nau fanongo kiate ia. eni ‘oe totongi,’ koe‘uhi ke fakamo‘oni ‘ae me‘a **22** Pea na‘e ofi mai ‘ae kātoanga ‘oe mā kotoa pē kuo tohi. **23** Ka ‘e mala‘ia ‘akinautolu ‘e ta‘eme‘afakatupu, ‘aia ‘oku ui ko e Lakaatu. feitama, mo kinautolu ‘e toutama, ‘i he ngaahi **2** Pea na‘e fifili ‘e he kau taula‘eiki lahi mo e ‘aho ko ia! Koe‘uhi ‘e ai ‘ae mamahi lahi ki he kau tangata tohi pe fēfee‘i ‘enau tāmate‘i ia;

ka na'a nau manavahē ki he kakai. 3 Pea hū ai au, 'oku 'iate au 'i he keinanga'anga. 22 Pea 'a Sētane kia Siutasi na'e hingoa ko 'Isikaliote, ko e mo'oni 'oku 'alu 'ae Foha 'oe tangata, 'o ko e taha ia 'i he toko hongofulu ma toko ua. hangē ko ia kuo tu'utu'uni: ka 'e mala'ia 'ae 4 Pea 'alu ai ia, 'onau alea mo e kau taula'eiki tangata ko ia te ne lavaki'i ia!" 23 Pea na'a lahi mo e kau matāpule, pe fēfē 'ene lavaki'i ia nau kamata fakafefehu'i'aki 'iate kinautolu, pe kiate kinautolu. 5 Pea na'a nau fiefia, 'o alea ko hai ia 'iate kinautolu 'e fai 'ae me'a ni. 24 fakapapau ke 'atu ha pa'anga kiate ia. 6 Pea loto Pea na'e ai 'ae kikihi foki 'iate kinautolu, pe ia ki ai 'o ne lamasi ke tu'umālie 'ene lavaki ia ko hai 'iate kinautolu 'e lahi. 25 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu 'i he 'ikai 'i ai ha kakai. 7 Pea kiate kinautolu, "Ko e ngaahi tu'i 'oe Senitaile hokosia 'ae 'aho 'oe mā ta'eme'afakatupu, 'aia 'oku nau pule'i 'akinautolu: pea ko kinautolu 'oku totonu ke tāmate'i ai 'a e [feilaulau] 'oe 'oku pule kakaha, 'oku nau ui 'akinautolu 'ko e Lakaatu. 8 Pea fekau'i 'e ia 'a Pita mo Sione, angalelei." 26 Ka 'e 'ikai pehē 'iate kimoutolu: ka 'o pehē, "Mo ū, 'o teuteu 'a e [feilaulau] 'oe ko ia 'oku lahi 'iate kimoutolu, tuku ke tatau ia Lakaatu ma'atautolu, koe'uhī ke tau kai." 9 Pea mo e ki mui; pea mo ia 'oku pule, ke tatau mo na'a na pehē kiate ia, "Ko e potu fē 'oku ke ia 'oku tauhi. 27 He ko hai 'oku lahi, ko ia 'oku loto ke ma teuteu ai?" 10 Pea pehē 'e ia kiate ne nofo 'o kai, pe ko ia 'oku ne tauhi? 'Ikai ko kinaua, "Vakai, 'i ho'omo hū ki he kolo, te mo ia 'oku nofo 'o kai? Ka 'oku ou 'iate kimoutolu fetaulaki mo e tangata 'oku ne fua 'ae hina 'o hangē ko ia 'oku tauhi. 28 "Ko kimoutolu ia vai; mo muimui 'iate ia ki he fale 'e hū ia ki kuo nofoma'u mo au, 'i hoku ngaahi 'ahi'ahi. ai. 11 Pea mo pehē ki he 'eiki 'oe fale, "Oku 29 Pea 'oku ou tu'utu'uni kiate kimoutolu ha pehē mai 'ae 'Eiki kiate koe, "Kofa'ā ia 'ae potu pule'anga, 'o hangē ko e tu'utu'uni 'a 'eku Tamai te mau kai ai 'a e [feilaulau] 'oe Lakaatu mo kiate au; 30 Koe'uhī ke mou kai mo inu 'i he'eku 'eku kau ākonga?" 12 Pea 'e fakahā 'e ia kiate keinanga'anga 'i hoku pule'anga, mo nofo 'i kimoua 'ae potu lahi 'i 'olunga kuo teu'i: pea he ngaahi nofo'a, 'o fakamaau 'ae fa'ahinga mo teuteu ai." 13 Pea na'a na ū, 'o na 'ilo 'o 'e hongofulu ma ua 'o 'Isileli. 31 "Pea na'e hangē ko 'ene lea kiate kinaua; pea na'a na pehē 'e he 'Eiki, Saimone, Saimone, vakai, 'oku teuteu 'a e [feilaulau 'oe] Lakaatu. 14 Pea kuo holi 'a Sētane kiate kimoutolu, koe'uhī ke ne hokosia 'ae feitu'u efiafi, pea nofo hifo ia, mo fakatanga'i ['akimoutolu] 'o hangē ko e uite. 32 e kau 'aposetolo 'e toko hongofulu ma toko Ka kuo u hūfia koe, ke 'oua na'a mate ho'o tui: ua. 15 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Kuo u pea 'oka ke ka toe liliu, ke ke tokoni ho kāinga." holi 'i he holi lahi, ke tau kai mo kinoutolu 'a 33 Pea pehē 'e ia kiate ia, "'Eiki, te u 'alu mo koe e [feilaulau] 'oe Lakaatu ni 'i he te'eiki ai te u ki he fale fakapōpula mo e mate." 34 Pea pehē mate. 16 He 'oku ou tala atu kiate kinoutolu. 'E 'e ia, "Pita, 'oku ou tala kiate koe, 'E 'ikai 'u ua 'ikai te u toe kai ia, kae'oua ke fakamo'oni ia 'ae moa 'i he 'aho ni, kae'oua ke tu'o tolu hao 'i he pule'anga 'oe 'Otua." 17 Pea to'o 'e ia 'ae fakafisi, [o pehē], 'oku 'ikai te ke 'ilo au." 35 Pea ipu, 'o ne fakafeta'i, 'o pehē, "To'o eni, 'o tufaki pehē 'e ia kiate kinautolu, "I he'eku fekau atu kiate kinoutolu: 18 He 'oku ou tala atu kiate 'akimoutolu ta'ehakatopa'anga, pe ha kato kai, kinoutolu, 'E 'ikai te u inu 'i he fua 'oe vaine, pe ha topuva'e, na'a mou masiva 'i ha me'a?" kae'oua ke hokosia 'ae pule'anga 'oe 'Otua." 19 Pea nau pehē, "'Ikai." 36 Pea pehē ai 'e ia kiate Pea to'o 'e ia 'ae mā, 'o ne fakafeta'i, mo tofitofi kinautolu, "Ka ko eni, ko ia 'oku ma'u 'ae kato ia, 'o ne 'atu kiate kinautolu, 'o pehē, "Ko hoku pa'anga, ke ne to'o [ia], pea mo e kato kai foki; sino eni, 'aia kuo foaki koe'uhī ko kinoutolu: pea ko ia 'oku 'ikai ha'ane heletā, ke fakatau fai eni 'i he fakamanatu kiate au." 20 Pea hili 'e ia 'a hono kofu, pea ma'u ai ha taha." 37 He 'ae 'ohomohe na'e[to'o] fokil[e ia] 'ae ipu, 'o 'oku ou tala atu kiate kinoutolu, ko e tohi ni, pehē, "Ko e ipu ni ko e fuakava fo'ou 'i hoku 'Pea na'e lau fakataha ia mo e kau angahala,' e toto, 'aia 'oku lilingi koe'uhī ko kinoutolu. 21 fakamo'oni 'iate au: he ko e ngaahi me'a 'oku "Kae vakai, ko e nima 'o ia 'oku ne lavaki'i kau kiate au 'e fakamo'oni ki ai." 38 Pea na'a

nau pehē, “Eiki, vakai, ko eni ‘ae heletā ‘e ua.” mamata kiate ia ‘ae kaunanga ‘e tokotaha ‘i Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Oku lahi.” 39 he’ene nofo [ofi] ki he afi, ‘o ne sio fakamama’u Pea ha’u kituaā ia, ‘o ‘alu ki he mo’unga ‘oe kiate ia, mo pehē, “Na’e ‘iate ia foki ‘ae tangata ‘Olive, ‘o hangē ko ‘ene fa’a fai; pea muimui ‘a ni.” 57 Pea fakafisi ia, ‘o pehē, “E fefine, ‘oku ‘ene kau ākonga kiate ia. 40 Pea kuo hoko ia ‘ikai te u ‘ilo ia.” 58 Pea toe si’i mo e mamata ki he potu, pea ne pehē kiate kinautolu, “Mou kiate ia ‘ae tokotaha kehe, ‘o ne pehē, “Oku lotu ke ‘oua na’a mou hinga ki he ‘ahi‘ahi.” 41 ke ‘onautolu foki.” Pea pehēange ‘e Pita, “E Pea mahu’i ia ‘iate kinautolu, ‘o hangē ko e tangata, ‘oku ‘ikai.” 59 Pea hili nai ‘ae feitu’upō lisi’anga maka [hono mama’o], pea tu’ulutui, ‘e taha, mo ‘ene lea fakapapau ‘ae tokotaha, ‘o mo lotu, 42 ‘o ne pehē, “E Tamai, kapau ko ho pehē, “Ko e mo’oni na’e ‘iate ia foki ‘ae siana ni; finangalo, ‘ave ‘ae ipu ni ‘iate au: kae‘oua na’a he ko e Kāleli ia.” 60 Pea pehēange ‘e Pita, “E fai hoku loto, ka ko e finangalo ‘o‘ou.” 43 Pea tangata, ‘oku ‘ikai te u ‘ilo ‘aia ‘oku ke lea ki ai. na’e fakahā mai ‘ae ‘āngelo mei he langi kiate Pea fakafokifā pe, ‘i he’ene kei lea, na’e ‘u’ua ia, ‘o ne fakamālohi ia. 44 Pea mo’ua ia ‘i he ‘ae moa. 61 Pea tafoki ‘ae Eiki ki mui, ‘o ne sio mamahi lahi, pea ‘āsili ai ‘ene lotu fakamātoato: kia Pita, pea manatu’i ‘e Pita ‘ae lea ‘ae Eiki, ‘i pea ko ‘ene tauta’a ko e ta’ata’a na’e tō ‘i he he’ene pehē kiate ia, “E te’eki ai ‘u’ua ‘ae moa, tulutā lalahi ki he kelekele. 45 Pea tu’u hake ia kuo tu’o tolu hao fakafisinga ‘iate au.” 62 Pea mei he lotu, ‘o ha’u ia ki he’ene kau ākonga, ‘o ‘alu kitu’ā ‘a Pita, ‘o tangi mamahi. 63 Pea ko e ne ‘ilo ‘akinautolu ‘oku nau mo’umohea ‘i he kau tangata na’e puke ‘a Sisu, na’a nau manuki’i mamahi. 46 Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Ko ‘o taa’i ia. 64 Pea hili ‘enau nono’o hono mata, e hā ‘oku mou mohe ai? Mou tu’u ‘o lotu, telia na’a nau sipi’i hono mata, ‘o fehu’i kiate ia, ‘o na’a mou tō ki he ‘ahi‘ahi.” 47 Pea lolotonga pehē, “Mate mai, Ko hai ia ‘oku ne sipi’i koe?” ‘ene lea, vakai, ko e kakai, pea mo ia na’e ui 65 Pea na’e lahi ‘ae me’ā kovi kehekehe na’a ko Siutasi, ko e taha ‘i he toko hongofulu ma nau lea ‘aki kiate ia. 66 Pea ‘i he’ene ‘aho, na’e toko ua, na’e mu’omu’ā ia kiate kinautolu, ‘o ne fakataha leva ‘ae kau mātu’ā ‘oe kakai mo e kau ‘unu’unu atu kia Sisu ke ‘uma ki ai. 48 Ka na’e taula’eiki lahi mo e kau tangata tohi, ‘onau taki pehē ‘e Sisu kiate ia, “Siutasi, ‘oku ke lavaki’i ia ki honau potu fakamaau, ‘onau pehē, 67 “Ko ‘ae Foha ‘oe tangata ‘aki ‘ae ‘uma?” 49 Pea kuo koe ko e Kalaisi? Tala mai kiate kimautolu.” Pea mamata ‘akinautolu na’e ‘iate ia ‘aia ‘e hoko, pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Kapau te u tala kiate na’a nau pehē kiate ia, “Eiki, te mau taa’i ‘aki kimoutolu, ‘e ‘ikai te mou tui: 68 Pea kapau te u ‘ae heletā?” 50 Pea na’e taa’i ‘e honau tokotaha fehu’i foki, ‘e ‘ikai te mou tala mai kiate au, pe ‘ae tamaio’eiki ‘ae taula’eiki lahi, ‘o ne motuhi tukuange [au]. 69 Ka hili eni, ‘e nofo ‘ae Foha hono telinga to’omata’u. 51 Pea leaange ‘a Sisu, ‘oe tangata ‘i he nima to’omata’u ‘oe māfimafi ‘o pehē, “Tukuā, kuo lahi eni.” Pea ne ala ki ‘oe ‘Otua.” 70 Pea nau pehē ai kotoa pē, “He hono telinga, ‘o fakamo’ui ia. 52 Pea pehē ‘e ko e ‘Alo koe ‘oe ‘Otua?” Pea tala ‘e ia kiate Sisu ki he kau taula’eiki lahi, mo e kau pule kinautolu, “Oku mou pehē, pea ko au ia.” 71 Pea ‘oe falelotu lahi, mo e kau mātu’ā, na’e ha’u na’a nau pehē, “Koe‘uma’ā kiate kitautolu mo kiate ia, “Kuo mou omi mo e ngaahii heletā, mo ha fakamo’oni? He kuo tau fanongo ‘akitaotolu e ngaahii ‘akau, ‘o hangē ki ha kaiha’ā? 53 ‘I mei hono fofonga ‘o’ona.”

he’eku ‘iate kimoutolu ‘i he falelotu lahi ‘i he ‘aho kotoa pē, na’e ‘ikai mafao atu ha nima kiate au: ka ko homou feitu’upō eni, mo e mālohi ‘oe fakapo’uli.” 54 Pea na’a nau puke ai ia, pea tak ‘o ‘omi ia ki he fale ‘oe taula’eiki lahi. Pea na’e muimui mama’o atu ‘a Pita. 55 Pea kuo nau tafu ‘ae afi ‘i loto fale, ‘onau nonofo fakataha, pea nofo ki lalo ‘a Pita mo kinautolu. 56 Ka na’e

23 Pea na’e tutu’u ‘akinautolu kotoa pē, ‘o taki ia kia Pailato. 2 Pea na’a nau kamata talatalaka’i ia, ‘o pehē, “Na’a mau ‘ilo ‘ae siana ni ‘oku ne veuveuki ‘ae kakai, ‘o ne ta’ofi ‘ae tukuhau kia Sisa, ‘o ne pehē, ko ia pe ko e Kalaisi ko e Tu’i.” 3 Pea fehu’i ‘a Pailato kiate ia, ‘o pehē, “Ko e Tu’i koe ‘oe kakai Siu?” Pea leaange ‘e ia kiate ia, ‘o pehē, “Ko ia pe.” 4 Pea pehē ai

'e Pailato ki he kau taula'eiki lahi mo e kakai, 'onau pehē, "Ke tutuki ia ki he 'akau." Pea na'e "Oku 'ikai te u 'ilo ha kovi 'i he tangata ni." 5 mālohi 'ae le'o 'okinautolu mo e kau taula'eiki Pea 'āsili ai 'enau lili, 'o pehē, "Oku ne veuveuki lahi. 24 Pea fekau 'e Pailato ke fai 'o hangē ko 'ae kakai, 'o ne ako 'i Siutea kotoa, ngata mei honau loto. 25 Pea ne tukuange kiate kinautolu Kāleli 'o a'u ki he potu ni." 6 Pea kuo fanongo ia na'a nau holi ki ai, 'aia na'e lī ki he fale 'a Pailato ki ai, pea fehu'i ai ia pe ko e tangata fakapōpula, koe'uhī ko e fakaaao mo e fakapō; Kāleli ia. 7 Pea 'i he'ene 'ilo 'oku ne mei he ka ne tukuange 'a Sisu ki honau loto. 26 Pea feitu'u 'oku pule ai 'a Helota, pea ne fekau ia kia 'i he'enau kei taki atu ia, na'a nau puke 'ae Helota, 'aia na'e 'i Selūsalema foki 'i he ngaahi tokotaha ko Saimone, ko e Sailini, 'oku ha'u 'aho ko ia. 8 Pea 'i he mamata 'a Helota kia Sisu, mei he tuku'uta, pea na'a nau hili kiate ia 'ae na'e fiefia lahi ia; he kuo fuoloa mo 'ene holi 'akau, ke ne fua 'o muimui ia Sisu. 27 Pea na'e ke mamata ki ai, koe'uhī kuo ne fanongo ki he muimui kiate ia 'ae kakai tokolahī, mo e kau ngaahi me'a lahi 'iate ia: pea ne faka'amu ke fefine, 'onau tangi mo tangilāulau koe'uhī ko ia. mamata ki ha'a ne fai ha me'a mana. 9 Pea na'e 28 Ka na'e tafoki 'a Sisu kiate kinautolu, 'o ne lahi 'ene ngaahi 'eke kiate ia, ka na'e 'ikai si'i lea pehē, "Ae ngaahi 'ofefine 'o Selūsalema, 'Oua 'e ia ki ai. 10 Pea na'e tutu'u 'ae kau taula'eiki na'a mou tangi koe'uhī ko au, kae tangi koe'uhī lahi mo e kau tangata tohi, 'onau talatalaaki ko kimoutolu, pea mo ho'omou fānau. 29 Vakai, mālohi ia. 11 Pea taukaea ia 'e Helota, mo 'ene he 'oku ofi mai 'ae ngaahi 'aho te nau pehē ai, kautau, mo nau manuki'i, pea nau 'ai 'ae kofu "Oku monū'ia 'ae pa'a, pea mo e manāvā na'e ngingila kiate ia, 'o toe fekau ia kia Pailato. 12 'ikai fānau, mo e huhū na'e 'ikai fakahuhū'aki.' Pea ko e 'aho ko ia na'e fe'ofo'ofani ai 'a Pailato 30 Pea te nau toki kamata lea ai ki he ngaahi mo Helota: he kuo loa 'ena fe'ite'itani. 13 Pea mo'unga, "Holo mai kiate kimautolu." pea ki he kuo fakataha 'e Pailato 'ae kau taula'eiki lahi, ngaahi tafungofunga, "U'ufi 'akimautolu." 31 mo e kau matāpule, mo e kakai, 14 Pea ne pehē He kapau te nau fai 'ae ngaahi me'a ni ki he kiate kinautolu, "Kuo mou 'omi 'ae tangata ni 'akau mata, ko e hā 'e fai ki he mōmoa?" 32 kiate au, 'o hangē ko ha taha 'oku ne veuveuki Pea na'e tataki mo ia foki 'ae ongo fai kovi 'e 'ae kakai pea vakai, kuo u 'ekea[ia] 'i homou toko ua ke tāmate'i. 33 Pea kuo nau hoko ki he 'ao; pea 'oku 'ikai te u 'ilo ha kovi 'oe tangata ni potu 'oku ui ko Kalivali, na'a nau tuki ia 'i ai ki 'i he ngaahi me'a ko ia 'oku mou talatalaaki'i he 'akau, mo e ongo fai kovi, ko e tokotaha ki ai ia: 15 Pea ko Helota foki; he na'aku fekau he nima to'omata'u, mo e tokotaha ki he nima 'akimoutolu kiate ia; pea vakai, 'oku 'ikai ha to'ohema. 34 Pea toki pehē 'e Sisu, "E Tamai, me'a 'oku totonu ke mate ai ia." 16 Ko ia te u fakamolemole 'akimautolu; he 'oku 'ikai te nau tautea ia, pea tukuange." 17 (He kuo totonu ke 'ilo 'aia 'oku nau fai." Pea na'a nau vahevaha 'a ne tukuange kiate kinautolu ha tokotaha 'i he hono ngaahi kofu, 'o talotalo. 35 Pea tu'u 'ae kātoanga.) 18 Pea na'a nau kalanga fakataha kakai, 'o mamata. Pea nau manuki mo e kau kotoa pē, 'o pehē, "Ave 'ae tangata ni, kae matāpule[kiate ia], 'o pehē, "Na'e fakamo'ui 'e tuku mai 'a Palāpasa kiate kimautolu:" 19 ('Aia ia 'ae kakai; tuku ke ne fakamo'ui ia, 'o kapau na'e lī ki he fale fakapōpula, koe'uhī ko['ene] ko e Kalaisi ia, ko e 'ofeina 'ae 'Otua." 36 Pea fakaaao 'i he kolo, mo e fakapō.) 20 Ka na'e manuki'i foki ia 'e he kau tau, mo nau 'alu ange, loto 'a Pailato ke tukuange 'a Sisu, ko ia ne 'o 'atu 'ae vaimahi kiate ia, 37 Mo nau pehē, ne toe lea ai [kiate kinautolu]. 21 Ka na'a nau "Kapau ko e tu'i koe 'oe kakai Siu, fakamo'ui kalanga, 'o pehē, "Tutuki ki he 'akau, tutuki koe." 38 Pea na'e tohi foki i 'olunga 'iate ia, 'ae ia ki he 'akau." 22 Pea lea ia kiate kinautolu tohi 'i he lea fakaKiliki, mo e lea fakaLoma, mo ko hono tu'o tolu, "Koe'uma'a, ko e hā ha kovi e lea fakaHepelū, KO ENI 'AE TU'I 'OE KAKAI kuo ne fai? 'Oku 'ikai te u 'ilo ha me'a ke mate SIU. 39 Pea na'e manuki kiate ia 'ae tokotaha 'oe ai ia: ko ia te u tautea ia, pea tukuange." 23 ongo fai kovi na'e tautau, 'o ne pehē, "Kapau ko Ka na'e mālohi 'enau lea pea longoa'a lahi, e Kalaisi koe, fakamo'ui koe mo kimaua." 40 Ka

na'e leaange 'a hono toko ua, 'o ne valoki ia, 'o nau hū atu, ka na'e 'ikai te nau 'ilo 'ae sino 'oe pehē, "Ikai te ke manavahē koe ki he 'Otua, he 'Eiki ko Sisu. 4 Pea lolotonga 'enau puputu'u 'oku ke mala'ia foki? 41 Pea 'oku totonu kiate lahi ai, vakai, na'e tu'u mai kiate kinautolu 'ae kitaua, he ko e totongi totonu 'o 'eta ngāue: ongo tangata na'e huhulu [hona] kofu: 5 Pea 'i ka na'e 'ikai ha kovi 'e fai 'e he tangata ni." 42 he'enau manavahē, 'o tulolo honau mata ki he Pea pehē 'e ia kia Sisu, "Eiki ke ke manatu'i kelekele, na'e pehē 'ekinaua kiate kinautolu, au, 'oka ke ka hoko ki ho pule'anga." 43 Pea "Ko e hā 'oku mou kumi ai 'ae mo'ui 'i he pehēange 'e Sisu kiate ia, "Oku ou tala mo'oni potu 'oe mate? 6 'Oku 'ikai 'i henī ia, ka kuo kiate koe, Te ta 'i Palataisi mo au he 'aho ni." tu'u hake: mou fakamanatu ki he'ene lea kiate 44 Pea ko hono ono nai ia 'oe feitu'ula'ā, pea kimoutolu, 'i he'ene kei 'i Kāleli, 7 'o pehē, "E na'e fakapo'uli 'ae fonua kotoa pē, 'o a'u ki tukuange 'ae Foha 'oe tangata ki he nima 'oe hono hiva 'oe feitu'ula'ā. 45 Pea fakapo'uli 'ae kau tangata angahala, pea 'e tutuki ia ki he la'ā, pea mahae ua mālie 'ae puipui 'oe falelotu 'akau, pea 'e toetu'u ia 'i hono 'aho tolu.'" 8 lahi. 46 Pea tangi le'o lahi 'a Sisu, 'o ne pehē, Pea na'a nau manatu ki he'ene ngaahi lea, 9 "E Tamai, "oku ou tuku hoku laumālie ki ho 'O nau liu mai mei he fonualoto, 'o fakahā 'ae nima: pea hili 'ene lea pehē, pea pekia ia." 47 ngaahi me'a ni kotoa pē ki he toko hongofulu Pea kuo mamata 'ae 'eikitau ki he me'a kuo ma tokotaha, mo e kakai kehe kotoa pē. 10 fai, pea fakamālō ia ki he 'Otua, 'o ne pehē, Pea ko Mele Makitaline, mo Soana, mo Mele "Tā ko e mo'oni ko e tangata mā'oni'oni eni." [ko e fa'ē] 'a Semisi, pea mo e ni'ihi na'e 'iate 48 Pea mo e kakai kotoa pē na'e kātoa ki he kinautolu, na'a nau fakahā 'ae ngaahi me'a ni vakai 'oe me'a ko ia, 'i he'enau mamata ki he ki he kau 'aposetolo. 11 Pea na'e tatau 'enau ngaahi me'a na'e fai, na'a nau si fatafata, 'o toe ngaahi lea kiate kinautolu mo e talanoa launoa, 'alu. 49 Pea ko hono kāinga kotoa pē, mo e kau pea na'e 'ikai te nau tui kiate kinautolu. 12 Pea fefine na'e muimui 'iate ia mei Kāleli, na'a nau toki tu'u 'a Pita, 'o lele ki he fonualoto; pea tutu'u mei he mama'o, 'o vakai ki he ngaahi tulolo ia, 'o mamata ki he u kofu kuo tuku kehe, me'a ni. 50 Pea vakai, ko e tangata na'e hingoa pea 'alu ia, 'o fakatumutumu 'i hono loto 'i he ko Siosefa, ko e fakamaau, ko e tangata lelei pea me'a kuo hoko. 13 Pea vakai, na'e 'o 'a honau angatonu: 51 (Na'e 'ikai loto ia ki he fakakaukau toko ua, 'i he 'aho ko ia, ki he potu kakai na'e ui mo e ngāue 'anautolu:) ko e 'Alematea [ia], ko e ko 'Emeasi, na'e mama'o mo Selūsalema, ko e kolo 'oe kakai Siu: pea na'e tatali foki ia ki he maile 'e fitu. 14 Pea na'a na talanoa ki he ngaahi pule'anga 'oe 'Otua. 52 Na'e 'alu ia kia Pailato, 'o me'a ni kotoa pē kuo toki hoko, 15 Pea lolotonga ne kole 'ae sino 'o Sisu. 53 Pea ne vete hifo ia, 'o 'ae fai 'ena talanoa mo 'ena fakakaukau, mo 'ene fakakoloa 'aki ia 'ae tupenu lelei, 'o tuku ia ki 'unu'unu atu 'a Sisu, 'o fononga mo kinaua. 16 he fonualoto kuo tā 'i he loto maka, 'aia na'e Ka na'e ta'ofi 'a hona mata, ke 'oua na'a na 'ilo te'eki fakatokoto ai ha tokotaha. 54 Pea ko e ia. 17 Pea pehē 'e ia kiate kinaua, "Ko e talanoa 'aho teuteu ia, pea kuo ofi 'ae Sāpate. 55 Ko e hā ia 'oku mo fetalanoa'aki 'i ho'omo fononga, kau fefine foki, na'e omi mo ia mei Kāleli, na'a pea mo mamahi ai?" 18 Pea ko e tokotaha, ko nau muimui mai, 'o, mamata ki he fonualoto, Kalipasi hono hingoa, na'e lea 'o pehē kiate mo e tuku 'o hono sino. 56 Pea na'a nau liu mai, ia, na'a ko Koe pe 'oku nofo 'i Selūsalema pea 'o tokonaki 'ae ngaahi 'akau namu kakala mo e 'oku 'ikai te ke 'ilo 'ae ngaahi me'a kuo hoko lolo tākai; pea nau mālōlō 'i he 'aho Sāpate 'o 'i ai 'i he ngaahi 'aho ni? 19 Pea pehē 'e ia hangē ko e fekau.

24 Pea 'i he 'uluaki['aho] 'oe uike, 'i he kei hengihengi, na'a nau omi mo e ni'ihi kehe ki he fonualoto, 'o 'omi 'ae ngaahi 'akau namu kakala kuo nau teuteu. 2 Pea na'a nau vakai kuo teka'i 'ae maka mei he fonualoto. 3 Pea na'a

kiate kinaua, "Ko e hā 'ae me'a?" Pea na pehē kiate ia, "Kia Sisu 'o Nāsaleti, ko e palōfita na'e mālohi 'i he ngāue mo e lea 'i he 'ao 'oe 'Otua mo e kakai kotoa pē: 20 Pea mo e tukuange ia 'e homau kau taula'eiki lahi mo e kau fakamaau ke tāmate'i, pea kuo tutuki ia ki he 'akau. 21 Ka

na'a mau falala ko ia ia te ne huhu'i 'a 'Isileli: vakai; he 'oku 'ikai kakano mo hui ha laumālie, kae'uma'ā eni kotoa pē, ko hono 'aho tolu eni 'o hangē ko ia 'oku mou 'ilo ni 'iate au." 40 talu hono fai 'ae ngaahi me'a ni. 22 'Io, pea Pea hili 'ene lea ko ia, na'a ne toki fakahā kiate fakaofo kiate kinautolu 'e homau kau fefine kinautolu 'a hono nima mo hono va'e. 41 Pea ni'ihi, na'a nau 'alu hengihengi ki he fonualoto; 'i he te'eki ai te nau tui, ko e me'a 'i he fiefia, 23 Pea 'i he 'ikai te nau 'ilo hono sino, na'a nau ka nau ofo pe, pea pehē 'e ia kiate kinautolu, ha'u, 'o pehē, kuo nau mamata foki ki he kau "Oku 'i heni ha me'akai?" 42 Pea nau ange kiate 'āngelo, pea nau pehē, kuo mo'ui ia. 24 Pea ko ia 'ae konga ika kuo tunu, mo e nge'esi hone. homau ni'ihi na'e 'alu ki he fonualoto, 'onau 'ilo 43 Pea ne to'o [ia], 'o kai 'i honau 'ao. 44 Pea 'o hangē pe ko ia na'e fakahā 'e he kau fefine: pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko eni 'ae ngaahi ka na'e 'ikai te nau mamata kiate ia." 25 Pea lea na'aku lea 'aki kiate kimoutolu 'i he'eku toki pehē 'e ia kiate kinaua, "Ae kau vale, mo kei 'iate kimoutolu, koe'uhī ke fakamo'oni 'ae loto tuai ke tui ki he me'a kotoa pē na'e lea ngaahi me'a kotoa pē, 'aia kuo tohi kiate au, 'aki 'e he kau palōfita: 26 He 'ikai na'e totonu 'i he fono 'a Mōsese, mo e kau palōfita, mo e kia Kalaisi ke kātaki 'ae ngaahi me'a ni, pea ngaahi Saame." 45 Pea toki to'o 'e ia 'a honau hū ai ki hono nāunau?" 27 Pea kamata ia meia loto, koe'uhī ke nau 'ilo 'ae ngaahi tohi, 46 'o Mōsese, 'o hoko ki he kau palōfita kotoa pē, 'a ne pehē kiate kinautolu, "Kuo pehē 'ae tohi, 'ene fakamatala kiate kinaua mei he tohi 'ae pea 'oku taau mo Kalaisi ke mamahi pehē, pea ngaahi me'a kotoa pē 'oku kau kiate ia. 28 Pea toetu'u mei he mate 'i hono 'aho tolu: 47 Pea ke kuo nau ofi ki he potu kakai na'a nau ð ki ai; malanga'aki 'ae fakatomala, mo e fakamolemole pea na'e fai 'e ia 'o hangē na'e fie 'alu atu pe. 29 'oe angahala 'i hono hingoa, 'i he pule'anga Ka na'a na ta'ofi ia, 'o pehē, "Ke tau nonofo; kotoa pē, 'o fuofua fai 'i Selūsalema. 48 Pea ko e he kuo ofi 'ae po'uli, pea kuo tei 'osi 'ae 'aho." kau fakamo'oni 'akimoutolu 'oe ngaahi me'a Pea na'e hū ia ki loto, ke nau nonofo. 30 Pea ni. 49 Pea vakai, te u fekau kiate kimoutolu 'ae na'e hoko 'o pehē, 'i he'enau nofo mo ia 'i he tala'ofa 'a 'eku Tamai: ka mou tatali 'i he kolo kai, na'e to'o 'e ia 'ae mā, 'o ne tāpuaki, pea ne ko Selūsalema, kae'oua ke mou ma'u 'ae mālohi tofi 'o 'atu kiate kinaua. 31 Pea 'ā ai hona mata, mei 'olunga." 50 Pea ne tataki atu 'akinautolu 'o na 'ilo ia pea 'iloange, kuo mole ia 'i hona 'o a'u ki Pētani, pea na'a ne hiki hake hono 'ao. 32 Pea na'a na fepehē'aki, "Ikai na'e vela nima, 'o tāpuaki 'akinautolu. 51 Pea 'iloange hota loto 'iate kitaua, 'i he'ene talanoa mai 'i 'i he lolotonga 'ene tāpuaki 'akinautolu, na'e he hala kiate kitaua, mo 'ene fakahā 'ae tohi mavahe ia meiate kinautolu, pea fua hake ia ki kiate kitaua?" 33 Pea na tu'u hake 'i he feitu'u he langi. 52 Pea na'a nau hū kiate ia, pea liu 'aho ko ia, 'o liu mai ki Selūsalema, 'o na 'ilo mai ki Selūsalema 'i he fiefia lahi: 53 Mo nau 'ae toko hongofulu ma tokotaha kuo kātoa, mo nofoma'u 'i he falelotu lahi, 'o fakamālō mo kinautolu na'e 'iate kinautolu, 34 'onau pehē, fakafeta'i ki he 'Otua. 'Emeni.

"Kuo toetu'u mo'oni 'ae 'Eiki, pea kuo fakahā ia kia Saimone." 35 Pea tala 'ekinaua 'ae ngaahi me'a [na'e fai] 'i he hala, pea mo 'ena 'ilo ia 'i he tofi 'oe mā. 36 Pea lolotonga 'enau lea pehē, mo e tu'u 'a Sisu 'i honau ha'oha'onga, 'o ne pehē kiate kinautolu, "Fiemālie pe 'akimoutolu." 37 Pea na'a nau tāfu'ua mo ilifia, 'o mahalo kuo nau mamata ki ha laumālie. 38 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Ko e hā 'oku mou ilifia ai? Pea ko e hā 'oku tupu ai 'ae ngaahi mahalo 'i homou loto? 39 Vakai ki hoku nima mo hoku va'e, ko au pe ia: ala mai kiate au, pea mou

Sione

1 Na'e 'i he kamata'anga 'ae Folofola, pea na'e 'i he 'Otua 'ae Folofola, pea ko e 'Otua 'ae Folofola, **2** Ko ia ia na'e 'i he kamata'anga mo e 'Otua. **3** Na'e ngaohi 'e ia 'ae me'a kotoa pē; pea na'e 'ikai ha me'a 'e ngaohi kae 'iate ia pe. **4** Na'e 'iate ia 'ae mo'ui; pea ko e mo'ui ko e maama ia 'oe tangata. **5** Pea na'e ulo 'ae maama 'i he po'uli; ka na'e 'ikai ma'u ia 'e he po'uli. **6** Na'e ai ha tangata na'e fekau mei he 'Otua, ko Sione hono hingoa. **7** Na'e ha'u ia ko e fakamo'oni, ke fakamo'oni ki he Maama, koe'uh i ke tui 'iate ia 'ae kakai kotoa pē. **8** Na'e 'ikai ko e Maama ko ia ia, ka ko e fakamo'oni ki he Maama ko ia. **9** Ko e Maama mo'oni ia, 'oku ne fakamaama ki he tangata kotoa pē 'oku ha'u ki māmani. **10** Na'e 'i māmani ia, pea na'e ngaohi 'e ia 'a māmani, ka na'e 'ikai 'ilo ia 'e māmani. **11** Na'e ha'u ia ki hono kakai, ka na'e 'ikai ma'u ia 'e hono kakai. **12** Ka ko ia kotoa pē na'e ma'u ia, na'a ne foaki kiate kinautolu 'ae monū'ia ke hoko ko e fānau 'ae 'Otua, kiate kinautolu pe na'e tui ki hono huafa: **13** 'Aia na'e 'ikai fanau'i 'i he toto, pe 'i he loto 'oe kakano, pe 'i he loto 'oe tangata, ka 'i he 'Otua. **14** Pea na'e hoko 'ae Folofola ko e kakano, pea nofo ia 'iate kitautolu, (pea na'a mau mamata ki hono nāunau, ko e nāunau 'oe tokotaha na'e tupu mei he Tamai,) 'oku fonu 'i he 'alo'ofa mo e mo'oni. **15** Na'e fakamo'oni ki ai 'e Sione, 'o kalanga, 'o pehē, 'Ko eni ia na'aku lea ai, Ko ia 'oku ha'u muimui 'iate au, 'oku lahi ia 'iate au: he na'e mu'a ia 'iate au.' **16** Pea kuo ma'u 'ekitautolu kotoa pē mei hono fonu, mo e 'alo'ofa ki he 'alo'ofa. **17** He na'e foaki 'ae fono 'ia Mōsese, ka ko e 'alo'ofa mo e mo'oni na'e ha'u 'ia Sisu Kalaisi. **18** 'Oku 'ikai ha tokotaha kuo ne mamata ki he 'Otua 'i ha kuonga; ko e 'Alo pē taha na'e fakatupu, 'aia 'oku 'i he fatafata 'oe Tamai, kuo ne fakahā [ia]. **19** Pea ko e fakamo'oni eni 'a Sione, 'i he fekau mai 'e he kakai Siu 'ae kau taula'eiki mo e kau Livaite mei Selūsalema, ke fehu'i kiate ia, "Ko hai koe?" **20** Pea na'e fakahā 'e ia, 'o 'ikai fakafisi; kae fakahā pe, 'Oku 'ikai ko e Kalaisi au. **21** Pea na'a nau fehu'i kiate ia, "Ka ko hai?" "Ko 'Ilaisiā koe?" Pea talaange 'e ia, "Oku 'ikai." "Ko koe 'ae palōfita ko ia?" Pea talaange 'e ia, "Ikai." **22** Ko ia na'a nau pehē ai kiate ia, "Ko hai koe?" Koe'uh i ke mau tala kiate kinautolu na'e fekau'i 'akimautolu. "Ko e hā ho'o lea kiate koe?" **23** Pea pehē 'e ia, "Ko au 'ko e le'o 'oe tokotaha 'oku kalanga 'i he toafa, Fakatonutonu 'ae hala 'oe 'Eiki," 'o hangē ko e lea 'ae palōfita ko 'Isaia. **24** Pea na'e 'oe kau Fālesi 'akinautolu na'e fekau. **25** Pea na'a nau fehu'i, 'o pehē kiate ia, "Pea ko e hā 'oku ke fai papitaiso ai, 'o kapau 'oku 'ikai ko e Kalaisi ko ia 'a koe, pe ko 'Ilaisiā, pe ko e palōfita ko ia?" **26** Pea leaange 'a Sione, 'o pehē kiate kinautolu, "Oku ou papitaiso 'aki 'ae vai: ka 'oku tu'u 'iate kimoutolu 'ae tokotaha 'oku 'ikai te mou 'ilo; **27** Ko ia ia 'oku ha'u fakamuimui 'iate au, ka 'oku lahi ia 'iate au, ko e nono'o 'oe topuva'e 'o'ona 'oku 'ikai taau mo au ke vete." **28** Na'e fai 'ae ngaahī me'a ni 'i Petapala 'itu'a Sioatani, 'aia na'e fai papitaiso ai 'a Sione. **29** Pea ko e 'aho na'a na feholoi, na'e mamata 'a Sione kia Sisu 'oku 'alu ange kiate ia, pea ne pehē, "Vakai ki he Lami 'ae 'Otua, 'aia 'oku ne 'ave 'ae angahala 'a māmani. **30** Ko eni ia na'aku pehē ai, "Oku ha'u fakamuimui 'iate au ha tangata 'aia 'oku lahi 'iate au: he na'e mu'a ia 'iate au." **31** Pea na'e 'ikai te u 'ilo ia: ka koe'uh i ke fakahā ia ki 'Isileli, ko ia kuo u ha'u ai au, 'o papitaiso 'aki 'ae vai." **32** Pea fakamo'oni 'e Sione, 'o pehē, "Na'aku mamata ki he Laumālie 'oku 'alu hifo mei he langi 'o hangē ko e lupe, 'o nofo kiate ia." **33** Pea na'e 'ikai te u 'ilo ia: ka ko ia na'a ne fekau au ke papitaiso 'aki 'ae vai, na'e pehē 'e ia kiate au, 'Ko ia te ke mamata 'e 'alu hifo ki ai 'ae Laumālie, 'o nofo ki ai, ko ia ia 'oku ne papitaiso 'aki 'ae Laumālie Mā'oni'oni." **34** Pea na'a na'aku mamata, pea fakamo'oni ko e 'Alo eni 'oe 'Otua." **35** Pea ko e 'aho na'a na feholoi, na'e tutu'u 'a Sione mo 'ene ākonga 'e toko ua; **36** Pea ne sio fakamama'u kia Sisu, 'i he'ene 'eve'eva, pea pehē 'e ia, "Vakai ki he Lami 'ae 'Otua!" **37** Pea fanongo ki he'ene lea 'ae ongo ākonga, pea na muimui 'ia Sisu. **38** Pea tafoki 'a Sisu, 'o mamata ki he'ena muimui, 'o ne pehē kiate kinaua, "Ko e hā 'oku mo kumi? Pea na pehē ki ai, "Lāpai, (ko hono 'uhinga, 'Akonaki,) 'oku ke nofo 'i fē?" **39** Pea pehē 'e ia kiate kinaua,

"Ha'u 'o mamata." Pea na'a na omi, 'o mamata tauhi, "Ko e me'a kotoa pē te ne fekau kiate ki he potu 'oku nofo ai ia, 'o na nonofo mo kimoutolu, fai [ia]." **6** Pea na'e tu'u 'i ai 'ae ia 'i he 'aho ko ia, he ko hono hongofulu nai hina vai maka 'e ono, 'o fakatatau ki he anga ia 'oe feitu'ula'ā. **40** Ko e tokotaha 'o kinaua 'oe fakama'a fakaSiu, ko e pate 'e ua pe tolu na'e muimui kiate ia 'i he fanongo kia Sione, ko hono lahi. **7** Pea pehē 'e Sisu kiate kinautolu, 'Anitelū, ko e tokoua 'o Saimone Pita. **41** Pea "Fakafonu 'ae ngaahi hina vai 'i he vai." Pea tomu'a 'ilo 'e ia hono tokoua 'o'ona ko Saimone, na'a nau fakapito ngutungutu ia. **8** Pea fekau 'e 'o ne pehē kiate ia, "Kuo mau 'ilo 'ae Misaia (ko ia kiate kinautolu, "Fakatafe leva, 'o 'atu ki he hono 'uhinga, ko e Kalaisi.") **42** Pea ne 'omi ia pule 'oe kātoanga." Pea na'a nau 'atu [ia]. **9** Pea kia Sisu. Pea 'i he mamata 'a Sisu ki ai, na'a ne kuo kamata 'e he pule 'oe kātoanga ki he vai pehē, "Ko koe ko Saimone ko e foha 'o Siona: kuo liliu ko e uaine, kae 'ikai 'ilo ia pe ko e me'a 'e ui koe ko Kifasi (ko hono 'uhinga, ko Pita.)" **43** Ko e 'aho na'a na feholoi, na'e loto 'a Sisu fakatafe 'ae vai;) pea ui 'ae pule 'oe kātoanga ke 'alu atu ki Kāleli, pea 'ilo 'e ia 'a Filipe, 'o ki he tangata ta'ane, **10** 'O ne pehē ki ai, "'Oku ne pehē ki ai, "Muimui 'iate au." **44** Na'e mei tomu'a 'omi 'e he tangata kotoa pē 'ae uaine Petesaita 'a Filipe, ko e potu 'o 'Anitelū mo Pita. lelei, pea ka lahilahingalelei 'ae inu 'ae kakai, **45** Pea 'ilo 'e Filipe 'a Nātaniela, 'o ne pehē ki 'oku toki ['omi] 'a ia 'oku kovi: [ka] kuo ke tuku ai, "Kuo mau 'ilo ia na'e tohi ki ai 'a Mōsese 'i 'ae uaine lelei ki mui ni." **11** Na'e fai 'e Sisu 'ene he fono, mo e kau palōfita, ko Sisu 'o Nāsaleti, fuofua mana ni 'i Kena 'i Kāleli, 'o ne fakahā ko e foha 'o Siosefa." **46** Pea lea 'a Nātaniela ai hono nāunau; pea na'e tui 'ene kau ākonga kiate ia, "'E tupu ha lelei mei Nāsaleti?" Pea kiate ia. **12** Hili eni, na'e 'alu ia ki Kapaneume, pehē 'e Filipe kiate ia, "Ha'u 'o mamata." **47** Pea 'a ia, mo 'ene fa'ē, mo hono kāinga, mo 'ene kau vakai 'a Sisu kia Nātaniela 'oku ha'u kiate ia, ākonga: pea na'e 'ikai te nau 'aho lahi ai. **13** Pea pea ne pehē kiate ia, "Vakai, ko e 'Isileli mo'oni, kuo ofi 'a e [kātoanga 'oe] Lakaatu 'oe kakai Siu, 'oku 'ikai 'i ai ha kākāl!" **48** Pea lea 'a Nātaniela pea 'alu hake 'a Sisu ki Selūsalema, **14** 'O ne 'ilo kiate ia, "'Oku ke 'ilo'i au mei fē?" Pea talaange 'i he falelotu lahi 'ae kau fakatau fanga pulu 'e Sisu, 'o pehē kiate ia, "'I he te'eki ui koe 'e mo e sipi mo e lupe, pea mo e nofo 'i ai 'ae kau Filipe, 'i ho'o 'i he lolo fiki, ne u 'ilo'i koe." **49** fetongi pa'anga. **15** Pea na'a ne ngaohi ha me'a Pea lea 'a Nātaniela, 'o pehē kiate ia, "Lāpai, ko tā 'aki 'ae afo tu'o iiki, 'o ne kapusi 'akinautolu e 'Alo koe 'oe 'Otua; ko e Tu'i koe 'o 'Isileli." **50** kotoa pē mei he falelotu lahi, mo e fanga sipi, Pea lea 'a Sisu, 'o pehē kiate ia, "Ko e me'a 'i mo e fanga pulu; 'o ne lilangi 'ae ngaahi pa'anga he'eku tala kiate koe, Ne u 'ilo'i koe 'i he lolo 'ae kau fetongi, pea fulihi 'ae ngaahi palepale; fiki, 'oku ke tui ai? Te ke mamata ki he ngaahi **16** Mo ne pehē kiate kinautolu na'e fakatau lupe, me'a lahi hake 'i he me'a ni." **51** Pea tala 'e ia "'Ave 'ae ngaahi me'a ni 'i hen: 'oua 'e ngaohi kiate ia, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala 'ae fale 'o 'eku Tamai ko e fale fakatau." **17** Pea atu kiate kimoutolu, Te mou mamata 'amui ki na'e manatu ai 'ene kau ākonga kuo tohi, "Kuo he langi kuo matangaki, pea mo e kau 'āngelo u 'osi'osiloto 'i he fai feinga ki ho fale." **18** Pea 'ae 'Otua 'oku 'alu hake mo 'alu hifo ki he Foha leaange 'ae kau Siu, 'o pehē kiate ia, "Ko e hā 'oe tangata."

2 Pea 'i hono tolu 'oe 'aho, na'e ai 'ae ta'ane 'i Kena 'i Kāleli; pea na'e 'i ai 'ae fa'ē 'a Sisu: **2** Pea na'e tala 'ae ta'ane kia Sisu, pea mo 'ene kau ākonga. **3** Pea 'i he toe si'i 'ae uaine, pea pehē 'e he fa'ē 'a Sisu kiate ia, "'Oku 'ikai ha'anau uaine." **4** Pea pehēange 'e Sisu kiate ia, "Fefine, ko e hā au kiate koe?" 'Oku te'eki ai hokosia hoku 'aho. **5** Pea pehē 'e he'ene fa'ē ki he kau

na'a manatu 'ene kau ākonga, na'a ne lea 'aki ho'omou tui, 'o kapau teu tala kiate kimoutolu eni kiate kinautolu; pea ne nau tui ki he tohi, 'ae me'a 'oe langi? 13 Pea 'oku te'eki ai 'alu hake mo ia na'e lea 'aki 'e Sisu. 23 Pea 'i he'ene 'i ha tangata ki he langi, ka ko ia pe na'e 'alu hifo Selūsalema 'i he [kātoanga 'oe] Lakaatu na'e mei he langi, 'ae Foha 'oe tangata 'aia 'oku 'i he tui 'ae tokolahī ki hono huafa lolotonga 'ae langi." 14 Pea hangē na'e hiki hake 'e Mōsese kātoanga, 'i he'enau mamata ki he ngaahi mana na'a ne fai. 24 Ka na'e 'ikai falala atu 'a Sisu kiate kinautolu, koe'uhī na'a ne 'ilo'i 'akinautolu kotoa pē. 25 Pea na'e 'ikai 'aonga ke faka'ilo 'e ha taha [kiate ia] ha me'a 'i he tangata: he na'a ne 'ilo'i 'ae loto 'oe tangata.

3 Pea na'e ai ha tangata 'i he kau Fālesi, ko

Nikotimasi hono hingoa, ko e 'eiki [ia] 'i he kakai Siu. 2 Pea na'e ha'u ia kia Sisu 'i he po'uli, 'o ne pehē, "Lāpai, 'oku mau 'ilo ko e akonaki koe kuo ha'u mei he 'Otua: he 'oku 'ikai ha tangata 'oku fa'a fai 'ae ngaahi mana ni 'oku ke fai, 'o kapau 'oku 'ikai 'iate ia 'ae 'Otua." 3 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate ia, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala kiate koe, Kapau 'e 'ikai fanau'i fo'ou ha tangata, 'e 'ikai 'aupito mamata ia ki he pule'anga 'oe 'Otua." 4 Pea pehē 'e Nikotimasi kiate ia, "E fa'a fanau'i fēfee'i 'ae tangata 'oku motu'a? 'E toe fa'a hū ia ki he manāva 'o 'ene fa'ē, pea fanau'i?" 5 Pea pehē 'e Sisu, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala kiate koe, Kapau 'e 'ikai fanau'i 'ae tangata 'i he vai pea mo e Laumālie, 'e 'ikai 'aupito fa'a hū ia ki he pule'anga 'oe 'Otua. 6 Ko ia kuo fanau'i 'i he kakano, ko e kakano ia; pea ko ia kuo fanau'i 'i he Laumālie, ko e laumālie ia. 7 'Oua te ke ofo 'i he'eku tala kiate koe, 'Oku totonu ke mou fanau'i fo'ou. 8 'Oku ma'ili 'ae matangi ko hono fa'iteliha pe, pea 'oku ke fanongo ki hono mumuhu 'o ia, ka 'oku 'ikai te ke 'ilo pe 'oku ha'u mei fē, pe 'alu ki fē ia: 'oku pehē pe 'aia kotoa pē 'oku fanau'i 'i he Laumālie." 9 Pea leaange 'a Nikotimasi, 'o ne pehē kiate ia, "Oku fēfē nai 'ae ngaahi me'a ni?" 10 Pea leaange 'a Sisu, 'o pehē kiate ia, "He ko e akonaki koe 'i 'Isileli, pea 'oku 'ikai te ke 'iloa 'ae ngaahi me'a ni? 11 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala kiate koe, 'Oku mau lea 'aki 'aia 'oku mau 'ilo, 'o fakapapau 'aia kuo mau mamata; ka 'oku 'ikai te mou ma'u 'emau fakamo'oni. 12 Kapau 'oku 'ikai te mou tui 'i he'eku tala kiate kimoutolu 'ae me'a 'oe māmani, 'e fēfē

ae ngata 'i he toafa, 'e pehē hono hiki 'ae Foha 'oe tangata ki 'olunga: 15 Koe'uhī ko ia kotoa pē 'oku tui kiate ia ke 'oua na'a 'auha ia, kae ma'u 'ae mo'ui ta'engata. (aiōnios g166) 16 He na'e 'ofa pehē 'ae 'Otua ki māmani, na'a ne foaki hono 'Alo pe taha na'e fakatupu, koe'uhī ko ia kotoa pē 'e tui kiate ia ke 'oua na'a 'auha, kae ma'u 'ae mo'ui ta'engata. (aiōnios g166) 17 He na'e 'ikai fekau 'e he 'Otua hono 'Alo ki māmani ke fakamala'ia 'a māmani: ka koe'uhī ke mo'ui 'a māmani 'iate ia. 18 Ko ia 'oku tui kiate ia, 'oku 'ikai fakamala'ia ia: ka ko ia 'oku 'ikai tui, 'oku fakamala'ia ni ia, koe'uhī 'oku 'ikai tui ia 'i he huafa 'oe 'Alo pe taha na'e tupu 'i he 'Otua. 19 Pea ko e mala'ia'anga eni, koe'uhī kuo ha'u 'ae maama ki māmani, pea 'ofa lahi 'ae kakai ki he po'uli 'i he maama, koe'uhī 'oku kovi 'enau ngaahi ngāue. 20 He ko ia fulipē 'oku fai kovi 'oku fehi'a ki he maama, pea 'oku 'ikai ha'u ia ki he maama, telia na'a fakahā ai 'ene ngaahi ngāue. 21 Ka ko ia 'oku fai ki he mo'oni, 'oku ha'u ia ki he maama, koe'uhī ke fakahā ai 'ene ngaahi ngāue, 'oku fai ia 'i he 'Otua. 22 Pea hili eni, na'e ha'u 'a Sisu mo 'ene kau ākonga ki he fonua ko Siutea; pea nofo ai mo kinautolu, 'o fai papitaiso. 23 Pea na'e fai papitaiso 'a Sione foki 'i 'Enoni 'o ofi ki Selemi, koe'uhī na'e 'i ai 'ae vai lahi: pea na'e ha'u 'ae kakai, 'o papitaiso. 24 He na'e te'eki ai 'ave 'a Sione ki he fale fakapōpula. 25 Pea na'e kikihi 'ae kau ākonga 'a Sione mo e kau Siu ki he fakama'a. 26 Pea na'a nau ha'u kia Sione 'onau pehē kiate ia, "Lāpai, ko ia ia na'e 'iate koe 'itu'a Sioatani, 'aia na'a ke fakamo'oni ki ai, vakai, 'oku fai papitaiso 'e ia, pea 'oku 'alu ange 'ae kakai kotoa pē kiate ia." 27 Pea leaange 'a Sione, 'o pehē, "'Oku 'ikai fa'a ma'u 'e ha tangata ha me'a, ka 'i hono foaki ia kiate ia mei he langi. 28 'Oku mou fakamo'oni kiate au na'aku pehē, "'Oku 'ikai ko e Kalaisi au, ka kuo fekau au ke mu'omu'a 'iate ia.' 29 Ko ia 'oku ne ma'u 'ae ta'ahine, ko e tangata ta'ané ia: ka ko e kāinga 'oe tangata ta'ané 'oku tu'u 'o

fanongo kiate ia, ‘oku fiefia lahi ia ko e me‘a ‘i ‘Oku ke lahi koe ‘i he‘emau tamai ko Sēkope, ‘aia he le‘o ‘oe tangata ta‘ane: ko ia ko ‘eku fiefia na‘e foaki ‘ae vai kiate kimautolu, pea na‘e inu ni kuo kakato. 30 ‘E faka‘a‘au ia ki mu‘a, ka te ai ia, mo ‘ene fānau, mo ‘ene fanga manu?’ 13 u faka‘a‘au au ki mui.” 31 Ko ia ‘oku ha‘u mei ‘olunga, ‘oku mā‘olunga taha pe ia: ko ia ‘oku mei he māmani, ‘oku fakamaama ia, pea ‘oku lea ia ki he māmani: ko ia ‘oku ha‘u mei he langi, ‘oku mā‘olunga taha pe ia. 32 Pea ko e me‘a kuo ne mamata mo ongo‘i, ko ia ‘oku ne fakamo‘oni ki ai; ka ‘oku ‘ikai ma‘u ‘e ha tangata ‘ene fakamo‘oni. 33 Ko ia kuo ne tui ki he‘ene fakamo‘oni, kuo ne ‘ai ki ai hono faka‘ilonga ‘utu.” 16 Pea talaange ‘e Sisu kiate ia, “Alu, ‘o ui ‘oku mo‘oni ‘ae ‘Otua. 34 He ko ia kuo fekau ‘e he ‘Otua, ‘oku ne lea ‘aki ‘ae ngaahi lea ‘ae ‘e fefine, ‘o pehē, “Oku ‘ikai haku husepāniti.” ‘Otua: he ‘oku ‘ikai tuku fuofua ‘e he ‘Otua ‘ae Laumālie [kiate ia]. 35 ‘Oku ‘ofa ‘ae Tamai ki he ‘Alo, pea kuo ne tuku ‘ae me‘a kotoa pē ki hono nima. 36 Ko ia ‘oku tui ki he ‘Alo, ‘oku ne ma‘u ‘ae mo‘ui ta‘engata: pea ko ia ‘oku ‘ikai tui ki he ‘Alo, ‘e ‘ikai te ne mamata ki he mo‘ui; ka ‘oku nofo pe kiate ia ‘ae houhau ‘oe ‘Otua. (aiōnios q166) Pea leaange ‘a Sisu, ‘o pehē kiate ia, “Ko ia ‘oku inu ‘i he vai ni, ‘e toe fieinu ia: 14 Ka ko ia ‘e inu ‘i he vai te u foaki kiate ia, ‘e ‘ikai ‘aupito [toe] fieinu ia; ka ko e vai te u foaki kiate ia ‘e iate ia ko e matavai mapunopuna hake ki he mo‘ui ta‘engata.” (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Pea pehē ‘e he fefine kiate ia, “Eiki, foaki mai ‘ae vai ni kiate au, ke ‘oua na‘aku fieinu pe ha‘u ki heni ke ho husepāniti, pea ha‘u ki heni.” 17 Pea leaange ‘e he ‘Otua, ‘oku ne lea ‘aki ‘ae ngaahi lea ‘ae ‘e fefine, ‘o pehē, “Oku ‘ikai haku husepāniti.” Pea tala ‘e Sisu kiate ia, “Oku mo‘oni ho‘o lea, ‘Oku ‘ikai haku husepāniti: 18 He na‘a ke ma‘u ‘ae husepāniti ‘e toko nima; pea ko ia ‘oku ke ma‘u ni, ‘oku ‘ikai ko ho husepāniti: he me‘a ko ia kuo ke lea mo‘oni.” 19 Pea pehē ‘e he fefine kiate ia, “Eiki, kuo u ‘ilo ni ko e palōfita ‘a koe. 20 Na‘e hū ‘emau ngaahi tamai ‘i he

4 Pea ko ia, ‘i he ‘ilo ‘e he ‘Eiki kuo fanongo ‘ae kau Fālesi, ‘oku ului pea papitaiso ‘e Sisu ‘ae kau ākonga tokolahi ‘ia Sione, **2** (Ka na‘e ‘ikai fai papitaiso ‘e Sisu, ka ko ‘ene kau ākonga,) **3** Na‘e mahu‘i ia mei Siutea, pea toe ‘alu ki Kāleli. **4** Pea na‘e totonus ke ‘alu atu ‘i Samēlia. **5** Pea hoko ia ki ha kolo ‘o Samēlia, na‘e ui ko Saika, ‘o ofi ki he potu fonua na‘e foaki ‘e Sēkope ki hono foha ko Siosefa. **6** Pea na‘e ‘i ai ‘ae vai keli ‘o Sēkope. Pea kuo hela ‘a Sisu ‘i he fononga, pea nofo ia ‘i he [ngutu] vai: pea ko hono ono nai ‘oe feitu‘ula‘ā. **7** Mo ‘ene ‘alu ange ha fefine Samēlia ke ‘utu vai: pea pehē ‘e Sisu kiate ia, “Foaki mai kiate au ke u inu.” **8** (He kuo ‘alu ‘ene kau ākonga ki he kolo ke fakatau me‘akai.) **9** Pea pehēange ‘e he fefine Samēlia kiate ia, “Ko e Siu koe, pea ‘oku fefee‘i ho‘o tala inu kiate au, ko e fefine Samēlia?” He ‘oku ‘ikai fe‘ofo‘ofani ‘ae kakai Siu mo e kakai Samēlia. **10** Pea leaange ‘a Sisu, ‘o pehē kiate ia, “Ka ne ke ‘ilo ‘e koe ‘ae foaki ‘ae ‘Otua, pea mo ia ‘oku pehē kiate koe, Foaki mai kiate au ke u inu; pehē, kuo ke kole kiate ia, ka ne foaki kiate koe ‘ae vai mo‘ui.” **11** Pea pehē ‘e he fefine kiate ia, “‘Eiki, ‘oku ‘ikai ha‘o me‘a ke ‘utu ‘aki, pea ‘oku mā‘ulalo ‘ae vai: pea ‘oku ke ma‘u mei fē ‘ae vai mo‘ui ko ia? **12** mo‘unga ko eni; ka ‘oku pehē ‘ekimoutolu, ‘oku ‘i Selūsalema ‘ae potu ‘oku totonus ke fai ai ‘e he kakai ‘ae hū.” **21** Pea talaange ‘e Sisu kiate ia, “Fefine, tui mai kiate au, ‘oku ha‘u ‘ae ‘aho, ‘e ‘ikai te mou hū ai ki he Tamai ‘i he mo‘unga ni, pē ‘i Selūsalema. **22** ‘Oku ‘ikai te mou ‘ilo ‘aia ‘oku mou hū ki ai: ‘oku mau ‘ilo ‘aia ‘oku mau hū ki ai: he ‘oku mei he kakai Siu ‘ae fakamo‘ui. **23** Ka ‘oku ha‘u ‘ae ‘aho, pea kuo hoko ni, ‘e hū ai ki he Tamai ‘ae kakai hū mo‘oni ‘i he laumalie mo e mo‘oni: he ‘oku kumi ‘e he Tamai ‘ae kakai pehē ke hū kiate ia. **24** Ko e ‘Otua ko e Laumalie: pea ko kinautolu ‘oku hū kiate ia, ‘oku totonus ke hū ‘i he laumalie mo e mo‘oni.” **25** Pea pehē ‘e he fefine kiate ia, “‘Oku ou ‘ilo ‘oku ha‘u ‘ae Misaia (‘oku ui ko Kalaisi): pea ka ha‘u ia, te ne fakahā ‘ae me‘a kotoa pē kiate kimautolu.” **26** Pea talaange ‘e Sisu kiate ia, “Ko au ia ‘oku ou lea kiate koe.” **27** Pea fe‘unga mo ia, kuo ha‘u ‘ene kau ākonga, ‘onau ofo ‘i he‘ene talanoa mo e fefine: ka na‘e ‘ikai pehē ‘e ha taha, “Ko e hā ‘oku ke kumi?” pē, “Ko e hā ‘oku ke talanoa ai mo ia?” **28** “Pea na‘e tuku ‘e he fefine ‘ene hina vai, pea ‘alu ki he kolo, ‘o ne pehē ki he kakai, **29** “Ha‘u, ‘o mamata ki he tangata, kuo ne tala kiate au ‘ae me‘a kotoa pē na‘aku fai: ko e

Kalaisi eni pe ‘ikai?’ 30 Pea na‘a nau ‘alu ai mei kuo ofi ‘ene mate. 48 Pea tala ‘e Sisu, kiate ia, he kolo, ‘o ha‘u kiate ia. 31 Pea lolotonga ia, na‘e “Kapau ‘oku ‘ikai te mou mamata ki he ngaahi fakakolekole ‘ene kau ākonga kiate ia, ‘o pehē, faka‘ilonga, mo e me‘a fakaofo, ‘e ‘ikai te mou “Lāpai, ke ke kai.” 32 Ka na‘e pehē ‘e ia kiate tui.” 49 Pea talaange ‘e he tangata‘eiki kiate kinautolu, “Oku ai ‘eku me‘a ke kai ‘oku ‘ikai te ia, ‘Eiki, keta ō hifo, na‘a mate hoku foha. 50 mou ‘iloa.” 33 Ko ia na‘e fepehē‘aki ai ‘ae kau Pea pehē ‘e Sisu kiate ia, “Alu koe ‘oku mo‘ui ākonga, “Kuo ‘omi ‘e ha tangata ha‘ane me‘a ke ho foha.” Pea tui ‘ae tangata ki he lea kuo lea kai?” 34 Pea talaange ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ko ‘aki ‘e Sisu kiate ia, pea ‘alu ia. 51 Pea ‘i he‘ene ‘eku me‘akai ko e fai ‘ae loto ‘o ia na‘a ne fekau kei ‘alu, na‘e fakafetaulaki mai kiate ia ‘ene au, pea faka‘osi ‘ene ngāue. 35 ‘Ikai ‘oku mou kau tamaio‘eiki, ‘onau tala [kiate] ia, ‘o pehē, pehē, ‘Ko e māhina ‘e fā, pea hoko ‘ae ututa‘u?” “Oku mo‘ui ho foha.” 52 Pea fehu‘i ai ia kiate Vakai, ‘oku ou tala kiate kimoutolu, Hanga hake kinautolu ki he feitu‘ula‘ā na‘e kamata mo‘ui ai homou mata, ‘o vakai ki he ngaahi ngoue; he ‘oku hina ia ki he ututa‘u. 36 Pea ko ia ‘oku tu‘usi ‘oku ma‘u ‘ae totongi ‘o ne tānaki ‘ae fua ki he mo‘ui ta‘engata: koe‘uhī ke fiefia fakataha ‘aia ‘oku tūtuu‘i mo ia ‘oku tu‘usi. (aiōnios g166) 37 Pea ‘i he me‘a ni ‘oku mo‘oni ai ‘ae tala ko ia, “Oku tūtuu‘i ‘e he tokotaha, kae tu‘usi ‘e ha taha kehe.” 38 Na‘aku fekau ‘akimoutolu ke tu‘usi ‘aia na‘e ‘ikai te mou ngāue ki ai: na‘e ngāue ‘ae kau tangata kehe, pea ‘oku mou ma‘u ‘enau ngāue.” 39 Pea na‘e tui kiate ia ‘ae tokolahī ‘oe kakai Samēlia, ‘i he kolo ko ia, ko e me‘a ‘i he lea ‘ae fefine, ‘i he‘ene pehē, “Na‘a ne tala kiate au ‘ae me‘a kotoa pē na‘aku fai.” 40 Pea ‘i he ha‘u ‘ae kakai Samēlia kiate ia, na‘a nau fakakolekole kiate ia ke ne nofo mo kinautolu: pea na‘e nofo ai ia ‘i he ‘aho ‘e ua. 41 Pea tui ‘ae tokolahī kehe ko e me‘a ‘i he‘ene lea ‘a‘ana; 42 ‘O nau pehē ki he fefine, “Ko eni ‘oku mau tui, ka ‘oku ‘ikai ‘i ho‘o lea: he kuo mau fanongo ‘ekimaoutolu, pea mau ‘ilo ko e Kalaisi mo‘oni eni, ko e Fakamo‘ui ‘o māmani.” 43 Pea hili ‘ae ‘aho ‘e ua, na‘e ‘alu ia mei ai, ‘o fononga ki Kāleli. 44 “Ka na‘e fakamo‘oni ‘e Sisu, ‘oku ‘ikai ha palōfita ‘oku ne ma‘u ‘ae faka‘apa‘apa ‘i hono fonua.” 45 Pea ‘i he‘ene hoko ki Kāleli, na‘e ma‘u ia ‘e he kakai Kāleli, he na‘a nau mamata ki he ngaahi me‘a kotoa pē na‘a ne fai ‘i Selūsalema ‘i he kātoanga: he na‘a nau ‘alu foki ki he kātoanga. 46 Pea na‘e toe ha‘u ‘a Sisu ki Kena ‘o Kāleli, na‘a ne liliu ai ‘ae vai ko e uaine. Pea na‘e ‘i ai ‘ae ‘eiki na‘e mahaki hono foha ‘i Kapaneume. 47 Pea ‘i he‘ene fanongo kuo ha‘u ‘a Sisu mei Siutea ki Kāleli, ne ne ‘alu ki ai, ‘o ne fakakolekole kiate ia ke ne ‘alu hifo, ‘o fakamo‘ui hono foha: he

Pea nau pehē kiate ia, “Aneafi ‘i hono fitu ‘oe feitu‘ula‘ā na‘e mahu‘i ‘ae mofi ‘iate ia.” 53 Pea na‘e ‘ilo ‘e he tamai ko e feitu‘ula‘ā pe ko ia na‘e pehē ai ‘e Sisu kiate ia, ‘Oku mo‘ui ho foha: pea na‘e tui ai ia, pea mo hono fale kotoa pē. 54 Ko hono ua eni ‘oe mana na‘e fai ‘e Sisu, ‘i he‘ene ha‘u mei Siutea ki Kāleli.

5 Hili eni, na‘e ai ‘ae kātoanga ‘ae kakai Siu: pea na‘e ‘alu hake ‘a Sisu ki Selūsalema. 2 Pea ‘oku ‘i Selūsalema, [‘o ofi] ki he [matapā sipi], ‘ae ano vai, ‘oku ui ‘i he lea fakaHepelū ko Peteseta, na‘e nima hono fale hala. 3 Pea na‘e tatoka ai ‘ae kakai mahaki tokolahī, ko e kui, mo e pipiki, mo e mamatea, ‘i he tatali ki he ngauue ‘oe vai. 4 He na‘e ‘alu hifo ha ‘āngelo ki he ano ‘i ha ‘aho, ‘o fakangauue ‘ae vai: pea ko ia ‘e fuofua tu‘u ki he vai, hili hono fakangauue, na‘e fakamo‘ui ia mei hono mahaki kotoa pē. 5 Pea na‘e ‘i ai ‘ae tangata ‘e taha na‘e mo‘ua ‘i he mahaki ‘i he ta‘u ‘e tolungofulu ma valu. 6 Ka kuo mamata ‘a Sisu ki he‘ene tokoto, ‘o ne ‘ilo kuo fuoloa ‘ene mo‘ua, na‘e fehu‘i ia ki ai, “Ko ho loto ke me‘u?” 7 Pea pehē ‘e he mahaki kiate ia, “Eiki, ‘oku ‘ikai ha tangata, ‘oka fakangauue ‘ae vai, ke ne hiki au ki he ano: kae lolotonga ‘eku ‘alu, ‘oku mu‘omu‘a hifo ‘iate au ha taha kehe.” 8 Pea tala ‘e Sisu kiate ia, “Tu‘u hake, pea to‘o ho mohenga, ‘o ‘alu.” 9 Pea fakafokifā pe kuo mo‘ui ‘ae tangata, ‘o ne to‘o hono mohenga, pea ‘alu pea ko e ‘aho ko ia ko e Sāpate. 10 Ko ia na‘e pehē ai ‘ae kakai Siu kiate ia kuo fakamo‘ui, “Ko e ‘aho Sāpate eni: ‘oku ‘ikai ngofua ke ke fua ho mohenga.” 11 Pea talaange ‘e ia kiate kinautolu, “Ko ia na‘a ne fakamo‘ui au, ko ia pe na‘e pehē

kiate au, ‘To‘o ho mohenga, ‘o‘alu.’’ 12 Pea na‘a ‘ae mo‘ui ‘iate ia pē; pea ‘oku pehē pe ‘ene tuku nau fehu‘i ai kiate ia, “Ko hai ‘ae tangata ko ia ki he ‘Alo, ke ne ma‘u ‘ae mo‘ui ‘iate ia pe; 27 na‘e pehē kiate koe, “To‘o ho mohenga, ‘o‘alu?” Pea kuo ne tuku kiate ia ‘ae pule ke ‘a‘ana ‘ae 13 Pea ko ia kuo fakamo‘ui na‘e ‘ikai te ne ‘ilo pe fai ‘oe fakamaau foki, koe‘uhī ko e ‘Alo ia ‘oe ko hai ia; he na‘e mahu‘i mei ai ‘a Sisu, he na‘e tangata. 28 ‘Oua te mou ofo ai; he ‘oku ha‘u ‘i ai ‘ae tokolahī. 14 Hili ia, na‘e ‘ilo ia ‘e Sisu ‘i ‘ae ‘aho, ‘e fanongo ai ki hono le‘o ‘akinautolu he falelotu lahi, ‘o ne pehē kiate ia, “Vakai, kuo kotoa pē ‘oku ‘i he ngaahi tanu‘anga, 29 Pea te fakamo‘ui koe: ‘oua na‘a ke toe fai angahala, nau ‘alu atu; ko kinautolu na‘e fai lelei, ki he telia na‘a tō kiate koe ha kovi lahi hake.” 15 Pea toetu‘u ‘oe mo‘ui; mo kinautolu na‘e fai kovi, ‘alu ‘ae tangata, ‘o fakahā ki he kakai Siu ko ki he toetu‘u ‘oe fakamala‘ia. 30 “‘Oku ‘ikai te Sisu ia, na‘a ne fakamo‘ui ia. 16 Pea ko ia na‘e u fa‘a fai ‘eau pe ha me‘a: ‘oku hangē ko ‘eku fakatanga‘i ai ‘a Sisu ‘e he kakai Siu, ‘onau fie fanongo, ‘a‘eku fakamaau; pea ‘oku totonu ‘eku tāmate‘i ia, koe‘uhī ko ‘ene fai ‘ae me‘a ni ‘i he fakamaau; koe‘uhī ‘oku ‘ikai te u fai ki hoku ‘aho Sāpate. 17 Ka na‘e talaange ‘e Sisu kiate loto ‘o‘oku, ka ko e finangalo ‘oe Tamai na‘a ne kinautolu, “‘Oku kei ngāue ni ‘a‘eku Tamai, pea fekau au. 31 “Kapau te u fakamo‘oni au ‘eau pē, ‘oku ou ngāue foki.” 18 Ko ia na‘e ‘āsili ai ‘ae fie tā ‘oku ‘ikai mo‘oni ‘eku fakamo‘oni. 32 ‘Oku tāmate‘i ia ‘e he hakai Siu, he na‘e ‘ikai ke ngata ai ha tokotaha kehe ‘oku ne fakamo‘oni i au; ‘i he maumau‘i ‘ae Sāpate, ka ko ‘ene pehē foki, pea ‘oku ou ‘ilo ko ‘ene fakamo‘oni kiate au ko e ‘Otua ko ‘ene Tamai, ‘o ne fakatatau ai ia ki ‘oku mo‘oni. 33 Na‘a mou fekau kia Sione, pea he ‘Otua. 19 Pea leaange ‘a Sisu, ‘o ne pehē kiate na‘a ne fakamo‘oni ‘e ia ki he mo‘oni. 34 Ka kinautolu, Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala ‘oku ‘ikai ‘aonga kiate au ‘ae fakamo‘oni mei kiate kimoutolu, “‘Oku ‘ikai fa‘a fai ‘e he ‘Alo ha he tangata: ka ‘oku ou lea ‘aki eni koe‘uhī ke me‘a ‘e ia pē, ka ko ia ‘oku ne mamata ‘oku fai ‘e mou mo‘ui. 35 Ko e maama vela mo ulo ia; pea he Tamai: he ko e me‘a kotoa pē ‘oku ne fai, ‘oku na‘a mou loto ‘o fuoloa si‘i pē ke fiefia ‘i hono fai ia ‘e he ‘Alo foki. 20 He ‘oku ‘ofa ‘ae Tamai ki maama. 36 Ka ‘oku ou ma‘u ‘ae fakamo‘oni lahi he ‘Alo, ‘o ne fakahā kiate ia ‘ae ngaahi me‘a ‘ia Sione: he ko e ngaahi ngāue kuo tuku kiate kotoa pē ‘oku ne fai: pea te ne fakahā kiate ia au ‘e he Tamai ke u fai, ko e ngāue ko ia ‘oku ‘ae ngaahi ngāue lahi ‘i he me‘a ni, ke mou ofo ou fai, ‘oku fakamo‘oni kiate au, kuo fekau au ai. 21 He ‘oku hangē ‘oku fokotu‘u mo fakaake ‘e ‘e he Tamai. 37 Pea ko e Tamai, ‘aia na‘a ne he Tamai ‘ae mate; ‘oku pehē ‘ae fakaake ‘e he fekau au, kuo ne fakamo‘oni kiate au. Na‘e ‘ikai ‘Alo ‘aia kotoa pē ‘oku loto ia ki ai. 22 He ‘oku te mou fanongo ‘i ha kuonga ki hono le‘o, pe ‘ikai fakamaau ha tokotaha ‘e he Tamai, ka kuo mamata ki hono anga. 38 Pea ‘oku ‘ikai nofō‘ia ne tuku ‘ae fakamaau kotoa pē ki he ‘Alo: 23 ‘akimoutolu ‘e he‘ene folofola: he ko ia na‘a ne Koe‘uhī ke faka‘apa‘apa kotoa pē ki he ‘Alo, ‘o fekau, ‘oku ‘ikai te mou tui ki ai. 39 ‘Oku mou hangē ko ‘enau faka‘apa‘apa ki he Tamai. Ko kumi lahi ‘i he ngaahi [tohitapu] koe‘uhī ‘oku ia ‘oku ‘ikai faka‘apa‘apa ki he ‘Alo, ‘oku ‘ikai mou ‘amanaki ke ma‘u ai ‘ae mo‘ui ta‘engata: faka‘apa‘apa ia ki he Tamai na‘a ne fekau ia. 24 pea ko ia ia ‘oku fakamo‘oni kiate au. (aiōnios g166) “Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala kimoutolu, Ko ia ‘oku fanongo ki he‘eku lea, ‘o tui kiate ia na‘a ne fekau au, ‘oku ‘iate ia ‘ae mo‘ui ta‘engata, pea ‘e ‘ikai fakamala‘ia ia; 25 Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala kiate kimoutolu, ‘Oku ha‘u ‘ae ‘aho, pea ko eni ‘e ha‘u ha taha ‘i hono hingoa ‘o‘ona, te mou ia, ‘e fanongo ai ‘ae mate ki he le‘o ‘oe ‘Alo ma‘u ia. 44 ‘E fa‘a tui fēfē ‘akimoutolu, ‘oku mou ‘oe ‘Otua; pea ko kinautolu ‘e fanongo te nau fetalī‘aki ‘ae fefakamālō‘aki ‘iate kimoutolu, ka mo‘ui. 26 He ‘oku hangē ‘oku ma‘u ‘e he Tamai ‘oku ‘ikai te mou kumi ki he fakamālō mei he

'Otua pē? 45 'Oua na'a mahalo te u talatalaaki ākonga ki tahi, 17 'O heka vaka, pea taumu'a 'akimoutolu ki he Tamai; 'oku ai ha tokotaha ki Kapaneume. Pea kuo po'uli, ka 'oku te'eki 'oku ne talatalaaki 'akimoutolu, 'a Mōsese, 'oku hoko mai 'a Sisu kiate kinautolu. 18 Pea na'e mou falala ki ai. 46 He ka ne tui 'akimoutolu kia tō 'ae fu'u matangi pea peaua 'ae tahi. 19 Pea Mōsese, pehē, kuo mou tui kiate au: he na'e tohi hili 'enau 'a'alo 'i he maile 'e tolu mo e toe, 'e ia kiate au. 47 Pea kapau 'oku 'ikai te mou tui na'a nau mamata kia Sisu 'oku 'eve'eva 'i he ki he'ene ngaahi tohi, 'e fēfee'i ho'omou tui ki tahi, mo 'unu'unu mai ki he vaka: pea na'a nau he'eku ngaahi lea?"

6 Hili eni, na'e folau 'a Sisu 'i he tahi 'o Kāleli, 'aia 'oku 'o Taipiliō. 2 Pea muimui 'iate ia 'ae fu'u kakai, koe'uhī na'a nau mamata ki he ngaahi mana na'a ne fai kiate kinautolu na'e mahaki. 3 Pea na'e 'alu hake 'a Sisu ki ha mo'unga, pea nofo ai ia mo 'ene kau ākonga. 4 Pea na'e ofi 'ae Lakaatu, ko e kātoanga 'ae kakai Siu. 5 Pea hanga hake 'e Sisu hono fofonga, 'o mamata ki he fu'u tokolahī 'oku ha'u kiate ia, pea lea ia kia Filipe, "Te tau fakatau 'ae mā mei fē, ke kai 'ekinautolu ni?" 6 Pea na'a ne lea 'aki eni ko e 'ahi'ahi kiate ia: he na'a ne 'ilo 'e ia 'aia te ne fai. 7 Pea talaange 'e Filipe kiate ia, "Ko e mā ki he tenali 'e uangeau, 'e 'ikai lahi kiate kinautolu, koe'uhī ke nau taki taha ha konga si'i." 8 Pea ko 'ene ākonga 'e tokotaha, ko 'Anitelū, ko e tokoua 'o Saimone Pita, na'e pehē 'e ia kiate ia, 9 "Oku 'i henī 'ae tama, 'oku ne ma'u 'ae fo'i mā pa'ale 'e nima, mo e ika si'i 'e ua: ka ko e hā ia 'i he fu'u tokolahī?" 10 Pea tala 'e Sisu, "Pule ke nofo ki lalo 'ae kau tangata." Pea na'e mohuku'ia 'ae potu. Pea nofo ki lalo 'ae kau tangata, na'a nau toko nima afe nai. 11 Pea na'e to'o 'e Sisu 'ae mā; pea ne fakafeta'i, pea tufa ia ki he kau ākonga, kae [tufaki] 'e he kau ākonga kiate kinautolu na'e nofo; pea [tufaki] mo e ika ke 'oua ke nau fiu. 12 Pea kuo mākona 'akinautolu, pea tala 'e ia ki he'ene kau ākonga, "Tānaki hono toenga, kae'oua na'a li'aki ha me'a." 13 Ko ia na'a nau tānaki ia, 'o fakafonu 'ae kato 'e hongofulu ma ua, 'i he toenga mā pa'ale 'e nima, ka kuo hili 'ae kai 'ae kakai. 14 Pea 'i he mamata 'e he kau tangata ko ia ki he mana kuo fai 'e Sisu, na'a nau pehē, "Tā ko e mo'oni ko eni 'ae palōfita [na'e pehē] 'e ha'u ki māmani." 15 Pea kuo 'ilo 'e Sisu te nau ha'u 'o puke fakamālohi ia, ke fakanofo ia ko e tu'i, na'a ne toe 'alu tokotaha pe ki ha mo'unga. 16 Pea kuo hoko 'ae efiafi, na'e 'alu 'ene kau manavahē. 20 Ka na'e pehē 'e ia kiate kinautolu, 'Ko au pe; 'oua 'e manavahē.' 21 Pea na'a nau ma'u loto fiefia ia ki he vaka; pea tau leva 'ae vaka ki he fonua na'a nau folau ki ai. 22 Pea ko e 'aho na'a na feholoi, 'i he mamata 'ae kakai na'e tutu'u 'i he kauvai 'e taha, na'e 'ikai ha vaka 'i ai ka ko ia pe na'e heka ai 'ene kau ākonga, pea na'e 'ikai 'alu 'a Sisu ki he vaka mo 'ene kau ākonga, ka na'e folau 'a 'ene kau ākonga pe; 23 (Ka na'e ha'u 'ae ngaahi vaka kehe mei Taipiliō, 'o ofi ki he potu na'a nau kai mā ai, 'i he hili 'ae fakafeta'i 'e he 'Eiki:) 24 Pea 'i he mamata 'ae kakai 'oku 'ikai 'i ai 'a Sisu, pe ko 'ene kau ākonga, na'a nau heka vaka, pea ha'u ki Kapaneume, 'o kumi 'a Sisu. 25 Pea 'i he'enau 'ilo ia 'i he kauvai 'e taha, na'a nau fehu'i kiate ia, Lāpai, na'a ke ha'u 'anefē ki henī? 26 Pea leaange 'a Sisu kiate kinautolu, 'o pehē, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala kiate kimoutolu, 'oku 'ikai te mou kumi au, koe'uhī ko ho'omou mamata ki he ngaahi mana, ka ko e me'a 'i ho'omou kai 'i he ngaahi fo'i mā, pea mākona. 27 'Oua 'e ngāue ki he me'akai 'oku 'auha, ka ki he me'akai 'oku tolonga ki he mo'ui ta'engata, 'aia 'e foaki 'e he Foha 'oe tangata kiate kinoutolu: he kuo faka'ilonga ia 'e he 'Otua ko e Tamai." (aiōnios g166) 28 Pea na'a nau fehu'i kiate ia, "Ko e hā 'ae ngaahi ngāue 'oku totonu ke mau fai ki he 'Otua?" 29 Pea leaange 'a Sisu, 'o pehē kiate kinautolu, "Ko eni 'ae ngāue ki he 'Otua, koe'uhī ke mou tui kiate ia kuo ne fekau." 30 Pea na'a nau pehē ai kiate ia, "Ko e hā ha faka'ilonga 'oku ke fai, koe'uhī ke mau mamata, kae tui kiate koe? Ko e hā 'oku ke fai?" 31 Na'e kai 'ae mana 'e he'ema'u ngaahi tamai 'i he toafa; 'o hangē ko ia kuo tohi, 'Na'e foaki 'e ia 'ae mā mei he langi kiate kinautolu ke nau kai.'" 32 Pea lea 'a Sisu kiate kinautolu, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala kiate kimoutolu, na'e 'ikai foaki 'e Mōsese 'ae mā ko

ia mei he langi kiate kimoutolu; ka 'oku foaki 'e tangata, pea 'ikai mate. 51 Ko au ko e mā mo'ui he'eku Tamai 'ae mā mo'oni mei he langi kiate kuo 'alu hifo mei he langi: kapau 'e kai 'e ha kimoutolu. 33 He ko ia 'ae mā 'ae 'Otua 'aia tangata 'ae mā ni, 'e mo'ui ta'engata ia: pea 'oku 'alu hifo mei he langi, 'o foaki 'ae mo'ui ki ko e mā 'oku ou foaki ko hoku sino, 'aia te u māmani." 34 Pea na'a nau pehē kiate ia, "Eiki, foaki ke mo'ui ai 'a māmani." (aiōn g165) 52 Ko ia foaki ma'uaipē 'ae mā ni kiate kimautolu." 35 na'e fakakikihi ai 'ae kakai Siu 'iate kinautolu, Pea talaange 'e Sisu kiate kinautolu, "Ko au ko e 'o pehē, "E fa'a foaki fēfee'i 'e he tangata ni mā 'oe mo'ui: ko ia 'oku ha'u kiate au, 'e 'ikai hono sino ke tau kai?" 53 Pea lea 'a Sisu kiate 'aupito fiekaia; pea ko ia 'oku tui kiate au, 'e kinautolu, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou 'ikai 'aupito fieinu ia. 36 Ka na'a kutoa pē 'oku foaki 'e he Tamai 'oku 'ikai ha mo'ui 'iate kimoutolu. 54 Ko ia 'oku kiate au, 'e ha'u ia kiate au; pea ko ia 'oku ha'u ne kai hoku sino, mo inu hoku toto, 'oku 'iate ia kiate au, 'e 'ikai 'aupito teu si'aki. 38 Na'e 'ikai te 'ae mo'ui ta'engata; pea te u fokotu'u ia 'i he u 'alu hifo mei he langi ke fai hoku loto 'o'oku, 'aho fakamui. (aiōnios g166) 55 He ko hoku sino ko ka ko e finangalo 'o ia na'a ne fekau'i au. 39 Pea e me'akai mo'oni, pea ko hoku toto ko e inu ko e finangalo eni 'oe Tamai na'a ne fekau au, mo'oni. 56 Ko ia 'oku kai hoku sino, mo inu hoku koe'uhī ko ia kotoa pē kuo ne foaki kiate au, ke toto, 'oku nofo ia 'iate au, mo au 'iate ia. 57 'O 'oua na'a mole ha tokotaha, kae fokotu'u ia 'i hangē 'oku mo'ui 'ae Tamai na'a ne fekau au, he 'aho fakamui. 40 Pea ko e finangalo eni 'o pea 'oku ou mo'ui 'i he Tamai: 'oku pehē, ko ia ia na'a ne fekau au, koe'uhī ko ia fulipē 'oku 'oku ne kai 'iate au, ko ia pe 'e mo'ui 'iate au. 58 mamata ki he 'Alo, pea tui kiate ia, ke ne ma'u Ko eni 'ae mā ko ia na'e 'alu hifo mei he langi: 'o 'ae mo'ui ta'engata; pea te u fokotu'u ia 'i he 'ikai tatau mo e kai 'ae mana 'e ho'omou ngaahi 'aho fakamui." (aiōnios g166) 41 Pea na'e lāunga ai tamai, pea nau mate: ko ia 'oku kai 'ae mā ni, 'e 'ae kakai Siu kiate ia, ko e me'a 'i he'ene pehē, mo'ui ia 'o ta'engata." (aiōn g165) 59 Na'e lea 'aki "Ko au ko e mā na'e 'alu hifo mei he langi." 42 'e ia 'ae ngaahi me'a ni 'i he falelotu, 'i he'ene Pea na'a nau pehē, "Ikai ko Sisu eni, ko e foha 'o akonaki 'i Kapaneume. 60 Pea 'i he fanongo ki ai Siosefa, ko e tamai mo e fa'ē 'a'ana 'oku tau 'ilo? 'ene kau ākonga tokolahi, na'a nau pehē, "Ko e Pea 'oku fēfee'i 'ene pehē, Na'a 'alu hifo mei lea faingata'a eni: ko hai 'oku fa'a 'ilo ia?" 61 he langi?" 43 Ko ia na'e leaange 'a Sisu, 'o ne Pea 'ilo 'e Sisu 'iate ia 'oku lāunga ai 'ene kau pehē kiate kinautolu, "Oua te mou felāunga'aki ākonga, pea lea ia kiate kinautolu, "Oku tūkia 'iate kimoutolu. 44 'E 'ikai ha tangata 'e fa'a ha'u 'akimoutolu 'i he me'a ni? 62 Pea 'e fēfē 'oka kiate au, 'o kapau 'e 'ikai tohoaki ia 'e he Tamai mou ka mamata ki he Foha 'oe tangata 'oku 'alu 'aia na'a ne fekau'i au: pea te u fokotu'u ia 'i he hake ki he potu na'e 'i ai ia 'i mu'a? 63 Ko e 'aho fakamui. 45 Kuo tohi 'i he kau palōfita, 'Pea laumālie ia 'oku ne fakamo'ui; 'oku 'ikai hano 'e akonekina 'akinautolu kotoa pē 'i he 'Otua. 'aonga 'oe sino: ko e lea 'oku ou lea 'aki kiate Ko ia ko e tangata kotoa pē kuo fanongo, pea kimoutolu, ko e laumālie ia pea mo e mo'ui. kuo akonekina 'i he Tamai, 'oku ha'u ia kiate 64 Ka 'oku ai homou nī'ihī 'oku 'ikai tui. He au. 46 'Oku 'ikai ha tangata kuo ne mamata ki na'e 'ilo 'e Sisu mei he kamata'anga 'akinautolu he Tamai: ka ko ia pe 'oku mei he 'Otua, kuo na'e 'ikai tui, mo ia te ne lavakī'i ia. 65 'O ne mamata ia ki he Tamai. 47 Ko e mo'oni, ko e pehē, "Ko ia ne u pehē ai kiate kimoutolu, 'Oku mo'oni, 'oku ou tala kiate kimoutolu, Ko ia 'oku 'ikai fa'a ha'u ha tangata kiate au, ka 'i hono tui kiate au, 'oku 'iate ia 'ae mo'ui ta'engata. foaki kiate ia mei he'eku Tamai." 66 Pea talu (aiōnios g166) 48 Ko au ko e mā ko ia 'oe mo'ui. 49 mei ai na'e foki ki mui 'ae tokolahi 'o 'ene kau Na'e kai 'ae mana 'e ho'omou ngaahi tamai 'i ākonga, 'o 'ikai toe 'alu mo ia. 67 Pea lea ai 'a he toafa, ka na'a nau mate. 50 Ko eni 'ae mā Sisu ki he toko hongofulu ma toko ua, "E 'alu 'oku 'alu hifo mei he langi, 'aia 'oku kai 'e ha mo kimoutolu foki? 68 Pea leaange 'a Saimone

Pita kiate ia, “Eiki, te mau ‘alu kia hai? ‘Oku ‘iate koe ‘ae ngaahi lea ‘oe mo‘ui ta‘engata. **(aiōnios g166)** 69 Pea ‘oku mau tui pea ‘ilo pau ko ‘Otua ia, pe ko ‘eku lea ‘iate au pe. 70 lea ‘iate ia pē, ‘oku kumi ‘ae fakamālō ‘a‘ana: Pea pehē ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ikai na‘aku fili ‘akimoutolu ko e toko hongofulu ma toko ua, pea ko homou tokotaha ko e tēvolo?” 71 Ko ha ta‘emā‘oni ‘iate ia. 72 ‘Ikai na‘e ‘atu ‘e ‘ene lea ia kia Siutasi ‘Isikaliote, ko e foha ‘o Mōsese ‘ae fono kiate kimoutolu, ka ‘oku ‘ikai Saimone: he ko ia te ne lavaki‘i ia, ko e taha ia ‘oe toko hongofulu ma toko ua.

7 Hili ‘ae ngaahi me‘a ni, na‘e fononga fano ‘a Sisu ‘i Kāleli: he na‘e ‘ikai fie fononga ia ‘i Siutea, he na‘e holi ‘ae kakai Siu ke tāmate‘i ia. 2 Pea ko e kātoanga ‘oe ngaahi fale fehikitaki ‘ae kakai Siu, na‘e ofi. 3 Ko ia na‘e pehē ai ‘e hono kāinga kiate ia, “Alu ‘i henī, ‘o ‘alu ki Siutea, koe‘uhi ke mamata foki ‘a hō‘o kau ākonga ki he ngaahi ngāue ‘oku ke fai. 4 He ‘oku ‘ikai ha tangata ‘oku holi ke ongoongo, pea ne fai fakalilolilo ha me‘a. Kapau ‘oku ke fai ‘ae ngaahi me‘a ni, fakahā koe ki māmani.” 5 He na‘e ‘ikai tui foki ‘a hono kāinga kiate ia. 6 Pea talaange ‘e Sisu kiate kinautolu, “‘Oku te‘eki ai hoko hoku ‘aho: ka ‘oku tatau kotoa pē ‘ae ‘aho kiate kimoutolu. 7 ‘Oku ‘ikai fa‘a fehi‘a ‘a māmani kiate kimoutolu; ka ‘oku fehi‘a ia kiate au, koe‘uhi ‘oku ou fakahā ki ai, ‘oku kovi ‘ene ngaahi ngāue. 8 Mou ‘alu hake ki he kātoanga ni: ‘e ‘ikai te u ‘alu leva ki he kātoanga ni; he ‘oku te‘eki ai hokosia hoku ‘aho.” 9 Hili ‘ene lea ‘aki ‘ae ngaahi lea ni kiate kinautolu, pea nofo pe ia ‘i Kāleli. 10 Ka kuo ‘alu hono kāinga, pea toki ‘alu foki ia ki he kātoanga, na‘e ‘ikai ‘i he fakahā, kae fakafufū pe. 11 Pea kumi ia ‘e he kakai Siu ‘i he kātoanga, ‘onau pehē, “Ko e fē ia?” 12 Pea na‘e lahi ‘ae fefanafanahi ‘i he kakai koe‘uhi ko ia: he na‘e pehē ‘e he ni‘ihi, “Ko e tangata lelei ia:” kae pehē ‘e he ni‘ihi, “‘Oku ‘ikai; he ‘oku ne fakahala‘i ‘ae kakak.” 13 Ka na‘e ‘ikai lea fakahā ‘e ha taha kiate ia, ko ‘enau manavahē ki he kakai Siu. 14 Pea ‘i he lolotonga ‘ae kātoanga, na‘e ‘alu hake ‘a Sisu ki he falelotu lahi, ‘o akonaki. 15 Pea ofo ‘ae kakai Siu, ‘o [nau] pehē, “‘Oku ‘ilo fakafēfē ‘e he tangata ni ‘ae poto, he na‘e ‘ikai akonekina?” 16 Pea leaange ‘a Sisu kiate kinautolu, ‘O ne pehē, “Ko ‘eku akonaki ‘oku ‘ikai ‘a‘aku, ka ‘oku ‘a‘ana

na‘a ne fekau au. 17 Pea ko ia ia ‘e fai ki hono finangalo, te ne ‘ilo ‘ae akonaki, pe ‘oku ‘i he **(aiōnios g166)** 18 Ko ia ‘oku koe ko e Kalaisi, ko e ‘Alo ‘oe ‘Otua mo‘ui.” 19 ‘Ikai na‘e ‘atu ‘e ‘ene lea ia kia Siutasi ‘Isikaliote, ko e foha ‘o Mōsese ‘ae fono kiate kimoutolu, ka ‘oku ‘ikai hamou tokotaha ‘oku ne fai ki he fono? Ko e hā ‘oku mou kumi ai ke tāmate‘i au?” 20 Pea leaange ‘ae kakai, ‘o pehē, ‘Oku ‘iate koe ha tēvolo: ko hai ‘oku kumi ke tāmate‘i koe? 21 Pea leaange ‘a Sisu, ‘o pehē kiate kinautolu, “Kuo u fai ‘ae ngāue ‘e taha, pea ‘oku mou ofo ai kotoa pē. 22 Na‘e fokotu‘u ‘e Mōsese ‘ae kamu kiate kimoutolu; (ka ‘oku ‘ikai mei ‘a Mōsese ia, kae mei he ngaahi tamai; pea ‘oku kamu‘i ‘ekimoutolu ‘ae tama tangata ‘i he ‘aho Sāpate. 23 Pea kapau ‘e kamu ‘ae tama tangata ‘i he ‘aho Sāpate, koe‘uhi ke ‘oua na‘a maumau‘i ‘ae fono ‘a Mōsese; ‘oku mou ‘ita kiate au, ko e me‘a ‘i he‘eku fakamo‘ui haohaoa ‘ae tangata ‘i he ‘aho Sāpate? 24 ‘Oua te mou fakamaau ‘o fakatatau mo ia ‘oku ha mai, kae fakamaau ke totonu.” 25 Pea lea ai ha ni‘ihi mei Selūsalema, “‘Ikai ko eni ia ‘oku nau kumi ke tāmate‘i? 26 Pea vakai, ‘oku lea mālohi ia, kae ‘ikai si‘i te nau lea kiate ia. ‘Oku ‘ilo mo‘oni ‘e he kau pule ko e Kalaisi totonu eni? 27 He ‘oku tau ‘ilo ‘ae potu ‘oku ha‘u mei ai ‘ae tangata ni: ka ‘oka ha‘u ‘a Kalaisi, ‘e ‘ikai ha taha te ne ‘ilo pe ‘oku mei fē ia.” 28 Pea kalanga ‘a Sisu ‘i he falelotu lahi ‘i he‘ene akonaki, ‘o pehē, “‘Oku mou ‘ilo au, pea ‘oku mou ‘ilo ‘ae potu ‘oku ou ha‘u mei ai: pea ‘oku ‘ikai te u ha‘u ‘iate au pē, ka ko ia na‘a ne fekau au ‘oku mo‘oni ia, ‘aia ‘oku ‘ikai te mou ‘iloa. 29 Ka ‘oku ou ‘ilo ia: he ‘oku ou meiate ia, pea na‘a ne fekau au.” 30 Pea na‘a nau holi ai ke puke ia ka na‘e ‘ikai ala ha taha kiate ia, he na‘e te‘eki hoko hono ‘aho. 31 Pea na‘e tui ‘ae tokolahi ‘oe kakai kiate ia, ‘onau pehē, “‘Oka ha‘u ‘ae Kalaisi, ‘e lahi hake ‘ae mana ‘e fai ‘e ia ‘i he ngaahi me‘a ni kuo fai ‘e he tangata ni?” 32 Pea na‘e fanongo ‘ae kau Fālesi ‘oku fefanafanahi ‘ae kakai kiate ia; pea fekau ‘e he kau Fālesi mo e kau taula‘eiki lahi ‘ae kau tangata fekau, ke nau puke ia. 33 Pea lea ai ‘a Sisu kiate kinautolu, “‘Oku toe si‘i

pe 'eku 'iate kimoutolu, peau 'alu kiate ia na'a lahi, pea ha'u 'ae kakai kotoa pē kiate ia; pea ne fekau au." **34** Te mou kumi au, pea 'ikai 'ilo'i nofo ia, 'o ako kiate kinautolu. **3** Pea ko e kau pea ko e potu te u 'i ai, 'e 'ikai te mou fa'a lava tangata tohi mo e Fālesi na'a nau 'omi kiate ia ki ai. **35** Pea fepehē'aki ai 'ae kakai Sisu, "E 'alu 'ae fefine na'e mo'ua 'i he tono tangata; 'onau ki fē ia, 'e 'ikai te tau fa'a 'ilo'i ia? Te ne 'alu ki tuku ia ki he ha'oha'onga, **4** Pea nau pehē kiate he ngaahi Senitaile kuo fakahē'i, pea ako ki he ia, "Akonaki, na'e mo'ua 'ae fefine ni lolotonga Senitaile?" **36** Ko e hā 'ae lea ko eni 'oku ne pehē 'ene tono tangata. **5** Pea ko eni, na'e fekau 'e ai, Te mou kumi au, pea 'ikai te mou 'ilo'i: pea Mōsese kiate kinautolu 'i he fono, ke tolongaki ko e potu te u 'i ai, 'e 'ikai te mou fa'a lava ki ia 'aki 'ae maka: ka ko e hā ho'o lea?" **6** Na'a ai?" **37** I he 'aho faka'osi, ko e ['aho] lahi 'oe nau lea pehē, ko 'enau 'ahi'ahi'i ia, koe'uhī ke kātoanga, na'e tu'u 'a Sisu 'o kalanga, 'o pehē, nau talakovi'i ia ia. Ka na'e tulolo hifo 'a Sisu, "Kapau 'oku fieinu ha tangata, ke ha'u ia kiate pea tohi 'aki hono tuhu ki he kelekele. **7** Pea au 'o inu. **38** Ko ia 'oku tui kiate au, 'o hangē ko 'i he'enau kei fehu'i pe kiate ia, na'e tu'u ki ia kuo fakahā 'i he tohi, "E tafe mei hono loto 'olunga ia, 'o ne pehē kiate kinautolu, "Ko ia ia 'ae ngaahi vai mo'ui." **39** (Ka ko 'ene lea ia ki 'iate kimoutolu 'oku ta'eangahala, ke li 'e ia 'ae he Laumālie, 'aia 'e ma'u 'ekinautolu 'oku tui fuofua maka ki ai.) **8** Pea toe tulolo ia, 'o tohi ki kiate ia: he na'e te'eki ai [foaki] 'ae Laumālie he kelekele. **9** Pea ko kinautolu na'e fanongo ai, Mā'oni'oni; koe'uhī na'e te'eki ai hakeaki'i 'a 'i he valokia 'akinautolu 'e honau 'atamai, na'a Sisu.) **40** Pea 'i he fanongo 'ae kakai tokolahī ki nau taki taha 'alu kitu'a, 'o fuofua fai mei he ki he lea ni, na'a nau pehē, "Ko e mo'oni ko eni mu'a 'o a'u ki he ki mui: pea toe tokotaha 'a 'ae Palōfita." **41** Pea pehē 'e he ni'ihi, "Ko eni Sisu, kae tu'u 'ae fefine 'i loto. **10** Pea kuo tu'u 'ae Kalaisi." Ka na'e lea 'ae ni'ihi, "E ha'u 'ae hake 'a Sisu, 'o 'ikai mamata ki ha taha ka ko e Kalaisi mei Kāleli?" **42** 'Ikai 'oku tala 'i he tohi, 'E fefine pe, pea pehē 'e ia ki ai, "Fefine, ko e fē ha'u 'ae Kalaisi 'i he hako 'o Tevita, pea mei he 'akinautolu na'a nau faka'ilo'i koe?" 'Oku 'ikai kolo ko Petelihema, na'e 'i ai 'a Tevita?" **43** Pea fakahalaia koe 'e ha taha? **11** Pea pehē 'e ia, na'e fakakikihi 'ae kakai ko e me'a 'iate ia. **44** "Eiki, 'oku 'ikai ha taha. Pea talaange 'e Sisu Pea na'e loto 'a honau ni'ihi ke puke ia; ka na'e kiate ia, "Pea 'oku 'ikai te u fakahalaia koe: 'alu 'ikai ala ha taha kiate ia. **45** Pea ha'u ai 'ae kau pea 'oua 'e toe fai angahala." **12** Pea toe lea tangata fekau ki he kau taula'eiki lahi mo e kau ai 'a Sisu kiate kinautolu, 'o pehē, "Ko au ko Fālesi; pea nau pehē kiate kinautolu, "Ko e hā e maama 'o māmanī: ko ia 'oku muimui 'iate 'oku 'ikai ai te mou 'omi ia?" **46** Pea talaange 'e au, 'e 'ikai 'alu ia 'i he po'uli, ka 'e 'iate ia 'ae he kau tangata fekau, "'Oku te'eki 'aupito ha maama 'oe mo'ui." **13** Ko ia na'e pehē ai 'ae tangata 'e lea 'o hangē ko e tangata ni." **47** Pea kau Fālesi kiate ia, "'Oku ke fakamo'oni kiate toki pehē 'e he kau Fālesi kiate kinautolu, "Kuo koe; 'oku 'ikai mo'oni ho'o fakamo'oni. **14** Pea kākaa'i mo kimoutolu foki? **48** He kuo tui kiate leaange 'a Sisu, 'o pehē kiate kinautolu, "'Oku ia ha ni'ihi 'i he kau pule pe 'i he kau Fālesi? **49** ou fakamo'oni kiate au, ka 'oku mo'oni 'eku Ka kuo mala'ia 'ae kakai ni 'oku ta'e 'ilo ki he fakamo'oni: he 'oku ou 'ilo 'aia 'oku ou ha'u mei fono." **50** Pea lea 'a Nikotimasi kiate kinautolu, ai, mo ia 'oku ou 'alu ki ai; ka 'oku 'ikai te mou (ko ia ia na'e ha'u kia [Sisu] 'i he po'uli,) he ko 'ilo 'aia 'oku ou ha'u mei ai, pe ko ia 'oku ou honau tokotaha ia, **51** "'Oku tukuaki'i ha tangata 'alu ki ai. **15** 'Oku mou fakamaau fakakakano 'e hotau fono 'i he te'eki fanongo ki ai, pea 'ilo pē; 'oku 'ikai te u fakamaau ha tokotaha. **16** 'aia 'oku ne fai?" **52** Pea na'a nau leaange, 'o Pea kapau te u fakamaau, 'oku mo'oni 'eku pehē kiate ia, "He ko e Kāleli foki 'a koe? Kumi, fakamaau he 'oku 'ikai teu tokotaha pe, ka ko pea vakai: he 'oku 'ikai ha palōfita 'e tupu mei au mo e Tamai na'a ne fekau au. **17** Pea kuo Kāleli." **53** Pea na'e taki taha 'alu ki hono fale. tohi foki 'i ho'omou fono, ko e fakamo'oni 'ae tangata 'e toko ua 'oku mo'oni. **18** Ko e tokotaha au 'oku ou fakamo'oni au, pea ko e Tamai na'a

8 Ka na'e 'alu 'a Sisu ki he mo'unga 'oe 'Olive.

2 Pea toe ha'u hengihengi ia ki he falelotu

ne fekau au ‘oku ne fakamo‘oni kiate au.’ 19 ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ko e mo‘oni, ko e Pea na‘a nau pehē kiate ia, “Ko e fē ho‘o Tamai? mo‘oni, ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, Ko ia Pea talaange ‘e Sisu, ‘Oku ‘ikai te mou ‘ilo au, ‘oku fai angahala, ko e pōpula ia ki he angahala. pe ko ‘eku Tamai: ka ne mou ‘ilo au, pehē, kuo 35 Pea ‘oku ‘ikai nofoma‘uaipē ‘i he fale ‘ae mou ‘ilo mo ‘eku Tamai foki. 20 Na‘e lea ‘aki pōpula: [ka] ‘oku nofoma‘uaipē ‘ae ‘Alo. (aiōn g165) ‘e Sisu ‘ae ngaahi lea ni ‘i he tukunga koloa, ‘i 36 Ko ia kapau ‘e fakatau‘atāina‘i ‘akimoutolu he‘ene akonaki ‘i he falelotu lahi: pea na‘e ‘ikai ‘e he ‘Alo, te mou tau‘atāina mo‘oni. 37 ‘Oku puke ia ‘e ha taha; he na‘e te‘eki hokosia hono ou ‘ilo ko e hako ‘o ‘Epalahame ‘akimoutolu; ka ‘aho. 21 Pea toe tala ‘e Sisu kiate kinautolu, ‘oku mou kumi ke tāmate i au, koe‘uhī ‘oku ‘ikai “‘Oku ou ‘alu, pea te mou kumi kiate au, ka te ‘i homou loto ‘a ‘eku akonaki. 38 ‘Oku ou lea mou mate ‘i ho‘omou angahala: ko e potu ‘oku ‘aki ‘aia kuo u ‘ilo‘i ‘i he‘eku Tamai: pea ‘oku ou ‘alu ki ai, ‘e ‘ikai te mou hokosia.” 22 Pea mou fai ‘aia kuo mou ‘ilo‘i ‘i ho‘omou tamai.” 39 pehē ai ‘ae kakai Siu, “E tāmate‘i ‘e ia ia? He Na‘a nau leaange, ‘o pehē kiate ia, “Ko ‘emau ‘oku ne pehē, ‘Ko e potu ‘oku ou ‘alu ki ai, ‘e tamai ‘a ‘Epalahame.” Pea talaange ‘e Sisu kiate ‘ikai te mou hokosia.” 23 Pea tala ‘e ia kiate kinautolu, “Ka ne ko e fānau ‘a ‘Epalahame kinautolu, “‘Oku mei lalo ‘akimoutolu; ‘oku mei ‘akimoutolu, pehē, te mou fai ‘ae ngaahi ngāue ‘olunga au: ‘oku ‘o māmāni ‘akimoutolu; ‘oku ‘a ‘Epalahame. 40 Ka ko eni ‘oku mou kumi ke ‘ikai ‘o māmāni au. 24 Ko ia na‘aku lea ai kiate tāmate‘i au, ko e tangata kuo tala ‘ae mo‘oni kimoutolu, te mou mate ‘i ho‘omou angahala: kiate kinoutolu, ‘aia kuo u fanongo ‘i he ‘Otua: he kapau ‘oku ‘ikai te mou tui ‘ko au ia,’ te mou na‘e ‘ikai fai pehē ‘e ‘Epalahame. 41 ‘Oku mou mate pe ‘i ho‘omou angahala.” 25 Pea na‘a nau fai ‘ae ngāue ‘a ho‘omou tamai.” Pea na‘a nau lea ai kiate ia, “Ko hai koe?” Pea pehēange ‘e pehē ai kiate ia, “‘Oku ‘ikai te mau tupu ‘i he Sisu kiate kinautolu, “Aia pe na‘aku tala ‘i mu‘a fe‘auaki; ‘oku taha pe ‘emau Tamai, ko e ‘Otua.” kiate kinoutolu.” 26 ‘Oku lahi ‘ae me‘a ke u tala 42 Pea talaange ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ka ne mo valoki‘i ‘iate kinoutolu: ka ko ia na‘a ne ko ho‘omou Tamai ‘ae ‘Otua, te mou ‘ofa kiate fekau au ‘oku mo‘oni ia; pea ‘oku ou fakahā ki au: he na‘aku tupu ai ‘o ha‘u mei he ‘Otua; pea māmāni ‘ae ngaahi me‘a ko ia kuo u fanongo na‘e ‘ikai te u ha‘u ‘iate au pe, ka na‘a ne fekau ‘iate ia. 27 Na‘e ‘ikai te nau ‘ilo ko ‘ene lea kiate au. 43 Ko e hā ‘oku ‘ikai ai te mou ‘ilo ‘eku lea? kinautolu ki he Tamai. 28 Pea pehē ai ‘e Sisu Ka koe‘uhī ‘oku ‘ikai te mou fie fai ki he‘eku kiate kinautolu, “Hili ho‘omou hiki ki ‘olunga akonaki. 44 ‘Oku mou ‘i [ho‘omou] tamai ko e ‘ae Foha ‘oe tangata, pea te mou toki ‘ilo ‘ko tēvolo, pea ko e holi ‘a ho‘omou tamai te mou au ia,’ pea mo ‘eku ta‘efai-ha-me‘a ‘iate au pe; fai. Ko e fakapō ia talu mei he kamata‘anga, pea kae hangē hono ako‘i au ‘e he‘eku Tamai, [‘oku na‘e ‘ikai nofoma‘u ‘i he mo‘oni koe‘uhī ‘oku pehē] ‘eku lea ki he ngaahi me‘a ni. 29 Pea ko ia ‘ikai ha mo‘oni ‘iate ia. ‘Oka lea ‘aki ‘e ia ‘ae loi, na‘a ne fekau au ‘oku ‘iate au: ‘oku ‘ikai si‘aki ‘oku ne lea ‘aki ‘ene me‘a ‘a‘ana: he ko e loi ia, au ke tokotaha pe ‘e he Tamai; he ‘oku ou fai mo e tamai ‘o ia. 45 Pea ko e me‘a ‘i he‘eku tala ma‘uaipē ‘ae ngaahi me‘a ‘oku lelei ai ia.” 30 Pea ‘ae mo‘oni [kiate kinoutolu], ‘oku ‘ikai ai te ‘i he‘ene lea‘aki ‘ae ngaahi lea ni, na‘e tui ‘ae mou tui kiate au. 46 Ko hai ‘iate kinoutolu ‘oku tokolahi kiate ia. 31 Pea pehē ai ‘e Sisu ki he kau ne faka‘ilo ha‘aku angahala? Pea kapau ‘oku ou Siu na‘e tui kiate ia, “Kapau te mou nofoma‘u lea ‘aki ‘ae mo‘oni ko e hā ‘oku ‘ikai ai te mou tui ‘i he‘eku lea, pea ko ‘eku kau ākonga mo‘oni kiate au? 47 Ko ia ‘oku ‘i he ‘Otua, ‘oku fanongo ‘akimoutolu; 32 Pea te mou ‘ilo ‘ae mo‘oni, pea ia ki he ngaahi folofola ‘ae ‘Otua: pea pehē, ‘oku ‘e fakatau‘atāina‘i ‘akimoutolu ‘e he mo‘oni.” ‘ikai te mou fanongo, koe‘uhī ‘oku ‘ikai ‘i he 33 Pea pehē ‘e he ni‘ihī kiate ia, “Ko e hako ‘o ‘Otua ‘akimoutolu.” 48 Pea leaange ‘ae kakai Siu, ‘Epalahame ‘akimautolu, pea na‘e ‘ikai te mau [‘onau] pehē kiate ia, “‘ikai ‘oku mo‘oni ‘emau pōpula ki ha taha: pea ‘oku fēfee‘i ‘a ho‘o lau, “E pehē, Ko e Samēlia koe, pea ‘oku ‘iate koe ha fakatau‘atāina‘i ‘akimoutolu?” 34 Pea talaange tēvolo?” 49 Pea talaange ‘e Sisu, “‘Oku ‘ikai ha

tēvolo 'iate au; ka 'oku ou faka'apa'apa ki he'eku ne ngaohi 'aki 'ae 'a'anu 'ae 'umea, 'o ne pani Tamai, pea 'oku mou fakalielia'i au. 50 Pea 'oku 'aki 'ae 'umea 'ae mata 'oe tangata kui, 7 'O ne 'ikai teu kumi 'ae ongoongolelei 'o 'oku: 'oku pehē kiate ia, "Alu, 'o kaukau 'i he ano vai ko ai ha tokotaha 'oku ne kumi'i mo fakamaau'i. Seiloami," ('a ia ko hono 'uhinga, "Ko e fekau.") 51 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala kiate kimoutolu, Kapau 'e fai 'e ha tangata ki he'eku lea, 'e 'ikai 'aupito mamata ia ki he mate." (aiōn g165) 52 Pea lea ai 'ae kakai Siu kiate ia, "Ta 'oku mau 'ilo 'eni 'oku 'iate koe ha tēvolo. Kuo mate 'a 'Epalahame, mo e kau palōfita; ka 'oku ke pehē, Kapau 'e fai 'e ha tangata ki he'eku lea, 'e 'ikai 'aupito te ne kamata 'ae mate. (aiōn g165) 53 'Oku ke lahi koe ki he'emau tamai ko 'o pehē, "Ko e tangata 'oku ui ko Sisu na'a ne 'Epalahame, 'aia kuo mate? Pea, mate mo e ngaohi 'ae 'umea, 'o ne pani hoku mata, pea ne kau palōfita: 'oku ke pehē ko hai koe?" 54 Pea pehē kiate au, "Alu ki he ano vai ko Seiloami, talaange 'e Sisu, "Kapau te u fakaongolelei au, 'o kaukau." pea na'aku 'alu, 'o kaukau, pea u 'ā ko e me'a noa pē 'eku fakaongo: ko 'eku Tamai ai." 12 Pea nau pehē ai kiate ia, "Kofa'ā ia?" ko ia ia 'oku ne fakaongolelei'i au; 'aia 'oku mou Pea pehē 'e ia, "'Oku 'ikai te u 'iloa." 13 Na'a pehē ai, ko homou 'Otua ia: 55 Ka kuo 'ikai te nau 'omi ki he kau Fālesi 'aia na'e kui. 14 Pea mou 'ilo ia, ka 'oku ou 'ilo ia: pea kapau te u ko e 'aho Sāpate 'aia na'e ngaohi ai 'e Sisu 'ae pehē, 'Oku 'ikai te u 'iloa ia, te u loi au 'o hangē 'umea, 'o ne faka'ā hono mata. 15 Pea fehu'i ko kimoutolu: ka 'oku ou 'ilo ia, pe au tuitala foki 'ae kau Fālesi kiate ia, pe na'e fefē hono ki he'ene folofola. 56 Na'e mātū'aki fiefia 'a faka'ā. Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, 'Na'e 'ai 'e ho'omou tamai ko 'Epalahame ke mamata ki ia 'ae 'umea ki hoku mata, pea u kaukau, pea hoku 'aho: pea na'e mamata ia, pea fiefia. 57 'Oku ou 'ā." 16 Ko ia na'e pehē ai 'e he ni'ihi 'oe Pea lea 'ae kakai Siu kiate ia, "'Oku te'eki ai kau Fālesi, "'Oku 'ikai mei he 'Otua 'ae tangata nimangofulu ta'u ho motu'a, pea kuo ke mamata ni, koe'uhu 'oku 'ikai te ne tokanga ki he 'aho kia 'Epalahame?" 58 Pea talaange 'e Sisu kiate Sāpate." Pea pehē 'e he ni'ihi, "'E fa'a fai fefee'i kinautolu, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou 'ae ngaahi mana pehē 'e ha angahala? Pea na'a tala kiate kimoutolu, Ki mu'a 'ia 'Epalahame, nau fakakikihi ai." 17 Pea na'a nau toe fehu'i "'Oku ou 'i ai au.'" 59 Pea na'a nau to'o hake 'ae ki he tangata kui, "Ko e hā ho'o lau kiate ia, ngaahi maka, ke nau lisingi 'aki ia; ka na'e fufū 'i he'ene faka'ā ho mata?" Pea pehē 'e ia, "Ko 'e Sisu ia, pea 'alu ia 'i honau lotolotonga mei e palōfita ia." 18 Ka na'e 'ikai tui 'ae kakai Siu na'e kui ia, pea kuo 'ā, kae'oua ke nau ui 'ae mātū'a 'o ia kuo faka'ā. 19 Pea nau fehu'i kiate kinaua, 'o pehē, "Ko ho'omo tama eni, 'oku mo lau na'e fanau'i kui? Pea 'oku 'a fefē eni?" 20 Pea leaange 'ene mātū'a kiate kinautolu, 'o pehē, "'Oku ma 'ilo ko 'ema tama eni, pea na'e fanau'i 'oku kui: 21 Ka ko e me'a ko ia 'oku 'ā ai ni ia, 'oku 'ikai te ma 'ilo; pea 'oku 'ikai te ma 'ilo pe ko hai kuo faka'ā hono mata; ka 'oku lahi ia: fehu'i ki ai: ke lea ia kiate ia." 22 Na'e pehē 'ae lea 'a 'ene mātū'a, he na'a na manavahē ki he kakai Siu: he kuo alea pau 'ae kakai Siu, kapau 'e ai ha tokotaha te ne fakahā ko e Kalaisi ia, 'e kapusi ia mei he falelotu. 23 Ko ia na'e pehē ai

9 Pea 'i he 'alu ange 'a [Sisu], ne mamata ia ki ha tangata na'e fanau'i ko e kui. 2 Pea fehu'i 'ene kau ākonga kiate ia, 'o pehē, "Lāpai, ko hai na'e fai angahala, 'ae tangata ni, pe ko 'ene mātū'a, na'e fanau'i kui ai ia?" 3 Pea talaange 'e Sisu, "Na'e 'ikai fai angahala 'ae tangata ni, pe ko 'ene mātū'a: ka ko e me'a ke fakahā 'iate ia 'ae ngaahi ngāue 'ae 'Otua. 4 'Oku totonu ke u fai 'ae ngaahi ngāue 'o ia na'a ne fekau au, lolotonga 'ene kei 'aho: 'oku ha'u 'ae pō, 'oku 'ikai fa'a ngāue ai ha tokotaha." 5 'I he'eku kei 'i māmanī ko e maama au 'o māmanī. 6 Hili 'ene lea pehē, na'e 'a'anu ia ki he kelekele, 'o

‘e he‘ene mātū‘a, “‘Oku lahi ia; fehu‘i ki ai.” 24 ko eni ‘oku mou pehē, ‘Oku mau ‘ā ko ia ‘oku Pea na‘a nau toe ui ‘ae tangata na‘e kui, ‘onau ma‘u pe ho‘omou angahala.”

pehē kiate ia, “Tuku ki he ‘Otua ‘ae fakamālō:

‘oku mau ‘ilo ko e angahala ‘ae tangata ni.” 25

Pea leaange ‘e ia, ‘o pehē, “Ko ha angahala ia

pe ‘ikai, ‘oku ‘ikai te u ‘ilo: ko e me‘a ‘e taha

‘oku ou ‘ilo, na‘aku kui, ka ko eni ‘oku ou ‘ā.” 26

Pea toe fehu‘i ai ‘akinautolu kiate ia, “Ko e hā

na‘a ne fai kiate koe? Na‘e fefee‘i ‘ene faka‘ā

ho mata?” 27 Pea leaange ia kiate kinautolu,

“Kuo ‘osi ‘eku tala kiate kimoutolu, pea ‘oku

‘ikai te mou ongo‘i: ko e hā ‘oku mou toe fie

fanongo ai? Te mou ului ko ‘ene kau ākonga

foki?” 28 Pea nau taukaea ia, ‘o pehē, “Ko ‘ene

ākonga ‘a koe; ka ko e kau ākonga ‘a Mōsese

‘akinautolu. 29 ‘Oku mau ‘ilo na‘e folofola ‘ae

‘Otua kia Mōsese: ka ko e tangata ni, ‘oku ‘ikai

te mau ‘ilo pe ‘oku mei fē ia.” 30 Pea leaange ‘ae

tangata, ‘o pehē kiate kinautolu, “Ta ko e me‘a

fakamanavahē eni, koe‘uhi ‘oku ‘ikai te mou ‘ilo

pe ‘oku ha‘u ia mei fē, ka kuo ne faka‘ā hoku

mata. 31 ‘Oku tau ‘ilo ‘oku ‘ikai ongo‘i ‘e he ‘Otua

‘ae kau angahala: ka ‘oka lotu ha tangata ki he

‘Otua, pea fai hono finangalo, ‘oku ne ongo‘i

ia. 32 Talu mei he kamata‘anga ‘o māmani ‘oku

te eki fanongo na‘e ai ha tangata kuo faka‘ā ‘ae

mata ‘o ha tokotaha kuo fanau‘i kui. (aiōn g165) 33

Ka ne ‘ikai ‘i he ‘Otua ‘ae tangata ni, ‘e ‘ikai fa‘a

fai ‘e ia ha me‘a.” 34 Pea leaange ‘akinautolu, ‘o

pehē kiate ia, “Na‘a ke tupu tofu pe ‘i he ngaahi

angahala, pea ‘oku ke ako‘i ‘akinautolu?” Pea

na‘a nau kapusi ia kitu‘a. 35 Pea ongo‘i ‘e Sisu

kuo nau kapusi ia kitu‘a: pea ne toki ‘ilo ia,

‘o ne pehē kiate ia, “‘Oku ke tui ki he ‘Alo ‘oe

‘Otua?” 36 Pea leaange ia, ‘o pehē, “Eiki, ko

hai ia, koe‘uhi ke u tui kiate ia?” 37 Pea tala

‘e Sisu kiate ia, “Kuo ke mamata kiate ia, pea

ko ia ia ‘oku talanoa kiate koe.” 38 Pea pehē

‘e ia, “Eiki, ‘oku ou tui. Pea na‘a ne hū kiate

ia. 39 Pea lea ‘a Sisu, “Ko e me‘a ‘i he fakamaau

kuo u ha‘u ki māmani, koe‘uhi ko kinautolu

‘oku ‘ikai mamata ke nau mamata; pea ke kui

‘akinautolu ‘oku mamata.” 40 Pea fanongo ki he

ngaahi lea ni ‘ae ni‘ihi ‘oe Fālesi na‘e ‘iate ia,

‘onau pehē ki ai, “‘Oku kui ‘akinautolu foki?”

41 Pea pehē ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ka ne kui

‘akimoutolu, pehē, ‘e ‘ikai ha‘amou angahala ka

10 “Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala atu

kiate kimoutolu, Ko ia ‘oku ‘ikai hū ‘i he

matapā ki he loto‘ā sipi, ka ‘oku kaka hake ‘i he

hala kehe, ko e kaiha‘a ia mo e fakamālohi. 2

Ka ko ia ‘oku hū ‘i he matapā, ko e tauhi ia ‘oe

fanga sipi. 3 ‘Oku to‘o kiate ia ‘e he le‘o; pea

fanongo ki hono le‘o ‘ae fanga sipi pea ‘oku ne

ui ‘ae sipi ‘a‘ana ‘i [honau hingoa] ‘o ne tataki

atu ‘akinautolu. 4 Pea ka tuku atu ‘e ia ‘ene sipi

‘a‘ana ‘oku ‘alu mu‘omu‘a ia ‘iate kinautolu, pea

muimui ‘ae sipi ‘iate ia: he ‘oku nau ‘ilo hono

le‘o.” 5 Pea ‘e ‘ikai te nau muimui ‘i ha fo‘ou, ka

te nau hola meiate ia: he ‘oku ‘ikai te nau ‘ilo ‘ae

le‘o ‘oe fo‘ou. 6 Na‘e lea ‘aki ‘e Sisu ‘ae fakatātā

ni kiate kinautolu: ka na‘e ‘ikai te nau ‘ilo hono

‘uhinga ‘o ‘ene lea kiate kinautolu. 7 Pea toe

tala ai ‘e Sisu kiate kinautolu, Ko e mo‘oni, ko e

mo‘oni, ‘oku ou tala kiate kimoutolu, Ko au ko e

matapā ki he fanga sipi. 8 Ko kinautolu kotoa

pē na‘e mu‘omu‘a ‘iate au, ko e kau kaiha‘a mo

e fakamālohi: ka na‘e ‘ikai fanongo ‘ae fanga

sipi kiate kinautolu. 9 Ko au pe ko e matapā:

pea ko ia ‘e hū ange ‘iate au, ‘e mo‘ui ia, pea ‘e

fe‘alu‘aki ai pe ia, ‘o ma‘u ‘ae me‘akai. 10 ‘Oku

‘ikai ha‘u ‘ae kaiha‘a, ka ke kaiha‘asi, pea ke

tāmate‘i, pea ke faka‘auha: kuo u ha‘u au ke

nau ma‘u ‘ae mo‘ui, pea ke nau ma‘u ia ‘o lahi

‘aupito. 11 “Ko au ko e tauhi lelei: ‘oku foaki ‘e

he tauhi lelei ‘a ‘ene mo‘ui koe‘uhi ko e fanga

sipi. 12 Ka ko ia ‘oku unga ki he ngāue, ka ‘oku

‘ikai ko e tauhi, ‘aia ‘oku ‘ikai ‘a‘ana ‘ae fanga

sipi, ‘oku mamata ia ‘oku ha‘u ‘ae ulofi, pea

si‘aki ‘ae fanga sipi, kae hola: pea mo‘ua ia ‘e he

ulofi, ‘o fakahē‘i ‘ae fanga sipi. 13 ‘Oku hola ‘ae

unga ngāue, koe‘uhi ko e unga ngāue [pe] ia,

pea ‘oku ‘ikai ‘ofa ia ki he fanga sipi. 14 Ko au ko

e tauhi lelei; pea hangē ‘oku ‘ilo au ‘e he Tamai,

peau ‘ilo foki ‘ae Tamai, 15 [‘Oku pehē] ‘a ‘eku

‘ilo ‘aia ‘oku ‘a‘aku, mo e ‘ilo au ‘ekinautolu: pea

‘oku ou tuku hifo ‘eku mo‘ui koe‘uhi ko e fanga

sipi. 16 Pea ‘oku ai mo ‘eku fanga sipi kehe, ‘oku

‘ikai ‘i he loto‘ā ko eni: te u ‘omi ‘akinautolu

foki, pea te nau fanongo ki hoku le‘o; pea ‘e ai

‘ae loto‘ā pe taha, mo e tauhi pe taha.” 17 Ko ia

‘oku ‘ofa ai ‘a ‘eku Tamai kiate au, ko e me‘a

‘i he’eku tuku hifo ‘eku mo’ui, kau toe to’o ia. folofola ki ai ‘ae ‘Otua, pea ‘e ‘ikai fa’a li’aki ‘ae
18 ‘Oku ‘ikai ke to’o ia ‘e ha taha ‘iate au, ka tohi; 36 ‘Oku mou pehē kiate ia kuo fakatapui ‘e
‘oku ou tuku hifo ia ‘eau pe. ‘Oku ou mafai ke he Tamai, ‘o fekau ki māmani, ‘Oku ke fie ‘Otua;
tuku hifo ia, pea ‘oku ou mafai ke toe to’o ia. koe’uhi na’aku pehē, Ko e ‘Alo au ‘oe ‘Otua? 37
Ko e fekau ni kuo u ma’u mei he’eku Tamai.” Kapau ‘oku ‘ikai te u fai ‘ae ngāue ‘o ‘eku Tamai,
19 Pea na’e toe fakakikihi ‘ae kakai Siu, ko e ‘oua te mou tui kiate au. 38 Ka ‘i he’eku fai ia,
me’a ‘i he ngaahi lea ni. 20 Pea pehē ‘e honau kapau ‘oku ‘ikai te mou tui kiate au, tui ki he
tokolahi, “‘Oku ‘iate ia ha tēvolo, pea ‘oku faha; ngāue: koe’uhi ke mou ‘ilo, mo tui, ‘oku ‘iate au
ko e hā ‘oku mou fanongo ai kiate ia?” 21 Pea ‘ae Tamai, mo au ‘iate ia.” 39 Ko ia na’a nau toe
pehē ‘e he ni’ihi, “‘Oku ‘ikai ko e lea eni ‘a ha fie puke ai ia: ka na’a ne fakahaofi ia mei honau
taha ‘oku ‘i ai ha tēvolo. ‘E mafai ‘e ha tēvolo nima, 40 ‘O toe ‘alu ki he potu ‘itu’a Sioatani,
ke faka’ā ‘ae mata ‘oe kui?” 22 Pea na’e fai ‘i ‘aia na’e tomu’a fai papitaiso ai ‘a Sione; pea
Selūsalema ‘ae kātoanga ‘oe fakafo’ou, pea ko e nofo ai ia. 41 Pea na’e ‘alu ‘ae tokolahi kiate ia,
fa’ahita’u momoko. 23 Pea na’e ‘eve’eva ‘a Sisu ‘onau pehē, “Na’e ‘ikai fai ‘e Sione ha mana:
‘i he falelotu lahi, ‘i he fale hala ‘o Solomone. 24 ka ko e me’a kotoa pē na’e lea ki ai ‘a Sione ki
Pea na’e ha’u ‘ae kakai Siu, ‘o kāpui ia, ‘onau he tangata ni, ‘oku mo’oni.” 42 Pea na’e tui ‘ae
pehē kiate ia, “E fēfē hono fuoloa mo ho’o tokolahi ‘i ai kiate ia.

ta’efaka’ilo kiate kimautolu? Kapau ko e Kalaisi
koe, tala totonu mai kiate kimautolu.” 25 Pea
leaange ‘a Sisu kiate kinautolu, “Na’aku tala
kiate kimoutolu, ka na’e ‘ikai te mou tui: ko
e ngaahi ngāue ‘oku ou fai ‘i he huafa ‘o ‘eku
Tamai, ‘oku fakamo’oni ‘i ai au.” 26 Ka ‘oku ‘ikai
te mou tui, koe’uhi ‘oku ‘ikai ‘i he’eku fanga
sipi ‘akimoutolu. 27 ‘Oku fanongo ‘eku fanga
sipi ki hoku le’o, ‘o hangē ko ‘eku tala kiate
kimoutolu: pea ‘oku ou ‘iloa ‘akinautolu, pea
‘oku nau muimui ‘iate au: 28 Pea ‘oku ou foaki
kiate kinautolu ‘ae mo’ui ta’engata; pea ‘e ‘ikai
‘aupito te nau ‘auha, pe ‘e ‘ikai ha taha te ne
hamusī ‘akinautolu mei hoku nima. (aiōn g165,
aiōnios g166) 29 Ko ‘eku Tamai, ‘aia na’a ne foaki
mai kiate au, ‘oku lahi taha pe ia; pea ‘oku ‘ikai
ha tokotaha ‘oku fa’a hamusī mei he nima ‘o
‘eku Tamai. 30 Ko au mo e Tamai ‘oku ma taha
pe. 31 Pea toe to’o hake ‘e he kakai Siu ‘ae maka,
ke nau tolongaki ‘aki ia. 32 Pea leaange ‘a Sisu
kiate kinautolu, “Kuo lahi ‘ae ngāue lelei kuo u
fakahā kiate kimoutolu mei he’eku Tamai; ko e
ngāue fē ia ‘oku mou tolongaki ‘i ai au? 33 Pea
talaange ‘e he kau Siu kiate ia, ‘o pehē, ‘Oku ‘ikai
ko ha ngāue lelei ‘oku mau tolongaki ‘i ai koe; ka
ko e fie ‘Otua pe; koe’uhi ko e tangata pe ‘a koe,
ka ‘oku ke fai ke ‘Otua.” 34 Pea talaange ‘e Sisu
kiate kinautolu, “Ikai kuo tohi ‘i ho’omou fono,
Ne u pehē, ‘Ko e ngaahi ‘otua ‘akimoutolu?”
35 Kapau ‘oku ui ko e ‘otua ‘akinautolu na’e

11 Pea na’e mahaki ‘a Lasalosi, ko e tangata
‘e tokotaha ‘i Pētani, ko e kolo ‘a Mele mo
hono tokoua ko Mā’ata. 2 (Ko e Mele [ko ia] ia
na’a ne tākai ‘ae ‘Eiki ‘aki ‘ae lolo, ‘o ne holoholo
hono va’e ‘aki hono lou’ulu, na’e mahaki hono
tuonga’ane ko Lasalosi.) 3 Ko ia na’e fekau ai ‘e
hono onto tuofefine kiate ia, ‘o pehē, “Eiki,
vakai, ko ia ‘oku ke ‘ofa ai ‘oku mahaki.” 4 Pea
kuo fanongo ‘a Sisu, pea ne pehē, “‘Oku ‘ikai ko
e mahaki eni ke mate ai, ka ke ongoongolelei ai
‘ae ‘Otua, pea ke ongoongolelei ai ‘ae ‘Alo ‘oe
‘Otua.” 5 Pea na’e ‘ofa ‘a Sisu kia Mā’ata, mo
hono tehina, mo Lasalosi. 6 Pea kuo fanongo ia
ki he’ene mahaki, na’a ne kei nofo ‘i he potu ko
ia ‘o ‘aho ua. 7 Hili ia, pea pehē ‘e ia ki he kau
ākonga, “Ke tau toe ‘alu ki Siutea.” 8 Pea tala ‘e
he kau ākonga kiate ia, “Lāpāi, na’e toki kumi
‘e he kau Siu ke tolongaki koe ‘aki ‘ae maka;
pea ‘oku ke toe ‘alu ki ai?” 9 Pea pehē ‘e
Sisu, “Ikai ‘oku hongofulu ma ua ‘ae feitu’ula’ā
‘i he ‘aho? Kapau ‘oku ‘eve’eva ha tangata ‘i he
‘aho, ‘oku ‘ikai tūkia ia, koe’uhi ‘oku mamata ia
ki he maama ‘oe māmani. 10 Pea kapau ‘oku
‘eve’eva ha tangata ‘i he po’uli, ‘oku tūkia ia,
koe’uhi ‘oku ‘ikai ha maama ‘i ai.” 11 Na’e hili
‘ene lea ni, pea toki pehē ‘e ia kiate kinautolu,
“Ko hotau kāinga ko Lasalosi ‘oku mohe; ka
‘oku ou ‘alu, koe’uhi ke u fafangu ia mei he
mohe.” 12 Pea pehē ai ‘e he’ene kau ākonga,
“Eiki, kapau ‘oku mohe, ‘e lelei ai ia.” 13 Na’e

lea 'a Sisu ki he'ene mate ka na'a nau mahalo ne pehē, "Kuo mou tuku 'i fē ia? Pea nau tala ko 'ene lea ki he mālōlō 'i he mohe. **14** Pea tok i kiate ia, 'Eiki, ha'u 'o mamata.' **35** Pea tangi 'a tala fakatotonu 'e Sisu kiate kinautolu, "Kuo Sisu. **36** Pea lea ai 'ae kau Siu, "Vakai ki hono mate 'a Lasalosi. **15** Pea 'oku ou fiefia 'i he 'ikai lahi 'o 'ene 'ofa kiate ia." **37** Pea lea 'a honau te u 'i ai, koe'ahi ko kimoutolu, koe'ahi ke mou ni'ihī, "'Ikai 'e mafai 'e he tangata ni, 'oku ne tui; ka tau ō kiate ia." **16** Pea lea ai 'a Tōmasi, fakaā 'ae mata 'oe kui, ke ta'ofi ke 'oua na'a 'oku ui ko Titimasi, ki he'ene kaungā ākonga, mate 'ae tangata ni?" **38** Pea ko ia na'e to'eto'e "Ke tau ō foki, ka tau mate mo ia." **17** Pea kuo 'a Sisu 'i hono loto, pea 'alu atu ki he tanu'anga. 'alu atu 'a Sisu, pea ne 'ilo kuo 'aho fā hono Ko e 'ana ia pea na'e tāpuni 'aki ia 'ae maka. tuku ia ki he fa'itoka. **18** Pea na'e ofi 'a Pētani ki **39** Pea tala 'e Sisu, "Mou to'o 'ae maka." Pea Selūsalema, ko e maile 'e ua nai hono mama'o. lea kiate ia 'a Mā'ata, ko e tuofefine 'o ia kuo **19** Pea ha'u 'ae kau Siu tokolahia kia Mā'ata mo mate, 'Eiki, kuo namuhāhā: he ko hono 'aho fā Mele, ke fakafiemālie'i 'akinaua koe'ahi ko hona eni. **40** Pea lea 'a Sisu kiate ia, "'Ikai na'aku tala tuonga'ane. **20** Pea 'i he fanongo 'e Mā'ata 'oku kiate koe, kapau te ke tui, te ke mamata ki he ha'u 'a Sisu, na'a ne 'alu 'o fakafetaulaki kiate māfimafi 'oe 'Otua?" **41** Pea na'a nau to'o 'ae ia: ka na'e nofo pe 'a Mele 'i he fale. **21** Pea lea maka mei he potu na'e tuku ai 'ae mate. Pea ai 'a Mā'ata kia Sisu, 'Eiki, ka ne ke 'i henī, pehē, hanga hake 'ae fofonga 'o Sisu, 'o ne pehē, "'E ne 'ikai mate hoku tuonga'ane. **22** Ka 'oku ou Tamai, 'oku ou fakafeta 'i kuo ke ongo'i au. **42** 'ilo 'a eni, ko ia kotoa pē te ke kolea ki he 'Otua, Pea 'oku ou 'ilo 'oku ke ongo'i ma'u aipē au: ka 'e foaki 'e he 'Otua kiate koe." **23** Pea talaange 'e ko e me'a 'i he kakai 'oku tutu'u ni, [ko ia] kuo Sisu kiate ia, "'E toetu'u ho tuonga'ane." **24** Pea u lea [ai], koe'ahi ke nau tui na'a ke fekau au." tala 'e Mā'ata kiate ia, "'Oku ou 'ilo 'e toetu'u ia **43** Pea hili 'ene lea pehē, pea lea le'o lahi ia, 'i he toetu'u 'i he 'aho fakamui." **25** Pea talaange "Lasalosi, tu'u mai." **44** Pea na'e tu'u mai 'aia 'e Sisu kiate ia, "Ko au ko e toetu'u, mo e mo'ui: na'e mate, kuo ha'ihā'i hono nima mo e va'e ko ia 'oku tui kiate au, ka ne mate ia, 'e mo'ui 'aki 'ae kofu tanu: pea kuo nono'o 'aki hono pe ia: **26** Pea ko ia 'oku mo'ui mo tui kiate au, 'e mata 'ae holoholo. Pea talaange 'e Sisu kiate 'ikai 'aupito mate ia. 'Oku ke tui ki ai?" (**aiōn g165**) kinautolu, "Vevete, 'o tukuange ia." **45** Pea ko **27** Pea ne pehē kiate ia, "'Io, 'Eiki: 'oku ou tui e tokolahia 'oe kau Siu na'e ha'u kia Mele, hili ko e Kalaisi 'a koe, ko e 'Alo 'oe 'Otua, 'aia na'e 'enau mamata ki he ngāue na'e fai 'e Sisu, na'a totonu ke ha'u ki māmani." **28** Pea hili 'ene lea nau tui kiate ia. **46** Ka na'e 'alu honau ni'ihī ki ko ia, na'e 'alu ia, 'o ne ui fakafufū hono tehina he kau Fālesi, 'o tala kiate kinautolu 'ae ngaahi ko Mele, 'o ne pehē, Kuo ha'u 'ae Akonaki, pea me'a kuo fai 'e Sisu. **47** Pea fakataha 'e he kau 'oku fehu'i kiate koe." **29** Pea 'i he'ene ongo'i ia, taula'eiki lahi mo e kau Fālesi 'ae kau fakamaau, na'a ne tu'u hake leva, 'o ha'u kiate ia. **30** Pea 'onau pehē, "Ko e hā 'oku tau fai? He 'oku fai 'e kuo te'eki hoko 'a Sisu ki he kolo, ka na'e 'i he he tangata ni 'ae ngaahi mana lahi. **48** Kapau te potu ko ia na'e fakafetaulaki ai 'a Mā'ata kiate tau tuku noa ai pe ia, 'e tui kotoa pē kiate ia: ia. **31** Pea ko e kau Siu na'e 'iate ia 'i he fale, pea 'e ha'u 'ae kakai Loma, 'o faka'auha hotau 'onau fakafiemālie'i ia, 'i he'enau vakai 'oku tu'u potu mo hotau pule'anga." **49** Pea ko honau fakavave 'a Mele, 'o 'alu kitu'a, na'a nau muimui tokotaha, ko Kaiafasi, ko e taula'eiki lahi ia 'i he ai, 'onau pehē, 'Oku 'alu ia ki he fa'itoka ke tangi ta'u ko ia, na'e pehē 'e ia kiate kinautolu, "'Oku ai. **32** Pea kuo 'alu ange 'a Mele ki he potu 'oku 'ikai te mou 'ilo ha me'a, **50** Pea tokanga 'e lelei 'i ai 'a Sisu, 'o ne mamata ki ai, pea tōmape'i ia kiate kitautolu, ke mate ha tangata 'e tokotaha ki hono va'e, 'o ne pehē kiate ia, "'Eiki, ka ne ke ma'a'e kakai, kae'oua na'a 'auha 'ae pule'anga 'i henī, pehē, ne 'ikai mate hoku tuonga'ane." **51** Pea na'e 'ikai meiate ia 'ene lea ko **33** Pea 'i he mamata 'a Sisu kiate ia 'oku tangi, ia: ka ko e taula'eiki lahi ia 'i he ta'u ko ia, pea pea tangi foki mo e kakai Siu na'e ha'u mo ia, ne kikite 'e mate 'a Sisu ki he pule'anga ko ia; pea to'e ia 'i he laumālie, pea mamahi ia, **34** 'O **52** Pea 'oku 'ikai ki he pule'anga pe ko ia, ka

koe‘ahi ke ne tānaki ‘o fakataha ‘ae fānau ‘ae kakai tokolahi kuo ha‘u ki he kātoanga, ‘oku ‘Otua kuo fakahē‘i mama‘o. 53 Pea talu mei he ha‘u ‘a Sisu ki Selūsalema, 13 Na‘a nau to‘o ‘aho ko ia na‘a nau alea fakataha ke tāmate‘i ia. mai ‘ae ngaahi va‘a ponga, ‘onau ‘alu atu ke 54 Ko ia na‘e ‘ikai toe ‘alu fakahā ‘a Sisu ‘i he fakafetaulaki kiate ia, ‘onau kalanga, “Hosana: kakai Siu; ka na‘e mahu‘i ia mei ai ki he fonua ‘Oku monū‘ia ‘ae Tu‘i ‘o ‘Isileli, ‘oku hā‘ele mai ofi ki he toafa, ki he kolo na‘e ui ko ‘Efalemi, ‘i he huafa ‘o Sihova.” 14 Pea kuo ma‘u ‘e Sisu pea nofo ai mo ‘ene kau ākonga. 55 Pea kuo ‘ae ‘asi mui, na‘a ne heka ai; ‘o hangē ko ia kuo ofi ‘a e [kātoanga ‘oe] Lakaatu ‘ae kakai Siu: tohi, 15 “E ta‘ahine ‘o Saione, ‘oua ‘e manavahē: na‘e ‘alu hake ‘ae tokolahi mei he tuku‘uta ki vakai, ‘oku ha‘u ho Tu‘i, ‘oku heka ki he ‘uhiki‘i Selūsalema, ‘i he te‘eki hoko ‘ae kātoanga ke ‘asi.” 16 Ko e ngaahi me‘a ni, na‘e ‘ikai tomu‘a fakama‘a ‘akinautolu. 56 Pea na‘a nau kumi ‘a ‘ilo ‘e he‘ene kau ākonga; ka ‘i he hakeaki‘i ‘a Sisu, ‘onau fealēlea‘aki, ‘i he‘enau tutu‘u ‘i he Sisu, na‘a nau manatu ai kuo tohi ‘ae ngaahi falelotu lahi, “Ko e hā ho‘omou mahalo? E ‘ikai me‘a ni kiate ia, pea kuo nau fai ‘ae ngaahi me‘a te ne ha‘u ki he kātoanga?” 57 He kuo fekau ‘e ni kiate ia. 17 Pea na‘e fakamo‘oni ‘ae kakai ko he kau taula‘eiki lahi, mo e Fālesi, kapau kuo ia na‘e ‘iate ia ‘i he‘ene ui ‘a Lasalosi mei he ‘ilo ‘e ha tangata pe ‘oku ‘i fē ia, ke ne fakahā, tanu‘anga, ‘o ne fokotu‘u ia mei he mate. 18 ka nau puke ia.

12 Pea toe ono ‘ae ‘aho [pea fai] ‘ae [kātoanga

‘oe] Lakaatu, pea ha‘u ‘a Sisu ki Pētani, na‘e ‘i ai ‘a Lasalosi ‘aia na‘e fokotu‘u ‘e ia mei he mate. 2 Pea na‘a nau te u ai kiate ia ‘ae ‘ohomohe: pea tauhi ‘e Mā‘ata: ka ko e tokotaha ‘a Lasalosi ‘okinautolu na‘e nofo mo ia ‘i he keinanga‘anga. 3 Pea to‘o ‘e Mele ‘ae lolo ko e na‘ati mo‘oni, ko e lau taha [hono mamafa], ko e koloa lahi, ‘o ne tākai ‘aki ‘ae va‘e ‘o Sisu, ‘o holoholo ‘aki hono va‘e ‘a hono lou‘ulu: pea na‘e pito ‘ae pale ‘i he namu lelei ‘oe lolo. 4 Pea lea ai ‘ae tokotaha ‘o ‘ene ākonga, ko Siutasi ‘Isikaliote, ko e foha ‘o Saimone, ‘aia ‘e lavaki‘i ia, 5 “Ko e hā na‘e ‘ikai fakatau ai ‘ae lolo ni ‘aki ‘ae tenali ‘e tolungeau, pea foaki ki he masiva?” 6 Na‘a ne lea ‘aki eni, ka na‘e ‘ikai ko ‘ene tokanga ki he masiva; ka koe‘ahi ko e kaiha‘a ia, pea na‘e ‘iate ia ‘ae kato, ‘o ne fua ‘aia na‘e tuku ki ai. 7 Pea lea ai ‘a Sisu, “Tuku ai pe ia: kuo tauhi ‘e ia ‘ae me‘a ni ki he ‘aho ‘o hoku tanu. 8 He ‘oku ‘iate kimoutolu ma‘uaipē ‘ae masiva; ka ‘oku ‘ikai teu ‘iate kimoutolu ma‘uaipē au.” 9 Pea na‘e ‘ilo ‘e he tokolahi ‘oe kakai Siu ‘oku ‘i ai ia: pea na‘a nau ha‘u, ka na‘e ‘ikai koe‘ahi ko Sisu pe, ka koe‘ahi ke nau mamata kia Lasalosi foki, ‘aia na‘a ne fokotu‘u mei he mate. 10 Ka na‘e alea ‘ae kau taula‘eiki lahi, ke nau tāmate‘i ‘a Lasalosi foki; 11 Koe‘ahi ko e me‘a ‘iate ia na‘e mahu‘i ‘ae tokolahi ‘oe kau Siu, ‘o tui kia Sisu. 12 ‘I he ‘aho na‘a na feholoi, na‘e fanongo ‘ae

Ko ia na‘e fakafetaulaki ai ‘ae kakai kiate ia, he na‘a nau fanongo kuo ne fai ‘ae mana ni. 19 Pea ko ia na‘e alea ai ‘ae kau Fālesi ‘iate kinautolu, ‘ikai te mou vakai ‘oku ‘ikai ‘aupito te mou lava‘i ha me‘a? “Vakai, kuo muimui ‘ae kakai kotoa pē ‘iate ia.” 20 Pea na‘e ai ‘ae kau Kiliki ni‘ihi ‘iate kinautolu na‘e ‘alu hake ke hū ‘i he kātoanga. 21 Pea na‘a nau ha‘u kia Filipe, ‘aia na‘e ‘o Petesaita ‘i Kāleli, ‘onau kole kiate ia, ‘o pehē, ‘Eiki, ‘oku mau fie mamata kia Sisu. 22 Pea na‘e ‘alu ‘a Filipe ‘o tala kia ‘Anitelū: pea toe tala kia Sisu ‘e ‘Anitelū mo Filipe. 23 Pea leaange ‘a Sisu kiate kinautolu, ‘o pehē, “Kuo hokosia ‘ae ‘aho, ke fakaongoongolei ai ‘ae Foha ‘oe tangata. 24 Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, Kapau ‘oku ‘ikai mokulu ‘ae tengā‘i uite ki he kelekele pea mate, ‘oku nofo taha ai pe: ka ‘i he‘ene mate, ‘oku tupu mei ai ‘ae fua lahi. 25 Ko ia ‘oku ‘ofa ki he‘ene mo‘ui, ‘e mole ia ‘iate ia; pea ko ia ‘oku fehi‘a ki he‘ene mo‘ui ‘i he māmanī, te ne ma‘u ia ki he mo‘ui ta‘engata. (aiōnios g166) 26 Kapau ‘oku tauhi au ‘e ha tangata, tuku ke ne muimui ‘iate au; pea ko e potu teu ‘i ai, ‘e ‘i ai foki ‘a ‘eku tamai‘eiki: kapau ‘oku tauhi au ‘e ha tangata, ‘e fakaongoongolei ia ‘e he Tamai. 27 “Ko eni kuo mamahi hoku laumālie; pea ko e hā ‘eku lea? [Te u pehē], ‘E Tamai, fakamo‘ui au mei he ‘aho ni? Ka na‘aku ha‘u koe‘ahi [ke u hokosia] ‘ae ‘aho ni. 28 ‘E Tamai, fakaongoongolei ho huafa.” Pea na‘e hoko mai ‘ae le‘o ni mei he

langi, "Kuo u fakaongoongolelei ia, pea te u toe maama ki māmanī, koe'uhī ko ia 'e tui kiate au fakaongoongolelei ia." 29 Pea ko ia na'e pehē ai ke 'oua na'a nofo ia 'i he po'uli. 47 Pea kapau 'e he kakai na'e tutu'u [ai], mo ongo'i [ia], ko e 'oku fanongo ha tangata ki he'eku ngaahi lea, mana: pea pehē 'e he ni'ihi, "Ko e 'āngelo 'oku kae 'ikai tui, 'oku 'ikai te u fakamaau'i ia: he lea kiate ia." 30 Pea leaange 'a Sisu, 'o ne pehē, na'e 'ikai te u ha'u ke fakamaau'i 'a māmanī, ka "Na'e 'ikai ongo mai 'ae le'o ni koe'uhī ko au, ka ke fakamo'ui 'a māmanī. 48 Ko ia 'oku ne li'aki koe'uhī ko kimoutolu. 31 Ko eni 'ae fakamaau au 'o 'ikai ma'u 'eku ngaahi lea, 'oku ai ha taha 'oe māmanī 'e kapusi eni 'ae 'eiki 'oe māmanī 'oku fakamaau'i ia: ko e lea kuo u lea 'aki, ko ia kitua ā, 32 Pea kapau 'e hiki au ki 'olunga mei he te ne fakamaau'i ia 'i he 'aho fakamui. 49 He fonua, te u tohoaki 'ae kakai kotoa pē kiate au." 33 Ko 'ene lea pehē, ko e fakahā 'ae mate'anga ko ia 'e mate ai ia. 34 Pea leaange 'ae kakai kiate ia, "Kuo mau fanongo mei he fono 'oku nofo 'ae Kalaisi 'o ta'engata: pea 'oku fēfē ho'o lau, 'E hiki hake 'ae Foha 'oe tangata? 'E fēfē nai 'ae Foha ko ia 'oe tangata?" (aiōn g165) 35 Pea talaange 'e Sisu kiate kinautolu, "E toetoe si'i pe 'ene 'iate kimoutolu 'ae maama. 'Eve'eva lolotonga ho'omou ma'u 'ae maama telia na'a tō 'ae po'uli kiate kimoutolu: he ko ia 'oku 'eve'eva 'i he po'uli, 'oku 'ikai 'ilo 'e ia pe ko 'ene 'alu ki fē. 36 'I ho'omou kei ma'u 'ae maama, tui ki he maama, koe'uhī ke mou hoko ko e fānau 'ae maama." Na'e lea 'aki 'e Sisu 'ae ngaahi me'a ni, pea 'alu, 'o ne fufū ia 'iate kinautolu. 37 He kuo fai 'e ia 'ae ngaahi mana lahi 'i honau 'ao, ka na'e 'ikai te nau tui kiate ia: 38 Pea na'e fakamo'oni ai 'ae lea 'ae palōfita ko 'Isaia, 'aia na'e pehē, "Eiki, ko hai kuo tui ki he'emau fakaongoonga? Pea kuo fakahā kia hai 'ae nima 'o Sihova?" 39 Ko ia na'e 'ikai ai te nau fa'a tui, he na'e toe tala foki 'e 'Isaia, 40 "Kuo fakakui 'e ia honau mata, 'o fakafefeka honau loto; ke 'oua na'a nau vakai 'aki honau mata, pe 'ilo 'aki honau loto, pea liliu, peau fakamo'ui 'akinautolu." 41 Ko e ngaahi me'a ni na'e lea 'aki 'e 'Isaia, 'i he'ene mamata ki hono nāunau, pea ne lea kiate ia. 42 Pea na'e tui kiate ia 'ae tokolahi 'i he kau pule foki; ka ko e me'a 'i he kau Fālesi, na'e 'ikai te nau fakahā ia, telia na'a kapusi 'akinautolu mei he falelotu: 43 He na'e lahi 'enau manako ki he fakamālō 'ae tangata 'i he fakamālō 'ae 'Otua. 44 Pea kalanga 'a Sisu 'o pehē, "Ko ia 'oku tui kiate au, 'oku 'ikai tui kiate au [pe], ka kiate ia na'a ne fekau au. 45 Pea ko ia 'oku ne mamata kiate au, 'oku ne mamata kiate ia na'a ne fekau au. 46 Kuo u ha'u au ko ia

te ne fakamaau'i ia 'i he 'aho fakamui. 49 He na'e 'ikai te u lea 'iate au; ka ko e Tamai na'a ne fekau au, kuo ne pule'i au 'i he me'a te u fekau, mo ia te u lea 'aki. 50 Pea 'oku ou 'ilo ko 'ene fekau ko e mo'ui ta'engata: ko ia ko e me'a 'oku ou lea 'aki, 'oku ou lea 'aki 'o hangē ko e fekau 'ae Tamai kiate au." (aiōnios g166)

13 Pea 'i he te'eki [fai] 'ae [kātoanga] 'oe Lakaatu, na'e 'ilo 'e Sisu kuo hoko hono 'aho ke 'alu ai 'i he māmanī ki he Tamai, pea na'e 'ofa ia kiate kinautolu na'e 'a'ana 'oku 'i he māmanī, pea 'ofa pe ia ki ai 'o a'u ki he ngata'anga. 2 Pea lolotonga 'ae 'ohomohe, kuo tomu'a 'ai 'e he tēvolo ki he loto 'o Siutasi 'Isikaliote, ko e foha 'o Saimone, ke ne lavaki'i ia; 3 Pea kuo 'ilo 'e Sisu kuo tuku 'e he Tamai 'ae ngaahi me'a kotoa pē ki hono nima, pea na'e ha'u ia mei he 'Otua, pea 'oku 'alu ki he 'Otua; 4 Na'e tu'u hake ia mei he 'ohomohe, 'o tuku hono kofu; pea to'o 'ae holoholo, 'o nono'o ia. 5 Pea toki lilingi 'e ia 'ae vai ki he kumete, pea ne kamata fufulu 'ae va'e 'oe kau ākonga, pea holoholo 'aki 'ae holo na'e nono'o 'aki. 6 Pea ha'u ai ia kia Saimone Pita: pea pehē 'e [Pita] kiate ia, "Eiki, te ke fufulu hoku va'e?" 7 Pea leaange 'a Sisu, 'o pehē kiate ia, "Ko ia 'oku ou fai, 'oku 'ikai te ke 'ilo ni; ka te ke 'ilo 'amui." 8 Pea pehē 'e Pita kiate ia, "E 'ikai 'aupito te ke fufulu hoku va'e." Pea talaange 'e Sisu kiate ia, "Ka 'ikai te u fufulu koe, pea 'e 'ikai te ke kau mo au." (aiōn g165) 9 Pea pehē 'e Saimone Pita kiate ia, "Eiki, 'ikai ko hoku va'e pē, ka ko hoku nima mo hoku 'ulu." 10 Pea talaange 'e Sisu kiate ia, "Ko ia kuo kaukau, 'oku 'ikai 'aonga ke fufulu ka ko hono va'e [pē], he 'oku ma'a kotoa pē ia: pea 'oku ma'a 'akimoutolu, kae 'ikai kotoa pē." 11 He na'a ne 'ilo 'aia te ne lavaki ia; ko ia na'e pehē ai 'e ia, "Oku 'ikai te mou ma'a kotoa pē." 12 Pea hili 'ene kaukau honau va'e,

na'e 'ai hono ngaahi kofu, pea toe nofo hifo, pe, koe'ahi ke ne foaki ha me'a ki he masiva. 30 pea ne pehē kiate kinautolu, "Oku mou 'ilo 'aia Pea ma'u 'e ia 'ae peke, 'o 'alu leva kitua'ā: pea kuo u fai kiate kimoutolu?" 13 "Oku mou ui kuo po'uli. 31 Pea kuo 'alu ia kitua'ā, pea lea 'a au ko e Takimu'a mo e 'Eiki: pea ko ho'omou Sisu, "Ko eni kuo fakaongoongolelei 'ae Foha lea totolu ia; he ko au ia. 14 Pea kapau ko au, 'oe tangata, pea 'oku fakaongoongolelei 'ae ko e 'Eiki mo e Takimu'a, kuo u fufulu homou 'Otua 'iate ia. 32 Kapau 'oku fakaongoongolelei va'e; 'oku totolu ho'omou fetoutou fefufulu'aki 'ae 'Otua 'iate ia, 'e fakaongoongolelei ia 'e he homou va'e. 15 He kuo u tuku kiate kimoutolu 'Otua 'iate ia, pea te ne fakaongoongolelei leva 'ae fakatātā, koe'ahi ke mou fai 'o tatau mo ia ia. 33 'Ae fānau 'ofeina, 'oku toe si'i pē 'eku kuo u fai kiate kimoutolu. 16 Ko e mo'oni, ko e 'iate kimoutolu. Te mou kumi au: pea hangē mo'oni, 'oku ou tala kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai ko 'eku tala ki he kakai Siu, 'Ko e potu 'oku ou lahi 'ae tamai'o'eiki ki he'ene 'eiki; pea 'oku 'ikai 'alu ki ai, 'e 'ikai te mou fa'a hoko ki ai; 'oku lahi 'aia kuo fekau'i 'iate ia na'a ne fekau ia. 17 pehē ni 'eku lea kiate kimoutolu. 34 'Oku ou 'Oku mou monū'ia 'i ho'omou 'ilo 'ae ngaahi tuku 'ae fekau fo'ou kiate kimoutolu, Koe'ahi ke me'a ni, 'o kapau te mou fai ki ai. 18 "Oku 'ikai mou fe'ofa'aki kiate kimoutolu; pea hangē ko kau 'eku lea kiate kimoutolu kotoa pē: 'oku ou 'eku 'ofa kiate kimoutolu, ke mou fe'ofa'aki foki 'ilo 'aia kuo u fili: ka koe'ahi ke fakamo'oni 'ae kiate kimoutolu. 35 'I he me'a ni 'e 'ilo ai 'e he tohi, 'Ko ia 'oku kai mā mo au, kuo hiki hono kakai kotoa pē ko 'eku kau ākonga 'akimoutolu, va'e kiate au.' 19 Pea ko eni 'oku ou tala ia kiate 'o kapau te mou fe'ofa'aki kiate kimoutolu." kimoutolu 'i he te'eiki ai hoko, koe'ahi 'oka hoko 36 Pea lea 'a Saimone Pita kiate ia, "'Eiki, 'oku ia, ke mou tui 'ko au ia.' 20 Ko e mo'oni, ko e ke 'alu ki fe?" Pea talaange 'e Sisu ki ai, "'Ko ia mo'oni, 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, Ko ia 'oku ou 'alu ki ai, 'oku 'ikai te ke fa'a muimui ni 'oku ne ma'u 'aia 'oku ou fekau, 'oku ne ma'u 'iate au; ka te ke muimui 'iate au 'amui.'" 37 Pea au; pea ko ia 'oku ne ma'u au, 'oku ne ma'u fehu'i 'e Pita kiate ia, "'Eiki, ko e hā 'e 'ikai te 'aia na'a ne fekau'i au." 21 Pea hili 'ae lea ko u muimui ai ni kiate koe? Te u tuku hifo 'eku ia 'a Sisu, pea mamahī ia 'i hono laumālie, 'o mo'ui koe'ahi ko koe." 38 Pea pehēange 'e Sisu ne fakahā, 'o pehē, Ko e mo'oni, ko e mo'oni, kiate ia, "Te ke tuku koā hō'o mo'ui koe'ahi ko 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, "'E lavaki'i au au? Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala atu 'e homou tokotaha.'" 22 Pea fesiofaki 'ae kau kiate koe, 'E 'ikai 'u'ua 'ae moa, kae tu'o tolū ākonga kiate kinautolu, 'onau fifili pe ko 'ene ha'o fakafisi kiate au.

lea kia hai. 23 Pea na'e fa'aki ki he fatafata 'o Sisu 'ene ākonga 'e tokotaha, na'e 'ofa ai 'a Sisu. 24 Ko ia na'e kamokamo ai 'e Saimone Pita kiate ia, koe'ahi ke ne fehu'i pe ko hai ia kuo ne lea ki ai. 25 Pea [lea] falala 'e ia ki he fatafata 'o Sisu, 'o pehē kiate ia, "'Eiki, ko hai ia?" 26 Pea talaange 'e Sisu, "'Ko ia ia te u 'atu ki ai 'ae konga mā hili 'eku peke [ia].'" Pea hili 'ene peke 'ae konga, ne ne 'atu [ia] kia Siutasi 'Isikaliote, ko e foha 'o Saimone. 27 Pea hili 'ae peke, pea hū 'a Sētane kiate ia. Pea pehē 'e Sisu kiate ia, "'Ko ia 'oku ke fai, fai vave.'" 28 Pea na'e 'ikai 'ilo 'e ha tokotaha 'i he keinanga'anga pe ko e hā 'oku pehē ai 'ene lea kiate ia. 29 He na'e mahalo 'ae ni'ihi, ko e me'a 'i he ma'u 'e Siutasi 'ae kato, na'e tala 'e Sisu kiate ia, Fakatau 'aia 'oku tau masiva ai ki he kātoanga;

14 "Oua na'a mamahī homou loto: 'oku mou tui ki he 'Otua, tui foki kiate au. 2 'I he fale 'o 'eku Tamai 'oku ai 'ae ngaahi nofo'anga 'oku lahi: ka ne 'ikai, pehē kuo u tala ia kiate kimoutolu. 'Oku ou 'alu ke teuteu ha potu mo'omoutolu. 3 Pea kapau teu 'alu, 'o teuteu ha potu mo'omoutolu, te u toe ha'u, 'o ma'u 'akimoutolu kiate au; koe'ahi ko e potu te u 'i ai, te mou 'i ai foki. 4 Pea ko e potu 'oku ou 'alu ki ai 'oku mou 'ilo, pea 'oku mou 'ilo mo e hala." 5 Pea lea 'a Tōmasi kiate ia, "'Eiki, 'oku 'ikai te mau 'ilo pe 'oku ke 'alu ki fē; pea 'e fēfē 'emau 'ilo 'ae hala?" 6 Pea talaange 'e Sisu kiate ia, "'Ko au ko e hala, mo e mo'oni, pea mo e mo'ui: 'oku 'ikai ha'u ha tangata 'e taha ki he Tamai, kae 'iate au. 7 Ka ne mou 'ilo au, pehē, kuo mou 'ilo mo 'eku Tamai foki: pea ngata mei henī

‘oku mou ‘ilo ia, pea kuo mou mamata kiate ia.” ‘a ‘eku Tamai kiate ia, pea te mā omi kiate ia, ‘o
8 Pea lea ‘a Filipe kiate ia, “Eiki, fakahā kiate nofoma’u mo ia. **24** Ko ia ‘oku ‘ikai ‘ofa kiate au, kimaautolu ‘ae Tamai pea mau fiemālie ai.” **9** ‘oku ‘ikai te ne ma‘u ‘eku ngaahi tala: pea ko e Pea pehēange ‘e Sisu kiate ia, “Filipe, he kuo lea ‘oku mou ongo‘i, ‘oku ‘ikai ‘a‘aku, ka ‘oku pehē ni hono fuoloa ‘o ‘eku ‘iate kimoutolu, ka ‘ae Tamai kuo ne fekau‘i au. **25** “Ko e ngaahi ‘oku te‘eki ai te ke ‘ilo au? Ko ia kuo ne mamata me‘a ni kuo u tala kiate kimoutolu, ‘i he‘eku kiate au, kuo mamata ia ki he Tamai; pea fefē ai ‘iate kimoutolu. **26** Ka ko e Fakafiemālie ko e ha‘o pehē, ‘Fakahā kiate kimaautolu ‘ae Tamai?” Laumālie Mā‘oni‘oni, ‘aia ‘e fekau ‘e he Tamai ‘i **10** ‘Oku ‘ikai te ke tui ‘oku ou ‘i he Tamai, mo e hoku huafa, te ne ako‘i ‘akimoutolu ‘i he me‘a Tamai ‘iate au? Ko e lea ‘oku ou lea‘aki kiate kotoa pē, mo fakamanatu‘i ‘akimoutolu ‘i he kimoutolu, ‘oku ‘ikai te u lea ‘aki ‘iate au: ka me‘a kotoa pē, ‘aia kuo u lea‘aki kiate kimoutolu. ko e Tamai, ‘oku nofo ‘iate au, ‘oku ne fai ‘ae **27** “‘Oku ou tuku ‘ae melino kiate kimoutolu, ngaahi ngāue. **11** Tui mai kiate au ‘oku ou ‘i ko ‘eku melino ‘oku ou foaki kiate kimoutolu: he Tamai, mo e Tamai ‘iate au: pea kapau ‘e ‘oku ‘ikai hangē ko e foaki ‘a māmani, ‘a ‘eku ‘ikai, pea tui kiate au koe‘uhi ko e ngaahi ngāue. foaki kiate kimoutolu. ‘Oua na‘a mamahi homou **12** Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala atu loto, pea ‘oua na‘a manavahē ‘ia. **28** Kuo mou kiate kimoutolu, Ko ia ‘oku tui kiate au, ko e ongo‘i ‘eku lea kiate kimoutolu, “‘Oku ou ‘alu, ngaahi ngāue ‘oku ou fai ‘e fai ‘e ia foki; pea te pea u [toe] ha‘u kiate kimoutolu.” Ka ne mou ne fai mo ia ‘oku lahi hake; koe‘uhi ko ‘eku ‘alu ‘ofa kiate au, te mou fiefia, ko e me‘a ‘i he‘eku ki he‘eku Tamai. **13** Pea ko e me‘a kotoa pē te pehē, ‘Oku ou ‘alu ki he Tamai: he ‘oku lahi ‘eku mou kole ‘i hoku huafa, te u fai ia, koe‘uhi ke Tamai ‘iate au. **29** Pea ko eni kuo u fakahā ia fakaongoongolelei ‘ae Tamai ‘i he ‘Alo. **14** Ko ia kiate kimoutolu, ka ‘oku te‘eki hoko, koe‘uhi kotoa pē te mou kole ‘i hoku huafa, te u fai. **15** ‘oka hoko ia, ke mou tui. **30** Ngata mei heni, “Kapau ‘oku mou ‘ofa kiate au, fai ‘eku ngaahi ‘e ‘ikai te u lea lahi kiate kimoutolu: he ‘oku ha‘u ‘ae ‘eiki ‘oe māmani, ka ‘oku ‘ikai ha me‘a ‘iate au. **31** Ka koe‘uhi ke ‘ilo ‘e māmani ‘oku ou ‘ofa ki he Tamai; pea mo ‘eku fai ‘o hangē ko e fekau ‘ae Tamai kiate au. “Tu‘u hake, ke tau ‘alu ‘i heni.

(aiōn g165) 17 ‘Io, ko e Laumālie ‘oe mo‘oni; ‘aia ‘oku ‘ikai fa‘a ma‘u ‘e he māmani, he ‘oku ‘ikai mamata ia ki ai, pe ‘ilo‘i ia: ka te mou ‘ilo ia; he te ne nofo mo kimoutolu, pea nofo‘ia ‘e ia ‘akimoutolu. **18** “E ‘ikai te u tuku ke tuēnoa ‘akimoutolu: te u ha‘u kiate kimoutolu. **19** ‘Oku toe si‘i, pea ‘e ‘ikai mamata kiate au ‘a māmani; ka te mou mamata kiate au: koe‘uhi ‘oku ou mo‘ui, ‘e mo‘ui ‘akimoutolu foki. **20** ‘I he ‘aho ko ia te mou ‘ilo ‘oku ou ‘i he‘eku Tamai, mo kimoutolu ‘iate au, mo au ‘iate kimoutolu. **21** “Ko ia ‘oku ne ma‘u ‘eku ngaahi fekau, ‘o fai ki ai, ko ia ia ‘oku ‘ofa kiate au: pea ko ia ‘oku ‘ofa kiate au, ‘e ‘ofa ‘a ‘eku Tamai kiate ia, pea te u ‘ofa mo au kiate ia, pea te u fakahā au kiate ia.” **22** Pea lea ‘a Siutasi kiate ia, na‘e ‘ikai ko ‘Isikaliote, “Eiki, ko e hā te ke fakahā ai koe kiate kimaautolu, kae ‘ikai ki māmani?” **23** Pea leaange ‘a Sisu, ‘o pehē kiate ia, “Kapau ‘oku ‘ofa ha tangata kiate au, te ne fai ‘eku lea: pea ‘e ‘ofa

15 “Ko au ko e vase mo‘oni, pea ko ‘eku Tamai ko e tauhi ngoue ia. **2** Ko e va‘a kotoa pē ‘iate au ‘oku ‘ikai fua, ‘oku ne tutu‘u ia: pea ko ia kotoa pē ‘oku fua, ‘oku ne ‘auhani ia, ke ‘āsili ai hono fua. **3** Kuo mou ma‘a eni, ‘i he lea kuo u lea kiate kimoutolu. **4** Nofo ‘iate au, mo au ‘iate kimoutolu. Hangē ‘oku ‘ikai fa‘a fua ‘ae va‘a ‘iate ia pē, ‘o kapau ‘e ‘ikai nofo ‘i he vase; pea ‘e pehē foki ‘akimoutolu, ‘o kapau ‘e ‘ikai te mou nofo ‘iate au. **5** “Ko au ko e vase, ko e ngaahi va‘a ‘akimoutolu: ko ia ‘oku nofo ‘iate au, mo au ‘iate ia, ko ia ia ‘e fua lahi: ka māvae mo au, ‘e ‘ikai te mou fa‘a fai ha me‘a. **6** Kapau ‘e ‘ikai nofo ha tangata ‘iate au, ‘oku li‘aki ia ‘o hangē ko e va‘a ‘oku mate; pea tānaki ia ‘e he kakai, ‘o li ki he afi, pea vela ai ia. **7** Kapau ‘oku mou nofo ‘iate au, pea nofo ‘eku ngaahi lea ‘iate kimoutolu, te mou kole ‘aia te

mou loto ki ai, pea 'e fai ia kiate kimoutolu. **8** 'I kiate au, 'oku fehi'a ki he'eku Tamai foki. **24** Ka he me'a ni 'e ongoongolelei ai 'a 'eku Tamai, ne 'ikai te u fai 'ae ngaahi ngāue 'iate kinautolu koe'uhī ke mou fua lahi; ko ia te mou hoko ai ko na'e 'ikai fai 'e ha tokotaha, [pehē], kuo 'ikai 'eku kau ākonga. **9** Hangē ko e 'ofa 'ae Tamai ha'anau angahala: ka ko eni, kuo nau mamata kiate au, kuo pehē 'eku 'ofa kiate kimoutolu: mo fehi'a kiate au mo 'eku Tamai. **25** Ka 'oku mou nofoma'u 'i he'eku 'ofa. **10** Kapau 'oku mou nau fakamo'oni 'ae lea kuo tohi 'i he'enau fono, fai 'eku ngaahi fekau, te mou nofo 'i he'eku 'ofa; 'Na'a nau fehi'a noa pē kiate au.' **26** "Ka 'oka ha'u 'o hangē ko 'eku fai 'ae ngaahi fekau 'a 'eku 'ae Fakafiemālie, 'aia te u fekau kiate kimoutolu Tamai, pea u nofo 'i he'ene 'ofa. **11** "Kuo u lea mei he Tamai, ko e Laumālie 'oe mo'oni, 'oku 'aki 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, koe'uhī 'alu atu mei he Tamai, te ne fakamo'oni'i au: **27** ke u ma'u ma'uapē 'ae fiefia 'iate kimoutolu, Pea 'e fakamo'oni mo kimoutolu foki, koe'uhī pea ke kakato ai ho'omou fiefia. **12** Ko 'eku na'a mou 'iate au talu mei he kamata'anga. fekau eni, Ke mou fe'ofa'aki kiate kimoutolu, 'o hangē ko 'eku 'ofa kiate kimoutolu. **13** 'Oku 'ikai ha tangata 'e lahi hake 'ene 'ofa 'i he me'a ni, ke ne foaki 'ene mo'ui koe'uhī ko hono kāinga. **14** Ko hoku kāinga 'akimoutolu, 'o kapau 'oku mou fai kotoa pē 'aia 'oku ou fekau kiate kimoutolu. **15** 'Oku ngata mei heni, 'oku 'ikai te u ui 'akimoutolu ko e kau tamaio'eiki; he 'oku 'ikai 'ilo 'e he tamaio'eiki 'aia 'oku fai 'e hono 'eiki: ka kuo u ui 'akimoutolu ko e kāinga; he ko e me'a kotoa pē kuo u fanongo mei he'eku Tamai, kuo u faka'ilō ia kiate kimoutolu. **16** Na'e 'ikai te mou fili au, ka kuo u fili 'akimoutolu, 'o tu'utu'uni 'akimoutolu, ke mou 'alu atu, 'o ma'u 'ae fua, pea ke tolonga homou fua: koe'uhī ko ia kotoa pē te mou kole ki he Tamai 'i hoku huafa, ke ne foaki kiate kimoutolu. **17** Ko e me'a ni 'oku ou fekau kiate kimoutolu, ke mou fe'ofa'aki kiate kimoutolu. **18** "Kapau 'oku fehi'a 'a māmanī kiate kimoutolu, 'oku mou 'ilo na'e tomu'a fehi'a ia kiate au 'iate kimoutolu. **19** Ka ne 'o māmanī 'akimoutolu, 'e 'ofa 'a māmanī ki he me'a 'a'ana: ka koe'uhī 'oku 'ikai 'o māmanī 'akimoutolu, ka kuo u fili 'akimoutolu mei māmanī, ko ia 'oku fehi'a ai 'a māmanī kiate kimoutolu. **20** Manatu ki he lahi 'ae tamaio'eiki ki he'ene 'eiki.' Kapau kuo nau fakatanga'i au, te nau fakatanga'i 'akimoutolu foki; kapau kuo nau fai 'eku lea, te nau fai 'a e [lea] 'amoutolu foki. **21** Ka te nau fai eni kotoa pē kiate kimoutolu koe'uhī ko hoku huafa, koe'uhī 'oku 'ikai te nau 'ilo 'aia na'a ne fekau'i au. **22** Ka ne 'ikai te u ha'u, 'o lea kiate kinautolu, [pehē], kuo 'ikai ha'anau angahala: ka ko eni, 'oku 'ikai hanō kofu ki he'enau angahala. **23** Ko ia 'oku fehi'a

16 "Kuo u tala 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, koe'uhī ke 'oua na'a mou tūkia.

2 Te nau kapusi 'akimoutolu mei he falelotu: 'io, 'e hokosia 'ae kuonga, ko ia te ne tāmate'i 'akimoutolu, 'e mahalo 'e ia ko 'ene ngāue lelei ki he 'Otua. **3** Pea te nau fai 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, koe'uhī na'e 'ikai te nau 'ilo 'ae Tamai, pe ko au. **4** Ka kuo u tala 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, koe'uhī 'oka hoko 'ae kuonga, ke mou manatu na'aku tala ia kiate kimoutolu. "Pea na'e 'ikai te u tala 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu 'i he kamata'anga, koe'uhī na'aku 'iate kimoutolu. **5** Ka ko eni, 'i he'eku 'alu kiate ia na'a ne fekau au, 'oku 'ikai fehu'i hamou tokotaha kiate au, 'Oku ke 'alu ki fē? **6** Ka ko e me'a 'i he'eku tala 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, kuo pito homou loto 'i he mamahi. **7** Ka 'oku ou tala 'ae mo'oni kiate kimoutolu, 'oku 'aonga kiate kimoutolu 'eku 'alu: he kapau 'e 'ikai te u 'alu, 'e 'ikai ha'u kiate kimoutolu 'ae Fakafiemālie; ka 'i he'eku 'alu, te u fekau ia kiate kimoutolu. **8** Pea ka ha'u ia, te ne valoki 'a māmanī 'i he angahala, pea 'i he mā'oni'oni, pea 'i he fakamaau: **9** 'I he angahala, ko e me'a 'i he 'ikai te nau tui kiate au; **10** 'I he mā'oni'oni, ko e me'a 'i he'eku 'alu ki he'eku Tamai, pea 'e 'ikai te mou toe mamata kiate au; **11** 'I he fakamaau, ko e me'a 'i he fakamaau'i 'ae 'eiki 'o māmanī. **12** " 'Oku kei lahi 'ae me'a 'oku ou fie lea ai kiate kimoutolu, ka 'oku 'ikai te mou fa'a kātaki ni. **13** Ka 'i he ha'u 'ae Laumālie 'oe mo'oni, 'e tataki 'e ia 'akimoutolu ki he mo'oni kotoa pē: he ko 'ene lea 'e 'ikai meiate ia; ka ko e me'a kotoa pē kuo ne fanongo ki ai, [ko ia] ia te ne lea 'aki: pea 'e fakahā 'e ia

kiate kimoutolu ‘ae ngaahi me‘a ‘e hoko. 14 ‘E koe‘uhi ko kimoutolu: 27 He ‘oku ‘ofa ‘ae Tamai fakaongoongolelei i au ‘e ia: he te ne ma‘u ‘aia foki kiate kimoutolu, ko e me‘a ‘i ho‘omou ‘ofa ‘oku ‘a‘aku, ‘o fakahā ia kiate kimoutolu. 15 Ko e kiate au, pea ‘i ho‘omou tui na‘aku ha‘u mei he me‘a kotoa pē ‘oku ‘ae Tamai, ‘oku ‘a‘aku ia: ko ‘Otua. 28 Na‘aku ha‘u mei he Tamai, pea kuo u ia ne u pehē ai, te ne ma‘u ‘aia ‘oku ‘a‘aku, ‘o ha‘u ki māmani: ko eni, ‘oku ou tuku ‘a māmani, fakahā ia kiate kimoutolu. 16 ““E toe si‘i, pea kau ‘alu ki he Tamai.” 29 Pea pehē ‘e he‘ene ‘e ‘ikai te mou mamata kiate au; pea toe si‘i kau ākonga kiate ia, “Vakai, ko eni ‘oku ke lea foki, pea te mou mamata kiate au, ko e me‘a ‘ilongofua, pea ‘oku ‘ikai te ke lea ‘i he fakatātā. ‘i he‘eku ‘alu ki he Tamai.” 17 Pea lea ai ‘ene 30 Ko eni ‘oku mau ‘ilo pau ‘oku ke ‘ilo‘i ‘ae kau ākonga ni‘ihi ‘iate kinautolu, “Ko e hā ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē, pea ‘oku ‘ikai ‘aonga ke me‘a ni ‘oku ne tala kiate kitautolu, ‘E toe si‘i, fehu‘i ‘e ha tokotaha kiate koe: ko e me‘a ni pea ‘e ‘ikai te mou mamata kiate au: pea toe ‘oku mau tui ai kuo ke ha‘u mei he ‘Otua.” 31 si‘i foki, pea te mou mamata kiate au: pea, Pea leaange ‘a Sisu kiate kinautolu, “‘Oku mou ‘Ko e me‘a ‘i he‘eku ‘alu ki he Tamai?” 18 Ko tui ni koā? 32 Vakai, ‘oku ha‘u ‘ae ‘aho, ‘io, kuo ia na‘a nau pehē ai, Ko e hā ‘ae me‘a ni ‘oku hoko ni, ‘e fakamovete ai ‘akimoutolu, ‘o taki ne lea‘aki, “E toetoe si‘i?” ‘Oku ‘ikai te tau ‘ilo taha ma‘ana, pea te mou tuku au tokotaha pe: ‘ene lea.” 19 Ka na‘e ‘ilo ‘e Sisu ‘enau holi ke ka ‘oku ‘ikai te u tokotaha pe, he ‘oku ‘iate au fehu‘i kiate ia, pea ne pehē kiate kinautolu, ‘ae Tamai. 33 Kuo u tala ‘ae ngaahi me‘a ni kiate “‘Oku mou fehu‘i ‘iate kimoutolu ‘i he‘eku lea, kimoutolu, koe‘uhi ke mou ma‘u ‘ae fiemālie “E toe si‘i, pea ‘e ‘ikai te mou mamata kiate au: ‘iate au. Te mou ma‘u ‘ae mamahi ‘i māmani: ka pea toe si‘i foki, pea te mou mamata kiate au?” mou lototo‘a; kuo u iku‘i ‘a māmani.”

20 Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala atu kiate kimoutolu, Te mou tangi pea tangilālau, ka ‘e fiefia ‘a māmani: pea te mou mamahi, ka ko ho‘omou mamahi ‘e liliu ko e fiefia. 21 ‘Oka langā ‘ae fefine, ‘oku mamahi ia, koe‘uhi kuo hokosia hono ‘aho: ka ‘i he‘ene fā‘ele‘i ‘ae tama, ‘oku ‘ikai kei manatu ia ki he mamahi, koe‘uhi ko ‘ene fiefia ‘i he fanau‘i ha tangata ki māmani. 22 Ko eni, ‘oku mamahi ni ‘akimoutolu: ka te u toe vakai kiate kimoutolu, pea ‘e fiefia ai homou loto, pea ko ho‘omou fiefia, ‘e ‘ikai to‘o ‘e ha taha meiate kimoutolu. 23 ‘Pea ‘i he‘aho ko ia ‘e ‘ikai te mou fehu‘i ha me‘a ‘e taha kiate au. Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou tala kiate kimoutolu, Ko e me‘a kotoa pē te mou kole ki he Tamai ‘i hoku huafa, te ne foaki kiate kimoutolu. 24 ‘Oku te‘eki ai te mou kole ha me‘a ‘i hoku huafa: kole, pea te mou ma‘u, koe‘uhi ke kakato ai ho‘omou fiefia. 25 “Ko e ngaahi me‘a ni kuo u tala kiate kimoutolu ‘i he ngaahi lea fakatātā: ka ‘oku ha‘u ‘ae ‘aho, ‘e ‘ikai te u kei lea ai kiate kimoutolu ‘i he ngaahi lea fakatātā, ka te u fakahā fakapapau kiate kimoutolu ‘i he Tamai. 26 ‘I he‘aho ko ia te mou kole ‘i hoku huafa: pea ‘oku ‘ikai te u pehē kiate kimoutolu, te u fakakolekole ki he Tamai

17 Na‘e lea ‘aki ‘e Sisu ‘ae ngaahi lea ni, ‘o hanga hake hono fofonga ki he langi, ‘o ne pehē, “E Tamai, kuo hokosia ‘ae ‘aho; fakaongoongolelei ho ‘Alo, koe‘uhi ke fakaongoongolelei koe ‘e ho ‘Alo foki: 2 He kuo ke tuku kiate ia ‘ae pule ki he kakai kotoa pē, koe‘uhi ke ne foaki ‘ae mo‘ui ta‘engata kiate kinautolu kotoa pē kuo ke foaki kiate ia. (aiōnios 9:16) 3 Pea ko eni ‘ae mo‘ui ta‘engata, ko ‘enau ‘ilo koe ko e ‘Otua mo‘oni pe taha, mo Sisu Kalaisi, ‘aia na‘a ke fekau. (aiōnios 9:16) 4 Kuo u fakaongoongolelei koe ‘i māmani: kuo u faka‘osi ‘ae ngāue na‘a ke tuku mai ke u fai. 5 Pea ko eni, ‘e Tamai, ke ke fakaongoongolelei au ‘i ho ‘ao, ‘aki ‘ae nāunau na‘aku ma‘u mo koe, ‘i he te‘eki ngaohi ‘a māmani. 6 “Kuo u faka‘ilo ho huafa ki he kau tangata na‘a ke foaki kiate au mei māmani: na‘e ‘a‘au ‘akinautolu, pea na‘a ke foaki ‘akinautolu kiate au; pea kuo nau ma‘u ho‘o folofola. 7 Pea ‘oku nau ‘ilo eni ko e me‘a kotoa pē kuo ke tuku kiate au, ‘oku meiate koe ia. 8 He kuo u tuku kiate kinautolu ‘ae ngaahi folofola na‘a ke tuku kiate au; pea kuo nau ma‘u ia, pea kuo nau ‘ilo pau na‘aku ha‘u meiate koe, pea kuo nau tui na‘a ke fekau‘i au. 9 “‘Oku ou lotua ‘akinautolu: ‘oku ‘ikai te u lotua ‘a

māmani, ka ko kinautolu kuo ke foaki kiate au ‘oku te‘eki ke fakatupu ‘a māmani. 25 ‘E au; he ‘oku ‘a‘au ‘akinautolu. 10 Pea ‘oku ‘a‘au Tamai Mā‘oni‘oni, ‘oku ‘ikai ‘ilo‘i koe ‘e māmani: ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē ‘oku ‘a‘aku, pea ‘oku ka kuo u ‘ilo koe, pea kuo ‘ilo ‘ekinautolu ni na‘a ‘a‘aku ‘ae ngaahi me‘a ‘oku ‘a‘au; pea ‘oku ou ke fekau au. 26 Pea kuo u fakahā kiate kinautolu ongoongolelei ‘iate kinautolu. 11 Pea ko eni, ho huafa, pea te u [toe] fakahā [ia]: koe‘uhi ke ‘oku ‘ikai te u kei ‘i māmani, ka ‘oku ‘i māmani ‘iate kinautolu ‘ae ‘ofa ko ia kuo ke ‘ofa ‘aki ‘akinautolu ni, pea ‘oku ou ‘alu atu kiate koe.

‘E Tamai Mā‘oni‘oni, tauhi ‘i ho huafa ‘o‘ou ‘akinautolu kuo ke foaki kiate au, koe‘uhi ke nau taha pe, ‘o hangē ko kitaua. 12 ‘I he‘eki ‘iate kinautolu ‘i māmani, ne u tauhi ‘akinautolu ‘i ho huafa: ko kinautolu na‘a ke foaki kiate au kuo u tauhi, pea ‘oku ‘ikai mole hanau taha, ka ko e foha ‘oe mala‘ia; ‘aia ‘oku fakamo‘oni ai ‘ae tohi. 13 Pea ko eni, ‘oku ou ‘alu atu kiate koe; pea ‘oku ou lea ‘aki ‘ae ngaahi me‘a ni ‘i māmani, koe‘uhi ke kakato ai ‘enau fiefia ‘iate au. 14 Kuo u tuku kiate kinautolu ‘a ho‘o folofola; pea kuo fehi‘a ‘a māmani kiate kinautolu, koe‘uhi ‘oku ‘ikai ‘o māmani ‘akinautolu, ‘o hangē foki ‘oku ‘ikai ‘o māmani au. 15 ‘Oku ‘ikai te u lotu ke ke ‘ave ‘akinautolu mei he māmani, ka koe‘uhi ke ke fakamo‘ui ‘akinautolu mei he kovi. 16 ‘Oku ‘ikai ‘o māmani ‘akinautolu, ‘o hangē ‘oku ‘ikai ‘o māmani au. 17 Fakatapui ‘akinautolu ‘i ho‘o mo‘oni: ko ho‘o folofola ko e mo‘oni ia. 18 Hangē ko ho‘o fekau au ki māmani, ‘oku pehē ‘eki fekau ‘akinautolu ki māmani. 19 Pea ‘oku ou fakatapui au koe‘uhi ko kinautolu, koe‘uhi ke fakatapui ‘akinautolu foki ‘i he mo‘oni. 20 “Pea ‘oku ‘ikai ko ‘eki lotua ‘akinautolu ni pē, ka ko kinautolu foki ‘e tui kiate au ‘i he‘enau lea; 21 Koe‘uhi ke taha pe ‘akinautolu kotoa pē; ‘o hangē ‘oku ke ‘iate au, ‘e Tamai, mo au ‘iate koe, koe‘uhi ke nau taha pe foki ‘iate kitaua: koe‘uhi ke tui ‘a māmani na‘a ke fekau au. 22 Pea ko e nāunau na‘a ke tuku kiate au, kuo u tuku kiate kinautolu; koe‘uhi ke taha pe ‘akinautolu, ‘o hangē foki ‘oku ta taha pe; 23 Ko au ‘iate kinautolu, mo koe ‘iate au, koe‘uhi ke fakahaoaha fakataha ‘akinautolu; pea ke ‘ilo ‘e māmani kuo ke fekau au, pea ‘oku ke ‘ofa kiate kinautolu, ‘o hangē ko ho‘o ‘ofa kiate au. 24 ‘E Tamai, ko hoku loto foki kiate kinautolu kuo ke foaki kiate au, ke nau ‘iate au ‘i he potu ‘oku ou ‘i ai: koe‘uhi ke nau mamata ki hoku nāunau, ‘aia kuo ke foaki kiate au: he na‘a ke ‘ofa kiate

18 Pea hili ‘ae lea ‘aki ‘e Sisu ‘ae ngaahi lea ni, na‘e ‘alu atu ia mo ‘ene kau ākonga, ‘o laka ‘i he vai ko Kitiloni, ‘aia na‘e ‘i ai ha ngoue, pea ‘alu ia ki ai, mo ‘ene kau ākonga. 2 Pea na‘e ‘ilo ‘ae potu ‘e Siutasi foki, ‘aia ne ne lavaki‘i ia: he na‘e fa‘a ‘alu ki ai ‘a Sisu mo ‘ene kau ākonga. 3 Pea kuo ma‘u ‘e Siutasi ha kau tau, mo e tu‘unga tangata fekau mei he kau taula‘eiki lahi mo e kau Fālesi, na‘e ha‘u ia ki ai mo e ngaahi maama mo e tūhulu mo e ngaahi mahafu. 4 Ka na‘e ‘ilo ‘e Sisu ‘ae me‘a kotoa pē ‘e hoko kiate ia, pea ‘alu atu ia, ‘o ne pehē kiate kinautolu, “Ko hai ‘oku mou kumi?” 5 Pea nau talaange kiate ia, “Ko Sisu ‘o Nāsaleti.” Pea pehē ‘e Sisu kiate kinautolu, “Ko au ia.” Pea na‘e tu‘u foki mo kinautolu ‘a Siutasi, ‘aia na‘a ne lavaki‘i ia. 6 Pea ‘i he‘ene pehē kiate kinautolu, “Ko au ia,” na‘a nau fakaholomui, ‘o tō ki he kelekele. 7 Pea toe fehu‘i ‘e ia kiate kinautolu, “Ko hai ‘oku mou kumi?” Pea nau pehē, “Ko Sisu ‘o Nāsaleti.” 8 Pea leaange ‘a Sisu, “Kuo ‘osi ‘eki tala kiate kimoutolu ko au ia: ko ia kapau ‘oku mou kumi au, tuku ‘akinautolu ni ke ‘alu.” 9 Koe‘uhi ke fakamo‘oni ai ‘ae lea ‘aia na‘a ne lea‘aki, ‘iate kinautolu “Na‘a ke foaki kiate au, ‘oku ‘ikai mole ha taha.” 10 Pea na‘e ma‘u ‘e Saimone Pita ‘ae heletā, pea ne unuhi ia, ‘o taa‘i ‘aki ‘ae tamai‘eiki ‘ae taula‘eiki lahi, pea motuhi ai hono telinga to‘omata‘u. Ko e hingoa ‘oe tamai‘eiki ko Malikusi. 11 Pea pehē ‘e Sisu kia Pita, “Ai ho‘o heletā ki hono ‘ai‘anga: ko e ipu ‘oku foaki mai kiate au ‘e he Tamai, ‘ikai te u inu ia?” 12 Pea ko e kau tau mo e hou‘eiki mo e kau tangata fekau ‘oe kakai Siu na‘a nau puke ‘a Sisu, ‘o ha‘i ia, 13 ‘O nau tomu‘a taki ia kia ‘Anasi; he ko e tamai ia ‘i he fono kia Kaifasifi, ‘aia ko e taula‘eiki lahi ia ‘i he ta‘u ko ia. 14 Pea ko Kaifasifi ia foki na‘a ne tala ki he kakai Siu, ‘oku ‘aonga ke mate ha tangata ‘e taha koe‘uhi ko e kakai. 15 Pea na‘e muimui ‘a Saimone Pita

‘ia Sisu, pea mo e ākonga ‘e taha: na‘e ‘ilo ‘ae kiate kinautolu, “Mou ‘ave ia, ‘o fakamaau ia ‘o ākonga ko ia ‘e he taula‘eiki lahi, pea ‘alu ia mo fakatatau ki ho‘omou fono.” Ko ia na‘e pehē Sisu ki he tale ‘oe taula‘eiki lahi. **16** Ka na‘e tu‘u ai ‘e he kakai Siu kiate ia, ““Oku ‘ikai ngofua ‘a Pita ‘itu‘a ‘i he matapā. Pea ‘alu ‘ae ākonga kiate kinautolu ke tāmate‘i ha tangata:” **32** Pea ‘e taha ‘aia na‘e ‘ilo ‘e he taula‘eiki lahi, ‘o lea fakamo‘oni ai ‘ae lea ‘a Sisu, ‘i he‘ene fakahā kiate ia na‘e le‘o matapā, ‘o ne ‘omi ‘a Pita ki ‘ae anga ‘oe mate ‘e mate ai ia. **33** Pea toe hū ‘a loto. **17** Pea lea ‘ae fefine le‘o matapā kia Pita, Pailato ki he tale fakamaau, ‘o ne ui ‘a Sisu, ‘o ““Ikai ko e taha koe ‘oe kau ākonga ‘ae tangata ne pehē kiate ia, “Ko e tu‘i koe ‘oe kakai Siu?” ni?” Pea tala ‘e ia, ““Oku ‘ikai.” **18** Pea ko e kau **34** Pea leaange ‘a Sisu kiate ia, ““Oku meiate tauhi mo e kau tangata fekau na‘e tutu‘u ‘i ai, koe ho‘o lea ni, pe na‘e fakahā ia ‘e ha ni‘ihī kuo nau tafu ‘ae afi ‘aki ‘ae ‘akau fefie; he na‘e kiate koe?” **35** Pea pehēange ‘e Pailato, “He ko e momoko: pea na‘a nau mumū ai: pea tu‘u ‘a Pita Siu au? Ko ho kakai ‘o‘ou mo e kau taula‘eiki mo kinautolu, ‘o mumū ai. **19** Pea fehu‘i ai ‘ae lahi kuo nau tuku mai koe kiate au: ko e hā taula‘eiki lahi kia Sisu ki he‘ene kau ākonga, kuo ke fai?” **36** Pea pehē ‘e Sisu, ““Oku ‘ikai pea mo ‘ene akonaki. **20** Pea talaange ‘e Sisu ‘o māmanī hoku pule‘anga; ka ne ‘o māmanī kiate ia, “Kuo u lea fakahā ki māmanī; ne u ako hoku pule‘anga, pehē, ‘e tau hoku kakai, ke ma‘u pe ‘i he falelotu, pea mo e falelotu lahi, ‘oua na‘a ‘atu au ki he kakai Siu: ka ko eni, ‘oku ‘oku fa‘a fakataha ai ‘ae kakai Siu; pea na‘e ‘ikai ‘ikai mei henī hoku pule‘anga.” **37** Ko ia na‘e te u lea ‘aki ha me‘a ‘i he lilo. **21** Ko e hā ‘oku pehē ‘e Pailato kiate ia, “Pea ko e tu‘i koe koā?” ke ‘eke ai kiate au? ‘Eke kiate kinautolu kuo Pea talaange ‘e Sisu, “Ko e tu‘i au ‘o hangē ko fanongo, he ko e hā ‘eku lea kiate kinautolu: ho‘o lea. Ko ia na‘aku fanau‘i, pea ko ia na‘aku vakai, ‘oku nau ‘ilo ‘eku lea.” **22** Pea hili ‘ene lea ha‘u ai ki māmanī, koe‘uhi ke u fakamo‘oni ki pehē, pea sipi‘i ‘a Sisu, ‘e he matāpule ‘e taha he mo‘oni. Ko ia kotoa pē ‘oku ‘i he mo‘oni, na‘e tu‘u ‘i ai, ‘aki hono ‘aoefinima, ‘o ne pehē, ‘oku fanongo ia ki hoku le‘o.” **38** Pea pehē ‘e ““Oku pehē ho‘o tali ‘ae taula‘eiki lahi?” **23** Pea Pailato kiate ia, “Ko e hā ‘ae mo‘oni?” Pea hili talaange ‘e Sisu kiate ia, “Kapau kuo u lea kovi, ‘ene lea ko ia, na‘e toe ‘alu ia kitu‘a ki he kakai fakahā hono kovi: pea kapau ‘oku lelei, ko e hā Siu, ‘o ne pehē kiate kinautolu, ““Oku ‘ikai te u ‘oku ke sipi‘i ai au?” **24** Pea na‘e fekau ‘e ‘Anasi ‘ilo ‘eau ha kovi ‘iate ia. **39** Ka koe‘uhi ko hono ke ‘ave ha‘isia ia kia Kaiafasi ko e taula‘eiki lahi. anga, ke u tukuange ha tokotaha ‘i he [kātoanga **25** Pea na‘e tu‘u ‘a Saimone Pita, ‘o mumū. Pea ‘oe] Lakaatu kiate kimoutolu: pea ko homou nau pehē kiate ia, ““Ikai ko e taha foki koe ‘o loto ke u tukuange ‘ae Tu‘i ‘oe kakai Siu kiate ‘ene kau ākonga?” Pea fakafisi ‘e ia, ‘o pehē, kimoutolu?” **40** Pea toe kalanga ‘akinautolu ““Oku ‘ikai.” **26** Pea na‘e lea ‘ae tokotaha ‘oe kau kotoa pē, ‘o pehē, ““Ikai ko e tangata ni, ka ko tamaio‘eiki ‘ae taula‘eiki lahi, ko e kāinga ‘o Palāpasa.” Pea ko Palāpasa ko e kaiha‘a ia. ia na‘e motuhi hono telinga ‘e Pita, [‘o pehē], ““Ikai na‘aku mamata kiate koe mo ia ‘i he ngoue?” **27** Pea toe fakafisi ‘e Pita: pea ‘u‘ua leva ‘ae moa. **28** Pea na‘a nau taki hengihengi ‘a Sisu meia Kaiafasi ki he tale fakamaau: pea na‘e ‘ikai ‘alu ‘akinautolu ki he tale fakamaau, telia na‘a ‘uli‘i ‘akinautolu, pea koe‘uhi ko e nau kai ‘i he [feilaulau ‘oe] Lakaatu. **29** Pea ‘alu kitu‘a ‘a Pailato kiate kinautolu, ‘o ne pehē, “Ko e hā ‘ae me‘a ‘oku mou talatalaaki‘i ai ‘ae tangata ni?” **30** Pea leaange ‘akinautolu, ‘o pehē kiate ia, “Ka ne ‘ikai ko e fai kovi ia, pehē, ‘e ‘ikai te mau tuku atu ia kiate koe.” **31** Pea tala ‘e Pailato

19 Ko ia na‘e toki tuku ‘e Pailato ‘a Sisu, ke kau‘imaea. **2** Pea na‘e fi ‘e he kau tau ‘ae tatā ‘akau talatala, ke ‘ai ki hono fofonga, ‘onau ‘ai kiate ia ‘ae pulupulu kulokula. **3** ‘O nau lau, “Si‘oto‘ofa tu‘i ‘oe kakai Siu!” Pea nau haha ia ‘aki honau nima. **4** Ko ia na‘e toe ‘alu atu ai ‘a Pailato, ‘o ne tala kiate kinautolu, “Vakai, ‘oku ou ‘omi ia kiate kimoutolu, koe‘uhi ke mou ‘ilo ‘oku ‘ikai te u ‘ilo ha‘ane kovi.” **5** Pea ‘alu atu ‘a Sisu, kuo ‘ai ‘ae tatā ‘akau talatala, mo e pulupulu kulokula. Pea tala [‘e Pailato] kiate kinautolu, “Vakai ki he tangata!” **6** Ko ia ‘i he mamata ‘ae kau taula‘eiki lahi mo e kau

matāpule kiate ia, na'a nau kalanga, 'o pehē, tutuki ai 'a Sisu na'e ofi ki he kolo; pea na'e tohi "Tutuki ki he 'akau, tutuki ki he 'akau." Pea ia 'i he lea fakaHepelū, mo e lea fakaKilikī, mo e talaange 'e Pailato, kiate kinautolu, Mou 'ave lea fakaLoma. 21 Pea lea ai 'ae kau taula'eiki lahi ia, 'o tutuki ki he 'akau: he 'oku 'ikai te u 'ilo 'oe kakai Siu kia Pailato, "Oua 'e tohi, 'Ko e tu'i ha'ane kovi. 7 Pea talaange 'e he kakai Siu kiate 'oe kakai Siu:" kae [tohi] 'Na'e lau 'e ia, Ko e Tu'i ia, "Oku ai 'emau fono, pea 'i he' emau fono au 'oe kakai Siu." 22 Pea talaange 'e Pailato, "Ko 'oku totonu 'ene mate, koe' uhi na'a ne ui ia ko ia kuo u tohi, kuo u tohi." 23 Pea kuo tutuki ki e 'Alo 'oe 'Otua." 8 Pea kuo fanongo 'a Pailato ki he 'akau 'a Sisu 'e he kau tau, pea nau to'o hono he lea ko ia, pea 'asili ai 'ene manavahē; 9 Pea ngaahi kofu 'o vahē fā, 'o taki taha 'ae tangata toe 'alu ia ki he fale fakamaau, 'o ne fehu'i kia [hono vahē]; mo e kofutu'a foki: pea na'e 'ikai Siu, "Oku ke ha'u mei fē?" Ka na'e 'ikai si'i lea hano hoko'anga 'i he kofutu'a, 'i hono lalanga, 'a Sisu kiate ia. 10 Pea pehē ai 'e Pailato kiate mei 'olunga 'o fai ki lalo. 24 Ko ia na'a nau pehē ia, "'Ikai te ke lea kiate au? 'Ikai te ke 'ilo 'oku ai 'iate kinautolu, "Oua na'a tau hae ia, ka tau 'iate au 'ae mafai ke tutuki koe ki he 'akau, pea talotalo ki ai ke 'a hai ia." 'o fakamo'oni at 'ae 'iate au mo e mafai ke tukuange koe?" 11 Pea tohi 'oku pehē, "Na'a nau tufa hoku ngaahi talaange 'e Sisu, "E 'ikai te ke mafai ha me'a kofu 'iate kinautolu, pea nau talotalo ki hoku kiate au, 'o ka ne 'ikai foaki ia kiate koe mei kofutu'a. Na'e pehē 'ae ngāue 'ae kau tau." 25 'olunga: ko ia foki kuo tukuange au kiate koe, Pea na'e tutu'u, 'o ofi ki he 'akau 'o Sisu, 'a 'oku lahi hake 'ene angahala." 12 Pea talu mei ai 'ene fa'ē, mo e tokoua 'o 'ene fa'ē, ko Mele ko mo e fie tukuange ia 'e Pailato: ka na'e kalanga e [uaifi] 'o Kaliopasi, mo Mele Makitaline. 26 'ae kakai Siu, 'o pehē, "Kapau te ke tukuange 'ae Ko ia 'i he mamata 'a Sisu ki he'ene fa'ē, mo e tangata ni, 'oku 'ikai ko ha kāinga koe 'o Sisa: ākonga ko ia na'a ne 'ofa ai, 'oku tu'u 'o ofi, na'a ko ia 'oku ne pehē, ko e tu'i ia, 'oku lea kovi ne pehē ki he'ene fa'ē, "Fefine, vakai ko ho'o ia kia Sisa." 13 Pea 'i he fanongo 'a Pailato ki tamal!" 27 Pea lea ai ia ki he ākonga, "Vakai ko he lea ko ia, na'a ne 'omi 'a Sisu kitu'a, 'o nofo ho'o fa'ē!" Pea talu mei he feitu'ula'ā ko ia na'e hifo 'i he nofo'a fakamaau, 'i he potu 'oku ui 'ave ia 'e he ākonga ko ia ki hono 'api. 28 Pea "ko e Falikimaka," ka 'i he lea fakaHepelū, ko hili ia, pea 'ilo 'e Sisu kuo fai 'o 'osi 'ae ngaahi "Kapata." 14 Pea ko e teuteu ki he [kātoanga me'a kotoa pē, pea koe' uhi ke fakamo'oni i 'ae 'oe] Lakaatu, pea ko hono ono nai 'oe feitu'ula'ā: tohi, na'e pehē 'e ia, "Oku ou fieinu." 29 Pea pea pehē 'e ia ki he kakai Siu, "Vakai ko homou na'e tu'u 'i ai 'ae ipu fonu 'i he vai mahi: pea Tu'i!" 15 Ka na'a nau kalanga, "Ave [ia], 'ave na'a nau unu 'ae oma 'i he vai mahi, 'o 'ai ia ki [ia], tutuki ia ki he 'akau." Pea pehē 'e Pailato ke kau'i 'isope, pea 'ohake ia ki hono fofonga. 30 kiate kinautolu, "Te u tutuki homou Tu'i ki he Pea kuo ma'u 'e Sisu 'ae vai mahi, pea pehē 'e ia, 'akau? Pea talaange 'e he kau taula'eiki lahi, "Ko hono ngata ia:" pea punou hono fofonga, 'Oku 'ikai hamau tu'i ka ko Sisa pē." 16 Ko ia 'o tuku hake hono laumālie. 31 Pea ko e 'aho na'a ne toki tukuange ai ia kiate kinautolu ke teuteu ia, pea telia na'a 'i he 'akau 'ae ngaahi tutuki ki he 'akau. Pea na'a nau ma'u 'a Sisu 'o sino 'i he 'aho Sāpate, (he ko e 'aho Sāpate ko taki atu. 17 Pea fua 'e ia hono 'akau, 'o 'alu atu ia ko e ['aho] lahi,) ko ia na'e kole ai 'ae kakai ki he potu 'oku ui "[ko e potu] 'oe 'ulupoko," Siu kia Pailato, ke fesi'i honau va'e, pea ke 'ave 'aia 'oku ui 'i he lea fakaHepelū ko "Kolokota." 'akinautolu. 32 Pea na'e ha'u 'ae kau tau, 'o fesi'i 18 'O nau tutuki ai ia ki he 'akau, mo e toko ua 'ae va'e 'oe 'uluaki, mo e tokotaha na'e tutuki ki kehe mo ia, 'i hono potu fakatou'osi pe, kae 'i he 'akau mo ia. 33 Ka 'i he'enau hono kia Sisu, 'o [hona] vaha'a 'a Sisu. 19 Pea na'e tohi 'e Pailato vakai kuo mate ia, na'e 'ikai te nau fesi'i hono ha tohi faka'ilonga, 'o 'ai ia ki ke 'akau. Pea ko e va'e. 34 Ka ko e tokotaha 'oe kau tau, na'a ne tohi na'e [pehē], KO SISU 'O NĀSALETI, KO E hoka'i hono vakavaka 'aki 'ae tao, pea na'e tafe TU'I 'OE KAKAI SIU. 20 Pea na'e lau 'ae tohi ni leva mei ai 'ae toto mo e vai. 35 Pea ko ia na'a 'e he tokolahi 'oe kakai Siu: he ko e potu kuo ne mamata, 'oku ne fakamo'oni [ki ai], pea 'oku

mo'oni 'ene fakamo'oni: pea 'oku ne 'ilo 'oku ne tulolo ia ki lalo ke [fakaasi] ki he fonualoto. **12** lea mo'oni, koe'uh i ke mou tui. **36** He na'e fai Pea na'e mamata ia ki he 'āngelo 'e toko ua 'oku 'ae ngaahi me'a ni, ke fakamo'oni ai 'ae tohi, [kofu] hinehina, mo nofo, ko e tokotaha 'i he "E 'ikai fesi'i ha hui ['e taha] 'o'ona." **37** Pea fofonga, mo e tokotaha 'i he va'e, 'i he potu ko 'oku pehē mo e tohi 'e taha, "Te nau sio kiate ia na'e tokoto ai 'ae sino 'o Sisu. **13** Pea na'a na ia kuo nau hoka'i." **38** Pea hili ia, ko Siosefa 'o pehē kiate ia, "Fefine, ko e hā 'oku ke tangi ai? 'Alematea, ko e ākonga ia 'a Sisu, kae fakalilolilo Pea pehēange 'e ia kiate kinaua, Koe'uh i kuo pe, ko ['ene] manavahē ki he kakai Siu, na'e nau 'ave hoku 'Eiki, pea 'oku 'ikai te u 'ilo pe kole ia kia Pailato ke ne 'ave 'ae sino 'o Sisu: kuo nau tuku ki fe ia." **14** Pea hili 'ene lea ko ia, pea loto ki ai 'a Pailato. Ko ia na'e ha'u ai ia, 'o pea tafoki ia ki mui, pea mamata ia kia Sisu 'oku ne 'ave 'ae sino 'o Sisu. **39** Pea na'e ha'u mo ia tu'u mai, ka na'e 'ikai te ne 'ilo ko Sisu ia. **15** 'a Nikotimasi, 'aia na'e fuofua ha'u kia Sisu 'i Pea lea 'a Sisu kiate ia, "Fefine, ko e hā 'oku ke he po'uli, 'o ne 'omi 'ae mula mo e 'alosi na'e tangi ai? Ko hai 'oku ke kumi?" Pea ne mahalo fehu'i 'aki, ko e lau teau nai [hono mamafa]. **40** ko e tauhi ngoue ia, pea ne pehē ki ai, "Eiki, Pea nau to'o 'ae sino 'o Sisu, 'o fakakoloa 'aki kapau kuo ke 'ave ia mei hen, tala mai kiate ia 'ae tupenu, mo e ngaahi me'a fakakakala, au pe kuo ke tuku ki fē ia, pea te u 'ave ia." **16** 'o fakatatau ki he anga 'ae kakai Siu 'i he fai Pea pehēange 'e Sisu kiate ia, "Mele." Pea ne me'a faka'eiki. **41** Pea na'e 'i he potu na'e tutuki tafoki mai, 'o pehē kiate ia, "Lāponi;" ko hono ai ia ki he 'akau ha ngoue; pea 'i he ngoue 'ae 'uhinga, "Eiki." **17** Pea talaange 'e Sisu kiate ia, fonualoto fo'ou, na'e te'eki tuku ki ai ha taha. **42** "Oua na'a ala kiate au; he 'oku te'eki ai te u Pea na'a nau tuku ki ai 'a Sisu, koe'uh i ko e 'aho 'alu hake ki he'eku Tamai: ka ke 'alu ki hoku teuteu 'oe kakai Siu: he na'e ofi 'ae fonualoto. kāinga, 'o tala kiate kinautolu, 'oku ou 'alu hake ki he'eku Tamai, mo ho'omou Tamai; pea ki hoku 'Otua, mo homou 'Otua." **18** Pea na'e ha'u 'a Mele Makitaline, 'o fakahā ki he kau ākonga 'a 'ene mamata ki he 'Eiki, pea kuo ne lea 'aki 'ae ngaahi me'a ni kiate ia. **19** Pea kuo efiafi 'i he 'aho ko ia, ko e 'uluaki ['aho] 'i he uike, kuo kātoa 'ae kau ākonga, pea tāpuni 'ae ngaahi matapā, 'i [he'enau] manavahē ki he kakai Siu, mo e ha 'a Sisu, 'o tu'u 'i loto, 'o ne pehē kiate kinautolu, "Fiemālie pe 'akimoutolu." **20** Pea hili 'ene lea pehē, na'e fakahā 'e ia kiate kinautolu hono nima mo hono vakavaka. Pea toki fiefia 'ae kau ākonga 'i he'enau mamata ki he 'Eiki.

20 'i he 'uluaki ['aho] 'oe uike, na'e ha'u hengihengi 'a Mele Makitaline ki he fonualoto, 'i he kei fakapo'uli, 'o ne mamata kuo 'ave 'ae maka mei he fonualoto. **2** Pea lele ia, 'o ha'u kia Saimone Pita, mo e ākonga 'e tokotaha, 'aia na'e 'ofa ai 'a Sisu, 'o ne pehē kiate kinaua, "Kuo nau 'ave 'ae 'Eiki mei he fonualoto, pea 'oku 'ikai te mau 'ilo pe kuo nau tuku ki fē ia." **3** Ko ia na'e 'alu atu ai 'a Pita, mo e ākonga ko ia 'e taha, 'o na hoko atu ki he fonualoto. **4** Pea na felele'i fakataha: pea li 'a Pita 'e he ākonga ko ia 'e taha, pea tomu'a hoko ia ki he fonualoto. **5** Pea tulolo ki lalo ia, pea mamata kuo tuku 'ae 'u kofu ka na'e 'ikai hū ia ki ai. **6** Pea ha'u muimui 'iate ia 'a Saimone Pita, pea hū ia ki he fonualoto, 'o mamata kuo tuku ai 'ae 'u kofu, **7** Mo e holoholo na'e fa'u 'aki hono 'ulu, na'e 'ikai tuku [fakataha] mo e 'u kofu, ka kuo fatufatu, 'o tuku kehe ia. **8** Pea toki hū atu 'ae ākonga ko ia 'e taha, 'aia na'e fuofua hoko ki he fonualoto, pea mamata ia, pea tui. **9** He 'oku te'eki ai ke nau 'ilo 'ae tohi, kuo totonu ke toetu'u ia mei he mate. **10** Pea toe ō 'ae ongo ākonga ki hona 'api. **11** Ka na'e tu'u tangi pe 'a Mele 'itu'a fonualoto: pea 'i he'ene tangi, na'e

tala ai 'e he kau ākonga ni'ihi kiate ia, "Kuo toe 'oe kau ākonga he vaka si'i; (he na'e 'ikai te mau mamata ki he 'Eiki." Ka na'e pehē 'e ia nau mama'o mei 'uta, ka ko e hanga 'e fāngaeu kiate kinautolu, "Kapau 'e 'ikai te u mamata 'i nai,) 'onau toho 'ae kupenga mo e ika. **9** Pea 'i hono nima 'ae mata'i fa'o, pea 'ai hoku tuhu he'enau a'u ki 'uta, na'a nau mamata ki he afi ki he mata'i fa'o, mo velo hoku nima ki hono kuo tafu, pea mo e ika kuo tunu ai mo e mā. **10** vakavaka, 'e 'ikai te u tui." **26** Pea hili 'ae 'aho 'e Pea tala 'e Sisu kiate kinautolu, "Omi 'ae ika valu, na'e toe kātoa 'ene kau ākonga, pea na'e kuo mou toki ma'u ni." **11** Pea 'alu 'a Saimone 'iate kinautolu 'a Tōmasi; pea tāpuni 'ae ngaahi Pita, 'o toho 'ae kupenga ki 'uta, 'oku fonu 'i he matapā, mo e ha'u 'a Sisu, 'o tu'u 'i loto, 'o ne ngaahi ika lalahi, ko e teau ma nimangofulu pehē, "Fiemālie pe 'akimoutolu." **27** Pea toki mo e [ika] 'e tolu: ko e me'a lahi 'aupito, ka pehē 'e ia kia Tōmasi, "Mafao mai ho tuhu, pea na'e 'ikai mahae 'ae kupenga. **12** Pea lea 'a Sisu vakai mai ki hoku nima; pea tuku mai ho nima, kiate kinautolu, "Ha'u 'o kai." Pea na'e 'ikai fa'a 'o velo ia ki hoku vakavaka: pea 'oua na'a ke fehu'i 'e ha taha 'i he kau ākonga kiate ia, "Ko ta'etui, kae tui." **28** Pea leaange 'a Tōmasi, 'o ne hai koe?" He na'a nau 'ilo ko e 'Eiki. **13** Pea ha'u pehē kiate ia, "Ko hoku 'Eiki mo hoku 'Otua." ai 'a Sisu, 'o to'o 'ae mā, 'o 'atu kiate kinautolu, **29** Pea talaange 'e Sisu kiate ia, "Tōmasi, ko e mo e ika foki. **14** Pea ko hono liunga tolu eni 'oe me'a 'i ho'o mamata kiate au, ko ia kuo ke tui fakahā ia 'e Sisu ki he'ene kau ākonga, hili 'ene ai: 'oku monū'ia 'akinautolu 'oku 'ikai mamata, toetu'u mei he mate. **15** Pea hili 'enau kai, pea kae tui." **30** Pea na'e fai mo'oni 'e Sisu mo e lea 'a Sisu kia Saimone Pita, Saimone, ko e foha ngaahi faka'ilonga kehekehe 'i he 'ao 'o 'ene 'o Sonasi, "Oku lahi hake ho'o 'ofa kiate au 'iate kau ākonga, 'aia kuo 'ikai tohi 'i he tohi ni: **31** kinautolu ni?" Pea talaange 'e ia kiate ia, "'Io, Ka kuo tohi eni, koe'uhu ke mou tui ko e Kalaisi 'Eiki; 'oku ke 'ilo 'oku ou 'ofa kiate koe." Pea 'a Sisu, ko e 'Alo 'oe 'Otua; pea ke mou ma'u 'i ho'omou tui 'ae mo'ui 'i hono huafa.

21 Hili 'ae ngaahi me'a ni, na'e toe fakahā ia 'e Sisu ki he'ene kau ākonga 'i he tahi 'o Taipiliō; pea na'e pehē hono fakahā. **2** Na'e fakataha 'a Saimone Pita, mo Tōmasi na'e ui ko Titimasi, mo Nātaniela 'o Kena 'o Kāleli, mo e ongo foha 'o Sepeti, mo 'ene kau ākonga kehe 'e toko ua. **3** Pea lea 'a Saimone Pita kiate kinautolu, "Te u 'alu 'o fai kupenga." Pea nau pehē kiate ia, "Te tau ū foki mo koe." Pea na'a nau 'alu atu leva, 'o heka vaka; pea ko e pō ko ia na'e 'ikai te nau ma'u ha me'a. **4** Pea pongipongi hake, 'oku tu'u 'a Sisu 'i matātahi: ka na'e 'ikai 'ilo 'e he kau ākonga ko Sisu ia. **5** Pea lea 'a Sisu kiate kinautolu, "Fānau, 'oku ai ha'amou me'akai?" Pea nau talaange kiate ia, "'Ikai." **6** Pea tala 'e ia kiate kinautolu, "'A'au 'ae kupenga 'i he mata'u 'oe vaka, pea te mou ma'u." Pea nau 'a'au ai, pea 'ikai ai ke nau fa'a toho ia koe'uhu ko e lahi 'oe ika. **7** Ko ia na'e lea ai kia Pita 'ae ākonga ko ia na'e 'ofa ai 'a Sisu, "Ko e 'Eiki ia." Pea kuo fanongo leva 'a Saimone Pita ko e 'Eiki, pea nono'o 'e ia hono kofu fakatoutai, (he na'e vete ia,) pea hope ia ki tahi. **8** Pea ha'u hono

Pea toe lea ia ki ai ko hono tu'o ua, "Saimone, ko e foha 'o Sonasi, 'oku ke 'ofa kiate au?" Pea talaange 'e ia ki ai, "'Io, 'Eiki; 'oku ke 'ilo 'oku ou 'ofa kiate koe." Pea ne pehē kiate ia, "Fafanga 'eku fanga sipi." **17** Pea lea 'e ia kiate ia ko hono liunga tolu, "Saimone, ko e foha 'o Sonasi, 'oku ke 'ofa kiate au?" Pea mamahi 'a Pita 'i he'ene lea ko hono liunga tolu kiate ia, "'Oku ke 'ofa kiate au?" Pea talaange 'e ia ki ai, "'Eiki, 'oku ke 'ilo'i 'ae me'a kotoa pē; 'oku ke 'ilo'i 'oku ou 'ofa kiate koe." Pea pehē 'e Sisu kiate ia, "Fafanga 'eku fanga sipi. **18** Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala atu kiate koe, 'I ho'o kei talavou, na'a ke nono'o koe, 'o ke 'eve'eva ko ho'o fa'itelihā: ka 'oka ke ka motu'a, te ke mafao atu ho nima, pea 'e nono'o koe 'e ha tokotaha, 'o 'ave koe ki he potu 'e 'ikai te ke loto ki ai." **19** Na'a ne lea 'aki eni, ko e fakahā 'ae mate'anga ko ia te ne fakaongoongolelei ai 'ae 'Otua. Pea hili 'ene lea pehē, pea ne pehē ki ai, "Muimui mai kiate au." **20** Pea tafoki ki mui 'a Pita, 'o mamata ki he ākonga. Ko ia na'e 'ofa ai 'a Sisu, 'oku muimui mai; 'aia foki na'e fa'aki ki hono fatafata 'i he kai 'oe 'ohomohe, 'o ne pehē ai, "'Eiki, ko hai

ia ‘oku ne lavaki‘i koe?’’ 21 Pea mamata ‘a Pita kiate ia, pea ne pehē kia Sisu, “Eiki, pea ‘e fēfē ‘ae tangata ni?” 22 Pea talaange ‘e Sisu kiate ia, “Kapau ko hoku loto ke tatali ia ke ‘oua ke u ha‘u, ko e hā ia kiate koe? Muimui koe ‘iate au.”

23 Pea mafola ‘ae tala ni ki he kāinga, ‘e ‘ikai mate ‘ae ākonga ko ia: ka na‘e ‘ikai tala ‘e Sisu kiate ia, ‘E ‘ikai mate ia; kae [pehē], “Kapau ‘oku ou loto ke tatali ia ke ‘oua ke u ha‘u, ko e hā ia kiate koe?” 24 Ko eni ‘ae ākonga ko ia ‘aia ‘oku ne fakapapau ‘ae ngaahi me‘a ni, ‘o ne tohi ‘ae ngaahi me‘a ni; pea ‘oku mau ‘ilo ‘oku mo‘oni ‘ene fakamo‘oni. 25 Pea ‘oku ai mo e ngaahi me‘a kehekehe na‘e fai ‘e Sisu, ‘a ia, ka ne tohi kotoa pē, ‘oku ou mahalo ‘e meimeī ‘ikai hao ‘i māmani ‘ae ngaahi tohi ‘aia ‘e tohi ai. ‘Emeni.

Kau ‘Apostolo

1 ‘E Tiofilusi, ko e fuofua tohi na’aku fai, ko e fakahā ‘oe me’ā kotoa pē na’ē kamata fai mo ako ‘aki ‘e Sisu, **2** ‘O a’u ki he ‘aho na’ē ‘ave ai ia ki ‘olunga, ‘i he hili ‘ene tuku ‘ae ngaahi fekau ‘i he Laumālie Mā’oni’oni ki he kau ‘apostolo na’ā ne fili: **3** ‘Akinautolu na’ā ne fakahā ia ki ai kuo mo’ui, ‘i he hili ‘ene mate, ‘i he ngaahi fakamo’oni ‘ilongofua pea lahi, he na’ā nau mamata kiate ia ‘i he ‘aho ‘e fāngofulu, pea lea ia ki he ngaahi me’ā ‘oe pule’ānga ‘oe ‘Otua: **4** Pea ‘i he’enau fakataha mo ia, na’ā ne fekau kiate kinautolu “Ke ‘oua te nau ‘alu ‘i Selūsalema, kae tatali ki he tala’ofa ‘ae Tamai, ‘a ia, [na’ē pehē ai ‘e ia], kuo mou fanongo ai ‘iate au. **5** He na’ē papitaiso mo’oni ‘e Sione ‘aki ‘ae vai; kae ‘aho si’i pē pea ‘e papitaiso ‘akimoutolu ‘aki ‘ae Laumālie Mā’oni’oni.” **6** Pea ‘i he’enau fakataha, na’ā nau fehu’i kiate ia, ‘o pehē, ‘Eiki, te ke toe ‘ange ‘i he kuonga ni ‘ae pule’ānga ki ‘Isileli? **7** Pea pehē ‘e ia kiate kinautolu, “Oku ‘ikai ma’āmoutolu ke ‘ilo ki he ngaahi kuonga mo e ngaahi ‘aho, ‘aia ‘oku fa’iteliha tokotaha pe ki ai ‘ae Tamai. **8** Ka te mou ma’u ‘ae mālohi, ‘oka hoko mai ‘ae Laumālie Mā’oni’oni kiate kimoutolu: pea ko ‘eku kau fakamo’oni ‘akimoutolu ‘i Selūsalema, mo Siutea kotoa pē, mo Samēlia, pea ki he ngata’ānga ‘o māmani.” **9** Pea hili ‘ene ngaahi folofola ni, lolotonga ‘enau siofia ia, na’ē ‘ave ia ki ‘olunga; pea fakapuli ia ‘e he ‘ao meiate kinautolu. **10** Pea ‘i he’enau kei sio fakamama’u ki he langi, ‘i he’ene ‘alu hake, ‘iloange, kuo tu’u mai kiate kinautolu ‘ae ongo tangata kuo kofu hinehina; **11** ‘o na pehē, “Ae kau tangata Kāleli, ko e hā ‘oku mou tutu’u mo sio fakamama’u ai ki he langi? Ko e Sisu ko ia, kuo ‘ave ‘iate kimoutolu ki langi, ‘e pehē pē ‘ene toe ha’u ‘o hangē ko ho’omou mamata ‘ene ‘alu hake ki loto langi.” **12** Pea na’ā nau toki liu mai ki Selūsalema mei he mo’unga ‘oku ui ko ‘Olive, ko hono vaha’ā mo Selūsalema ko e mama’o ‘oe fononga ‘i he ‘aho Sāpate. **13** Pea kuo nau hoko mai, pea nau ‘alu hake ki he potu ki ‘olunga, ‘aia na’ē nonofo ai ‘a Pita, mo Semisi, mo Sione, mo ‘Anitelū, mo Filipe, mo Tōmasi, mo Pātolomiu, mo Mātiu, mo Semisi [ko e fohā] ‘o ‘Alefiusi, mo Saimone Selote, mo Siutasi ko e tokoua ‘o Semisi. **14** Pea na’ē nonofo loto taha ‘akinautolu ni kotoa pē, ‘i he lotu mo e hūfekina, fakataha mo e kau fefine, mo Mele ko e fa’ē ‘a Sisu, mo hono kāinga. **15** Pea ‘i he ngaahi ‘aho ko ia, na’ē tu’u hake ‘a Pita ‘i he ‘ao ‘oe kau ākonga (koe lau fakataha ‘oe kakai ko e toko teau mo e toko uofulu,) ‘o ne pehē, **16** “Ae kau tangata mo e kāinga, na’ē tototonu ke fakamo’oni ‘ae tohi ni, ‘aia na’ē lea’aki ‘i mu’ā ‘e he Laumālie Mā’oni’oni, ‘i he ngutu ‘o Tevita, kia Siutasi, ‘aia na’ā ne tataki ‘akinautolu na’ē puke ‘a Sisu. **17** He na’ē lau ia mo kitautolu, pea na’ē ai hono tufakanga ‘i he ngāue ni.” **18** Pea na’ē fakatau ‘e he tangata ni ‘ae potu fonua ‘aki ‘ae totongi ‘o ‘ene angahala; pea na’ē tō ‘o tu’u hono mata, pea mafahi hono kete, pea ‘oho kitu’ā hono to’oto’onga kotoa pē. **19** Pea na’ē ‘ilo ia ‘e he kau nofo kotoa pē ‘i Selūsalema: ko ia na’ē ui ai ‘ae potu fonua ko ia ‘i he’enau lea, Ko ‘Akeletama, ko e pehē, “Ko e potu fonua ‘oe toto.” **20** He ‘oku tohi ‘i he tohi ‘oe ngaahi Saame, “Ke lala hono fale, pea ‘oua ‘e nofo ai ha taha:” pea, “Ko ‘ene ngāue ke ma’u ‘e ha taha.” **21** “Ko ia ‘i he kau tangata ni kuo tau nonofo mo kinautolu, ‘i he kuonga kotoa na’ē felemonafao ‘ae ‘Eiki ko Sisu ‘iate kitautolu, **22** ‘O fua fai mei he papitaiso ‘a Sione, ‘o a’u ki he ‘aho pe ko ia na’ē ‘ave ai ia ki ‘olunga meiate kitautolu, ‘oku tototonu ke ai ha taha ko e fakamo’oni mo kinautolu ‘o ‘ene toetu’u.” **23** Pea na’ā nau fili ‘ae toko ua, ko Siosefa na’ē ui ko Pasapa, pea fakahingoa foki ko Susitasa, mo Mataiasi. **24** Pea na’ā nau lotu, ‘o pehē, “E ‘Eiki, ko koe ‘oku ke ‘ilo’i ‘ae loto kotoa pē, ke fakahā pe ko hai ‘iate kinaua ni kuo ke fili, **25** Koe’uhī ke ai ‘ene tufakanga ‘i he ngāue ni pea ke ‘apostolo, ‘aia kuo hinga mei ai ‘a Siutasi ‘i he angahala, kae ‘alu ia ki hono potu ‘o’ona.” **26** Pea na’ā nau talatalo; pea tototonu kia Mataiasi; pea na’ē lau fakataha ia mo e toko hongofulu ma tokotaha ‘oe kau ‘apostolo.

2 Pea kuo hokosia ‘ae ‘aho ‘oe Penitekosi, kuo nau kātoa ‘o loto taha ‘i he potu pe taha. **2** Pea fakafokifā na’ē ai ‘ae ‘u’ulu mai mei he langi, ‘o hangē ha tu’oni matangi mālohi ‘aupito, pea fakapito ‘aki ‘ae fale kotoa pē na’ā nau nofo ai. **3**

Pea na'e hā mai kiate kinautolu 'ae ngaahi 'elelo me'a fakafo 'i 'olunga 'i he langi, mo e ngaahi mangamanga 'o hangē ko e afi, pea nofo ia 'iate faka'ilonga ki lalo 'i māmanī; ko e toto mo e kinautolu taki taha. 4 Pea na'e fakapito 'aki afi, mo e 'ahu 'oe afi; 20 Pea 'e liliu 'ae la'ā 'o 'akinautolu kotoa pē 'ae Laumālie Mā'oni'oni, po'uli, pea mo e māhina 'o toto, 'i he te'eki pea na'a nau kamata lea'aki 'ae lea kehekehe, hoko 'ae 'aho lahi pea fakamanavahē, 'oe 'Eiki: 'o fakatatau ki hono fakalea i 'akinautolu 'e he 21 Pea 'e pehē, ko ia 'e ui ki he huafa 'oe 'Eiki, Laumālie. 5 Pea na'e 'āunofo 'i Selūsalema 'ae 'e fakamo'ui ia.' 22 "Ae kau tangata 'Isileli, kakai Siu fa'a lotu, mei he pule'anga kotoa pē 'i fanongo ki he ngaahi lea ni; ko Sisu 'o Nāsaleti, lalo langi. 6 Pea 'i he mafola 'ae ongoongo ni, ko e tangata mei he 'Otua, pea na'e ongoongo na'e fakakātoa 'ae kakai, pea nau puputu'u lahi, 'iate kimoutolu 'i he ngaahi me'a mana, mo e koe'uhī na'e fanongo 'ae tangata taki taha ki ngāue fakafo, mo e faka'ilonga, 'aia na'e fai 'e he'enau lea 'i he'ene lea 'a'ana. 7 Pea na'e ofo he 'Otua 'iate ia 'i homou 'ao, 'o hangē ko ia mo fakatumutumu 'akinautolu kotoa pē, 'onau 'oku mou 'ilo foki ki ai: 23 'Aia na'e tukuange fepehē'aki, "Vakai, 'ikai ko e kau Kāleli kotoa pē 'e he 'Otua, 'i he'ene fakakaukau poto mo 'ene 'akinautolu na 'oku lea? 8 Pea 'oku fēfē nai 'oku mu'aki 'ilo, pea na'a mou puke 'aki ia 'ae nima tau taki taha fanongo ki he'etau lea, na'a tau angahala, 'o tutuki ia ki he 'akau, 'o tāmate'i: fanau'i ai? 9 Ko e kakai Patia, mo e Metia, mo 24 'Aia kuo fokotu'u 'e he 'Otua, 'i he veteange e 'Elama, pea mo e kau nofo 'i Mesopōtemia, 'oe mamahi 'oe mate: koe'uhī na'e 'ikai 'aupito mo Siutea, mo Kapatosia, mo Ponito, mo 'Esia, fa'a ta'ofi 'aki ia. 25 He 'oku lea 'a Tevita kiate 10 Mo Filisia, mo Pamifilia, mo 'Isipite, pea mo ia, 'Na'aku mamata ma'u ki he 'Eiki 'i hoku e ngaahi potu 'o Lipea 'o ofi ki Sailine, mo e 'ao, he 'oku 'i hoku nima to'omata'u ia, ke 'oua ngaahi muli mei Loma, ko e ngaahi Siu mo e na'a ue'i au: 26 Ko ia na'e fiefia ai hoku loto, kakai ului. 11 Ko e kakai, Keliti mo e 'Alepea, pea fiefia mo hoku 'elelo; pea 'e mālōlō foki 'a 'oku tau fanongo 'oku nau lea 'i he'etau lea ki hoku sino 'i he 'amanaki lelei: 27 Koe'uhī 'e 'ikai he ngaahi ngāue fakafo 'ae 'Otua." 12 Pea na'a te ke tuku hoku laumālie 'i hētesi, pea 'e 'ikai nau ofo kotoa pē, 'o ta'emaau honau loto, mo te ke tuku ho tokotaha mā'oni'oni ke ne 'ilo nau fepehē'aki, "Ko e hā hono 'uhinga 'oe me'a 'ae 'au'auha. (Hadēs g86) 28 Kuo ke fakahā kiate ni?" 13 Kae manuki 'ae ni'ihī, 'o pehē, "Oku au 'ae ngaahi hala 'oe mo'ui; te ke fakafonu fonu 'i he uaine fo'ou 'ae kau tangata ni." 14 Ka 'aki au 'ae fiefia 'i ho 'ao.' 29 "Ae kau tangata na'e tutu'u hake 'a Pita, mo e toko hongofulu mo e kāinga, tuku ke u lea 'o fakamatatalu atu ma tokotaha, 'o le'a 'aki 'ae le'o lahi, 'o ne pehē kiate kimoutolu ki he 'eiki 'i mu'a ko Tevita, he kiate kinautolu, "Akimoutolu 'ae kau tangata kuo pekia ia pea tanu, pea 'oku 'iate kitautolu 'o Siutea, mo kimoutolu kotoa pē 'oku 'āunofo 'i hono fonualoto 'o a'u ki he 'aho ni. 30 Pea ko e Selūsalema, ke mou 'ilo eni, pea fakafanongo palōfita ia, pea na'a ne 'ilo kuo fuakava 'e he ki he'eku lea: 15 He 'oku 'ikai konā 'akinautolu 'Otua kiate ia, te ne fokotu'u 'i hono hako, 'o ni, 'o hangē ko ho'omou mahalo, he ko hono fakatatau ki he kakano, 'ae Kalaisi, ke nofo 'i tolu pe eni 'oe feitu'ula'ā 'oe 'aho. 16 Ka ko hono nofo'a fakatu'i; 31 Pea 'i he'ene 'ilo ia 'i eni ia na'e lea ki ai 'ae palōfita ko Sioeli; 17 mu'a, na'a ne lea ki he toetu'u 'o Kalaisi, 'Na'e "Oku pehē 'e he 'Otua, 'E hoko 'i he ngaahi 'aho 'ikai tuku ma'u hono laumālie 'i hētesi, pea na'e 'amui, te u hua'i hifo hoku Laumālie ki he kakai 'ikai 'ilo 'e hono sino 'ae 'au'auha. (Hadēs g86) 32 kotoa pē: pea 'e kikite 'e homou ngaahi foha Pea ko e Sisu ni kuo fokotu'u 'e he 'Otua, pea ko mo homou ngaahi 'ofefine, pea 'e hā 'ae ngaahi e kau fakamo'oni ki ai 'akimoutolu kotoa pē. 33 me'a ki ho'omou kau talavou, pea 'e fa'a misi Ko ia, 'i hono hakeaki'i 'e he nima to'omata'u ho'omou kau mātū'a: 18 Pea 'i he ngaahi 'aho 'oe 'Otua, pea 'i he'ene ma'u mei he Tamai 'ae ko ia, teu hua'i hifo hoku Laumālie ki he'eku tala'ofa 'oe Laumālie Mā'oni'oni, kuo ne hua'i kau tamaio'eiki mo 'eku kau kaunanga; pea hifo eni, 'aia 'oku mou mamata mo fanongo te nau kikite; 19 Pea te u fakahā 'ae ngaahi ki ai ni. 34 He na'e 'ikai 'alu hake 'a Tevita ki

he langi: ka na'e pehē mai 'e ia, 'Na'e pehē 'e Pita mo Sione 'oku fai ke na hū ki he falelotu Sihova ki he'eku 'Eiki, Nofo koe 'i hoku nima lahi, pea ne kole. **4** Pea sio fakamama'u 'a Pita to'omata'u, **35** Kae 'oua ke u ngaohi ho ngaahi mo Sione kiate ia, 'o na pehē, "Sio mai kiate fili ko ho tu'ungava'e." **36** "Ko ia ke 'ilo pau 'e kimaua." **5** Pea tokanga atu ia kiate kinaua, 'o he fale kotoa pē 'o 'Isileli, kuo fakanofo 'e he 'amanaki te ne ma'u ha me'a 'iate kinaua. **6** Pea 'Otua 'ae Sisu ko ia, 'aia na'a mou tutuki ki he toki pehē 'e Pita, "Ko e siliva mo e koula 'oku 'akau, ko e 'Eiki mo e Kalaisi." **37** Pea 'i he'enau 'ikai te u ma'u; ka ko ia 'oku ou ma'u te u foaki fanongo eni, na'e mahuhuhuhu honau loto, kiate koe: 'i he huafa 'o Sisu Kalaisi 'o Nāsaleti pea na'a nau pehē kia Pita mo hono toe 'oe tu'u hake 'o 'alu." **7** Pea na'a ne puke ia 'i hono kau 'aposetolo, 'ae kau tangata mo e kāinga, nima to'omata'u, 'o fokotu'u hake ia: pea na'e "Ko e hā te mau fai?" **38** Pea toki pehē 'e Pita mālohi leva hono va'e mo hono tunga'īva'e. **8** kiate kinautolu, "Fakatomala, pea mou taki Pea hopo hake ia 'o tu'u, mo 'eve'eva, pea nau hū taha papitaiso 'i he huafa 'o Sisu Kalaisi, ke fakataha mo ia ki he falelotu lahi, kuo 'eve'eva, fakamolemole ai 'ae angahala, pea te mou ma'u mo hopohopo, pea fakamālō ki he 'Otua. **9** Pea mo e foaki 'oe Laumālie Mā'oni'oni. **39** He ko e na'e mamata 'ae kakai kotoa pē kiate ia, 'oku tala'ofa eni kiate kimoutolu, mo ho'omou fānau, 'eve'eva mo fakamālō ki he 'Otua; **10** Pea na'a pea mo kinautolu kotoa pē 'oku mama'o, 'aia nau 'ilo ko ia ia na'e nofo 'o kole 'i he matapā kotoa pē 'e ui 'e he 'Eiki ko hotau 'Otua." **40** Pea Fakasanisani 'oe falelotu lahi: pea na'e mātū'aki na'e lahi 'ae lea kehekehe na'a ne fakamo'oni ofo 'akinautolu mo fakatumutumu 'i he me'a mo akonaki'aki, 'o ne pehē, "Mou fakamo'ui kuo fai kiate ia. **11** Pea 'i he'ene kei puke kia Pita 'akimoutolu mei he to'utangata paongata'a ni." mo Sione 'e he tangata pipiki kuo fakamo'ui, **41** Pea ko kinautolu na'e ma'u fiefia 'ene lea, na'a na'e felele'i ki ai 'ae kakai kotoa pē, 'oku nau nau papitaiso: pea 'i he 'aho pe ko ia na'e ului ofo lahi, ki he fale hala, 'oku fakahingoa kia 'ae kakai 'e toko tolu afe nai. **42** Pea na'a nau Solomone. **12** Pea kuo mamata 'a Pita ki ai, pea tu'uma'u 'i he akonaki 'ae kau 'aposetolo, mo e pehē 'e ia ki he kakai, "'Ae kau tangata 'Isileli, fe'ofo'ofani, mo e tofi 'oe mā, mo e fehūfekina. ko e hā 'oku mou ofo ai 'i he me'a ni? Pea ko e **43** Pea na'e tō ki he kakai kotoa pē 'ae manavahē: hā 'oku mou sio fakamama'u ai kiate kimaua, pea na'e lahi 'ae me'a fakafo mo e me'a mana 'o hangē kuo ma ngaohi 'i ha'ama mālohi pe na'e fai 'e he kau 'aposetolo. **44** Pea na'e loto mā'oni'oni 'amaua ke 'eve'eva 'ae tangata ni? taha 'akinautolu kotoa pē na'e tui, pea na'e me'a **13** Ko e 'Otua 'o 'Epalahame, mo 'Aisake, mo taha pē 'akinautolu; **45** Pea na'a nau fakatau Sēkope, ko e 'Otua 'oe tau ngaahi tamai, kuo honau ngaahi 'api mo 'enau me'a, pea tufa ki he ne fakaongoongolelei hono 'Alo ko Sisu; 'aia kakai taki taha, 'o fakatatau ki he'ene masiva. na'a mou tukuaki'i pea li'aki 'i he 'ao 'o Pailato, **46** Pea na'a nau 'alu loto taha ki he falelotu lahi ka na'e mātū'aki loto ia ki hono tukuange. **14** 'i he 'aho kotoa pē, mo nau tofitofi mā 'i he Ka na'a mou li'aki 'ae tokotaha mā'oni'oni mo ngaahī fale, pea kai 'enau me'a'akai 'i he fiefia mo angatonu, pea kole ke tuku 'ae tangata fakapō e loto ta'ekākā, **47** 'O fakamālō ki he 'Otua, pea kiate kimoutolu; **15** Kae tāmate'i 'ae 'Eiki 'oe 'ofeina 'e he kakai kotoa pē. Pea na'e fakaului mo'ui, 'aia kuo fokotu'u 'e he 'Otua mei he mate; 'e he 'Eiki kiate kinautolu 'i he 'aho kotoa pē pea ko e kau fakamo'oni 'akinautolu ki ai. **16** Pea ko hono huafa, ko e tui ki hono huafa, kuo ne fakamālohi 'ae tangata ni, 'aia 'oku mou mamata pea 'ilo'i: 'io, ko e tui kiate ia, kuo ma'u ai 'e he tangata ni 'ae mo'ui haohaoa ni 'i he 'ao 'omoutolu kotoa pē. **17** "Pea ko eni, 'e kāinga, 'oku ou 'ilo ne mou fai ia 'i he vale, pea pehē foki mo ho'omou kau pule. **18** Ka ko e ngaahi me'a ko ia na'e tomu'a fakahā 'e he 'Otua 'i he

3 Pea na'e 'ohake fakataha 'a Pita mo Sione ki he falelotu lahi 'i he feitu'ula'ā lotu, 'aia ko hono hiva. **2** Pea ko e tangata 'e taha na'e pipiki talu hono fanau'i, na'e fata ange 'i he 'aho kotoa pē, 'o tuku 'i he matapā 'oe falelotu lahi 'aia na'e ui ko e Fakasanisani, ke kole kiate kinautolu na'e hū ki he falelotu lahi; **3** Pea mamata ia kia

ngutu 'o 'ene kau palōfita kotoa pē, 'e mamahi 8 Pea kuo fonu 'a Pita 'i he Laumālie Mā'oni'oni, ai 'a Kalaisi, kuo ne fakamo'oni ia. 19 Ko ia ke pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Akimoutolu, mou fakatomala, pea liliu, ke fakamolemole ko e kau pule 'oe kakai, mo e mātu'a 'o 'Isileli, ai ho'omou angahala, koe'ahi ke hoko mai 'ae 9 Kapau 'oku 'ekea 'akimaua he 'aho ni ki he ngaahi 'aho 'oe fakamo'ui mei he 'ao 'oe 'Eiki; ngāue lelei ki he tangata pipiki, pe ko e hā 'ae 20 Pea te ne fekau mai 'a Sisu Kalaisi, 'aia na'e me'a na'e fakamo'ui ai ia; 10 Ke 'ilo 'ekimoutolu tomu'a malanga'aki kiate kimoutolu: 21 'Aia 'e kotoa pē, pea mo e kakai kotoa pē 'o 'Isileli, ko ma'u 'e he langi, kae'oua ke hoko mai 'ae kuonga e huafa 'o Sisu Kalaisi 'o Nāsaleti, 'aia ne mou 'oe liliu 'oe me'a kotoa pē, 'aia kuo lea ki ai 'ae tutuki ki he 'akau, ka kuo fokotu'u ia 'e he 'Otua 'Otua 'i he ngutu 'o 'ene kau palōfita mā'oni'oni kotoa pē talu mei he ngaohi 'a māmani. (aiōn i homou 'ao kuo haohaoa. 11 'Ko e maka eni g165) 22 He na'e lea mo'oni 'a Mōsese ki he na'e li'aki 'ekimoutolu ko e kau tufunga, 'aia ngaahi tamai, ['o pehē], "E fokotu'u 'e he 'Eiki kuo hoko ko e fungani [maka] tuliki." 12 Pea ko homou 'Otua ha palōfita kiate kimoutolu 'oku 'ikai ha fakamo'ui 'i ha taha kehe: he 'oku 'i homou kāinga, 'o hangē ko au; pea te mou 'ikai ke tuku mo ha hingoa ki he kakai 'i lalo fanongo kiate ia 'i he ngaahi me'a kotoa pē te langi, ke tau mo'ui ai. 13 Pea kuo nau mamata ne lea'aki kiate kimoutolu. 23 Pea 'e pehē, ko e ki he ta'emālu'ia 'a Pita mo Sione, mo nau 'ilo tangata kotoa pē 'e 'ikai tokanga ki he palōfita ko e ongo tangata me'avale, pea ta'epoto, pea ko ia, 'e faka'auha ia mei he kakai.' 24 'Io, pea nau ofo; pea na'a nau 'ilo kiate kinaua, na'a na ko e kau palōfita kotoa pē meia Samuela mo 'ia Sisu. 14 Ka 'i he'ena vakai ki he tangata kinautolu ki mui ni, 'akinautolu na'e lea, na'a kuo fakamo'ui, 'oku nau tutu'u fakataha mo nau kikite ki he ngaahi 'aho ni. 25 Ko e fānau kinaua, pea 'ikai te nau fa'a lea ki ai. 15 Pea hili 'ae kau palōfita 'akimoutolu, pea mo e fuakava 'enau fekau 'akinaua ke 'alu [si'i] atu mei he na'e fai 'e he 'Otua mo 'etau ngaahi tamai, 'i fakamaau'anga, na'a nau alea 'iate kinautolu, 16 he'ene pehē kia 'Epalahame, 'Pea 'i ho hako 'e 'O nau pehē, "Ko e hā 'ae me'a te tau fai ki he monū'ia 'ae fa'ahinga kotoa pē 'o māmani.' 26 ongo tangata ni? He kuo fai mo'oni 'ekinaua 'ae Pea 'i he fokotu'u 'e he 'Otua hono 'Alo ko Sisu, mana lahi, pea 'oku 'ilo ia 'ekinautolu kotoa pē kuo ne tomu'a fekau ia kiate kimoutolu, ke ne 'oku nofo 'i Selūsalema; pea 'oku 'ikai te tau tāpuaki'i 'akimoutolu, 'i he tafoki 'akimoutolu fa'a faka'ikai ki ai. 17 Ka koe'ahi ke 'oua na'a kei taki taha mei he'ene hia."

4 Pea 'i he'ena kei lea ki he kakai, na'e fe'ohofi kiate kinaua 'ae kau taula'eiki mo e pule 'oe falelotu lahi, pea mo e kau Sātusi, 2 He kuo nau kina 'i he'ena ako ki he kakai, mo 'ena malanga'aki 'ae toetu'u 'a Sisu mei he mate. 3 Pea na'a nau puke 'akinaua, 'o tuku ki he fale fakapōpula, kae'oua ke 'aho: he kuo efiafi. 4 Ka na'e tui 'ae tokolahī 'iate kinautolu na'e fanongo ki he folofola; pea ko hono lau 'oe kakai ko e toko nima afe nai. 5 Pea pehē, kuo pongipongi hake, na'e kātoa ki Selūsalema honau kau pule, mo e mātu'a, mo e kau tangata tohi, 6 Mo 'Anasi ko e taula'eiki lahi, mo Kaiafasi, mo Sione, mo 'Alekisānita, pea mo e kāinga kotoa pē 'oe taula'eiki lahi. 7 Pea kuo 'omi 'akinaua ki honau 'ao, na'a nau fehu'i, 'o [pehē], "Ko e mālohi fē, mo e hingoa 'o hai, kuo mo fai ai 'ae me'a ni?"

18 Pea na'a nau ui 'akinaua, 'o fekau mālohi kiate kinaua, ke 'oua 'aupito nā'a na lea pe ako 'i he hingoa 'o Sisu. 19 Ka na'e lea atu kiate kinautolu 'a Pita mo Sione, 'o pehē, "Mou fifili, pe 'oku lelei 'a fē 'i he 'ao 'oe 'Otua, 'a 'ema talangofua kiate kimoutolu, pē ki he 'Otua. 20 Koe'ahi 'oku 'ikai te ma fa'a ta'ofi 'ema lea'aki pe 'ae ngaahi me'a kuo ma mamata mo fanongo ai." 21 Pea kuo nau toe fakamana'i, pea nau tukuange 'akinaua, he na'e 'ikai te nau 'ilo ha me'a ke tautea ai 'akinaua, pea telia 'ae kakai: he na'a nau fakamālō kotoa pē ki he 'Otua 'i he me'a kuo fai. 22 He kuo fāngofulu tupu 'ae ta'u 'oe tangata, kuo fai ki ai 'ae mana fakamo'ui ni. 23 Pea 'i he tukuange 'akinaua, na'a na ō ki hona kāinga, 'o fakahā kotoa pē 'ae lea 'ae kau

taula‘eiki lahi mo e mātu‘a kiate kinaua. 24 Pea ‘o hono totongi, pea ‘ilo foki ia ‘e hono uaifi, kae kuo nau fanongo ki ai, pea nau hiki fakataha ‘omi pe hono konga, ‘o tuku ‘i he va‘e ‘oe kau hake honau le‘o ki he ‘Otua, ‘onau pehē, “E ‘aposestolo. 3 Ka na‘e pehē ‘e Pita, “Ananaia, ‘Eiki, ko e ‘Otua ‘a koe, na‘a ke ngaohi ‘ae langi ko e hā kuo fakapito ai ho loto ‘e Sētane, ke ke mo māmani, pea mo e tahī, mo e me‘a kotoa loi ki he Laumālie Mā‘oni‘oni, pea ke ta‘ofi ‘ae pē ‘oku ‘i ai; 25 ‘A koe na‘a ke pehē ‘i he ngutu konga ‘i he totongi ‘oe fonua? 4 Na‘e kei tuku ‘o ho‘o tamaio‘eiki ko Tevita, ‘Ko e hā ‘oku pe, ‘ikai na‘e ‘o‘ou pe ia? Pea ka kuo fakatau ia, lili ai ‘ae Senitaile, pea mahalo me‘a va‘inga ‘ikai te ke fa‘itelihā pe ki ai? Ko e hā kuo tupu ai ai ‘e he kakai? 26 Na‘e tu‘u hake ‘ae ngaahi ‘ae me‘a ni ‘i ho loto? ‘Oku ‘ikai ko ho‘o loi ki he tu‘i ‘o māmani, pea na‘e kātoa ‘ae kau pule, ‘o tangata, ka ki he ‘Otua.” 5 Pea ‘i he fanongo ‘e angatu‘u ki he ‘Eiki, pea mo hono Kalaisi. 27 He ‘Ananaia ki he lea ni, na‘e tō ia ki lalo, ‘o mate: ko e mo‘oni na‘e fakataha ‘a Helota, mo Ponito pea na‘e hoko ‘ae manavahē lahi kiate kinautolu Pailato, mo e Senitaile, mo e kakai ‘Isileli, ‘o kotoa pē na‘e fanongo ki he ngaahi me‘a ni. 6 fakatanga ki ho ‘Alo mā‘oni‘oni ko Sisu, ‘aia na‘a Pea na‘e tu‘u hake ‘ae kau talavou, ‘o fakakoloa ke fakanofo, 28 Ke fai ‘aia kotoa pē na‘e tomu‘a ia, pea ‘ave kitua‘ā, ‘o tanu. 7 Pea hili nai ‘ae tu‘utu‘uni ‘e ho nima mo ho‘o poto ke fai. 29 feitu‘ula‘ā ‘e tolu, pea ha‘u hono uaifi, kae te‘eki Pea ko eni, ‘e Eiki, ke ke tokanga ki he‘enau lea ‘ilo ‘e ia ‘aia kuo fai. 8 Pea pehē ‘e Pita kiate ia, fakamana: pea ke tuku ki ho‘o kau tamaio‘eiki, “Tala mai, pe na‘a mo fakatau ‘ae ‘api ‘aki ‘ae ke nau lea mālohi ‘aki ho‘o folofola, 30 ‘I ho‘o me‘a ni. Pea pehē ‘e ia, ‘Io, ‘aia pe.” 9 Pea pehē mafao atu ho nima ke fakamo‘ui; pea ke fai ‘ae ai ‘e Pita kiate ia, “Ko e hā kuo mo alea ai ke ngaahi mana mo e me‘a fakaofo ‘i he huafa ‘o ho ‘ahi‘ahi‘i ‘ae Laumālie ‘oe ‘Eiki? Vakai, ‘oku ‘i he ‘Alo mā‘oni‘oni ko Sisu.” 31 Pea hili ‘enau lotu, matapā ‘ae va‘e ‘okinautolu kuo nau toki tanu na‘e ngalulululu ‘ae potu na‘a nau fakataha ai; ho husepāniti, pea te nau fata koe kitua‘ā.” 10 pea na‘e fakapito ‘akinautolu kotoa pē ‘aki ‘ae Pea ‘iloange, na‘e tō ki lalo ia ki hono va‘e, pea Laumālie Mā‘oni‘oni, ‘onau lea mālohi ‘aki ‘ae mate: pea hū mai ‘ae kau talavou, ‘o ‘ilo kuo folofola ‘ae ‘Otua. 32 Pea na‘e loto mo laumālie mate ia, pea ‘ave ia kitua‘ā, ‘o tanu ia mo hono taha pē ‘akinautolu kotoa pē na‘e tui: pea na‘e husepāniti. 11 Pea na‘e tō ‘ae manavahē lahi ‘ikai ha taha ‘e ui ‘ene me‘a na‘a ne ma‘u ko e ki he siasi kotoa pē, pea mo kinautolu kotoa me‘a ‘a‘ana; ka na‘a nau me‘a taha pē. 33 Pea pē na‘e fanongo ki he ngaahi me‘a ni. 12 Pea na‘e fakamo‘oni ‘e he kau ‘Apostolo ‘aki ‘ae na‘e fai ‘e he nima ‘oe kau ‘apostolo ‘ae ngaahi mālohi lahi ‘ae toetu‘u ‘ae ‘Eiki ko Sisu: pea na‘e mana mo e me‘a fakaofo lahi ‘i he ‘ao ‘oe kakai; lahi ‘ae ‘ofa ‘iate kinautolu kotoa pē. 34 Pea na‘e (pea na‘a nau fakataha kotoa pē ‘o loto taha ‘i ‘ikai ha taha ‘iate kinautolu ‘e masiva: he ko he fale hala ‘o Solomone. 13 Pea ‘i hono toe na‘e kinautolu kotoa pē na‘e ma‘u ‘ae fonua pe ‘ae ‘ikai kau mo kinautolu ha tokotaha, ko ‘enau fale, na‘e fakatau ia, pea na‘e ‘omi hono totongi manavahē: ka na‘e faka‘apa‘apa ‘ae kakai kiate ‘oe me‘a kuo fakatau, 35 ‘O tuku hifo ‘i he va‘e kinautolu. 14 Pea na‘e ului tokolahī ai ki he ‘oe kau ‘apostolo: pea na‘e tufaki ki he tangata ‘Eiki ‘ae kakai tui, ko e tangata mo e fefine.) taki taha ‘o fakatatau ki he‘enau masiva. 36 15 Ko ia na‘a nau fata ai ‘ae ngaahi mahaki ki Pea ko Sose [‘i he fa‘ahinga ‘o] Livai, mei he he ngaahi hala, ‘o fakatokoto ‘i he mohenga fonua ko Saipalo, ‘aia na‘e fakahingoa ‘e he kau mo e tokoto‘anga, ke fakamalū honau ni‘ihī ‘Apostolo ko Pāne pāsā, (‘aia, ko hono ‘uhinga, ‘aki ‘ae ‘ata ‘o Pita ‘i he‘ene ‘alu ange. 16 Pea “Ko e fohā ‘oe fiemālie,”) 37 Na‘e fakatau ‘e ia na‘e ha‘u foki ‘ae tokolahī mei he ngaahi kolo hono potu fonua, pea ‘omi hono pa‘anga, ‘o ‘oku ofi ki Selūsalema, ke fetuku mai ‘ae kakai tuku ki he va‘e ‘oe kau ‘Apostolo.

5 Ka ko e tangata ‘e tokotaha ko ‘Ananaia hono hingoa, mo hono uaifi ko Sāfāila, na‘a na fakatau ‘ae ‘api, 2 Pea na‘e ta‘ofi ‘e ia ‘ae konga

mahaki, mo kinautolu na‘e mamahi ‘i he kau laumālie ‘uli: pea na‘e fakamo‘ui ‘akinautolu kotoa pē. 17 Pea toki tutu‘u hake ‘ae taula‘eiki lahi, mo kinautolu kotoa pē na‘e ‘iate ia, (i he

fa'ahinga 'oe Sātusi,) kuo nau fonu 'i he 'ita, 18 ni; pea mo e Laumālie Mā'oni'oni foki, 'aia kuo Pea na'a nau puke 'ae kau 'Aposetolo, 'o fakahū foaki 'e he 'Otua kiate kinautolu 'oku talangofua 'akinautolu ki he fale fakapōpula lahi. 19 Ka kiate ia." 33 Pea kuo nau fanongo eni, pea nau na'e to'o 'ae matapā 'oe fale fakapōpula 'e ha tekelili 'i he 'ita, mo nau fakakaukau ke tāmate'i 'āngelo 'ae 'Eiki 'i he pō, pea ne 'omi kitu'a 'akinautolu. 34 Pea toki tu'u hake ha taha 'i 'akinautolu, mo ne pehē, 20 "Mou 'alu, 'o tu'u 'i he kau fakamaau, ko e Fālesi, ko hono hingoa he falelotu lahi, pea malanga ki he kakai 'aki ko Kāmelieli, ko e akonaki 'i he fono, pea na'e 'ae lea kotoa pē 'oe mo'ui ni." 21 Pea kuo nau ongoongolelei ia 'i he kakai kotoa pē, pea fekau fanongo ki ai, na'a nau uhu hengihengi ki he 'e ia ke tuku si'i atu kitua'ā 'ae kau 'apostolo; falelotu lahi, 'o ako. Ka na'e ha'u 'ae taula'eiki 35 Pea ne pehē kiate kinautolu, "Ae kau tangata lahi, mo kinautolu na'e 'iate ia, pea fakataha 'ae 'o 'Isileli, mou vakai pe ko e hā 'ae me'a 'oku kau fakamaau, mo e mātu'a kotoa pē 'oe fānau mou tokanga ke fai ki he kau tangata ni. 36 He 'a 'Isileli, pea nau fekau ke 'omi 'akinautolu na'e mu'a 'i he ngaahi 'aho ni 'ae tu'u 'a Teutasi, mei he fale fakapōpula. 22 Ka 'i he hoko atu 'o ne pole ko e lahi ia; pea na'e 'alu mo ia 'ae 'ae kau tangata fekau, 'o 'ikai 'ilo 'akinautolu 'i kau tangata, ko e toko fāngeau nai: pea na'e he fale fakapōpula, na'a nau liu mai, 'o fakahā, tāmate'i ia; pea fakamovete 'o 'osi 'akinautolu 23 'O pehē, "Ko e mo'oni na'a mau 'ilo 'ae fale kotoa pē na'e talangofua kiate ia. 37 Pea hoko fakapōpula 'oku tāpuni ma'u, pea tutu'u 'itu'a mo e tangata ni 'a Siutasi 'o Kāleli, 'i he ngaahi 'ae kau le'o 'i he ngaahi matapā: ka 'i he'emau 'aho 'oe tohi kakai, pea ne tataki 'e ia 'ae kakai to'o ia, na'e 'ikai te mau 'ilo 'i loto ha tokotaha." tokolahī: pea mate foki ia; pea na'e fakamovete 24 Pea kuo fanongo ki he ngaahi me'a ni 'ae 'akinautolu kotoa pē na'e talangofua kiate ia. 38 fungani taula'eiki mo e pule 'oe falelotu lahi Pea ko eni, 'oku ou tala atu kiate kimoutolu, mo e kau taula'eiki lahi, na'a nau fifili pe fefē ai 'oua na'a fai ha me'a ki he kau tangata ni, kae nai eni. 25 Pea na'e toki ha'u 'ae tokotaha, 'o ne tuku ai pe 'akinautolu: he kapau 'oku mei he fakahā kiate kinautolu, 'o pehē, "Vakai, ko e kau tangata 'ae fakakaukau ni mo e ngāue ni, 'e tangata na'a mou fakahū ki he fale fakapōpula, 'osi ia: 39 Pea kapau 'oku mei he 'Otua, 'e 'ikai 'oku nau tutu'u 'i he falelotu lahi, 'o ako ki he te mou fa'a fakangata ia: telia na'a 'iloange kakai." 26 Pea 'alu leva 'ae 'eiki mo e kau tangata kuo mou tau'i 'ae 'Otua." 40 Pea na'a nau loto fekau, 'o 'omi fiemālie 'akinautolu: he na'a nau ki ai: pea kuo nau ui 'ae kau 'apostolo, mo manavahē ki he kakai, telia na'a tolongaki 'aki kau'imaea, na'a nau fekau ke 'oua te nau lea 'i 'ae maka 'akinautolu. 27 Pea kuo nau omi, 'o he huafa 'o Sisu, pea tukuange 'akinautolu. 41 tuku 'akinautolu 'i he 'ao 'oe kau fakamaau: pea Pea na'a nau 'alu mei he 'ao 'oe kau fakamaau 'i na'e fehu'i 'ae fungani taula'eiki kiate kinautolu, he fiefia, koe'uhī kuo nau 'aonga ke kātaki 'ae 28 'O pehē, "'ikai na'a mau mātu'aki fekau kiate fakamā koe'uhī ko hono huafa. 42 Pea na'e 'ikai kimoutolu ke 'oua na'a mou ako 'i he hingoa tuku 'enau ako mo 'enau malanga'aki 'a Sisu na? Pea vakai, kuo mou fakapito 'a Selūsalema Kalaisi, 'i he 'aho kotoa pē, 'i he falelotu lahi, 'aki ho'omou akonaki, pea ko homou loto ke pea mo e fale kotoa pē.

'omi 'ae toto 'oe tangata ni kiate kinautolu." 29

Pea toki lea 'a Pita mo e kau 'apostolo, 'o pehē, "'Oku totonu 'emau talangofua ki he 'Otua 'i he tangata. 30 Ko e 'Otua 'oe tau ngaahi tamai kuo ne fokotu'u 'a Sisu, 'aia ne mou tāmate'i 'o tautau 'i he 'akau. 31 Pea kuo hakeaki'i ia 'e he 'Otua 'aki hono nima to'omata'u ko e 'Eiki mo e Fakamo'ui, ke foaki 'ae fakatomala ki 'Isileli, mo e fakamolemole 'oe angahala. 32 Pea ko 'ene kau fakamo'oni 'akinautolu 'oe ngaahi me'a

6 Pea 'i he ngaahi 'aho ko ia, 'i he tupu 'o tokolahī 'ae kau ākonga, na'e tupu 'i he kau 'Elinisitō 'ae läunga ki he kau Hepelū, koe'uhī na'e ta'etokanga'i 'enau kau fefine kuo mate honau husepāniti, 'i he tufa na'e fai 'i he 'aho kotoa pē. 2 Pea na'e fekau 'e he toko hongofulu ma toko ua ke fakataha mai 'ae kau ākonga, 'onau pehē, "'Oku 'ikai taau ke mau li'aki 'ae folofola 'ae 'Otua, kae tokonaki ki he ngaahi keinanga'anga. 3 Pea ko eni,

'e kāinga, mou fili meiate kimoutolu 'ae kau 'O ne pehē kiate ia, "Alu 'i ho fonua, mei ho tangataongoongolei'ia 'e toko fitu, 'oku pito kāinga, pea ke 'alu ki he fonua te u fakahā kiate 'i he Laumālie Mā'oni'oni mo e poto, ke mau koe.' 4 Pea toki ha'u ia mei he fonua ko Kalitia, fakanofo 'akinautolu ki he ngāue ni. 5 Ka te 'o nofo 'i Kalana: pea 'i he pekia 'a 'ene tamai, mau tuku 'akimaotolu ma'uapē ki he lotu, pea pea toki hiki ia mei ai ki he fonua ni, 'aia 'oku mo e malanga'aki 'ae folofola.' 6 Pea na'e lelei mou nofo ai ni. 7 Pea na'e 'ikai te ne foaki kiate 'ae lea ko ia ki he kakai kotoa pē: pea na'a ia ha 'api 'i ai, pe ha potu ke tu'u ai hono va'e: nau fili 'a Setiveni, ko e tangata na'e pito 'i he ka na'a ne faka'ilō te ne foaki ia mo'ona, pea tui mo e Laumālie Mā'oni'oni, mo Filipe, mo mo hono hako ki mui 'iate ia, ka na'e te eki ai Pikolo, mo Nikanoolo, mo Taimoni mo Pamina, ha'ane fānau. 8 Pea na'e pehē 'ae folofola 'ae mo Nikola ko e ului ki he [lotu fakaSiū] mei 'Otua, "E nofo 'aunofo hono hako 'i ha fonua 'Aniteoke: 9 'Aia na'a nau omi ki he 'ao 'oe kau kehe; pea 'e fakapōpula'i 'akinautolu 'e he kakai, 'aposetolo: pea hili 'enau lotu, na'e 'ai honau mo ngaahi kovi 'i he ta'u 'e fāngeau.' 10 Pea na'e nima kiate kinautolu. 11 Pea na'e mafola 'ae pehē 'e he 'Otua, Te u tautea 'ae pule'anga te folofola 'ae 'Otua; pea na'e fakatokolahī 'aupito nau pōpula ki ai: pea hili ia, te nau ha'u mei 'ae kau ākonga 'i Selūsalema; pea talangofua ki ai, 'o tauhi'i au 'i he potu ni. 12 Pea ne tuku he tui 'ae fu'u tokolahī 'oe kau taula'eiki. 13 Pea kiate ia 'ae fuakava 'oe kamu: pea na'e tupu kuo pito 'a Setiveni 'i he tui mo e mālohi, na'e 'a 'Aisake, pea kamu ia 'i hono 'aho valu; pea fai 'e ia 'ae me'a fakafo mo e ngaahi mana lahi, tupu 'ia 'Aisake 'a Sēkope; pea tupu 'ia Sēkope, 'i he 'ao 'oe kakai. 14 Pea na'e tu'u 'ae ni'hi 'i he 'ae hou'eiki mātu'a 'e toko hongofulu ma toko falelotu, 'aia 'oku ui [ko e falelotu] 'oe Lipataine, ua. 15 "Pea na'e loto meheka 'ae kau mātu'a kia mo e kau Sailine, mo e kau 'Alekisānitia, mo Siosefa, pea na'a nau fakatau ia ki 'Isipite: ka kinautolu mei Silisia, mo 'Esia, pea na'a nau na'e 'iate ia 'ae 'Otua, 16 'O ne fakamo'ui ia mei fakakikihi mo Setiveni. 17 Pea na'e 'ikai te nau he'ene mamahi kotoa pē, pea na'a ne pule ke fa'a tali 'ae poto mo e loto na'a ne lea'aki. 18 'ofeina ia mo poto 'i he 'ao 'o Felo ko e tu'i 'o Pea na'a nau toki fakaloto'i 'ae kau tangata, ke 'Isipite; pea ne fakanofo ia ko e pule ki 'Isipite nau pehē, "Kuo mau fanongo ki he'ene lea'aki mo hono fale kotoa pē. 19 Pea na'e hoko 'ae 'ae lea kovi kia Mōsese, pea mo e 'Otua." 20 honge mo e mamahi lahi ki he fonua kotoa pē Pea na'a nau ue'i 'ae kakai, mo e mātu'a, mo 'o 'Isipite mo Kēnani: pea na'e 'ikai ma'u ha e kau tangata tohi, ke nau fe'ohofi 'o puke ia, me'akai 'e he'etau ngaahi tamai. 21 Pea 'i he 'o 'omi ki he kau fakamaau, 22 Pea na'a nau fanongo 'a Sēkope 'oku 'i 'Isipite 'ae uite, na'a 'omi 'ae kau fakamo'oni loi, ke nau pehē, "Oku ne tomu'a fekau atu) 'a 'etau ngaahi tamai. 23 'ikai tuku 'e he tangata ni 'ene lea kovi ki he Pea 'i hono tu'o ua [hifo], na'e fakahā 'a Siosefa potu mā'oni'oni, pea mo e fono: 24 He kuo mau ki hono kāinga; pea na'e fakahā 'ae kāinga 'o fanongo ki he'ene pehē, Ko e Sisu ni 'o Nāsaleti, Siosefa kia Felo. 25 Pea toki fekau 'e Siosefa, ke 'e faka'auha 'e ia 'ae potu ni, pea fakakehe 'omi 'a 'ene tamai ko Sēkope, mo hono kāinga 'ae ngaahi ngāue na'e foaki 'e Mōsese kiate kotoa pē, ko e toko fitungofulu ma toko nima. kitautolu." 26 Pea ko kinautolu kotoa pē na'e 27 Pea na'e 'alu hifo 'a Sēkope ki 'Isipite, pea nofo 'i he fakamaau, na'a nau sio fakamama'u na'e pekia ai, 'aia mo e tau ngaahi tamai. 28 Pea kiate ia, 'onau vakai ki hono mata kuo hangē ko e mata 'o ha 'āngelo.

7 Pea toki pehē 'e he taula'eiki lahi, "Oku mo'oni 'ae ngaahi me'a ni? 2 Pea pehē 'e ia, "Ae kau tangata kāinga mo e mātu'a, mou fanongo; na'e hā mai 'ae 'Otua lāngilangi ki he'etau tamai ko 'Epalahame, 'i he'ene kei 'i Mesopōtemia, kae te'eki nofo ia 'i Kalana, 3

Siosefa. 19 Pea na'e fai kākā ia ki hotau kāinga, Mōsese 'eni, 'aia na'a nau li'aki, 'o pehē, 'Ko hai mo fai fakamamahi ki he'etau ngaahi tamai, ne ne fakanofo koe koe pule mo e fakamaau?" pea na'a nau lī ai kitua'ā 'enau fānau valevale, Ko ia ia na'e fekau 'e he 'Otua ko e 'eiki mo e ke 'oua na'a nau mo'ui. 20 Pea fe'unga mo ia huhu'i, 'i he nima 'oe 'āngelo na'e hā mai kiate na'e fanau'i 'a Mōsese, pea na'e faka'ofa ia 'i he 'ulu 'akau. 36 Pea ne 'omi 'akinautolu lahi ia, pea na'e tauhi [fufū] ia 'i he fale 'o 'ene mei ai, kuo hili 'ene fai 'ae ngaahi mana mo e tamai 'i he māhina 'e tolu: 21 Pea 'i he tuku ia ngāue fakafo 'i he fonua ko 'Isipite, mo e Tahi kitu'a, na'e to'o hake ia 'e he 'ofefine 'o Felo, Kulokula, pea mo e toafa, 'i he ta'u 'e fāngofulu. pea na'e ngaahi ia ma'anē tama. 22 Pea na'e 37 Pea ko e Mōsese ko ia eni, na'e pehē ki he akonaki'i 'a Mōsese 'i he poto kotoa pe 'oe kakai fānau 'a 'Isileli, "E fokotu'u kiate kimoutolu 'e 'Isipite, pea na'e mālohi ia 'i he lea mo e ngaue. he 'Eiki ko homou 'Otua ha palōfita 'i homou 23 "Pea kuo kakato kiate ia 'ae ta'u 'e fāngofulu, kāinga, ke hangē ko au; pea te mou fanongo pea tupu 'i hono loto ke 'a'ahi ki hono kāinga kiate ia.' 38 Ko ia ia na'e 'i he fakataha 'i he ko e fānau 'a 'Isileli. 24 Pea 'i he'ene mamata toafa, mo e 'āngelo 'aia na'e lea kiate ia 'i he ki he tokotaha na'e te'ia ta'etotonu, na'a ne mo'unga ko Sainai, pea mo 'etau ngaahi tamai; langomaki'i ia, 'o totongi, ia kuo fakamālohi'i, 'aia na'e ma'u 'ae ngaahi fekau mo'ui ke tuku mo tāmate'i 'ae tangata 'Isipite: 25 He na'e kiate kitautolu: 39 "Aia na'e 'ikai talangofua ki mahalo 'e ia kuo 'ilo 'e hono kāinga 'e fakamo'ui ai 'etau ngaahi tamai, ka na'e teke'i atu ia 'iate 'e he 'Otua 'akinautolu 'i hono nima: ka na'e kinautolu, pea nau foki 'i honau loto ki 'Isipite, 'ikai te nau 'ilo. 26 Pea pongipongi ai, na'a ne 40 'O nau pehē kia 'Eloni, 'Ngaohi mo'otautolu fakahā ia kiate kinautolu lolotonga 'enau kē, ha ngaahi 'otua ke mu'omu'a 'iate kitautolu: he pea ne fai ke fakalelei 'akinautolu, 'o ne pehē, ko e Mōsese ni, 'aia na'e 'omi 'akinautolu mei he 'Kau tangata, ko e kāinga 'akimoutolu; ko e hā fonua ko 'Isipite, 'oku 'ikai te tau 'ilo pe 'oku 'i fē 'oku mo fefaikovī 'aki ai?" 27 Ka ko ia na'e fai ia.' 41 Pea na'a nau ngaohi 'ae 'uhiki'i pulu 'i he kovi ki hono kaungāapi, ne ne teke'i atu ia, 'o ngaahi 'aho ko ia, pea feilaulau ki he tamapua, pehē, 'Ko hai na'a ne fakanofo koe pule mo 'o fiefia 'i he ngāue 'a honau nīma. 42 Pea na'e e fakamaau kiate kimautolu?" 28 Te ke tāmate'i tafoki 'ae 'Otua, 'o fakatukutuku'i 'akinautolu, au, 'o hangē ko ho'o tāmate'i 'aneafi 'ae tangata ke nau lotu ki he ngaahi me'a 'oe langi; 'o hangē 'Isipite? 29 Pea toki hola 'a Mōsese 'i he lea ko ko ia kuo tohi 'i he tohi 'oe kau palōfita, "Ae fale ia, pea 'āunofo ia 'i he fonua ko Mitiani, pea 'o 'Isileli, he kuo mou tauhi 'aki au 'ae manu na'e tupu 'iate ia 'i 'ae foha 'e toko ua. 30 "Pea tāmate'i, mo e feilaulau, 'i he ta'u 'e fāngofulu kuo hili 'ae ta'u 'e fāngofulu, pea hā mai kiate 'i he toafa? 43 'Io, pea mou to'o hake 'ae fale ia, 'i he toafa 'oe mo'unga ko Sainai, ha 'āngelo fehikitaki 'o Moloke, mo e fetu'u 'o homou 'ae 'Eiki, 'i he ulo afi 'i he 'ulu 'akau. 31 Pea 'i he 'otua ko Lemafani, 'ae ngaahi fakatātā na'a mamata 'a Mōsese ki ai, na'e ofo ia 'i he'ene hā mou ngaohi ke mou lotu ki ai: pea te u fetuku mai: pea 'i he'ene 'unu'unu atu ke vakai, na'e 'akimoutolu kitu'a Papilone." 44 "Na'e 'i he'etau ongo mai kiate ia 'ae le'o 'oe 'Eiki, 32 ['O pehē], ngaahi tamai 'ae fale fehikitaki 'oe fakamo'oni 'Ko e 'Otua au 'o ho'o ngaahi tamai, ko e 'Otua 'o 'i he toafa, 'o hangē ko e tu'utu'uni 'o ia na'e 'Epalahame, ko e 'Otua 'o 'Aisake, pea ko e 'Otua folofola kia Mōsese, ke ne ngaohi ia 'o fakatatau 'o Sēkope." Pea na'e toki tetetete 'a Mōsese, pea ki he fakatātā kuo ne mamata ki ai. 45 "Aia manavahē ke sio. 33 Pea pehē 'e he 'Eiki kiate ia, na'e 'omi 'e he'etau ngaahi tamai mo Siosiu ki To'o ho topuva'e 'i ho va'e; he ko e potu 'oku ke he fonua 'oe kakai Senitaille, 'akinautolu na'e tu'u ai ko e potu mā'oni'oni. 34 Kuo u mamata, kapusi 'e he 'Otua mei he 'ao 'o 'etau ngaahi kuo u mamata, ki he mamahi, 'a hoku kakai tamai, 'o a'u ki he ngaahi 'aho 'o Tevita, 46 'i 'Isipite, pea kuo u fanongo ki he'enau to'e, 'Aia na'e 'ofeina 'i he 'ao 'oe 'Otua, pea ne holi pea kuo u 'alu hifo ke fakamo'ui 'akinautolu. ke ne 'ilo ha nofo'anga mo e 'Otua 'o Sēkope. Pea ke ha'u, te u fekau koe ki 'Isipite. 35 Ko 47 Ka na'e langa 'e Solomone 'ae fale mo'ona.

48 “Ka ‘oku ‘ikai nofo ‘ae Fungani Mā‘olunga fakamovetevete, na‘a nau ‘alu ki he potu kotoa ‘i he ngaahi pale kuo ngaohi ‘aki ‘ae nima; ‘o pē, mo malanga‘aki ‘ae folofola. **5** Pea na‘e hangē ko e lea ‘ae palōfita, **49** “Oku pehē ‘e he toki ‘alu hifo ‘a Filipe ki he kolo ‘o Samēlia, ‘o ‘Eiki, Ko hoku nofo‘a ‘ae langi, pea ko hoku malanga‘aki ‘a Kalaisi kiate kinautolu. **6** Pea tu‘ungava‘e ‘a māmani: ko e hā ‘ae pale te mou na‘e tokanga ‘o loto taha ‘ae kakai ki he ngaahi langa mo‘oku? pea ko e hā hoku mālōlō‘anga? me‘a na‘e lea‘aki ‘e Filipe, ‘i he‘enau fanongo **50** ‘Ikai na‘e ngaohi ‘e hoku nima ‘ae ngaahi mo mamata ki he ngaahi mana na‘a ne fai. **7** me‘a ni kotoa pē?” **51** “Ae kau kia kekeva, pea He na‘e ha‘u kitu‘a ‘ae kau laumālie ‘uli mei he ta‘ekamu ‘ae loto mo e telinga, ‘oku mou teke‘i tokolahi na‘a nau ‘ulusino ai, ‘onau tangi le‘o ma‘uaipē ‘ae Laumālie Mā‘oni‘oni: ‘o hangē ko lahi: pea na‘e fakamo‘ui ‘ae tokolahi na‘e pukea ho‘omoungaahi tamai. **52** Ko e palōfita fē na‘e ‘i he mahaki tete, pea mo e kau pipiki. **8** Pea ‘ikai fakatanga‘i ‘e ho‘omoungaahi tamai? Pea na‘e lahi ‘ae fiefia ‘i he kolo ko ia. **9** Ka na‘e ‘i kuo nau tāmate‘i ‘akinautolu na‘e mu‘aki fakahā ai ‘ae tangata na‘e hingoa ko Saimone, ‘aia ne ‘ae ha‘u ‘oe Toko Taha Angatonu; ‘aia kuo mou tomu‘a fai ‘ae kikite ‘i he kolo ‘o ne fakamana‘i toki lavaki‘i mo tāmate‘i: **53** ‘Akimoutolu na‘e ‘ae kakai ‘o Samēlia, mo ne pole ko e lahi ia: ma‘u ‘ae fono ‘i he ‘ao ‘oe kau ‘āngelo, kae **10** Pea na‘a nau tokanga kotoa pē kiate ia, mei ‘ikai fai ki ai.” **54** Pea kuo nau fanongo ki he he iiki ‘o a‘u ki he lalahi, ‘onau pehē, “Ko e ngaahi me‘a ni, na‘e tekelili honau loto ‘i he mālohi lahi ‘oe ‘Otua ‘ae tangata ni.” **11** Pea na‘a ‘ita, pea nau fakalili honau nifo kiate ia. **55** Ka nau tokanga kiate ia, koe‘uhi kuo fuoloa ‘ene na‘e pito ia ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oni, pea sio fakaofo kiate kinautolu ‘i he‘ene fie mana. **12** Ka fakamama‘u ia ki he langi, ‘o ne mamata ki he kuo nau tui kia Filipe, ‘i he‘ene malanga‘aki ‘ae nānunau ‘oe ‘Otua, mo Sisu ‘oku tu‘u ‘i he nima ngaahi me‘a ‘oe pule‘anga ‘oe ‘Otua, mo e huafa to‘omata‘u ‘oe ‘Otua, **56** ‘O ne pehē, “Vakai, ‘oku ‘o Sisu Kalaisi, pea nau papitaiso, ‘ae tangata ou mamata ki he langi kuo matangaki, mo e mo e fefine. **13** Pea toki tui foki mo Saimone: Foha ‘oe tangata ‘oku tu‘u ‘i he nima to‘omata‘u pea kuo papitaiso ia, pea nofo ia mo Filipe, ‘o ‘oe ‘Otua.” **57** Pea na‘a nau toki kalanga‘aki ‘ae ofo ‘i he‘ene mamata ki he ngaahi mana mo le‘o lahi, mo tāpuni honau telinga, ‘o fe‘ohofi e me‘a fakaofo lahi na‘a ne fai. **14** Pea ‘i he fakataha kiate ia, **58** ‘O li ia ki he tua‘ā kolo, mo fanongo ‘ae kau ‘apostolo ‘i Selūsalema kuo tolongaki ‘aki ‘ae maka: pea na‘e tuku hifo ‘e tali ‘e Samēlia, ‘ae folofola ‘ae ‘Otua, na‘a nau he kau fakamo‘oni honau kofu ‘i he va‘e ‘oe fekau ‘a Pita mo Sione kiate kinautolu: **15** Pea talavou, ko Saula hono hingoa. **59** Pea na‘a nau ‘i he‘ena hoko hifo, na‘a nau hūfia ‘akinautolu, tolongaki ‘a Setiveni, kae lotu pe ia, mo pehē, ke nau ma‘u ‘ae Laumālie Mā‘oni‘oni: **16** (He “‘Eiki Sisu, ke ke ma‘u hoku laumālie.”) **60** Pea na‘e te‘eki ai tō ia ki ha ni‘ihī ‘iate kinautolu: tu‘ulutui ia, ‘o kalanga‘aki ‘ae le‘o lahi, “‘Eiki, ka kuo nau papitaiso pe ‘i he huafa ‘oe ‘Eiki ko ‘oua na‘a lau ‘ae angahala ni kiate kinautolu.” Sisu.) **17** Pea na‘a na toki hilifaki hona nima Pea kuo ne lea‘aki ia, pea mohe. Pea na‘e loto kiate kinautolu, pea nau ma‘u ‘ae Laumālie Mā‘oni‘oni. **18** Pea kuo mamata ‘a Saimone ‘oku foaki ‘ae Laumālie Mā‘oni‘oni ‘i he hili ‘ae nima ‘oe ongo ‘apostolo, pea fie ‘atu ‘e ia ‘ae pa‘anga kiate kinua, **19** ‘O ne pehē, “Foaki mai foki kiate au ‘ae mālohi ni, koe‘uhi ke ‘ilonga ‘aia te u hili ki ai hoku nima, ke ma‘u ‘e ia ‘ae Laumālie Mā‘oni‘oni.” **20** Ka na‘e pehē ‘e Pita kiate ia, “Ke mala‘ia mo koe ho‘o pa‘anga, koe‘uhi kuo ke mahalo ‘e fa‘a fakatau‘aki ‘ae pa‘anga ‘ae foaki ‘ae ‘Otua. **21** ‘Oku ‘ikai si‘i hao ‘inasi pe tufakanga ‘i he me‘a ni: he ‘oku ‘ikai lelei ho

8 Pea ‘i he ‘aho ko ia, na‘e lahi ‘ae fakatanga ki he siasi ‘i Selūsalema; pea na‘e fakamovetevete ‘akinautolu kotoa pē ‘i he fonua ko Siutea mo Samēlia, kae [nofo pe] ‘ae kau ‘apostolo. **2** Pea na‘e fai ‘ae putu ‘o Setiveni ‘e he kau tangata lotu, pea na‘e lahi ‘enau tangi ‘iate ia. **3** Ka ko Saula na‘a ne maumau‘i ‘ae siasi, ‘o hū ki he pale kotoa pē, mo ne toho ‘ae kakai tangata mo e fefine, ‘o fakahū ki he pale fakapōpula. **4** Pea ko kinautolu na‘e

loto ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua. 22 Ko ia ke ke fakatomala mo e ‘iunoke; pea ne papitaiso ‘i ai. 39 Pea kuo ‘i ho‘o angahala ni, pea hū ki he ‘Otua, hei‘ilo na ‘ohake mei he vai, pea ‘ave ‘a Filipe ‘e he ‘e fakamolemole kiate koe ‘ae mahalo ‘o ho Laumālie ‘oe ‘Eiki, pea na‘e ‘ikai toe mamata ‘e loto. 23 He ‘oku ou ‘ilo ni ‘oku ke ‘i he kona ‘oe he ‘iunoke kiate ia: pea fononga ia ‘i hono hala ‘ahu, pea ‘oku ha‘i ‘aki koe ‘ae angahala.” 24 kuo fiefia. 40 Ka na‘e ‘ilo ‘a Filipe ‘i ‘Asota: pea Pea leaange ‘a Saimone, ‘o pehē, “Mo hūfia au fononga atu ia, mo malanga ‘i he ngaahi kolo ki he ‘Eiki, ke ‘oua na‘a tō kiate au ha me‘a ‘e kotoa pē, ‘o fai ki Sesalia.

taha ‘i he ngaahi me‘a kuo mo lea ki ai.” 25 Pea kuo ‘osi ‘ena fakahā mo malanga‘aki ‘ae folofola ‘ae ‘Eiki, ne na toe liu mai ki Selūsalema, ‘o malanga‘aki ‘ae ongoongolelei ‘i he ngaahi potu kakai kehekehe ‘o Samēlia. 26 Pea na‘e lea ha ‘āngelo ‘ae ‘Eiki kia Filipe, ‘o pehē, “Tu‘u, pea ke ‘alu ki he feitu‘u tonga, ki he hala ‘oku ‘alu hifo mei Selūsalema ki Kesa, ‘aia ko e toafa.” 27 Pea tu‘u ia, ‘o ‘alu: pea vakai, ko e tangata ‘Itiopea, ko e ‘iunoke, koē na‘e ‘a‘ana ‘ae tauhi ‘o ‘ene koloa kotoa pē, pea na‘e ‘alu ia ki Selūsalema ke lotu: 28 Pea ‘i he‘ene liu mai, kuo heka ‘i hono saliote, pea na‘e lau ‘e ia ‘ae palōfita ko ‘Isaia. 29 Pea na‘e toki pehē ‘e he Laumālie kia Filipe, “Alu atu ke hoko ki he saliote na.” 30 Pea lele atu ‘a Filipe, ‘o ne fanongo ki he‘ene lautohi ‘i he palōfita ko ‘Isaia, pea ne pehē, “‘Oku ke ‘ilo [hono ‘uhinga] ‘o ia ‘oku ke lau?” 31 Pea pehē ‘e ia, “Te u ‘ilo fēfē, ‘o kapau ‘e ‘ikai fakahinohino au ‘e ha tangata?” Pea na‘a ne kole kia Filipe ke ‘alu hake ke na haheka mo ia. 32 Ko e potu ‘eni ‘i he tohi na‘a ne lau, “Na‘e tataki ia ‘o hangē ko e sipi ke tāmate‘i; pea hangē ko e lami ‘oku noa ‘i he ‘ao ‘oe tangata kosi, pehē na‘e ‘ikai mafa‘a hono fofonga: 33 ‘I he‘ene mo‘ulaloa na‘e fakamālohi‘i ia: pea ko hai te ne fakahā hono tupu‘anga? He na‘e ‘ave ‘ene mo‘ui ‘i māmani.” 34 Pea leaange ‘ae ‘iunoke kia Filipe, ‘o pehē, “‘Oku ou kole kiate koe, ko e lea eni ‘ae palōfita kia hai? Kiate ia, pe ki ha tangata kehe?” 35 Pea mafa‘a ‘ae ngutu ‘o Filipe ‘o ne kamata ‘i he tohi ko ia, ‘o malanga‘aki ‘a Sisu kiate ia. 36 Pea ‘i he‘ena fononga ‘i he hala, na‘a na hoko ki he vai: pea pehē ‘e he ‘iunoke, “Vakai, ko e vai; ko e hā ‘oku ta‘ofi ke ‘oua na‘aku papitaiso?” 37 Pea pehē ‘e Filipe, “‘Oku lelei ia, ‘o kapau ‘oku ke tui‘aki ho loto kotoa.” Pea ne leaange, ‘o pehē, “‘Oku ou tui ko Sisu Kalaisi ko e ‘Alo ‘oe ‘Otua,” 38 pea fekau ‘e ia ke tu‘u ‘ae saliote: pea ne na ‘ohifo fakatou‘osi ki he vai, ‘a Filipe

9 Pea na‘e kei mānava ‘aki ‘e Saula ‘ae lea fakamanavahē mo e fakapō ki he kau ākonga ‘ae ‘Eiki, pea ‘alu ia ki he taula‘eiki lahi, 2 ‘O kole mei ai ‘ae tohi ki he ngaahi falelotu ‘i Tamasikusi, koe‘uhi ka ‘ilo ‘e ia ha ni‘ihi, ‘ae tangata pe ko e fefine, ‘i he hala ko eni, ke ne ‘omi ha‘isia ‘akinautolu ki Selūsalema. 3 Pea ‘i he‘ene fononga, kuo ofi ki Tamasikusi: pea fakafokifā na‘e malama takatakai ‘iate ia ‘ae maama mei he langi: 4 Pea tō ia ki he kelekele, ‘o ne fanongo ki he le‘o na‘e pehē mai kiate ia, “‘E Saula, ‘e Saula, ko e hā ‘oku ke fakatanga ai au?” 5 Pea ne pehē, “‘Eiki ko hai koe?” Pea pehē mai ‘e he ‘Eiki, “Ko au Sisu ‘oku ke fakatanga‘i: ko e me‘a faingata‘a ho‘o ‘akahi ‘ae me‘a māsila. 6 Pea tetetete ia mo ofo lahi, ‘o ne pehē, “‘Eiki, ko ho finangalo ke u fai ‘ae hā?” Pea [pehē] ‘e he ‘Eiki kiate ia, “Tu‘u, ‘o ‘alu ki he kolo, pea ‘e fakahā kiate koe ‘aia ‘oku totonu te ke fai.” 7 Pea na‘e tu‘u ta‘efa‘alea ‘ae kau tangata na‘e fononga mo ia, ‘onau fanongo pe ki he le‘o, kae ‘ikai sio ki ha taha. 8 Pea tu‘u hake ‘a Saula mei he kelekele; pea ‘i he ‘ā ‘a hono mata, kuo ‘ikai ‘ilo ‘e ia ha me‘a: ka na‘a nau taki nima ia, ‘o ‘omi ki Tamasikusi. 9 Pea na‘e kui ia ‘i he ‘aho ‘e tolu, pea na‘e ‘ikai ke kai pe inu. 10 Pea na‘e ‘i Tamasikusi ‘ae ākonga ‘e tokotaha, ko ‘Ananaia hono hingoa; pea na‘e folofola ‘ae ‘Eiki kiate ia ‘i he me‘a na‘e hā mai, [‘o ne pehē], “‘Ananaia.” Pea pehē ‘e ia, “Vakai, ko au, ‘Eiki.” 11 Pea [pehē] ‘ae ‘Eiki kiate ia, “Tu‘u, ‘o ‘alu ki he hala ‘oku ui ko e Totonu, pea ke fehu‘i ‘i he fale ‘o Siutasi kiate ia ‘oku ui ko Saula, mei Tasusi: pea vakai, he ‘oku lotu ia: 12 He kuo ne mamata ‘i he me‘a hā mai ki he tangata ko ‘Ananaia hono hingoa, ‘oku ‘alu ange mo hilifaki hono nima kiate ia, koe‘uhi ke ‘ā hono mata.” 13 Pea toki pehē ‘e ‘Ananaia, “‘Eiki, kuo u fanongo ‘i he tokolahī, ki he kovi lahi kuo fai ‘e he tangata ni ki ho kakai mā‘oni‘oni ‘i Selūsalema: 14 Pea mo

'ene ma'u 'i hen'i 'ae fekau mei he kau taula'eiki ki Tasusi. **31** Pea na'e toki ma'u 'ae fiemālie 'e lahi, ke ha'i 'akinautolu kotoa pē 'oku ui ki he he ngaahi siasi 'i Siutea kotoa pē mo Kaleli mo huafa." **15** Ka na'e pehē 'e he 'Eiki kiate ia, "Alu Samēlia, pea na'e langa hake 'akinautolu; pea koe: he ko e me'a ngāue ia kuo fili ma'aku, ke na'a nau 'a'eva 'i he manavahē ki he 'Eiki, mo fakahā hoku huafa ki he ngaahi Senitaile, mo e fiemālie 'oe Laumālie Mā'oni'oni, pea tupu e ngaahi tu'i pea mo e fānau 'a 'Isileli: **16** He 'o tokolahi. **32** Pea ko eni, 'i he 'alu fano pe 'a te u fakahā kiate ia 'ae me'a lahi 'e mamahi ai Pita 'i he ngaahi potu, na'e hoko hifo foki ia ia koe'uhī ko hoku hingoa." **17** Pea na'e 'alu 'a ki he kau lotu na'e nofo 'i Lita. **33** Pea na'a ne 'Ananaia, 'o hū ki he fale; pea ne hilifaki hono 'ilo 'i ai ha tangata ko Enia hono hingoa, pea nima kiate ia, mo ne pehē, "E kāinga Saula, ko kuo valu ta'u 'ene tokoto 'i hono mohenga, pea e 'Eiki ko Sisu, 'aia na'e hā mai kiate koe 'i he na'e mo'ua ia 'i he mahaki tete. **34** Pea pehē 'e hala na'a ke ha'u ai, kuo ne fekau au koe'uhī ke Pita kiate ia, "Enia, 'oku fakamo'ui koe 'e Sisu 'ā ho mata, pea ke fakapito'aki koe 'ae Laumālie Kalaisi: tu'u, 'o tākai ho mohenga." Pea tu'u Mā'oni'oni." **18** Pea fetoki fakafokifā mei hono leva ia. **35** Pea na'e mamata kiate ia pea tafoki mata ['ae me'a 'o] hangē ko e 'uno'i ika: pea 'ā ki he 'Eiki 'akinautolu kotoa pē na'e nofo 'i Lita leva ia, pea tu'u, 'o papitaiso. **19** Pea hili 'ene mo Seloni. **36** Pea na'e 'i Sopa 'ae ākonga 'e taha kai na'a ne mālohi. Pea na'e nonofo 'a Saula mo na'e hingoa ko Tapaita, ko e hingoa tatau ia e kau ākonga 'i Tamasikusi 'i he ngaahi 'aho mo Toakasi: pea na'e fa'a fai 'e he fefine ni 'ae ni'ihī. **20** Pea kamata leva 'e ia ke malanga'aki ngaahi ngāue lelei mo e fa'a foaki. **37** Pea ko 'a Kalaisi ko e 'Alo ia 'oe 'Otua, 'i he ngaahi eni, na'e tuia hono mahaki 'i he ngaahi 'aho ko falelotu. **21** Ka na'e ofo 'akinautolu kotoa pē ia, pea pekia: pea kuo nau tatafi ia, na'a nau na'e fanongo, mo nau pehē; "Ikai ko eni ia na'e fakatokoto [ia] 'i he potu fale 'i 'olunga. **38** Pea fakapoongi 'akinautolu na'e ui ki he hingoa ni 'i na'e vāofi 'a Lita mo Sopa, pea 'i he fanongo 'ae Selūsalema, pea na'e ha'u foki ki hen'i ke ne 'ave kau ākonga 'oku 'i ai 'a Pita, na'a nau fekau 'ae ha'isia 'akinautolu ki he kau taula'eiki lahi?" **22** ongo tangata, 'o kole kiate ia ke "Oua na'a tuai Ka na'e tupulaki 'ae mālohi 'ia Saula, pea na'a ne 'ene ha'u kiate kinautolu." **39** Pea tu'u 'a Pita, 'o fakatāfū'ua 'ae kakai Siu na'e nofo 'i Tamasikusi, 'alu mo kinaua. Pea kuo hoko atu ia, na'a nau 'o ne fakamo'oni ko e Kalaisi eni. **23** Pea kuo hili 'omi ia ki he potu fale 'i 'olunga: pea na'e tutu'u 'ae ngaahi 'aho lahi, na'e fakakaukau 'ae kakai mo tangi 'o ofi kiate ia 'ae kau fefine kotoa Siu ke tāmate'i ia: **24** Ka na'e 'ilo 'e Saula 'enau pē kuo mate honau husepāniti, 'onau fakahā toitoi'i ia. Pea na'a nau le'ohi 'ae ngaahi matapā 'ae ngaahi kofutu'a mo e kofu kehekehe na'e 'i he 'aho mo e pō ke tāmate'i ia. **25** Pea na'e toki ngaohi 'e Toakasi, 'i he'ene kei 'iate kinautolu. 'ave po'uli ia 'e he kau ākonga, 'o tukutuku hifo **40** Ka kuo tuku atu 'e Pita 'akinautolu kotoa pē 'i he kato mei he 'ā. **26** Pea 'i he hoko 'a Saula ki kitu'a, pea tu'ulutui ia, 'o lotu; pea hanga ia ki Selūsalema, na'e fie ului ia ki he kau ākonga: ka he sino mo ne pehē, "Tapaita, tu'u hake." Pea na'e manavahē kotoa pē kiate ia, he na'e 'ikai ne 'ā hake hono mata: pea 'i he'ene mamata kia te nau tui ko e ākonga ia. **27** Ka na'e to'o ia 'e Pita, na'a ne nofo hake. **41** Pea ne mafao hono Pāneponsa 'o 'omi ki he kau 'aposetolo, pea na'a nima kiate ia, ['o] fokotu'u hake ia, pea kuo ne ne fakahā kiate kinautolu 'a 'ene mamata ki he ui 'ae kau lotu mo e kau fefine kuo mate honau 'Eiki 'i he hala, mo 'ene folofola kiate ia, pea mo husepāniti, na'a ne 'atu ia kuo mo'ui. **42** Pea 'ene malanga mālohi 'i Tamasikusi 'i he huafa na'e ongoongoa ia 'i Sopa kotoa pē; pea tui 'ae 'o Sisu. **28** Pea na'e nofo ia pea felemonfafo mo tokolahi ki he 'Eiki. **43** Pea ko ia, na'e nofo ai ia, kinautolu 'i Selūsalema. **29** Pea na'e lea mālohi 'o 'aho lahi, 'i Sopa, mo e tokotaha ko Saimone ia 'i he huafa 'oe 'Eiki ko Sisu, mo ne fakakikihi ko e tufunga ngaohi kili'i manu.
 mo e kau 'Elinisitō: ka na'a nau kumi ke tāmate'i ia. **30** Pea 'i he 'ilo eni 'e he kāinga, na'a nau 'ohifo ia ki Sesalia, pea nau fekau ia [ke 'alu]

10 Pea na'e 'i Sesalia 'ae tangata 'e tokotaha ko Konilius hono hingoa, ko e 'elkitau 'oe kau tau na'e ui "[Ko e kau Tau] 'Itali." **2** Ko e

fa'a lotu ia, pea manavahē ki he 'Otua, 'aia mo mai, pea pehē 'e he Laumālie kiate ia, "Vakai, hono fale kotoa pē, pea na'e lahi 'ene foaki ki 'oku kumi koe 'e he kau tangata 'e toko tolu. he kakai, mo ne hū ma'uapē ki he 'Otua. 3 Pea 20 Ko ia ke ke tu'u, 'o 'alu hifo, pea mou ī mo mamata pau 'e ia 'i ha me'a hā mai, 'i hono kinautolu, pea 'oua na'a ke manavahē: he kuo u hiva nai 'oe feitu'ula'ā 'oe 'aho, ki ha 'āngelo fekau 'akinautolu." 21 Pea toki 'alu hifo 'a Pita 'ae 'Otua 'oku ha'u kiate ia, 'o ne pehē kiate ki he kau tangata kuo fekau mai 'e Koniliusi ia, "Koniliusi." 4 Pea kuo vakai ia ki ai, pea kiate ia; 'o ne pehē, "Vakai, ko au eni 'oku mou manavahē ia, mo pehē, "Ko e hā ia, 'Eiki?" Pea kumi: pea ko e hā 'ae me'a 'oku mou ha'u ai?" ne pehē kiate ia, "Kuo a'u hake ho'o ngaahi hū 22 Pea nau pehē, "Ko Koniliusi ko e Eikitau, mo ho'o fa'a foaki, ko e me'a fakamanatu 'i he ko e tangata angatonu, pea manavahē ki he 'ao 'oe 'Otua. 5 Pea ke fekau leva ha kau tangata 'Otua, pea 'oku ongoongolelei ia 'i he kakai Siu ki Sopa, ke 'omi 'a Saimone, ko hono hingoa 'e kotoa pē, na'e valoki ia 'e he 'Otua, 'i ha 'āngelo taha ko Pita: 6 'Oku nofo ia mo Saimone ko e mā'oni'oni, ke ne fekau kiate koe ke ke 'alu ki tufunga ngaohi kili'i manu, 'oku tu'u hono fale hono fale, ke ne fanongo ki ha ngaahi lea 'iate 'i he matātahi: pea te ne tala kiate koe 'ae me'a koe." 23 Pea na'a ne toki 'omi 'akinautolu ki totonu ke ke fai." 7 Pea kuo 'alu 'ae 'āngelo na'e fale, ke nau nonofo. Pea pongipongi ai, na'e lea kia Koniliusi, pea ui ia ki he toko ua 'i he'ene 'alu 'a Pita mo kinautolu, pea na'a nau ī mo e kau tamaio'eiki, mo e tangata tau 'oku lotu, kāinga nī'ihi mei Sopa. 24 Pea 'i he 'aho na'e meiate kinautolu na'e tali fekau kiate ia; 8 Pea feholoi, na'a nau hoko ki Sesalia. Pea tatali 'a kuo ne fakahā eni kotoa pē kiate kinautolu, pea Koniliusi kiate kinautolu, pea kuo ne fakataha ne fekau 'akinautolu ki Sopa. 9 Pea pongipongi hono ngaahi kāinga mo e kaungā'api. 25 Pea 'i ai, 'i he'enau fononga atu, 'o ofi ki he kolo, kuo he hū atu 'a Pita, na'e fakafetaulaki mai kiate ia 'alu hake 'a Pita ki he tu'a fale ke lotu, 'i hono 'a Koniliusi, pea tō ki lalo 'i hono va'e, 'o ne hū. ono nai 'oe feitu'ula'ā: 10 Pea na'e lahi 'ene 26 Ka na'e fokotu'u hake ia 'e Pita, mo pehē 'e fiekaia, pea holi ia ke kai; kae lolotonga 'enau ia, "Tu'u hake; he ko e tangata pe foki au." 27 teu ia, na'e 'āvea hono loto, 11 Pea mamata ia Pea na'e kei lea ia kiate ia, pea hū ki [fale], pea kuo matangaki 'ae langi, pea tuku hifo kiate ia 'ilo 'e ia 'ae tokolahī kuo fakataha. 28 Pea pehē ha me'a 'o hangē ha fu'u tupenu, kuo fakakave'i 'e ia kiate kinautolu, "'Oku mou 'ilo ko e me'a 'i hono kapa 'e fā, pea tukutukuhifo ia ki he 'oku 'ikai ngofua 'i he tangata Siu ke fakataha kelekele: 12 Pea na'e 'i ai 'ae fanga manu ve'e fā mo e tangata mei he pule'anga kehe, pe 'alu ki 'oe fonua, mo e manu fekai, mo e manu totolo, ai; ka kuo fakahā 'e he 'Otua kiate au, ke 'oua mo e manu 'oe 'atā. 13 Pea na'e ongo mai 'ae le'o na'aku ui ko e ta'etapu pe ta'ema'a ha tangata kiate ia, ['o pehē], "Tu'u hake, Pita; 'o tāmate'i 'e tokotaha. 29 Ko ia na'aku ha'u ai, 'o 'ikai teu mo kai." 14 Ka na'e pehē 'e Pita, "'Eiki, 'e 'ikai paongata'a 'i he fekau mai kiate au: pea ko eni, 'aupito; he 'oku te'eki ai te u kai ha me'a 'oku 'oku ou fehu'i pe ko e hā ai kuo mou fekau mai 'ikai ngofua pe ta'ema'a." 15 Pea na'e toe ongo kiate au?" 30 Pea pehē 'e Koniliusi, "Ko e 'aho mai 'ae le'o kiate ia ko hono tu'o ua, "Ko ia kuo 'e fā kuo hili ange, na'aku 'aukai 'o hoko ki he fakama'a 'e he 'Otua, 'oua na'a ke pehē 'oku feitu'ula'ā ni; pea 'i hono hiva 'oe feitu'ula'ā 'ikai ngofua." 16 Pea na'e fai 'ae me'a ni 'o tu'o na'aku lotu 'i hoku fale, pea mo 'ene tu'u 'i tolu: pea toe fusi hake 'ae tupenu ki he langi. 17 hoku 'ao 'ae tangata 'oku kofu fetapatapaki, 31 Pea lolotonga 'ae fifili 'a Pita 'i hono loto pe ko 'O ne pehē mai, 'Koniliusi, kuo ongo ho'o hū, e hā hono 'uhinga 'oe me'a kuo ne mamata ai, pea 'oku manatu'i 'e he 'Otua ho'o fa'a foaki. 32 'iloange, kuo tutu'u 'i he matapā 'ae kau tangata Ko ia ke ke fekau ai ki Sopa 'o 'omi ki henī 'a fekau 'a Koniliusi, kuo nau fehu'i ki he fale 'o Saimone, 'oku hingoa ko Pita; 'oku nofo ia 'i he Saimone, 18 "Pea na'a nau ui, 'o fehu'i pe 'oku fale 'o Saimone ko e tufunga ngaohi kili'i manu nofo ai 'a Saimone, 'oku hingoa ko Pita." 19 'i he matātahi: pea ka ha'u, 'e lea ia kiate koe.' Pea lolotonga 'ae fifili 'a Pita ki he me'a kuo hā 33 Ko ia ne u fekau atu ai leva kiate koe; pea

ko e me'a lelei ho'o ha'u. Pea ko eni, kuo mau fakataha kotoa pē 'i he 'ao 'oe 'Otua, ke fanongo ki he me'a kotoa pē 'oku fekau 'e he 'Otua kiate koe." 34 Pea toki mafa'a 'ae ngutu 'o Pita, 'o ne pehē, "Ko e mo'oni 'oku ou 'ilo [ni] 'oku 'ikai filifilimānako 'ae 'Otua ki he kakai: 35 Ka 'oku ne ma'u ma'ana 'aia 'oku manavahē kiate ia, mo fai totonu, 'i he pule'anga kotoa pē. 36 Ko e akonaki eni na'e tuku ki he fānau 'a Isileli, ko e malanga'aki 'ae melino ia Sisu Kalaisi: (ko e 'Eiki ia 'oe me'a kotoa pē:) 37 Pea ko e ongoongo ko ia 'oku mou 'ilo'i, 'aia na'e fanonganongo 'i Siutea kotoa pē, 'o kamata 'i Kāleli, 'i he hili 'ae papitaiso na'e malanga'aki 'e Sione; 38 Koe'uhiko e fakanofo 'e he 'Otua 'a Sisu 'o Nāsaleti 'aki 'ae Laumālie Mā'oni'oni mo e mālohi: 'aia na'e fa'a fe'alu'aki 'o fai lelei, mo ne fakamo'ui 'akinautolu kotoa pē na'e fakamālohi'i 'e he tēvolo; he na'e iate ia 'ae 'Otua. 39 Pea ko e kau fakamo'oni 'akimautolu 'oe me'a kotoa pē na'a ne fai 'i he fonua 'oe kakai Siu, pea 'i Selūsalema; ko ia ia foki na'a nau tāmate'i 'i he tautau 'i he 'akau: 40 Pea na'e fokotu'u ia 'e he 'Otua 'i hono 'aho tolu, 'o fakahā lahi ia; 41 Ka na'e 'ikai ki he kakai kotoa pē, ka ki he fakamo'oni na'e tomu'a fili 'e he 'Otua, kiate kimautolu, na'a mau kai mo inu mo ia, 'i he hili 'ene toetu'u mei he mate. 42 Pea na'a ne fekau kiate kimautolu ke mau malanga ki he kakai, mo fakamo'oni ko ia ia kuo fakanofo 'e he 'Otua ko e Fakamaau ki he mo'ui mo e mate. 43 Pea 'oku fakamo'oni kiate ia 'ae kau palōfita kotoa pē, ko ia fulipē 'e tui kiate ia, 'e ma'u 'ae fakamolemole 'oe angahala 'i hono huafa." 44 Pea 'i he kei lea'aki 'e Pita 'ae ngaahi lea ni, ne tō hifo 'ae Laumālie Mā'oni'oni kiate kimautolu kotoa pē na'e fanongo ki he lea. 45 Pea na'e ofo 'akinautolu 'oe kamu na'e tui, 'akinautolu kotoa pē na'e omi mo Pita, koe'uhiko hua'i hifo ki he Senitaile foki 'ae foaki 'oe Laumālie Mā'oni'oni. 46 He kuo nau fanongo ki he'enau lea'aki 'ae lea kehekehe, mo fakamālō ki he 'Otua, Pea toki pehē 'e Pita, 47 "E fa'a ta'ofi 'e ha taha 'ae vai, ke 'oua na'a papitaiso 'akinautolu ni, ka kuo nau ma'u 'ae Laumālie Mā'oni'oni 'o hangē ko kitautolu?" 48 Pea fekau 'e ia ke nau papitaiso 'i

he huafa 'ae 'Eiki. Pea na'a nau kole kiate ia ke nofo [mo kinautolu] 'i he 'aho ni'ihī.

11 Pea fanongo 'ae kau 'aposetolo mo e kāinga na'e 'i Siutea, kuo ma'u 'e he kakai Senitaile foki 'ae folofola 'ae 'Otua. 2 Pea kuo hoko 'a Pita ki Selūsalema, pea kikihi mo ia 'akinautolu na'e 'i he kamu, 3 "o nau pehē, na'a ke 'alu ki he kau tangata ta'ekamu, 'o keinanga mo kinautolu." 4 Pea fakahā 'e Pita mei hono tupu'anga, 'o fakamatala hokohoko kiate kinautolu, 'o pehē, 5 "Na'aku 'i he kolo ko Sopa, 'o fai 'eku lotu; pea 'i he 'avea hoku loto ne u mamata 'i he me'a na'e hā mai, Ko e me'a 'o hangē ha fu'u tupenu, na'e tukutuku hifo mei he langi, kuo fakakave'i hono kapa 'e fā; pea a'u hifo ia kiate au: 6 Pea kuo u fakamama'u hoku mata ki ai, 'o tokanga, peau mamata ki he manu ve'e fā 'oe fonua, mo e manu fekai, mo e manu totolo, mo e manupuna 'oe 'atā. 7 Pea ne u fanongo ki he le'o, 'oku pehē mai kiate au, 'Tu'u, Pita; 'o tāmate'i 'o kai.' 8 Pea ne u pehē, "Eiki, 'e 'ikai 'aupito: he 'oku te'eki ai ke kai 'e hoku ngutu ha me'a 'oku 'ikai ngofua pe ta'ema'a." 9 Ka na'e pehē mai 'e he le'o mei he langi kiate au ko hono tu'o ua, 'Ko ia kuo fakama'a 'e he 'Otua, 'oua na'a ke pehē 'oku 'ikai ngofua.' 10 Pea na'e fai 'ae me'a ni 'o tu'o tolu: pea toe fusi hake kotoa pē ki he langi. 11 Pea vakai, kuo ha'u fakafokifā 'ae kau tangata 'e toko tolu ki he fale 'oku ou 'i ai, kuo fekau mai kiate au mei Sesalia. 12 Pea na'e fekau 'e he Laumālie ke u 'alu mo kinautolu, pea 'oua na'aku manavahē. Pea na'a mau ō mo au 'ae kāinga 'e toko ono ni, pea mau hū ki he fale 'oe tangata: 13 'Pea ne fakahā 'e ia kiate kimautolu kuo ne mamata ia ki ha 'āngelo 'i hono fale, na'e tu'u, 'o pehē kiate ia, Ke ke fekau ki Sopa ha kau tangata ke 'omi 'a Saimone, ko hono hingoa 'e taha ko Pita; 14 Pea 'e fakahā 'e ia kiate koe 'ae ngaahi lea 'e mo'ui ai koe mo ho fale kotoa pē. 15 Pea 'i he'eki kamata lea, na'e tō hifo kiate kimautolu 'ae Laumālie Mā'oni'oni, 'o hangē kiate kitautolu 'i he kamata'anga. 16 Peau toki manatu ki he folofola 'ae 'Eiki, 'i he'ene pehē, 'Ko e mo'oni na'e papitaiso 'e Sione 'aki 'ae vai; kae papitaiso 'aki 'akimoutolu 'ae Laumālie Mā'oni'oni.' 17 Pea koe'uhiko kuo foaki 'e he 'Otua kiate kinautolu

'ae foaki, 'o hangē ko kitautolu, na'e tui ki he ne puke ia, pea ne fakahū ki he fale fakapōpula, 'Eiki ko Sisu Kalaisi; pea ko hai au, ke u fa'a 'o tuku ki he vāhenga tau 'e fā, na'e taki toko ta'ofia 'ae 'Otua?" **18** Pea kuo nau fanongo fā, ke nau le'ohi ia; 'o ne tokanga ke 'omi ia ki he ngaahi me'a ni, na'a nau fakalongo pe, kitua'ā, ki he kakai 'oka hili 'a e [kātoanga 'oe] 'o fakamālō ki he 'Otua, 'onau pehē, "Ta kuo Lakaatu. **5** Ko ia na'e mo'ua pe 'a Pita 'i he fale tuku foki 'e he 'Otua ki he ngaahi Senitaile 'ae fakapōpula: ka na'e hūfia fakamātoato ia 'e he fakatomala ki he mo'ui." **19** Pea ko kinautolu siasi ki he 'Otua. **6** Pea 'i he tokanga 'a Helota ke na'e fakamovetevete 'i he fakatanga na'e tupu 'omi ia kitua'ā, na'e mohe 'a Pita 'i he pō ko ia 'i ia Setiveni, na'a nau fononga atu 'o a'u ki Finesi, he vaha'a 'oe ongo tangata tau, na'e ha'i 'aki 'ae mo Saipalo, mo 'Aniteoke, 'o malanga'aki 'ae ukamea fhififi 'e ua: pea 'i he matapā 'ae kau folofola ka ki he kakai Siu pe. **20** Pea ko honau le'o, 'o le'ohi 'ae fale fakapōpula. **7** Pea vakai, ni'ihi ko e kau tangata mei Saipalo mo Sailine, kuo 'iate ia ha 'āngelo 'ae 'Eiki, pea malama pea 'i he'enau hoko ki 'Aniteoke, na'a nau lea ki 'i he fale fakapōpula 'ae maama: pea ne taa'i he kau 'Elinisitō, 'o malanga'aki 'ae 'Eiki ko Sisu. 'a Pita 'i he vakavaka, mo ne fokotu'u ia, 'o **21** Pea na'e 'iate kinautolu 'ae nima 'oe 'Eiki: pehē, "Tu'u ke vave." Pea na'e homo 'ae ukamea pea na'e tui 'ae tokolahī, mo tafoki ki he 'Eiki. fhififi 'i hono nima. **8** Pea pehē 'e he 'āngelo **22** Pea kuo ongo mai 'ae me'a ni ki he siasi 'i kiate ia, "Nono'o ho kofu, pea fakama'u mo ho Selūsalema: pea na'a nau fekau atu 'a Pānepasa, topuva'e." Pea ne fai ia. Pea ne pehē kiate ia, ke 'alu ia 'o a'u ki 'Aniteoke. **23** Pea kuo hoko "Ai ho kofu, pea ke muimui kiate au. **9** Pea atu ia, 'o mamata ki he 'alo'ofa 'ae 'Otua, na'e na'a ne 'alu kitua'ā, 'o muimui 'iate ia; pea na'e fiefia ia, mo ne ako kiate kinautolu kotoa pē, 'ikai te ne 'ilo pe ko e mo'oni 'aia kuo fai 'e he ke nau pikitai ki he 'Eiki 'i he loto ma'u. **24** He 'āngelo; ka na'e mahalo 'e ia ko e me'a hā mai ko e tangata lelei ia, pea fonu 'i he Laumālie 'oku ne mamata ai. **10** Pea kuo na tuku ki mui Ma'oni'oni mo e tui: pea na'e ului ki he 'Eiki 'ae 'ae 'uluaki kau le'o mo hono ua, pea na hoko ki kakai tokolahī. **25** Pea toki 'alu 'a Pānepasa ki he matapā ukamea, 'oku 'alu atu ai ki he kolo; Tasusi, 'o kumi kia Saula: **26** Pea kuo ne 'ilo ia, pea mato'o ia, 'iate ia pe, kiate kinaua: pea na'a na'a ne 'omi ia ki 'Aniteoke. Pea na'a na fa'a na ō kitua'ā, 'o na fononga 'i he hala 'e taha; fakataha mo e siasi 'i he ta'u kotoa, 'o ako ki he pea fakafokifā pe kuo mole 'iate ia 'ae 'āngelo. kakai tokolahī. Pea na'e tomu'a ui 'i 'Aniteoke **11** Pea kuo matala 'ae loto 'o Pita, pea pehē 'e ia, 'ae kau ākonga ko e Kalisitiiane. **27** Pea 'i he "Oku ou toki 'ilo pau ni, kuo fekau mai 'e he ngaahi 'aho ko ia, na'e ha'u 'ae kau palōfita, 'Eiki 'ene 'āngelo, pea kuo ne fakamo'ui au mei mei Selūsalema, ki 'Aniteoke. **28** Pea na'e tu'u he nima 'o Helota, mo e 'amanaki kotoa pē 'ae hake honau tokataha ko 'Akupusi hono hingoa, kakai Siu." **12** Pea 'i he'ene kei fifili ki ai, mo 'ene 'o ne kikite 'i he Laumālie, 'e tō ha honge lahi hoko ki he fale 'o Mele ko e fa'ē 'a Sione, 'oku ki māmani kotoa pē: 'aia na'e fakamo'oni 'i he hingoa ko Ma'ake; na'e kātoa ai 'ae tokolahī 'o ngaahi 'aho 'o Kalotiusi Sisa. **29** Pea loto 'ae kau lotu. **13** Pea 'i he tukituki 'a Pita ki he matapā 'i ākonga ke taki taha foaki, 'o fakataatau mo 'ene tua'ā, na'e ha'u 'ae ta'ahine 'oku hingoa ko Lota, ma'ume'a, ke 'atu ko e tokoni ki he kāinga 'oku 'o fakafanongo. **14** Pea 'i he'ene 'ilo 'ae le'o 'o nofo 'i Siutea: **30** Pea na'a nau fai ia, pea 'ave ia Pita, na'e 'ikai te ne to'o 'ae matapā, ko e me'a 'i ki he mātu'a 'i he nima 'o Pānepasa mo Saula.

12 'I he kuonga ko ia, na'e mafao ai 'ae nima 'o Helota ko e tu'i, ke fakamamahi'i 'ae ni'ihi 'i he siasi. **2** Pea ne tāmate'i 'a Semisi ko e tokoua 'o Sione 'aki 'ae heletā. **3** Pea 'i he'ene mamata 'oku fiefia ai 'ae kakai Siu, na'e fai 'e ia ke ne puke foki 'a Pita. (Pea na'e fe'unga ia mo e ngaahi 'aho 'oe mā ta'eme'afakatupu.) **4** Pea kuo he fiefia, ka ka lele ia 'o tala 'oku tu'u 'a Pita 'i he matapā. **15** Pea nau pehē kiate ia, "Oku ke vale." Ka na'e fakapapau ia, Ko e mo'oni ko ia pē. Pea nau toki pehē, Ko 'ene 'āngelo. **16** Ka na'e kei tukituki pē 'a Pita: pea 'i he'enau to'o 'o mamata kiate ia, na'a nau ofo. **17** Ka na'e ta'ofi 'aki 'e ia hono nima ke nau fakalongo pē, pea ne fakamatala kiate kinautolu 'a hono

'omi ia 'e he 'Eiki mei he fale fakapōpula. Pea mo Saula, ko 'ene fie fanongo ki he folofola ne pehē, "Alu 'o fakahā 'ae ngaahi me'a ni kia 'ae 'Otua. 8 Ka na'e fakatanga 'akinaua 'e he Semisi, mo e kāinga." Pea 'alu ia mei ai, 'o 'alu fie mana ko 'Elima, (he ko hono 'uhinga ia 'o ki ha potu kehe. 18 Pea kuo 'aho hake, na'e hono hingoa,) 'o ne 'ahi'ahi ke ta'ofi 'ae pule maveuveu lahi 'ae kau tau, pe kofa'a 'a Pita. 19 ke 'oua na'a tui ia. 9 Pea na'e fonu 'a Saula, Pea 'i he kumi ia 'e Helota, mo 'ikai si'i 'ilo ia, ('a ia foki ko Paula,) 'i he Laumālie Mā'oni'oni, na'a ne fakamaau'i 'ae kau le'o, pea fekau 'e ia pea ne sio fakamama'u kiate ia, 10 Mo ne pehē, ke tāmate'i ['akinautolu]. Pea na'e 'alu hifo ia "A koe, 'oku ke fonu 'i he kākā kotoa pē mo e mei Siutea 'o nofo ki Sesalia. 20 Pea na'e ita pau'u kotoa pē, ko e foha 'oe tēvolo, ko e fili lahi 'a Helota kiate kinautolu 'i Taia mo Saitone: 'oe mā'oni'oni kotoa pē, 'e 'ikai te ke tuku ho'o ka na'a nau ha'u loto taha kiate ia, pea kuo nau fakakov'i 'ae ngaahi hala totonu 'oe 'Eiki? 11 kāinga 'aki 'a Palasito, ko e tauhi 'oe potu mohe Pea ko eni, vakai, kuo 'iate koe 'ae nima 'oe 'oe tu'i, 'o kole ke nau fakalelei; koe'uhī na'e 'Eiki, pea te ke kui, pea 'e 'ikai te ke mamata ki ma'u 'e honau fonua 'ae me'akai mei he [fonua] he la'ā 'o fuoloa." Pea tō leva kiate ia 'ae nenefu 'oe tu'i. 21 Pea ko e 'aho na'e kotofa, na'e kofu mo e fakapo'uli; pea ne tautaufā 'o kumi ha fakatu'i ai 'a Helota, pea nofo 'i hono nofo'a taha ke ne tataki ia 'i hono nima. 12 Pea kuo fakatu'i, pea fai 'ene lea kiate kinautolu. 22 Pea mamata 'e he pule ki he me'a kuo fai, pea tui ia, mavava 'ae kakai ['o pehē], "Ko e le'o ia 'oe he kuo ofo 'i he akonaki 'ae 'Eiki. 13 Pea kuo 'otua, ka 'oku 'ikai 'oe tangata." 23 Pea taa'i leva 'alu 'a Paula mo hono kau fononga 'i Pafosi, ia 'e ha 'āngelo 'ae 'Eiki, koe'uhī na'e 'ikai te ne na'a nau a'u ki Peaka 'i Pamifilia: pea li'aki tuku 'ae faka'apa'apa ki he 'Otua: pea na'e kai ia 'akinaua 'e Sione, kae foki ia ki Selūsalema. 14 'e he 'uanga, pea mate ia. 24 Ka na'e tupu pea Pea kuo na ō 'i Peaka, pea na a'u ki 'Aniteoke 'i mafola atu 'o lahi 'ae folofola 'oe 'Otua. 25 Pea Pisitia, pea hū ki he falelotu 'i he 'aho Sāpate, liu mai mei Selūsalema 'a Pānepasa mo Saula, 'o nofo hifo. 15 Pea hili 'ae lau 'oe fono mo kuo na fai 'ena fekau, pea na'a na ō mo Sione, e kau palōfita, na'e fakahā 'e he kau pule 'oe 'oku hingoa ko Ma'ake.

13 Pea na'e 'i he siasi 'i 'Aniteoke 'ae ni'ihī ko e kau palōfita mo e akonaki; ko Pānepasa, mo Simione 'oku ui ko Nika, mo Lusio mei Sailine, mo Maneno, 'aia na'a na nonofo mo Helota ko e tu'i, pea mo Saula. 2 Pea lolotonga 'enau ngāue ki he 'Eiki, mo 'aukai, na'e pehē 'e he Laumālie Mā'oni'oni, "Vavahe mai ma'aku 'a Pānepasa mo Saula ki he ngāue kuo u fili 'akinaua ki ai." 3 Pea kuo nau 'aukai mo lotu, pea nau hili honau nima kiate kinaua, 'o tuku ke na ō. 4 Pea kuo fekau 'akinaua 'e he Laumālie Mā'oni'oni, na'a na ō ki Selusia; pea folau mei ai ki Saipalo. 5 Pea 'i he'ena 'i Salamisi, na'a na malanga'aki 'ae folofola 'ae 'Otua 'i he ngaahi falelotu 'oe kakai Siu: pea na'e 'iate kinaua foki 'a Sione ko [hona] tauhi. 6 Pea kuo 'osi 'ae motu 'i he'ena 'alu, pea nau a'u ki Pafosi, 'onau 'ilo ai 'ae fie mana 'e tokotaha, ko e palōfita loi, ko e Siu, na'e hingoa ko Pāsisu: 7 Na'e nonofo ia mo e pule 'oe fonua, ko Sesio-Paula, ko e tangata poto; pea na'e ui mai 'e ia kia Pānepasa

pehē, ‘Kuo u ‘ilo ‘a Tevita ko e foha ‘o Sese, ko Ko ia ke ‘ilo ‘ekimoutolu, ‘ae kau tangata ko e tangata tatau mo hoku loto, pea ‘e fai ‘e ia e kāinga, ‘oku malanga‘aki kiate kimoutolu ‘i ‘a hoku loto kotoa pē.’ 23 Pea kuo fokotu‘u ki he tangata ni ‘ae fakamolemole ‘oe angahala: ‘Isileli ‘e he ‘Otua ‘i he hako ‘oe tangata ni ‘ae 39 Pea ko e me‘a ‘iate ia, ko kinautolu kotoa Fakamo‘ui ko Sisu, ‘o hangē ko e tala‘ofa: 24 Ka pē ‘oku tui, ‘oku fakatonuhia‘i mei he me‘a na‘e fuofua malanga‘aki ‘e Sione ‘ae papitaiso kotoa pē, ‘aia na‘e ‘ikai fa‘a fakatonuhia mei ai ‘oe fakatomala, ki he kakai kotoa pē ‘o ‘Isileli, ‘e he fono ‘a Mōsese. 40 Ko ia vakai telia na‘a ‘i he te‘eki ai ha‘u ia. 25 Pea ‘i he faka‘osi ‘e hoko kiate kimoutolu ‘aia ‘oku fakahā ‘i he kau Sione ‘ene lakanga, na‘a ne pehē, “Oku mou palōfita; 41 Vakai, ‘akimoutolu ‘ae kau luma, pehē ko hai au? ‘Oku ‘ikai ko ia au. Kae vakai, pea ofo, mo mala‘ia: he ‘oku ou fai ha ngāue ‘i ‘oku muimui mai ‘ae tokotaha ‘iate au, ‘aia ‘oku homou ngaahi ‘aho, ha ngāue ‘e ‘ikai ‘aupito ‘ikai taau mo au ke u vete ‘ae topuva‘e mei te mou tui ki ai, neongo hono fakahā ‘e ha hono va‘e.’ 26 ““Ae kau tangata ko e kāinga, ko tangata kiate kimoutolu.” 42 Pea ‘i he ‘alu ‘ae e fānau ‘ae hako ‘o ‘Epalahame, mo ia fulipē kakai Siu ‘i he falelotu, na‘e kole ‘ae Senitaile ke ‘iate kimoutolu ‘oku manavahē ki he ‘Otua, kuo malanga‘aki kiate kinautolu ‘ae ngaahi lea ni ‘i fekau mai kiate kimoutolu ‘ae tala ‘oe fakamo‘ui he Sāpate ‘e ha‘u. 43 Pea kuo tutuku ‘ae kakai, ni. 27 He ko kinautolu ‘oku nofo ‘i Selūsalema, na‘e muimui ‘ia Paula mo Pānepasa ‘ae Siu mo mo honau kau pule, ko e me‘a ‘i he‘enau ta‘e‘ilo e kakai ului fa‘a lotu tokolahī: pea na‘a na lea ia, mo e le‘o ‘oe kau palōfita ‘oku lau ‘i he ‘aho kiate kinautolu, ‘o akonaki‘i ke nau tu‘uma‘u ‘i Sāpate kotoa pē, kuo nau fakamo‘oni ia ‘i he he‘ofa ‘ae ‘Otua. 44 Pea hoko ki he ‘aho Sāpate fakamaau‘i ke mate. 28 Pea neongo ‘ae ‘ikai pe ‘e taha, na‘e meimeī fakataha ‘ae kolo kotoa te nau ‘ilo ha me‘a ke mate ai ia, ka na‘a nau pē, ke fanongo ki he folofola ‘ae ‘Otua. 45 Ka kole kia Pailato ‘a hono tāmate‘i. 29 Pea hili ‘i he mamata ‘ae kakai Siu ki he fu‘u tokolahī, ‘enau fakamo‘oni ‘aia kotoa pē kuo tohi kiate na‘a nau feinga ‘aupito, mo nau lea kehe ki he ia, na‘a nau vete hifo ia mei he ‘akau, ‘o tuku ngaahi me‘a na‘e lea‘aki ‘e Paula, ‘o fakakikihi ki he fonualoto. 30 Ka na‘e fokotu‘u ia ‘e he mo lea kovi lahi. 46 Pea na‘e toki mālohi ai ‘ae ‘Otua mei he mate: 31 Pea na‘e mamata kiate ia ‘i he ngaahi ‘aho lahi ‘akinautolu na‘e omi mo ia mei Kāleli ki Selūsalema, ‘aia ko ‘ene kau fakamo‘oni ki he kakai. 32 Pea ‘oku ma fakahā kiate kimoutolu ‘ae ongoongolelei, koe‘uhi ‘i he tala‘ofa na‘e tuku ki he ngaahi tamai, 33 Ko ia kuo fakamo‘oni ‘e he ‘Otua kiate kitautolu ko ‘enau fānau, ‘i he‘ene toe fokotu‘u ‘a Sisu; ‘o hangē ko ia kuo tohi ‘i hono ua ‘oe Saame, ‘Ko hoku ‘Alo koe, kuo u fakatupu koe he ‘aho ni. 34 Pea koe‘uhi ko ‘ene fokotu‘u ia mei he pekia, ke ‘oua na‘a toe foki ki he ‘au‘auha, na‘a ne lea pehē, ‘Te u tuku kiate kimoutolu ‘ae ngaahi me‘a ofa mo‘oni ‘a Tevita.’ 35 Ko ia ‘oku pehē na‘e malanga‘aki ‘ae folofola ‘ae ‘Eiki ‘i he fonua ai foki ‘e ia ‘i he [Saame] ‘e taha, “E ‘ikai te kotoa pē ko ia. 50 Ka na‘e fakatupu ‘e he kakai ke tuku ‘a ho‘o tokotaha mā‘oni‘oni ke ‘ilo ‘ae Siu ‘ae loto ‘oe kau fefine‘eiki kuo lotu, mo e ‘au‘auha.’ 36 He kuo hili ‘ae fai ‘e Tevita ‘i hono kau matāpule tangata ‘oe kolo, ‘onau fakalanga kuonga ki he finangalo ‘oe ‘Otua, ne mohe ia, ‘ae fakatanga kia Paula mo Pānepasa, pea na‘e pea tanu ia mo ‘ene ngaahi tamai, pea ‘ilo ‘e kapusi ‘akinaua ‘i honau fonua. 51 Ka na‘a na ia ‘ae ‘au‘auha: 37 Ka ko ia na‘e toe fokotu‘u tūtūuu‘i ‘ae efu mei hona va‘e kiate kinautolu, ‘e he ‘Otua, na‘e ‘ikai ‘ilo ‘e ia ‘ae ‘au‘auha. 38 pea na ō ki ‘Ikoniume. 52 Pea na‘e fakapito

'aki 'ae kau ākonga 'ae fiefia, mo e Laumālie na'a ne tuku ke 'eve'eva 'ae ngaahi pule'anga Mā'oni'oni.

14 Pea na'e pehē 'i 'Ikoniume, na'a na ō fakataha ki he falelotu 'oe kakai Siu, pea ko e me'a 'i he'ena lea, na'e tui 'ae fu'u tokolahi 'i he Siu mo e Senitaile. 2 Ka ko e kau Siu ta'etui, na'a nau ue'i kovi 'ae kakai Senitaile, 'o fakakovi'i honau loto ki he kāinga. 3 Ka na'e nofo fuoloa ai 'akinaua, 'o na lea mālohi 'i he 'Eiki, pea na'e fakamo'oni 'e ia ki he folofola 'o 'ene 'alo'ofa, 'o ne tuku ke fai 'e hona nima 'ae ngaahi mana mo e me'a fakaofo. 4 Ka na'e vaeua 'ae kakai 'oe kolo: na'e kau 'ae ni'ihi ki he kakai Siu, ka ko e ni'ihi ki he ongo 'aposetolo. 5 Pea fai ke fe'ohofi 'ae Senitaile, mo e Siu mo honau ngaahi pule, ke ngaohikovi'i mo tolongaki 'aki 'ae maka 'akinaua. 6 Pea na'a na 'ilo ki ai, pea na hola ki Lisita mo Teape, ko e ongo kolo 'o Likonia, pea ki he ngaahi potu na'e vāofi: 7 Pea na'a na malanga'aki ai 'ae ongoongolelei. 8 Pea na'e nofo 'i Lisita 'ae tangata 'e taha, na'e ve'e mate, ko e pipiki ia mei he manāva 'o 'ene fa'e, kuo te'eki 'aupito ke 'eve'eva: 9 Pea na'e fanongo ia ki he lea 'a Paula: 'aia na'e sio fakamama'u kiate ia, pea ne 'ilo kuo ma'u 'e ia 'ae tui ke mo'ui ai, 10 Pea ne lea'aki 'ae le'o lahi, "Tu'u totonus hake 'i ho va'e." Pea na'e hopohopo ia, 'o 'eve'eva. 11 Pea 'i he mamata 'ae kakai ki he me'a kuo fai 'e Paula, na'a nau kalanga, 'i he lea fakaLikonia, 'o pehē, "Kuo maliu hifo 'ae ngaahi 'otua kiate kitautolu 'i he anga 'oe tangata." 12 Pea na'a nau ui 'a Pānepasa, ko Supita; kae [ui] 'a Paula, ko Mekulio, koe'uhī ko ia ia na'e fa'a malanga. 13 Pea ko e taula'eiki 'o Supita, 'aia na'e 'i honau ve'e kolo, ne 'omi 'e ia ki he matapā 'ae fanga pulu, mo e tuinga kakala, pea nau tokanga mo e kakai ke feilaulau. 14 Ka 'i he fanongo ki ai 'ae ongo 'aposetolo, ko Pānepasa mo Paula, na'a na haehae hona kofu, pea na felele'i ki he kakai, mo na kalanga, 15 'o pehē, "Ae kau tangata, ko e hā 'oku mou fai ai 'ae ngaahi me'a ni? Ko e ongo tangata pe 'akimaua 'o hangē ko kimoutolu, pea 'oku ma malanga kiate kimoutolu ke mou tafoki mei he ngaahi va'inga ni ki he 'Otua mo'ui, 'aia na'a ne ngaohi 'ae langi, mo māmani, mo e tahi, mo e me'a kotoa pē 'oku 'i ai: 16 'Aia ni. 3 Pea kuo moimo'i 'akinautolu 'e he siasi, na'a ne tuku ke 'eve'eva 'ae ngaahi pule'anga kotoa pē 'i honau ngaahi hala, 'i he ngaahi kuonga kuo hili ange. 17 Ka na'e 'ikai ke ne tuku ia ta'eha'anefakamo'oni, he na'e fai lelei mai 'e ia, 'o tuku kiate kitautolu 'ae 'uha mei he langi, mo e ngaahi ta'u mahu, 'o ne fakapito 'aki 'akitautolu 'ae me'akai mo e fiefia." 18 Pea na'e 'ikai te na meimeī fa'a ta'ofi 'ae kakai, 'aki 'ae lea ni, ke 'oua te nau feilaulau kiate kinua. 19 Pea na'e ha'u ki ai 'ae tu'unga Siu mei 'Aniteoke mo 'Ikoniume, 'onau fakalotokovi'i 'ae kakai, pea hili 'enau tolongaki 'a Paula 'aki 'ae maka, na'e toho ia ki he tu'a kolo, 'onau mahalo kuo mate ia. 20 Kae lolotonga 'ae tu'u takatakai 'ae kau ākonga 'iate ia, na'e tu'u hake ia, 'o 'alu ki he kolo: pea ko e 'aho na'a na feholoi, na'a na ō ai mo Pānepasa ki Teape. 21 Pea kuo na malanga'aki 'ae ongoongolelei 'i he kolo ko ia, mo na fakalotu'i 'ae tokolahi, pea na liu mai ki Lisita, mo 'Ikoniume, mo 'Aniteoke, 22 'O na tokoni'i 'ae loto 'oe kau ākonga, pea akonaki ke nau tu'uma'u 'i he tui, "Koe'uhī kuo tonu ke tau hū ki he pule'anga 'oe 'Otua 'i he mamahi lahi." 23 Pea kuo na fakanofo 'ae kau mātu'a 'i he siasi kotoa pē 'o fai 'ae lotu mo e 'aukai, na'a nau tuku 'akinautolu ki he 'Eiki, 'aia kuo nau tui ki ai. 24 Pea kuo 'osi 'a Pisitia, 'i he'ena 'alu, pea na hoko ki Pamifilia. 25 Pea hili 'ena malanga'aki 'ae folofola 'i Peaka, pea na ō hifo ki 'Ataleia. 26 Pea folau mei ai ki 'Aniteoke, 'aia na'e tomu'a tuku atu 'akinaua mei ai ki he 'alo'ofa 'ae 'Otua, koe'uhī ko e ngāue kuo na faka'osi. 27 Pea kuo na hoko ange, 'o fakakātoa 'ae siasi, pea na fakamatatala 'aia kotoa pē kuo fai 'e he 'Otua 'iate kinua, mo 'ene fakaava 'ae matapā 'oe tui ki he ngaahi Senitaile. 28 Pea na'a nau nonofo ai mo e kau ākonga 'o fuoloa.

15 Pea ko e kau tangata ni'ihi na'e 'alu hifo mei Siutea, 'o ako ki he kāinga, ['o pehē], "Kapau 'e 'ikai te mou kamu, 'o fakatatau ki he tu'utu'uni 'a Mōsese, 'e 'ikai te mou fa'a mo'ui." 2 Pea kuo fai 'o lahi 'ae fetau'aki lea mo e fakakikihi 'a Paula mo Pānepasa mo kinautolu, pea pau honau loto ke 'alu hake ki Selūsalema mei he ngaahi va'inga ni ki he 'Otua mo'ui, 'a Paula mo Pānepasa, mo honau ni'ihi, ki he kau 'aposetolo mo e mātu'a, koe'uhī ko e me'a 3 Pea kuo moimo'i 'akinautolu 'e he siasi,

pea nau ō ‘i Finesi mo Samēlia, ‘onau fakahā pē talu mei he kamata’anga ‘o māmani.’ (aiōn
‘ae liliu ‘oe Senitaile; pea na‘a nau fakafiefia’i **g165**) **19** “Pea ko eni, ko hoku loto, ke ‘oua na‘a
‘o lahi ‘ae kāinga kotoa pē. **4** Pea ‘i he‘enau tau fakamamahi‘i ‘akinautolu kuo fakatafoki ki
hoko ki Selūsalema, na‘a nau fe‘iloaki mo e he ‘Otua mei he ngaahi Senitaile: **20** Ka ke tau
siasi mo e kau ‘aposetolo mo e mātu‘a, pea na tohi kiate kinautolu, ke nau fakamama‘o mei he
fakahā kotoa pē ‘ae me‘a kuo fai ‘e he ‘Otua fakalielia ‘oe ngaahi tamapua, mo e fe‘auaki,
‘iate kinaua. **5** Ka na‘e tu‘u hake ‘ae ni‘ihī ‘oku mo e me‘a kuo sisina, mo e toto. **21** He ‘oku ai ‘i
tui ‘i he fa‘ahinga ‘oe Fālesi, ‘onau pehē, “‘Oku he kolo kotoa pē, talu mei mu‘a, ‘akinautolu
totonu ke kamu ‘akinautolu, mo fekau ke fai ki ‘oku malangā aki ‘a Mōsese, pea nau lau ia ‘i he
he fono ‘a Mōsese.” **6** Pea na‘e fakataha ‘ae kau ngaahi falelotu ‘i he ‘aho Sāpate kotoa pē.” **22**
‘aposetolo mo e mātu‘a, ke nau fakakaukau ki Pea na‘e lelei ki he kau ‘aposetolo mo e mātu‘a,
he me‘a ni. **7** Pea kuo lahi ‘enau alea, pea tu‘u pea mo e siasi kotoa pē, ke fili meiate kinautolu
hake ‘a Pita, ‘o ne pehē kiate kinautolu, “‘Ae kau mo fekau atu ha ongo tangata, ke nau ō mo
tangata ko e kāinga, ‘oku mou ‘ilo kuo fuoloange Paula mo Pānepasa ki ‘Aniteoke; ko Siutasi ‘oku
‘ae fili ‘e he ‘Otua ‘iate kitautolu, ke fanongo hingoa ko Pasapa, mo Sailosi, ko e ongo tangata
‘i hoku ngutu ‘e he ngaahi Senitaile ki he lea takimu‘a ‘i he kāinga: **23** Pea na‘a nau fai ‘ae
‘oe ongoongolelei, pea tui. **8** Pea ko e ‘Otua tohi ke nau ‘ave; ‘o pehē, “Ko e kau ‘aposetolo
‘aia ‘oku ne ‘ilo‘i ‘ae loto, na‘a ne fakamo‘oni mo e mātu‘a pea mo e kāinga, ‘oku mau ‘ofa
‘akinautolu, ‘o ne foaki kiate kinautolu ‘ae atu ki he kāinga Senitaile ‘i ‘Aniteoke mo Silia
Laumālie Mā‘oni‘oni, ‘o hangē ko kitautolu; **9** mo Silisia: **24** Ko e me‘a ‘i he‘emau fanongo kuo
Pea na‘e ‘ikai fai kehekehe kiate kitautolu mo fakamamahi‘i ‘akimoutolu aki ‘ae ngaahi lea,
kinautolu, ‘o ne fakama‘a honau loto ‘i he tui. pea fakamaveuveu‘i homou loto, ‘e ha ni‘ihī,
10 Pea ko eni, ko e hā ‘oku mou ‘ahi‘ahi ai ki na‘e ‘alu atu ‘iate kimautolu, ‘i he‘enau pehē,
he ‘Otua, ke ‘ai ki he kia ‘oe kau ākonga ‘ae Ke mou kamu, mo fai ki he fono: ka na‘e ‘ikai
ha‘amo, ‘aia na‘e ‘ikai ke fa‘a kātaki‘i ‘e he‘etau te mau fekau kiate kinautolu: **25** Kuo hā lelei
mātu‘a pē ko kitautolu? **11** Ka ‘oku tau pehē, ko kiate kimautolu, ‘i he‘emau fakataha ‘o loto
e me‘a ‘i he ‘alo‘ofa pē ‘ae ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, taha, ke fekau atu kiate kimoutolu ‘ae ongo
‘e mo‘ui ‘akitautolu, ‘o hangē ko kinautolu.” **12** tangata kuo fili, mo homau [kāinga] ‘ofeina ko
Pea na‘e toki fakalongo ‘ae fakataha kotoa pē, Pānepasa mo Paula, **26** Ko e ongo tangata kuo
ke fakafanongo ki he fakamatala ‘a Pānepasa na li‘aki ‘ena mo‘ui koe‘uhi ko e huafa ‘o hotau
mo Paula, ‘ae ngaahi mana mo e me‘a fakaofo ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. **27** Ko ia kuo mau fekau atu
kuo fai ‘e he ‘Otua ‘iate kinaua ki he ngaahi ai ‘a Siutasi mo Sailosi, pea ‘e fakamatala foki
Senitaile. **13** Pea ‘i he tuku ‘ena fakamatala, na‘e ‘ekinaua ‘ae ngaahi me‘a ni. **28** Na‘e lelei ki he
lea ‘a Semisi, ‘o pehē, “‘Ae kau tangata mo e Laumālie Mā‘oni‘oni, pea mo kimautolu, ke ‘oua
kāinga, fanongo mai kiate au: **14** Kuo fakahā ‘e na‘a ai ha kavenga mamafa kiate kimoutolu,
Saimone ‘ae mu‘aki ‘a‘ahi ‘ae ‘Otua ki he kakai ka ko e ngaahi me‘a totonu ni; **29** Ke mou
Senitaile, ke ne ma‘u ‘iate kinautolu ha kakai fakamama‘o mei he me‘akai kuo feilaulau aki
koe‘uhi ko hono huafa. **15** Pea ‘oku tatau mo ki he ngaahi tamapua, pea mei he toto, mo
ia ‘ae lea ‘ae kau palōfita; ‘o hangē ko ia kuo e me‘a kuo sisina, pea mo e fe‘auaki; ‘aia ka
tohi, **16** ‘Pea hili ia te u liliu mai, ‘o toe langa mou ka mavahe ‘akimoutolu mei ai, te mou
‘ae fale fehikitaki ‘o Tevita, ‘aia kuo hinga; pea lelei. Si‘oto‘ofa atu kiate kimoutolu.” **30** Pea kuo
te u toe langa hono potu na‘e maumau, pea nau māvae, pea nau fononga ki ‘Aniteoke: pea
te u fokotu‘u ia: **17** Koe‘uhi ke kumi ki he ‘Eiki kuo nau fakataha ai ‘ae kakai, na‘a nau tuku
‘ae kakai ‘oku toe, pea mo e Senitaile kotoa ‘ae tohi [kiate kinautolu]. **31** Pea hili ‘enau lau
pē, ‘oku takua ki ai hoku hingoa, ‘oku pehē ia, na‘a nau fiefia koe‘uhi ko e fakafiemālie. **32**
‘e he ‘Eiki, ‘aia ‘oku ne fai ‘ae me‘a ni kotoa Pea na‘e ako ‘i he ngaahi lea lahi, mo tokoni ki
pē. **18** ‘Oku ‘ilo ‘e he ‘Otua ‘ene ngāue kotoa he kāinga, ‘e Siutasi mo Sailosi, he ko e ongo

palōfita foki ‘akinaua. 33 Pea hili ‘enau nofo ai Masitōnia, pea mau mātu’aki ‘ilo loto kuo ui ‘e ‘o fuoloa si’i, na’e tuku fiemālie atu ‘akinautolu he ‘Eiki ke mau malanga’aki ‘aeongoongolelei mei he kāinga, [ke ō] ki he kau ‘aposetolo. 34 kiate kinautolu. 11 Pea kuo mau tuku folau mei Ka na’e loto ‘a Sailosi ke nofo ai pe ia. 35 Pea Taloasi, pea mau lā taha ki Samotesia, pea ‘i na’e nofo ‘a Paula mo Pānepasa ‘i ‘Aniteoke, ‘o he ‘aho na’a na feholoi ki Neapoli; 12 Pea mei ako mo malanga’aki ‘ae folofola ‘ae ‘Eiki, pea ai ki Filipai, ‘aia ko e kolo lahi ‘i he potu ko ia mo e tokolahi kehe. 36 Pea hili ‘ae ‘aho ni’ihi, ‘o Masitōnia, pea ko e kolo fakaLoma: pea na’a na’e pehē ‘e Paula kia Pānepasa, “Ke ta toe ō, ‘o mau nofo ‘i he kolo ko ia ‘i he ‘aho ni’ihi. 13 ‘a ahī ki hota kāinga ‘i he kolo kotoa pē, na’a Pea na’a mau ‘alu ‘i he ‘aho Sāpate ki he tua’ā ta malanga’aki ai ‘ae folofola ‘ae ‘Eiki, pē ‘oku kolo ki he ve’e vaitafe, ko e potu na’e fa’ā fai ai nau fēfē.” 37 Pea na’e loto ‘a Pānepasa ke na ‘ae lotu; pea na’a mau nonofo, ‘o lea ki he kau ‘ave ‘a Sione, ‘oku hingoa ko Ma’ake. 38 Ka na’e fefine na’e fe’alu’aki ai. 14 Pea na’e fanongo ‘ae ‘ikai lelei kia Paula ke na ‘ave ia, ‘aia na’a ne tokotaha, ko e fefine na’e fakatau me’ā kulokula, liaki ‘akinaua ‘i Pamifilia, pea na’e ‘ikai ‘alu mo ‘aia na’e hingoa ko Litea, pea ko e fa’ā lotu ia kinaua ki he ngāue. 39 Pea ‘i he’ena kikihi ‘o ki he ‘Otua, mei he kolo ko Taiataila; pea na’e lahi, na’a na māvae: pea na’e ‘ave ‘e Pānepasa ‘a matale ‘e he ‘Eiki hono loto, ke ne tokanga ki Ma’ake, ‘o na folau ki Saipalo; 40 Pea na’e fili ‘e he ngaahi me’ā na’e lea’aki ‘e Paula. 15 Pea kuo Paula ‘a Sailosi, pea na ō, kuo hūfia ‘e he kāinga papitaiso ia, mo hono fale, pea ne kole, ‘o pehē ‘akinaua ki he ‘alo’ofa ‘ae ‘Otua. 41 Pea na’e ‘alu mai, “Kapau ‘oku mou pehē mo’oni, ‘oku ou tui ia ‘i Silia mo Silisia, ‘o ne tokoni‘i ‘ae ngaahi nofo ai.” Pea na’a ne fakaafe ‘akimautolu. 16

16 Pea toki a’u atu ia ki Teape mo Lisita: pea vakai, na’e ‘i ai ‘ae ākonga ‘e tokotaha, ko Timote hono hingoa, ko e tama ‘ae fefine Siu, na’e tui ka ko ‘ene tamai ko e Kiliki: 2 Pea na’e fakaongolelei ia ‘e he kāinga ‘i Lisita mo ‘Ikoniume. 3 Pea na’e loto ‘a Paula ke na ō mo ia; pea ne ‘ave ‘o kamu ia, koe’uhī ko e kakai Siu na’e nofo ‘i he ngaahi potu ko ia: he na’a nau ‘ilo kotoa pē ko ‘ene tamai ko e Kiliki. 4 Pea ‘i he’ena ‘alu ‘i he ngaahi kolo, na’a nau tuku kiate kinautolu ‘ae fono ‘aia na’e fokotu’u ‘e he kau ‘aposetolo mo e mātu’ā ‘i Selūsalema, ke nau fai. 5 Pea na’e ‘āsili ai ‘ae tu’uma’u ‘ae ngaahi siasi ‘i he tui, pea na’e fakatokolahi ‘akinautolu ‘i he ‘aho kotoa pē. 6 Pea kuo ‘osi ‘a Filisia mo e fonua ko Kalētia ‘i he’ena ‘alu, pea na’e ta’ofi ‘e he Laumālie Mā’oni’oni ke ‘oua na’a nau malanga’aki ‘ae folofola ‘i ‘Esia, 7 Hili ‘enau a’u ki Misia, na’a nau fai kenau ō ki Pitinia: ka na’e ta’ofi ‘akinautolu ‘e he Laumālie. 8 Pea kuo tukuange ‘a Misia, na’a nau ‘alu hifo ki Taloasi. 9 Pea na’e hā mai ha me’ā kia Paula ‘i he po’uli; na’e tu’u mai ‘ae tangata Masitōnia, ‘o kole kiate ia, ‘o pehē, “Ha’u ki Masitōnia, ‘o tokoni mai kiate kinautolu.” 10 Pea hili ‘ene mamata ki he me’ā hā mai, na’a mau ‘ahi’ahi ke ō leva ki

Pea pehē, ‘i he’emau ‘alu ange ki he lotu, na’e fakafetaulaki mai kiate kinautolu ha ta’ahine kaunanga na’e ‘ulusino ai ‘ae laumālie kikite, pea na’e lahi ‘ae koloa na’e ma’u ‘e he’ene kau matāpule ‘iate ia, ‘i he’ene kikite [loi]; 17 Ko ia ia na’e muimui ‘ia Paula mo kinautolu, ‘o pehē ‘ene kalanga, “Ko e kau tamaio’eiki ‘ae kau tangata ni ‘ae ‘Otua fungani mā’olunga, pea ‘oku nau fakahā mai kiate kitautolu ‘ae hala ‘oe mo’ui.” 18 Pea ‘aho lahi mo ‘ene fai pehē pe. Pea kuo mamahi ai ‘a Paula, pea tafoki ia ki mui, ‘o ne pehē ki he laumālie, “‘Oku ou fekau kiate koe, ‘i he huafa ‘o Sisu Kalaisi, ke ke ‘alu kitu’ā ‘iate ia.” Pea ne ‘alu kitu’ā ia ‘i he feitu’ula’ā pē ko ia. 19 Pea kuo ‘ilo ‘e he’ene kau matāpule kuo ‘osi ai ‘enau ma’ume’ā, pea nau puke ‘a Paula mo Sailosi, ‘o toho ki he potu fakatau, ki he kau fakamaau, 20 Pea ‘omi ‘akinaua ki he kau pule, mo nau pehē, “Ko e Siu ‘ae ongo tangata ni, pea ‘oku na veuveuki lahi ‘etau kolo, 21 ‘o na ako ‘aki ‘ae me’ā ‘oku ‘ikai ngofua ke tau tui ki ai, pe fai, he ko e kakai Loma ‘akitaotolu.”

22 Pea fe’ohofī ‘ae kakai kiate kinaua: pea na’e haehae honau kofu ‘e he kau pule, mo fekau ke haha [‘akinaua]. 23 Pea ‘osi ‘enau haha ‘o lahi ‘akinaua, na’a nau tuku ‘akinaua ki he fale

fakapōpula, mo nau fekau ki he le'o ke ne le'ohi ma'u 'akinaua: **24** Pea 'i he'ene ma'u 'ae fekau ko ia, na'a ne fakahū 'akinaua ki he fale fakapōpula 'enau fe'iloaki mo e kāinga, mo fakafiemālie'i 'i loto, pea ne fakama'u hona va'e ki he 'akau. **25** Pea 'i he tu'uapō mālie, na'e lotu mo hiva fakafeta'i ki he 'Otua 'a Paula mo Sailosi, pea na'e fanongo 'ae kau pōpula kiate kinaua. **26** Pea fakafokifā na'e ai 'ae mofuike lahi, 'aia na'e ngauue ai 'ae tu'unga 'oe fale fakapōpula: pea na'e ava leva 'ae matapā kotoa pē, pea movete 'ae ha'i 'onautolu taki taha kotoa pē. **27** Pea 'i he 'ā 'ae le'o 'oe fale fakapōpula mei he'ene mohe, pea ne mamata kuo ava 'ae matapā 'oe fale fakapōpula, na'a ne unuhi 'ae heletā ke tāmate'i 'aki ia, he na'a ne mahalo kuo feholaki 'ae kau pōpula. **28** Ka na'e kalanga 'aki 'e Paula 'ae le'o lahi, 'o pehē, "Oua na'a ke fai ha kovi kiate koe: he 'oku mau kātoa 'i henī." **29** Pea na'e tokui 'e ia ke 'omi ha maama, pea 'oho ia ki loto, pea ha'u tetetete, 'o fakatōmape'e 'i he 'ao 'o Paula mo Sailosi, **30** 'O ne 'omi 'akinaua kitu'a, mo ne pehē, "Ongo 'eiki, ko e hā te u fai ke u mo'ui ai?" **31** Pea na'a na pehē, "Tui ki he 'Eiki ko Sisu Kalaisi, pea te ke mo'ui, mo ho fale." **32** Pea ne na lea'aki 'ae folofola 'ae 'Eiki kiate ia, mo kinautolu kotoa pē 'i hono fale. **33** Pea na'a ne 'ave 'akinaua, 'o fufulu hona lavea 'i he feitu'upō pe ko ia; pea na'e papitaiso ia, pea mo hono fale kotoa pē. **34** Pea kuo ne 'omi 'akinaua ki hono fale, pea ne tuku 'ae me'akai kiate kinaua, pea fiefia ia, mo ne tui ki he 'Otua, 'aia mo hono fale kotoa pē. **35** Pea pongipongi ai, na'e fekau 'e he kau pule 'ae kau tangata fekau, ke nau pehē, "Tuku ke ū 'ae ongo tangata na." **36** Pea tala atu ia 'e he le'o 'oe fale fakapōpula kia Paula, "Kuo fekau mai 'e he kau pule ke tukuange 'akimoua pea ko ia ke mo ū, pea 'alu 'i he fiemālie." **37** Ka na'e pehē 'e Paula kiate kinautolu, "Ko e ongo Loma 'akimaua, pea kuo nau haha fakahā mo ta'efakamaau 'akimaua, mo li ki he fale fakapōpula: pea 'oku nau kapusi fakafufū eni 'akimaua? 'E 'ikai; kae ha'u pē 'akinautolu 'o 'ave 'akimaua kitu'a." **38** Pea na'e tala 'e he kau tangata fekau 'ae lea ni ki he kau pule: pea na'a nau manavahē 'i he'enau fanongo ko e ongo Loma 'akinaua. **39** Pea na'a nau ha'u 'o kole kiate kinaua, mo 'omi 'akinaua kitu'a, pea

kole ke na ū 'i he kolo. **40** Pea na'a na omi mei he fale fakapōpula, 'o na ū kia Litea: pea hili ia, na'a ne fakahū 'akinaua ki he fale fakapōpula 'enau fe'iloaki mo e kāinga, mo fakafiemālie'i 'i loto, pea ne fakama'u hona va'e ki he 'akau. **41** Pea kuo nau 'alu 'i 'Amifipoli mo 'Apolonia, pea nau a'u ki Tesalonika, pea na'e 'i ai 'ae falelotu 'oe kakai Siu. **2** Pea na'e 'alu 'a Paula kiate kinautolu, 'o hangē ko 'ene fa'a fai, pea ne malanga'aki 'ae ngaahi tohi kiate kinautolu 'i he 'aho Sāpate 'e tolu, **3** "O fakamatala mo fakamo'oni, na'e taau mo Kalaisi ke mamahi, mo toetu'u mei he pekia; pea ko Sisu eni, 'oku ou malanga'aki kiate kimoutolu, ko e Kalaisi ia." **4** Pea na'e tui honau ni'ihi, 'onau kau taha mo Paula mo Sailosi; pea mo e tokolahī 'i he Kiliki kuo lotu, pea mo e kau fine'eiki tokolahī. **5** Ka ko e kakai Siu na'e 'ikai tui, na'a nau meheka, pea na'a nau 'ave mo kinautolu 'ae kau siana pau'u, pea tānaki 'ae tokolahī, 'onau veuveuki 'ae kolo, pea fe'ohofi ki he fale 'o Sesoni, 'o kumi ke 'omi 'akinaua kitu'a ki he kakai. **6** Pea 'i he 'ikai te nau 'ilo 'akinaua, na'a nau toho 'a Sesoni mo e kāinga ni'ihi ki he kau fakamaau 'oe kolo, mo nau kalanga, Ko kinautolu kuo fulihi 'a māmani, kuo nau ha'u foki ki henī; **7** Pea kuo ma'u 'akinautolu 'e Sesoni pea 'oku nau fai kehe kotoa pē mo e ngaahi fono 'a Sisa, mo nau pehē, "Oku ai 'ae tu'i 'e taha, ko Sisu." **8** Pea na'a nau fakamanavahē'i 'ae kakai mo e kau fakamaau 'oe kolo, 'i he'enau fanongo ki he ngaahi me'a ni. **9** Pea 'i he'enau ma'u 'ae tuku lea totongi 'a Sesoni mo hono toe 'oe kāinga, na'a nau tukuange 'akinautolu. **10** Pea na'e tukuange leva 'e he kāinga 'a Paula mo Sailosi ke na ū po'uli ki Pelea: pea kuo na a'u ki ai, pea na hū ki he falelotu 'oe kakai Siu. **11** Pea na'e loto lelei 'akinautolu ni 'iate kinautolu 'i Tesalonika, he na'a nau ma'u 'ae folofola mo e loto fiefia, 'onau kumi 'i he ngaahi tohi 'i he 'aho kotoa pē, ki hono mo'oni 'oe ngaahi me'a ni. **12** Ko ia na'e tui ai 'ae tokolahī 'iate kinautolu; pea mo e kau fine'eiki 'i he kakai Kiliki, pea mo e kau tangata tokolahī. **13** Pea kuo 'ilo 'e he kakai Siu 'i Tesalonika kuo malanga'aki 'e Paula 'ae folofola 'ae 'Otua 'i Pelea, na'a nau 'alu ki ai, 'o fakamaveuveu'i 'ae kakai. **14** Pea tukuange leva 'e he kāinga 'a Paula ke hala tahi ia 'o 'alu: ka

na'e nofo pe 'i ai 'a Sailosi mo Timote. **15** Pea ko mo nofo pē, 'iate ia; 'o hangē ko e lea 'ae ni'ihi kinautolu na'e fakahinohino 'a Paula, na'a nau 'i ho'omou kau tohi hiva, 'He ko hono hako foki 'omi ia ki 'Atenisi: pea kuo nau ma'u 'ae fekau 'akitaautolu.' **29** Pea kapau ko e hako 'oe 'Otua kia Sailosi mo Timote, ke na ha'u vave kiate ia, 'akitaautolu, 'oku 'ikai lelei 'etau mahalo 'oku na'a nau 'alu. **16** Pea na'e kei tatali 'a Paula kiate tatau 'ae 'Otua mo e koula, pe ko e siliva, pe kinaua 'i 'Atenisi, pea ngaeue hono laumālie ko e maka, kuo tongitongi 'aki 'ae poto mo e 'iate ia, 'i he'ene mamata kuo pito 'ae kolo 'i he filio'i 'oe tangata. **30** Pea na'e 'ikai fie 'afio'i 'e tamapua. **17** Pea na'e kikihi ia 'i he falelotu mo he 'Otua 'ae ngaahi kuonga 'oe vale ni, ka 'oku e kakai Siu, pea mo e kakai kuo lotu, pea mo ne fekau eni ki he kakai kotoa pē, 'i he potu kinautolu na'a nau fetaulaki mo ia 'i he potu kotoa pē, ke nau fakatomala: **31** Koe'uhī kuo fakatau 'i he 'aho kotoa pē. **18** Pea na'e tokī ne kotofa 'ae 'aho, te ne fakamaau mā'oni'oni fetaulaki mo ia 'ae kau fiepoto ['oe fa'ahinga] 'o ai 'a māmani, 'i he tangata kuo ne fakanofo; 'Epikulio, mo Sitoiko. Pea pehē 'e he ni'ihi, "Ko pea kuo ne fakapapau ia ki he kakai kotoa pē, e hā 'oku lau 'e he palau na?" Pea pehē 'e he 'i he'ene fokotu'u ia mei he pekia." **32** Pea 'i ni'ihi, "Oku matamata fakahā 'otua fo'ou ia;" he'enau fanongo ki he toetu'u 'ae pekia, na'e koe'uhī na'a ne malanga'aki kiate kinautolu 'a manuki 'ae ni'ihi: kae pehē 'e he ni'ihi, "Te mau Sisu, mo e toetu'u. **19** Pea na'e 'omi ia, 'o 'ave ki toe fanongo 'iate koe ki he me'a ni." **33** Pea 'alu he 'Aleopeiko, mo nau pehē, "Oku mau fie 'ilo ai 'a Paula 'iate kinautolu. **34** Ka na'e pikitai 'ae pē ko e hā 'ae akonaki fo'ou ni, 'oku ke lea'aki. kau tangata ni'ihi kiate ia, pea nau tui: pea na'e **20** He 'oku ke 'omi me'a fo'ou ki homau telinga: 'i ai 'a Taionisio 'oe 'Aleopeiko, pea ko e gefine ko ia 'oku mau fie 'ilo ai hono 'uhinga 'oe ngaahi na'e hingoa ko Temalisi, pea mo e ni'ihi foki mo me'a ni." **21** (He ko e kakai 'Atenisi kotoa pē, mo kinautolu.

e 'āunofo 'i ai, na'a nau mātu'aki nofo pe ke lau, mo fakafanongo ki he me'a fo'ou.) **22** Pea na'e tu'u 'a Paula 'i he lotolotonga 'oe 'Aleopeiko, 'o ne pehē, "Akimoutolu 'i 'Atenisi, 'oku ou vakai 'oku mou fa'a fai 'o lahi 'ae lotu. **23** Koe'uhī 'i he'eku 'alu, 'oku ou mamata ki he me'a 'oku mou lotu ki ai, pea ne u 'ilo 'ae 'esifeilaualau, 'oku tu'u ai 'ae tohi ni, 'KI HE 'OTUA 'OKU 'IKAI 'ILOA.' Pea ko ia 'oku mou lotu ta'e'ilo ki ai, ko ia ia 'oku ou fakahā kiate kimoutolu. **24** Ko e 'Otua 'aia na'a ne ngaohi 'a māmani mo e me'a kotoa pē 'oku 'i ai, 'oku 'ikai nofo ia 'i he ngaahi fale kuo ngaohi 'e he nima, he ko e 'Eiki ia 'oe langi mo māmani; **25** Pea 'oku 'ikai tauhi 'aki ia 'ae nima 'oe tangata, 'o hangē 'oku masiva ia 'i ha me'a, he 'oku foaki 'e ia ki he me'a kotoa pē 'ae mo'ui, mo e mānava, mo e me'a kotoa pē; **26** Pea na'e ngaohi 'e ia 'i he toto pe taha 'ae ngaahi kakai kotoa pē ke nofo 'i he funga 'o māmani kotoa pē, pea kuo tomu'a tukupau 'ae ngaahi kuonga, mo e ngata'anga 'o honau nofo'anga; **27** Ke nau kumi ki he 'Eiki, 'o tautaufā ki ai, hei'ilō pe te nau ma'u ia, ka 'oku 'ikai mama'o ia mo kitautolu taki taha kotoa pē. **28** 'He 'oku tau mo'ui, mo ngaeue,

18 Pea hili 'ae ngaahi me'a ni, na'e 'alu 'a Paula 'i 'Atenisi, pea a'u atu ki Kolinitō; **2** Pea na'a ne 'ilo ['i ai] ha Siu na'e hingoa ko 'Akuila, na'e fanaū 'i Ponito, kuo tokī ha'u mei 'Itali, mo hono uaifi ko Pisila; (he na'e fekau 'e Kalotiusi ke 'alu 'i Loma 'ae kakai Siu kotoa pē:) pea ne 'alu ia kiate kinaua. **3** Pea koe'uhī na'a nau faiva taha, ko ia na'a ne nofo mo kinaua, 'o ngāue: he ko 'enau faiva ko e ngaohi fale fehikitaki. **4** Pea na'e ako ia 'i he falelotu, 'i he 'aho Sāpate kotoa pē, pea ne fakatafoki 'ae Siu mo e Kiliki. **5** Pea kuo ha'u 'a Sailosi mo Timote mei Masitōnia, pea māfasia 'a Paula 'i hono loto, pea fakapapau atu 'e ia ki he kakai Siu ko e Kalaisi 'a Sisu. **6** Pea 'i he'enau fakatanga, mo lea kovi, na'a ne tupe'i hono kofu, mo ne pehē kiate kinautolu, "Ke 'i homou 'ulu pē 'a homou toto; 'oku ou ma'a au: ngata mei henī, te u 'alu ki he Senitaile." **7** Pea ne ne 'alu mei ai, 'o hū ki he fale 'o ha tangata, na'e hingoa ko Susitasa, na'e lotu ia ki he 'Otua, pea na'e vāofi hono fale mo e falelotu. **8** Pea na'e tui ki he 'Eiki 'a Kalisipo, ko e pule lahi 'oe falelotu, mo hono fale kotoa pē; pea na'e fanongo mo tui 'ae kakai Kolinitō tokolahī, pea na'e papitaiso 'akinautolu. **9** Pea

folofola ai 'ae 'Eiki kia Paula 'i he po'uli, 'i he 'i he'ene loto fai velenga, na'a ne lea mo ako me'a na'e hā mai, "Oua na'a ke manavahē, ka lahi 'aki 'ae ngaahi me'a 'ae 'Eiki, ka kuo 'ilo pe ke lea, pea 'oua na'a ke fakalongo pē; 10 He 'oku 'e ia 'ae papitaiso 'a Sione. 26 Pea na'e kamata ou 'iate koe, pea 'e 'ikai ha tangata te ne fa'a lea mālohi ia 'i he falelotu: pea kuo fanongo ki fai ha kovi kiate koe; he 'oku ou ma'u 'ae kakai ai 'a 'Akuila mo Pisila, na'a na ma'u ia, 'o na tokolahi 'i he kolo ni." 11 Pea na'a ne nofo ai 'i fakamatala kiate ia 'o lahi 'ae hala 'oe 'Otua. he ta'u 'e taha pea mo e māhina 'e ono, 'o ne 27 Pea kuo loto ia ke 'alu ki 'Akeia, na'e tohi 'e ako 'aki 'ae folofola 'ae 'Otua kiate kinautolu. 12 he kāinga, 'o enginaki ki he kau ākonga ke nau Ka 'i he pule 'a Kalio 'i 'Akeia, na'e fakataha ae ma'u ia: pea kuo a'u atu ia ki ai, pea ne tokoni kakai Siu, 'onau fe'ohofia kia Paula, pea taki ia ki lahi 'akinautolu kuo nau tui 'i he 'alo'ofa: 28 He he potu fakamaau, 13 Mo nau pehē, "'Oku ako na'e fakakikihī mālohi ia mo e kakai Siu, 'i he 'e he siana ni ke lotu 'ae kakai ki he 'Otua, kae fakahā, 'o ne fakamo'oni mei he ngaahi tohi ko 'ikai hangē ko e fono." 14 Pea kuo fai 'e Paula ke Sisu ko e Kalaisi.

ne lea, pea pehē 'e Kalio ki he kakai Siu, "Ae kakai Siu, ka ne ko ha me'a ta'etotonu pe pau'u kuo fai, pehē 'e taau mo au ke u tokanga kiate kimoutolu: 15 Pea kapau ko e fakakikihī 'i he lea mo e hingoa, mo ho'omou fono pē, mou tokanga 'akimoutolu ki ai; 'e 'ikai te u fakamaau 'eau 'ae me'a pehē." 16 Pea na'a ne kapusi 'akinautolu mei he potu fakamaau. 17 Pea na'e toki puke 'e he Kiliki kotoa pē 'a Sositine, ko e pule lahi 'oe falelotu, mo nau tautea ia 'i he potu fakamaau. Pea na'e 'ikai tokanga 'a Kalio ki he ngaahi me'a ni. 18 Pea na'e kei nofo ai 'a Paula 'o fuoloa, pea toki māvae ia mo e kāinga, 'o ne folau mei ai ki Silia, pea na'e ō mo ia 'a Pisila mo 'Akuila; kuo tomu'a fafai hono 'ulu 'i Senikelea: ko e me'a 'i he'ene fuakava. 19 Pea na'a ne a'u atu ki 'Efesō, pea ne tuku ai 'akinaua: pea 'alu ia ki he falelotu, 'o malanga ki he kakai Siu. 20 Pea 'i he'enau kole ke nau nonofo 'o fuoloa si'i, na'e 'ikai loto ia ki ai; 21 Ka na'e lea māvae ia kiate kinautolu, 'o pehē, "'Oku mātu'aki totonu 'eku 'alu ki he kātoanga 'oku 'amanaki ni 'i Selūsalema: ka te u toe ha'u kiate kimoutolu, 'o kapau 'e lelei ki he 'Otua." Pea na'e folau ia mei 'Efesō. 22 Pea kuo tū'uta ia ki Sesalia, pea 'alu hake ia, 'onau fe'ofo'ofani mo e siasi, pea 'alu hifo ia ki 'Aniteoke. 23 Pea kuo fuoloa ange 'ene nofo ai, pea 'alu ia, 'o fononga 'i he potu kotoa pē 'o Kalētia mo Filisia, 'o tokoni 'ae kau ākonga kotoa pē. 24 Pea na'e ha'u ki 'Efesō 'ae Siu 'e tokotaha na'e hingoa ko 'Apolosi, na'e fanau'i ia 'i 'Alekisānitia, ko e tangata lea mālie ia, pea poto lahi 'i he ngaahi tohi. 25 Pea kuo akonekina 'ae tangata ni 'i he hala 'oe 'Eiki; pea

19 Pea 'i he kei nofo 'a 'Apolosi 'i Kolinitō, na'e 'alu 'a Paula ki 'Efesō, 'i he hili 'a 'ene fononga 'i he ngaahi potu tuku'uta; pea ne 'ilo ai 'ae ākonga ni'ihi, 2 Pea ne pehē kiate kinautolu, "Kuo mou ma'u 'ae Laumālie Mā'oni'oni talu ho'omou tui?" Pea na'a nau pehē kiate ia, "'Oku te'eki ai te mau fanongo pē 'oku ai ha Laumālie Mā'oni'oni." 3 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Pea ne mou papitaiso ki he hā?" Pea nau pehē, "Ki he papitaiso 'a Sione." 4 Pea toki pehē 'e Paula, "Ko e mo'oni na'e papitaiso 'aki 'e Sione 'ae papitaiso ki he fakatomala, 'o ne pehē ki he kakai, ke nau tui kiate ia 'e fakamuimui 'iate ia, 'a ia, ko Kalaisi Sisu. 5 Pea 'i he nau fanongo eni na'a nau papitaiso 'i he huafa 'oe 'Eiki ko Sisu. 6 Pea kuo hilifaki 'ae nima 'o Paula kiate kinautolu, pea hoko kiate kinautolu 'ae Laumālie Mā'oni'oni; pea na'a nau lea'aki 'ae lea kehekehe, mo nau kikite. 7 Pea ko e tangata 'e toko hongofulu ma toko ua nai 'akinautolu. 8 Pea na'e 'alu ia ki he falelotu, 'o ako mālohi 'i he māhina 'e tolu, 'o ne fakamatala mo fakapapau atu 'ae ngaahi me'a 'oe pule'anga 'oe 'Otua. 9 Kae 'i he fakafefeka 'ae ni'ihi, mo 'ikai tui, kae lea kovi ki he hala ko ia 'i he 'ao 'oe kakai, na'a ne mahu'i 'iate kinautolu, mo ne vahevahé [mei ai] 'ae kau ākonga, pea malanga 'i he 'aho kotoa pē 'i he fale lautohi 'oe tangata ko Tilano. 10 Pea ne fai ia 'i he ta'u 'e ua; ko ia na'e fanongo ai ki he folofola 'ae 'Eiki ko Sisu 'akinautolu kotoa pē na'e nofo 'i 'Esia, 'ae kakai Siu mo e Kiliki. 11 Pea na'e fai 'e he 'Otua 'ae ngaahi mana fakaofo 'i he nima 'o Paula: 12 He na'e 'ave mei hono sino 'ae ngaahi holoholo mo e no'o, ki he kakai mahaki,

pea na'e mahu'i 'ae mahaki 'iate kinautolu, pea 'ikai 'i 'Efesō pē, kae meimeī 'i 'Esia kotoa pē, 'i 'alu 'iate kinautolu 'ae kau laumālie kovi. 13 he'ene pehē, 'Oku 'ikai ko e ngaahi 'otua 'aia Pea ko e kau Siu ni'ihi na'e fe'alu'aki fano, ko e 'oku ngaohi 'e he nima: 27 Pea 'e 'ikai ngata kau fie mana, na'a nau fai ke ui 'aki 'ae huafa 'i he manuki'i 'o 'etau faiva ni; ka 'e taukaea 'oe 'Eiki ko Sisu kiate kinautolu na'e ulusino ai foki mo e fale lahi 'oe 'otua fefine ongoongo 'ae ngaahi laumālie kovi, 'o pehē, "Oku mau ko Taiena, pea 'e maumau mo hono nānau, fekau mālohi kiate kimoutolu ia Sisu, 'aia 'oku 'aia 'oku hū ki ai 'a 'Esia mo māmani kotoa malanga'aki 'e Paula." 14 Pea na'e fai pehē 'ae pē." 28 Pea 'i he'enau fanongo, na'a nau fonu 'i ngaahi foha 'e toko fitu 'o Siva, ko e Siu, pea he 'ita, mo nau kalanga, 'o pehē, "Oku lahi 'a ko e taula'eiki lahi. 15 Pea na'e lea 'ae laumālie Taiena 'oe kakai 'Efesō." 29 Pea na'e maveuveu kovi, 'o pehē, "Oku ou 'ilo 'a Sisu, pea 'oku 'ae kolo kotoa pē; pea kuo nau puke 'a Keio mo ou 'ilo mo Paula; ka ko hai 'akimoutolu?" 16 'Alisitako, ko e ongo tangata Masitōnia, ko e Pea na'e 'oho kiate kinautolu 'ae tangata na'e kau fononga 'o Paula, na'a nau fe'ohofi fakataha ulusino ai 'ae laumālie kovi, pea na'a ne ikuna ki he fale faiva. 30 Pea na'e fie 'alu atu 'a Paula 'akinautolu, mo fai mālohi kiate kinautolu, pea ki loto ki he kakai, ka na'e ta'ofi ia 'e he kau na'a nau feholaki mei he fale ko ia kuo nau ākonga. 31 Pea ko e ni'ihi 'i he kau matāpule telefua mo makafokafo. 17 Pea na'e 'ilo eni 'e 'o 'Esia, ko hono kāinga, na'a nau fekau atu, 'o he Siu mo e Kiliki kotoa pē na'e nofo 'i 'Efesō; kole kiate ia ke 'oua 'aupito na'a 'alu ia ki he pea na'e tō 'ae manavahē kiate kinautolu kotoa fale faiva. 32 Pea kalanga 'aki 'e he ni'ihi ha pē, pea na'e ongoongolelei ai 'ae huafa 'oe 'Eiki me'a 'e taha, pea ko e ni'ihi ha me'a kehe: he ko Sisu. 18 Pea na'e ha'u 'ae tokolahi na'e tui, na'e puputu'u 'ae kakai, pea na'e 'ikai 'ilo 'e he ke vete mo fakahā 'enau ngaahi faianga. 19 tokolahi pe ko e hāku nau fakataha ai. 33 Pea Pea ko e tokolahi, 'iate kinautolu na'e ngāue na'a nau taki mai 'a 'Alekisānita, mei he kakai, fakafiemana, na'a nau 'omi 'o fakataha 'enau pea fokotu'u ia 'e he kakai Siu. Pea ta'alo 'aki ngaahi tohi, 'o tutu ia 'i he 'ao 'oe kakai: pea 'e 'Alekisānita hono nima, 'o fie fakamatala ki na'a nau lau hono totongi ['oe ngaahi tohi], ko e he kakai. 34 Ka 'i he'enau 'ilo ko e Siu ia, na'a pa'anga siliva 'e nima mano. 20 He na'e mātū'aki nau kalanga fakataha kotoa pē 'i he feitu'ula 'ā tupulekina pea mālohi 'ae folofola 'ae 'Otua. 21 'e ua, "Oku lahi 'a Taiena 'oe kakai 'Efesō." 35 Pea kuo hili 'ae ngaahi me'a ni, na'e ma'u 'ae Pea kuo lolomi 'ae kakai 'e he matāpule tohi 'oe loto 'o Paula ke 'alu ki Selūsalema, 'oka hili 'ene kolo, pea pehē 'e ia, "Ko e kakai 'Efesō, ko hai 'alu 'i Masitōnia, mo 'Akeia, pea na'a ne pehē, ha tangata 'oku 'ikai te ne 'ilo 'oku tapu 'ae kolo "Oka hili 'eku 'alu ki ai, 'e totonu ke u vakai foki ko 'Efesō kia Taiena, ko e 'otua fefine 'oku lahi, ki Loma." 22 Pea fekau 'e ia ke ō ki Masitōnia pea mo e [tamapua] na'e tō hifo meia Supita? 36 'ae toko ua 'iate kinautolu na'e tauhi kiate ia, Pea ko eni, 'i he 'ikai fa'a lea kehe 'e ha taha ki ko Timote mo Eleasito; ka na'e kei nofo si'i ia 'i he ngaahi me'a ni, ko ia 'oku totonu ai ke mou 'Esia. 23 Pea na'e tupu 'i he ngaahi 'aho ko ia 'ae nofo pē, pea 'oua na'a fai ha me'a 'i he 'ohonoa. maveuveu lahi, ko e me'a 'i he lotu ko ia. 24 He 37 He kuo mou taki mai 'ae kau tangata ni, ka ko e tangata ko Temetelio hono hingoa, ko e 'oku 'ikai ko e kau kaiha'a mei he ngaahi fale tufunga ngaohi siliva, na'a ne ngaohi 'ae teunga faka'eiki, pe ko e kau lea kovi ki homou 'otua siliva ki he fale lahi 'o Taiena, pea na'e lahi 'ae fefine. 38 Pea kapau 'oku ia Temetelio, mo e kau koloa na'e ma'u ai 'e he kau tufunga; 25 Pea na'a tufunga 'oku 'iate ia, ha me'a ki ha taha, 'oku ne fakakātoa 'akinautolu, mo e kakai na'a nau ai 'ae ngaahi fakamaau'anga, pea 'oku ai mo kaunga faiva fakataha mo ne pehē, "Ae kau e kau fakamaau: tuku ke nau fetalatalaaki ai matāpule, 'oku mou 'ilo ko e me'a 'i he faiva 'akinautolu. 39 Pea ka ko ha'amou fehu'i ki ha ni 'oku tau ma'u ai 'etau koloa. 26 Pea ko eni, ngaahi me'a kehe, 'e fakamaau ia 'i he fakataha 'oku mou mamata mo fanongo kuo fakaloto'i totonu. 40 Koe'uhī na'a 'eke kiate kitautolu ki mo fakatafoki 'e Paula ni 'ae kakai tokolahi, he maveuveu 'oe 'aho ni, he 'oku 'ikai te tau fa'a

fakahā hano ‘uhinga ‘oe fakataha ni.” 41 Pea hili ‘ene lea ko ia, na‘e tutuku ‘e ia ‘ae fakataha.

20 Pea ‘i he tuku ‘ae maveuveu, na‘e ui ‘e

Paula ke ha‘u kiate ia ‘ae kau ākonga, ‘onau fe‘ofo‘ofani pea mahu‘i ia ke ‘alu ki Masitōnia. 2 Pea kuo ‘osi ‘ae ngaahi potu ko ia ‘i he‘ene ‘alu, pea lahi ‘ene akonaki kiate kinautolu, pea ‘alu ia ki Kilisi. 3 ‘O nofo ai ‘i he māhina ‘e tolu. Pea kuo toitoi‘i ia ‘e he kakai Siu, ‘i he‘ene te u folau ki Silia, pea loto ia ke toe foki ange ki Masitōnia. 4 Pea na‘e ‘alu mo ia ki ‘Esia ‘a Sopeta mei Pelea; mo ‘Alisitako mo Sekunio mei Tesalonika; mo Keio mei Teape, mo Timote; mo Tikiko mo Talofimo mei ‘Esia; 5 Pea na‘e mu‘omu‘a ‘akinautolu ni, ‘otatali mai kiate kinautolu ‘i Taloasi. 6 Pea na‘a mau folau mei Filipai, ‘i he hili ‘ae ngaahi ‘aho [kai] mā ta‘eme‘afakatupu, pea mau a‘u atu kiate kinautolu ‘i Taloasi ‘i he ‘aho ‘e nima; pea na‘a mau nofo ai ‘i he ‘aho ‘e fitu. 7 Pea ‘i he ‘uluaki ‘aho ‘oe uike, na‘e kātoa ai ‘ae kau ākonga ke tofitofi mā, pea malanga ‘a Paula kiate kinautolu, kuo ‘amanaki ‘alu ia ‘i he ‘apongipongi; pea malanga ia ‘o a‘u ki he tu‘uapō mālie. 8 Pea na‘e lahi ‘ae maama ‘i he potu fale ki ‘olunga, kuo nau fakataha ai. 9 Pea na‘e heka ‘i he kātupa ‘ae talavou ‘e tokotaha, ko hono hingoa ko ‘Utiko, pea na‘e mohe ma‘u ia: pea ‘i he malanga fuoloa ‘a Paula, na‘e hinga hifo ia ‘i he mohe, pea tō ki lalo mei hono tolu ‘oe fata ‘oe fale, pea hiki hake ia kuo mate. 10 Pea na‘e ‘alu hifo ‘a Paula, ‘o fo‘ohifo ‘iate ia, mo fā‘ufua, mo ne pehē, “Oua te mou mamahi; he ‘oku ‘iate ia ‘a ‘ene mo‘ui.” 11 Pea kuo ‘alu hake ia ‘o tofitofi ‘ae mā, mo kai, pea nau talanoa ‘o fuoloa, ‘o a‘u ki he ma‘a ‘ae ‘aho, pea toki ‘alu ia. 12 Pea na‘a nau ‘omi ‘ae talavou kuo mo‘ui, pea na‘e lahi ‘enau fiemālie. 13 Pea ne mau mu‘omu‘a ki he vaka, ‘o folau ki ‘Asosi, ‘o mau tokanga ke fakaheka ai ‘a Paula; ko ‘ene fekau ia, he ko hono loto ke hala ‘uta pe ia. 14 Pea kuo mau fetaulaki ki ‘Asosi, pea mau fakaheka ia, pea ‘alu ki Meteline. 15 Pea mau folau mei ai, pea pongipongi hake, na‘a mau hono ‘o fe‘unga mo Kaio; pea mau a‘u ki Semo ‘i hono ‘aho ua, pea mau nofo ‘i Talokilio; pea a‘u atu ‘i he ‘aho na‘a na feholoi ki Mileto. 16 He kuo pau ‘ae loto ‘o Paula ke ‘oua na‘a folau ki

‘Efesō, koe‘uhi ke ‘oua na‘a fuoloa ai ia ki ‘Esia: he na‘a ne fakato‘oto‘o, ‘o kapau ‘e mafai ‘e ia, ke hoko ki Selūsalema ‘i he ‘aho ‘oe Penitekosi.

17 Pea na‘e fekau ‘e ia mei Mileto ke ha‘u ‘ae kau mātu‘a ‘oe siasi mei ‘Efesō. 18 Pea kuo nau ha‘u kiate ia, pea pehē ‘e ia kiate kinautolu,

“Talu ‘ae ‘uluaki ‘aho ne u ha‘u ai ki ‘Esia, kuo mou ‘ilo ia ‘ae anga ‘o ‘eku nofo ‘iate kinoutolu ‘i he ‘aho kotoa pē, 19 ‘A ‘eku tauhi ‘ae ‘Eiki ‘i he loto angavaivai lahi, mo e lo‘imata lahi, mo e ngaahi ‘ahi‘ahi, na‘e tō kiate au ‘i he toitoi‘i au ‘e he kakai Siu: 20 Mo ‘eku ta‘eta‘ofi ki ha me‘a ‘e taha ‘oku ‘aonga, ka kuo u faka‘ilo kiate kinoutolu, mo ako fakahā kiate kinoutolu, pea ‘i he ngaahi fale, 21 ‘O fakapapau atu ki he kakai Siu, pea mo e kakai Kiliki foki, ‘ae fakatomala ki he ‘Otua, mo e tui ki hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi.

22 Pea ko eni, vakai, ‘oku ou ‘alu ha‘isia ‘i loto ki Selūsalema, pea ‘oku ‘ikai te u ‘ilo ‘ae ngaahi me‘a ‘e hoko mai ai kiate au: 23 Ka ko eni, ‘oku fakamo‘oni mai ‘e he Laumālie Mā‘oni‘oni, ‘o pehē, ‘oku tatatali pe kiate au ‘ae ngaahi ha‘i mo e me‘a fakamamahi ‘i he kolo kotoa pē. 24 Ka ‘oku ‘ikai ue‘i ai au, pea ‘oku ‘ikai foki te u lau ko e me‘a mahu‘inga kiate au ‘eku mo‘ui, kae kehe ke u faka‘osi ‘i he fiefia ‘eku lakanga, mo e ngāue kuo u ma‘u mei he ‘Eiki ko Sisu, ke u fakamo‘oni ki he ongoongolelei ‘oe ‘alo‘ofa ‘ae ‘Otua. 25

“Pea ko eni, vakai, ‘oku ou ‘ilo ‘e ‘ikai te mou toe mamata ki hoku mata, ‘akimoutolu kotoa pē kuo u malanga‘aki ki ai ‘ae pule‘angā ‘oe ‘Otua.

26 Ko ia ‘oku ou fakapapau fakamo‘omo‘oni atu kiate kinoutolu he ‘aho ni, ‘oku ou ma‘a au mei he toto ‘oe kakai kotoa pē. 27 He na‘e ‘ikai te u ta‘ofi ‘ae fakahā kiate kinoutolu ‘ae finangalo kotoa pē ‘oe ‘Otua. 28 Ko ia ke mou vakai kiate kinoutolu, pea mo e fanga sipi kotoa pē, ‘aia kuo fakanofo ‘akimoutolu ‘e he Laumālie Mā‘oni‘oni ko hono kau tauhi, ke mou fafanga ‘ae siasi ‘ae ‘Otua, ‘aia na‘a ne fakatau‘aki hono ta‘ata‘a. 29 He ‘oku ou ‘ilo eni, ka hili ‘eku ‘alu, ‘e ha‘u kiate kinoutolu ‘ae fanga ulofi fakamālohi, pea ‘e ‘ikai te nau mamae ki he fanga sipi. 30 Pea ‘e tupu foki ‘iate kinoutolu ‘ae kau tangata, te nau ako ‘aki ‘ae me‘a fakahala, ke tohoaki ‘ae kau ākonga ke muimui kiate kinautolu. 31 Ko ia ke mou le‘o, pea manatu kuo tolu ta‘u mo

e ‘ikai te u tuku ‘eku valokiekina ‘akimoutolu ‘o Filipe ko e ‘evangeliō, ko e tokotaha ia ‘i he taki taha mo e lo‘imata ‘i he pō mo e ‘aho. 32 toko fitu; pea na‘a mau nonofo mo ia. 9 Pea na‘e “Pea ko eni, ‘e kāinga, ‘oku ou tuku ‘akimoutolu ma‘u ‘e he tangata ko ia ‘ae ‘ofefine tāupo‘ou ‘e ki he ‘Otua, pea mo e folofola ‘o ‘ene ‘ofa, ‘aia toko fā, pea na‘e kikite ‘akinautolu. 10 Pea ‘i ‘oku ne fa‘a fai ke langa hake ‘akimoutolu, pea he‘emau nofo ‘o ‘aho lahi ai, na‘e ‘alu hifo mei ke tuku kiate kimoutolu ‘ae tofi‘a fakataha mo Siutea ‘ae palōfita ‘e tokotaha, ‘oku hingoa ko kinautolu kotoa pē kuo fakamā‘oni‘oni‘i. 33 Na‘e ‘Akapusi. 11 Pea kuo ha‘u ia kiate kimautolu, ‘ikai te u manumanu ki he siliva, pe ki he koula, pea ne to‘o ‘ae no‘o ‘o Paula, ‘o ne ha‘i ‘aki pe ki he kofu ‘o ha tokotaha. 34 ‘Io, ‘oku mou hono nima mo hono va‘e ‘o ‘ona pē, mo ne pehē, ‘ilo ‘ekimoutolu, ko e ongo nima ni kuo na tauhi “‘Oku pehē ‘e he Laumālie Mā‘oni‘oni, ‘E pehē ki he‘eku ngaahi masiva, pea mo kinautolu na‘e hono ha‘isia ‘e he kakai Siu ‘i Selūsalema ‘ae ‘iate au. 35 Kuo u fakahā ‘ae me‘a kotoa pē tangata ‘oku ‘o‘ona ‘ae no‘o ni, ‘onau tuku ia kiate kimoutolu, koe‘uhi ‘i he pehe‘i ‘a ho‘omou ki he nima ‘oe Senitaile.” 12 Pea ko kinautolu ngāue, ‘oku totonus ke mou tokoni ki he vaivai, na‘a mau fanongo ki he ngaahi me‘a ni, mo pea manatu‘i ‘ae lea ‘ae ‘Eiki ko Sisu, ‘i he‘ene kinautolu ‘oe potu ko ia, na‘a mau kole ke ‘oua pehē, “‘Oku monū‘ia lahi hake ‘ae foaki atu ‘i he na‘a ‘alu hake ia ki Selūsalema. 13 Ka na‘e pehē ma‘u [‘ae foaki mai].” 36 Pea kuo ‘osi ‘ene lea ko ‘e Paula, “Ko e hā eni ‘oku mou fai, ‘o fetangihi ia, na‘a ne tu‘ulutui, ‘o hūfia ‘akinautolu kotoa ke fasi ai hoku loto? He ‘oku ou te u ke ‘oua ‘e pē. 37 Pea na‘a nau tangi mamahi kotoa pē, ha‘isia pē, kae mate foki ‘i Selūsalema, koe‘uhi mo nau fā‘ufua ‘i he kia ‘o Paula, ‘o ‘uma kiate ko e huafa ‘oe ‘Eiki ko Sisu.” 14 Pea ‘i he ‘ikai ia, 38 ‘O lahi taha pe ‘enau mamahi koe‘uhi ko tui mai ia, na‘a mau tuku, ‘o mau pehē, “Ke ‘ene lea na‘e pehē, ‘e ‘ikai te nau toe mamata ki fai pe ‘ae finangalo ‘oe ‘Eiki.” 15 Pea kuo hili hono mata. Pea na‘a nau ō mo ia ki he vaka.

21 Pea pehē, kuo mau māvae mo kinautolu, pea mau folau, ‘o mau lā taha ki Kusa, pea ‘i he ‘aho na‘a na feholoi ki Lota, pea mei ai ki Patala: 2 Pea ‘i he‘emau ‘ilo ‘ae vaka ‘oku folau ki Finesi, na‘a mau heka ai, ‘o ‘alu. 3 Pea ‘i he‘emau kite ki Saipalo, na‘a mau tuku ia ki he to‘ohema, kae folau ki Silia, pea mau tū‘uta ki Taia: he ko e potu ia ke hifo ai ‘ae uta ‘ae vaka. 4 Pea na‘a mau ‘ilo ai ‘ae kau ākonga, pea mau nonofo ‘o ‘aho fitu: pea na‘a nau pehē kia Paula ‘i he Laumālie, ke ‘oua na‘a ‘alu hake ia ki Selūsalema. 5 Pea kuo ‘osi ‘ae ngaahi ‘aho ko ia, na‘a mau ‘alu ‘o fononga ‘i homau hala; pea na‘e moimoi‘i ‘akimautolu ki he tua‘ā kolo ‘ekinautolu kotoa pē, mo honau uaifi mo ‘enau fānau; pea na‘a mau tu‘ulutui ‘i he matātahi, ‘o lotu. 6 Pea kuo mau māvae mo kinautolu, pea mau heka ki vaka; kae foki ‘akinautolu ki honau ‘api. 7 Pea ne mau folau mei Taia ki Tolimease, pea ngata ai ‘emau folau, pea na‘a mau fe‘iloaki mo e kāinga, pea mau nonofo mo kinautolu ‘i he ‘aho pe taha. 8 Pea pongipongi hake, ko kinautolu ‘ae kau fononga ‘o Paula, na‘a mau ‘alu, ‘o a‘u atu ki Sesalia: pea mau hū ki he fale ‘ae ngaahi ‘aho ko ia, pea mau fakama‘opo‘opo me‘a, ‘o fononga hake ki Selūsalema. 16 Pea na‘a mau ō mo e ni‘ihi ‘oe kau ākonga mei Sesalia, pea na‘a nau ‘ave ‘akimautolu kia Nesoni mei Saipalo, ko e ākonga motu‘a, ke mau nonofo mo ia. 17 Pea kuo mau ‘alu atu ki Selūsalema, na‘e ma‘u fiefia ‘akimautolu ‘e he kāinga. 18 Pea pongipongi hake, na‘a mau ō mo Paula kia Semisi; pea na‘e kātoa ‘ae kau mātu‘a kotoa pē. 19 Pea kuo ne fe‘iloaki mo kinautolu, pea ne fakamatatala lahi ‘ae ngaahi me‘a kuo fai ‘e he ‘Otua ‘i he kakai Senitaile ‘i he‘ene ngāue. 20 Pea kuo nau fanongo ki ai, pea nau fakamālō ki he ‘Eiki, mo nau pehē kiate ia, “‘Oku ke vakai, ‘e kāinga, ki he ngaahi toko mano ‘oe kakai Siu ‘oku tui; pea ‘oku nau pikitai kotoa pē ki he fono: 21 Pea kuo nau fanongo kiate koe, ‘oku ke ako ki he kakai Siu kotoa pē ‘oku feangai mo e hiteni ke nau li‘aki ‘a Mōsese, ‘o pehē, ‘e ‘oua ‘e kamu ‘enau tamaiki, pe muimui ki he ngaahi me‘a kuo tu‘utu‘uni. 22 Pea ko e hā ai ‘e fai? koe‘uhi ‘e kātoa mai ‘ae fu‘u kakai: he tenau fanongo kuo ke ha‘u. 23 Ko eni, ke ke fai ‘aia ‘oku mau tala atu kiate koe: ‘Oku ‘iate kinautolu ‘ae kau tangata ‘e toko fā kuo nau

fai 'ae fuakava; 24 Pea ke 'ave 'akinautolu, pea muimui 'ae fu'u kakai, mo nau kalangaekina, Ke mou fakama'a mo kinautolu, pea ke totongi 'ave ia. 27 Pea 'i he fai ke tataki 'a Paula ki he ma'anautolu, ka nau fafai honau 'ulu: pea 'e 'ilo fale lahi 'oe kau tau, na'a ne pehē ki he pule 'oe ai kotoa pē, ko e ngaahi me'a kuo nau fanongo kau tau, "E lelei 'eku lea atu kiate koe?" Pea ai kiate koe, ko e launoa pē; ka 'oku ke angimui pehē 'e ia, "Oku ke 'ilo 'ae lea fakaKilihi?" 28 koe, mo ke fai ki he fono. 25 Pea koe'uhiko e 'Ikai ko 'Isipite ko ia 'a koe, 'aia na'e fakatupu ngaahi Senitaile 'oku tui, kuo mau fakamaau maveuveu 'i mu'a, mo ne tataki ki he toafa 'ae mo tohi ke 'oua te nau fai me'a pehē, ka ke nau kau tangata fakapō 'e toko fā afe?" 29 Ka na'e ta'ofi 'akinautolu mei he me'a kuo feilaulau 'aki pehē 'e Paula, "Ko e tangata Siu au 'o Tasusi, 'i ki he ngaahi tamapua, mo e toto, mo e me'a Silisia, ko e tangata au 'oe koloongo: pea kuo sisina, pea mo e fe'auaki." 26 Pea na'e toki 'e, tuku ke u lea atu ki he kakai." 40 Pea kuo 'ave 'e Paula 'ae kau tangata, pea 'i he 'aho na'a ne tuku ia [ke ne lea], pea tu'u 'a Paula 'i he na feholoi, ne ne fakama'a ia mo kinautolu, pea hala ki 'olunga, 'o ne ta'alo 'aki hono nima ki he ne hū ia ki he falelotu lahi, ke fakahā 'ae ngaahi kakai. Pea nau fakalongo, na'a ne lea atu 'i he 'aho 'oe fakama'a, kae'oua ke fai ha feilaulau lea fakaHepelū, 'o pehē, ma'anautolu taki taha kotoa pē. 27 Pea kuo tei kakato 'ae 'aho 'e fitu, pea ko e kau Siu mei 'Esia, 'i he'enau mamata kiate ia 'i he falelotu lahi, na'a nau ue'i 'ae kakai kotoa pē, 'o puke ia, 28 Mo nau kalanga, ['o pehē], "Ae kau tangata 'Isileli, tokoni mai: Ko eni 'ae tangata, 'oku ne ako kovi ki he kakai kotoa pē 'i he potu fulipē ki he kakai ni, mo e fono, mo e potu ni: pea kuo 'omi foki 'e ia 'ae kau Kilihi ki he falelotu lahi, pea kuo ne 'uli'i 'ae potu tapu ni." 29 (He kuo nau tomu'a mamata kiate ia mo Talofimo mei 'Efesō 'i he kolo, pea na'a nau mahalo kuo 'omi ia 'e Paula ki he falelotu lahi.) 30 Pea na'e maveuveu 'ae kolo kotoa pē, ko e felele'i 'ae kakai 'o fakataha: pea na'a nau puke 'a Paula, mo toho ia mei he falelotu lahi: pea tāpuni leva 'ae ngaahi matapā. 31 Pea 'i he'enau fai ke fakapoongi ia, na'e ha'u hono tala ki he pule 'oe kau tau, kuo maveuveu 'a Selūsalema kotoa pē. 32 Pea 'ave leva 'e ia 'ae kautau mo e kau 'eikitalu, pea nau felele'i hifo kiate kinautolu: pea kuo nau mamata ki he pule mo e kau tau, na'e tuku 'enau haha 'a Paula. 33 Pea toki 'alu atu 'o ofi 'ae pule 'oe tau, pea ne puke ia, mo ne fekau ke ha'i 'aki ia 'ae ukamea fihififi 'e ua; mo ne fehu'i pe ko hai ia, pea ko e hā 'ae me'a kuo ne fai. 34 Pea fekalanga'i 'e he kakai 'aki 'ae me'a kehekehe: pea 'i he 'ikai te ne fa'a 'ilo'i hono mo'oni, ko e me'a na'a ne fekau ke 'ave ia ki he fale lahi 'oe kau tau. 35 Pea 'i he'ene hoko ki he hala ki 'olunga, na'e fua hake ia 'e he kau tau, he kuo fe'ohofi mai 'ae kakai. 36 He na'e

22 "Ae kāinga tangata, mo e ngaahi tamai, mou fanongo ki he'eku fakamatala ni kiate kimoutolu." 2 (Pea 'i he'enau fanongo 'oku ne lea kiate kinautolu 'i he lea fakaHepelū, na'a nau fakalongo pe: pea ne pehē,) 3 "Ko e mo'oni ko e tangata Siu au, na'e fanau'i au 'i Tasusi, 'i Silisia, ka na'aku tupu hake 'i he kolo ni 'i he va'e 'o Kāmelieli, pea na'e akonekina au 'i he fono 'ae ngaahi tamai, 'o fakatatau ki hono totonu lahi, pea ne u fai velenga ki he 'Otua, 'o hangē ko kimoutolu kotoa pē 'i he 'aho ni. 4 Pea na'aku fakatanga'i 'ae hala ko eni 'o a'u ki he mate, 'o ha'isia mo fakahū ki he ngaahi fale fakapōpula 'ae tangata mo e fefine. 5 Pea 'oku fakamo'oni kiate au 'ae tau'a'eiki lahi, mo e kau mātu'a kotoa pē: 'aia ne u ma'u mei ai 'ae ngaahi tohi ki he kāinga, pea u 'alu ki Tamasiakusi, ke ha'isia mo 'omi 'akinautolu na'e 'i ai ki Selūsalema, ke tautea. 6 "Pea pehē, 'i he'eku fai 'eku fononga, kuo u ofi ki Tamasiakusi, 'i he ho'atāmālie, pea fakafokifā, kuo malama mai mei he langi 'ae maama lahi 'o takatakai 'iate au. 7 Pea ne u tō ki he kelekele, pea u fanongo ki he le'o, 'oku pehē mai kiate au, "E Saula, 'e Saula, ko e hā 'oku ke fakatanga ai au?" 8 Pea ne u pehē, "E 'Eiki, ko hai koe?" Pea ne pehē mai kiate au, "Ko au Sisu 'o Nāsaleti, 'aia 'oku ke fakatanga'i." 9 Pea na'e mamata mo'oni ki he maama 'akinautolu na'e 'iate au, pea manavahē; ka na'e 'ikai te nau fanongo ki he le'o 'o ia na'e lea mai kiate au. 10 Pea ne u pehē, "E 'Eiki, ko e hā te u fai?" Pea pehē mai 'e he 'Eiki kiate au, 'Tu'u,

'o 'alu ki Tamasikusi; pea 'e tala 'i ai kiate koe Pea kuo fanongo ki ai 'ae 'eikitau, pea 'alu ia 'ae ngaahi me'a kotoa pē kuo tu'utu'uni ke ke 'o tala ki he pule 'oe tau, 'o ne pehē, "Ke ke fai." 11 Pea na'e 'ikai te u kei mamata, ko e me'a vakai ki he me'a 'oku ke fai: he ko e tangata 'i he malama lahi 'ae maama ko ia, pea na'e Loma eni." 27 Pea ha'u ai 'ae pule 'oe tau, 'o taki nima au 'ekinautolu na'e 'iate au, pea ne pehē kiate ia, "Tala mai kiate au, ko e Loma u a'u ki Tamasikusi. 12 "Pea ko e tokotaha ko koe?" Pea ne pehē, "Io." 28 Pea pehē 'e he pule 'Ananaia, ko e tangata fa'a lotu 'o fakatatau ki 'oe tau, "Ko e pa'anga lahi na'aku fakatatau'aki he fono, pea ongo lelei ia 'i he kakai Siu kotoa 'eau ke u 'oe kakai ko ia." Pea pehē 'e Paula, pē na'e nofo ai; 13 Na'e ha'u ia kiate au, 'o tu'u "Ka na'e fanau'i au ko ia." 29 Pea 'alu leva 'iate mai, mo ne pehē mai kiate au, "E kāinga ko ia 'akinautolu na'e fai ke fakamamahi'i ia: pea Saula, ke 'ā ho mata." Pea 'i he feitu'ula'a pē ko na'e manavahē foki mo e pule 'oe tau, 'i he'ene ia ne u sio hake kiate ia. 14 Pe ne pehē mai, 'ilo ko e Loma ia, pea koe'uhī kuo ne ha'i ia. 30 'Kuo fili koe 'e he 'Otua 'o 'etau ngaahi tamai, Pea pongipongi ai, koe'uhī ko 'ene fie 'ilo hono ke ke 'ilo hono finangalo, mo mamata ki he mo'oni 'oe me'a kuo tukuaki'i ai ia 'e he kakai Toko Taha Angatonu ko ia, mo ke fanongo ki Siu, na'a ne vete 'iate ia hono ha'i, mo ne fekau he le'o 'o hono fofonga. 15 He te ke hoko ko ki he kau taula'eiki lahi mo e kau fakamaau 'ene fakamo'oni 'oe me'a kuo ke mamata mo kotoa pē ke fakataha, pea ne 'omi ki lalo 'a fanongo ai ki he kakai kotoa pē. 16 Pea ko e Paula, 'o tuku ia 'i honau 'ao.

hā 'oku ke fakatuai ai? Tu'u, pea ke papitaiso, 'o fakama'a koe mei ho'o angahala, pea ui ki he huafa 'oe 'Eiki.' 17 "Pea 'i he'eku toe ha'u ki Selūsalema, na'e pehē, na'e 'āvea hoku loto, lolotonga 'eku lotu 'i he falelotu lahi; 18 Pea ne u mamata kiate ia, pea ne pehē mai kiate au, 'Fakato'oto'o, mo ke 'alu ke vave 'i Selūsalema: koe'uhī 'e 'ikai te nau tui ki ho'o fakamo'oni kiate au.' 19 Pea ne u pehē, "E 'Eiki, 'oku nau 'ilo ko au na'aku fakahū ki he fale fakapōpula mo haha 'i he falelotu kotoa pe 'akinautolu na'e tui kiate koe. 20 Pea 'i he lilingi 'oe toto 'o ho'o fakamo'oni ko Setiveni, na'aku tu'u 'i ai foki, pea u loto ki hono tāmate'i, pea ne u tauhi 'ae kofu 'okinautolu na'a nau tāmate'i ia.' 21 Pea pehē mai 'e ia kiate au, 'Ke ke 'alu: he te u fekau koe ki he mama'o ki he ngaahi Senitaile.' 22 Pea na'a nau fakafanongo kiate ia 'o a'u ki he lea ko ia, pea nau [toki] kalanga lahi, 'o pehē, "Ke 'ave 'i māmani 'ae siana pehē: 'oku 'ikai lelei ke mo'ui ia." 23 Pea 'i he'enau kalanga, mo lī ki lalo honau kofu, pea laku ki 'olunga 'ae efu, 24 Na'e fekau 'e he 'eikitau ke 'omi ia ki he fale lahi 'oe kau tau, pea fekau ke 'eke mo kau'imaea ia; ke ne 'ilo pe ko e hā 'oku nau kalanga pehē ai kiate ia. 25 Pea 'i he'enau ha'i 'aki ia 'ae kili'i manu, pea pehē 'e Paula ki he 'eikitau na'e tu'u ai, "'Oku ngofua ho'omou kau'imaea ha tangata Loma, 'oku te'eki ai fakamaau'i?" 26

23 Pea sio fakamama'u 'a Paula ki he kau fakamaau, pea ne pehē, "Ae kau tangata ko e kāinga, Kuo u mo'ui angatonu pe 'i he 'ao 'oe 'Otua 'o a'u mai ki he 'aho ni." 2 Pea na'e fekau 'e 'Ananaia ko e taula'eiki lahi kiate kinautolu na'e tu'u ofi kiate ia, ke nau sipi'i hono ngutu. 3 Pea toki pehē 'e Paula kiate ia, "E taa'i koe 'e he 'Otua, 'a koe, ko e holisi kuo vali hinehina: he 'oku ke nofo ke fakamaau 'o fakatatau ki he fono, pea ke fekau ke taa'i au 'o ta'etatau mo e fono?" 4 Pea pehē 'ekinautolu na'e tutu'u ai, "'Oku ke lea kovi ki he taula'eiki lahi 'ae 'Otua?" 5 Pea pehē 'e Paula, "E kāinga, na'e 'ikai te u 'ilo ko e taula'eiki lahi ia: he kuo tohi, "Oua na'a ke lea kovi ki he pule 'a ho'o kakai.'" 6 Ka kuo 'ilo 'e Paula ko e Sātusi 'ae ni'ihi, pea ko e Fālesi 'ae ni'ihi, pea kalanga ia 'i he 'ao 'oe kau fakamaau, ['o pehē], "Ae kau tangata ko e kāinga, ko e Fālesi au, pea ko e fohā 'oe Fālesi; pea ko e me'a 'i he 'amanaki ki he toetu'u 'oe mate 'oku fakamaau ai au." 7 Pea kuo hili 'ene lea ko ia, pea tupu 'ae kikihi 'i he kau Fālesi mo e kau Satusi: pea na'e vaeua 'ae kakai. 8 He 'oku pehē 'e he Satusi, 'oku 'ikai ha toetu'u, pe ha 'āngelo, pe ha laumālie: 'oku tui ki ai fakatou'osi pe 'ae kau Fālesi. 9 Pea na'e tupu 'ae fu'u vālau: pea tu'u hake 'ae kau tangata tohi na'e kau mo e kau Fālesi, pea lea mālohi, 'o pehē, "'Oku 'ikai te mau 'ilo ha kovi

‘i he tangata ni: pea kapau kuo lea kiate ia ha ‘alu ‘one na‘ina‘i, [‘o pehē], “Oua na‘a ke tala laumālie pe ha ‘āngelo, ke ‘oua na‘a tau tau‘i ‘ae ki ha taha kuo ke fakahā mai ‘ae me‘a ni kiate ‘Otua.” 10 Pea kuo tupu ‘ae kikihi lahi, pea ‘i au.” 23 Pea ui ia ki he ongo ‘eikitau, ‘o ne pehē, he manavahē ‘ae ‘eikitau na‘a haehae ‘a Paula “Teuteu ‘ae kautau ‘e toko uangeau, ke nau ō ‘ekinautorolu, na‘a ne fekau ke ‘alu hifo ‘ae kau ki Sesalia, ‘i hono tolu ‘oe feitu‘upō, mo e kau tau, ‘o ‘omi fakamālohi ia meiate kinautorolu, pea tangata heka hoosi ‘e toko fitungofulu, mo e ‘omi ki he fale lahi ‘oe kau tau. 11 Pea ‘i he pō kau tangata to‘o tao ‘e toko uangeau; 24 Pea ko ia, na‘e tu‘u ‘o ofi mai kiate ia ‘ae ‘Eiki, mo ne teuteu mo e fanga manu, ke heka ai ‘a Paula, pehē, “Paula, ke ke fiemālie: koe‘uhi ‘e hangē ko pea a‘utaki mo‘ui ia kia Filike ko e tu‘i.” 25 Pea ho‘o fakamo‘oni au ‘i Selūsalema, ‘e pehē foki na‘a ne fai ‘ae tohi, ‘o pehē, 26 “Ko Kalotiusi hao fakamo‘oni kiate au ‘i Loma.” 12 Pea kuo Lisia ki he tu‘i lelei ‘aupito ko Filike: si‘oto‘ofa pongipongi ai, pea alea pau ‘ae kau Siu ni‘ihi, atu. 27 Na‘e puke ‘ae tangata ni ‘e he kakai Siu, mo nau fefuakava‘aki, ‘onau pehē, “E ‘ikai te ‘onau fai ke tāmate‘i ia: pea ne u ‘alu atu mo nau kai pe inu kae‘oua ke nau tāmate‘i ‘a Paula. e kau tau, ‘o fakahaofi ia, ‘i he‘eku ‘ilo ko e 13 Pea na‘e toko fāngofulu tupu ‘akinautorolu na‘a Loma ia. 28 Pea ‘i he‘eku fie ‘ilo ‘ae me‘a ‘oku nau fai ‘ae fuakava ni. 14 Pea na‘a nau ‘alu ki he nau tukuaki‘i ia ia, ne u ‘atu ia ki he‘enau kau kau taula‘eiki lahi mo e mātu‘a, ‘onau pehē, Kuo fakamaau: 29 Pea ne u ‘ilo kuo tukuaki‘i ia ‘i he mau fefuakava‘aki fakamamafa, ‘e ‘ikai te mau ngaahi me‘a ‘o ‘enau fono, ka na‘e ‘ikai tukuaki‘i kai ha me‘a kae‘oua ke mau tāmate‘i ‘a Paula. ia ‘i ha me‘a ‘e totonusi ai ke ne mate pe ha‘isia. 15 Pea ko eni, ke lea fakataha ‘akimoutolu mo e 30 Pea ‘i hono tala mai kiate au ‘oku toitoi ‘ae kau fakamaau ki he pule ‘oe kau tau, ke ‘ohifo kau Siu ki he tangata, ne u tuku atu leva ia ia kiate kimoutolu ‘apongipongi, ‘o hangē ko kiate koe, mo fekau ki he kau tukuaki foki ke ha‘amou fie fehu‘i fakapapau ‘i ha me‘a kiate ia: nau fakahā ‘i ho ‘ao ‘a hono talatalaaki‘i. ‘Ofa ke pea ‘i he te‘eki ke teitei ofi ia, te mau tali ke ke lelei pē. 31 Pea na‘e toki ‘ave ‘e he kau tau ‘a tāmate‘i ia.” 16 Pea kuo fanongo ‘ae tama ‘ae Paula, ‘o hangē ko e fekau kiate kinautorolu, pea tuofefine ‘o Paula ki he toitoi ‘e fai, na‘a ne ‘alu ‘omi po‘uli ai ki ‘Anitepeta.” 32 Pea pongipongi ‘o hū ki he fale lahi ‘oe kau tau, ‘o ne tala ia kia hake, na‘a nau tukuange ‘ae kau tangata heka Paula. 17 Pea na‘e ui ‘a Paula ki he ‘eikitau ‘e hoosi ke nau ō mo ia, kae foki ‘akinautorolu ki he taha, ‘o ne pehē, “Ke ke ‘ave ‘ae talavou ni ki he fale lahi ‘oe kau tau. 33 Pea ‘i he‘enau a‘u atu ki pule ‘oe tau! He ‘oku ai ‘ene me‘a ke fakahā ki Sesalia, ‘o tuku ‘ae tohi ki he tu‘i, na‘a nau ‘omi ai. 18 Pea ne to‘o ia ‘o ‘ave ki he pule ‘oe tau, ‘o foki ‘a Paula ki hono ‘ao. 34 Pea kuo ‘osi hono ne pehē, Na‘e ui mai ‘a Paula ko e pōpula kiate lau ‘e he tu‘i [‘ae tohi], pea ne fehu‘i pe ‘oku au, ‘o ne kole ke u ‘omi ‘ae talavou ni kiate koe, mei he fonua fe ia. Pea kuo ne ‘ilo ko e Silisia ia; he ‘oku ‘iate ia ‘ae me‘a ke tala atu kiate koe.” 35 Pea ne pehē, “Te u fanongo kiate koe ‘oka 19 Pea puke nima ia ‘e he pule ‘oe tau, ‘o na afe ha‘u ho kau tukuaki‘i.” Pea ne fekau ke le‘ohi ia ki he potu lilo, pea ne fehu‘i, “Ko e hā ia ‘oku ‘i he fale fakamaau ‘o Helota.

ke fie tala mai kiate au?” 20 Pea ne pehē, “Kuo alea ‘ae kakai Siu ke kole kiate koe ke ke ‘ohifo ‘a Paula ‘apongipongi ki he kau fakamaau, ‘o hangē ko ha‘anau fie fehu‘i fakapapau ‘i ha me‘a kiate ia. 21 Kae ‘oua na‘a ke fai ki honau loto he ‘oku toitoi kiate ia ‘ae kau tangata ‘e toko fāngofulu tupu meiate kinautorolu, kuo nau fefuakava‘aki, ‘e ‘ikai te nau kai pe inu, kae‘oua ke nau tāmate‘i ia: pea kuo nau teuteu eni, mo ‘amanaki te ke fai ki honau loto.” 22 Pea tukuange ‘e he pule ‘oe kau tau ‘ae talavou ke

24 Pea hili ‘ae ‘aho ‘e nima, na‘e ‘alu hifo ‘a Ananaia ko e taula‘eiki lahi mo e kau mātu‘a, mo e tokotaha lea poto ko Tetulo, pea ne talatalaaki‘i ‘a Paula ki he tu‘i. 2 Pea kuo ui ia ke tu‘u mai, na‘e kamata talatalaaki‘i ia ‘e Tetulo, ‘o pehē, 3 “‘Eiki ko Filike, ko e me‘a ‘iate koe ‘oku mau ma‘u ai ‘ae melino lahi, pea mo e ngaahi me‘a lelei ‘oku fai ki he pule‘anga ni, ‘i ho‘o pule poto ma‘uaipē, pea ‘i he potu kotoa pē, pea ‘oku mau ma‘u ia ‘i he fakafeta‘i lahi. 4 Ka koe‘uhi ke ‘oua na‘aku kei fakafiu‘i

koe, 'oku ou kole kiate koe ke ke fanongo 'i ho'o pehē,] "Koe'uhī ko e toetu'u 'oe mate 'oku mou angalelei ki he'emaū lea si'i. 5 He kuo mau 'ilo'i fakamaau ai au he 'aho ni." 22 Pea kuo fanongo 'ae tangata ni ko e siana pau'u, ko e fakatupu 'a Filike ki he ngaahi me'a ni, 'o ne 'ilo lahi ai maveuveu 'i he kakai Siu kotoa pē 'o māmanī, ki he hala ni, ne ne tukuange 'akinautolu, mo pea ko e takimu'a ia 'i he fa'ahinga 'oe kau ne pehē, "Oka ha'u 'ae 'eikitau ko Lisia, te u Nāsaline: 6 Pea kuo ne fai ke pau'us'i mo e 'ilo pau hono 'uhinga 'o ho'omou me'a." 23 Pea falelotu lahi foki: pea na'a mau puke ia 'o fai fekau 'e ia ki ha 'eikitau ke ne tauhi 'a Paula, ke mau fakamaau'i ia, 'o fakatatau ki he'emaū pea tuku ke 'eve'eva, pea 'oua na'a ta'ofi hono fono. 7 Ka na'e ha'u 'ae pule tau ko Lisia, 'o ne kāinga 'i he ha'u mo tauhi kiate ia. 24 Pea hili fakamālohi ia mei homau nima, 8 'O ne fekau 'ae ngaahi 'aho ni'ihi, na'e ha'u 'a Filike mo ke ha'u kiate koe hono kau tukuaki'i: koe'uhī hono uaifi ko Telusila, ko e fefine Siu ia, pea 'i ho'o fakamaau'i ia, te ke 'ilo'i ai 'ae me'a ni ne fekau ke ha'u 'a Paula, kae fanongo ia ki he kotoa pē, 'oku mau talatalaaki'i ai ia." 9 Pea lotu 'a Kalaisi. 25 Pea 'i he'ene malanga'aki 'ae fakamo'oni foki 'e he kakai Siu, 'onau pehē, ko e fai totolu, mo e ta'eholikovi, mo e fakamaau 'e mo'oni 'ae ngaahi me'a ni. 10 Pea kuo ta'alo atu hoko mai, na'e tetetete 'a Filiki, mo ne pehē, 'ae tu'i kia Paula, ke ne lea mai, pea ne pehē, "Alu koe he 'aho ni; pea ka ai hoku 'aho 'e "Ko e me'a 'i he'eku 'ilo kuo lahi 'ae ta'u kuo tu'umālie, te u fekau atu ke ke ha'u." 26 Pea na'a ke fakamaau ai 'ae kakai ni, ko ia 'oku ou fai ne 'amanaki foki 'e tuku 'e Paula ha pa'anga fiefia ai 'a 'eku fakamatala: 11 Koe'uhī 'oku ke kiate ia, ke ne tukuange 'o liunga lahi, ke ha'u fa'a 'ilo, kuo 'aho hongofulu ma ua pe talu 'eku ia ke na alea. 27 Ka 'i he hili 'ae ta'u 'e ua, na'e 'alu hake ki Selūsalema ke lotu. 12 Pea na'e 'ikai ha'u 'a Posio-Fesito ko e fetongi 'o Filike: pea 'i te nau 'ilo au 'oku ou fakakikihi mo ha taha he loto 'a Filike ke fakafiemālie ki he kakai Siu, 'i he falelotu lahi, pe veuveuki 'ae kakai, 'i he na'a ne tuku ha'isia pe 'a Paula.

ngaahi falelotu, pe 'i he kolo. 13 Pea 'oku 'ikai te nau fa'a fakamo'oni 'ae ngaahi me'a 'oku nau tukuaki'i ai au. 14 Ka 'oku ou fakahā 'ae me'a ni kiate koe, hangē ko e ngāue ko ia 'oku nau ui ko e fa'ahinga lotu hē, 'oku pehē 'eku hū ki he 'Otua 'o 'eku ngaahi tamai, pea tui ai ki he me'a kotoa pē 'oku tohi 'i he fono mo e kau palōfita: 15 Pea 'oku ou ma'u 'ae 'amanaki lelei ki he 'Otua, 'aia 'oku ma'u foki 'ekinautolu, 'e ai ha toetu'u 'oe pekia, 'ae angatonu mo e ta'eangatonu. 16 Pea ko eni ia 'oku ou ngāue ai 'eau, ke u ma'u ma'uapē 'ae loto ta'ehalaia ki he 'Otua, pea mo e kakai. 17 "Ka 'i he hili 'ae ngaahi ta'u lahi, na'aku ha'u ke 'omi 'ae me'a foaki ki hoku kakai, mo e ngaahi feilaulau. 18 Pea na'e 'ilo ai au 'e he Siu ni'ihi mei 'Esia, 'oku ou fakama'a 'i he falelotu lahi, ka na'e 'ikai mo e tokolahī, pe 'i he maveuveu. 19 Pea na'e totolu 'enau 'i henī 'i ho 'ao, ke fakahā, 'o kapau 'oku nau ma'u ha me'a kiate au. 20 Pea ko kinautolu ni ke nau lea, 'o kapau kuo nau 'ilo ha'aku fai kovi, 'i he'eku tu'u 'i he 'ao 'oe kau fakamaau. 21 Ka koe'uhī nai ko e kupu'i lea ni pe taha, na'aku kalanga 'aki 'i he'eku tu'u 'iate kinautolu, [o

25 Pea kuo hoko 'a Fesito ki he pule'anga, pea hili 'ae 'aho 'e tolu, na'e 'alu hake ia 'i Sesalia ki Selūsalema. 2 Pea toki fakahā 'a Paula kiate ia 'e he tau'a'eiki lahi mo e hou'eiki 'i he kakai Siu, pea nau kole kiate ia. 3 Mo holi ke 'ofa ia, 'o ne fekau ke 'omai ia ki Selūsalema, ka nau toka tata'o 'i he hala ke tāmate'i ia. 4 Ka na'e pehē 'e Fesito, "Ke nofo pe 'a Paula 'i Sesalia, kae toe si'i pea 'alu pe ia ki ai." 5 Pea na'a ne pehē, "Ke tau 'alu hifo mo kimoutolu, 'e fa'a 'alu, 'o talatalaaki 'ae tangata ko ia, 'o kapau 'oku 'iate ia ha kovi." 6 Pea ko e 'aho hongofulu tupu 'ene nofo 'iate kinautolu, pea 'alu hifo ia ki Sesalia; pea 'i he 'aho na'e feholoi, na'e nofo ia 'i he nofo'a fakamaau mo ne fekau ke 'omi 'a Paula. 7 Pea kuo ha'u ia, pea tutu'u takatakai 'a e kau Siu kuo nau 'alu hifo mei Selūsalema, 'o tukuaki'i 'a Paula 'i he ngaahi kovi lahi mo mamafa, ka na'e 'ikai te nau fa'a fakamo'oni ki ai. 8 Ka na'e fakamatala 'e ia, "Oku 'ikai 'aupto te u fai ha kovi si'i ki he fono 'ae kakai Siu, pe ki he falelotu lahi, pe kia Sisa." 9 Ka na'e loto 'a Fesito ke ne fai ke fakafiefia'i 'ae kakai Siu, pea ne leaange kia Paula, 'o pehē, "Te ke 'alu hake

ki Selūsalema, ke fakamaau ai koe ‘i he ngaahi ‘eikitau, mo e kau matāpule ‘oe kolo, pea ‘i he me‘a ni ‘i hoku ‘ao?’ 10 Pea pehē ‘e Paula, “Oku fekau ‘e Fesito na‘e ‘omi ‘a Paula. 24 Pea pehē ou tu‘u ‘i he nofo‘a fakamaau ‘o Sisa, ‘aia ‘oku ‘e Fesito, “E tu‘i ko ‘Akilipa, mo e kakai kotoa totonu ke fakamaau ai au. ‘Oku ‘ikai te u fai pē ‘oku tau fakataha ni, ‘oku mou mamata ki ha kovi ki he kakai Siu, pea ‘oku ke ‘ilo pau ia. he tangata ni, ‘aia kuo kole lahi ai kiate au ‘e 11 He kapau ko e fai kovi au, pe kuo u fai ha he kakai Siu kotoa pē ‘i Selūsalema, pea ‘i hen me‘a ‘oku totonu ke u mate ai, ‘oku ‘ikai teu fie foki, ‘onau kalanga ‘oku ‘ikai lelei ke mo‘ui ai pe hao mei he mate: pea kapau ‘oku ‘ikai ha me‘a ia. 25 Ka ‘i he‘eku ‘ilo ‘oku ‘ikai te ne fai ha me‘a ‘oku tukuaki‘i ai au ‘ekinautolu ni, pea ‘oku ‘ikai ‘e totonu ke mate ai ia, pea ‘i he‘ene pehē ‘e ha tangata ‘e fa‘a tuku au kiate kinautolu. Te ia ‘e fakamaau‘i pe ia ‘ia ‘Aokositusi, kuo ma‘u u fakamaau pe au ‘ia Sisa.” 12 Pea toki alea ‘a hoku loto ke u tuku atu ia. 26 Ka ‘oku ‘ikai te u Fesito mo e kau fakamaau pea ne pehē, Kuo ke ma‘u ha me‘a kuo fakapapau kiate ia ke u tohi pehē te ke fakamaau pe ‘ia Sisa? Pea te ke ‘alu atu ai ki he‘eku ‘eiki. Ko ia kuo u ‘omi ai ia ki koe kia Sisa. 13 Pea kuo hili ‘ae ‘aho ni‘ihi, pea homou ‘ao, pea ki he ‘ao ‘oe tu‘i ko ‘Akilipa, ha‘u ‘ae tu‘i ko ‘Akilipa mo Pelenaisi ki Sesalia koe‘uhi ka hili hono ‘ekea, te u ‘ilo ai ha me‘a ke nau fe‘iloaki mo Fesito. 14 Pea kuo na nofo ke tohi. 27 He ‘oku matamata vale kiate au ke ai ‘o ‘aho lahi, pea fakahā ‘e Fesito ‘ae me‘a ‘a tuku atu ha pōpula, kae ‘ikai ke fakamatala ‘ae Paula ki he tu‘i, ‘o ne pehē, “Oku ai ‘ae tangata ngaahi kovi ‘oku talatalaaki‘i ai ia.”

‘e taha na‘e tuku pōpula ‘e Filike: 15 Pea na‘e fakahā mai ia ‘i he‘eku kei ‘i Selūsalema, ‘e he kau taula‘eiki lahi mo e mātu‘a ‘oe kakai Siu, ‘onau kole ke tukuange ia ke tāmate‘i. 16 Ka ne u pehē kiate kinautolu, ‘Oku ‘ikai ko e anga ‘o Loma ke tomu‘a tukuange ha tangata ke mate, kae‘oua ke fakamaau fakataha ‘aia ‘oku tukuaki‘i mo kinautolu ‘oku nau tukuaki‘i ia, pea ‘oua ke ne fakamatala ‘e ia ‘ae kovi kuo tukuaki‘i ai ia. 17 Pea ko ia, ‘i he‘enau ha‘u ki hen, ‘o pongipongi ai, na‘aku nofo leva ‘i he nofo‘a fakamaau pea u fekau ke ‘omi ‘ae tangata. 18 Pea ‘i he tutu‘u hake ‘ae kau tukuaki, na‘e ‘ikai te nau talatalaaki‘i ia ‘i ha me‘a na‘aku ‘amanaki ki ai: 19 Ka nau talatalaaki‘i ia ‘i he ngaahi me‘a ‘i he‘enau lotu ‘anautolu, pea ki he tokotaha kuo mate ko Sisu, ka na‘e fakapapau ‘e Paula kuo mo‘ui ia. 20 Pea koe‘uhi na‘e ‘ikai te u ‘ilo pe fēfee‘i ‘ae ‘eke ‘oe ngaahi me‘a pehē, ne u fehu‘i pe te ne ‘alu ki Selūsalema, ‘o fakamaau ai ‘i he ngaahi me‘a ni. 21 Ka ‘i he pehē ‘e Paula ‘e fakamaau‘i ia ‘i he ‘ao ‘o ‘Aokositusi, ko ia ne u fekau ke tuku pe ia kae‘oua ke u ‘atu ia kia Sisa.” 22 Pea pehē ‘e Akilipa kia Fesito, “Amusiaange ‘eau kuo u fanongo foki au ki he tangata.” Pea pehē ‘e ia, “Te ke fanongo kiate ia ‘apongipongi.” 23 Pea ‘i he ‘apongipongi, na‘e ha‘u ‘a ‘Akilipa mo Pelenaisi, mo e teunga lahi ‘aupito, ‘o hū ki he potu fakamaau mo e ngaahi

26 Pea toki pehē ‘e Akilipa kia Paula, “Oku tuku kiate koe ke ke fakamatala ma‘au.”

Pea toki mafao atu ‘e Paula ‘a hono nima, ‘o ne fakamatala ma‘ana, [‘o pehē], 2 “E tu‘i ko ‘Akilipa, ‘oku ou pehē ‘oku ou monū‘ia, ‘i he‘eku fakamatala ma‘aku ‘i ho ‘ao ‘i he ‘aho ni, ‘ae me‘a kotoa pē ‘oku talatalaaki‘i ai au ‘e he kakai Siu: 3 Pea ‘āsili pē koe‘uhi ‘oku ke poto ‘i he ngaahi ngāue mo e ngaahi me‘a kotoa pē ‘oku ‘eke ‘i he kakai Siu: ko ia ‘oku ou kole kiate koe, ke ke kātaki pē, ‘o fanongo kiate au. 4 “Oku ‘ilo ‘e he kakai Siu kotoa pē ‘ae anga ‘o ‘eku mo‘ui talu ‘eku kei si‘i, ‘i he‘eku nofo talu mei mu‘a mo hoku kakai ‘i Selūsalema; 5 ‘Akinautolu na‘a nau ‘ilo au mei he kamata‘anga, ‘okapau te nau fakamo‘oni koe‘uhi na‘aku mo‘ui ko e Fālesi, ‘o fakatatau ki he fa‘ahinga ‘oku tokanga lahi taha pe ki he‘etau lotu. 6 Pea ‘oku ou tu‘u ni, pea ‘oku fakamaau‘i au, ko e me‘a ‘i he ‘amanaki ki he tala‘ofa na‘e fai ‘e he ‘Otua ki he ngaahi tamai: 7 ‘Aia foki ‘oku ‘amanaki ke lava‘i ‘e hotau fa‘ahinga ‘e hongofulu ma ua, ‘i he‘enau lotu ma‘u ‘i he pō mo e ‘aho. Pea koe‘uhi ko e ‘amanaki pe ko ia, ‘e tu‘i ko ‘Akilipa, kuo talatalaaki‘i au ‘e he kakai Siu. 8 Ka ko e hā ‘oku mou pehē ai, ko e me‘a e ‘ikai te mou fa‘a tui ki ai, ‘ae fokotu‘u ‘ae mate ‘e he ‘Otua? 9 “Ko e mo‘oni na‘aku mahalo ‘eau ‘i hoku loto, ‘oku totonu ‘eku fai kehe mo e huafa ‘o Sisu ‘o

Nāsaleti ‘ae ngaahi me‘a lahi. **10** Pea ne u fai Koe‘uhi ‘e mamahi ‘a Kalaisi, pea ko e ‘uluaki ia foki ia ‘i Selūsalema pea ko e tokolahi ‘oe kakai ‘i he toetu‘u mei he mate, pea ‘e fakahā ‘e ia ‘ae mā‘oni‘oni ne u fakahū ki he fale fakapōpula, ‘i maama ki he kakai, mo e ngaahi Senitaile. **24** he‘eku ma‘u ‘ae mālohi mei he kau taula‘eiki Pea fakamatatale pehē pe ‘e ia, mo e kalanga mai lahi; pea na‘aku kau ki honau tāmate‘i. **11** Pea ‘a Fesito, ‘o pehē, “E Paula, kuo ke faha; kuo ne u tautea ‘akinautolu ‘o liunga lahi ‘i he fakafaha koe ‘e he poto lahi.” **25** Ka na‘e pehē ‘e falelotu kotoa pē, ‘o fakamālohi‘i ke nau lea ia, “E ‘eiki ko Fesito, ‘oku ‘ikai te u faha; ka ‘oku kovi, pea na‘aku loto lili fakamanavahē kiate ou fakahā atu ‘ae lea ‘oe mo‘oni mo e poto. **26** kinautolu, pea [ne u ‘alu] ki he kolo kehekehe ‘o He ‘oku ‘ilo i ‘ae ngaahi me‘a ni ‘e he tu‘i, ‘oku fakatanga‘i. **12** “Pea ‘i he‘eku ‘alu ki Tamasikusi, ou fakamatatale ni ‘i hono ‘ao: he ‘oku ou ‘ilo pau kuo u ma‘u ‘ae mālohi mo e tohi mei he kau ‘oku ‘ikai lilo kiate ia ha me‘a ‘i he ngaahi me‘a taula‘eiki lahi, **13** Ne u mamata, ‘e tu‘i, ‘i he ni; he na‘e ‘ikai fai ‘ae me‘a ni ‘i ha tuliki. **27** ‘E hala ‘i he ho‘atāmālie, ki he maama mei he tu‘i ko ‘Akilipa, ‘oku ke tui ki he kau palōfita? langi, na‘e malama lahi ia ‘i he la‘ā, pea na‘e ‘Oku ou ‘ilo ‘oku ke tui.” **28** Pea pehē ‘e ‘Akilipa ulo takatakai ia ‘iate au mo kinautolu na‘a mau kia Paula, Kuo ke meimeī fakahehemā‘i au ke fononga. **14** “Pea kuo mau tō kotoa pē ki he u hoko ko e Kalisitiane. **29** Pea pehē ‘e Paula, kelekele, pea u fanongo ki he le‘o, ‘oku pehē “Amusiaange ‘eau ki he ‘Otua, kuo ‘ikai ko koe mai kiate au, ‘i he lea fakaHepelū, ‘E Saula, ‘e pe, ka ko kinautolu kotoa pē foki ‘oku fanongo Saula, ko e hā ‘oku ke fakatanga ai au? ‘Oku kiate au ‘i he ‘aho ni, kuo mou meimeī tatau, faingata‘a ho‘o ‘akahi ‘ae me‘a māsila.” **15** Pea mo mātū‘aki tatau pē mo au, ka ko e ngaahi ha‘i ne u pehē, “Eiki, ko hai koe?” Pea pehē mai ni pe.” **30** Pea kuo pehē ‘ene lea, pea tu‘u hake ‘e ia, ‘Ko au Sisu ‘oku ke fakatanga‘i. **16** Ka ke ‘ae tu‘i, mo e pule, mo Pelenaīsi, mo kinautolu tu‘u hake ‘i ho va‘e: he kuo u hā atu kiate koe na‘a nau nonofo: **31** Pea kuo nau afe si‘i mei koe‘uhi ke u fakanofo koe koe faifekau mo e ai, pea nau alea, ‘o pehē, “Kuo ‘ikai fai ‘e he fakamo‘oni ‘oe ngaahi me‘a kuo ke mamata ai, tangata ni ha me‘a ‘oku ngali mo e mate, pe ko mo e ngaahi me‘a foki te u fakahā kiate koe; e ha‘isia.” **32** Pea toki pehē ‘e ‘Akilipa kia Fesito, **17** Pea te u fakamo‘ui koe mei he kakai mo e “Ka ne ta‘e‘oua ‘ene pehē ke fakamaau ia ‘ia ngaahi Senitaile, ‘akinautolu ‘oku ou fekau koe Sisa, pehē, kuo lelei ke tukuange ‘ae tangata ki ai ni, **18** Ke faka‘ā honau mata, mo fakatafoki ni.”

‘akinautolu mei he po‘uli ki he maama, pea mei he mālohi ‘o Sētane ki he ‘Otua, koe‘uhi ke nau ma‘u ‘ae fakamolemole ‘oe angahala, mo e tofī‘a fakataha mo kinautolu kuo fakamā‘oni‘oni‘i ‘i he tui kiate au. **19** Pea talu ai, ‘e tu‘i ko ‘Alikipa, na‘e ‘ikai te u talangata‘a ki he me‘a na‘e hā mai mei he langi: **20** Ka ne u fuofua fakahā kiate kinautolu ‘i Tamasikusi, pea ‘i Selūsalema, mo e ngaahi potu kotoa pē ‘i Siutea, pea ki he ngaahi Senitaile, ke nau fakatomala pea tafoki ki he ‘Otua, mo fai ‘ae ngāue ‘oku taau mo e fakatomala. **21** Pea koe‘uhi ko e ngaahi me‘a ni, na‘e puke au ‘e he kakai Siu ‘i he falelotu lahi, ‘onau fai ke tāmate‘i au. **22** Ka ko e me‘a ‘i he‘eku ma‘u ‘ae tokoni mei he ‘Otua, ko ia ‘oku ou kei fai ai ‘o hoko ki he ‘aho ni, ‘o fakamo‘oni ki he iiki mo e lalahi, ‘o ‘ikai ha me‘a kehe ka ko ia ‘e he kau palōfita mo Mōsese ‘e hoko mai: **23**

27 Pea kuo pau ke mau folau ki ‘Itali, na‘a nau tuku ‘a Paula mo e kau pōpula kehe ki [he tokotaha] ko Suliusi hono hingoa, ko e ‘eikitau ‘i he “Kongakau ‘a ‘Aokositusi.” **2** Pea na‘a mau heka ‘i he vaka mei ‘Atalamaito, na‘e te u folau ki he matātahi ‘o ‘Esia; pea na‘a mau fai ia, pea ko homau tokotaha ko ‘Alisitake, ko e Masitōnia mei Tesalonika. **3** Pea pongipongi hake ai, na‘a mau tuku taula ‘i Saitoni. Pea na‘e ‘ofa ‘a Suliusi kia Paula, ‘o ne tukuange ia ke ‘alu ki ‘uta, ke ne ma‘u ‘ae ‘ofa ‘a hono kāinga. **4** Pea kuo mau fai lā mei ai, pea mau folau mo fakaū ‘i Saipalo, he na‘e tokai ‘ae matangi. **5** Pea kuo mau folau ‘i he tahī ‘o Silisia mo Pamifilia, pea mau a‘u atu ki Maila ‘i Lisia. **6** Pea ‘ilo ai ‘e he ‘eikitau ‘ae vaka mei ‘Alekisānitia, na‘e te u folau ki ‘Itali; pea na‘a ne fakaheka ai ‘akimautolu. **7** Pea kuo ‘aho lahi mo ‘emau folau si‘i pē, he na‘e

tokai ‘ae matangi, pea kuo mau fe‘unga nai mo a‘u atu koe ki he ‘ao ‘o Sisa: 25 Ko ia ‘ae kau Naitusi, pea ne mau folau ‘o fakaū ‘i Keliti, ‘o ofi matāpule, ke mou fiemālie: he ‘oku ou tui ki he ki Salamone; 8 Pea na‘e ‘ikai mei tō ia, pea na‘a ‘Otua, ‘e fai ‘o hangē ko e me‘a kuo tala mai.” 26 mau lava ki he potu ‘oku ui, Ko e taulanga lelei; Ka ‘e tūkia ‘akitaotolu ‘i ha motu ‘e taha. 27 Pea ‘aia na‘e ofi ki ai ‘ae kolo ko Lesea. 9 Pea kuo ‘osi kuo kakato ‘ae pō ‘e hongofulu ma fā, pea kuo ‘ae ngaahi ‘aho lahi, pea kuo hoko ‘o faingata‘a mau hafu fano ‘i he tahi ‘o ‘Atilia, pea tu‘uapō ‘ae folau, koe‘uhi kuo hili ‘ae ‘aukai, pea valoki‘i nai, pea mahalo ‘ae kau vaka kuo nau ofi ki ha ‘e Paula, 10 ‘o ne pehē kiate kinautolu, “Ae kau fonua; 28 Pea na‘a nau tukutuku, pea ‘ilo ko e matāpule, ‘oku ou ‘ilo ko e folau ni ‘e tu‘utāmaki ofa ‘e uangokumi: pea kuo nau ngaholo si‘i atu, mo kovi lahi, pea ‘oku ‘ikai ki he ‘uta mo e vaka pea toe tukutuku, pea ‘ilo ko e ofa ‘e tekumi mā pē, ka ki he‘etau mo‘ui foki.” 11 Ka na‘e tui lahi nima. 29 Pea na‘a nau manavahē telia na‘a mau ‘ae ‘eikitau ki he toutai mo e ‘eiki vaka, kae‘ikai toka ‘i ha hakau, pea nau li ‘ae taula ‘e fā ‘i he ki he ngaahi me‘a na‘e lea‘aki ‘e Paula. 12 Pea taumuli, mo nau faka‘amu ki he ‘aho. 30 Pea koe‘uhi na‘e ‘ikai lelei ‘ae taulanga ke nau ‘i na‘e fai ke feholaki ‘ae kau kauvaka mei he vaka, ai ‘i he fa‘ahita‘u afā, pea pehē ‘e he tokolahi he na‘a nau tuku hifo ‘ae vaka fokotu‘u ki tahi, ke fusi taula, ‘o ‘ahi‘ahi ke nau lava ki Finesi, ‘o hangē ko ha‘anau fie ‘ave taula ki he taumu‘a; ke nau ‘i ai ‘i he fa‘ahita‘u afā; ko e taulanga 31 Ka na‘e pehē ‘e Paula ki he ‘eikitau mo e kau ia ‘i Keliti, pea ‘oku ava ia ki he tonga-hihifo tau, “Kapau ‘e ‘ikai nofo ‘akinautolu ni ‘i he mo e lulunga. 13 Pea ‘i he angi iiki ‘ae matangi vaka, ‘e ‘ikai te mou mo‘ui.” 32 Pea na‘e toki tonga, pea nau pehē, kuo nau lava‘i ia, na‘a nau tutu‘u ‘e he kau tau ‘ae maea ‘oe vaka fokotu‘u, fusi taula, ‘o folau ‘o ofi ki Keliti. 14 Ka kuo pea ‘auhia ia. 33 Pea kuo ofi ‘ae ‘aho, pea kole ‘a fuofuoloa si‘i pē, pea puke ‘ae matangi mālohi, Paula kiate kinautolu kotoa pē ke nau kai, ‘o ne ‘oku ui ko e “Ulokitone.” 15 Pea ‘i he mo‘ua ai pehē, “Ko hono hongofulu ma fā eni ‘oe ‘aho ‘ae vaka, mo e ‘ikai fa‘a fakatauala, na‘a mau mo ho‘omou nofo, ‘o ta‘efai-ho‘omou-keinanga. hafu ai. 16 Pea ‘i he‘emau folau ‘o fakaū ‘i he 34 Pea ko ia ‘oku ou kole kiate kimoutolu ke motu ‘oku ui ko Kalauta, na‘e faingata‘a ‘aupito mou kai; ke mālohi ai homou sino: koe‘uhi ‘e ‘emau ma‘u mai ‘ae vaka fokotu‘u: 17 Pea kuo ‘ikai tō ‘i he ‘ulu ‘o homou tokotaha ha tu‘oni nau fusi hake ia, pea nau tāliu, ‘o ha‘ha‘i ‘ae lou‘ulu ‘e taha.” 35 Pea kuo pehē ‘ene lea, pea vaka: pea tuku fanā, ko e manavahē na‘a toka ne to‘o ‘ae mā, ‘o fakafeta‘i ki he ‘Otua ‘i he ‘ao [‘ae vaka] ‘i he ‘one‘one holo, pea mau hafu pe. ‘okinautolu kotoa pē: pea kuo ne paki‘i ia, pea 18 Pea ‘i he‘emau mātu‘aki tōmohopo ‘i he afā, ne kamata kai. 36 Pea na‘a nau toki fiefia kotoa ‘o pongipongi ai, na‘a nau tolo; 19 Pea ‘i hono pē, pea kai foki ‘ekinautolu. 37 Pea na‘a mau ‘aho tolu, na‘a nau laku ‘aki honau nima ‘ae toko uangeau mo e toko fitungofulu ma toko alanga vaka. 20 Pea ‘i he ‘ikai hā mai ‘ae la‘ā pe ono ‘i he vaka. 38 Pea hili ‘enau fakama‘ama‘a ko e fetu‘u ‘i he ngaahi ‘aho lahi, pea ‘alo ‘ae ‘ae vaka, ‘o tolo ‘ae uite ki tahi. 39 Pea ‘i he‘ene afā, na‘e mole ‘iate kinautolu ‘ae ‘amanaki ki ‘aho, na‘e ‘ikai te nau ‘ilo ‘ae fonua: ka na‘a nau he mo‘ui. 21 Pea kuo fuoloa mo e ‘aukai pē, pea vakai ki he ava na‘e ai hono fanga, pea na‘a toki tu‘u hake ‘a Paula ‘i honau ‘ao, ‘o ne pehē, nau holi ‘o kapau ‘e mafai, ke faka‘oho ai ‘ae “Ae kau matāpule, na‘e totonu ho‘omou tui mai vaka. 40 Pea kuo nau motuhi ‘ae ngaahi taula, kiate au, ke ‘oua na‘a fusi taula ‘i Keliti, ke hoko ‘o tuku pe ‘i tahi, pea veteange ‘ae taufoe ‘oe ai ‘ae kovi mo e maumau ni. 22 Ka ko eni, ‘oku fohe‘uli, ‘onau fai ia, ke ‘alu ki ‘uta. 41 Pea na‘a ou pehē atu kiate kimoutolu, “ke mou fiemālie: nau tō ki he potu ‘oku fetaulaki ai ‘ae tahi ‘e ua, koe‘uhi ‘e ‘ikai mate ha taha ‘iate kinoutolu, ‘onau fakatoka ai ‘ae vaka; pea na‘e toka ma‘u ka ko e vaka pē. 23 He na‘e tu‘u ofi mai kiate ‘ae taumu‘a, pea ‘ikai fa‘a ue‘i, ka na‘e maumau au ‘i he poōni ha ‘āngelo ‘ae ‘Otua, ‘aia ‘oku hono taumuli ‘e he mālohi ‘oe peau. 42 Pea ‘a‘ana au, pea ko ia ‘oku ou tauhi. 24 ‘O ne pehē na‘e fakakaukau ‘ae kautau ke tāmate‘i ‘ae kau mai, “E Paula, ‘oua na‘a ke manavahē; he te ke pōpula, telia na‘a kakau ha ni‘ihi, ‘o hao. 43 Ka

na'e fie fakamo'ui 'a Paula 'e he 'eikitau mei nau kole ke mau nofo mo kinautolu 'o 'aho fitu: honau loto, ko ia ne ne ta'ofi 'akinautolu; 'o ne pea na'a mau fononga atu ki Loma. **15** Pea kuo fekau kiate kinautolu 'oku fa'a kakau ke nau fanongo 'ae kāinga mei ai kiate kinautolu, na'a hopo, 'o mu'omu'a ki 'uta: **44** Pea ko hono toe, nau ha'u 'o fakafetaulaki mai kiate kinautolu ko e ni'ihi 'i he laupapa, ko e ni'ihi 'i he ngaahi ki he Mala'e 'o 'Apio, mo e Fale 'e tolu: pea me'a 'oe vaka. Pea fai fai ia pea mau hao kotoa kuo mamata ai 'a Paula, pea ne fakafeta'i ki pē ki 'uta.

28 Pea kuo hao 'akimautolu, pea mau toki 'ilo

ko e motu ia 'oku ui ko Melita. **2** Pea na'e lahi 'ae 'ofa mai 'ae kakai muli kiate kinautolu: he na'a nau tutu 'ae afi, 'o ma'u 'akimautolu kotoa pē, koe'uhī na'e tō 'ae 'uha, pea koe'uhī ko e momoko. **3** Pea 'i he okooko 'e Paula 'ae 'u popohango, 'o ne tuku ia ki he afi, na'e ha'u mei he mafana 'ae ngata fekai, 'o pikī 'i hono nima. **4** Pea kuo mamata 'ae kakai muli ki he manu 'oku tāupe 'i hono nima, ne nau fepehē'aki 'iate kinautolu, "Ko e mo'oni ko e fakapō 'ae tangata ni, pea kuo hao ia mei he tahī, ka 'oku 'ikai tuku ia 'e he houhau ke ne mo'ui." **5** Pea tupe'i 'e ia 'ae manu ki he afi, pea na'e 'ikai ongo'i 'e ia ha kovi. **6** Ka na'a nau 'amanaki ki he'ene pupula, pe tō hifo 'o mate fakafokifā pe: pea kuo nau siosio 'o fuoloa, kae 'ikai mamata ki ha kovi kuo hoko kiate ia; pea liliu honau loto, 'onau pehē, "Tā ko e 'otua ia." **7** Pea na'e tu'u 'i he potu ko ia 'ae 'api 'oe 'eiki 'oe motu, ko hono hingoa ko Pupilio; pea na'e 'ofa mai ia kiate kinautolu, 'o mau nofo 'i hono 'api 'i he 'aho 'e tolu. **8** Pea pehē, na'e tokoto 'ae tamai 'a Pupilio 'oku mahaki, ko e mofī mo e hana toto; pea kuo hū atu 'a Paula ki ai, 'o lotu, pea ne ala atu hono nima kiate ia, 'o fakamo'ui ia. **9** Pea kuo fai ia, pea ha'u foki mo e ni'ihi 'oe motu na'e mo'ua 'i he ngaahi mahaki, pea fakamo'ui: **10** Pea na'a nau foaki 'ae ngaahi foaki lahi kiate kinautolu; pea 'i he'emau 'alu, na'a nau fakaheka 'ae ngaahi me'a na'e 'aonga. **11** Pea kuo hili 'ae māhina 'e tolu, na'a mau folau 'i he vaka 'Alekisānitia, na'e nofo 'i he motu 'i he fa'ahita'u afā, pea ko hono faka'ilonga "ko e Mahangata'ane." **12** Pea na'a mau 'alu ki 'uta 'i Silakusa, pea mau nofo ai 'o 'aho tolu. **13** Pea mau fākahua mei ai, pea mau a'u atu ki Lisio: pea hili 'ae 'aho 'e taha, pea tonga 'ae matangi, pea pongipongi ai, na'a mau a'u atu ki Piuteoli: **14** Pea mau 'ilo ai 'ae kāinga, pea na'a

kuo mamata ai 'a Paula, pea ne fakafeta'i ki he 'Otua, mo loto mālohi ai. **16** Pea kuo mau a'u atu ki Loma, pea tuku 'e he 'eikitau 'ae kau pōpula ki he pule 'oe kau tau: ka na'e tuku 'a Paula ke nofo kehe, mo e tangata tau na'a ne le'ohi ia. **17** Pea pehē, "Kuo hili 'ae 'aho 'e tolu, pea fekau 'e Paula ki he kau matāpule Siu ke fakataha: pea kuo nau kātoa mai, pea ne pehē kiate kinautolu, 'ae kau tangata ko e kāinga, na'e 'ikai pe te u fai ha me'a ki he kakai pe ki he ngaahi ngāue faka'eiki 'o 'etau ngaahi tamai, ka na'e tuku au mei Selūsalema, ko e pōpula ki he nima 'oe kakai Loma. **18** Pea kuo nau fakamaau au, pea nau loto ke tukuange au, koe'uhī na'e 'ikai 'iate au ha me'a e totonu ai 'eku mate. **19** Ka 'i he lea mālohi 'ae kakai Siu ke 'oua, pea ne u pehē, te u fakamaau pe au ia Sisa; ka na'e 'ikai 'i he'eku fie talatalaaki'i hoku kakai 'i ha me'a. **20** Pea ko e me'a ia 'oku ou fekau atu ai ke mou kātoa mai, ke u mamata pea lea kiate kimoutolu: he koe'uhī ko e 'amanaki 'a 'Isileli kuo ha'isia 'aki au 'ae ukamea fihifihi ni." **21** Pea na'a nau pehē kiate ia, "'Oku 'ikai te mau ma'u mei Siutea ha tohi kiate koe, pea na'e 'ikai fakahā pea lea'aki ha kovi kiate koe 'e ha tokotaha 'i he kāinga na'e ha'u. **22** Ka 'oku mau holi ke fanongo 'iate koe pe ko e hā ho loto: he koe'uhī ko e fa'ahinga ni, 'oku mau 'ilo 'oku lea kovi ki ai 'i he potu kotoa pē. **23** Pea kuo nau kotofa 'ae 'aho kiate ia, pea ha'u 'ae tokolahi ki hono fale; pea ne fakamatala 'e ia mo fakapapau atu 'ae pule'anga 'oe 'Otua kiate kinautolu, 'o ne fakamo'oni kiate kinautolu mei he fono 'a Mōsese, mo e kau palōfita, kia Sisu, 'o fai mei he pongipongi 'o a'u ki he efiafi. **24** Pea na'e tui 'ae ni'ihi ki he ngaahi me'a na'a ne lea'aki, ka na'e 'ikai tui 'ae ni'ihi. **25** Pea kuo 'ikai te nau loto taha 'iate kinautolu, pea nau 'alu, ka kuo hili 'ae lea'aki 'e Paula 'ae lea ni 'e taha, Ne'ine'i folofola 'ae Laumālie Mā'oni'oni 'ia 'Isaia ko e palōfita ki he'etau ngaahi Tamai. **26** 'O pehē, "Alu ki he kakai ni, mo e pehē Te mou

fakaongoongo pea fanongo, kae 'ikai ongo'i; pea siofia 'o mamata, kae 'ikai 'ilo'i: 27 'He kuo fakaongonoa 'ae loto 'oe kakai ni, pea 'oku tuli honau telinga, pea kuo nau fakamohe honau mata; telia na'a 'iloange kuo mamata honau mata, pea fanongo honau telinga, pea 'ilo 'e honau loto, pea liliu ai, pea te u fakamo'ui 'akinautolu.'" 28 Ko ia ke mou 'ilo eni, kuo fekau atu ki he kakai Senitaile 'ae fakamo'ui 'ae 'Otua, pea 'e fanongo ai 'akinautolu. 29 Pea kuo lea'aki 'e ia 'ae ngaahi lea ni, pea 'alu 'ae kakai Siu, pea na'e lahi 'enau fakakikihi 'iate kinautolu. 30 Pea na'e nofo 'a Paula 'i hono fale 'o'ona na'a ne totongi ki ai 'o ua ta'u, pea ne talia 'akinautolu kotoa pē na'e ha'u kiate ia, 31 'O ne malanga'aki 'ae pule'anga 'oe 'Otua, mo ako 'aki 'ae ngaahi me'a 'oku kau ki he 'Eiki ko Sisu Kalaisi, 'i he mālohi lahi, pea na'e 'ikai ta'ofi kiate ia 'e ha tokotaha.

Loma

1 Ko au Paula ko e tamaio'eiki 'a Sisu Kalaisi, kuo fili ko e 'aposetolo, mo vahe'i ki he ongoongolelei 'ae 'Otua, **2** ('Aia na'a ne faka'ilo 'i mu'a i he'ene kau palōfita 'i he ngaahi tohi mā'oni'oni,) **3** 'Oku kau ki hono 'Alo ko Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki, 'aia na'e fakatupu hono sino 'i he hako 'o Tevita; **4** Pea fakahā fakapapau 'aki 'ae mālohi, 'i he toetu'u mei he mate, ko e 'Alo ia 'oe 'Otua, 'o fakatatau ki he laumālie 'oe mā'oni'oni: **5** 'Aia kuo mau ma'u ai 'ae 'alo'ofa mo e ngāue faka'apostolo, ke ai ha talangofua ki he tui 'i he ngaahi pule'anga kotoa pē, koe'uhī ko hono huafa: **6** Pea 'oku mou 'iate kinautolu foki ko e fili 'e Sisu Kalaisi: **7** Kiate kimoutolu kotoa pē 'oku 'i Loma, 'oku 'ofeina 'e he 'Otua, kuo ui ke mā'oni'oni: ke 'iate kimoutolu 'ae 'alo'ofa mo e monū'ia mei he 'Otua ko 'etau Tamai, pea mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **8** 'Oku ou fuofua fakafeta'i ki hoku 'Otua 'ia Sisu Kalaisi koe'uhī ko kimoutolu kotoa pē, he 'oku ongoonga ho'omou tui 'i māmani kotoa pē. **9** He ko e 'Otua, 'aia 'oku ou tauhi 'aki hoku laumālie 'i he ongoongolelei 'o hono 'Alo, ko hoku fakamo'oni ia, 'oku ou fakamanatu'i ma'uaipē 'akimoutolu 'i he'eku ngaahi lotu; **10** 'O kole ta'etuku, 'o kapau 'e mafai, ke u lava'i eni ha fononga lelei kiate kimoutolu 'i he finangalo 'oe 'Otua. **11** He 'oku ou holi lahi ke mamata kiate kimoutolu, koe'uhī ke u 'atu kiate kimoutolu ha foaki fakalaumālie, ko e me'a ke fakatu'uma'u aipē 'akimoutolu; **12** Koe'uhī ke tau fiemālie fakataha mo kimoutolu, 'i he tui pe taha 'amoutolu mo au. **13** Pea ko eni, 'e kāinga, 'oku 'ikai te u loto ke mou ta'e'ilo, na'e liunga lahi 'eku tokanga ke u 'alu atu kiate kimoutolu, koe'uhī ke u ma'u ha fua 'iate kimoutolu foki, 'o hangē ko e ngaahi Senitaille kehekehe, ka kuo ta'ofia au. **14** Ko e tuku totongi au ki he kakai Kiliki, mo e kakai muli; ki he poto, mo e ta'epoto. **15** Ko ia 'oku ou loto ke u malanga'aki 'ae ongoongolelei kiate kimoutolu 'oku 'i Loma foki, 'o fakatatau ki he'eku fa'a fai. **16** He 'oku 'ikai te u mā 'i he ongoongolelei 'o Kalaisi: he ko e mālohi ia 'oe 'Otua ki he fakamo'ui kiate kinautolu kotoa pē 'oku tui; 'o mu'omu'a ki he Siu, pea ki he Kiliki foki. **17** He 'oku fakamatala ai 'ae fakatonuhia'i 'e he 'Otua 'i he tui ki he tui; 'o hangē ko ia kuo tohi, "Ko e tonuhia 'e mo'ui 'i he tui." **18** He 'oku fakahā mei he langi 'ae houhau 'oe 'Otua ki he ta'elotu mo e ta'emā'oni'oni kotoa pē 'oe kakai, 'akinautolu 'oku ta'ofi ki he mo'oni 'i he ta'emā'oni'oni; **19** Koe'uhī ko ia 'oku 'ilongofua 'i he 'Otua kuo hā ia 'iate kinautolu; he kuo fakahā ia 'e he 'Otua kiate kinautolu; **20** He ko e ngaahi me'a ta'ehāmai 'a'ana, 'aia ko 'ene māfimafi ta'engata mo hono 'Otua, kuo 'ilongofua ia 'i hono ngaohi 'o māmani, 'oku 'ilo'i ia mei he ngaahi me'a kuo ngaohi; ko ia 'oku 'ikai ai hanau hao'anga: (aiōn g126) **21** Koe'uhī 'i he'enau 'ilo 'ae 'Otua, na'e 'ikai te nau faka'apa'apa pe fakafeta'i, ke taau mo e 'Otua; ka na'e hoko 'o vale 'enau ngaahi mahalo, pea fakapo'uli mo honau loto vale. **22** Pea 'i he'enau pole ko e poto 'akinautolu, na'a nau liliu ai ko e vale, **23** 'O nau fetongi 'ae nāunau 'oe 'Otua ta'efā'a'au'auha 'aki 'ae fakatātā kuo ngaohi ke tatau pe mo e tangata 'oku fa'a 'au'auha, mo e fanga manupuna, mo e fanga manu ve'e fā, mo e ngaahi me'a totolo. **24** Ko ia na'e fakatukutuku'i ai 'e he 'Otua 'akinautolu ki he fakalielia 'i he ngaahi holi kovi 'a honau loto, ke fefakalielia'i honau sino 'iate kinautolu: **25** Ko e me'a 'i he'enau fetongi 'ae 'Otua mo'oni 'aki 'ae loi, pea na'e lahi hake 'enau hū mo tauhi ki he me'a kuo ngaohi, kae si'aki 'ae Tupu'anga, 'aia 'oku monū'ia 'o ta'engata, 'Emeni. (aiōn g165) **26** Ko ia na'e fakatukutuku'i ai 'akinautolu 'e he 'Otua ki he ngaahi holi kovi: he na'a mo 'enau kau fefine, na'a nau liaki 'aia 'oku totonu, kae fai 'aia 'oku ta'etaau mo 'etau anga: **27** Pea pehē foki 'e he kau tangata, 'enau si'aki 'ae kau fefine, 'onau vela 'i he'enau feholi kovi 'aki 'iate kinautolu; 'o fefai'aki 'e he kau tangata 'aia 'oku ta'engali, pea na'a nau ma'u kiate kinautolu 'ae totongi totonu 'o 'enau fai hala ko ia. **28** Pea 'i he 'ikai te nau loto ke ke 'ilo'i 'ae 'Otua, na'e fakatukutuku'i 'akinautolu 'e he 'Otua ki he loto kovi, ke fai 'ae ngaahi me'a ko ia 'oku 'ikai ngali; **29** Kuo fakafonu 'aki 'ae ta'emā'oni'oni kotoa pē, mo e fe'auaki, mo e angakovi, mo e manumanu, mo e fakafasifasi; 'o fonu 'i he meheka, mo e fakapō, mo e fe'ite'itani, mo e kākā, mo e

fasitu'u; 30 Ko e kau fefanafanahi kovi, mo e pea ko kinautolu kotoa pē kuo angahala kuo ai kau fakakovi, mo e kau fehi'a ki he 'Otua, mo e 'ae fono, 'e fakamaau 'aki 'akinautolu 'ae fono; fakamālohi, mo e laukau, mo e kau polepole, 13 (He 'oku 'ikai tonuhia 'i he 'ao 'oe 'Otua 'ae kau mo e kau fakatupu 'oe ngaahi me'a kovi, mo e fanongo ki he fono, ka ko e kau fai ki he fono 'e talangata'a ki he mātu'a: 31 Ko e ta'epoto, ko fakatonuhia'i. 14 Koe'uhia 'i he fai mei honau loto e kau maumau fuakava, mo ta'ema'u 'ae 'ofa 'e he ngaahi Senitaile, 'ae ngaahi me'a 'i he fono, fakafe'ofo'ofani; ko e angafakamolokau, mo e ka 'oku 'ikai 'iate kinautolu 'ae fono, pea ko ta'emanava'ofa: 32 'Akinautolu 'oku nau 'ilo kinautolu ni 'oku 'ikai ma'u 'ae fono, ko e fono 'ae tu'utu'uni 'ae 'Otua, kuo totonu ke mate 'akinautolu kiate kinautolu: 15 'Akinautolu 'oku 'akinautolu 'oku fai 'ae ngaahi me'a pehē, pea fakahā hono 'uhinga 'oe fono kuo tohi tongi 'oku 'ikai ke ngata 'i he'enau fai pehē pe, ka 'oku 'i honau konsenisi, pea fakamo'oni mo honau nau kau mālie foki mo kinautolu 'oku fai ia.

2 Ko ia, 'e tangata, 'a koe 'oku ke fakamaau, 'e 'ikai te ke hao koe: he ko e me'a ko ia 'oku ke fakamaau ai ha taha, 'oku ke fakamaau'i ai koe; he ko e 'oku ke fakamaau, 'oku ke fai 'ae ngaahi me'a pehē. 2 Ka 'oku tau 'ilo pau 'oku taau mo e fai totonu 'ae fakamaau 'ae 'Otua kiate kinautolu 'oku fai 'ae ngaahi me'a pehē. 3 Pea ko koe, 'e tangata, 'oku ke fakamaau'i 'akinautolu 'oku fai 'ae ngaahi me'a pehē, ka 'oku ke fai pehē pe 'e koe, 'oku ke mahalo te ke hao koe mei he fakamaau 'ae 'Otua? 4 Pe 'oku ke loto manuki ki he lahi faufau 'o 'ene angalelei, mo e fa'a kātaki, mo e kātaki 'ofa; 'o 'ikai te ke 'ilo ko e angalelei 'ae 'Otua ko e me'a ke tataki koe ki he fakatomala? 5 Ka 'i ho loto fefeka mo e ta'efakatomala, 'oku ke fokotu'u ai ma'au 'ae houhau ki he 'aho 'oe houhau, mo e fakahā 'oe fakamaau totonu 'ae 'Otua; 6 'Aia te ne 'atu ai ki he tangata taki taha 'o fakatatau ki he'engaahi ngāue: 7 Ko e mo'ui ta'engata kiate kinautolu 'oku kumi ki he ongoongolelei, mo e hakeaki'i, mo e mo'ui ta'emate, 'i he fakakukafi ma'uaipē 'i he fai lelei; (aiōnios g166) 8 Ka ko e mamahi mo e houhau kiate kinautolu 'oku angatu'u, pea 'ikai talangofua ki he mo'oni, kae talangofua ki he ta'emā'oni'oni, 9 Ko e tautea mo e feinga ki he laumālie 'oe tangata kotoa pē 'oku fai kovi, 'o mu'omu'a ki he Siu, pea ki he Senitaile foki; 10 Ka ko e ongoongolelei, mo e hakeaki'i, mo e fiemālie, ki he tangata kotoa pē 'oku fai lelei, 'o mu'omu'a ki he Siu, pea ki he Senitaile foki; 11 He 'oku 'ikai 'i he 'Otua ha filifilimānako ki he tangata. 12 He ko kinautolu kotoa pē kuo angahala ta'ehafono, 'e 'auha foki ta'ehafono:

loto foki, pea 'oku fakahala'i pe fakatonuhia'i ['akinautolu] 'e [he'enau ngaahi] fakakaukau;) 16 'I he 'aho 'e fakamaau ai 'e he 'Otua 'ia Sisu Kalaisi 'ae ngaahi me'a fufū 'i he kakai, 'o fakatatau ki he'eku ongoongolelei. 17 Vakai, 'oku ui koe ko e Siu, pea 'oku ke falala ki he fono, pea 'oku ke vikiviki 'i he 'Otua, 18 Pea 'oku ke 'ilo hono finangalo, pea 'oku ke fa'a 'ilo'i mo e ngaahi me'a 'oku fai kehekehe, he kuo akonekina koe mei he fono; 19 Pea 'oku ke pole ko e tataki 'oe kui, ko e maama kiate kinautolu 'oku 'i he po'uli. 20 Ko e fakahinohino 'oe vale, ko e akonaki 'oe kau valevale, 'oku ke ma'u 'ae sino 'oe 'ilo mo e mo'oni 'i he fono. 21 Ko ia ko koe 'oku ke akonaki'i 'ae taha kehe, 'Oku 'ikai te ke akonaki'i koe? Ko koe 'oku ke malanga "Ke 'oua na'a kaiha'a," 'oku ke kaiha'a 'e koe? 22 Ko koe 'oku ke pehē, "Oua na'a tono fefine," 'oku [mo'oni]? 23 Ko koe 'oku ke vikiviki ki he fono, 'ikai 'oku ke fakaongokovi'i 'e koe 'ae 'Otua 'i ho'o maumau'i 'ae fono? 24 He ko e me'a 'iate kimoutolu 'oku lau'ikovi 'ae huafa 'oe 'Otua 'i he kakai Senitaile, 'o hangē ko ia kuo tohi. 25 He 'oku 'aonga mo'oni 'ae kamu, 'o kapau 'oku ke fai ki he fono; pea kapau 'oku ke kei maumau'i 'ae fono, 'oku liliu ai ho'o kamu ko e ta'ekamu. 26 Ko ia kapau 'e fai ki he fono 'e he ta'ekamu 'ae anga mā'oni'oni 'oe fono, 'ikai 'e lau ai 'ene ta'ekamu ko e kamu? 27 Pea kapau 'e fai ki he fono 'e he ta'ekamu 'aia ko 'etau anga pē, 'ikai te ne fakamaau'i koe, 'a koe 'oku 'iate koe 'ae tohi mo e kamu, ka 'oku ke maumau'i pē 'ae fono? 28 He 'oku 'ikai ko e Siu, 'aia 'oku pehē 'itu'a pe; pea 'oku 'ikai ko e kamu, 'aia 'oku 'itu'a 'i he kakano: 29 Ka ko e Siu ia, 'aia 'oku pehē 'i loto; pea ko e kamu 'oku 'oe loto ia, 'i he

laumālie, kae 'ikai 'i he tohi; pea 'oku 'ikai mei he kakai hono fakamālō, ka mei he 'Otua.

3 Pea ka kuo pehē, pea ko e hā 'ae lelei lahi 'oku 'i he Siu? Pe ko e hā hono 'aonga 'oe kamū? 2 'Oku lahi 'i he me'a kotoa pē: kae lahi taha pe koe'uhī ko e tuku kiate kinautolu 'ae ngaahi folofola 'ae 'Otua. 3 Ka ko e hā, 'o kapau na'e ai ha nī'ihi na'e 'ikai tui? 'E fakata 'e 'aonga 'e he'enau ta'etui 'ae mo'oni 'ae 'Otua? 4 'E 'ikai 'aupito: 'io, ke mo'oni 'ae 'Otua, kae loi 'ae tangata kotoa pē; 'o hangē ko ia kuo tohi, "Koe'uhī ke ke tonuhia 'i ho'o ngaahi tala, pea koe'uhī ke ke mā'oni'oni 'oka ke ka fakamaau." 5 Pea kapau 'oku hā 'ae mā'oni'oni 'ae 'Otua 'i he'etau ta'emā'oni'oni, te tau pehē ko e hā? 'Oku ta'eangatonu 'ae 'Otua 'i he'ene houhau? ('Oku ou lea 'o hangē ko e tangata.) 6 'Ikai 'aupito: he ka ne pehē 'e fēfē hono fakamaau 'e he 'Otua 'a māmani? 7 He kapau kuo tupulekina 'o lahi 'ae mo'oni 'ae 'Otua, ke ongoongolelei ia 'i he'eku loi; pea ko e hā 'oku kei fakamaau ai au ko e angahala? 8 Pea [ko e hā] 'oku 'ikai ai [ke pehē mu'a], ('o hangē ko hono lohiaki'i 'akimautolu, pea hangē ko hono fakapapau ia 'e he ni'ihi 'oku mau lea ['o pehē]), "Ke tau fai kovi, kae tupu ai ha lelei?" Ko honau fakamala'ia ko e me'a totonu. 9 Pea fēfē ai? 'Oku lelei lahi hake 'akimautolu? 'Oku 'ikai 'aupito: he kuo 'osi 'emau fakamo'oni 'oku fakatou mo'ulaloa kotoa pē ki he angahala, 'ae kakai Siu mo e kakai Senitaile; 10 'O hangē ko ia kuo tohi, "'Oku 'ikai ha tokotaha 'oku mā'oni'oni, 'oku 'ikai 'aupito ha taha: 11 'Oku 'ikai ha taha 'oku ne 'ilo'i, 'oku 'ikai ha taha 'oku kumi ki he 'Otua. 12 Kuo nau hē kotoa pē, kuo nau hoko 'o ta'e 'aonga kotoa pē; 'oku 'ikai ha tokotaha 'oku fai lelei, 'oku 'ikai 'aupito ha taha, 13 Ko honau kia ko e fonualoto kuo matangaki; kuo nau fai fakakākā 'aki honau 'elelo; ko e me'a kona 'oe ngata fekai 'oku 'i lalo 'i honau loungutu: 14 'Oku pito honau ngutu 'i he kapekape mo e lea fakamahū: 15 Ko honau va'e 'oku vave ke lilingi toto: 16 'Oku 'i honau 'Epalahame ki he 'Otua, pea na'e lau ia kiate ngaahi hala 'ae faka'auha mo e mala'ia: 17 Pea ia ko e mā'oni'oni." 4 Pea ko eni, 'oku 'ikai lau ko e hala 'oe melino 'oku 'ikai te nau 'ilo'i: 18 'ae totongi kiate ia 'oku ngāue ko e foaki 'ofa, Pea 'oku 'ikai ha manavahē ki he 'Otua 'i honau ka ko e me'a totonu. 5 Ka ko ia 'oku 'ikai ke 'ao." 19 Ko eni, 'oku tau 'ilo ko ia kotoa pē 'oku ngāue, kae tui pe kiate ia 'oku ne fakatonuhia'i fakahā 'i he fono, 'oku fakahā ia kiate kinautolu

'oku mo'ulaloa ki he fono: koe'uhī ke mapuni 'ae ngutu kotoa pē, kae nofo 'a māmani kotoa pē kuo halaia 'i he 'ao 'oe 'Otua. 20 Ko ia 'e 'ikai fakatonuhia'i ha tokotaha 'i hono 'ao 'e he ngaahi ngāue 'oe fono: he 'oku mei he fono 'ae 'ilo'i 'oe angahala. 21 Ka ko eni, 'oku fakahā 'ae fakatonuhia'i 'e he 'Otua 'i he ta'ekau 'ae fono, pea 'oku fakamo'oni ia 'e he fono mo e kau palōfita; 22 'Io, 'ae fakatonuhia'i 'e he 'Otua 'aia 'oku 'i he tui kia Sisu Kalaisi kiate kinautolu kotoa pē pea 'iate kinautolu kotoa pē 'oku tui: he 'oku 'ikai ha fai kehekehe: 23 He kuo fai angahala kotoa pē, pea tomui 'i he fakamālō mei he 'Otua. 24 Pea 'oku fakatonuhia'i ko e 'ofa mata'ata'atā pē 'i he'ene 'alo'ofa, koe'uhī ko e totongi huhu'i 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu: 25 'Aia kuo fakahā atu 'e he 'Otua ko e feilaulau fakalelei ia, 'i he tui ki hono ta'ata'a, koe'uhī ke fakahā 'ene mā'oni'oni 'i he fakamolemole 'oe angahala kuo fai, ko e me'a 'i he fa'a kātaki 'ae 'Otua; 26 Ke fakahā 'i he kuonga ni 'a 'ene mā'oni'oni: koe'uhī ke angatonu pe ia, ka ko e fakatonuhia ia 'o ia 'oku tui kia Sisu. 27 Pea ka kuo pehē, pea kofa'a 'ae pole? Kuo kapusi ia. 'E he fono fono fē? 'Oe ngaahi ngāue? 'Ikai 'aupito: ka 'e he fono 'oe tui. 28 Ko ia 'oku mau tukupau eni, 'oku fakatonuhia'i 'ae tangata 'e he tui, 'o ta'ekau ai 'ae ngaahi ngāue 'ae fono. 29 Ko e 'Otua ia 'oe kakai Siu pē? Pea 'ikai 'oe Senitaile foki? 'Io, 'oe kakai Senitaile foki: 30 He ko e 'Otua pe taha, 'aia 'oku ne fakatonuhia'i 'ae kamū 'e he tui, mo e ta'ekamu 'i he tui. 31 Pea 'oku tau fakata 'e 'aonga'i koa 'ae fono 'i he tui? 'e 'ikai 'aupito: ka 'oku mau fakatu'uma'u 'ae fono.

4 Pea ka ko ia, pea te tau pehē na'e ma'u 'ae hā 'e he'etau tamai ko 'Epalahame, 'i he anga fakasino? 2 He kapau na'e fakatonuhia'i 'a 'Epalahame 'e he ngaahi ngāue, kuo ne ma'u 'ae pole'anga kae 'ikai 'i he 'ao 'oe 'Otua. 3 He 'oku pehē 'e he tohi ko e hā? "Na'e tui 'a 'Epalahame ki he 'Otua, pea na'e lau ia kiate ngaahi hala 'ae faka'auha mo e mala'ia: 17 Pea ia ko e mā'oni'oni." 4 Pea ko eni, 'oku 'ikai lau ko e hala 'oe melino 'oku 'ikai te nau 'ilo'i: 18 'ae totongi kiate ia 'oku ngāue ko e foaki 'ofa, Pea 'oku 'ikai ha manavahē ki he 'Otua 'i honau ka ko e me'a totonu. 5 Ka ko ia 'oku 'ikai ke 'ao." 19 Ko eni, 'oku tau 'ilo ko ia kotoa pē 'oku ngāue, kae tui pe kiate ia 'oku ne fakatonuhia'i fakahā 'i he fono, 'oku fakahā ia kiate kinautolu 'ae ta'elotu, 'oku lau 'ene tui ko e mā'oni'oni.

6 ‘O hangē ko e fakamatala foki ‘e Tevita ‘ae ki he tala’ofa ‘ae ‘Otua; ka na’e mālohi ia ‘i he monū‘ia ‘ae tangata, ‘aia ‘oku lau ki ai ‘e he tui, ‘o ne fakaongoongolei ‘ae ‘Otua; 21 ‘O ne ‘Otua ‘ae mā‘oni‘oni ta‘ehangāue, 7 ‘o[pehē], mātu‘aki ‘ilo loto, ko e me‘a kuo ne tala’ofa ai, ‘e “‘Oku monū‘ia ‘akinautolu kuo fakamolemolea mafai foki ‘e ia ke fakamo‘oni. 22 Ko ia foki na’e ‘enau ngaahi ta‘emā‘oni‘oni, pea kuo ‘ufi‘ufi lau ai “ia kiate ia ko e mā‘oni‘oni.” 23 Ko eni, ‘enau ngaahi angahala. 8 ‘Oku monū‘ia ‘ae na’e ‘ikai ke tohi “kuo lau ia kiate ia,” koe‘uhi tangata ‘e ‘ikai lau ki ai ‘e he ‘Eiki ha angahala.” ko ia pē; 24 Ka koe‘uhi ko kitautolu foki, ‘aia ‘e 9 Ko e monū‘ia eni ki he kamu pē, pe ki he lau ia ki ai, ‘o kapau te tau tui kiate ia na‘a ne ta‘ekamu foki? He ‘oku mau pehē, “ko e tui ‘a fokotu‘u hake hotau ‘Eiki ko Sisu mei he mate; ‘Epalahame na‘e lau kiate ia ko e mā‘oni‘oni.” 10 25 ‘Aia na’e tukuange koe‘uhi ko ‘etau ngaahi Pea na‘e lau fakafefé ia? ‘I he‘ene ‘i he kamu, pe angahala, pea na‘e fokotu‘u hake ia koe‘uhi ko ‘i he ta‘ekamu? Na‘e ‘ikai ‘i he kamu, kae ‘i he hotau fakatonuhia.

ta‘ekamu. 11 Pea na‘e ma‘u ‘e ia ‘ae faka‘ilonga ‘oe kamu, ko e fakamo‘oni ‘oe mā‘oni‘oni ‘i he‘ene tui, ‘oku te‘eki ai kamu ia: koe‘uhi ke hoko ia ko e tamai ‘anautolu kotoa pē ‘oku tui, neongo pe te nau ta‘ekamu; pea koe‘uhi ke lau ‘ae mā‘oni‘oni kiate kinautolu foki: 12 Pea ko e tamai ia ‘oe kamu kiate kinautolu na‘e ‘ikai ‘oe kamu pē, ka ‘oku nau muimui foki ‘i he lakanga tui ‘o ‘etau tamai ko ‘Epalahame, ‘i he te‘eki ai ke kamu ia. 13 He ko e tala’ofa, ke hoko ia ko e tangata hoko ‘a māmanī, na‘e ‘ikai kia ‘Epalahame, pe ki hono hako, ‘i he fono, ka ‘i he mā‘oni‘oni ‘oe tui. 14 He kapau ko e kakai hoko ‘akinautolu ‘oku ‘i he fono, tā ko e va‘inga pe ‘ae tui, pea ‘oku fakata‘e‘aonga mo e tala’ofa foki: 15 Koe‘uhi ‘oku tupu ‘i he fono ‘ae houhau: he ka ‘ikai ha fono, ‘oku ‘ikai foki ha fai hala. 16 Ko ia, ‘oku mei he tui ia, koe‘uhi ke ‘i he ‘alo‘ofa pē; koe‘uhi ke tu‘uma‘u ‘ae tala’ofa ki he hako kotoa pē; ‘ikai kiate kinautolu pe ‘oku ‘oe fono, ka kiate kinautolu foki ‘oku ‘oe tui ‘a ‘Epalahame; ‘aia ko e tamai ‘atautolu kotoa pē, 17 (‘O hangē ko ia kuo tohi, “Kuo u tu‘utu‘uni koe ko e tamai ‘ae ngaahi kakai lahi,”) ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua ‘aia na‘a ne tui ki ai, ‘aia ‘oku ne fakaake ‘ae mate, pea ne lea ki he ngaahi me‘a ko ia kuo ‘ikai, ‘o hangē kuo ‘i ai ia. 18 Pea na‘a ne ‘amanaki, ka kuo ‘ikai hano tu‘unga ‘o ‘ene ‘amanaki, pea tui, ke ne hoko ko e tamai ‘ae ngaahi kakai lahi, ‘o fakatatau mo ia na‘e lea‘aki, “E pehē pe ho hako.” 19 Pea ‘i he ‘ikai vaivai ia ‘i he tui, na‘e ‘ikai te ne tokanga ki hono sino ‘o‘ona kuo mate, he kuo teau nai ‘ae ta‘u ‘o ‘ene motu‘a, pe ko e mate ‘ae manāva ‘o Sela: 20 Na‘e ‘ikai lotolotoua ia ‘i he ta‘etui

5 Ko ia ‘i he fakatonuhia‘i ‘akitaautolu ‘e he tui, ‘oku tau melino ai mo e ‘Otua ‘i hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi: 2 ‘Aia ‘oku tau ma‘u ai foki ‘ae hū‘anga ‘i he tui ki he monū‘ia ni ‘oku tau tu‘u ai, pea fiefia ‘i he ‘amanaki lelei ki he hakeaki‘i mei he ‘Otua. 3 Pea ‘oku ‘ikai ke ngata ai, ka ‘oku tau vikiviki ‘i he ngaahi mamahi foki: ‘i he‘etau ‘ilo ‘oku tupu mei he mamahi ‘ae fa‘a kātaki; 4 Pea mei he fa‘a kātaki, ‘ae ‘ilo; pea mei he ‘ilo, ‘ae ‘amanaki lelei: 5 Pea ‘oku ‘ikai fakamā ‘e he ‘amanaki lelei; he koe‘uhi kuo lilingi ‘ae ‘ofa ‘ae ‘Otua ki hotau loto ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oni, ‘aia kuo foaki kiate kitautolu. 6 He na‘e lolotonga ‘etau vaivai ‘aupito, pea pekia ‘a Kalaisi ‘i he kuonga tu‘utu‘umālie koe‘uhi ko e ta‘elotu. 7 ‘E meimeī ‘ikai ‘aupito [fie] mate ha tokotaha koe‘uhi ko e tangata angatamu [pē]: ka ‘e fa‘a fai ‘apē ke mate ha tokotaha koe‘uhi ko e tangata angalelei. 8 Ka ‘oku fakahā ‘e he ‘Otua ‘ene ‘ofa kiate kitautolu ‘i he me‘a ni, lolotonga ko e kau angahala ‘akitaautolu, ne pekia ‘a Kalaisi ma‘atautolu. 9 Pea ka ko ia, pea ‘e ‘āsili ‘ae fakamo‘ui ‘okitaautolu mei he houhau ‘iate ia, he kuo fakatonuhia‘i ‘akitaautolu ‘i hono ta‘ata‘a. 10 He kapau ne fakalelei ‘akitaautolu ki he ‘Otua ‘i he pekia ‘a hono ‘Alo, ka ko e ngaahi fili ‘akitaautolu, pea tā ‘e ‘āsili hotau fakamo‘ui ‘i he‘ene mo‘ui, he kuo tau fakalelei. 11 Pea ‘oku ‘ikai ngata ai, ka ‘oku tau fiefia foki ‘i he ‘Otua ‘i hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, ‘aia kuo tau ma‘u ai ‘ae fakalelei. 12 Pea ko ia, ‘o hangē na‘e hoko mai ‘ae angahala ki māmanī, mo e mate mei he angahala, ‘i he tangata pe taha; pea na‘e pehē ‘ae hoko ‘oe mate ki he kakai kotoa pē, he kuo angahala kotoa pē: 13 (He na‘e ‘i he māmanī

'ae angahala 'o a'u ki he fono: ka 'oku 'ikai lau 'o 'ene toetu'u: 6 'O 'ilo eni, ko hotau motu'a 'ae angahala 'i he 'ikai ha fono. 14 Ka na'e pule tangata kuo tāmate'i fakataha mo ia, koe'uhī 'ae mate meia 'Atama 'o a'u kia Mōsese, kiate ke faka'auha 'ae sino 'oe angahala, koe'uhī ke kinautolu foki na'e 'ikai angahala 'o fakatatau 'oua na'a tau toe tauhi 'ae angahala. 7 He ko ia ki he fai hala 'a 'Atama, 'aia ko e fakatātā 'o ia 'oku mate, kuo movete ia mei he angahala. 8 Ko 'e ha'u 'amui. 15 Ka 'oku 'ikai ke fai tatau 'ae eni, kapau 'oku tau mate fakataha mo Kalaisi, fai hala mo e foaki 'ofa. He kapau kuo mate 'ae 'oku tau tui te tau mo'ui fakataha foki mo ia: tokolahi 'i he fai hala 'ae tokotaha, [pehē], kuo 9 'I he'etau 'ilo kuo fokotu'u 'a Kalaisi mei he a'u 'o lahi hake 'aupito ki he tokolahi 'ae 'ofa 'ae pekia, pea 'e 'ikai toe pekia ia; 'e 'ikai toe pule'i 'Otua, mo e foaki 'i he 'ofa, 'i he tangata pe taha, ia 'e he mate. 10 He ko 'ene mate, ko e mate ko Sisu Kalaisi. 16 Pea 'oku 'ikai ke fai tatau 'ae tu'o taha pē koe'uhī ko e angahala: ka ko 'ene fai angahala 'oe tokotaha pe, mo e foaki 'ofa; he mo'ui, ko e mo'ui ia ki he 'Otua. 11 Pea ke pehē ko e me'a 'i he [angahala] pe taha na'e fakamaau foki 'ae lau 'akimoutolu ko e mate mo'oni ki he ai ke mala'ia, ka ko e foaki 'ofa ko e fakatonuhia angahala, ka ko e mo'ui ki he 'Otua 'i hotau 'Eiki ia mei he ngaahi angahala lahi. 17 He kapau ko Sisu Kalaisi. 12 Ko ia ke 'oua na'a tuku ke 'oku pule 'ae mate mei he tokotaha, ko e me'a 'i pule 'ae angahala 'i homou sino matengofua, ke he fai angahala 'ae tokotaha; [pehē], 'e 'āsili ai mou talangofua ki ai 'i hono ngaahi holi. 13 Pea 'ae pule 'i he mo'ui 'ekinoutolu 'oku ma'u hono 'oua na'a mou 'atu homou ngaahi kupu'i sino lahi 'aupito 'oe 'ofa mo e foaki 'oe fakatonuhia ko e me'a ngāue'aki 'i he ta'emā'oni'oni ki he 'i he tokotaha, ko Sisu Kalaisi.) 18 Pea ko eni, angahala: kae 'atu 'akimoutolu ki he 'Otua, 'o 'o hangē kuo hoko 'i he angahala 'ae tokotaha taau mo kinautolu kuo hao mei he mate, pea mo 'ae fakamala'ia ki he kakai kotoa pē: pea pehē homou ngaahi kupu'i sino ko e me'a ngāue'aki foki, ko e me'a 'i he mā'oni'oni 'ae tokotaha 'i he mā'oni'oni ki he 'Otua. 14 He koe'uhī 'e kuo hoko 'ae fakatonuhia 'oe mo'ui ki he kakai 'ikai pule'i 'akimoutolu 'e he angahala: he 'oku kotoa pē. 19 Koe'uhī 'o hangē na'e fakahalaia 'ae 'ikai te mou mo'ulaloa ki he fono, ka ki he 'ofa. tokolahi 'i he talangata'a 'ae tangata 'e tokotaha, 15 Pea fēfē ai? Te tau fai angahala, koe'uhī 'oku pehē, ko e me'a 'i he talangofua 'ae tokotaha 'e 'ikai te tau mo'ulaloa ki he fono, ka ki he 'ofa? fakatonuhia'i 'ae tokolahi. 20 Ka na'e fakahū 'E 'ikai 'aupito. 16 'Ikai 'oku mou 'ilo ko ia ia mai 'ae fono, pe tupulekina pe 'ae angahala. Ka te mou 'atu 'akimoutolu ko e kau tamaio'eiki ko ia na'e tupulekina ai 'ae angahala, kuo lahi 'aupito ai hono tupulekina 'oe 'ofa: 21 Koe'uhī 'akimoutolu 'oku mou talangofua ki ai; pe ko ke hangē ko e pule 'ae angahala 'o a'u ki he mate, ke pehē 'ae pule 'oe 'ofa 'i he fakatonuhia 'o a'u ki he mo'ui ta'engata 'i hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. (aiōnios g166)

6 Pea ka ko ia, pea te tau pehē ko e hā? Te tau kei fai angahala kae tupulaki 'ae 'ofa? 2 'E 'ikai 'aupito. 'E fēfē 'etau kei mo'ui 'i he angahala kuo tau mate ki ai? 3 'Ikai 'oku mou 'ilo ko kitautolu kotoa pē na'e papitaiso kia Sisu Kalaisi na'a tau papitaiso ki he'ene pekia? 4 Pea ko ia, kuo tau tanu fakataha mo ia 'i he papitaiso ki he mate: koe'uhī ke hangē hono fokotu'u 'a Kalaisi mei he mate 'e he mālohi 'oe tamai, ke pehē foki 'etau felaka'i 'i he mo'ui fo'ou. 5 He kapau kuo tau tō fakataha mo ia 'i he tatau 'o 'ene pekia, te tau 'i he tatau foki

ke talangofua ki ai, ko 'ene kau tamaio'eiki 'akimoutolu 'oku mou talangofua ki ai; pe ko e angahala ki he mate, pe ko e talangofua ki he mā'oni'oni? 17 Na'a mou nofo ko e kau tamaio'eiki ki he angahala, kae fakafeta'i ki he 'Otua, 'i ho'omou talangofua mei he loto ki he anga 'oe akonaki na'e 'atu kiate kimoutolu. 18 Ko ia ko e me'a 'i he fakatau'atāina mei he angahala, kuo mou hoko ai 'o talangofua ki he mā'oni'oni. 19 'Oku ou lea 'o hangē pe ko e tangata, ko e me'a 'i he vaivai 'o homou kakano: 'o hangē na'a mou tukuange homou ngaahi kupu'i sino ko e kau tamaio'eiki ki he anga fakalielia, pea mo e fai angakovi ke fai kovi; ke pehē eni ho'omou tuku atu homou ngaahi kupu'i sino ko e kau tamaio'eiki ki he angatonu ke fai mā'oni'oni. 20 He koe'uhī 'i ho'omou nofo ko e kau tamaio'eiki ki he angahala, na'a mou

'ata'atā mei he mā'oni'oni. 21 Ka ko e hā 'ae fua fekau na'e tu'utu'uni ko e mo'ui'anga, ne u 'ilo'i ne mou ma'u 'i he ngaahi me'a ko ia 'oku mou ia ko e mate'anga. 11 He ko e angahala, 'i he'ene mā ai ni? He ko e ngata'anga 'oe ngaahi me'a ko ia ko e mate. 22 Ka ko eni, 'i hono fakatau'atāina 'akimoutolu mei he angahala, pea hoko ko e kau tamaio'eiki ki he 'Otua, kuo 'i ai homou fua ko e mā'oni'oni, pea ko hono ngata'anga ko e mo'ui ta'engata. (aiōnios g166) 23 He ko e totongi 'oe angahala ko e mate; ka ko e mo'ui ta'engata ko e foaki 'ofa ia 'ae 'Otua 'ia Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki. (aiōnios g166)

7 E Kāinga, 'ikai 'oku mou 'ilo, (he 'oku ou lea kiate kinautolu 'oku 'ilo 'ae fono,) koe'uhī 'oku pule'i 'e fono 'ae tangata 'i he lolotonga pe 'ene mo'ui? 2 He ko e fefine 'aia 'oku ai hono husepāniti, kuo no'otaki 'e he fono ki hono husepāniti 'i he lolotonga 'ene mo'ui; pea kapau kuo mate hono husepāniti, kuo movete ai ia mei he fono 'o hono husepāniti. 3 Pea ko ia, kapau 'e mali ia mo e tangata kehe, 'i he lolotonga 'ae mo'ui 'a hono husepāniti, 'e ui ia ko e tono tangata; pea kapau 'e mate hono husepāniti, kuo tau'atāina ai ia mei he fono ko ia; pea kapau 'e mali ia mo ha tangata kehe, 'oku 'ikai ko e tono tangata ia. 4 Ko ia, 'e hoku kāinga, kuo mate foki 'akimoutolu ki he fono 'i he sino 'o Kalaisi; koe'uhī ke mou mali mo ha taha, [‘io], kiate ia kuo fokotu'u mei he mate, koe'uhī ke tupu 'iate kitautolu 'ae fua ki he 'Otua. 5 He na'e lolotonga 'etau 'i he anga fakakano, ko e ngaahi holi 'oe angahala, 'aia na'e mei he fono, ne ngāue ia 'i hotau ngaahi kupu'i sino, ke fakatupu 'ae fua ki he mate. 6 Ka ko eni, kuo fakahaoifi 'akitautolu mei he fono, he kuo mate ia ne tau mo'ua ki ai; koe'uhī ke tau tauhi 'i he fakafo'ou 'oe loto, kae 'ikai 'i he mata'i tohi kuo motu'a. 7 Pea ka ko ia, pea te tau pehē ko e hā? Ko e angahala 'ae fono? 'ikai 'aupito. He ka ne ta'e'oua 'ae fono, ne 'ikai te u 'ilo 'ae angahala; he na'e 'ikai te u 'ilo 'ae holi kovi, 'o ka ne 'ikai pehē 'e he fono, "Oua na'a ke manumanu."

8 Ka ko e angahala, 'i he'ene me'a ngāue'aki 'ae fono, ne fakatupu 'iate au 'ae ngaahi holi kovi kotoa pē. He na'e mate 'ae angahala 'i he 'ikai ai 'ae fono. 9 He na'aku mo'ui 'i mu'a ta'e'iai'afono: kae 'i he hoko mai 'ae fekau, ne ake 'ae angahala, pea u mate ai. 10 Pea ko e

felelā ko e mate'anga, 'i he'ene me'a ngāue'aki 'ae fekau, ne kākaa'i au, pea ne tāmate'i 'aki au. 11 Pea ko eni, 'oku mā'oni'oni 'ae fono, pea mā'oni'oni, mo angatonu, mo lelei 'ae fekau. 12 Pea ka ko ia, pea kuo hoko 'aia 'oku lelei ko e mate'anga kiate au? 'Ikai 'aupito. Ka ko e angahala, koe'uhī ke hā ai ia ko e angahala, ne ne me'a ngāue'aki 'aia 'oku lelei, ke u mate ai au; koe'uhī ke hā 'i he fekau ko e angahala ko e fungani 'i he me'a 'oku kovi. 14 He 'oku tau 'ilo 'oku fakalaumālie 'ae fono; ka 'oku ou fakakano, kuo fakatau au ke mo'ulaloa ki he angahala. 15 He ko ia 'oku ou fai, 'oku 'ikai te u loto ki ai; pea ko ia 'oku ou loto ki ai, ko ia 'oku 'ikai te u fai; ka ko ia 'oku ou fehi'a ki ai, ko ia ia 'oku ou fai. 16 Pea kapau 'oku ou fai 'aia 'oku 'ikai te u loto ki ai, 'oku ou fakamo'oni ki he fono 'oku lelei ia. 17 Pea ko eni, 'oku 'ikai ko au 'oku kei fai ia, ka ko e angahala 'oku ne nofo'ia au. 18 He 'oku ou 'ilo 'oku 'ikai ha me'a lelei 'e nofo'ia au 'i hoku kakano: 'oku 'iate au 'ae loto fiefa; ka ko hono mafai 'o ia 'oku lelei 'oku 'ikai te u 'ilo'i. 19 He ko e lelei 'oku ou loto ki ai, 'oku 'ikai te u fai: ka ko e kovi 'oku 'ikai te u loto ki ai, ko ia ia 'oku ou fai. 20 Pea ko eni, kapau 'oku ou fai 'aia 'oku 'ikai te u loto ki ai, pea 'oku 'ikai ko au pē 'oku kei fai ia, ka ko e angahala 'oku ne nofo'ia au. 21 Ko ia 'oku ou 'ilo'i ha fono 'iate au, koe'uhī 'o kau ka fie fai lelei, 'oku ofi kiate au 'ae kovi. 22 He 'oku mālie 'ae tangata 'i loto 'iate au 'i he fono 'ae 'Otua. 23 Ka 'oku ou mamata ki he fono 'e taha 'i hoku ngaahi kupu'i sino, 'oku ne tau'i 'ae fono 'o hoku loto, mo ne fakapōpula'i au ki he fono 'oe angahala 'aia 'oku 'i hoku ngaahi kupu'i sino. 24 'Oiauē, ko au, ko e tangata mala'ia! Ko hai te ne fakamo'ui au mei he sino 'oe mate ni? 25 'Oku ou fakafeta'i ki he 'Otua 'ia Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki. Pea ko eni, 'oku ou tauhi 'eau 'aki 'ae loto 'ae fono 'ae 'Otua; ka ko e fono 'oe angahala 'aki 'ae kakano.

8 Pea ko ia 'oku 'ikai ai ha fakamala'ia kiate kinautolu 'oku 'ia Kalaisi Sisu, 'akinautolu 'oku 'ikai ke muimui ki he kakano, ka ki he Laumālie. 2 He ko e fono 'oe Laumālie 'oe mo'ui 'ia Kalaisi Sisu, kuo ne fakatau'atāina au mei he fono 'oe angahala mo e mate. 3 He ko ia

na'e 'ikai mafai 'e he fono, ko e me'a 'i hono ke tau ma'u 'ae hakeaki'i fakataha mo ia. **18** vaivai 'i he kakano, kuo fai 'e he 'Otua, 'i he'ene He 'oku ou pehē, 'oku 'ikai ngali ke fakatatau fekau hono 'Alo 'o'ona 'i he tatau 'oe kakano 'ae ngaahi mamahi 'oe mo'ui ni ki he nāunau angahala, pea ko e feilaulau ki he angahala, 'aia 'e fakahā kiate kitautolu. **19** He ko e holi pea ne fakavaivai 'ae angahala 'i he kakano: **4** lahi 'oe māmani, 'oku tatali ia ki he fakahā 'ae Koe'uhī ke fakamo'oni ki he mā'oni'oni 'oe fono fānau 'ae 'Otua. **20** He na'e fakamo'ulaloa 'a 'ekitautolu, 'oku 'ikai ke muimui ki he kakano, māmani ki he va'inga, (kae 'ikai loto ia ki ai, ka ka ki he Laumālie. **5** He ko kinautolu 'oku 'oe ko e me'a 'iate ia kuo ne fakamo'ulaloa ia,) 'i kakano, 'oku nau tokanga ki he ngaahi me'a he 'amanaki lelei: **21** He koe'uhī 'e fakahaoi 'a 'oe kakano; ka ko kinautolu 'oku 'oe Laumālie, māmani mei he ha'i 'oe 'au'auha ki he tau'atāina ki he ngaahi me'a 'oe Laumālie. **6** He ko e monū'ia 'oe fānau 'ae 'Otua. **22** He 'oku tau 'ilo, loto fakakakano, ko e mate ia; ka ko e loto 'oku to'eto'e mo feinga 'i he langā fakataha 'a fakalaumālie, ko e mo'ui ia mo e melino. **7** māmani kotoa pē 'o a'u ki henī. **23** Pea 'oku 'ikai Koe'uhī ko e loto fakakakano, ko e taufehi'a ia ko ia pē, ka ko kitautolu foki, 'akitaautolu 'oku ki he 'Otua: he 'oku 'ikai ke mo'ulaloa ia ki he ma'u 'ae 'uluaki fua 'oe Laumālie, 'io, 'oku tau fono 'ae 'Otua, pea 'oku 'ikai 'aupito fa'a fai ke to'eto'e 'i loto 'iate kitautolu, mo tatali ki he pehē. **8** Ko ia ko kinautolu 'oku 'i he kakano, ohi, 'a ia, ko e huhu'i 'o hotau sino. **24** He 'oku 'oku 'ikai te nau fa'a fai ke fiemālie 'ae 'Otua. **9** fakamo'ui 'akitaautolu 'e he 'amanaki lelei: ka ko Ka 'oku 'ikai 'i he kakano 'akimoutolu, ka 'i he e 'amanaki 'oku ma'u, 'oku 'ikai ko e 'amanaki Laumālie, 'o kapau 'oku nofo'ia 'akimoutolu 'e ia, he ko ia 'oku ma'u 'e ha tangata, 'e fēfee'i he Laumālie 'oe 'Otua. Pea ko eni, kapau 'oku 'a 'ene kei 'amanaki ki ai? **25** Pea kapau 'oku 'ikai ma'u 'e ha tangata 'ae Laumālie 'o Kalaisi, tau 'amanaki lelei ki he me'a 'oku he'eki ai te 'oku 'ikai 'a'ana ia. **10** Pea kapau 'oku nofo'ia tau ma'u, 'oku tau tatali fa'a kātaki pe ki ai. **26** 'akimoutolu 'e Kalaisi, pea kuo mate mo'oni Pea ko e Laumālie foki, 'oku ne tokoni'i 'etau 'ae sino, ko e me'a 'i he angahala; kae mo'ui ngaahi vaivai: he 'oku 'ikai te tau 'ilo 'aia 'oku 'ae laumālie, ko e me'a 'i he mā'oni'oni. **11** Pea totoru ke tau lotua; ka 'oku hūfekina 'akitaautolu kapau 'oku nofo'ia 'akimoutolu 'e he Laumālie 'e he Laumālie pe ko ia 'i he ngaahi to'e 'oku 'o ia na'a ne fokotu'u 'a Sisu mei he pekia, pea ta'efā'alea'aki. **27** Ka ko ia 'oku ne 'ilo'i 'ae loto, ko ia na'a ne fokotu'u 'a Kalaisi mei he pekia, te 'oku ne 'ilo'i mo e finangalo 'oe Laumālie, he ne fakaake foki mo homou sino matengofua 'aki 'oku ne hūfekina 'ae kakai mā'oni'oni 'o taau hono Laumālie 'oku nofo'ia 'akimoutolu. **12** Ko mo e 'Otua. **28** Pea 'oku tau 'ilo 'oku fengāue'aki ia, 'e kāinga, ko e kau fai totongi 'akitaautolu, kae fakataha 'ae ngaahi me'a kotoa pē ke lelei ai 'ikai ki he kakano, ke tau mo'ui ki he kakano, te mou kuo ui 'o tatau mo 'ene tu'utu'uni. **29** He ko mate: ka 'oka mou ka tāmate'i 'ae ngaahi anga kinautolu na'a ne tomu'a 'ilo, na'a ne tu'utu'uni 'oe kakano 'aki 'ae Laumālie, te mou mo'ui. **14** foki ki he tatau 'o hono 'Alo, koe'uhī ke hoko He ko kinautolu 'oku takiekina 'e he Laumālie ia ko e 'uluaki fānau 'i he kāinga tokolahī: **30** 'oe 'Otua, ko e ngaahi foha 'akinautolu 'oe 'Otua. Pea ko kinautolu na'a ne tu'utu'uni, na'a ne **15** He 'oku 'ikai ke ma'u 'ekimoutolu 'ae laumālie ui 'akinautolu foki: pea ko kinautolu na'a ne 'oe pōpula, ke mou toe manavahē; ka kuo mou ui, na'a ne fakatonuhia'i 'akinautolu foki: pea ma'u 'ae Laumālie 'oe ohi, 'aia 'oku tau tangi ko kinautolu na'a ne fakatonuhia'i, na'a ne ai, "Apā, Tamai." **16** Pea 'oku fakamo'oni 'e hakeaki'i 'akinautolu. **31** Pea ko e hā te tau he Laumālie pē ko ia mo hotau laumālie, ko lea'aki ki he ngaahi me'a ni? Ka kuo kau 'ae e fānau 'ae 'Otua 'akitaautolu: **17** Pea kapau ko 'Otua ma'atautolu, pea ko hai 'e angatu'u kiate e fānau, pea tā ko e kau hoko; ko e kau hoko kitautolu? **32** Ko ia ia na'e 'ikai te ne mamae ki ki he 'Otua, pea ko e kau hoko fakataha mo hono 'Alo 'o'ona, ka ne tukuange ia koe'uhī ko Kalaisi; 'o kapau te tau mamahi mo ia, koe'uhī kitautolu kotoa pē, pea fēfē, 'e 'ikai te ne foaki

fiemālie foki mo ia ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē tokotaha, ko ‘etau tamai ko ‘Aisake; 11 (He na‘e kiate kitautolu? 33 Ko hai te ne talatalaaki‘i ae te‘eki ai ke fanau‘i ‘akinaua, pea te‘eki fai ha kakai kuo fili ‘e he ‘Otua? Ko e ‘Otua ia ‘oku ne lelei pe ha kovi, pea koe‘uhi ke tu‘uma‘u ‘ae fakatonuhia‘i. 34 Ko hai ia ‘oku ne fakahalaia? tu‘utu‘uni ‘ae ‘Otua, ‘o fakatatau ki he fili, ‘ikai Ko Kalaisi ia na‘e pekia, ‘io, pea kuo toetu‘u ‘i he ngaahi ngāue, kae ‘iate ia ‘oku ne ui;) 12 hake, ‘aia ‘oku ‘i he nima to‘omata‘u ‘oe ‘Otua, Na‘e pehē kiate ia, “E tauhi ‘e he ‘uluaki ‘ae pea ‘oku ne fai ‘ae hūfekina foki ma‘atautolu. 35 kimui.” 13 ‘O hangē ko ia kuo tohi, “Kuo u ‘ofa Ko hai te ne fakamāvae ‘akitaautolu mei he ‘ofa kia Sēkope, ka kuo u fehi‘a kia ‘Isoa.” 14 Pea ka ‘a Kalaisi? ‘Ae mahaki, pe ko e mamahi, pe ko e ko ia, pea tau pehē ko e hā? ‘Oku ‘i he ‘Otua ‘ae fakatanga, pe ko e honge, pe ko e telefua, pe ko e ta‘eangatonu? ‘ikai ‘aupito. 15 He na‘e pehē ‘e ia tu‘utāmaki, pe ko e heletā? 36 ‘O hangē ko ia kuo kia Mōsese, “Te u ‘alo‘ofa kiate ia ‘oku ou loto tohi, “Koe‘uhi ko koe ‘oku tāmate‘i ‘akimautolu ke u ‘alo‘ofa ki ai, pea te u anga‘ofa kiate ia ‘oku ‘i he ‘aho kotoa pē; pea lau ‘akimautolu ‘o hangē ou loto ke u anga‘ofa ki ai.” 16 Pea ko ia, ‘oku ko e fanga sipi ki he tāmate‘i.” 37 Ka ‘i he ngaahi ‘ikai meiate ia ‘oku loto, pe meiate ia ‘oku lele, me‘a ni kotoa pē ‘oku tau ikuna pea mālohi lahi kae mei he ‘Otua ‘oku fakahā ‘ae ‘alo‘ofa. 17 He ‘iate ia na‘e ‘ofa kiate kitautolu. 38 He ‘oku ou ‘oku pehē ‘ae tohi kia Felo, “Ko e me‘a ni pē kuo ‘ilo pau, ‘e ‘ikai ‘i he he kau ‘āngelo, pe ‘i he kau u fokotu‘u hake ai koe, koe‘uhi ke u fakahā ‘iate pule, pe ‘i he ngaahi mālohi, pe ‘i he ngaahi koe hoku mālohi, pea koe‘uhi ke ongoongoa ai me‘a ‘i heni, pe ‘i he ngaahi me‘a ‘e hoko, 39 hoku hingoa ‘i māmani kotoa pē.” 18 Pea ko ia, Pe ‘i he mā‘olunga, pe ‘i he mā‘ulalo, pe ‘i ha ‘oku ‘alo‘ofa ia kiate ia ‘oku ne loto ki ai, pea me‘a kehe ‘e taha kuo ngaohi, ‘e ‘ikai mafai ia ‘oku ne fakafefeka ‘aia ‘oku loto ia ki ai. 19 Pea ke fakamāvae ‘akitaautolu mei he ‘ofa ‘ae ‘Otua, te ke pehē ai kiate au, “Pea ko e hā ‘oku ne kei ‘aia ‘oku ‘ia Kalaisi Sisu ko hotau ‘Eiki.

lāunga ai? Pe ko hai kuo ne ta‘ofia hono loto?”

20 ‘Ikai, ‘e tangata, he ko hai koe ‘oku ke kikihi ki he ‘Otua? ‘E lea ‘ae me‘a kuo ngaohi kiate ia na‘a ne ngaohi ia, “Ko e hā kuo ke ngaohi ai au ke pehē ni?” 21 He ‘ikai ‘oku ‘i he ‘umea, ke ne ngaohi mei he takoonga pe taha ‘ae ipu ‘e taha ke ‘aonga lahi, mo e taha ke ‘aonga si? 22 Pea kapau kuo finangalo ‘ae ‘Otua ke fakahā hono houhau, pea faka‘ilo mo hono mālohi, na‘a ne kātaki ‘i he kātaki fuoloa ‘ae ngaahi ipu ‘oe houhau na‘e taau mo e mala‘ia: 23 Pea koe‘uhi ke ne fakahā hono lahi ‘o ‘ene lelei ki he ngaahi ipu ‘oe ‘alo‘ofa, ‘akimautolu na‘a ne tomu‘a teu‘i ki he hakeaki‘i, 24 ‘Io, ‘akitaautolu kuo ne ui, ‘ikai mei he kakai Siu pē, ka mei he kakai Senitaile foki? 25 ‘O hangē ko ‘ene folofola ‘ia Hosea, “Te u ui ‘akimautolu ‘Ko hoku kakai,’ ‘aia na‘e ‘ikai ko hoku kakai; pea ‘Ko e ‘ofeina ia,’ ‘aia na‘e ‘ikai ko e ‘ofeina. 26 Pea ‘e pehē, ‘i he potu ko ia na‘e pehē ai kiate kinautolu, “Oku ‘ikai ko hoku kakai ‘akimoutolu,’ ‘e ui ai ‘akimautolu ko e fānau ‘ae ‘Otua mo‘ui. 27 ‘Oku kalanga foki ‘a ‘Isaia ‘ia ‘Isileli, [‘o pehē], “Kapau ‘e tatau hono lau ‘oe fānau ‘a ‘Isileli mo e ‘one‘one ‘oe tahi, ko e toenga pē ‘e fakamo‘ui: 28 He te ne faka‘osi

9 ‘Oku ou lea mo‘oni ‘ia Kalaisi, ‘oku ‘ikai te u loi, pea ‘oku fakamo‘oni au foki ‘i hoku loto ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oni, 2 ‘Oku ou māfasia lahi pea mamahi ma‘uaipē ‘i hoku loto. 3 (He kuo u meimeī faka‘amu ke tuku au ko e motuhi meia Kalaisi), koe‘uhi ko hoku kāinga, ‘a hoku kāinga fakakakano: 4 Ko e kakai ‘Isileli ‘akimautolu; ‘oku ‘onautolu ‘ae ohia, mo e nāunau, mo e ngaahi fuakava, mo e foaki ‘oe fono, mo e ngāue fakalotu, mo e ngaahi tala‘ofa; 5 ‘Oku ‘anautolu ‘ae ngaahi tamai, ‘akimautolu na‘e mei ai ‘ae sino ‘o Kalaisi, ‘aia ‘oku mā‘olunga taha pē, ko e ‘Otua moni‘ia ‘o ta‘engata. ‘Emeni. (aiōn g165) 6 Ka ‘oku ‘ikai ke hangē kuo ta‘e aonga ‘aupito ‘ae folofola ‘ae ‘Otua. He ‘oku ‘ikai ko e ‘Isileli kotoa pē, ‘aia ‘oku meia ‘Isileli: 7 Pea ‘oku ‘ikai ko e fānau kotoa pē. Koe‘uhi ko e hako ‘akimautolu ‘o ‘Epalahame: ka, “Ko ‘Aisake ‘e ui ai ho hako.” 8 Ko hono ‘uhinga, ‘Ilonga ‘ae fānau ‘ae kakano, ‘oku ‘ikai ko e fānau ‘ae ‘Otua ‘akimautolu: kae lau ko e hako ‘ae fānau pē ‘oe tala‘ofa. 9 He ko e lea eni ‘oe tala‘ofa, “I he kuonga ni te u ha‘u, pea ‘e ma‘u ‘e Sela ha tama.” 10 Pea ‘oku ‘ikai ko ia pē, ka ‘i he feitama ‘a Lepeka mei he

mo tu'usi ke vave 'ae ngāue 'i he mā'oni'oni: kekekehe ki he Siu mo e Kiliki: he ko e 'Eiki pe koe'uhi 'e fakato'oto'o 'ae ngāue 'a Sihova 'i he ko ia 'oe kakai kotoa pē 'oku mohu [angalelei] māmani." 29 Pea hangē ko e tomu'a lea 'a 'Isaia, ki he kakai kotoa pē 'oku ui kiate ia. 13 "He ko "Ka ne ta'e'oua 'ae fakatoe 'e Sihova 'oe ngaahi ia ia 'e ui ki he huafa 'oe 'Eiki, 'e fakamo'ui ia." tokolahi ha hako kiate kitautolu, pehē, kuo tau 14 Kae fēfē 'enau ui kiate ia na'e 'ikai te nau tui tatau mo Sotoma, pea ngaohi 'o fakatatau mo ki ai? Pea fēfē 'enau tui kiate ia na'e 'ikai te nau Komola." 30 Pea ka ko ia, pea tau pehē ko e fanongo ki ai? Pea fēfē 'enau fanongo ta'ehataha hā? Ko eni, ko e kakai Senitaile, na'e 'ikai tuli 'e malanga? 15 Pea fēfē 'enau malanga, 'oka 'ikai ki he fakatonuhia, kuo lava'i 'ekinautolu 'ae fekau atu 'akinautolu? 'O hangē ko ia kuo tohi, fakatonuhia, 'io, 'ae fakatonuhia 'oku 'i he tui. "Hono 'ikai faka'ofo'ofa 'ae va'e 'okinautolu 'oku 31 Ka ko 'Isileli, na'e tuli ki he fono mā'oni'oni, malanga'aki 'ae ongoongolelei 'oe melino, pea kuo 'ikai lava'i 'e ia 'ae fono mā'oni'oni. 32 Ko e 'omi 'ae ongoongo fiefia 'oe ngaahi me'a lelei!" hā na'e pehē ai? Koe'uhi na'e 'ikai ha tui, ka 16 Ka kuo 'ikai te nau talangofua kotoa pē ki ko e ngāue pe. He na'a nau tūkia 'i he "Maka he ongoongolelei. He 'oku pehē 'e 'Isaia, "Eiki, tūkia'anga" ko ia; 33 'O hangē ko ia kuo tohi, Ko hai kuo tui ki he'emau ongoongoa?" 17 Ko "Vakai, 'oku ou 'ai 'i Saione 'ae maka tūkia'anga ia, 'oku mei he fanongo 'ae tui, mo e fanongo mo e maka faka'ita: pea ko ia 'e tui kiate ia 'e mei he folofola 'ae 'Otua. 18 Ka 'oku ou pehē, 'ikai te ne mā."

10 'E Kāinga, ko e holi 'a hoku loto, mo 'eku lotu ki he 'Otua, koe'uhi ko 'Isileli, ke fakamo'ui 'akinautolu. 2 He 'oku ou fakamo'oni kiate kinautolu 'oku 'iate kinautolu 'ae fai feinga ki he 'Otua, ka 'oku 'ikai taau mo e poto. 3 He ko e me'a 'i he'enau ta'e'ilo ki he fakatonuhia'i 'e he 'Otua, na'a nau 'alu fano ke fokotu'uma'u 'ae mā'oni'oni 'anautolu, kuo 'ikai ai ke fakavaivai 'akinautolu ki he fakatonuhia mei he 'Otua. 4 He ko e fakahaoahaoa 'oe fono 'a Kalaisi ki he fakatonuhia kiate kinautolu kotoa pē 'oku tui. 5 He 'oku fakahā 'e Mōsese 'ae fakatonuhia 'aia 'oku 'i he fono, "Ko e tangata 'oku ne fai 'ae ngaahi me'a ni, 'e mo'ui ai ia." 6 Ka ko e fakatonuhia 'oku 'i he tui 'oku lea ia, 'o pehē, "Oua na'a ke pehē 'i ho loto, Ko hai te ne 'alu hake ki he langi?" (Ko e pehē, ke 'ohifo 'a Kalaisi:) 7 pe, "Ko hai te ne 'alu hifo ki he loloto?" (Ko e pehē, ke 'ohake 'a Kalaisi mei he mate.) (*Abyssos* g12) 8 Ka 'oku pehē ia ko e hā? "Oku ofi 'ae lea kiate koe, 'i ho ngutu, pea 'i ho loto:" 'aia ko e lea 'oe tui, 'oku mau malanga'aki; 9 Koe'uhi kapau te ke fakahā 'aki ho ngutu 'ae 'Eiki ko Sisu, pea ke tui 'i ho loto kuo fokotu'u ia 'e he 'Otua mei he mate, 'e fakamo'ui koe. 10 He 'oku tui 'ae tangata 'aki 'ae loto ki he fakatonuhia; pea 'oku fakahā 'aki 'ae ngutu 'ae fakamo'ui. 11 He 'oku pehē 'ae tohi, "Ko ia ia 'e tui kiate ia, 'e 'ikai mā ia." 12 He 'oku 'ikai ha fai

a'u atu 'enau fakaongo ki he fonua kotoa pē, pea mo e nau lea ki he ngaahi ngata'anga 'o māmani." 19 Ka 'oku ou pehē, 'ikai na'e 'ilo 'e 'Isileli? [He] 'oku fuofua lea 'a Mōsese, "Te u fakafua'a 'akimoutolu 'aki 'akinautolu 'oku 'ikai ko ha kakai, pea te u faka'ita'i 'akimoutolu 'aki 'ae pule'anga vale." 20 Ka 'oku lea mālohi lahi 'a 'Isaia 'o pehē, "Kuo 'ilo'i au 'ekinautolu na'e 'ikai kumi kiate au; kuo fakahā au kiate kinautolu na'e 'ikai fehu'i kiate au." 21 Ka 'oku pehē 'ene lea ki 'Isileli, "Ko e 'aho kātoa kuo u mafao atu hoku nima ki he kakai talangata'a mo angatu'u."

11 He 'oku ou pehē, Kuo si'aki 'e he 'Otua hono kakai? 'ikai 'aupito. He ko e 'Isileli foki au, mei he hako 'o 'Epalahame, 'i he fa'ahinga 'o Penisimani. 2 Kuo 'ikai si'aki 'e he 'Otua hono kakai na'a ne mu'aki 'ilo. 'ikai te mou 'ilo 'ae lea 'ae tohi kia 'Ilaisiā? 'A 'ene hanu ki he 'Otua koe'uhi ko 'Isileli, 'o pehē, 3 "Eiki, kuo nau tāmate'i ho'o kau palofita, pea nau holoki hifo 'a ho ngaahi 'esifeilaulau; pea 'oku ou toe tokotaha pē, pea 'oku nau kumi ki he'eku mo'ui." 4 Ka ko e hā 'ae folofola na'e tali 'aki ia 'e he 'Otua? "Kuo u fakatoe kiate au 'ae kau tangata 'e toko fitu afe, kuo 'ikai te nau tu'ulutui kia Peali." 5 Pea ko eni, 'oku pehē foki 'i he kuonga ni, 'oku ai 'ae toenga 'o fakatatau ki he fili 'i he 'ofa. 6 Pea kapau 'oku 'i he 'ofa, pea tā 'oku 'ikai kei i

he ngaahi ngāue: ka ‘ikai, pea ‘oku ‘ikai kei ‘ofa vakai na‘a ‘ikai te ne mamae kiate koe. 22 Ko ia ‘ae ‘ofa. Pea kapau ‘oku ‘i he ngaahi ngāue ia, vakai ki he angalelei mo e houhau ‘oe ‘Otua: pehē, ‘oku ‘ikai kei ‘i he ‘ofa ia: ka ‘ikai, tā ‘oku ko e houhau kiate kinautolu na‘e hinga; ka ko ‘ikai kei ko e ngāue ‘ae ngāue. 7 Ka ko ia pea e angalelei kiate koe, ‘o kapau te ke tu‘uma‘u hā? Kuo ‘ikai lava‘i ia ‘e ‘Isileli ‘aia ne ne kumi ‘i he angalelei: ka ‘ikai, pea ‘e motuhi ai foki ki ai; ka kuo lava‘i ia ‘e he kakai kuo fili, pea ko mo koe. 23 Pea ko kinautolu foki ‘e fakahoko, hono toe kuo fakafefeka, 8 (‘O hangē ko ia kuo ‘o kapau ‘e ‘ikai te nau nofoma‘u ‘i he ta‘etui, tohi, “Kuo tuku ‘e he ‘Otua kiate kinautolu ‘ae he ‘oku fa‘a fai ‘e he ‘Otua ke toe fakahoko laumālie tulemohe, ko e mata kae ‘ikai te nau ‘akinautolu. 24 He kapau na‘e tutu‘u koe mei he mamata, mo e telinga kae ‘ikai te nau fanongo;) ‘akau ko e ‘olive ‘aia ko hono anga ke tupu vao ‘o ‘a‘u ki he ‘aho ni.” 9 Pea ‘oku pehē ‘e Tevita, pē, pea fakahoko koe ki he ‘olive lelei kae ‘ikai “Ke hoko honau keinanga‘anga ko e hele, mo e tatau mo hono anga: ‘e ‘ikai faingofua hake ‘ae tauhele, mo e tūkia‘anga, mo e totongi kiate fakahoko ‘oe ‘ngaahi va‘a mo‘oni ki honau ‘olive kinautolu: 10 Tuku ke fakapo‘uli honau mata, ‘onautolu? 25 He ‘oku ‘ikai te u loto, ‘e kāinga, ke ‘oua na‘a nau mamata, pea mapelu ma‘uaipē ke mou ta‘e ‘ilo ‘ae me‘a lilo ni, telia na‘a mou honau tu‘a.” 11 Pea ‘oku ou pehē, Kuo nau fieldahi ‘iate kimoutolu; kuo fakakui ‘ae ni‘ihi ‘o tūkia ke nau mātū‘aki hinga? ‘Ikai ‘aupito: ka ‘Isileli, kae‘oua ke hokosia hono fakakātoa mai ‘i he‘enau fai hala [kuo hoko] ‘ae fakamo‘ui ‘oe kakai Senitaile. 26 Pea ‘e fakamo‘ui ‘a ‘Isileli ki he kakai Senitaile, ke ue‘i ‘akinautolu ki he kotoa pē: ‘o hangē ko ia kuo tohi, “E ha‘u mei fua‘a. 12 Pea ko eni, kapau ko ‘enau fai hala Saine ‘ae Fakamo‘ui, pea ‘e fakafoki ‘e ia ‘ae ko e fakakoloa‘ia ia ‘o māmani, pea ko honau angahala meia Sēkope: 27 He ko ‘eku fuakava fakamasiva‘i ko e koloa‘ia ‘oe kakai Senitaile; eni mo kinautolu, ‘o kau ka ‘ave ‘enau ngaahi pea ‘e fēfee‘i ai ‘oka nau ka mahu? 13 He ‘oku angahala.” 28 Ko e ngaahi fili ‘akinautolu ki ou lea kiate kimoutolu ‘ae kakai Senitaile, he he ontoongolelei, kae ‘aonga kiate kimoutolu: ko e ‘apostolo au ‘oe kakai Senitaile, pea ‘oku ka ko e me‘a ‘i he fili, kuo ‘ofeina ‘akinautolu ou fakaongolelei ‘a ‘eku ngāue: 14 ‘O kapau te koe‘uhi ko e ngaahi tamai. 29 He ko e ngaahi u mafai ‘i ha me‘a ke ue‘i ke fua‘a ‘akinautolu foaki mo e ui ‘ae ‘Otua, ‘oku ‘ikai ha fakatomala ‘oku ‘o hoku kakano, pea u fakamo‘ui honau ki ai. 30 He ‘oku hangē ko kimoutolu ‘i mu‘a, ni‘ihi. 15 He kapau ko honau si‘aki, ko e fakalelei na‘e ‘ikai te mou talangofua ki he ‘Otua, ka ia ‘o māmani, pea ko e hā honau [toe] ma‘u ko eni kuo mou ma‘u ‘ae ‘alo‘ofa ko e me‘a ‘i mai, ka ko e mo‘ui mei he mate? 16 He kapau he‘enau talangata‘a: 31 ‘Oku pehē foki, ‘oku ‘oku mā‘oni‘oni ‘ae ‘uluaki fua, ‘oku pehē foki ‘ikai eni ke talangofua ‘akinautolu ni, ka, ko e mo hono kotoa: pea kapau ‘oku mā‘oni‘oni ‘ae me‘a ‘i he ‘alo‘ofa kiate kimoutolu, te nau lava‘i tefito, ‘oku pehē mo e ngaahi va‘a. 17 Pea kapau foki ‘ae ‘alo‘ofa. 32 He kuo tuku ‘e he ‘Otua ke ne motuhi ‘ae va‘a ni‘ihi, pea kuo fakahoko koe mo‘ua ‘akinautolu kotoa pē ki he talangata‘a, kiate kinautolu, ka ko e ‘olive vao pē koe, pea koe‘uhi ka ne ‘alo‘ofa ki ai kotoa pē. (*eleesē g1653*) ke ma‘u ‘e koe fakataha mo kinautolu hono 33 ‘Oiauē! Hono loloto ‘oe koloa‘ia ‘ae poto mo e tefito mo hono huhu‘a ‘oe ‘akau ko e ‘olive; 18 ‘ilo ‘ae ‘Otua! ‘Oku ta‘efa‘a‘eke ‘a‘ene ngaahi ‘Oua na‘a ke polepole ki he ngaahi va‘a. Pea tu‘utu‘uni, pea ta‘efa‘a‘iloa mo hono ngaahi neongo ho‘o polepole, ‘oku ‘ikai ke mo‘ui ‘ae ‘alu‘anga! 34 “He ko hai kuo ne ‘ilo ‘ae finangalo tefito ‘iate koe, ka ko koe ‘i he tefito. 19 Pea ‘oe ‘Eiki? Pe ko hai kuo akonaki‘i kiate ia? 35 te ke pehē nai, “Ne motuhi ‘ae ngaahi va‘a, Pea ko hai ne tomu‘a foaki kiate ia, pea ‘e toe koe‘uhi kae fakahoko au.” 20 Ko e mo‘oni; ko totongi ia kiate ia? 36 He [‘oku tupunga] meiate e me‘a ‘i he ta‘etui na‘e motuhi ‘akinautolu, ia, pea [‘oku ma‘u pē] ‘iate ia, pea [‘e iku] kiate pea ‘oku ke tu‘u koe ‘i he tui. ‘Oua na‘a ke ia, ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē: ‘aia ke ‘i ai ‘ae loto lahi, ka ke manavahē: 21 He kapau na‘e faka‘apa‘apa ‘o ta‘engata. ‘Emeni. (*aiōn g165*) ‘ikai mamae ‘ae ‘Otua ki he ngaahi va‘a totonu,

12 Ko eni, ‘e kāinga, ‘oku ou kole ai kiate ‘Oua na‘a totongi ‘ae kovi ‘aki ‘ae kovi ki ha kimoutolu, ko e me‘a ‘i he ngaahi ‘alo‘ofa taha. Fifili ki he ngaahi me‘a ‘oku lelei ‘i he ‘ao ongongofua ‘ae ‘Otua, ke mou ‘atu homou sino ‘oe kakai kotoa pē. **18** Pea kapau ‘e fa‘a lava‘i, ko e feilaulau mo‘ui, mo mā‘oni‘oni, mo lelei ki he ‘Otua, ‘aia ko e ngāue ‘oku taau mo kimoutolu ke fai. **2** Pea ‘oua na‘a fakatatau ‘akimoutolu ki he māmanī: ka ke mātu‘aki liliu ‘akimoutolu ‘i he fakafo‘ou ‘o homou ‘atamai, koe‘uhi ke mou ‘ilo pau ‘ae finangalo ko ia ‘oe ‘Otua, ‘a hono lelei, mo hono ‘aonga, mo hono haohaoa. (aiōn g165) **3** He ko e me‘a ‘i he ‘ofa kuo foaki kiate au, ‘oku ou tala atu ai ki he tangata taki taha kotoa pē ‘oku ‘iate kimoutolu, ke ‘oua na‘a lelei lahi ‘ene mahalo kiate ia he mahalo ‘oku totonu; ka ke mahalo fakapotopoto, ‘o fakatatau ki hono lahi ‘oe tui kuo vahe‘i ‘e he ‘Otua ki he tangata taki taha. **4** He ‘oku hangē ‘oku ‘i hotau sino pe taha ‘ae ngaahi kupu lahi, ka ‘oku ‘ikai fai ‘ae ngāue tatau pē ‘e he kupu kotoa pē: **5** ‘Oku pehē foki ‘akitaotolu, ko e tokolahī, ka ko e sino pe taha ‘ia Kalaisi, pea ‘oku tau fe‘aonga‘aki fakataha ‘ae kupu kotoa pē. **6** Ko ia ‘i he‘etau ma‘u ‘ae ngaahi foaki ‘oku fai kehekehe, ‘o taau mo e ‘ofa kuo foaki kiate kitautolu, kapau ko e kikite, [tau fai ia] ‘o fakatatau mo hono lahi ‘oe tui; **7** Pe ko e tauhi, tau [fai] ‘ae tauhi; pe ko ia ‘oku akonaki, [ke fai ‘ene] akonaki; **8** Pe ko ia ‘oku ekinaki, [ke ne] ekinaki: ko ia ‘oku foaki, ke [fai ia] ‘o angatonu; ko ia ‘oku pule, [ke] fa‘a fai [ia]; ko ia ‘oku fai ‘ofa, [ke fai] ‘i he fiefie fai. **9** Ke ta‘emalualoi ‘ae ‘ofa. Fehi‘a ki he me‘a ‘oku kovi; piki ma‘u ki he me‘a ‘oku lelei. **10** Ke mou fe‘ofa‘aki ‘akimoutolu ‘i he ‘ofa fakakāinga; ‘o mou felotolelei‘aki ‘i he fefaka‘apa‘apa‘aki kiate kimoutolu; **11** ‘Oua na‘a fakapikopiko ‘i he ngāue: ka mou loto vela; ‘o tauhi ki he ‘Eiki; **12** ‘O fiefia ‘i he ‘amanaki lelei; pea fa‘a kātaki ‘i he mamahi; pea fai ma‘u ‘o fakakukafi ‘i he lotu; **13** Tufaki ki he masiva ‘oe kāinga mā‘oni‘oni; tuli ki he anga‘ofa. **14** Tāpuaki ‘akinautolu ‘oku fakatanga kimoutolu; tāpuaki‘i, pea ‘oua na‘a kapea. **15** Fiefia mo kinautolu ‘oku fiefia, pea tangi mo kinautolu ‘oku tangi. **16** Ke felototaha‘aki ‘akimoutolu. ‘Oua na‘a tokanga ki he ngaahi me‘a mā‘olunga, kae tataki ‘akimoutolu ki he ngaahi me‘a mā‘ulalo. Pea ‘oua na‘a mou fiepoto ‘iate kimoutolu. **17** mou mo‘ui melino pē mo e kakai kotoa pē. **19** ‘Ae kāinga ‘ofeina, ‘oua na‘a mou fai ‘ae totongi koe‘uhi ko kimoutolu, ka mou faka‘ata‘atā ki he houhau: he kuo tohi, “‘Oku ‘a‘aku ‘ae totongi; ‘oku pehē ‘e he ‘Eiki,” te u totongi pē ‘eau. **20** Ko ia, “Kapau ‘oku fiekaia ho fili, fafanga ia; kapau ‘oku fieinu, ‘atu ha inu kiate ia: koe‘uhi ‘i ho‘o fai pehē, te ke fokotu‘u ‘ae malala‘i afi ki hono ‘ulu.” **21** ‘Oua na‘a ikuna koe ‘e he kovi, kae ikuna ‘ae kovi ‘aki ‘ae lelei.

13 Ke fakavaivai ‘ae tangata kotoa pē ki ke pule ‘oku mā‘olunga. He ‘oku ‘ikai ha pule kae mei he ‘Otua: pea ko e kau pule ‘oku ai, ‘oku tu‘utu‘uni ia ‘e he ‘Otua. **2** Ko ia ‘oku angatu‘u ki he pule, ‘oku angatu‘u ki he tu‘utu‘uni ‘ae ‘Otua: pea ko kinautolu ‘oku angatu‘u, te nau ma‘u kiate kinautolu ‘ae tautea. **3** He ko e kau pule ‘oku ‘ikai ko e fakailifia ki he ngaahi ngāue lelei, ka ki he kovi. Pea ko ho loto ke ‘oua na‘a manavahē koe ki he pule? Fai ‘aia ‘oku lelei, pea te ke ma‘u mei ai ‘ae fakamālō: **4** He ko e tamaio‘eiki ‘ae ‘Otua ia kiate koe ki he lelei. Pea kapau ‘oku ke fai ‘aia ‘oku kovi, ke ke manavahē; he ‘oku ‘ikai ke to‘o noa pē ‘e ia ‘ae heletā: he ko e tamaio‘eiki ia ‘ae ‘Otua, ko e fai totongi ia ke tautea kiate ia ‘oku fai kovi. **5** Ko ia ‘oku totonu ke mou fakavaivai, ‘o ‘ikai pe na‘a ai ha tautea, ka koe‘uhi ko hono totonu. **6** Ko e me‘a ko ia ke mou ‘atu ai ‘ae tukuhau foki: he ko e kau tamaio‘eiki ‘ae ‘Otua ‘akinautolu, ‘oku tokanga ‘o fai ma‘u ki he me‘a ni pē. **7** Ko ia ke ‘atu ki he kakai kotoa pē ‘aia ‘oku totonu: ‘ae tukuhau kiate ia ‘oku totonu ki ai ‘ae tukuhau; ko e totongi kiate ia ‘oku ‘a‘ana totonu ‘ae totongi; ko e manavahē kiate ia ‘oku ‘a‘ana totonu ‘ae manavahē; mo e faka‘apa‘apa kiate ia ‘oku ‘a‘ana totonu ‘ae faka‘apa‘apa. **8** ‘Oua na‘a ta‘etotongi ha me‘a ki ha taha, ka mou fe‘ofa‘aki pē kiate kimoutolu: he ko ia ‘oku ‘ofa ki ha tokotaha, kuo fakamo‘oni ia ki he fono. **9** Ko ia foki, “‘Oua na‘a ke tono fefine, ‘oua na‘a ke fakapō, ‘oua na‘a ke kaiha‘a, ‘oua na‘a ke fakamo‘oni loi, ‘oua na‘a ke manumanu;” pea ka ai mo ha fekau kehe, ‘oku lau fakataha ia ‘i

he fekau ni, ‘a eni, “Ke ke ‘ofa ki ho kaungā‘api 10 Ka ko e hā ‘oku ke fakamaau ai ho tokoua? ‘o hangē pē ko koe.” 10 ‘Oku ‘ikai fai ‘e he ‘ofa Pea ko e hā ‘oku ke manuki ai ki ho tokoua? He ha kovi ki hono kaungā‘api; ko ia ko e ‘ofa ko te tau tutu‘u kotoa pē ‘i he fakamaau‘anga ‘o hono fakamo‘oni ia ‘oe fono. 11 Pea ‘asili pe ‘i Kalaisi. 11 He kuo tohi, “‘Oku pehē ‘e he ‘Eiki, ho‘omou ‘ilo ‘ae kuonga, kuo hokosia ‘aupito Ko au ‘oku ou mo‘ui, ‘e peluki ‘ae tui kotoa pē ‘ae feitu‘ula‘ā ke ‘ā ai mei he mohe: he ‘oku ofi kiate au, pea ‘e vete ‘ae ‘elelo kotoa pē ki he lahi eni hotau fakamo‘ui, ‘i he‘etau tomu‘a tui. ‘Otua.” 12 Ko ia te tau fakamatala atu taki taha 12 Kuo tei ‘osi ‘ae pō, ‘oku ofi ‘ae ‘aho: ko ia ke kotoa pē ia ki he ‘Otua. 13 Ko ia ke ‘oua na‘a tau tau li‘aki ‘ae ngaahi ngāue ‘oe po‘uli, pea tau kei gefakamaau‘aki ‘akitautolu: kae fakamaau ‘ai ‘ae mahafu ‘oe maama. 13 Ke tau felaka‘i mu‘a eni, koe‘uhi ke ‘oua na‘a ‘ai ‘e ha taha ha ‘o matamatalelei, ‘o taau mo e ‘aho; ‘ikai ‘i he tūkia‘anga pe ha me‘a ke fakahinga ‘aki ‘a hono kātoanga kai mo e fa‘a konā, pe ‘i he fe‘auaki tokoua. 14 ‘Oku ou ‘ilo, pea kuo u ma‘u pau mei mo e angafakalielia, pea ‘ikai ‘i he feke‘ike‘i he ‘Eiki ko Sisu, koe‘uhi ‘oku ‘ikai ha me‘a ‘oku mo e meheka. 14 Ka ke ‘ai ‘ekimoutolu ‘ae ‘Eiki ta‘ema‘a tu‘unga‘a pē: ka ko ia ‘oku ne lau ha ko Sisu Kalaisi, pea ‘oua na‘a tokonaki ma‘ae me‘a ko e ta‘ema‘a, ‘oku ta‘ema‘a ia kiate ia. 15 ngaahi holi ‘oe kakano.

14 Ko ia ‘oku vaivai ‘i he tui mou ma‘u, kae ‘ikai ‘i he fakakikihi ta‘e‘aonga. 2 He ‘oku tui ‘ae tokotaha ‘oku ngofua ‘ene kai ki he ngaahi me‘a kotoa pē: ka ko e tokotaha ‘oku vaivai, ‘oku kai mei he ngoue [pē]. 3 Ke ‘oua na‘a manuki ‘aia ‘oku kai kiate ia ‘oku ‘ikai kai; pea ‘oua na‘a fakamaau ‘aia ‘oku ‘ikai kai kiate ia ‘oku kai: he kuo ma‘u ia ‘e he ‘Otua. 4 Ko hai koe, ‘oku ke fakamaau‘i ‘ae tamao‘eiki ‘ae tangata kehe? ‘Oku ‘i he‘ene ‘eiki pē ‘a‘ana ‘a ‘ene tu‘u pe hinga. ‘Io, ‘e poupou hake ia: he ‘oku mafai ‘e he ‘Otua ke fakatu‘uma‘u ia. 5 ‘Oku manako ‘e he tangata ‘e taha ki he ‘aho ‘e taha ‘i he ‘aho ‘e taha: ka ko e taha kehe ‘oku manako pē ia ki he ‘aho kotoa pē. Ke fifili pau pē ‘ae tangata kotoa pē ‘i hono loto ‘o‘ona. 6 Ko ia ‘oku ne tokanga ki he ‘aho, ‘oku ne tokanga ki ai koe‘uhi ko e ‘Eiki; pea ko ia ‘oku ‘ikai tokanga ki he ‘aho, ‘oku ‘ikai tokanga ki ai ia koe‘uhi ko e ‘Eiki. Ko ia ‘oku kai, ‘oku ne kai koe‘uhi ko e ‘Eiki, pea ‘oku ne ‘atu ‘ae fakafeta‘i ki he ‘Otua; pea ko ia ‘oku ‘ikai te ne kai, ‘oku ‘ikai te ne kai koe‘uhi ko e ‘Eiki, pea ‘oku ne ‘atu ‘ae fakafeta‘i ki he ‘Otua.

7 He ‘oku ‘ikai ha taha ‘iate kitautolu ‘oku mo‘ui kiate ia pē, pea ‘oku ‘ikai ha taha ‘oku mate kiate ia pē. 8 He kapau ‘oku tau mo‘ui, ‘oku tau mo‘ui ki he ‘Eiki; pea kapau ‘oku tau mate, ‘oku tau mate ki he ‘Eiki: ko ia, ka tau ka mo‘ui, pe mate, ‘oku ‘ae ‘Eiki ‘akitautolu. 9 He ko eni ‘ae me‘a na‘e pekia ai ‘a Kalaisi, mo toetu‘u, ‘o toe koe‘uhi ke ‘Eiki ia ki he mate mo e mo‘ui.

Pea kapau ‘oku mamahi ho tokoua koe‘uhi ko e me‘akai, ‘oku ‘ikai ai te ke laka ‘o taau mo e ‘ofa. ‘Oua na‘a ke faka‘auha ia ‘aki ho‘o me‘akai, ‘aia na‘e pekia ai ‘a Kalaisi. 16 Ko ia ke ‘oua na‘a tuku ke lau‘ikovi‘i ‘a ho‘omou lelei. 17 He ko e pule‘anga ‘oe ‘Otua, ‘oku ‘ikai ko e me‘akai pe ko e inu; ka ko e mā‘oni‘oni, mo e melino, mo e fefia ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oni. 18 Pea ko ia ‘oku ne tauhi ‘a Kalaisi ‘i ‘aonga ia ki he ‘Otua, pea lelei ki he kakai. 19 Ko ia ke tau tuli ki he ngaahi me‘a fakamelino, mo e ngaahi me‘a te tau felanga‘aki hake ai ‘akitautolu. 20 ‘Oua na‘a ke maumau ‘ae ngāue ‘ae ‘Otua koe‘uhi ko e me‘akai. Ko e mo‘oni ‘oku ngofua ‘ae me‘a kotoa pē; ka ko e kovi ia ki he tangata ko ia ‘oku ne kai ke fakahala‘i. 21 ‘Oku lelei ke ‘oua na‘a kai kakano, pe inu uaine, pe fai ha me‘a ‘e humu ai ho tokoua, pe tūkia ai, pe vaivai ai. 22 ‘Oku ‘iate koe ‘ae tui? Ma‘u ia kiate koe ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua. ‘Oku monū‘ia ia ‘oku ‘ikai ke valoki‘i ia ‘e hono loto ‘i he me‘a ko ia ‘oku ne fai. 23 Ka ko ia ‘oku lotolotoua, ‘oku halaia ia, ‘o kapau te ne kai, koe‘uhi ‘oku ‘ikai [kai ia] ‘i he tui: he ko ia ‘oku ‘ikai ‘i he tui, ko e angahala ia.

15 Ko ia ko kitautolu ‘oku mālohi ‘oku totonus ke tau kātaki ‘ae ngaahi vaivai ‘oe vaivai, pea ‘oua na‘a fakafiemālie kiate kitautolu pē. 2 Ke tau taki taha fakafiemālie kotoa pē ki hono kaungā‘api, ke lelei ai mo langa hake ai ia. 3 He na‘e ‘ikai fakafiemālie ‘a Kalaisi ‘e ia; kae hangē ko ia kuo tohi, “Ko e ngaahi manuki ‘anautolu na‘e manuki‘i koe, na‘e tō kiate au.” 4 He ko

e ngaahi me'a kotoa pē na'e tohi 'i mu'a, na'e me'a ko ia na'e 'ikai fai 'e Kalaisi 'iate au, ke tohi ko hotau akonaki, koe'uh i ko e me'a 'i he fakatalangofua 'ae ngaahi Senitaile, 'i he lea mo fa'a kātaki mo e fakafiemālie 'oe ngaahi tohi, e ngāue, 19 'i he ngaahi mana lahi mo fakaofo, ketau ma'u ai 'ae 'amanaki lelei. 5 Pea ko eni, ke 'i he mālohi 'oe Laumālie 'oe 'Otua; pea kuo tuku kiate kimoutolu 'e he 'Otua 'oe fa'a kātaki 'aonga 'eku malanga'aki 'ae ongoongolelei 'a mo e fiemālie, ke mou felototatau'aki pē kiate Kalaisi, 'o fai mei Selūsalema, 'o fakatakamilo 'o kimoutolu 'o tatau mo Kalaisi Sisu: 6 Koe'uh i a'u ki Ililekomi. 20 'Io, na'e pehē 'eku feinga ke ke mou loto taha pē, mo ngutu taha pē, 'i he malanga'aki 'ae ongoongolelei, 'ikai 'i he potu fakamālō ki he 'Otua, 'io, ko e Tamai 'a hotau kuo hua'aki ai 'a kalaisi, telia na'aku fokotu 'u 'Eiki ko Sisu Kalaisi. 7 Ko ia ke mou femā'uaki 'oha tangata kehe. 21 Kae hangē ko ia kuo tohi, 'akimoutolu taki taha, 'o hangē ko e ma'u foki 'e "Ko kinautolu na'e 'ikai lea'aki ia ki ai, te nau Kalaisi 'akitaoutolu ke ongoongolelei ai 'ae 'Otua. mamata: pea ko kinautolu na'e 'ikai fanongo, 8 Pea ko eni, 'oku ou fakahā ko e tamaio'eiki te nau 'ilo." 22 Ko ia ko e me'a ko ia foki kuo 'a Sisu Kalaisi 'oe kamu, koe'uh i ko e mo'oni lahi 'ene ta'ofi au, pea kuo 'ikai ai te u 'alu atu 'oe 'Otua, ke fokotu'uma'u 'ae ngaahi tala'ofa kiate kimoutolu. 23 Ka ko eni, 'oku 'ikai kei toe [na'e fai] ki he ngaahi tamai: 9 Pea koe'uh i ha'aku potu 'i he ngaahi fonua ni, pea 'i he'eku ke fakamālō ki he 'Otua 'ae ngaahi Senitaile holi lahi 'i he ngaahi ta'u lahi ke u 'alu atu koe'uh i ko 'ene 'alo'ofa; 'o hangē ko ia kuo tohi, kiate kimoutolu; 24 'Oka hoko hoku fononga, "Ko e me'a ko ia te u fakaongolelei ai koe 'i pea ke mou moimoi'i au 'i hoku fononga, 'oka he ngaahi Senitaile, 'o hiva ki ho huafa." 10 hili 'eku ma'u 'ae fiemālie si'i 'iate kimoutolu. Pea toe pehē 'e ia, "Ke fiefia 'akimoutolu 'ae 25 Ka ko eni, 'oku ou 'alu ki Selūsalema, ke ngaahi Senitaile, fakataha mo hono kakai." 11 tokoni ki he kāinga mā'oni'oni. 26 He na'e Pea toe pehē, "Fakafeta'i ki he 'Eiki 'akimoutolu lelei kiate kinautolu 'o Masitōnia mo 'Akeia ke 'ae ngaahi Senitaile kotoa pē: fakaongolelei ia, fai 'ae tānaki koloa ma'ae kāinga mā'oni'oni 'akimoutolu 'ae kakai kotoa pē." 12 Pea toe lea 'a 'oku masiva 'i Selūsalema. 27 Kuo nau fai loto 'Isaia, "E ai ha aka 'o Sese, pea 'e tupu hake ia ke lelei eni; pea ko honau kau fai totongi totonus pule ki he kakai Senitaile; 'e 'amanaki lelei 'ae 'akinautolu. He kapau kuo fakakau 'ae Senitaile kakai Senitaile kiate ia." 13 Pea ko eni, [ofa] ke ke ma'u 'enau ngaahi me'a fakalaumālie, ko fakafonu 'akimoutolu 'e he 'Otua 'oe 'amanaki 'enau ngāue totonus ia ke tokoni 'aki 'akinautolu lelei, 'aki 'ae fiefia mo e melino 'i he tui, koe'uh i 'ae ngaahi me'a fakamaama. 28 Ko ia ka hili ke mou mohu 'amanaki lelei, 'i he mālohi 'oe 'eku fai eni, pea u fakama'u kiate kinautolu 'ae Laumālie Mā'oni'oni. 14 Pea ko au foki, 'oku fua ni, te u 'alu atu 'iate kimoutolu ki Sepeini. ou 'ilo pau kiate kimoutolu, ko hoku kāinga, 29 Pea 'oku ou 'ilo, 'o kau ka a'u atu kiate kuo fonu 'akimoutolu foki 'i he angalelei, kuo kimoutolu, te u 'alu atu 'i hono fonu 'oe tāpuaki fakapito 'akimoutolu 'i he 'ilo kotoa pē, mo e 'oe ongoongolelei 'o Kalaisi. 30 Pea ko eni, mafai foki ke fetokoni'aki 'akimoutolu. 15 Ka 'oku ou kole kiate kimoutolu, 'e kāinga, koe'uh i kuo u tohi mālohi atu nai kiate kimoutolu, 'e ko hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, pea koe'uh i ko kāinga, koe'uh i ke fakamanatu'i 'akimoutolu, e 'ofa 'oe Laumālie, ke mou fekuki mo au 'i ko e me'a 'i he 'ofa 'aia kuo foaki kiate au 'e ho'omou ngaahi lotu ki he 'Otua koe'uh i ko he 'Otua, 16 Koe'uh i ke u hoko ai ko e faifekau au; 31 Koe'uh i ke fakahaofi au meiate kinautolu 'a Sisu Kalaisi ki he kakai Senitaile, 'o tauhi 'i Siutea 'oku talangata'a; pea koe'uh i ko 'eku 'ae ongoongolelei 'ae 'Otua, koe'uh i ke 'aonga ngāue ki Selūsalema, ke 'aonga ia ki he kāinga hono feilaulau 'aki 'oe ngaahi Senitaile, kuo mā'oni'oni; 32 Pea koe'uh i ke u a'u atu kiate fakamā'oni'oni'i 'e he Laumālie Mā'oni'oni. 17 kimoutolu 'i he fiefia 'i he finangalo 'oe 'Otua, Ko ia 'oku ou ma'u 'aia ke u fakamālō ai 'ia Sisu pea ke fakafiemālie'i au mo kimoutolu. 33 Pea Kalaisi, 'i he ngaahi me'a ko ia 'oku kau ki he ko eni, ke 'iate kimoutolu kotoa pē 'ae 'Otua 'oe 'Otua. 18 He 'oku 'ikai te u fa'a lea ki he ngaahi melino. 'Emeni

16 'Oku ou fakaongolelei atu kiate kimoutolu 'oku 'ikai te nau tauhi ki hotau 'Eiki ko Sisu

'a Fipē, ko hotau tuofefine, 'aia ko e tauhi 'i Kalaisi, ka ko honau kete pē; pea 'i he ngaahi lea he siasi 'oku 'i Senikelea: 2 Koe'ahi ke mou ma'u lelei mo e talanoa fakalai 'oku nau oloa ai 'ae ia 'i he 'Eiki, 'o taau mo e kāinga mā'oni'oni, loto 'oe angatonu. 19 He kuo ongo atu ho'omou pea ke mou tokoni ia 'i he ngāue kotoa pē talangofua ki he kakai kotoa pē. Ko ia 'oku ou te mou 'aonga ai kiate ia: he kuo ne tokoni'i fiefia ai koe'ahi ko kimoutolu: ka ko hoku loto 'ae tokolahī, pea mo au foki. 3 Tala 'eku 'ofa ke mou poto ki he me'a 'oku lelei, pea ta'e'ilo ki kia Pisila mo 'Akuila, ko 'eku kaunga ngāue he kovi. 20 Pea ko e 'Otua 'oe melino 'e vave 'ene 'ia Kalaisi Sisu: 4 ('Akinaua na'a na tuku hifo fakavolu 'a Sētane ki homou lalo va'e. Ko e 'ofa hona kia koe'ahi ko 'eku mo'ui: pea 'oku 'ikai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi ke 'iate kimoutolu. ko au pē 'oku fakafeta'i kiate kinaua, ka ko e 'Emeni. 21 Ko Timote ko 'eku kaungā ngāue, mo ngaahi siasi kotoa pē 'oe kakai Senitaile). 5 Lusio, mo Sesoni, mo Sosipeta, ko hoku kāinga, Pea [ke tala atu 'eku 'ofa] ki he siasi 'oku 'i 'oku 'ofa atu kiate kimoutolu. 22 Ko au, Teasio, hona fale. Tala 'eku 'ofa kia 'Ipenitusi, 'oku ou kuo u hiki 'ae tohi ni, 'oku ou 'ofa atu kiate 'ofa ki ai, he ko e 'uluaki fua ia kia Kalaisi 'i kimoutolu 'i he 'Eiki. 23 Ko Keio, 'aia 'oku ne 'Akeia. 6 Tala 'eku 'ofa kia Mele, 'aia na'a ne tauhi au, pea mo e siasi kotoa, 'oku 'ofa atu ia fai 'ae ngāue lahi ma'amautolu. 7 Tala 'eku 'ofa kiate kimoutolu. Ko 'Ilasito, ko e tauhi 'oe kolo, kia 'Anitalonika mo Sunia, ko hoku kāinga, mo 'oku 'ofa atu kiate kimoutolu, mo Kuatusi ko e hoku kaungā nofo fale fakapōpula mo au, pea kāinga. 24 Ko e 'ofa 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi kuo na tonunga 'i he kau 'aposetolo, pea na'a ke 'iate kimoutolu kotoa pē. 'Emeni. 25 Pea ko na tomu'a 'ia Kalaisi 'iate au. 8 Tala 'eku 'ofa eni, ke 'iate ia 'oku ne mafai ke fakatu'uma'u kia 'Amipelea, 'aia 'oku ou 'ofa ki ai 'i he 'Eiki. 26 Ka kuo fakahā lahi eni, pea 'i he ngaahi tohi 'o 'Alisitopulo. 11 Tala 'eku 'ofa kia Helotioni, 'akimoutolu 'o taau mo 'oku ongoongolelei, mo ko hoku kāinga. Tala 'eku 'ofa kiate kinautolu 'oku 'i he fale 'ae malanga'aki 'a Sisu Kalaisi, 'o fakatatau mo e 'fakahā 'oe me'a fakalilolilo, 'aia na'e tuku fufū Tala 'eku 'ofa kia 'Apeli ko e 'ofeina 'e Kalaisi. 27 Ke 'i he 'Otua poto taha pē, 'ae pe talu 'ae kamata'anga 'o māmani, (aiōnios g166) Tala 'eku 'ofa kiate kinautolu 'oku 'i he fale 'ae kau palōfita, kuo faka'ilo atu ki he ngaahi 'pule'anga kotoa pe, ke tupu ai 'ae talangofua 'oe Tala 'eku 'ofa kia Talaifina mo Talaifosa, 'oku na tui, 'o fakatatau mo e fekau 'ae 'Otua ta'engata: ngāue 'i he 'Eiki. Tala 'eku 'ofa kia Pesisi, ko e (aiōnios g166) fakamālō'ia Sisu Kalaisi ke ta'engata. 'Emeni. 'ofeina, 'aia na'e ngāue lahi 'i he 'Eiki. 13 Tala (aiōn g165)

'eku 'ofa kia Lufusi, kuo fili 'i he 'Eiki, pea ki he'ene fa'ē, 'aia ko 'eku [fa'ē] foki. 14 Tala 'eku 'ofa kia 'Asinikalito, mo Felekoni, mo Heamasi, mo Patalopa, mo Hemisi, mo e kāinga 'oku 'iate kinautolu. 15 Tala 'eku 'ofa kia Filoloko, mo Sulia, mo Nilio, mo hono tuofefine, mo 'Olimipa, mo e kāinga mā'oni'oni kotoa pē 'oku 'iate kinautolu. 16 Mou fetoutou fekita 'aki 'ae 'uma mā'oni'oni. 'Oku 'ofa atu kiate kimoutolu 'ae ngaahi siasi 'o Kalaisi. 17 Pea ko eni, 'oku ou kole kiate kimoutolu, 'e kāinga, mou faka'ilonga'i 'akinautolu 'oku langa'i 'ae ngaahi mavahevahe mo e ngaahi tūkia'anga, 'oku ta'etaau mo e akonaki kuo mou akonekina ai; pea mou 'alu meiate kinautolu. 18 He ko kinautolu 'oku pehē,

1 Kolinitō

1 Ko au Paula, na'e ui ko e 'aposetolo 'a Sisu Kalaisi, 'i he finangalo 'oe 'Otua, mo Sositine ko e tokoua, **2** ki he siasi 'oe 'Otua 'aia 'oku 'i Kolinitō, kiate kinautolu kuo fakamā'oni'oni 'ia Kalaisi Sisu, kuo hoko ko e mā'oni'oni, mo kinautolu kotoa pē 'i he potu fulipē 'oku ui ki he huafa 'o Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki, 'oku 'onautolu mo 'otautolu fakatou'osi: **3** Ke 'iate kimoutolu 'ae 'ofa mo e melino, mei he 'Otua ko 'etau Tamai, pea mei he 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **4** 'Oku ou fakafeta'i ma'uapē ki hoku 'Otua koe'uhī ko kimoutolu, koe'uhī ko e 'ofa 'ae 'Otua kuo foaki kiate kimoutolu 'ia Sisu Kalaisi; **5** Koe'uhī kuo ne fakakoloa'ia 'akimoutolu 'i he me'a kotoa pē, 'i he ngaahi lea kotoa pē, mo e ngaahi 'ilo kotoa pē; **6** 'O hangē ko hono fakamo'oni 'oe fakahā 'o Kalaisi 'iate kimoutolu: **7** Ko ia 'oku 'ikai ai te mou tomui 'i ha foaki; 'o tatali ki he fakahā 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi: **8** 'Aia te ne fakatu'uma'u 'akimoutolu foki 'o a'u ki he ngata'anga, koe'uhī ke mou ta'ehala 'i he 'aho 'o hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **9** 'Oku mo'oni 'ae 'Otua, 'aia na'e ui 'akimoutolu ki he feohi mo hono 'Alo ko Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki. **10** Pea ko eni, 'e kāinga, 'oku ou kole kiate kimoutolu, 'i he huafa 'o hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ke lea taha pe 'akimoutolu kotoa pē, pea ke 'oua na'a 'iate kimoutolu 'ae ngaahi mavahevahe; ka mou mā'opo'opo lelei 'o loto taha pe, pea fakakaukau taha pe. **11** He kuo fakahā mai kiate au 'akimoutolu, 'e hoku kāinga, 'ekinoutolu 'i he fale 'o Koloi, 'oku ai 'ae ngaahi kikihi 'iate kimoutolu. **12** Pea ko 'eku lea eni, 'oku mou taki taha pehē, "Oku 'o Paula au;" pea, "Oku 'o 'Apolosi au;" pea, "Oku 'o Kifasi au;" pea, "Oku 'o Kalaisi au." **13** Kuo mavahevahe koā 'a Kalaisi? Na'e tutuki ki he 'akau 'a Paula koe'uhī ko kimoutolu? Pe na'a mou papitaiso 'i he hingoa 'o Paula? **14** 'Oku ou fakafeta'i ki he 'Otua, na'e 'ikai te u papitaiso ha taha 'iate kimoutolu ka ko Kalisipo mo Keio; **15** Telia na'a pehē 'e ha ni'ihī kuo u fai papitaiso 'i hoku hingoa 'o'oku. **16** Pea na'aku papitaiso foki 'ae fale 'o Setivena: pea 'oku 'ikai te u 'ilo pe na'aku papitaiso mo ha taha kehe. **17** He na'e 'ikai feku au 'e Kalaisi ke papitaiso, ka ke malanga'aki 'ae ongoongolelei: kae 'ikai 'i he poto 'oe lea, telia na'a fakata'eaonga'i 'ae 'akau na'e tutuki ki ai 'a Kalaisi. **18** He ko e malanga'aki 'ae 'akau na'e tutuki ia ki ai ko e vale ia kiate kinautolu 'oku mala'ia: ka ko e mālohi ia 'oe 'Otua kiate kitautolu kuo fakamo'ui. **19** He kuo tohi, "Te u faka'auha 'ae poto 'oe kau poto, Pea te u fakata'e aonga 'ae 'ilo 'oe 'ilo'ilo." **20** Ko e fē 'ae poto? Ko e fē 'ae tangata tohi? Ko e fē 'ae fakakikihi 'o māmani? 'Ikai kuo fakamatavalea 'e he 'Otua 'ae poto 'o māmani? (aiōn g165) **21** He koe'uhī 'i he poto 'oe 'Otua na'e 'ikai 'ilo 'ae 'Otua 'e māmani 'i hono poto, pea na'e lelei ki he 'Otua 'i he "vale" 'oe malanga ke fakamo'ui 'akinoutolu 'oku tui. **22** He 'oku tangi 'e he kakai Siu ki ha me'a fakafo, pea 'oku kumi 'e he kakai Kiliki ki he poto: **23** Ka 'oku mau malanga'aki 'a Kalaisi na'e tutuki ki he 'akau, ko e tūkia'anga ki he kakai Siu, pea ki he kakai Kiliki ko e vale; **24** Ka ko e mālohi 'oe 'Otua mo e poto 'oe 'Otua 'a Kalaisi, kiate kinautolu kuo ui, 'i he kakai Siu mo e kakai Kiliki. **25** He ko ia 'oku vale 'i he 'Otua, 'oku poto lahi ia 'i he tangata; mo ia 'oku vaivai 'i he 'Otua, 'oku mālohi lahi ia 'i he tangata. **26** He 'oka mou mamata ki homou ui, 'e kāinga, koe'uhī 'oku 'ikai ui ha tokolahī 'oe poto fakakakano, pe ko e tokolahī 'i he mālohi, pe ko e tokolahī 'i he hou'eiki: **27** Ka kuo fili 'e he 'Otua 'ae ngaahi me'a vale 'oe māmani, ke fakamā 'ae poto; pea kuo fili 'e he 'Otua 'ae ngaahi me'a vaivai 'oe māmani, ke fakamā 'ae mālohi; **28** Mo e kau lāuvale 'oe māmani, mo e me'a kuo manuki, kuo fili 'e he 'Otua, pea mo e ngaahi me'a kuo 'ikai, ke ne faka'osi 'aki 'ae ngaahi me'a 'oku ai: **29** Ke 'oua na'a vikiviki ha toko taha 'i hono 'ao. **30** Ka ko e me'a 'iate ia 'oku mou 'ia Kalaisi Sisu, 'aia kuo hoko ai ia mei he 'Otua kiate kitautolu, ko e poto, mo e fakatonuhia, mo e mā'oni'oni, mo e huhu'i: **31** Koe'uhī, ke hangē ko ia kuo tohi, "Ko ia 'oku vikiviki, ke vikiviki ia 'i he 'Eiki."

2 Pea ko au, 'e kāinga, 'i he'eku 'alu atu kiate kimoutolu, na'e 'ikai te u 'alu atu 'i he mālie 'oe lea, pe 'i he poto, ke fakahā kiate kimoutolu 'ae fakamo'oni 'ae 'Otua. **2** He na'e mā'u hoku loto, 'e 'ikai te u 'ilo ha me'a 'e taha 'iate

kimoutolu, ka ko Sisu Kalaisi, mo hono tutuki akonaki'i ia?" Ka 'oku tau ma'u 'ae finangalo 'o ki he 'akau. 3 Pea na'aku 'iate kimoutolu 'i he Kalaisi.

vaivai, mo e manavahē, pea 'i he tetetete lahi. 4 Pea ko 'eku lea mo 'eku malanga, na'e 'ikai 'i he ngaahi lea fakaololo 'oe poto 'oe tangata, kae 'i he fakamo'oni 'oe Laumālie mo e mālohi: 5 Koe'uh i ke 'oua na'a tu'u 'i he poto 'oe tangata ho'omou tui, ka 'i he mālohi 'oe 'Otua. 6 Ka 'oku mau lea 'aki 'ae poto 'iate kinautolu 'oku haohaoa: ka 'oku 'ikai ko e poto 'oe māmani, pe 'oe hou'eiki 'oe māmani, 'aia 'e a'u 'o ngata: (aiōn g165) 7 Ka 'oku mau lea 'aki 'ae poto lilo 'oe 'Otua 'i he ngāue fufū, 'aia na'e tu'utu'un i 'e he 'Otua 'i he te'eki ai tu'u 'a māmani, ko hotau lelei'anga: (aiōn g165) 8 'Aia na'e 'ikai 'ilo 'e ha taha 'oe ngaahi 'eiki 'oe māmani: he ka nenua 'ilo ia, pehē, 'e 'ikai te nau tutuki ki he 'akau 'ae 'Eiki lāngilangi. (aiōn g165) 9 Kae hangē ko ia kuo tohi, "Oku te'eki ai mamata 'e ha mata, pe fanongo 'e ha telinga, Pea 'oku te'eki ai hū ki he loto 'o ha tangata, 'ae ngaahi me'a 'aia 'oku teuteu 'e he 'Otua ma'anautolu 'oku 'ofa kiate ia." 10 Ka kuo fakahā ia 'e he 'Otua kiate kitautolu 'aki hono Laumālie: he 'oku hakule 'e he Laumālie 'ae ngaahi me'a kotoa pē, 'io, 'ae ngaahi me'a loloto 'i he 'Otua. 11 He ko hai ha tangata 'oku ne 'ilo 'ae ngaahi me'a 'ae tangata, ka ko e laumālie pe 'oe tangata 'oku 'iate ia? Pea 'oku pehē, 'oku 'ikai ha tangata 'oku ne 'ilo 'ae ngaahi me'a 'ae 'Otua, ka ko e Laumālie pe 'oe 'Otua. 12 Pea ko eni, 'oku 'ikai ko e laumālie 'o māmani kuo tau ma'u, ka ko e laumālie 'oku mei he 'Otua; koe'uh i ke tau 'ilo 'ae ngaahi me'a kuo foaki mata'ata'atā pe kiate kitautolu 'e he 'Otua. 13 'Ae ngaahi me'a ko ia 'oku mau lea ki ai, kae 'ikai 'i he ngaahi lea 'oku ako mai 'e he poto 'oe tangata, ka ko ia 'oku ako 'aki 'e he Laumālie Mā'oni'oni; 'o fakamatala 'ae me'a fakalaumālie 'aki 'ae me'a fakalaumālie. 14 Ka 'oku 'ikai ma'u 'e he tangata fakakakano 'ae ngaahi me'a 'oe Laumālie 'oe 'Otua: he ko e vale ia kiate ia: pea 'oku 'ikai te ne fa'a 'ilo ia, he 'oku 'ilo fakalaumālie pe ia. 15 Ka ko ia 'oku fakalaumālie 'oku ne 'ilo i 'ae me'a kotoa pē, ka 'oku 'ikai fa'a 'ilo i ia 'e ha taha. 16 "He ko hai 'oku ne 'ilo 'ae finangalo 'oe 'Eiki, koe'uh i ke ne

3 Pea na'e 'ikai teu fa'a lea kiate kimoutolu, 'e kāinga, 'o hangē ki he fakalaumālie, kae hangē ki he fakakakano, 'io, 'o hangē ko e kau valevale 'ia Kalaisi. 2 Na'aku fafanga'aki 'akimoutolu 'ae hu'ahuhu, kae 'ikai 'aki 'ae kakano; he na'e 'ikai te mou fa'a tali ia, pea kuo hoko eni, 'oku 'ikai foki te mou fa'a tali ia. 3 He 'oku mou kei fakakakano: he 'oku 'iate kimoutolu 'ae femeheka'aki, mo e fakakikihi, mo e mavahevahe, 'ikai 'oku mou fakakakano, pea felaka'i 'o fakatatau ki he tangata? 4 Koe'uh i 'oku lolotonga 'ae pehē 'e ha tokotaha, "Oku 'o Paula au;" pea pehē 'e ha tokotaha, "Oku 'o 'Apolosi au;" 'ikai 'oku mou fakakakano pe? 5 Pea ko hai ai 'a Paula, pea ko hai ai 'a 'Apolosi, ka ko e ongo tamaio'eiki na'a mou tui ai, 'io, 'o taau mo ia na'e foaki 'e he 'Eiki ki he tangata taki taha. 6 Na'aku tō 'eau, pea fakaviviku 'e 'Apolosi; ka ko e 'Otua na'a ne foaki hono tupu. 7 Ko ia 'oku 'ikai ko ha me'a 'aia 'oku tō, pe ko ia 'oku fakaviviku; ka ko e 'Otua 'oku ne foaki hono tupu. 8 Ko eni, ko ia 'oku tō mo ia 'oku fakaviviku 'oku taha pe: pea 'e taki taha ma'u 'ene totongi 'a'ana 'o fakatatau ki he'ene ngāue. 9 He ko e kaunga ngāue 'akimautolu mo e 'Otua: ko e ngāue 'ae 'Otua mo e fale 'oe 'Otua 'akimoutolu. 10 'O fakatatau mo e 'ofa 'ae 'Otua kuo foaki kiate au, kuo u 'ai 'ae tu'unga 'o ngali mo e tufunga poto, pea 'oku fokotu'u ki ai 'e ha tokotaha. Ka ke taki taha vakai pe 'oku fēfee'i 'ene fokotu'u ki ai. 11 He 'oku 'ikai ha taha te ne fa'a 'ai ha tu'unga kehe, ka ko ia pe kuo 'ai, 'aia ko Sisu Kalaisi. 12 Pea kapau 'oku fokotu'u 'e ha taha ki he tu'unga ni, ha koula, pe siliva, pe ha ngaahi maka koloa, pe ko e 'akau, pe ko e mohuku, pe ko e tefito'i kaho; 13 'E fakahā 'ae ngāue 'ae kakai kotoa pē taki taha: koe'uh i 'e faka'ilo ia 'i he 'aho, koe'uh i 'e fakahā ia 'e he afi; pea 'e 'ahi'ahi'i 'e he afi 'ae ngāue 'ae kakai kotoa pē pe ko e hā hono anga. 14 Kapau 'e tu'uma'u 'ae ngāue 'aia kuo fokotu'u 'e ha taha, te ne ma'u 'ae totongi. 15 Kapau 'e vela 'ae ngāue 'a ha taha, 'e masiva ai ia: pea 'e fakamo'ui pe ia; ka 'e hangē ha hao mei he afi. 16 'Ikai 'oku mou 'ilo ko e fale tapu 'oe 'Otua

'akimoutolu, pea 'oku nofo'ia 'akimoutolu 'e me'a, kuo mou pule, 'o hangē ko e ngaahi tu'i, he Laumālie 'oe 'Otua? 17 Kapau 'e maumau pea ta'ekau 'akimautolu; pea 'oku 'amusiaange 'e ha taha 'ae faletapu 'oe 'Otua; 'e maumau 'eau 'oku mou pule, koe'uhī ke tau pule mo ia e he 'Otua; he ko e fale tapu 'oe 'Otua 'oku kimoutolu foki. 9 He 'oku ou 'ilo 'eau kuo mā'oni'oni, pea ko e fale tapu ko ia 'akimoutolu. tuku 'e he 'Otua 'akimautolu 'ae kau 'aposetolo 18 'Oua na'a kākāa'i ha taha 'e ia. Kapau 'oku ki mui, 'o hangē ko e tukupau ki he mate, ai ha taha 'iate kimoutolu 'oku ongoongo ko he kuo ngaohi 'akimautolu ko e siofia'anga e poto ia 'i māmani, tuku ke lau ia ko e vale 'o māmani, mo e kau 'āngelo, mo e kakai. 10 koe'uhī kae lau ia ko e poto. (aiōn g165) 19 He ko Ko e kau vale 'akimautolu koe'uhī ko Kalaisi, e poto 'o māmani, ko e vale ia ki he 'Otua. He ka 'oku poto 'akimoutolu 'ia Kalaisi; 'oku mau kuo tohi, "Oku ne mo'ua 'ae poto 'i he'enau fie vaivai, ka 'oku mālohi 'akimoutolu; 'oku 'apasia poto." 20 Pea pehē foki, "Oku 'ilo 'e he 'Eiki 'ae 'akimoutolu, ka 'oku manukia 'akimautolu. 11 ngaahi mahalo 'oe poto, ko e va'inga ia." 21 Ko ['Io], 'o a'u ki he feitu'ula'ā ni 'oku mau fiekaia, ia ke 'oua na'a vikiviki ha taha 'i he tangata. He mo fieinu, 'oku mau telefua, pea sipi'i, pea 'oku 'oku 'amoutolu 'ae ngaahi me'a kotoa pē; 22 Pe 'ikai hamau nofo'anga ma'u: 12 'O ngāue, pea ko Paula, pe ko 'Apolosi, pe ko Kifasi, pe ko e fai 'aki homau nima 'omautolu: kuo manukia, māmani, pe ko e mo'ui, pe ko e mate, pe ko e ka mau tāpuaki; kuo fakatanga'i, ka mau kātaki ngaahi me'a 'i henī, pe ko e ngaahi me'a 'e ha'u; ia: 13 Kuo lau'ikovi, ka 'oku mau kole; kuo hoko 'oku 'amoutolu kotoa pe; 23 Pea 'oku 'a Kalaisi 'akimautolu 'o hangē ko e 'uli 'oe fonua, pea mo e efe 'oe me'a kotoa pē 'o a'u ki he 'aho ni. 14 'Oku 'ikai te u tohi 'ae ngaahi me'a ni ke fakamā 'akimoutolu, ka ko 'eku valoki ki he'eku fānau 'oku ou 'ofa ai. 15 He neongo 'oku toko mano ho'omou akonaki 'ia Kalaisi, 'oku 'ikai tokolahī 'ae tamai: he ko au ne u fakatupu 'akimoutolu ia. 16 Ko ia 'oku ou kole ai kiate kimoutolu, ke mou fa'ifa'itaki kiate au. 17 Ko e me'a ko ia kuo u fakau atu ai kiate kimoutolu 'a Timote, 'aia ko hoku foha 'ofa, mo e angatonu 'i he 'Eiki, pea te ne fakamanatu kiate kimoutolu hoku ngaahi 'alu'anga 'aia 'oku 'ia Kalaisi, 'o hangē ko ia 'oku ou ako 'aki 'i he potu kotoa pē mo e siasi kotoa pē. 18 Ka kuo fielahi 'ae ni'ihī, 'o hangē 'e 'ikai te u 'alu atu kiate kimoutolu. 19 Ka te u 'alu vave atu kiate kimoutolu, 'o kapau ko e finangalo ia 'oe 'Eiki, pea te u 'eke, kae 'ikai ki he lea pē 'anautolu 'oku fakafuofua lahi, ka ko 'enau mālohi. 20 He ko e pule'anga 'oe 'Otua 'oku 'ikai 'i he lea pe, ka 'oku 'i he mālohi. 21 Ko e hā homou loto? Te u 'alu atu kiate kimoutolu mo e me'a tā, pe 'i he 'ofa, pe 'i he loto angavaivai?

4 Ko ia ke pehē 'ae lau 'e he tangata kiate kimautolu, 'o taau mo e kau tamai'o'eiki 'a Kalaisi, mo e kau tauhi 'oe ngaahi me'a fakalilolilo 'ae 'Otua. 2 Ko eni foki, 'oku 'amanaki ki he kau tauhi, ke nau fai totonus. 3 Ka ko e me'a si'i 'aupito kiate au ke fakamaau au 'ekimoutolu, pe ko e fakamaau 'ae tangata: 'io, 'oku 'ikai te u fakamaau au 'eau. 4 He 'oku 'ikai te u 'ilo ha me'a 'iate au pe; ka 'oku 'ikai te u tonuhia ai: ka ko ia 'oku ne fakamaau au, ko e 'Eiki ia. 5 Ko ia 'oua na'a fakamaau ha me'a 'i he te'eki hoko hono kuonga, pea 'oua ke hoko mai 'ae 'Eiki, 'aia te ne 'omi ki he maama 'ae ngaahi me'a fufū 'oe po'uli, pea te ne fakahā 'ae ngaahi filio'i 'oe loto: pea 'e toki ma'u ai 'o taki taha kotoa pē 'ae fakamālō mei he 'Otua. 6 Pea ko e me'a ni, 'e kāinga, kuo u fakahoko fakatātā kiate au mo 'Apolosi koe'uhī ko kimoutolu; koe'uhī ke mou 'ilo 'iate kimaua ke 'oua na'a lahi ho'omou lau 'i he me'a kuo tohi, "Ke 'oua na'a ai hamou tokotaha 'e fielahi 'i he filifilimānako ki ha taha kae kovi ki ha taha." 7 He ko hai 'oku ne fakakehe'i koe? Pea ko e hā 'oku 'a'au, na'e 'ikai te ke ma'u? 'ikai si'i lau ki ai 'i he kakai Senitaile, 'o pehē ke Pea kapau na'a ke ma'u ia, ko e hā 'oku ke ma'u 'e ha taha 'ae uaifi 'o 'ene tamai. 2 Pea vikiviki ai 'o hangē na'e 'ikai te ke ma'u ia? 8 'oku mou anga fakafiefielahi, kae 'ikai te mou Pea ko eni, 'oku mou mākona, kuo mou mohu mamahi mu'a, koe'uhī ko ia kuo ne fai 'ae me'a

5 'Oku fakaongo lahi mai 'oku ai 'ae fe'auaki 'iate kimoutolu, pea ko e fe'auaki pehē 'oku 'i he lea pe, ka 'oku 'i he mālohi. 21 Ko e hā homou loto? Te u 'alu atu kiate kimoutolu mo e me'a tā, pe 'i he 'ofa, pe 'i he loto angavaivai?

ni, ke tukuange ia ‘iate kimoutolu. 3 He ko e ha fakamaau ki he ngaahi me‘a ‘oe mo‘ui ni, mo‘oni, ko au ‘oku ou mama‘o ‘i he sino, ka pea ‘oku mou fili [ke fai ia] ‘ekinoutolu ‘oku ‘oku ou ‘i ai ‘i he laumālie, kuo u fakamaau‘i mā‘ulalo hifo ‘i he siasi? 5 ‘Oku ou lea ko homou ‘aia na‘e fai ‘ae ngāue ni, ‘o hangē kuo u ‘i ai, 4 fakamā. [He] ‘oku pehē koā, ‘oku ‘ikai ‘aupito ‘i ho‘omou fakataha ‘i he huafa ‘o hotau ‘Eiki ko ha tokotaha poto ‘iate kimoutolu? ‘Oku ‘ikai Sisu Kalaisi, mo hoku laumālie, mo e mālohi ha tokotaha ‘oku fa‘a fai ke fakamaau ki hono ‘a hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. 5 Ke tukuange ngaahi kāinga? 6 Ka ‘oku gefakamaau‘aki ‘ae ‘ae tokotaha pehē kia Sētane ke maumau ai ‘ae kāinga mo e kāinga, pea fai ia ‘i he ‘ao ‘oe kau sino, kae fakamo‘ui ‘ae laumālie ‘i he ‘aho ‘oe ta‘etui? 7 Pea ko eni, ‘oku ai ‘ae kovi lahi ‘iate ‘Eiki ko Sisu. 6 Ko ho‘omou vikiviki ‘oku ‘ikai kimoutolu, koe‘uhi ‘oku mou gefakamaau‘aki lelei. ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo “Ko e me‘a fakatupu si‘i ‘akimoutolu. Ko e hā mu‘a ‘oku ‘ikai ai te mou ‘oku ne fakatupu‘i ‘ae takoonga kotoa?” 7 Ko ia kātaki ‘ae kovi? Ko e hā mu‘a ‘oku ‘ikai ai te ke tafī kitu‘a ‘ae me‘a fakatupu motu‘a, koe‘uhi mou kātaki homou fakamālohi‘i? 8 Tā ko e ‘i he ‘ikai ha me‘a fakatupu ‘iate kimoutolu, ke mo‘oni ‘oku mou fai hala, pea fakamālohi, ‘io, mou hoku ko e takoonga fo‘ou. He ko Kalaisi ki he kāinga foki. 9 ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo, ‘e ‘ikai ko ho tau [feilaulau ‘oe] Lakaatu, kuo hifo ‘aki hoko ‘e he ta‘efaitotonu ki he pule‘anga ‘oe ma‘atautolu. 8 Ko ia ke tau fai ‘ae kātoanga, kae ‘Otua? ‘Oua na‘a kākaa‘i ‘akimoutolu: ko e kau ‘ikai ‘i he me‘a fakatupu motu‘a, pe ‘i he ‘i me‘a fe‘auaki, mo e kau tauhi tamapua, mo e kau fakatupu ‘oe fakafasifasi mo e angahala; ka ‘i tono fefine, mo e kau mo‘ui fakafiemālie, mo e he [mā] ta‘eme‘afakatupu ‘oe angatonu mo e kau fiefai fakalielia‘aki ‘iate kinautolu, 10 Mo e mo‘oni. 9 Kuo u tohi ‘i he tohi kiate kimoutolu, kau kaiha‘a, mo e manumanu, mo e kau fa‘a ke ‘oua na‘a mou fakataha mo e kau fe‘auaki: 10 kona, mo e kau lea kovi, mo e kau fakamālohi, Ka ‘oku ‘ikai ko e pehē pe, ki he kau fe‘auaki ‘oe ‘e ‘ikai te nau lava‘i ‘ae pule‘anga ‘oe ‘Otua. 11 māmani, pe ko e kau manumanu, pe ko e kau Pea na‘e pehē pe homou ni‘ihī; ka kuo fufulu fakamālohi, pe ko e kau tauhi tamapua; he ka ne ‘akimoutolu, kuo fakatupi ‘akimoutolu, ka pehē, tā te mou ‘alu pe ‘i he māmani. 11 Ka kuo kuo fakatonuhia ‘akimoutolu, ‘i he huafa ‘oe u tohi eni kiate kimoutolu, ka ai ha taha ‘oku ui ‘Eiki ko Sisu, pea ‘i he Laumālie ‘o hotau ‘Otua. ko e kāinga, ka ‘oku fe‘auaki, pe manumanu, pe 12 “‘Oku ngofua ‘ae me‘a kotoa pē kiate au, ‘ka tauhi tamapua, pe ko e manuki, pe ko e kona, pe ‘oku ‘ikai ‘aonga ‘ae me‘a kotoa pē: ‘oku ngofua ko e fakamālohi; ‘oua na‘a fakataha mo ha taha ‘ae me‘a kotoa pē kiate au, ka ‘e ‘ikai fai ekina pehē, pea ‘oua na‘a kai mo ia. 12 He ko hai au ke au ‘e he me‘a ‘e taha. 13 Ko e ngaahi me‘akai u fakamaau ‘akinautolu ‘oku ‘i tua‘ā? ‘Ikai ‘oku ki he fatu, mo e fatu ki he ngaahi me‘akai: ka mou fakamaau ‘akinautolu ‘oku ‘i loto‘ā pe? 13 ‘e faka‘auha ia fakatou‘osi ‘e he ‘Otua. Ka ‘oku Ka ko kinautolu ‘oku ‘i tua‘ā ‘oku fakamaau‘i ‘e ‘ikai ki he fe‘auaki ‘ae sino, ka ki he ‘Eiki; pea he ‘Otua. Ko ia ke “tukuange ‘iate kimoutolu ‘ae mo e ‘Eiki ki he sino. 14 Pea kuo fokotu‘u hake tangata angahala ko ia.”

6 ‘Oku mou pehē, ‘oku ngofua ia kiate kimoutolu, ‘o kapau ‘oku ai ha me‘a ki ha tokotaha, ke fakamaau ia ‘i he ‘ao ‘oe ta‘eangatonu, kae ‘ikai ‘i he ‘ao ‘oe kāinga mā‘oni‘oni? 2 ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo ‘e fakamaau‘a māmani ‘e he kakai mā‘oni‘oni? Pea kapau ‘e fakamaau ‘a māmani ‘ekinoutolu, ‘oku ta‘etaau ‘akimoutolu ke fakamaau ‘ae ngaahi me‘a si‘i? 3 ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo te tau fakamaau ‘ae kau ‘āngelo? Pea ‘ikai ‘e mu‘a hake lahi ki he ngaahi me‘a ‘oe mo‘ui ni? 4 Pea kapau ‘oku ai

‘e he ‘Otua ‘ae ‘Eiki, pea te ne fokotu‘u hake ‘akimoutolu foki ‘i hono mālohi ‘o‘ona. 15 ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo, ko homou sino ko e ngaahi kupu ia ‘o Kalaisi? Pea te u ‘ave eni ‘ae ngaahi kupu ‘o Kalaisi, ‘o ngaohi ia ko e ngaahi kupu ‘oe fa‘a fe‘auaki? ‘Ikai ‘aupito. 16 Ko e hā? ‘ikai ‘oku mou ‘ilo, ko ia kuo hoko ki he fa‘a fe‘auaki, ‘oku sino taha? He ‘oku pehē ‘e ia, “‘E hoko ‘ae toko ua ko e kakano pe taha.” 17 Ka ko ia kuo hoko ki he ‘Eiki, ko e laumālie pe taha. 18 Puna mei he fe‘auaki. Ko e angahala fulipē ‘oku fai ‘e he tangata, ‘oku ‘itu‘a ‘i he sino, ka ko ia ‘oku

fai fe'auaki, 'oku fai angahala ia ki hono sino 'ae tangata ta'etui 'e hono uaifi, pea fakatapui 'o'ona. 19 Ko e hā? 'Ikai 'oku mou 'ilo, ko homou 'ae fefine ta'etui 'e hono husepāniti: ka ne 'ikai sino ko e fale tapu 'oe Laumālie Mā'oni'oni, pehē, 'e ta'ema'a ho'omou fānau: ka ko eni 'oku 'oku 'iate kimoutolu, 'aia 'oku mou ma'u mei he nau ma'a. 20 Pea kapau 'e 'alu 'ae ta'etui, tuku 'Otua, pea 'oku 'ikai 'amoutolu 'akimoutolu? 21 pe ke 'alu. 'Oku 'ikai ha'isia ha kāinga tangata, He kuo fakatau 'akimoutolu 'aki 'ae totongi: ko pe ha kāinga fefine, 'i he ngaahi me'a pehē; ia ke fakaongolelei 'ae 'Otua 'i homou sino, pea ka kuo ui 'akitaotolu 'e he 'Otua ki he anga 'i homou laumālie, 'aia 'oku 'oe 'Otua.

7 Pea 'i he ngaahi me'a ko ia na'a mou tohi ai kiate au: 'Oku lelei ki he tangata ke 'oua na'a ala ki ha fefine. 2 Ka koe'ahi telia 'ae fe'auaki, ke ma'u 'e he tangata taki taha hono uaifi 'o'ona, pea ke ma'u 'e he fefine taki taha hono husepāniti 'o'ona. 3 Ke 'atu 'e he tangata 'aia 'oku totonu ki hono uaifi: pea ke pehē pe 'e he fefine foki ki hono husepāniti. 4 'Oku 'ikai ke pule 'e he fefine ki hono sino 'o'ona, ka ko hono husepāniti: pea 'oku pehē foki 'ae tangata, 'oku 'ikai ke pule ia ki hono sino 'o'ona, ka ko hono uaifi. 5 'Oua na'a mo fefā'ao'aki 'akimoua, ka 'i [ho'omo] feloto'aki 'i he 'aho si'i, koe'uhī ke mo tukuange 'akimoua ki he 'aukai mo e lotu; pea mo toe fakataha, telia na'a tauvele'i 'akimoua 'e Sētane 'i ho'omo ta'efa'ata'ofi. 6 'Oku ou fakahā 'aia 'oku ngofua, ka 'oku 'ikai ko e fekau. 7 He 'oku 'amusiaange 'eau kuo tatau mo au 'ae tangata kotoa pē. Ka 'oku ma'u taki taha kotoa pē 'ene me'a foaki totonu mei he 'Otua, ko e taha ki he anga ko eni, mo e taha ki he anga ko 'ena. 8 Pea 'oku ou tala atu ki he kau takape mo e kau fefine kuo mate honau husepāniti, 'oku lelei kiate kinautolu 'o kapau te nau nofo pe 'o hangē ko au. 9 Pea kapau 'oku 'ikai te nau fa'a kātaki, tuku ke nau mali: he 'oku lelei 'enau mali 'i he'enau vela. 10 Pea 'oku ou fekau ki he kakai mali, ka 'oku 'ikai ko au pe, ka ko e 'Eiki, 'oua na'a 'alu 'ae fefine mei hono husepāniti. 11 Pea kapau 'e 'alu ia, ke nofo pe ta'emali ia, pea ke fakalelei mo hono husepāniti: pea 'oua na'a tukuange 'e he tangata hono uaifi. 12 Ka ko hono toe 'oku ou lea 'eau ki ai, ka 'oku 'ikai ko e 'Eiki: Kapau 'oku ai ha kāinga tangata 'oku ma'u 'ae uaifi ta'etui, pea 'oku loto lelei ia ke na nonofo, ke 'oua na'a ne li'aki ia. 13 Pea ko e fefine 'oku ne ma'u 'ae husepāniti 'oku 'ikai tui, pea kapau 'oku loto lelei ia ke na nonofo, pea 'oua na'a 'alu ia mei ai. 14 He 'oku fakatapui

fakamelino. 15 He 'oku ke 'ilo fēfē, 'e fefine, pe te ke fakamo'ui ho husepāniti pe 'ikai? Pea 'oku ke 'ilo fēfē'i, 'e tangata, pe te ke fakamo'ui ho uaifi pe 'ikai? 16 Kae hangē ko e tufaki 'e he 'Otua ki he tangata taki taha, pea mo e ui 'e he 'Eiki 'ae tangata kotoa pē, ke 'alu ai pe ia 'i ai. Pea 'oku pehē pe 'eku fekau ki he ngaahi siasi kotoa pē. 17 'Oku ui ha taha, ka 'oku kamu ia? Pea 'oua na'a hoko ko e ta'ekamu. 'Oku ui ha taha 'oku ta'ekamu? 'Oua na'a kamu ia. 18 'Oku 'ikai 'aonga 'ae kamu, pea 'oku 'ikai 'aonga 'ae ta'ekamu, ka ko e fai 'oe ngaahi fekau 'ae 'Otua. 19 Ke taki taha nofo pe 'i he 'alunga ko ia 'aia na'e ui ai ia. 20 Kuo ui ko e 'oku ke pōpula? 'Oua na'a ke tokanga ki ai: pea kapau 'oku ke mafai ke ke tau'atāina, ke fai ia. 21 He ko ia kuo ui 'e he 'Eiki, ka ko e pōpula ia, ko e tangata tau'atāina ia 'oe 'Eiki: pea 'oku pehē pe foki, ko ia kuo ui 'oku 'ata'atā, ko e pōpula ia 'a Kalaisi. 22 Kuo fakatau 'akimoutolu 'aki 'ae totongi: 'oua na'a mou tamaio'eiki ki he tangata. 23 'E kāinga, ke taki taha nofo ki he 'Otua, 'i he 'alunga ko ia na'e ui ai ia. 24 Pea koe'uhī ko e kau tāupo'ou, 'oku 'ikai ha'aku fekau ki ai mei he 'Otua; ka 'oku ou fakahā atu hoku loto 'o taau mo e taha kuo ne ma'u 'ae 'alo'ofa mei he 'Eiki ke fai totonu. 25 Ko ia 'oku ou pehē 'eau, ko e me'a 'i he mamahi ni 'e lelei, ['io], 'e lelei ke nofo pehē ai pe 'ae tangata. 26 Kuo nono'o koe ki ha uaifi? 'Oua na'a fie veteki. Kuo ke 'ata'atā koe mei he uaifi? 'Oua na'a ke kumi ha uaifi. 27 Pea kapau te ke mali, 'oku 'ikai te ke fai angahala ai; pea kapau 'e mali 'e ha tāupo'ou, 'oku 'ikai angahala ai ia. Ka te nau ma'u 'ekinautolu 'ae mamahi 'i he sino: ka 'oku ou 'ofa kiate kimoutolu. 28 Pea kapau te ke mali, 'oku 'ikai te ke fai angahala ai ia. Ka te nau ma'u 'ekinautolu 'ae mamahi 'i he sino: ka 'oku ou 'ofa kiate kimoutolu. 29 Ka 'oku ou fakahā eni, 'e kāinga, 'oku fuonounou 'ae kuonga: pea ko ia pe, ke fai 'ekinautolu 'oku mali, 'o hangē 'oku 'ikai te nau mali; 30 Pea ko kinautolu 'oku tangi, 'o hangē 'oku 'ikai te nau tangi; mo kinautolu 'oku fiefia, 'o hangē 'oku

'ikai te nau fiefia; mo kinautolu 'oku fakatau, 'o feilaulau 'aki ki he ngaahi tamapua, 'oku tau hangē 'ikai te nau ma'u; 31 Mo kinautolu 'oku 'ilo, ko e tamapua ko e me'a noa pē 'i māmani, ngāue'aki 'ae māmani, ke 'oua na'a ngaohikovi'i pea 'oku 'ikai mo ha 'Otua, ka ko e tokotaha ia: he ko e teunga 'oe māmani 'oku 'alu ia 'o pe. 5 He neongo 'oku 'i ai 'oku ui "ko e ngaahi mole. 32 Pea ko hoku loto ke 'oua na'a mou 'otua," i he langi pe 'i he māmani, (he 'oku ai femioekina 'i he tokanga. Ko e tangata ta'e'mali, 'ae "otua" tokolahī, mo e "eiki" tokolahī), 6 'oku tokanga ia ki he ngaahi me'a 'ae 'Eiki, Ka 'oku taha pe 'ae 'Otua kiate kitautolu, ko e pe fēfē 'ene fakafiemālie'i 'ae 'Eiki: 33 Ka ko e Tamai, 'aia 'oku mei ai 'ae ngaahi me'a kotoa tangata 'oku mali 'oku tokanga ia ki he ngaahi pē, pea ma'ana 'akitaotolu; pea taha pe 'ae 'Eiki, me'a 'o māmani, pe fēfē 'ene fakafiemālie'i hono ko Sisu Kalaisi, 'aia 'oku 'iate ia 'ae ngaahi me'a uaifi. 34 'Oku fai kehekehe 'ae fefine mali mo e kotoa pē, mo kitautolu 'iate ia. 7 Ka 'oku 'ikai 'i tāupo'ou: ko e fefine ta'emali, 'oku tokanga ia ki he tangata kotoa pē 'ae 'ilo ko ia: he 'oku kei he ngaahi me'a 'ae 'Eiki, koe'uhī ke mā'oni'oni ia ai ni 'ae nī'ihī 'oku kai fākalili'a 'ae me'a 'oku 'i he sino mo e laumālie; ka ko ia 'oku mali, 'oku 'atu ki ha tamapua, 'o hangē ko ha mo'oni ia, tokanga ia ki he ngaahi me'a 'o māmani, pe fēfē pea 'oku fakaului ai honau loto koe'uhī ko 'ene 'ene fakafiemālie'i hono husepāniti. 35 Pea 'oku vaivai. 8 Ka 'oku 'ikai fakaongolei 'akitaotolu ou lea 'aki eni ke 'aonga kiate kimoutolu; ka 'e he me'akai ki he 'Otua: he 'oku 'ikai te tau 'oku 'ikai ko 'eku lafo 'ae hele kiate kimoutolu, lelei ai, 'o kapau 'oku tau kai; pea 'oku 'ikai te ka ko ia 'oku matamatalelei, pea koe'uhī ke mou tau kovi ai, 'o kapau 'oku 'ikai te tau kai. 9 Kae fa'a tokanga ki he 'Eiki 'i he ta'efetōhoaki. 36 vakai telia na'a ai ha me'a 'e hoko ai ho'omou Pea kapau 'oku mahalo 'e ha taha 'oku ne fai tau'atāina ni ko e tūkia'anga kiate kinautolu ta'engali ki hono ['ofefine] tāupo'ou, kapau kuo 'oku vaivai. 10 He kapau 'e mamata ha taha lahi lelei ia, pea 'oku 'aonga ke pehē, ke fai pe kiate koe, 'a koe "ko e poto," 'oku ke nofo 'o kai 'aia 'oku ne loto ki ai, 'oku 'ikai angahala ia: 'i he fale 'oe tamapua, 'ikai 'e langa hake ai 'ae tuku ke na mali. 37 Ka ko ia 'oku tu'uma'u hono loto 'o ia 'oku vaivai, ke ne kai 'ae ngaahi me'a loto, pea 'ikai haro 'aonga, ka 'oku ne fa'a pule'i ko ia kuo feilaulau 'aki ki he ngaahi tamapua; 11 hono loto 'o'ona, pea kuo pau pe hono loto ke Pea ko e me'a 'i ho'o "ilo" 'e 'auha ai ho kāinga ne ta'ofi hono ['ofefine] tāupo'ou, 'oku fai lelei vaivai, na'e pekia ai 'a Kalaisi? 12 Ka 'i ho'omou ia. 38 Pea ko ia 'oku ne foaki ia ke mali, 'oku angahala pehē ki he kāinga, 'o fakakafo honau fai lelei ia; ka ko ia 'oku 'ikai te ne foaki ia ke loto vaivai, ko ho'omou fai angahala ia kia mali, 'oku fai lelei lahi hake. 39 Kuo nono'o 'ae Kalaisi. 13 Ko ia kapau 'e fakahala'i hoku kāinga fefine 'aki 'ae fono 'i he lolotonga 'oku mo'ui 'e he me'akai, 'e 'ikai te u kai 'ae kakano 'i he hono husepāniti; pea kapau kuo mate hono kei tu'u 'a māmani, telia na'aku fakahala'i hoku husepāniti, 'oku 'ata'atā ia ke mali kiate ia 'oku kāinga. (aiōn g165)

9 'ikai ko e 'aposetolo au? 'ikai 'oku ou 'ata'atā?
'Ikai kuo u mamata kia Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki? 'ikai ko 'eku ngāue 'akimoutolu 'i he 'Eiki?
2 Kapau 'oku 'ikai ko e 'aposetolo au ki he ni'ihī,

8 Pea 'i he ngaahi me'a kuo feilaulau 'aki ki ka ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu: he ngaahi tamapua, 'oku tau 'ilo, he 'oku he ko e faka'ilonga 'o 'eku ngāue faka'aposetolo tau ma'u kotoa pē 'ae 'ilo. 'Oku fakafuofuolahī 'akimoutolu 'i he 'Eiki. 3 Ko 'eku tala 'a eni 'e he 'ilo, ka 'oku langa hake 'e he 'ofa. 2 Pea kiate kinautolu 'oku 'eke kiate au: 4 'ikai 'oku kapau 'oku mahalo 'e ha tangata 'oku ne 'ilo ha 'iate kimautolu ke fa'iteliha ki he kai mo e inu? me'a, 'oku te'eki te ne 'ilo ha me'a 'e taha, 'o 5 'ikai 'oku mau fa'iteliha ki he taki fano 'o hangē ko ia 'oku totonu ke ne 'ilo. 3 Ka 'oka ai ha tuofefine, pe ha uaifi, 'o hangē ko e kau ha taha 'oku 'ofa ki he 'Otua, 'oku 'ilo ia 'e ia. 4 'aposetolo ni'ihī, pea hangē ko e kāinga 'oe 'Eiki, Pea koe'uhī ko e kai 'oe ngaahi me'a ko ia 'oku mo Kifasi? 6 Pe ko au pe mo Pānepasa, 'ikai 'oku

ma fa'iteliha ke tuku 'ae ngāue? 7 Ko hai 'oku na'aku ngāue kovi 'aki 'a 'eku me'a totolu 'alu ke fai 'ae tau, kae totongi ia 'e ia pe? Ko 'a'aku 'i he ongoongolelei. 8 He neongo 'oku hai 'oku tō 'ae ngoue vase, kae 'ikai kai 'e ia ou 'ata'atā mei he tangata kotoa pē, ka kuo u hono fua? Pea ko hai, 'oku ne fafanga 'ae fanga fakatamaio'eiki au ki he kakai kotoa pē, koe'uhi manu, pea 'ikai kai hono hu'ahuhu 'oe fanga ke u lava'i mai 'ae tokolahi hake. 9 Pea ne u manu? 10 'Oku ou lea 'aki 'ae ngaahi me'a ni, ka hangē ko e Siu ki he kakai Siu, koe'uhi ke u lava'i ko e tangata pe? 'Ikai 'oku pehē pe 'ae fono? 11 mai 'ae kakai Siu; ne u hangē kuo u mo'ulaloa He kuo tohi 'i he fono 'a Mōsese, "Oua na'a ke ki he fono kiate kinautolu na'e mo'ulaloa ki he nono'o 'ae ngutu 'oe pulu 'oku malaki 'ae uite." fono, koe'uhi ke u lava'i mai 'akinautolu 'oku 'Oku tokanga 'ae 'Otua ki he fanga pulu [pe]? mo'ulaloa ki he fono; 12 Pea kiate kinautolu 13 Kae 'ikai 'oku pehē pe koe'uhi ko kitautolu? 'oku masiva fono 'o hangē ko e masiva fono Ko e mo'oni kuo tohi ia koe'uhi ko kitautolu: au, (kae 'ikai teu masiva fono ki he 'Otua, kae koe'uhi ko ia 'oku ne keli, 'oku totolu 'ene keli mo'ulaloa ki he fono kia Kalaisi,) koe'uhi ke u 'i he 'amanaki lelei; pea ko ia 'oku ne a'ua'u lava'i mai 'akinautolu 'oku masiva fono. 14 Ne 'ae uite, ke fai 'i he 'amanaki lelei, ke ne lava'i u hangē kuo u vaivai ki he vaivai, koe'uhi ke 'aia 'oku ne 'amanaki lelei ki ai. 15 Kapau kuo u lava'i mai 'ae vaivai: kuo u hangē ko e me'a mau tūtū'i kiate kimoutolu 'ae ngaahi me'a kotoa pē ki he kakai kotoa pē, kau fakamo'ui fakalaumālie, pea ko ha me'a lahi koā 'o kapau 'i he ngāue kotoa pē 'ae ni'ihi. 16 Pea 'oku ou te mau utu ho'omou ngaahi me'a fakamaama? fai pehē ni koe'uhi ko e ongoongolelei, koe'uhi 17 Pea kapau 'oku fa'a ma'u 'iate kimoutolu 'e he ke u ma'ume'a ai mo kimoutolu. 18 'Ikai 'oku ni'ihi 'ae me'a totolu ni, 'ikai 'oku totolu lahi ia mou 'ilo, ko kinautolu 'oku lele 'i he fakapuepue kiate kinautolu? Na'e 'ikai te mau fai ki he me'a 'oku lele kotoa pē, ka 'oku ma'u 'e he tokotaha totolu ni; ka 'oku mau kātaki 'ae me'a kotoa pe 'ae koloa? Ke pehē ho'omou lele, koe'uhi ke pē, telia na'a mau ta'ofi ki he ongoongolelei mou ma'u. 19 Pea ko e tangata kotoa pē 'oku 'o Kalaisi. 20 'Ikai 'oku mou 'ilo, ko kinautolu fai feinga ke ne ikuna, 'oku anga fakapotopoto 'oku ngāue 'i he ngaahi me'a tapu, 'oku nau kai ia 'i he me'a kotoa pē. Pea ko e mo'oni 'oku mei he falelotu lahi? Pea mo kinautolu 'oku nau fai ia ke ma'u 'ae pale popongofua; ka ko tauhi 'i he 'esifeilaualau, 'oku nau 'inasi fakataha kitautolu 'ae pale ta'efā'apopo. 21 Ko ia 'oku mo e 'esifeilaualau? 22 Pea kuo tu'utu'uni 'e he pehē pe 'eku lele, kae 'ikai 'i he fai noa; 'oku 'Eiki ke pehē foki, ke 'ilonga 'akinautolu 'oku pehē pe 'eku fuhu, kae 'ikai hangē ha taha 'oku malanga'aki 'ae ongoongolelei, ke nau ma'u 'i tuki 'ae matangi: 23 Ka 'oku ou tautea hoku he ongoongolelei 'ae me'a ki he sino. 24 Ka kuo sino, 'o fakamo'ulaloa'i ia: telia na'a ai ha me'a, 'ikai te u ala ki he ngaahi me'a ni: pea 'oku 'ikai 'o kau hili 'eku malanga ki he kakai, teu hoko ai te u tohi 'ae ngaahi me'a ni koe'uhi ke fai pehē kiate au: he 'oku lelei lahi 'eku mate, 'i he kau 'e ha taha ke ne fakata'eaonga'i 'eku vikiviki. 25 He neongo 'oku ou malanga'aki 'ae ongoongolelei, 'oku 'ikai ko ia 'oku ou vikiviki ai: he kuo tuku tonu ia kiate au; 'io, 'e mala'ia au, 'o kapau 'e 'ikai te u malanga'aki 'ae ongoongolelei! 26 He kapau te u fai 'ae me'a ni 'o loto lelei pe, 'oku ai ha'aku totongi: pea kapau [te u fai] fakahohōloto pe, [ko ia ai pe], ka kuo vahe kiate au ha lakanga ngāue. 27 Ko eni, ko e hā ai 'eku totongi? ['A eni], 'i he'eku malanga'aki 'ae ongoongolelei ke u 'atu ai 'ae ongoongolelei 'o Kalaisi ta'ehatotongi mai, koe'uhi ke 'oua au ko e li'aki.

10 Ka 'oku 'ikai ko hoku loto 'e kāinga, ke mou ta'e'ilo, na'e 'i he malumalu 'oe 'ao 'a 'etau ngaahi tamai kotoa pē, pea na'a nau 'alu atu kotoa pē 'i he tahī; 2 Pea na'e papaitiso kotoa pē ia Mōsese 'i he 'ao pea 'i he tahī; 3 Pea na'a nau kai kotoa pē 'i he me'akai fakalaumālie pe taha; 4 Pea na'a nau inu kotoa pē 'i he inu fakalaumālie pe taha: he na'a nau inu mei he Maka fakalaumālie ko ia 'aia na'e muimui ['iate kinautolu]: pea ko e Maka ko ia ko Kalaisi. 5 Ka na'e 'ikai si'i fiemālie 'ae 'Otua ki honau tokolahi: he na'e tulaki hifo 'akinautolu 'i he toafa. 6 Pea ko e ngaahi me'a ni ko e ngaahi

fakatātā kiate kitautolu, koe‘uhi ke ‘oua na‘a tau ‘Eiki? ‘Oku tau mālohi kiate ia? 23 ‘Oku ngofua holi ki he ngaahi me‘a kovi, ‘o hangē ko ‘enau ‘ae me‘a kotoa pē kiate au, ka ‘oku ‘ikai ‘aonga holi kovi. 7 Pea ‘oua na‘a mou tauhi tamapua, ‘ae me‘a kotoa pē: ‘oku ngofua ‘ae me‘a kotoa ‘o hangē ko honau ni‘ihī; ‘o tatau mo ia kuo pē kiate au, ka ‘oku ‘ikai langa hake kotoa pē. tohi, “Na‘e nofo hifo ‘ae kakai ke kai mo inu, 24 Ke ‘oua na‘a kumi taki taha hono lelei pe pea tutu‘u hake ‘o me‘e.” 8 Pea ‘oua na‘a tau fai ‘o‘ona, ka ki he lelei ‘ae ni‘ihī kehe. 25 ‘Ilonga fe‘auaki, ‘o hangē ko e fai ‘e honau ni‘ihī, pea ‘aia ‘oku fakatau ‘i he potu fakatau, kai ia, pea tō ai ‘i he ‘aho pe taha ‘ae toko ua mano mo e ‘oua na‘a fehu‘i telia ‘ae loto: 26 He ““oku ‘ae toko tolu afe. 9 Pea ‘oua na‘a tau ‘ahi‘ahi kia ‘Eiki ‘ae fonua, mo hono fonu ‘o ia.” 27 Kapau Kalaisi, ‘o hangē ko e ‘ahi‘ahi ‘o honau ni‘ihī, ‘e talaki ‘akimoutolu ‘e ha taha ‘iate kinautolu pea tāmate‘i ‘akinautolu ‘aki ‘ae fanga ngata. 10 ‘oku ‘ikai tui, pea ‘oku mou loto ke ‘alu ki ai; Pea ‘oua na‘a mou lāunga, ‘o hangē ko e lāunga ko ia ‘oku tuku ‘i homou ‘ao, kai, pea ‘oua na‘a ‘a honau ni‘ihī, pea nau ‘auha ‘i he faka‘auha. 11 fehu‘i telia ‘ae loto. 28 Ka ‘oka pehē ‘e ha taha Pea na‘e hoko ‘ae ngaahi me‘a ni kotoa pē kiate kiate kimoutolu, “Kuo feilaulau ‘aki eni ki he kinautolu ko e ngaahi faka‘ilonga: pea kuo tohi ia ko hotau akonaki‘i, ‘akinautolu kuo hoko ki ai ia kuo ne fakahā, pea telia mo e loto foki: he hono ngata‘anga ‘oe kuonga. (aiōn g165) 12 Pea ““oku ‘ae ‘Eiki ‘ae fonua, mo hono fonu ‘o ia:” ko ia ‘oku mahalo ‘oku ne tu‘u, ke vakai telia 29 ‘Oku ou pehē “ko e loto,” kae ‘ikai ‘o‘ou, ka na‘a hinga ia. 13 ‘Oku ‘ikai ha ‘ahi‘ahi ‘e tō kiate ‘oe tokotaha: he ko e hā ‘oku fakamaau ai ‘eku kimoutolu ka ko ia ‘oku fa‘a hoko ki he tangata: tau‘atāina ‘aki ‘ae loto ‘oe taha kehe? 30 He ka ‘oku mo‘oni ‘ae ‘Otua, pea ‘e ‘ikai te ne tuku kapau ko ha me‘a ‘i he ‘ofa ‘oku ou ma‘u ai ia, ke lahi hono ‘ahi‘ahi‘i ‘akimoutolu ‘i he me‘a te ko e hā ‘oku lau‘ikovi ai au ‘i he me‘a ko ia ‘oku mou fa‘a fai; ka ‘i he ‘ahi‘ahi ‘e tofa foki ‘e ia ‘ae ou fakafeta‘i ai?” 31 Ko ia kapau ‘oku mou kai, hala ke hao ai, koe‘uhi ke mou fa‘a kātaki ia. 14 pe inu, pe ko e hā ‘ae me‘a ‘oku mou fai, fai Ko ia, ko hoku kāinga ‘ofeina, puna mei he tauhi kotoa pē ke fakaongolelei ai ‘ae ‘Otua. 32 ‘Oua tamapua. 15 ‘Oku ou lea atu ki ke kau tangata na‘a fai faka‘ita, pe ki he kakai Siu, pe ki he poto; mou fakamaau ki he‘eku lea. 16 Ko e ipu kakai Senitaile, pe ki he siasi ‘oe ‘Otua: 33 ‘Io, ‘o ‘oe tāpuaki ‘aia ‘oku mau tāpuaki‘i, ‘ikai ko e hangē ko au, ‘oku ou fakafiemālie‘i ‘ae tangata feohi‘anga ia ‘i he ta‘ata‘a ‘o Kalaisi? Ko e mā kotoa pē ‘i he me‘a kotoa pē, ‘o ‘ikai kumi ‘ae ‘oku mau tofitofi, ‘ikai ko e feohi‘anga ia ‘i he lelei ‘o‘oku, ka ko e lelei ‘oe tokolahi, koe‘uhi ke sino ‘o Kalaisi? 17 Pea koe‘uhi ‘oku taha pe ‘ae fo‘i mā, ko kitautolu ko e tokolahi ko e sino pe taha: he ‘oku tau ‘inasi fakataha ‘i he fo‘i mā pe taha ko ia. 18 Vakai ki ‘Isileli fakakakano: ‘ikai ‘oku kau fakataha mo e ‘esifeilaulau ‘akinautolu ‘oku kai ‘ae ngaahi feilaulau? 19 Ka ‘oku ou pehē ai ko e hā? Ko ha me‘a koā ‘ae tamapua, pe ko ha me‘a ‘aia ‘oku ‘atu ‘o feilaulau ‘aki ki he ngaahi tamapua? 20 [‘E ‘ikai]; he ko e ngaahi me‘a ‘oku feilaulau ‘aki ‘e he kakai Senitaile, ‘oku nau feilaulau ‘aki ki he ngaahi tēvolo, kae ‘ikai ki he ‘Otua: pea ‘oku ‘ikai ko hoku loto ke mou feohi mo e ngaahi tēvolo. 21 ‘Oku ‘ikai te mou fa‘a inu ‘i he ipu ‘ae ‘Eiki, mo e ipu ‘ae ngaahi tēvolo: ‘oku ‘ikai te mou fa‘a kau ‘i he keinanga‘anga ‘ae ‘Eiki, mo e keinanga‘anga ‘ae ngaahi tēvolo. 22 Pea te tau fakafua‘a ‘ae

11 Ke mou muimui kiate au, ‘o hangē foki ko ‘eku [muimui] ia Kalaisi. 2 Pea ko eni, ‘oku ou fakamālō kiate kimoutolu, ‘e kāinga, ‘i ho‘omou manatu‘i au ‘i he me‘a kotoa pē, ‘o fai ‘ae ngaahi fekau, ‘o hangē ko ‘eku ‘atu ia kiate kimoutolu. 3 Ka ko hoku loto ke mou ‘ilo, ko e ‘ulu ‘oe tangata kotoa pē ‘a Kalaisi; pea ko e ‘ulu ‘oe fefine ‘ae tangata; pea ko e ‘ulu ‘o Kalaisi ‘ae ‘Otua. 4 Ko e tangata kotoa pē ‘oku fai lotu pe kikite, kuo pūlou hono ‘ulu, ‘oku fai ta‘etaau ia mo hono ‘ulu. 5 Ka ko e fefine kotoa pē ‘oku lotu pe kikite, ‘oku ta‘epūlou hono ‘ulu, ‘oku ne fai ta‘etaau mo hono ‘ulu: he ‘oku tatau ia mo ‘ene tekefua. 6 He kapau ‘oku ‘ikai pūlou ‘ae fefine, pea tekefua ia: pea kapau ko e me‘a fakamā ki he fefine ke kosikosi pe

tekefua, pea pūlou ia. 7 He ko e mo'oni 'oku kimoutolu: fai eni ko e fakamanatu kiate au." 25
 'ikai ngali mo e tangata ke pīlou hono 'ulu, he Pea pehē foki ['ene to'o] 'ae ipu, hili 'ene kai 'ae
 ko hono tatau ia mo e nāunau 'oe 'Otua: ka ko e 'ohomohe, 'o ne pehē, "Ko e ipu eni 'oe fuakava
 nāunau 'oe tangata 'ae fefine. 8 He 'oku 'ikai fo'ou 'i hoku toto: mou fai eni, ko e fakamanatu
 mei he fefine 'ae tangata; ka ko e fefine mei he kiate au, 'i ho'omou fa'a inu ia." 26 He 'oka mou
 tangata. 9 Pea na'e 'ikai fakatupu 'ae tangata ka kai 'ae mā ni, mo inu 'i he ipu ni, 'oku mou
 ma'ae fefine; ka ko e fefine ma'ae tangata. 10 Ko fakahā ai 'ae pekia 'ae 'Eiki kae'oua ke ha'u ia.
 ia 'oku totonu ai ke 'ai 'e he fefine 'ae pūlou 'i 27 Pea ko ia ia 'e kai 'ae mā ni, mo inu 'i he
 hono 'ulu, koe'uhī ko e kau 'āngelo. 11 Ka ko ipu 'oe 'Eiki, mo ta'efaka'apa'apa, 'e halaia ai
 eni, 'oku 'ikai 'ai 'ae tangata kae 'i he fefine, ia 'i he sino mo e ta'ata'a 'oe 'Eiki. 28 Ka 'oku
 pea 'oku 'ikai 'ai 'ae fefine kae 'i he tangata, 'i lelei ke 'ahi'ahi ia 'e he tangata, pea ke pehē pe
 he 'Eiki. 12 Pea hangē 'oku mei he tangata 'ae 'ene kai 'i he mā, mo inu 'i he ipu. 29 He ko ia
 fefine, 'oku pehē 'oku mei he fefine 'ae tangata; 'oku ne kai mo inu ta'efaka'apa'apa, 'oku ne kai
 ka 'oku mei he 'Otua 'ae ngaahi me'a kotoa pē. mo inu 'ae mala'ia kiate ia, ko 'ene ta'e'ilo'i 'ae
 13 Mou fifili 'iate kimoutolu: 'oku matamatalelei sino 'oe 'Eiki. 30 Ko ia 'oku vaivai ai mo mahaki
 ke lotu 'ae fefine ki he 'Otua ta'epūlou? 14 'Ikai 'ae tokolahi 'iate kimoutolu, pea mohe 'ae
 'oku valoki loto 'akimoutolu, kapau 'oku lou'ulu tokolahi. 31 He ka ne tau fakamaau'i 'akitaotolu,
 'ae tangata, ko e me'a fakamā ia kiate ia? 15 pehē, 'e 'ikai fakamaau kiate kitautolu. 32 Pea
 Pea kapau 'oku lou'ulu 'ae fefine, ko e teunga ia ka fakamaaua 'akitaotolu, ko hotau tautea ia
 kiate ia; he kuo foaki kiate ia 'ae lou'ulu ko e mei he 'Eiki, koe'uhī ke 'oua na'a tau mala'ia
 pūlou. 16 Pea kapau 'oku fie fakakikihi ai ha fakataha mo māmani. 33 Ko ia, hoku kāinga,
 taha, pea 'oku 'ikai si'i ha'atau me'a pehē, pe i 'oka mou ka fakataha ke kai, mou fetatali'aki
 he ngaahi siasi 'oe 'Otua. 17 Ka 'i he me'a ko eni pe kiate kimoutolu. 34 Pea kapau 'oku fiekaia
 'oku ou fakahā atu, 'oku 'ikai te u fakamālō ai ha taha, ke kai pe 'e ia 'i hono 'api; koe'uhī ke
 ['akimoutolu], koe'uhī 'oku mou fakataha kae 'oua na'a mou fakataha ki he mala'ia. Pea te u
 'ikai ke 'āsili ai 'ae lelei, ka ko e kovi. 18 He ko e fakatonutonu hono toe 'o kau ka hoko atu.
 'uluaki me'a, 'oka mou ka fakataha ko e siasi,
 'oku ou fanongo 'oku ai 'ae ngaahi mavahaevahe
 'iate kimoutolu; pea 'oku ou meimeī tui ki ai.
 19 He kuo pau ke ai 'ae ngaahi fa'ahinga 'iate
 kimoutolu, koe'uhī ke 'ilonga ai 'akinautolu
 'iate kimoutolu 'oku lelei. 20 Ko ia 'oka mou ka
 fakataha 'i he potu pe taha, 'oku 'ikai ko e kai
 ia 'oe 'ohomohe 'ae 'Eiki. 21 Koe'uhī 'oka kai,
 'oku taki taha tomu'a to'o mai 'ene kai 'a'ana:
 pea fiekaia 'ae tokotaha, pea kona 'ae tokotaha.
 22 Ko e hā ia? He 'oku 'ikai hamou ngaahi fale
 ke kai mo inu ai? Pe ko ho'omou manuki ia ki
 he siasi 'oe 'Otua, mo fakamā 'akinautolu 'oku
 masiva? Te u pehē atu kiate kimoutolu ko e
 hā? Te u fakamālō 'i he me'a ni? 'Oku 'ikai te u
 fakamālō ai. 23 He kuo u ma'u mei he 'Eiki 'aia
 na'aku 'atu foki kiate kimoutolu, koe'uhī na'e
 to'o 'ae mā 'e he 'Eiki ko Sisu 'i he pō ko ia na'e
 lavaki'i ia ia: 24 Pea hili 'ene 'atu 'ae fakafeta'i,
 ne ne pakipaki'i ia, 'o ne pehē, "To'o, 'o kai:
 ko hoku sino eni, 'aia kuo momo koe'uhī ko

12 Pea ko e me'a 'i he ngaahi foaki
 fakalaumālie, 'e kāinga, 'oku 'ikai ko hoku
 loto ke mou ta'e'ilo. 2 'Oku mou 'ilo na'a
 mou nofo ko e ngaahi Senitaile, na'e 'āvea
 'akimoutolu ki he ngaahi tamapua noa, 'o hangē
 ko hono taki 'akimoutolu. 3 Ko ia 'oku ou tala
 atu kiate kimoutolu, 'oku 'ikai ha taha 'oku lea 'i
 he Laumālie 'oe 'Otua 'e pehē 'e ia, ko e mala'ia
 'a Sisu: pea 'oku 'ikai ha taha te ne fa'a pehē, ko
 e 'Eiki 'a Sisu, ka 'i he Laumālie Mā'oni'oni. 4 Pea
 ko eni, 'oku ai 'ae ngaahi foaki kehekehe, ka ko e
 Laumālie pe taha. 5 Pea 'oku ai 'ae ngaahi tauhi
 kehekehe, ka ko e 'Eiki pe taha. 6 Pea 'oku ai 'ae
 ngaahi ngāue kehekehe, ka ko e 'Otua pe taha
 'oku fai kotoa pē 'i he kakai kotoa pē. 7 Ka kuo
 foaki 'ae fakahā 'oe Laumālie ki he tangata taki
 taha kotoa pē ke fe'aonga'aki. 8 He kuo foaki
 he tokotaha 'i he Laumālie 'ae lea 'oe poto; ki he
 tokotaha 'ae lea 'oe 'ilo 'i he Laumālie ko ia; 9 Ki
 he tokotaha 'ae tui 'i he Laumālie ko ia; ki he
 tokotaha 'ae foaki 'oe fakamo'ui 'i he Laumālie

ko ia; 10 Ki he tokotaha ‘ae fai ‘oe ngaahi mana; ‘oku mamahi mo ia ‘ae ngaahi kupu kotoa pē; ki he tokotaha ‘ae kikite; ki he tokotaha ‘ae ‘ilo pea ka fakahikihiki ‘ae kupu ‘e taha, ‘oku fiefia ki he ngaahi laumālie; ki he tokotaha ‘ae lea mo ia ‘ae kupu kotoa pē. 27 Pea ko eni, ko e sino kehekehe; ki he tokotaha hono fakamatala ‘oe ‘o Kalaisi ‘akimoutolu, pea ko e ngaahi kupu ngaahi lea; 11 Ka ‘oku langa‘i eni kotoa pē ‘e he taki taha. 28 Pea kuo tu‘utu‘uni ‘e he ‘Otua ‘ae Laumālie pe taha ko ia, ‘o vahevahe taki taha ni‘ihi ‘i he siasi, ko e ‘uluaki ko e kau ‘aposetolo, ki he tangata kotoa pē ko ‘ene fa‘iteliha pe. 12 Ko hono ua ko e kau palōfita, ko hono tolu ko e He ‘oku hangē ‘oku taha pe ‘ae sino, ka ‘oku kau akonaki, hoko mo ia ‘ae kau fai me‘a mana, lahi hono ngaahi kupu, pea ko e ngaahi kupu hoko mo e ngaahi foaki ‘oe fakamo‘ui, mo e kau kotoa pē ‘oe sino pe taha ko ia ‘oku lahi, ka ko tokoni, mo e kau enginaki, mo kinautolu ‘oku e sino pe taha ‘oku pehē pe foki ‘a Kalaisi. 13 ‘ilo ‘ae lea kehekehe. 29 He ko e ‘aposetolo kotoa He kuo tau papitaiso kotoa pē ‘i he Laumālie pē? He ko e palōfita kotoa pē? He ko e akonaki pe taha ki he sino pe taha, pe ko ha kakai Siu kotoa pē? He ko e kau fai me‘a mana kotoa pe ko ha kakai Senitaile, ko ha pōpula pe ha pē? 30 ‘Oku ma‘u kotoa pē ‘ae ngaahi foaki ‘oe tau‘atāina; pea na‘e fakainu ‘akitaotolu kotoa fakamo‘ui? ‘Oku lea kotoa pē ‘aki ‘ae ngaahi lea pē ki he Laumālie pe taha. 14 He ‘oku ‘ikai ko e kehekehe? ‘Oku fakamatala lea kotoa pē? 31 Ke kupu pe taha ‘ae sino, ka ‘oku lahi. 15 Kapau ‘e mou holi lahi ki he ngaahi foaki fungani lelei. lea ‘ae va‘e, “Koe‘uhi ‘oku ‘ikai ko e nima au, Pea ‘oku ou toe fakahā kiate kimoutolu ‘ae hala pea ‘oku ‘ikai ‘oe sino au;” pea ‘oku ‘ikai ai ‘i he ‘oku lelei lahi.

sino ia? 16 Pea kapau ‘e lea ‘ae telinga, “Koe‘uhi ‘oku ‘ikai ko e mata au, pea ‘oku ‘ikai ‘oe sino au;” pea ‘oku ‘ikai ai ‘i he sino ia? 17 Ka ne ko e mata ‘ae sino kotoa, pea ‘e ‘i fē ‘ae fanongo? Pea ka ne ko e fanongo ‘ae kupu kotoa pē, pea ‘e ‘i fē ‘ae nanamu? 18 Ka ko eni, kuo fakahoko ‘e he ‘Otua ‘ae ngaahi kupu taki taha kotoa pē ‘i he sino, ko ‘ene fa‘iteliha pe ia. 19 Pea ka ne ko e kupu pe taha ‘aia kotoa pē, pea ‘e ‘i fē ‘ae sino? 20 Ka ko eni, ko e ngaahi kupu ‘oku lahi ka ko e sino pe taha. 21 Pea ‘oku ‘ikai fa‘a lea ‘ae mata ki he nima, “‘Oku ‘ikai te ke ‘aonga kiate au;” pea pehē ‘e he ‘ulu ki he va‘e, “‘Oku ‘ikai te mo ‘aonga kiate au.” 22 ‘Ikai, ka ko e ngaahi kupu ko ia ‘oe sino, ‘aia ‘oku matamatavaivai, ‘oku lahi hake hono ‘aonga: 23 Pea ko e ngaahi kupu ko ia ‘oe sino, ‘oku tau mahalo ki ai ‘oku si‘i hifo ‘enau matamatalelei, ‘oku tau tokanga lahi ‘aupito ki ai; pea ko hotau ngaahi potu ta‘emamatatalelei ‘oku ai hono matamatalelei lahi hake ‘aupito. 24 He ko hotau ngaahi potu matamatalelei, ‘oku ‘ikai hanau masiva: ka kuo fakatatau fakataha ‘e he ‘Otua ‘ae sino, ‘o ne foaki ‘ae matamatalelei lahi hake ‘aupito ki he potu ko ia ‘oku masiva: 25 Koe‘uhi ke ‘oua na‘a ai ha mavahevahe ‘i he sino; ka koe‘uhi ke ma‘u ‘ae fetokanga‘aki pe ‘e he ngaahi kupu kotoa pe. 26 Pea kapau ‘e mamahi ‘ae kupu ‘e taha,

13 Ka ne ko ‘eku lea ‘aki ‘ae ‘elelo ‘oe kau tangata mo e kau ‘āngelo, ka ‘oku ‘ikai te u ma‘u ‘ae ‘ofa, kuo u tatau mo e ukamea pakihī mo e simipale tatangi. 2 Pea kapau teu fa‘a kikite, peau ‘ilo ‘ae ngaahi me‘a fakalilolilo kotoa pē, mo e ‘ilo kotoa pē; pea kapau te u ma‘u ‘ae tui kotoa pē, teu fa‘a hiki ai ‘ae ngaahi mo‘unga, pea ‘ikai te u ma‘u mo e ‘ofa, ko e me‘a noa pē au. 3 Pea kapau te u ‘atu ‘eku ngaahi me‘a kotoa pē ke fafanga ‘aki [‘ae masival], pea kapau te u foaki hoku sino ke tutu, pea ‘ikai te u ma‘u mo e ‘ofa, ‘oku ‘ikai hano ‘aonga kiate au. 4 ‘Oku kātaki fuoloa ‘ae ‘ofa, pea ‘oku angalelei ia; ‘oku ‘ikai meheka ‘ae ‘ofa; ‘oku ‘ikai fielahi ‘ae ‘ofa, pe fakafuofuolahia ia, 5 ‘Oku ‘ikai ke fai ta‘engali ha me‘a, ‘oku ‘ikai ke kumi ‘ene me‘a ‘a‘ana, ‘oku ‘ikai ke ‘itangofua, ‘oku ‘ikai ke mahalo kovi; 6 ‘Oku ‘ikai ke fiefia ‘i he angahala, ka ‘oku fiefia ia ‘i he mo‘oni; 7 ‘Oku ne ‘ufi‘ufi ‘ae me‘a kotoa pē, ‘oku tui ia ki he me‘a kotoa pē, ‘oku ‘amanaki lelei ki he ngaahi me‘a kotoa pē, ‘oku kātaki ‘ae me‘a kotoa pē. 8 ‘Oku ‘ikai faka‘a‘au ‘o ngata ‘ae ‘ofa: ka ko e ngaahi kikite, ‘e ngata ia; pe ko e ngaahi lea, ‘e ngata ia; pe ko e ‘ilo [me‘a] ‘e mole atu ia. 9 He ‘oku tau ‘ilo fakakonga pe, pea kikite fakakonga pe. 10 Pea ‘oka hokosia ‘aia ‘oku haohaoa, ‘e mole atu ‘aia ‘oku fakakonga pe. 11 ‘I he‘eku kei

si‘i, ne u lea fakatamasi‘i, peau ‘ilo fakatamasi‘i, fai hono fakamatala. **14** He kapau ‘oku ou lotu ‘i peau mahalo fakatamasi‘i: ka ‘i he‘eku hoko he lea ta‘e‘iloa, ‘oku lotu hoku laumālie, ka ‘oku ko e tangata, ne u tukuange ‘ae ngaahi me‘a ta‘efua ‘eku ‘ilo. **15** Pea ka ko ia pea hā? Te u fakatamasi‘i. **12** He ko eni, ‘oku tau faka‘asi‘asi ‘i lotu ‘aki ‘ae laumālie, pea te u lotu ‘aki ‘ae ‘ilo he sio‘ata fakapo‘upo‘uli; ka ‘e ‘i ai ‘ae mata ki foki; teu hiva ‘aki ‘ae laumālie, pea teu hiva ‘aki he mata: ‘oku ou ‘ilo fakakonga eni; ka te u ‘ilo ‘ae ‘ilo foki. **16** Ka ‘ikai, pea ka ke ka fakafeta‘i ai, ‘io, ‘o hangē ko hono ‘ilo‘i au. **13** Pea ko eni, ‘aki ‘ae laumālie, ‘e fēfē‘i ‘ene pehē, “Emeni,” ‘oku ai ‘ae tui, mo e ‘amanaki lelei, mo e ‘ofa, ko ‘i ho‘o fakafeta‘i, ‘aia ‘oku nofo ‘i he potu ‘oe e tolu ni; ka ko ia ‘oku lahi hake ‘i ai ko e ‘ofa.

14 Tuli ki he ‘ofa, pea holi ki he ngaahi foaki fakalaumālie, kae lahi pe ke mou kikite. **2** He ko ia ‘oku lea ‘i he lea ta‘e‘ilo, ‘oku ‘ikai lea ia ki he tangata, ka ki he ‘Otua: he ‘oku ‘ikai ‘ilo ia ‘e ha taha; ka ‘oku lea ‘aki ‘e ia ‘ae ngaahi me‘a fufū ‘i he laumālie. **3** Ka ko ia ‘oku kikite, ‘oku lea ia ki he kakai ke langa hake, mo enginaki, mo fakafiemālie. **4** Ko ia ‘oku lea ‘i he lea ta‘e‘iloa, ‘oku ne langa hake ‘e ia ia; ka ko ia ‘oku kikite, ‘oku ne langa hake ‘ae siasi. **5** ‘Amusiaange ‘eau ‘oku mou lea kotoa pē ‘i he lea kehekehe, kae lahi pe ke mou kikite: he ‘oku lahi hake ‘aia ‘oku kikite ‘iate ia ‘oku lea ‘i he lea kehekehe, ‘o kapau ‘oku ‘ikai ke ne fakamatala, koe‘uhi ke ma‘u ai ‘e he siasi ‘ae langa hake. **6** Pea ko eni, ‘e kāinga, kapau te u ‘alu atu kiate kimoutolu ‘oku ou lea ‘i he lea kehekehe, ko e hā ‘eku ‘aonga kiate kimoutolu, ‘o kapau ‘e ‘ikai te u lea kiate kimoutolu ‘i he fakahā, pe ‘i he ‘ilo, pe ‘i he kikite, pe ‘i he akonaki? **7** Pea ko e ngaahi me‘a ta‘emo‘ui ka ‘oku ongo, pe ko ha fangufangu, pe ha ha‘ape, kapau ‘e ‘ikai fai kehekehe ia ‘i he ongo, ‘e ‘ilo fēfē pe ko e hā ‘oku ifi, pe ko e hā ‘oku tā? **8** He kapau ‘oku ongo noa mai ‘ae me‘a lea, ko hai te ne teu ia ki he tau? **9** Pea ‘e pehē pe ‘akimoutolu, ‘o kapau ‘e ‘ikai te mou lea ‘aki ‘ae ‘elelo ‘ae lea ‘ilongofua, ‘e ‘ilo fēfē pe ko e hā ia ‘oku lea ‘aki? He temou lea ki he ‘atā. **10** Pea neongo ‘oku ai ‘ae ngaahi lea kehekehe ‘i māmani, pea ‘ikai ha taha ta‘ehano‘uhinga, **11** Ka ‘i he ‘ikai te u ‘ilo hono ‘uhinga ‘oe lea, teu tatau mo e muli kiate ia ‘oku lea, pea ko e muli kiate au ‘aia ‘oku lea mai. **12** Pea ke pehē pe ‘akimoutolu, koe‘uhi ko ho‘omou fai feinga ki he ngaahi foaki fakalaumālie, mou kumi ke mou poto hake ‘i hono langa hake ‘oe siasi. **13** Ko ia ia ‘oku lea ‘i he lea ta‘e‘iloa, ke ne kole ‘e ia ke ne ta‘epoto, he ‘oku ‘ikai te ne ‘ilo ‘aia ‘oku ke lea ‘aki? **17** He ko e mo‘oni ‘oku ke fakafeta‘i lelei, ka ‘oku ‘ikai langa hake ai ha tokotaha. **18** ‘Oku ou fakafeta‘i ki hoku ‘Otua, ‘oku lahi ‘eku lea ‘aki ‘ae lea kehekehe ‘iate kimoutolu kotoa pē: **19** Ka ‘oku lelei kiate au ‘eku lea ‘aki ‘ae lea ‘ilo ‘e nima pe ‘i he siasi, koe‘uhi ke ako ‘aki ‘ae ni‘ihi, ‘i he lea ‘e mano ‘i he lea ta‘e‘iloa. **20** E kāinga, ‘oua na‘a mou anga fakatamaiki ‘i he ‘ilo: ‘i he anga kovi ke mou tatau mo e valevale, ka mou tangata pe ‘i he ‘ilo. **21** Kuo tohi eni ‘i he fono, “‘Oku pehē ‘e he ‘Eiki, Te u lea ki he kakai ni ‘aki ‘ae kau tangata lea kehe mo e loungutu kehe; ka neongo ia kotoa pē ‘e ‘ikai te nau fanongo ai kiate au.” **22** Ko ia ko e ngaahi lea kehekehe ko e faka‘ilonga, ka ‘oku ‘ikai kiate kinautolu ‘oku tui, ka kiate kinautolu ‘oku ta‘etui: ka ko e kikite ‘oku ‘ikai ma‘anautolu ‘oku ta‘etui, ka kiate kinautolu ‘oku tui. **23** Ko ia kapau kuo kātoa ‘ae siasi ki he potu pe taha, pea lea kotoa pē ‘aki ‘ae ngaahi lea kehekehe, pea hū ki [ai ha ni‘ihi] ‘oku ta‘epoto, pe ta‘etui, ‘ikai te nau lau kuo mou faha? **24** Pea kapau ‘oku kikite kotoa pē, pea hū ki ai ha taha ‘oku ta‘etui, pe ha ta‘epoto, kuo takitala‘i kotoa pē ia, kuo fakamaau kotoa pē ia: **25** Pea pehē pe hono fakahā ‘oe ngaahi me‘a fufū ‘a hono loto; pea tō fakafo‘ohifo ia ki hono mata, pea hū ki he ‘Otua, ‘o fakahā ko e mo‘oni ‘oku ‘iate kinautolu ‘ae ‘Otua. **26** Pea ‘oku fēfē, ‘e kāinga? ‘Oka mou ka fakataha ‘oku mou taki taha ma‘u ha saame, ha akonaki, ha lea kehe, ha fakahā, ha fakamatala. Ke fai kotoa pē ‘ae me‘a ke langa hake. **27** Kapau ‘oku lea ha taha ‘i he lea ta‘e‘iloa, ke fai ‘e he toko ua, pea lahi ‘oka toko tolu, ‘onau lelea taha pe; pea ke fakamatala ‘e ha tokotaha. **28** Pea kapau ‘oku ‘ikai ha taha ke fakamatala, ke longo pē ia ‘i he siasi; pea tuku ke lea ia kiate ia pe, pea ki he ‘Otua. **29** Ke lea ‘ae kau kikite ‘e toko ua pe toko

tolu, pea fakamaau ki ai ‘ae ni’ihi. **30** Kapau ‘aposetolo, ‘oku ‘ikai taau mo au ke ui au ko e ‘oku faka’ilo ha me'a ki ha tokotaha ‘oku nofo ‘aposetolo, koe’uhi na’aku fakatanga ‘ae siasi ofi, ke longo pē ‘ae ‘uluaki. **31** He te mou kikite ‘oe ‘Otua. **10** Ka ko e me'a ‘i he ‘ofa ‘ae ‘Otua ‘oku hokohoko kotoa pē, koe’uhi ke akonekina kotoa ou pehē ni ai au: pea ko ‘ene ‘ofa kiate au, na'e pē, pea ke fakafiemālie'i kotoa pē. **32** He ko e ‘ikai ta'e'aonga ia; ka na'aku ngäue lahi hake ngaahi laumālie 'oe kau kikite, 'oku fa'a pule'i 'e 'aupito kiate kinautolu kotoa pē: ka na'e 'ikai ko he kau kikite. **33** He 'oku 'ikai mei he 'Otua 'ae au, ka ko e tokoni mei he 'Otua na'e 'iate au. **11** maveuveu, ka ko e melino, 'o hangē ko ia 'oku i Pea ko ia kapau ko au, pe ko kinautolu, ka 'oku he ngaahi siasi kotoa pē 'oe kakai mā'oni'oni. pehē pe 'emau malanga, pea pehē pe ho'omou **34** Ke longo pē homou kau fefine 'i he ngaahi tui. **12** Pea ko eni, kapau 'oku malanga'aki 'a siasi: he 'oku 'ikai ngofua kiate kinautolu ke lea: Kalaisi mo 'ene toetu'u mei he pekia, 'oku fēfē ka ke nau anganofo, 'o hangē foki ko e tala 'e 'ae pehē 'e he ni'ihi 'iate kimoutolu, 'oku 'ikai he fono. **35** Pea kapau te nau fie 'ilo ha me'a, ha toetu'u 'oe mate? **13** He kapau 'oku 'ikai ha ke nau fehu'i ki honau husepāniti 'i 'api: he ko toetu'u mei he mate, pea tā 'oku 'ikai toetu'u e me'a fakamā ke lea 'ae fefine 'i he siasi. **36** 'a Kalaisi: **14** Pea kapau 'oku 'ikai toetu'u 'a He ko e mo'oni na'e ha'u 'ae folofola 'ae 'Otua Kalaisi, pea 'oku ta'e'aonga 'emau malanga, pea meiate kimoutolu? Pe na'e hoko atu ia kiate ta'e'aonga mo ho'omou tui foki. **15** 'Io, pea kuo kimoutolu pe? **37** Kapau 'oku mahalo 'e ha taha 'ilo 'akimautolu ko e fakamo'oni loi ki he 'Otua; ko e palōfita ia, pe ko e fakalaumālie, tuku ke he kuo mau fakapapau mei he 'Otua 'a 'ene fakahā 'e ia, ko e ngaahi me'a 'oku ou tohi atu fokotu'u hake 'a Kalaisi: 'aia na'e 'ikai te ne kiate kimoutolu, ko e ngaahi fekau ia 'ae 'Eiki. fokotu'u hake, 'o kapau ko eni 'oku 'ikai toetu'u **38** Pea kapau 'oku ai ha taha 'oku ta'e'ilo, ke 'iate 'ae mate. **16** He kapau 'oku 'ikai toetu'u hake 'ae ia pe 'ene ta'e'ilo. **39** Ko ia, 'e kāinga, mou holi mate pea kuo 'ikai toetu'u hake 'a Kalaisi: **17** ke mou kikite, pea 'oua na'a ta'ofi 'ae lea 'aki 'ae Pea kapau kuo 'ikai tu'u hake 'a Kalaisi, 'oku lea kehekehe. **40** Ka ke fai 'ae ngaahi me'a kotoa ta'e'aonga ho'omou tui; 'oku mou kei 'i ho'omou pē ke matamatalelei, pea fai hokohoko lelei pe.

15 Pea ko eni, 'e kāinga, 'oku ou fakahā kiate kimoutolu 'ae ongoongolelei, 'aia na'aku malanga'aki kiate kimoutolu, 'aia foki kuo mou ma'u, pea 'oku mou tu'u ai; **2** 'Aia kuo fakamo'ui ai 'akimoutolu, 'o kapau 'oku mou manatu'i 'aia ne u malanga'aki kiate kimoutolu, 'o kapau na'e 'ikai te mou tui noa pē. **3** He ko e 'uluaki 'oe me'a na'aku 'a'au atu kiate kimoutolu, 'aia na'aku ma'u foki, Ko e pekia 'a Kalaisi 'i he'etau ngaahi angahala, 'o fakatatau ki he ngaahi tohi; **4** Pea na'e fai ia, pea na'e toetu'u hake ia 'i hono tolu 'oe 'aho, 'o fakatatau ki he ngaahi tohi; **5** Pea na'e mamata kiate ia 'a Kifasi, pea mo e toko hongofulu ma toko ua: **6** Hili ia, pea mamata fakataha kiate ia 'ae kāinga 'e toko nimangeau tupu; pea 'oku kei mo'ui honau tokolahia, ka kuo tō 'o mohe 'ae ni'ihi. **7** Hili ia, na'e mamata 'a Semisi kiate ia, pea hoko mo e kau 'aposetolo kotoa pē. **8** Pea ne u mamata fakamui foki 'eau kiate ia, 'o hangē ko e fānau ta'ehoko. **9** He ko e si'i taha pe au 'i he kau

mate pea kuo 'ikai toetu'u hake 'a Kalaisi: **17** Pea kapau kuo 'ikai tu'u hake 'a Kalaisi, 'oku angahala. **18** Pea ko kinautolu foki kuo mohe 'ia Kalaisi, kuo nau 'auha. **19** Kapau 'oku ngata ki he mo'ui ni 'etau 'amanaki lelei ki ai, ko e mala'ia lahi taha pe 'akaitautolu 'i he kakai kotoa pē. **20** Ka ko eni, kuo toetu'u 'a Kalaisi mei he pekia, pea kuo hoko ia ko e 'uluaki fua 'okinautolu na'e mohe. **21** He ko e me'a 'i he tangata na'e hoko ai 'ae mate, pea 'e hoko 'i he tangata foki 'ae toetu'u 'oe mate. **22** He 'oku hangē 'oku mate kotoa pē 'ia 'Atama, 'e pehē foki 'e mo'ui kotoa pē 'ia Kalaisi. **23** Ka ko e tangata taki taha kotoa pē 'i hono lakanga: ko e 'uluaki fua 'a Kalaisi; pea hoko mo kinautolu 'oku 'o Kalaisi, 'i he'ene ha'u. **24** Pea 'e toki hoko 'ae iku'anga, 'aia te ne 'atu ai 'ae pule'anga ki he 'Otua, 'io, ko e Tamai; hili 'ene ikuna 'ae pule kotoa pē, mo e fekau kotoa pe, mo e mālohi. **25** He kuo pau pe ke pule ia, kae'oua ke ne tuku 'a hono ngaahi fili kotoa pē ki hono lalo va'e. **26** Ko e fili fakamui 'e faka'auha, ko e mate. **27** "He kuo tuku 'e ia 'ae ngaahi me'a kotoa pē ki hono lalo va'e." Ka 'i he'ene pehē, kuo

fakamo'ulaloa 'ae "ngaahi me'a kotoa pē," 'oku ia 'i he ta'efa'a'au'auha: **43** 'Oku tūtuu'i ia 'i 'ilongofua pe 'oku 'ata'atā ia, 'aia na'a ne tuku he fakalielia; 'oku fokotu'u ia mo e nāunau: 'ae ngaahi me'a kotoa pē ki lalo 'iate ia. **28** Pea 'oku tūtuu'i ia 'i he vaivai; 'oku fokotu'u ia 'i he ka 'osi hono fakavaivai 'oe ngaahi me'a kotoa mālohi: **44** 'Oku tūtuu'i ia koe sino fakakakano; pē kiate ia, 'e tokī anganofo 'ae Foha kiate ia 'oku fokotu'u ia koe sino fakalaumālie. 'Oku na'a ne tuku 'ae ngaahi me'a kotoa pē ki lalo ai 'ae sino fakakakano, pea 'oku ai mo e sino 'iate ia, koe'uhī ke tāfataha pe 'ae 'Otua 'i he fakalaumālie. **45** Pea kuo tohi 'o pehē, "Ko e me'a kotoa pē. **29** Kae 'ikai, pea ko e hā 'e fai 'uluaki tangata ko 'Atama na'e ngaohi ia ko 'ekinautolu kuo papitaiso ki he mate, 'o kapau e laumālie mo'ui;" ko e 'Atama fakamui ko e 'e 'ikai 'aupito toetu'u 'ae mate? Ko e hā 'oku laumālie fakamo'ui. **46** Ka na'e 'ikai mu'omu'a papitaiso ai 'akinautolu ki he mate? **30** Pea ko e 'aia 'oku laumālie ka ko ia 'oku fakakakano; kae hā 'oku tau tu'utu'utāmaki ai 'i he feitu'ula'ā tokī hoko 'aia 'oku fakalaumālie. **47** Ko e 'uluaki kotoa pē? **31** 'Oku ou fakahā 'i ho'omou fiefia tangata, 'oku mei he kelekele, 'oku kelekele'ia: 'aia 'oku ou ma'u 'ia Kalaisi Sisu ko hotau 'Eiki, ko hono ua 'oe tangata, ko e 'Eiki mei he langi. 'oku ou mate 'i he 'aho kotoa pē. **32** He kapau, **48** Hangē ko e kelekele'ia, 'oku pehē pe foki 'o hangē ko e [lea 'ae] tangata, kuo u tau mo e 'akinautolu 'oku kelekele'ia: pea hangē ko ia fanga manu 'i 'Efesō, ko e hā hono 'aonga kiate 'oku mei he langi, 'oku pehē pe foki 'akinautolu au, 'o kapau 'oku 'ikai toetu'u 'ae mate? "Ke 'oku fakalangi. **49** Pea hangē ko e tau 'i he tatau tau kai mo inu; he te tau mate 'apongipongi." 'o ia 'oku mei he langi. **50** Pea 'oku ou tala eni, 'e **33** 'Oua na'a kākā'i 'akimoutolu: "Ko e ngaahi kāinga, 'e 'ikai fa'a ma'u 'e he kakano mo e toto talanoa kovi 'oku fakahala'i 'ae ngaahi anga 'ae pule'anga 'oe 'Otua; pea 'oku 'ikai fa'a ma'u 'oku lelei." **34** 'A hake ki he mā'oni'oni, pea 'e he 'au'auha 'ae ta'efa'a'au'auha. **51** Vakai, 'oku 'oua na'a fai angahala; he 'oku te'eki ma'u 'e ou fakahā ha me'a fufū kiate kimoutolu; 'E 'ikai he ni'ihī 'ae 'ilo'i 'ae 'Otua: 'oku ou lea 'aki ia te tau mohe kotoa pē, ka te tau liliu kotoa pē, ko ho'omou fakamā. **35** Ka 'e pehē nai 'e ha **52** 'I he fakafokifā 'i he kemo 'oe mata, 'i he pā tokotaha, "E fēfē hono fokotu'u 'oe mate? Pea fakamui 'oe me'a lea: koe'uhī 'e pā mai ia, pea 'e 'i he sino fē te nau ha'u?" **36** Ko e vale koe, ko ia fokotu'u hake ai 'ae mate, 'o ta'efa'a'au'auha, 'oku ke tūtuu'i 'oku 'ikai fakaake ia, 'o kapau pea 'e liliu ai 'akitautolu. **53** He kuo pau ke 'ai 'e 'oku 'ikai ke mate: **37** Pea ko e me'a ko ia 'oku he 'au'auha ni, 'ae ta'efa'a'au'auha, pea ke ai ke tūtuu'i, 'oku 'ikai te ke tūtuu'i 'ae sino ko ia 'e he mate ni 'ae ta'emate **54** Ko ia, pea ka 'osi 'e tupu, ka ko e fo'i tengā ko ha fo'i tengā kehe: hono ai 'e he 'au'auha ni 'ae ta'efa'a'au'auha, **38** Ka 'oku foaki ki ai 'e he 'Otua hono sino, ko mo e 'ai 'e he mate ni 'ae ta'emate, 'e tokī 'ene fa'iteliha pe ia, pea ki he tengā taki taha fakamo'oni 'ae lea kuo tohi, "Kuo folo hifo 'ae hono sino 'o'ona. **39** 'Oku 'ikai ko e kakano tatau mate 'e he mālohi." **55** "E mate, kofa'ā ha'o pe 'ae kakano kotoa pē: he 'oku ai 'ae kakano hahu? 'E fa'itoka, kofa'ā ho'o mālohi?" (*Hadēs g86*) ko e taha 'oe tangata, ko e kakano 'e taha 'oe **56** Ko e hahu 'oe mate ko e angahala; pea ko e fanga manu, ko e taha kehe 'oe ngaahi ika, mo mālohi 'oe angahala ko e fono. **57** Kae fakafeta'i e taha kehe 'oe fanga manupuna. **40** Pea 'oku ki he 'Otua, 'aia 'oku ne foaki ke tau mālohi 'i ai foki 'ae ngaahi sino fakalangi, mo e ngaahi hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **58** Ko ia, ko hoku sino fakamaama: ka 'oku taha pe 'ae nāunau kāinga 'ofeina, ke tupulekina ma'uapī 'i he 'oe fakalangi, pea ko e fakamaama 'oku taha ngāue 'ae 'Eiki, he 'oku mou 'ilo ko ho'omou kehe ia. **41** He 'oku ai 'ae nāunau 'e taha 'oe la'ā, ngāue 'i he 'Eiki, 'oku 'ikai ta'e'aonga ia. mo e nāunau 'e taha 'oe māhina, mo e nāunau 'e taha 'oe ngaahi fetu'u: he 'oku fai kehekehe 'i he nāunau 'ae fetu'u 'e taha ki he fetu'u 'e taha. **42** Pea 'oku pehē pe 'ae toetu'u 'ae mate. 'Oku tūtuu'i ia 'i he 'au'auha: 'oku fokotu'u hake **16** Pea ko e me'a ki he tānaki tokoni ki he kāinga mā'oni'oni, ke fai pe 'ekimoutolu, 'o hangē ko ia kuo u fekau ki he ngaahi siasi 'i Kalētia. **2** 'I he 'uluaki 'aho 'oe uiike, ke mou taki taha vahe'i 'o tuku 'ae tokoni, 'o fakatatau mo

hono fakamonū‘ia‘i, koe‘ahi ke ‘oua na‘a ai ha e tohi ‘ofa eni ‘a Paula ‘aki hoku nima ‘o‘oku. 22 tānaki ‘o kau ka hoko atu. 3 Pea kau ka hoko Kapau ‘oku ai ha tangata ‘oku ‘ikai ‘ofa ia ki he atu, ko kinautolu te mou loto ki ai, te u fekau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, ke mala‘ia ia. ‘Oku ha‘u ‘ae ‘akinautolu mo e ngaahi tohi, ke ‘ave ho‘omou ‘Eiki. 23 Ke ‘iate kimoutolu ‘ae ‘ofa ‘a hotau ‘Eiki tokoni ‘ofa ki Selūsalema. 4 Pea kapau ‘e lelei ko Sisu Kalaisi. 24 Ke ‘iate kimoutolu kotoa pē ‘eku ‘alu foki, te nau ‘alu mo au. 5 Pea ko eni, te ‘eku ‘ofa ‘ia Kalaisi Sisu. ‘Emeni.

u ‘alu atu kiate kimoutolu, ‘oka hili ‘eku ‘alu atu ‘i Masitōnia: he te u ‘alu atu ‘i Masitōnia. 6

Pea te u nofo ‘apē ‘i he fa‘ahita u momoko mo kimoutolu, koe‘ahi ke mou moimoi‘i au ‘i hoku fononga ki ha potu te u ‘alu ki ai. 7 He koe‘ahi ‘e ‘ikai te u fou atu kiate kimoutolu ‘i he fononga ni; ka ‘oku ou ‘amanaki te u nofo fuoloa si‘i ‘iate kimoutolu, ‘o kapau ‘e lelei ki he ‘Eiki. 8 Ka te u tatali ‘i ‘Efesō ‘o a‘u ki he Penitekosi. 9 He kuo fakaava kiate au ‘ae matapā lahi pea ‘aonga, pea ‘oku tokolahī ‘ae fili. 10 Pea ko eni, kapau ‘e hoko atu ‘a Timote, vakai ke ‘iate kimoutolu ta‘emanavahē ia: he ‘oku fai ‘e ia ‘ae ngāue ‘ae ‘Eiki, ‘o hangē foki ko au. 11 Ko ia ke ‘oua na‘a manuki‘i ia ‘e ha tokotaha: kae tokoni‘i ia, ke fononga mai ‘i he fiemālie, koe‘ahi ke ha‘u ia kiate au: he ‘oku ou ‘amanaki kiate ia fakataha mo e kāinga. 12 Pea ko e me‘a ki hotau kāinga ko ‘Apolosi, na‘aku kole lahi kiate ia ke ne ‘alu atu mo e kāinga kiate kimoutolu: ka na‘e ‘ikai si‘i loto ia ke ‘alu atu ‘i he kuonga ni; ka ‘e ‘alu atu ia ‘i ha kuonga tu‘utu‘umālie kiate ia. 13 Mou le‘o, tu‘uma‘u ‘i he tui, fai ‘o ngali mo e tangata, mou mālohi. 14 Ke fai ho‘omou ngaahi me‘a kotoa pē ‘i he ‘ofa. 15 ‘Oku mou ‘ilo ‘ae fale ‘o Setivena, ko e ‘uluaki fua ia ‘i ‘Akeia, pea kuo nau tuku ‘akinautolu ke tauhi ‘ae kakai mā‘oni‘oni, pea ‘oku ou kole kiate kimoutolu, ‘e kāinga, 16 Ke faka‘apa‘apa ‘akimoutolu ki he kakai pehē, pea kiate kinautolu kotoa pē ‘oku tokoni mo kinautolu, pea ngāue. 17 ‘Oku ou fiemālie ‘i he ha‘u ‘a Setivena mo Fotuneto mo ‘Akaiko: he ko ia na‘e toe meiate kimoutolu kuo nau totongi. 18 He kuo nau fakafiemālie‘i ‘ae laumālie ‘o‘oku mo kinoutolu: ko ia mou fai ‘ofa ki he kakai pehē. 19 Ko e ngaahi siasi ‘o ‘Esia ‘oku ‘ofa atu kiate kimoutolu. ‘Oku ‘ofa lahi atu kiate kimoutolu ‘i he ‘Eiki ‘a ‘Akuila mo Pisila, pea mo e siasi ‘oku ‘i hona fale. 20 ‘Oku ‘ofa atu ‘ae kāinga kotoa pē kiate kimoutolu. Mou fe‘ofo‘ofani ‘aki ‘ae ‘uma mā‘oni‘oni. 21 Ko

2 Kolinitō

1 Ko au Paula, ko e 'aposetolo 'a Sisu Kalaisi 'i he finangalo 'oe 'Otua, pea mo Timote ko hotau kāinga, ki he siasi 'oe 'Otua 'oku 'i Kolinitō, fakataha mo e kāinga mā'oni'oni fulipē 'oku 'i 'Akeia kotoa pē: **2** Ke 'iate kimoutolu 'ae 'ofa mo e melino mei he 'Otua ko 'etau Tamai, pea mei he 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **3** Fakafeta'i ki he 'Otua, mo e Tamai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ko e Tamai 'ae ngaahi 'alo'ofa, mo e 'Otua 'oe fiemālie kotoa pē; **4** Aia 'oku ne fakafiemālie'i 'akimautolu 'i he'emaumamahi kotoa pē, koe'uhī ke mau fa'a fai ai ke fakafiemālie'i 'akinautolu 'oku mamahi'ia, 'aki 'ae fakafiemālie ko ia 'aia 'oku fakafiemālie'i 'aki 'akimautolu 'e he 'Otua. **5** He 'oku hangē 'ae tupulekina 'oe ngaahi mamahi 'a Kalaisi 'iate kimautolu, 'oku pehē, 'oku tupulekina foki 'emaumfiemālie 'ia Kalaisi. **6** Pea kapau 'oku mau mamahi, ko e me'a ia ki ho'omou fiemālie mo e fakamo'ui, 'aia 'oku ngāue lelei ke mou fa'a kātaki 'ae ngaahi mamahi ko ia 'oku mau kātaki foki: pea kapau kuo fakafiemālie'i 'akimautolu, ko ho'omou fakafiemālie ia mo e fakamo'ui. **7** Pea 'oku tu'uma'u pe 'emaumfiemālie kiate kimoutolu, ko 'emaum 'ilo, ko e me'a 'i ho'omou kau 'i he ngaahi mamahi, te mou kau foki 'i he fiemālie. **8** He 'oku 'ikai ko homau loto ke mou ta'e'ilo, 'e kāinga, ki he'emaumngaahi mamahi na'e hoko kiate kimautolu 'i 'Esia, koe'uhī na'e ta'omia lahi hake 'aupito ia 'i he'emaumālohi, ko ia na'e 'ikai ai te mau 'amanaki ki he mo'ui: **9** Ka na'a mau ongo'i kuo tukupau 'akimautolu ki he mate, koe'uhī ke 'oua na'a mau falala kiate kimautolu, ka ki he 'Otua 'aia 'oku ne fokotu'u hake 'ae mate: **10** 'Aia na'a ne fakamo'ui 'akimautolu mei he mate lahi ko ia, pea 'oku ne kei fakamo'ui: pea 'oku mau falala te ne kei fakamo'ui pe; **11** 'I he tokoni fakataha 'akimoutolu foki 'i he lotua 'akimautolu, koe'uhī ko e foaki [kuo tuku] kiate kimautolu 'i he kau 'ae tokolahī, 'e 'atu ai 'ae fakafeta'i 'e he tokolahī koe'uhī ko kimautolu. **12** He ko 'emaumfiefia'anga eni, ko e fakamo'oni 'o homau loto, koe'uhī 'i he loto taha, mo e mo'oni faka'otua, kae 'ikai 'i he poto fakakakano, kae 'i he 'ofa 'ae 'Otua,

kuo mau fai homau lakanga 'i he māmani, kae lahi taha pe kiate kimoutolu. **13** He 'oku 'ikai te mau tohi ha me'a kehe kiate kimoutolu, ka ko ia pe 'oku mou 'ilo mo tui ki ai; pea 'oku ou 'amanaki ke mou tui 'o a'u ki he ngata'anga; **14** 'O hangē ko e 'ilo 'akimautolu foki 'e homou ni'ihī, ko homou fiefia'anga 'akimautolu, 'io, 'o hangē 'oku 'amautolu 'akimoutolu 'i he 'aho 'oe 'Eiki ko Sisu. **15** Pea 'i he tui ni nā'aku loto ke 'alu atu kiate kimoutolu 'i mu'a, koe'uhī ke mou ma'u hono ua 'oe me'a'ofa; **16** Pea ke u 'alu atu 'iate kimoutolu ki Masitōnia, pea ke u toe ha'u mei Masitōnia kiate kimoutolu, pea ke 'iate kimoutolu ke moimo'i au 'i hoku fononga ki Siutea. **17** Pea 'i he'eku loto ki ai, na'aku va'iva'inga 'aki? Pe ko e ngaahi me'a 'oku ou tu'utu'uni, 'oku ou tu'utu'uni 'o fakatatau ki he kakano, koe'uhī ke 'iate au 'ae "Io 'io," mo "Ikai 'ikai?" **18** Ka 'oku mo'oni 'ae 'Otua, ko 'emaumlea atu kiate kimoutolu na'e 'ikai ko e "Io" mo "Ikai." **19** He ko e 'Alo 'oe 'Otua, ko Sisu Kalaisi, 'aia na'e malanga'aki kiate kimoutolu 'ekimautolu, ['io], 'e au mo Silivenusim Timote, na'e 'ikai ko e "Io" mo "Ikai," ka na'e "Io" pe 'iate ia. **20** He ko e ngaahi tala'ofa kotoa pē 'ae 'Otua 'oku "Io" pe 'iate ia, pea "Emeni" 'iate ia, ki he ongoongolelei 'oe 'Otua 'iate kimautolu. **21** Pea ko e 'Otua ia, 'aia 'oku ne fakatu'uma'u 'akimautolu fakataha mo kimoutolu 'ia Kalaisi, pea ko ia ia ne ne pani 'akimautolu; **22** 'Aia kuo ne faka'ilonga foki 'akimautolu, 'o ne foaki mai 'ae fakamo'oni, ko e Laumālie 'i hotau loto. **23** Ka 'oku ou ui ki he 'Otua ke ne fakamo'oni ki hoku laumālie, ko e me'a 'i he'eku 'ofa kiate kimoutolu, 'oku te'eki te u 'alu atu ai ki Kolinitō. **24** Ka 'oku 'ikai ko e me'a ke mau pule'i ho'omou tui, ka ko e kau tokoni ki ho'omou fiefia: he 'oku mou tu'u 'i he tui.

2 Ka na'e pau hoku loto ki he me'a ni, 'e 'ikai te u toe 'alu atu kiate kimoutolu 'i he mamahi. **2** He kapau 'oku ou fakamamahi'i 'akimoutolu, pea ko hai ia 'oku ne fakafiefia'i au, ka ko ia kuo fakamamahi'i 'iate au? **3** Ko ia ne u tohi ai 'ae me'a ko ia kiate kimoutolu, telia na'a 'i he'eku hoko atu, teu mamahi meiate kinautolu 'oku totonu ke u fiefia ai; pea 'oku ou falala kiate

kimoutolu kotoa pē, ko 'eku fiefia ko e fiefia ia meiate kimoutolu? 2 Ko 'emau tohi 'akimoutolu, 'o kimoutolu kotoa pē. 4 He ne u tohi atu kiate kuo tohi ki homau loto, kuo 'ilo pea lau 'e he kimoutolu 'i he mamahi lahi mo e feinga loto kakai kotoa pē: 3 Kuo fakahā fakapapau atu ko mo e lo'imata lahi: ka na'e 'ikai ke mou mamahi e tohi 'a Kalaisi 'akimoutolu kuo me'a ngāue'aki ai, ka koe'uhī ke mou 'ilo 'ae 'ofa 'oku ou ma'u ai 'akimoutolu, kuo tohi kae 'ikai 'aki 'ae vaitohi, 'o lahi 'aupito kiate kimoutolu. 5 Pea kapau ka ko e Laumālie 'oe 'Otua mo'ui; 'ikai 'i he kuo fai fakamamahi 'e ha taha, 'oku 'ikai teu ngaahi maka lafalafa, ka 'i he kakano 'oe loto. mamahi au, kae 'i he ni'ihi pe: ke 'oua na'aku 4 Pea ko e me'a 'ia Kalaisi 'oku ai ha'amau tui fakamāfasia 'akimoutolu kotoa pē. 6 Pea kuo pehē ki he 'Otua: 5 Kae 'ikai hangē 'oku ma'u lahi ki he tokotaha ko ia 'a 'etau tautea ni, 'aia mafai 'iate kimautolu ke mahalo ki ha me'a na'e 'at 'e he tokolahī. 7 Ko ia ke 'oua, ka mou meiate kimautolu; ka ko e ma'u mafai 'oku mei fakamolemole mu'a, pea fakafiemālie'i ia, telia he 'Otua; 6 'Aia foki kuo ne teu'i 'akimautolu ko na'a fōngia hifo 'ae tokotaha ko ia 'i he mamahi e kau faifekau fa'a fai 'oe fuakava fo'ou; 'ikai 'oe lahi. 8 Ko ia 'oku ou kole atu kiate kimoutolu mata'itohi, ka 'oe laumālie: he 'oku tāmate'i 'e ke mou fakamo'oni 'ae 'ofa kiate ia. 9 He ko he mata'itohi, ka 'oku foaki mo'ui 'e he laumālie. e me'a ko ia na'aku tohi ai foki, koe'uhī ke u 7 Pea kapau na'e nāunau'ia 'ae ngāue 'oe mate 'ilo ai ha faka'ilonga kiate kimoutolu, pe 'oku na'e tohitongi ki he ngaahi maka, 'aia na'e 'ikai mou talangofua ki he ngaahi me'a kotoa pē. 10 fa'a sio fakahangatonu ai 'ae fānau 'a 'Isileli ki Ko ia 'oku mou fakamolemole ha me'a ki ai, he mata 'o Mōsese, ko e me'a 'i he malama 'o 'oku ou [fakamolemolea] foki: pea ko ia kuo u hono mata; 'aia na'e pau ke ngata: 8 Pea 'e 'ikai fakamolemolea, 'o kapau ne u fakamolemolea lahi hake 'aupito hono nāunau 'oe ngāue 'oe ha me'a, [na'aku fai] ia koe'uhī ko kimoutolu 'i Laumālie? 9 He kapau 'oku nāunau'ia 'ae ngāue he 'ao 'o Kalaisi; 11 Telia na'a kākaa'i 'akimautolu 'oe fakamala'ia, pea 'oku lahi hake 'aupito hono 'e Sētane: he 'oku 'ikai te tau vale ki he'ene nāunau'ia 'oe ngāue 'oe fakatonuhia. 10 He ko ngaahi filio'i. 12 Ka 'i he'eku hoko atu ki Taloasi, ia na'e ngaohi ke nāunau'ia, na'e 'ikai hano ke malanga'aki 'aeongoongolelei 'o Kalaisi, pea nāunau 'i he me'a ni, ko e me'a 'i he nāunau fakaava 'e he 'Eiki 'ae matapā kiate au, 13 Na'e 'oku lahi hake. 11 He kapau na'e nāunau'ia 'aia 'ikai ha fiemālie 'i hoku loto, koe'uhī na'e 'ikai kuo faka'osi, tā 'oku lahi 'aupito hono nāunau teu fe'iloaki mo hoku tokoua ko Taitusi: pea hili 'o ia 'oku tu'uma'u. 12 Pea ko ia 'i he'emau ma'u 'emau māvae mo kinautolu, pea 'alu mei ai ki 'ae 'amanaki lelei pehē, 'oku mau lea 'ilongofua Masitōnia. 14 Pea ko eni, fakafeta'i ki he 'Otua, lahi ai. 13 Pea 'ikai hangē ko Mōsese, na'a ne 'aia 'oku ne foaki ke mau fa'a ikuna 'ia Kalaisi, 'ai 'ae pūlou ki hono mata, pea na'e 'ikai fa'a pea 'oku ne fofola atu 'ae ngangatu 'o 'ene 'ilo sio fakamama'u atu 'e he fānau 'a 'Isileli ki he 'iate kimautolu 'i he potu kotoa pē. 15 He ko ngata'anga 'o ia kuo faka'osi: 14 Ka na'e fakakui e ngangatu lelei 'o Kalaisi 'akimautolu ki he honau loto: he 'oku a'u ki he 'aho ni, 'oku kei 'Otua, 'iate kinautolu kuo fakamo'ui, pea 'iate tu'uma'u 'o ta'eue'i 'ae pūlou ko ia 'i he lau 'oe kinautolu 'oku faka'auha: 16 Ko e nanamu 'oe fuakava motu'a: ['ae pūlou] ko ia kuo mole 'ia mate ki he mate ki he ni'ihi; pea ki he ni'ihi ko Kalaisi. 15 Ka 'oku a'u ki he 'aho ni, 'oku kei 'i e nanamu 'oe mo'ui ki he mo'ui. Pea ko hai 'oku honau loto 'ae pūlou 'i he lau 'o Mōsese. 16 Ka taau mo e ngaahi me'a ni? 17 He 'oku 'ikai te ko eni, "Oka tafoki ia ki he 'Eiki, 'e to'o atu 'ae mau hangē ko e tokolahī, 'oku fai kākā'aki 'ae pūlou." 17 Pea "ko e 'Eiki" 'ae laumālie ko ia: folofola 'ae 'Otua: ka 'i he mo'oni, ka 'i he 'Otua, pea ko ia 'oku 'i ai 'ae Laumālie 'oe 'Eiki, 'oku 'i pea 'i he 'ao 'oe 'Otua, 'oku mau lea kia Kalaisi. ai 'ae tau'atāina. 18 Ka 'oku tau vakai kotoa pē, 'o mata ta'epūlou 'i he sio'ata, ki he nāunau 'oe 'Eiki, pea 'oku tau liliu ki hono tatau mei he nāunau ki he nāunau, 'i he Laumālie 'oe 'Eiki.

3 He 'oku mau toe kamata fakaongolelei atu 'akimautolu? Pe 'oku 'aonga kiate kimautolu, 'o hangē ko e ni'ihi, ha tohi fakaongolelei atu kiate kimoutolu, pe ko e fakaongolelei mai

4 Ko ia ‘i he’etau ma‘u ‘ae ngāue ni, pea ‘i ‘itu‘a, ‘oku fakafo‘ou ‘ae loto ‘i he ‘aho kotoa pē. he’etau ma‘u ‘ae ‘ofa, ‘oku ‘ikai ai temau vaivai; **2** Ka kuo mau li‘aki ‘ae ngaahi me‘a fufū ‘oe fakamā, o ‘ikai ‘a‘eva ‘i he fiemu‘a, pe fai fakakākā ‘aki ‘ae folofola ‘ae ‘Otua; ka ‘i he fakahā atu ‘ae mo‘oni, ‘oku mau fakaongolelei atu ‘akimautolu ki he loto ‘oe tangata taki taha kotoa pē, ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua. **3** Pea kapau kuo fakapulou ‘emauongoongolelei, kuo fakapulou ia kiate kinautolu ‘oku mala‘ia: **4** ‘Akinautolu kuo fakakui honau loto ta‘etui ‘e he ‘otua ‘o māmani, telia na‘a ulo mai kiate kinautolu ‘ae maama ‘oe ongoongolelei fakamonū‘ia ‘o Kalaisi, ‘aia ko hono tatau ‘oe ‘Otua. (aiōn g165) **5** He ‘oku ‘ikai te mau malanga‘aki ‘akimautolu, ka ko Kalaisi Sisu ko e ‘Eiki; mo kimautolu ko ho‘omou kau tamao‘eiki koe‘uhi ko Sisu. **6** He ko e ‘Otua, ‘aia na‘e fekau “Ke ulo mai ‘ae maama mei he po‘uli,” ko ia kuo ne fakaulo mai ki homau loto, ke fakamāmangia ‘akimautolu ‘i he ‘ilo ‘oe nāunau ‘oe ‘Otua, ‘i he fofonga ‘o Sisu Kalaisi. **7** Ka ‘oku mau ma‘u ‘ae koloa ni ‘i he ngaahi ipu ‘umea, koe‘uhi ke ‘i he ‘Otua hono lelei ‘oe mālohi, kae ‘ikai ‘iate kimautolu. **8** He kuo faka‘api‘api ‘akimautolu mei he potu kotoa pē, ka ‘oku ‘ikai ‘efitū‘u; mo‘ua pe, kae ‘ikai ta‘ehatokoni; **9** ‘Oku fakatanga‘i, ka ‘oku ‘ikai li‘aki; kuo li ki lalo, kae ‘ikai tāmate‘i; **10** ‘O fafafano ma‘u aipē ‘i homau sino ‘ae mate ‘a hotau ‘Eiki ko Sisu, koe‘uhi ke fakahā ai foki ‘ae mo‘ui ‘a Sisu ‘i homau sino. **11** He ko kimautolu ‘oku mo‘ui, ‘oku tukuange ma‘uaipe‘ki he mate koe‘uhi ko Sisu, koe‘uhi ke fakahā ai foki ‘ae mo‘ui ‘a Sisu ‘i homau kakano matengofua. **12** Ko ia ‘oku ngāue ‘ae mate ‘iate kimautolu, ka ko e mo‘ui ‘iate kimoutolu. **13** ‘Oku mau ma‘u ‘ae laumālie ko ia ‘oe tui, ‘o hangē ko ia kuo tohi, “Na‘aku tui, pea ko ia kuo u lea ai; ‘oku mau tui foki, pea ko ia ‘oku mau lea ai;” **14** ‘O ‘ilo ko ia na‘a ne fokotū‘u hake ‘ae ‘Eiki ko Sisu, te ne fokotū‘u hake ‘akimautolu foki ‘ia Sisu, ‘o ‘atu ki hono ‘ao fakataha mo kimoutolu. **15** He ‘oku ai ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē koe‘uhi ko kimoutolu, pea ke ongoongolelei ‘ae ‘Otua ‘i hono lahi ‘oe ‘alo‘ofa, ko e me‘a ‘i he fakafeta‘i lahi ai ‘ae tokolahī. **16** Ko ia ‘oku ‘ikai ai te mau vaivai: ka ‘i he faka‘au ‘o mole homau tangata

17 He ko homau mamahi ma‘ama‘a ni, ‘aia ‘oku ‘osingofua, ‘oku fakatupu ma‘amautolu ‘ae lelei ‘oku lahi hake fakamanavahē ‘aupito ‘aupito pea mamafa mo ta‘engata; (aiōnios g166) **18** Kae ‘ikai ‘i he ‘emau siofia ‘ae ngaahi me‘a ‘oku hāmai, ka ko e ngaahi me‘a ‘oku ‘ikai hāmai: he ko e ngaahi me‘a ‘oku hāmai, ‘oku ‘osingofua; ka ko e ngaahi me‘a ‘oku ‘ikai hāmai, ‘oku ta‘engata ia. (aiōnios g166)

5 He ‘oku mau ‘ilo ‘oka veteki homau fale kelekele, ko e fale fehikitaki ni, ‘oku ai homau fale mei he ‘Otua, ko e fale na‘e ‘ikai ngaohi ‘e he nima, ‘oku ta‘engata, ‘i he langi. (aiōnios g166) **2** He ‘oku māpuhoi ‘i henī, ‘o holi lahi ke mau kofu‘aki homau fale ‘aia ‘oku mei he langi: **3** He koe‘uhi ‘i he‘emau kofu‘ia, ke ‘oua na‘a ‘iloa ‘oku mau telefua. **4** He ko kimautolu ‘oku ‘i he fale fehikitaki ni, ‘oku māpuhoi, kuo māfasia: kae ‘ikai koe‘uhi ke mau ta‘ekofu‘ia, kae kofu‘aki, koe‘uhi ke folo hifo ‘ae matengofua ‘i he mo‘ui. **5** Pea ko ia kuo ne ngaohi ‘akimautolu ki he me‘a ko eni, ko e ‘Otua ia, ‘aia kuo ne foaki foki kiate kinautolu hono fakamo‘oni ‘oe Laumālie. **6** Ko ia ‘oku mau lototo‘a ma‘uaipe, ‘o ‘ilo, lolotonga ‘emau ‘i henī ‘i he sino, ‘oku mau nofo kehekehe mo e ‘Eiki: **7** (He ‘oku mau ‘a‘eva ‘i he tui, kae ‘ikai ‘i he mamata) **8** ‘Oku mau lototo‘a, pea holi ke hiki mu‘a mei he sino, ka mau nonofo mo e ‘Eiki: **9** Ko ia ‘oku mau holi ai, koe‘uhi, ka mau ka ‘i henī pe mama‘o atu, ke lelei ‘akimautolu kiate ia. **10** He kuo pau ‘e fakahā ‘akimautolu kotoa pē ‘i he ‘ao ‘oe nofo‘anga fakamaau ‘o Kalaisi; koe‘uhi ke ma‘u taki taha kotoa pē ‘ae ngaahi me‘a ‘o fakatatau ki he me‘a na‘a ne fai ‘i he sino, pe ko ha lelei ia pe ko ha kovi. **11** Ko ia ‘i he ‘emau ‘ilo ‘ae houhau ‘oe ‘Eiki, ‘oku mau fakaloto‘i ‘ae kakai; ka kuo fakahā atu ‘akimautolu ki he ‘Otua; pea ‘oku ou pehē, kuo fakahā atu ki homou loto foki. **12** He ‘oku ‘ikai te mau toe fakaongolelei atu ‘akimautolu kiate kimoutolu, kae tuku ke mou vikiviki koe‘uhi ko kimautolu, pea ke mou ma‘u ha tali kiate kinautolu ‘oku vikiviki fakamamata, kae ‘ikai ‘i he loto. **13** He kapau kuo mau vale, ‘oku ‘i he ‘Otua pe: pea kapau ‘oku mau poto, ko e me‘a ia kiate

kimoutolu. 14 He 'oku fakafeinga'i 'akimautolu fuoloa, 'i he anga'ofa, 'i he Laumālie Mā'oni'oni, 'e he 'ofa 'a Kalaisi; he 'oku pehē homau loto, 'i he 'ofa ta'eloi, 7 'I he lea 'oe mo'oni, 'i he kapau na'e pekia 'ae tokotaha koe'ahi ko e kakai mālohi 'ae 'Otua, 'i he mahafutau 'oe mā'oni'oni kotoa pē, pea tā na'e mate kotoa pē: 15 Pea 'i he nima to'omata'u pea 'i he to'ohema, 8 na'e pekia ia ma'ae kakai kotoa pē, koe'ahi 'I he faka'apa'apa mo e ta'efaka'apa'apa, 'i he ko kinautolu 'oku mo'ui, ke 'oua na'a nau toe ongokovi mo e ongolelei: 'o hangē ko e kau mo'ui kiate kinautolu, ka kiate ia na'e pekia kākā, ka 'oku mo'oni; 9 Hangē ko e ta'e'ilo, ka ma'anautolu, pea toetu'u hake. 16 Ko ia 'oku 'oku 'ilo lahi; hangē ko e mate, pea 'iloange, ngata henī, 'oku 'ikai te mau 'ilo fakakakano 'oku tau mo'ui; hangē ko e tautea, ka 'oku 'ikai pe ha tokotaha: 'io, na'a mo Kalaisi, kapau na'a tāmate'i; 10 Hangē ko e loto mamahi, kamau mau 'ilo fakakakano ia, kuo ngata, 'oku 'ikai fiefia ma'uaipē; hangē ko e masiva, ka 'oku mau te mau kei 'ilo pehē ia. 17 Ko ia kapau 'oku 'ia fakakoloa'ia 'ae tokolahi; hangē ko e ta'ema'u-Kalaisi ha taha, ko e fakatupu fo'ou ia: kuo mole ha-me'a, ka 'oku ma'u 'ae me'a kotoa pē. 11 'Ae atu 'ae ngaahi me'a motu'a; vakai, kuo hoko 'o kakai Kolinitō, 'oku mato'o homau ngutu kiate fo'ou 'ae ngaahi me'a kotoa pē. 18 Pea 'oku mei kimoutolu, 'oku tupu 'o lahi homau loto. 12 'Oku he 'Otua 'ae ngaahi me'a kotoa pē, 'aia na'a ne 'ikai te mou 'efihia 'iate kinautolu, ka 'oku mou fakalelei 'akimautolu kiate ia 'ia Sisu Kalaisi, 'efihia 'i he 'ofa 'amoutolu pe. 13 Pea ko eni, ko pea kuo ne tuku kiate kinautolu 'ae fakamatala hono totongi 'i he me'a ni, ('oku ou lea 'o hangē 'oe fakalelei; 19 Koe'ahi na'e 'ia Kalaisi 'ae ki he'eku fānau) ke faka'ata'atā 'akimoutolu 'Otua, 'o ne fakalelei 'a māmani kiate ia, 'o 'ikai foki. 14 'Oua na'a mou kau fakataha mo e kakai lau kiate kinautolu 'enau ngaahi fai hala; pea ta'etui: he 'oku feohi fēfē 'ae mā'oni'oni mo e kuo ne tuku kiate kinautolu 'ae fakaongoongo ta'emā'oni'oni? Pea 'oku feohi fēfē 'ae maama 'oe fakalelei. 20 Pea ko eni, ko e kau faifekau mo e po'uli? 15 Pea 'oku kau taha fēfē 'a Kalaisi 'akimautolu koe'ahi ko Kalaisi, 'o hangē 'oku mo Pileali? Pea 'oku 'inasi taha 'i he hā 'aia 'oku fakakolekole 'ae 'Otua 'iate kinautolu: 'oku mau tui mo e ta'etui? 16 Pea 'oku fai tatau 'i he hā 'ae kole ko e fetongi 'o Kalaisi, mou fakalelei mo e fale tapu 'oe 'Otua mo e ngaahi tamapua? He ko 'Otua. 21 He na'a ne ngaohi ia, 'aia na'e 'ikai e fale tapu 'akimoutolu 'oe 'Otua mo'ui; 'o hangē ha'ane angahala, koe feilaulau 'i he angahala ko e folofola 'ae 'Otua, "Te u nofo'ia 'akinautolu, koe'ahi ko kitautolu; kae hoko ai 'akitaautolu ko 'o 'eve'eva 'iate kinautolu; pea ko honau 'Otua e mā'oni'oni 'ae 'Otua 'iate ia.

6 Ko ia ko kinautolu, ko e kaunga ngāue fakataha, 'oku mau fakakolekole foki ke 'oua na'a mou ma'u tōnoa 'ae 'ofa 'ae 'Otua. 2 (He 'oku pehē 'e ia, "Kuo u ongo'i koe 'i he kuonga tu'utu'umālie, pea 'i he 'aho fakamo'ui kuo u tokoni'i koe;" vakai, ko eni 'ae kuonga tu'utu'umālie: vakai, ko eni 'ae 'aho 'oe fakamo'ui.) 3 Ke 'oua na'a ai ha tūkia'angā 'i ha me'a 'e taha, koe'ahi ke 'oua na'a fakaongokovi 'ae ngāue: 4 Ka mau fakaongolelei atu 'akimautolu 'i he ngaahi me'a kotoa pē, 'o he 'Otua. 2 Mou ma'u 'akimautolu; na'e 'ikai taau mo e kau faifekau 'ae 'Otua, 'i he fa'a kātaki, te mau fai ta'etotonu ki ha tokotaha, na'e 'ikai 'i he ngaahi mamahi, 'i he ngaahi masiva, 'i te mau fakaangahala'i ha tokotaha, na'e 'ikai he ngaahi fakamamahi lahi, 5 'I he haha, 'i te mau kākā'i ha tokotaha. 3 'Oku 'ikai te u he nofo fale fakapōpula, 'i he maveuveu, 'i he lea ko ha tautea: he kuo 'osi 'eku tala atu, 'oku ngaahi ngāue mamafa, 'i he fa'a le'o, 'i he fa'a mou 'i homau loto ke mau mate mo mo'ui 'aukai; 6 'I he mā'oni'oni, 'i he 'ilo, 'i he kātaki mo kinoutolu. 4 'Oku lahi 'eku fa'a lea atu

au, pea ko hoku kakai 'akinautolu." 17 'Oku pehē 'e he 'Eiki, "Ko ia mou ha'u meiate kinautolu, pea ke 'ata'atā 'akimoutolu, pea 'oua na'a ala ki he ta'ema'a; pea te u ma'u 'akimoutolu:" 18 'Oku pehē 'e he 'Eiki Māfimafi, "Te u 'iate kinoutolu ko e Tamai, pea ko hoku ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'akimoutolu."

7 Ko ia, 'e kāinga 'ofeina, 'i he'etau ma'u 'ae ngaahi tala'ofa ni, ke tau fakama'a 'akitaautolu mei he 'uli kotoa pē 'oe kakano mo e laumālie, 'o fakahaoahaoa 'ae mā'oni'oni 'i he manavahē ki atu 'akimautolu 'i he ngaahi me'a kotoa pē, 'o he 'Otua. 2 Mou ma'u 'akimautolu; na'e 'ikai taau mo e kau faifekau 'ae 'Otua, 'i he fa'a kātaki, te mau fai ta'etotonu ki ha tokotaha, na'e 'ikai 'i he ngaahi mamahi, 'i he ngaahi masiva, 'i te mau fakaangahala'i ha tokotaha, na'e 'ikai he ngaahi fakamamahi lahi, 5 'I he haha, 'i te mau kākā'i ha tokotaha. 3 'Oku 'ikai te u he nofo fale fakapōpula, 'i he maveuveu, 'i he lea ko ha tautea: he kuo 'osi 'eku tala atu, 'oku ngaahi ngāue mamafa, 'i he fa'a le'o, 'i he fa'a mou 'i homau loto ke mau mate mo mo'ui 'aukai; 6 'I he mā'oni'oni, 'i he 'ilo, 'i he kātaki mo kinoutolu. 4 'Oku lahi 'eku fa'a lea atu

kiate kimoutolu, 'oku ou vikiviki lahi koe'ahi ko kimoutolu, 'i he'ene manatu ki he talangofua kimoutolu: kuo fakafonu au 'i he fiemālie, 'oku 'amoutolu kotoa pē, pea mo ho'omou ma'u ia ou fiefia lahi 'aupito 'i he'emaumahai kotoa 'i he manavahē mo e tetetete. 16 Pea 'oku ou pē. 5 Koe'ahi 'i he'emaumahai hoko ki Masitōnia, fiefia 'i he'eku falala kiate kimoutolu 'i he me'a na'e 'ikai ha mālōlō ki homau kakano, ka na'e kotoa pē.

fakamamahi 'akimautolu mei he potu kotoa pē; na'e 'itu'a 'ae ngaahi tau, pea 'i loto 'ae manavahē. 6 Ka ko e 'Otua, 'oku ne fakafiemālie 'i 'akinautolu kuo li ki lalo, na'a ne fakafiemālie 'i 'akimautolu, 'i he ha'u 'a Taitusi; 7 Pea na'e 'ikai 'i he'ene ha'u pe, ka 'i he fakafiemālie 'aia na'e fakafiemālie ai ia 'iate kimoutolu, 'i he'ene tala kiate kimautolu ho'omou holi lahi, mo ho'omou mamahi, mo ho'omou feinga kiate au; ko ia na'e 'āsili ai 'eku fiefia. 8 He 'oku 'ikai te u fakatomala 'i he'eku fakamamahi 'akimoutolu 'aki 'ae tohi, ka na'aku fakatomala ai: he 'oku ou vakai ko e tohi ko ia, kuo ne fakamamahi 'akimoutolu, kae fuoloa si'i pe. 9 Ka ko eni, 'oku ou fiefia, 'oku 'ikai 'i homou fakamamahi, ka 'i homou mamahi ki he fakatomala: he na'a mou mamahi 'o tāau mo e 'Otua, ke 'oua na'a mou masiva 'i ha me'a 'e taha 'iate kimautolu. 10 He ko e mamahi 'oku taau mo e 'Otua 'oku ne langaki 'ae fakatomala ki he fakamo'ui, 'e 'ikai toe fakatomala ai: ka ko e mamahi fakamaama, 'oku ne langaki 'ae mate. 11 Vakai eni ki he me'a ni pe, 'a ho'omou mamahi 'o taau mo e 'Otua, ki he fa'a fai na'a ne fakatupu 'iate kimoutolu, 'io, 'ae faka'ata'atā 'o kimoutolu, 'ae faka'ise'isa, 'ae manavahē, 'ae holi lahi, 'io, 'ae fai feinga, 'a 'etau tautea! Kuo mou fakahā 'aki ia kotoa pē 'a ho'omou 'ata'atā 'i he me'a ni. 12 Ko ia ne u tohi kiate kimoutolu, ka na'e 'ikai koe'ahi ko ia pe na'e fai 'ae kovi, pe ko ia pe na'a ne mamahi 'i he kovi, ka koe'ahi ke hā ai kiate kimoutolu 'emau tokanga kiate kimoutolu 'i he 'ao 'oe 'Otua. 13 Ko ia na'a mau fiemālie 'i ho'omou fiemālie: pea na'e lahi hake 'aupito 'emau fiefia koe'ahi ko e fiefia 'a Taitusi, he na'e fakafiemālie 'i hono laumālie 'ekimoutolu kotoa pē. 14 He kapau na'aku polepole 'i ha me'a kiate ia koe'ahi ko kimoutolu, 'oku 'ikai te u mā ai; kae hangē ko 'emau lea kimoutolu 'i he me'a kotoa pē, 'oku pehē pe mo 'emau polepole 'i he 'ao 'o Taitusi, 'oku 'ilo ia ko e mo'oni. 15 Pea ko 'ene manava'ofa 'oku lahi hake 'aupito kiate

kimoutolu, 'i he'ene manatu ki he talangofua kiate kimoutolu 'ae 'ofa 'ae 'Otua kuo foaki ki he ngaahi siasi 'o Masitōnia; 2 Koe'ahi na'e tupulekina 'enau fiefia 'i he 'ahi'ahi lahi 'i he me'a mamahi, pea tupulekina 'o lahi 'enau foaki kae lolotonga 'enau masiva lahi. 3 He 'oku ou fakamo'oni ki he'enau mafai mei honau loto, 'io, 'o lahi hake 'i he'enau fa'a fai; 4 Mo nau kole fakamātoato kiate kimautolu ke mau ma'u 'ae foaki, pea mau kau ki hono tauhi mā 'ae kakai mā'oni'oni. 5 Pea 'ikai ke hangē ko 'emau 'amanaki, ka na'a nau fuofua foaki 'akinautolu ki he 'Eiki, pea kiate kimautolu foki 'i he finangalo 'oe 'Otua. 6 Ko ia na'a mau pehē ai kia Taitusi, ko e me'a 'i he'ene kamata fai, ke ne faka'osi 'ae ngāue ko ia 'iate kimoutolu foki. 7 Ko ia, pea 'i ho'omou tupulekina 'i he me'a kotoa pē, 'i he tui, mo e lea, mo e 'ilo, mo e fa'a fai kotoa pē, pea mo ho'omou 'ofa kiate kimautolu, ke mou tupulekina 'i he lelei ni foki. 8 'Oku 'ikai teu tala eni ko e fekau, ka ko e me'a 'i he fiefie fai 'oe ni'ihī, pea ke, fakamo'oni 'aki 'ae mo'oni 'o ho'omou 'ofa. 9 He 'oku mou 'ilo 'ae 'ulungāanga lelei 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, 'a 'ene mohu koloa'ia, ka na'e hoko 'o masiva koe'ahi ko kimoutolu, koe'ahi 'i he'ene masiva ke mou koloa'ia ai. 10 Pea 'i he me'a ni 'oku ou enginaki'i: he 'oku 'aonga ia kiate kimoutolu, he kuo mou tomu'a kamata fai, pea 'oku 'ikai ko ia pe, ka na'a mou fie fai talu 'ae ta'u kuo hili. 11 Pea ko eni, fakato'oto'o 'a hono fai; ke hangē ko e fie loto ki ai, pea ke pehē foki 'ae fie fai mei he me'a 'oku mou ma'u. 12 He kapau 'oku ai 'ae loto lelei ki ai, 'e lau ia, 'o fakatatau ki he me'a 'oku ma'u 'e he tangata, ka e 'ikai fakatatau mo ia 'oku 'ikai te ne ma'u. 13 'Oku 'ikai [fai eni] koe'ahi ke fiemālie 'ae ni'ihī, kae māfasia 'akimoutolu: 14 Ka 'i he fakatatau 'i he kuonga ni ho'omou ma'ume'a lahi ki he'enau masiva, ke hoko ai 'enau ma'ume'a lahi [ko e tokonii] ki ho'omou masiva foki koe'ahi ke fakatatau pe: 15 'O hangē ko ia kuo tohi, "Ko

ia [na'a ne tānaki] 'o lahi, na'e 'ikai hano toe; 'oku tūtuu'i fakasi'isi'i, 'e utu fakasi'isi'i foki; pea pea ko ia [na'e tānaki] 'o si'i, na'e 'ikai ha'ane ko ia 'oku tūtuu'i lahi, 'e utu lahi foki. 7 Ke foaki masiva." 16 Kae fakafeta'i ki he 'Otua, 'aia na'e 'e he tangata taki taha 'o hangē ko ia kuo pau 'ai ki he loto 'o Taitusi 'ae tokanga lahi ko ia hono loto ki ai, kae 'ikai 'i he mamahi, pe 'i hono kiate kimoutolu. 17 He ko e mo'oni na'a ne tali pule'i: he 'oku 'ofa 'ae 'Otua ki ha foaki fiefia. 8 'ae enginaki; ka na'e mu'omu'a hono loto ki Pea 'oku mafai 'e he 'Otua ke fakatupulekina ai, na'e 'alu atu ia kiate kimoutolu ko hono 'ae ngaahi me'a lelei kotoa pē kiate kimoutolu; loto pe. 18 Pea kuo mau fekau mo ia 'ae kāinga koe'uhu 'i he mahu lahi ma'uapē 'akimoutolu 'i 'oku 'ofeina 'e he ngaahi siasi kotoa pē, koe'uhu he me'a kotoa pē, ke mou fa'a fai 'ae ngāue lelei ko e ongoongolelei; 19 Pea 'oku 'ikai ko ia pe, kotoa pē: 9 (Hangē ko ia kuo tohi, "Kuo tufaki ka ke ongoongolelei ai 'ae 'Eiki pe ko ia, pea atu 'e ia; kuo foaki 'e ia ki he masiva; pea 'e mo homou loto fie fai: 20 'O vakai eni, ke 'oua tu'uma'u 'ene mā'oni'oni 'o ta'engata." (aiōn g165)

na'a lau'ikovi 'akimautolu 'e ha tokotaha 'i he 10 Pea ko eni, ko ia 'oku ne foaki 'ae tengai 'akau me'a lahi ni 'oku mau tauhi: 21 He 'oku mau ki he tūtuu'i, 'ofa ke ne foaki 'ae mā ke mou kai, tokonaki 'ae ngaahi me'a matamatalelei, 'ikai pea fakatupu ho'omou tengai kuo tūtuu'i, pea 'i he 'ao 'oe 'Eiki pe, kae 'i he 'ao 'oe kakai fakalahi 'ae ngaahi fua 'o ho'omou mā'oni'oni;) foki. 22 Pea kuo mau fekau mo kinaua hotau 11 Koe'uhu ke fakama'ume'a'i 'akimoutolu 'i kāinga, 'aia kuo liunga lahi 'emau 'ilo 'ene fa'a he me'a kotoa pē ki he fa'a foaki lahi, 'aia fai 'i he ngaahi me'a lahi, ka ko eni, 'oku 'āsili 'oku tupu ai 'ae fakafeta'i ki he 'Otua 'iate 'ene fa'a fai, 'i he'ene fa'aki mālohi atu kiate kimautolu. 12 He ko e tauhi atu 'oe ngāue ni, kimoutolu. 23 Pea ko Taitusi, ko hoku tokoua 'oku 'ikai ngata 'i he tokoni ki he masiva 'oe ia mo e kaunga ngāue kiate kimoutolu: pea ko kāinga mā'oni'oni, ka 'oku tupulekina ia 'i he homau kāinga, ko e kau faifekau 'ae ngaahi siasi 12 Pea ko eni, ko ia 'oku ne foaki 'ae tengai 'akau me'a lahi ni 'oku mau tauhi: 13 Pea 'i he mo e nāunau 'a Kalaisi 'akimautolu. 24 Ko ia fakamo'oni 'oe tokoni ni, 'oku nau fakamālō ki mou fakahā kiate kinautolu, 'i he 'ao 'oe ngaahi he 'Otua 'i ho'omou talangofua 'oku fakahā ni Siasi, ha fakamo'oni 'o ho'omou 'ofa, pea mo e 13 Pea 'i he'ene fa'aki mālohi atu kiate kimautolu, pea ki he kakai kotoa tūtuu'i, 'i he'ene fa'aki mālohi atu kiate kimautolu, pea ki he kakai kotoa pē; 14 Pea 'i he'ena lotua 'akimoutolu, mo e holi lahi kiate kimoutolu, koe'uhu ko e 'ofa lahi 'ae 'Otua 'oku 'iate kimoutolu. 15 Fakafeta'i ki he 'Otua, koe'uhu ko 'ene foaki 'oku ta'efā'alaua.

9 Pea ko e me'a 'i he tokoni ki he kāinga mā'oni'oni, 'oku ta'e'aonga 'eku tohi kiate kimoutolu. 2 He 'oku ou 'ilo homou loto lelei, 'aia na'aku polepole ai 'iate kimoutolu kiate

kinautolu 'i Masitōnia, koe'uhu 'oku talu 'ae

ta'u 'e taha mo e teu ki ai 'a 'Akeia; pea ko

ho'omou fai feinga kuo langaki 'ae tokolahī. 3

Ka kuo u fekau 'ae kāinga, telia na'a ta'e'aonga

'oku ou fakakolekole kiate kimoutolu 'i he

'a 'emau polepole 'iate kimoutolu 'i he me'a ni;

kae hangē ko 'eku tala, ke mou teuteu pe: 4

ou kole, koe'uhu ke 'oua na'aku loto mālohi 'i

Telia na'a 'iloange, te mau 'alu atu mo ha ni'ihī

he'eku 'iate kimoutolu, 'i he pule ko ia 'oku ou

'o Masitōnia, pea 'ilo 'akimoutolu 'oku te'eki ai

'amanaki ke u fai mālohi ai ki he ni'ihī, 'oku

teuteu, pea mā ai 'akimautolu ('oku 'ikai teu

nau lau kiate kinautolu 'o hangē 'oku mau

pehē 'akimoutolu) 'i he polepole lahi ni. 5 Ko

a'eva 'o fakatatau mo e kakano. 3 He neongo

ia na'aku pehē ai 'oku 'aonga 'eku enginaki

'oku mau 'a'eva 'i he kakano, ka 'oku 'ikai te

'ae kāinga, koe'uhu ke nau 'alu mu'omu'a kiate

mau tau fakakakano: 4 (He ko e mahafutau 'o

kimoutolu, 'o tomu'a fakama'opo'opo ho'omou

'emau tau 'oku 'ikai fakakakano, ka 'oku mālohi

me'a'ofa, 'aia na'e tomu'a lea ki ai, koe'uhu ke

lahi 'i he 'Otua ke holoki hifo ai 'ae ngaahi

teu pe ia, 'o ngali mo e me'a foaki, kae 'ikai kolo mālohi); 5 'O holoki ki lalo 'ae ngaahi

hangē 'oku 'i he manumanu. 6 Ka ko eni, Ko ia fakakaukau, mo e me'a mā'olunga kotoa pē, 'oku

10 Pea ko au Paula, ko au 'oku matamatavaivai

[o kau ka] 'iate kimoutolu, ka 'i he'eku

mama'o 'oku ou loto mālohi kiate kimoutolu,

Ka kuo u fakakolekole kiate kimoutolu 'i he

'a 'emau polepole 'iate kimoutolu 'i he me'a ni;

angavaivai mo e angamalū 'a Kalaisi: 2 Ka 'oku

kae hangē ko 'eku tala, ke mou teuteu pe: 4

ou kole, koe'uhu ke 'oua na'aku loto mālohi 'i

Telia na'a 'iloange, te mau 'alu atu mo ha ni'ihī

he'eku 'iate kimoutolu, 'i he pule ko ia 'oku ou

'o Masitōnia, pea 'ilo 'akimoutolu 'oku te'eki ai

'amanaki ke u fai mālohi ai ki he ni'ihī, 'oku

teuteu, pea mā ai 'akimautolu ('oku 'ikai teu

nau lau kiate kinautolu 'o hangē 'oku mau

pehē 'akimoutolu) 'i he polepole lahi ni. 5 Ko

a'eva 'o fakatatau mo e kakano. 3 He neongo

ia na'aku pehē ai 'oku 'aonga 'eku enginaki

'oku mau 'a'eva 'i he kakano, ka 'oku 'ikai te

'ae kāinga, koe'uhu ke nau 'alu mu'omu'a kiate

mau tau fakakakano: 4 (He ko e mahafutau 'o

kimoutolu, 'o tomu'a fakama'opo'opo ho'omou

'emau tau 'oku 'ikai fakakakano, ka 'oku mālohi

me'a'ofa, 'aia na'e tomu'a lea ki ai, koe'uhu ke

lahi 'i he 'Otua ke holoki hifo ai 'ae ngaahi

teu pe ia, 'o ngali mo e me'a foaki, kae 'ikai kolo mālohi); 5 'O holoki ki lalo 'ae ngaahi

hangē 'oku 'i he manumanu. 6 Ka ko eni, Ko ia fakakaukau, mo e me'a mā'olunga kotoa pē, 'oku

ne fakahikihiki ia ki he 'ilo 'oe 'Otua, pea 'oku ne fakavaivai 'ae mahalo kotoa pē ki he talangofua kia Kalaisi; **6** Pea 'oku mau tali te u pe ke tautea ou fua'a kiate kimoutolu 'i he fua'a faka'otua: 'ae talangata'a kotoa pē, 'oka kakato ho'omou he kuo u fakanofo 'akimoutolu ki he husepāniti talangofua. **7** He 'oku mou vakai ki he ngaahi pe taha, koe'uhī ke u 'atū ai 'akimoutolu ko e me'a 'o hangē ko hono hā mai 'itu'a? Kapau tāupo'ou mā'oni'oni kia Kalaisi. **8** Ka 'oku ou 'oku ai ha tangata 'oku ne fa'aki kiate ia 'oku 'a manavahē telia na'a hangē ko hono oloa 'e he Kalaisi ia, ke toe fifili ki he me'a ko ia 'iate ia, ngata 'i he'ene kākaa'i 'a 'Ivi, 'e pehē 'ae fakahala koe'uhī 'o hangē 'oku 'a Kalaisi ia, 'oku 'a Kalaisi homou loto mei he angatotonu 'aia 'oku 'ia pehē pe 'akimautolu. **9** He ka ne lahi hake si'i Kalaisi. **10** Pea kapau mo'oni 'oku malanga'aki 'eku polepole 'i he'emaū mālohi, 'aia kuo tuku 'e ia kuo a'u atu, 'ae Sisu 'e taha na'e 'ikai te mai 'e he 'Eiki kiate kimautolu ke langa 'aki mau malanga'aki, pea kapau 'oku mou ma'u ha hake, ka 'oku 'ikai ko homou faka'auha, [pehē], Laumālie 'e taha, 'aia na'e 'ikai te mou ma'u, pe 'e 'ikai te u mā ai: **11** Ka 'oku 'ikai te u fie hangē ha ongoongolelei 'e taha, na'e 'ikai te mou ma'u, kau ka fakamana'i 'akimoutolu 'aki 'ae ngaahi pea ne'ine'i te mou fa'a kātaki ia. **12** Ka 'oku ou tohi. **13** He 'oku nau pehē, "Ko ['ene] ngaahi lau 'eau 'oku 'ikai si'i te u tomui au 'i he fungani tohi 'oku mamafa mo mālohi; ka 'oku ha vaivai "aposetolo lahi." **14** He neongo 'eku ta'epoto mai [hono] sino, pea ko ['ene] lea 'oku kovi." **15** 'i he lea, ka 'oku 'ikai te u [pehē] 'i he 'ilo; Ke 'ilo 'e he tokotaha ko ia, ko ia 'oku hā 'iate ka kuo 'osi hono fakahā lahi atu 'akimautolu kimautolu 'i he lea 'i he ngaahi tohi 'i he'emaū kiate kimoutolu 'i he ngaahi me'a kotoa pē. **16** mama'o, ko kimautolu ai pe ia 'i he ngāue 'oka He ko 'eku fai hala 'a 'eku fakavaivai au kae mau ka 'i ai. **17** He 'oku 'ikai te mau fa'a fakakau fakahikihiki ai 'akimoutolu, koe'uhī 'i he'eku 'akimautolu, pe fakatatau 'akimautolu, ki he malanga'aki kiate kimoutolu 'ae ongoongolelei ni'ihi 'oku fakaongolelei atu 'akinautolu: ka 'oe 'Otua ta'ehatotongi? **18** Na'aku fakamasiva'i ko 'enau fuofua 'akinautolu 'aki 'akinautolu, 'ae siasi ni'ihi, 'o ma'u [mei ai] 'ae totongi, ke 'o fakatatau 'akinautolu kiate kinautolu, ko e u 'aonga ai kiate kimoutolu. **19** Pea 'i he'eku fai vale ia. **20** Ka 'e 'ikai te mau polepole ki 'i ai mo kimoutolu, peau masiva, na'e 'ikai he ngaahi me'a 'itu'a atu 'i [homau] lakanga, te u fakamāfasia ha tangata 'e tokotaha: he kae fakatatau ki hono fuofua 'oe lakanga 'aia ko ia na'aku masiva ai, na'e 'omi ia 'e he kuo fuofua 'e he 'Otua kiate kimautolu, ko e kāinga na'e ha'u mei Masitōnia: pea kuo u fai 'i fuofua 'oku a'u atu foki kiate kimoutolu. **21** he me'a kotoa pē ke 'oua na'aku fakamāfasia He 'oku 'ikai te mau mafao atu 'akimautolu, 'o 'akimoutolu, pea ko hoku loto teu pehē pe. hangē na'e 'ikai ke mau a'u atu kiate kimoutolu: **22** 'O hangē 'oku 'iate au 'ae mo'oni 'a Kalaisi, he kuo mau a'u atu kiate kimoutolu foki 'i he 'e 'ikai ta'ofi au 'i he polepole ni he ngaahi ongoongolelei 'o Kalaisi: **23** 'Oku 'ikai te mau potu 'o 'Akeia. **24** Ko e me'a 'i he hā? Koe'uhī fa'a polepole ki he ngaahi me'a 'itu'a 'i [homau] 'oku 'ikai te u 'ofa kiate kimoutolu? 'Oku 'ilo'i lakanga, 'aia ko e ngaahi ngāue 'ae kau tangata 'e he 'Otua. **25** Ka ko ia 'oku ou fai, te u fai kehe; ka 'oku mau 'amanaki lelei, 'oka fakalahi pe ia, koe'uhī ke tu'usi 'ae tupungalau meiate ho'omou tui, ke mau mafola atu 'aupito 'iate kinautolu 'oku kumi ki ai; koe'uhī ko e me'a kimoutolu kae 'i homau lakanga pe, **26** Ke mau 'oku nau viki ai, ke 'ilo 'akinautolu 'oku nau malanga'aki 'ae ongoongolelei ki he mama'o hangē ko kimautolu. **27** Ka ko e kau 'aposetolo atu 'iate kimoutolu, pea 'ikai ke polepole 'i loi 'akinautolu, ko e kau ngāue fakakākā, 'oku he lakanga ngāue 'ae tangata kehe kuo 'osi nau fakakehe 'akinautolu ke hangē ko e kau teuteu. **28** "Ka ko ia 'oku polepole, ke polepole 'aposetolo 'a Kalaisi. **29** Pea 'oku 'ikai ko e me'a ia 'i he 'Eiki." **30** He 'oku 'ikai ko ia 'oku ne fakaofo ia he na'a mo Sētane 'oku fakakehe fakaongolelei ia 'e fakamālō ki ai, ka ko ia 'oku foki ia ko e 'āngelo 'oe maama. **31** Ko ia 'oku fakaongolelei ia 'e he 'Eiki.

11 Taumaiā 'oku mou fa'a kātaki si'i au 'i [he'eku] vale: 'io, mou kātaki'i au. 2 He 'oku kia Kalaisi; 3 Pea 'oku mau tali te u pe ke tautea ou fua'a kiate kimoutolu 'i he fua'a faka'otua: 'ae talangata'a kotoa pē, 'oka kakato ho'omou he kuo u fakanofo 'akimoutolu ki he husepāniti talangofua. 4 He 'oku mou vakai ki he ngaahi pe taha, koe'uhī ke u 'atū ai 'akimoutolu ko e me'a 'o hangē ko hono hā mai 'itu'a? Kapau tāupo'ou mā'oni'oni kia Kalaisi. 5 Ka 'oku ou 'oku ai ha tangata 'oku ne fa'aki kiate ia 'oku 'a manavahē telia na'a hangē ko hono oloa 'e he Kalaisi ia, ke toe fifili ki he me'a ko ia 'iate ia, ngata 'i he'ene kākaa'i 'a 'Ivi, 'e pehē 'ae fakahala koe'uhī 'o hangē 'oku 'a Kalaisi ia, 'oku 'a Kalaisi homou loto mei he angatotonu 'aia 'oku 'ia pehē pe 'akimautolu. 6 He ka ne lahi hake si'i Kalaisi. 7 Pea kapau mo'oni 'oku malanga'aki 'eku polepole 'i he'emaū mālohi, 'aia kuo tuku 'e ia kuo a'u atu, 'ae Sisu 'e taha na'e 'ikai te mai 'e he 'Eiki kiate kimautolu ke langa 'aki mau malanga'aki, pea kapau 'oku mou ma'u ha hake, ka 'oku 'ikai ko homou faka'auha, [pehē], Laumālie 'e taha, 'aia na'e 'ikai te mou ma'u, pe 'e 'ikai te u mā ai: 8 Ka 'oku 'ikai te u fie hangē ha ongoongolelei 'e taha, na'e 'ikai te mou ma'u, kau ka fakamana'i 'akimoutolu 'aki 'ae ngaahi pea ne'ine'i te mou fa'a kātaki ia. 9 Ka 'oku ou tohi. 10 He 'oku nau pehē, "Ko ['ene] ngaahi lau 'eau 'oku 'ikai si'i te u tomui au 'i he fungani tohi 'oku mamafa mo mālohi; ka 'oku ha vaivai "aposetolo lahi." 11 He neongo 'eku ta'epoto mai [hono] sino, pea ko ['ene] lea 'oku kovi." 12 'i he lea, ka 'oku 'ikai te u [pehē] 'i he 'ilo; Ke 'ilo 'e he tokotaha ko ia, ko ia 'oku hā 'iate ka kuo 'osi hono fakahā lahi atu 'akimautolu kimautolu 'i he lea 'i he ngaahi tohi 'i he'emaū kiate kimoutolu 'i he ngaahi me'a kotoa pē. 13 mama'o, ko kimautolu ai pe ia 'i he ngāue 'oka He ko 'eku fai hala 'a 'eku fakavaivai au kae mau ka 'i ai. 14 He 'oku 'ikai te mau fa'a fakakau fakahikihiki ai 'akimoutolu, koe'uhī 'i he'eku 'akimautolu, pe fakatatau 'akimautolu, ki he malanga'aki kiate kimoutolu 'ae ongoongolelei ni'ihi 'oku fakaongolelei atu 'akinautolu: ka 'oe 'Otua ta'ehatotongi? 15 Na'aku fakamasiva'i ko 'enau fuofua 'akinautolu 'aki 'akinautolu, 'ae siasi ni'ihi, 'o ma'u [mei ai] 'ae totongi, ke 'o fakatatau 'akinautolu kiate kinautolu, ko e u 'aonga ai kiate kimoutolu. 16 Pea 'i he'eku fai vale ia. 17 Ka 'e 'ikai te mau polepole ki 'i ai mo kimoutolu, peau masiva, na'e 'ikai he ngaahi me'a 'itu'a atu 'i [homau] lakanga, te u fakamāfasia ha tangata 'e tokotaha: he kae fakatatau ki hono fuofua 'oe lakanga 'aia ko ia na'aku masiva ai, na'e 'omi ia 'e he kuo fuofua 'e he 'Otua kiate kimautolu, ko e kāinga na'e ha'u mei Masitōnia: pea kuo u fai 'i fuofua 'oku a'u atu foki kiate kimoutolu. 18 he me'a kotoa pē ke 'oua na'aku fakamāfasia He 'oku 'ikai te mau mafao atu 'akimautolu, 'o 'akimoutolu, pea ko hoku loto teu pehē pe. hangē na'e 'ikai ke mau a'u atu kiate kimoutolu: 19 'O hangē 'oku 'iate au 'ae mo'oni 'a Kalaisi, he kuo mau a'u atu kiate kimoutolu foki 'i he 'e 'ikai ta'ofi au 'i he polepole ni he ngaahi ongoongolelei 'o Kalaisi: 20 'Oku 'ikai te mau potu 'o 'Akeia. 21 Ko e me'a 'i he hā? Koe'uhī fa'a polepole ki he ngaahi me'a 'itu'a 'i [homau] 'oku 'ikai te u 'ofa kiate kimoutolu? 'Oku 'ilo'i lakanga, 'aia ko e ngaahi ngāue 'ae kau tangata 'e he 'Otua. 22 Ka ko ia 'oku ou fai, te u fai kehe; ka 'oku mau 'amanaki lelei, 'oka fakalahi pe ia, koe'uhī ke tu'usi 'ae tupungalau meiate ho'omou tui, ke mau mafola atu 'aupito 'iate kinautolu 'oku kumi ki ai; koe'uhī ko e me'a kimoutolu kae 'i homau lakanga pe, 23 Ke mau 'oku nau viki ai, ke 'ilo 'akinautolu 'oku nau malanga'aki 'ae ongoongolelei ki he mama'o hangē ko kimautolu. 24 Ka ko e kau 'aposetolo atu 'iate kimoutolu, pea 'ikai ke polepole 'i loi 'akinautolu, ko e kau ngāue fakakākā, 'oku he lakanga ngāue 'ae tangata kehe kuo 'osi nau fakakehe 'akinautolu ke hangē ko e kau teuteu. 25 "Ka ko ia 'oku polepole, ke polepole 'aposetolo 'a Kalaisi. 26 Pea 'oku 'ikai ko e me'a ia 'i he 'Eiki." 27 He 'oku 'ikai ko ia 'oku ne fakaofo ia he na'a mo Sētane 'oku fakakehe fakaongolelei ia 'e fakamālō ki ai, ka ko ia 'oku foki ia ko e 'āngelo 'oe maama. 28 Ko ia 'oku fakaongolelei ia 'e he 'Eiki.

kau faifekau foki ke hangē ko e kau faifekau kuo pau pe ke u polepole, teu polepole ki he 'oe mā'oni'oni; ko e ngata'anga 'okinautolu 'e ngaahi me'a 'oku kau ki he'eku vaivai. **31** Ko e fakatatau ki he'enau ngaahi ngāue. **16** 'Oku ou toe pehē, 'oua na'a mahalo 'e ha taha ko e vale au; pea kapau 'e pehē, pea kātaki mu'a au 'o taau mo e vale, koe'uhī ke u polepole si'i 'iate 'i he tu'i ai 'a 'Alitasi, na'a ne le'ohi 'ae kolo au. **17** Ko ia 'oku ou lea 'aki, 'oku 'ikai te u lea 'aki 'oe kakai Tamasikusi 'aki 'ae kau tau, 'o holi ke mei he 'Eiki, kae hangē ko e vale, 'i he polepole mo'ua au: **33** Pea na'e tukutuku hifo au 'i ha lahi ni. **18** Ko e me'a 'i he polepole 'ae tokolahi kato mei he kātupa 'i he 'ā, peau hao mei hono ki he kakano, teu polepole foki au. **19** He 'oku nima.

mou kātaki fiemālie pe 'ae kau vale, he koe'uhī 'oku mou poto. **20** He kapau 'oku fakapōpula'i 'akimoutolu 'e ha taha, kapau te ne folo hifo, kapau te ne fakamālohi'i 'akimoutolu, kapau 'e fakahikihiki ia, kapau te ne tuki'i homou mata, 'oku mou kātaki pe ia. **21** 'Oku kau 'eku lea ki he manuki'i, 'o hangē kuo mo'oni 'emau vaivai. Ka koeni, 'ilonga ha me'a 'oku pole ai ha toko taha, ('oku ou lea 'o hangē ha vale,) 'oku ou pole ai foki. **22** Ko e Hepelū 'akinautolu? 'Oku pehē mo au. Ko e 'Isileli 'akinautolu? 'Oku pehē mo au. Ko e hako 'o 'Epalahame 'akinautolu? 'Oku pehē mo au. **23** Ko e kau faifekau 'a Kalaisi 'akinautolu? ('Oku ou lea 'o hangē ha vale) 'oku ou lahi hake; 'i he ngaahi ngāue lahi 'aupito, 'i he ngaahi kau'imaea 'o lahi 'aupito, 'i he nofo fale fakapōpula 'o liunga lahi hake, pea liunga lahi 'i he mate. **24** Na'e liunga nima 'a hoku haha 'e he kakai Siu, pea taki tolungofulu ma hiva ['ae tā]. **25** Na'e tu'o tolu hoku te'ia 'aki 'ae ngaahi va'a 'akau, pea tu'o taha hoku tolongaki 'aki 'ae maka, kuo tu'o tolu 'eku mate 'i he vaka, ko e pō mo e 'aho na'aku 'i he moana; **26** Pea fa'a fai 'ae ngaahi fononga, 'i he tu'utāmaki 'i he ngaahi vai, 'i he tu'utāmaki 'i he kaiha'a kau, 'i he tu'utāmaki 'i he kakai 'o hoku fonua, 'i he tu'utāmaki 'i he hiteni, 'i he tu'utāmaki 'i he kolo, 'i he tu'utāmaki 'i he toafa, 'i he tu'utāmaki 'i he tahī, 'i he tu'utāmaki 'i he kāinga loi; **27** 'I he ongosia mo e ngāue mamahi, 'i he fa'a le'o, 'i he fiekaia mo e fieinu, 'i he fa'a 'aukai, 'i he momoko mo e telefua. **28** Pea 'ikai pe ko e ngaahi me'a ni mei tu'a, ka ko ia foki 'oku feta'omi kiate au 'i he 'aho kotoa pē, ko e tokanga ki he ngaahi siasi kotoa pē. **29** Ko hai 'oku vaivai, pea 'oku 'ikai teu vaivai ai? Ko hai 'oku tūkia, pea 'oku 'ikai te u vela ai? **30** Kapau

ngāahi me'a 'oku kau ki he'eku vaivai. **31** Ko e 'Otua mo e Tamai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, 'aia 'oku monū'ia 'o ta'engata, 'oku ne 'ilo'i 'oku 'ikai te u loi. (aiōn g165) **32** Ko e pule 'i Tamasikusi mo'ua au: **33** Pea na'e tukutuku hifo au 'i ha lahi ni. **12** Ko e mo'oni 'oku ta'engali mo au ke polepole. Ka te u lea ki he ngaahi me'a hā mai mo e ngaahi fakahā 'oe 'Eiki. **2** 'I he ta'u 'e hongofulu ma fā nai kuo hili, ne u 'ilo ha tangata na'e 'ia Kalaisi, (pe na'e 'i he sino ia, 'oku 'ikai te u 'ilo; pe na'e 'ikai 'i he sino, 'oku 'ikai te u 'ilo; 'oku 'ilo 'e he 'Otua;) na'e 'ohake ia ki hono tolu 'oe langi. **3** Pea ne u 'ilo 'ae tangata ko ia, (pe na'e 'i he sino, pe na'e 'ikai 'i he sino, 'oku 'ikai te u 'ilo: 'oku 'ilo 'e he 'Otua;) **4** Koe'uhī na'e 'ohake ia ki Palataisi 'o ne fanongo ki he ngaahi lea ta'efā alea 'aki, 'aia 'oku 'ikai ngofua ke lea 'aki 'e ha tangata. **5** Ko e tokotaha ko ia teu polepole ai; ka 'e 'ikai teu polepole 'iate au, ka 'i he 'eku ngaahi vaivai. **6** He ka ne u holi ke polepole, 'e 'ikai ai te u vale; he te u lea mo'oni pe: ka 'oku ou tukuā, telia na'a ai ha taha 'e mahalo lelei lahi hake 'iate au 'i he me'a 'oku ne mamata 'iate au, pe 'i he me'a 'oku ne fanongo 'iate au. **7** Pea telia na'aku fielahi fau au 'i hono lahi 'oe ngaahi me'a na'e fakahā, na'e tuku kiate au 'ae tolounua 'i he kakano, ko e me'a fekau 'a Sētane, ke tuki'i au, telia na'aku fielahi fau. **8** Pea 'i he me'a ni, na'e liunga tolu 'eku kole lahi ki he 'Eiki, koe'uhī ke mahu'i ia 'iate au. **9** Pea pehē mai 'e ia kiate au, "Ko 'eku tokonī 'e lahi ma'au: he kuo fakakakato 'eku mālohi 'i ho'o vaivai." Ko ia teu fiefia lahi mo polepole ai mu'a 'i he'eku ngaahi vaivai, koe'uhī ke nofo'ia au 'e he mālohi 'o Kalaisi. **10** Ko ia 'oku ou fiemālie ai 'i he ngaahi vaivai, 'i he ngaahi manuki, mo e ngaahi masiva, mo e ngaahi fakatanga, mo e ngaahi mamahi, koe'uhī ko Kalaisi: he kau ka vaivai 'oku ou toki mālohi. **11** Ko eni, kuo u vale 'i he polepole; ka kuo mou fakalanga ia 'iate au: he na'e totonu ho'omou fakaongolelei au: he 'oku 'ikai ha me'a 'e taha 'oku ou tomui ai 'i he

fungani “‘aposetolo lahi,” ka ‘oku ‘ikai ko ha kimoutolu, ‘o hangē kuo u ‘i ai, ko hono liunga me‘a au. 12 Ko e mo‘oni ko e ngaahi faka‘ilonga ua; pea ‘i he‘eku mama‘o ni, ‘oku ou tohi atu ‘oe ‘aposetolo na‘e fai ‘iate kimoutolu, ‘i he fa‘a kiate kinautolu na‘e fai angahala ‘i mu‘a, pea kātaki kotoa pē, mo e ngaahi faka‘ilonga, mo mo hono toe kotoa pē, kapau te u toe ‘alu atu, e ngaahi mana, mo e ngaahi ngāue mālohi. ‘e ‘ikai te u fakasi‘isi‘i: 13 Koe‘uhi ‘oku mou kumi He ko e hā ha me‘a ne mou si‘i hifo ai ‘i ‘ae fakamo‘oni ki he lea ‘a Kalaisi ‘iate au, ‘aia he ngaahi siasi kehe, ka koe‘uhi ‘apē ko ‘eku ‘oku ‘ikai vaivai kiate kimoutolu, ka ‘oku mālohi ta‘efakamāfasia‘i ‘akimoutolu? fakamolemolea ‘iate kimoutolu. 4 He neongo na‘e tutuki ia ki ‘eku kovi ni. 14 Vakai, ko hono liunga tolu eni ‘o he ‘akau ko e me‘a ‘i he vaivai, ka ‘oku mo‘ui ia ‘eku teu ke ‘alu atu kiate kimoutolu; pea ‘e ‘ikai ‘i he mālohi ‘oe ‘Otua. He ‘oku mau vaivai foki te u fakamāfasia‘i ‘akimoutolu: he ‘oku ‘ikai mo ia, ka temau mo‘ui mo ia ‘i he mālohi ‘oe teu kumi ho‘omou me‘a, ka ko kimoutolu; he ‘Otua kiate kimoutolu. 5 ‘Eke kiate kimoutolu, ‘oku ‘ikai ngali ke tokonaki ‘e he fānau ma‘ae pe ‘oku mou ‘i he tui; ‘ahi‘ahi‘i ‘akimoutolu. mātu‘a, ka ko e mātu‘a ma‘ae fānau. 15 Pea ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo, ‘oku nofo‘ia ‘akimoutolu teu loto fiefia lahi ke ngāue, pea ‘atu mo ‘eku ‘e Sisu Kalaisi, ‘o kapau kuo ‘ikai ‘ahi‘ahi‘i mo mo‘ui koe‘uhi ko homou laumālie; neongo ‘ae si‘aki ‘akimoutolu? 6 Ka ‘oku ‘amusiaange ‘e au fakasi‘isi‘i ‘ae ‘ofa kiate au, ‘i he tupulekina ‘o te mou ‘ilo ‘oku ‘ikai ko e kau si‘aki ‘akimautolu. lahi ‘aupito ‘eku ‘ofa kiate kimoutolu. 16 Pea ko 7 Ko eni, ‘oku mau kole ki he ‘Otua, ke ‘oua na‘a ia na‘e ‘ikai te u fakamāfasia ‘akimoutolu: ka ‘i mou fai ha kovi; ‘o ‘ikai pe ke fakaongolelei ai he anga fakapotopoto, ne u ma‘u ‘akimoutolu ‘i ‘akimautolu, ka koe‘uhi ke fai ‘ekimoutolu ‘aia he fakaololo. 17 He na‘aku ma‘ume‘a meiate ‘oku angatonu, neongo ‘oku mau hangē ha kau kimoutolu ‘i ha taha ‘okinautolu na‘aku fekau kākā. 8 He ‘oku ‘ikai te mau fa‘a fai ha me‘a atu kiate kimoutolu? 18 Na‘aku kole kia Taitusi, ke angatu‘u ki he mo‘oni, ka ke kau taha mo e pe au fekau mo ia ha kāinga [kiate kimoutolu]. mo‘oni. 9 He ‘oku mau fiefia, ‘oka mau ka vaivai, Na‘e ma‘ume‘a ‘a Taitusi meiate kimoutolu? kae mālohi ‘akimoutolu: pea ko e me‘a foki ‘oku ‘ikai na‘a ma ‘a‘eva ‘i he laumālie pe taha pea mau faka‘amu ki ai, ko ho‘omou fakahaohaoa. ma topuva‘e taha pe? 19 ‘Oku mou mahalo 10 Ko ia ‘oku ou tohi ai ‘ae ngaahi me‘a ni ‘i ‘oku mau toe fakaongolelei ‘akimautolu kiate he‘eku mama‘o, telia na‘a ‘i he‘eku ‘i ai te u kimoutolu? ‘Oku mau lea ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua ‘ia fai fakamamahi, ‘o fakatatau mo e mālohi kuo Kalaisi: ka [‘oku mau fai] ‘ae me‘a kotoa pē, ‘e foaki ‘e he ‘Eiki kiate au ke langa ‘aki hake, kāinga ‘ofeina, ke langa hake ai ‘akimoutolu. ka ‘ikai ki he faka‘auha. 11 Ko hono ngata, ‘e 20 He ‘oku ou manavahē, telia ‘i he‘eku hoko kāinga, si‘oto‘ofa atu. Ke mou haohaoa, ke mou atu, ‘e ‘ikai te u ‘ilo ‘akimoutolu ‘o taau mo fiemālie, mou loto taha pe, mou mo‘ui melino; hoku loto, pea te mou ‘ilo‘i au ‘o ta‘etaau mo pea ko e ‘Otua ‘oe ‘ofa mo e melino ‘e ‘iate homou loto: telia na‘a ‘oku ai ‘ae fakakikihi, kimoutolu ia. 12 Ke mou fetoutou fekita‘aki ‘ae ‘ae femeheka‘aki, ‘ae fe‘ite‘itani, feke‘ike‘i, ‘ae fekita mā‘oni‘oni. 13 ‘Oku ‘ofa atu ‘ae kāinga felau‘aki, ‘ae fefanafanahi, ‘ae fakamofutofuta, mā‘oni‘oni kotoa pē kiate kimoutolu. 14 Ko e ‘ae maveuveu: 21 Pea telia na‘a ‘i he‘eku toe ‘alo‘ofa ‘ae ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, mo e ‘ofa ‘ae hoko atu ‘e fakavaivai‘i au ‘e hoku ‘Otua ‘iate ‘Otua, mo e feohi ‘oe Laumālie Mā‘oni‘oni, ke kimoutolu, pea te u tangilāulau ‘i he tokolahi ‘iate kimoutolu kotoa pē. ‘Emeni.
 kuo nau fai angahala pea ‘oku te‘eki ai kenau
 fakatomala ‘i he ngāue ‘uli mo e fe‘auaki mo e
 angafakalielia ‘aia kuo nau fai.

13 Ko hono liunga tolu eni ‘o ‘eku ‘alu atu kiate kimoutolu. “I he ngutu ‘oe fakamo‘oni ‘e toko ua pe toko tolu ‘e fakamo‘oni ‘ae lea kotoa pē.” 2 Kuo ‘osi ‘eku tala peau sinaki tala kiate

Kaletia

1 Ko au Paula, ko e 'aposetolo, ('ikai mei he kau tangata, pe 'i ha tangata, kae meia Sisu Kalaisi, mo e 'Otua ko e Tamai, 'aia na'a ne fokotu'u hake ia mei he pekia;) 2 Pea mo e ngaahi kāinga kotoa pē 'oku 'iate au, ki he ngaahi siasi 'i Kalētia: 3 Ke 'iate kimoutolu 'ae 'ofa mo e melino mei he 'Otua ko e Tamai, pea mo hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, 4 'Aia na'a ne foaki ia koe'uhī ko 'etau ngaahi angahala, koe'uhī ke ne fakamo'ui 'akitaautolu mei he maama kovi ni, 'o fakatatau ki he finangalo 'oe 'Otua ko 'etau Tamai: (aiōn g165) 5 Ke 'iate ia pe 'ae fakafeta'i ke ta'engata pea ta'engata, 'Emeni. (aiōn g165) 6 'Oku ou ofo 'i ho'omou hiki vave pehē meiate ia na'a ne uiui'i 'akimoutolu 'i he 'ofa 'a Kalaisi, ki he ongoongolelei 'e taha: 7 'Aia 'oku 'ikai "ko e taha kehe mo'oni," ka 'oku ai 'ae ni'ihi 'oku fakamamahi 'akimoutolu, pea ko honau loto ke fakakehe 'ae ongoongolelei 'a Kalaisi. 8 Kapau 'e malanga'aki 'ekimautolu, pe

ha 'āngelo mei he langi, ha ongoongolelei kehe kiate kimoutolu, ka 'oku 'ikai ko ia na'a mau malanga'aki kiate kimoutolu, ke mala'ia pe ia. 9

2 Pea hili 'ae ta'u 'e hongofulu ma fā, pea u toe 'alu hake ki Selūsalema mo Pānepasa, peau 'ave 'a Taitusi foki. 2 Na'aku 'alu hake 'i hono fakahā mai, 'o faka'ilo atu kiate kinautolu 'ae ongoongolelei ko ia 'aia 'oku ou malanga'aki ki he ngaahi Senitaile, ka 'i he fufū pe kiate kinautolu taki taha na'e ongoongo, telia na'a 'iloange, 'oku ou lele pe kuo u lele ta'e aonga. 3 Pea ko Taitusi, ko e Kiliki, na'e 'iate au ia, tangata? He kapau 'oku ou kei fai ke lelei ki he na'e 'ikai si'i te nau fekau ke kamu ia: 4 Pea tangata, 'oku 'ikai ko e tamao'eiki au 'a Kalaisi. koe'uhī ko e kāinga loi na'e omi fakafufū, 'onau 11 Pea 'oku ou fakapapau atu kiate kimoutolu, 'e hū fakafufū mai ke mataki'i 'etau tau'atāina, kāinga, ko e ongoongolelei na'aku malanga'aki, 'aia 'oku tau ma'u 'ia Kalaisi Sisu, koe'uhī ke 'oku 'ikai mei he tangata ia. 12 He na'e 'ikai te u ma'u ia mei ha tangata, pea na'e 'ikai ako ia kiate au, ka 'i hono fakahā mai 'e Sisu Kalaisi. 13 He kuo mou fanongo ki he'eku 'ulungāanga 'i mu'a 'i he lotu fakaSiu, he na'aku fakatanga 'o lahi hake 'aupito 'ae siasi 'oe 'Otua, 'o maumau'i ia: 14 Mo 'eku fai lahi ki he lotu fakaSiu 'o lahi hake 'i he tokolahī na'a mau to'utangata 'i hoku fonua, he na'aku fai feinga 'o lahi hake 'aupito ki he ngaahi talatupu'a 'a 'eku ngaahi tamai. 15 Ka 'i he finangalo lelei 'oe 'Otua, 'aia na'a ne fakamavae au mei he manāva 'o 'eku fa'ē, 'o ne

ui au 'i he'ene anga'ofa, 16 Ke fakahā hono 'Alo 'iate au, koe'uhī ke u malanga'aki ia 'i he ngaahi Senitaile; na'e 'ikai leva te u fakakaukau mo e kakano mo e toto: 17 Pea na'e 'ikai te u 'alu hake ki Selūsalema kiate kinautolu na'e 'aposetolo 'i mu'a 'iate au; ka na'aku 'alu ki 'Alepea, peau toe liu mai ki Tamasikusi. 18 Pea hili 'ae ta'u 'e tolu, ne u 'alu hake ki Selūsalema, ke fe'iloaki mo Pita, pea nofo mo ia 'i he 'aho 'e hongofulu ma nima. 19 Ka na'e 'ikai te u mamata ki ha ni'ihi 'oe kau 'aposetolo, ka ko Semisi, ko e tokoua 'oe 'Eiki. 20 Pea ko eni, ko e ngaahi me'a 'oku ou tohi kiate kimoutolu, vakai, 'i he 'ao 'oe 'Otua, 'oku 'ikai teu loi. 21 Hili ia, na'aku ha'u ki he ngaahi potu 'o Silia mo Silisia; 22 Pea na'e 'ikai 'iloa hoku mata 'e he ngaahi siasi 'o Siutea 'aia na'e 'ia Kalaisi: 23 Kae ngata pe 'i he'enau fanongo, "Ko ia ia na'a ne fakatanga'i 'akitaautolu 'i mu'a, 'oku ne malanga'aki ni 'ae tui 'aia na'a ne tomu'a maumau'i." 24 Pea na'a nau fakaongoongolelei'i 'ae 'Otua koe'uhī ko au.

2 Pea hili 'ae ta'u 'e hongofulu ma fā, pea u toe 'alu hake ki Selūsalema mo Pānepasa, peau 'ave 'a Taitusi foki. 2 Na'aku 'alu hake 'i hono fakahā mai, 'o faka'ilo atu kiate kinautolu 'ae ongoongolelei ko ia 'aia 'oku ou malanga'aki ki he ngaahi Senitaile, ka 'i he fufū pe kiate kinautolu taki taha na'e ongoongo, telia na'a 'iloange, 'oku ou lele pe kuo u lele ta'e aonga. 3 Pea ko Taitusi, ko e Kiliki, na'e 'iate au ia, tangata? He kapau 'oku ou kei fai ke lelei ki he na'e 'ikai si'i te nau fekau ke kamu ia: 4 Pea tangata, 'oku 'ikai ko e tamao'eiki au 'a Kalaisi. koe'uhī ko e kāinga loi na'e omi fakafufū, 'onau 11 Pea 'oku ou fakapapau atu kiate kimoutolu, 'e hū fakafufū mai ke mataki'i 'etau tau'atāina, kāinga, ko e ongoongolelei na'aku malanga'aki, 'aia 'oku tau ma'u 'ia Kalaisi Sisu, koe'uhī ke 'oku 'ikai mei he tangata ia. 12 He na'e 'ikai te u ma'u ia mei ha tangata, pea na'e 'ikai ako ia kiate au, ka 'i hono fakahā mai 'e Sisu Kalaisi. 13 He kuo mou fanongo ki he'eku 'ulungāanga 'i mu'a 'i he lotu fakaSiu, he na'aku fakatanga 'o lahi hake 'aupito 'ae siasi 'oe 'Otua, 'o maumau'i ia: 14 Mo 'eku fai lahi ki he lotu fakaSiu 'o lahi hake 'i he tokolahī na'a mau to'utangata 'i hoku fonua, he na'aku fai feinga 'o lahi hake 'aupito ki he ngaahi talatupu'a 'a 'eku ngaahi tamai. 15 Ka 'i he finangalo lelei 'oe 'Otua, 'aia na'a ne fakamavae au mei he manāva 'o 'eku fa'ē, 'o ne

(He ko ia na'a ne ngāue mālohi 'ia Pita ki he

ngāue faka'apostolo ki he kamu, ko ia ia na'e 'ae 'ofa 'ae 'Otua: he kapau 'oku mei he fono mālohi 'iate au ki he kakai Senitaile:) 9 Pea 'ae fakatonuhia, pea tā kuo pekia ta'e aonga 'a kuo mamata 'a Semisi, mo Kifasi, mo Sione, Kalaisi.

'akinautolu na'e hangē ko e ngaahi pou, ki he 'ofa kuo foaki kiate au, na'a nau tuku mai kiate au mo Pānepasa 'ae nima to'omata'u 'oe fe'ofo'ofani: ke ma ['alu] ki he kakai Senitaile, ka ko kinautolu ki he kamu. 10 ['O nau pehē] pe, kema manatu ki he kakai masiva; 'ae me'a ko ia foki na'aku fie fai ki ai. 11 Pea 'i he hoko 'a Pita ki 'Aniteoke, na'aku tu'u hake 'o valoki ia, koe'uhī na'e totonu hono valoki'i. 12 Koe'uhī 'i he te'eki ai ha'u 'ae ni'ihī mei 'a Semisi, na'e kai fakataha ia mo e kakai Senitaile: ka 'i he'enau hoko mai, na'e mahu'i 'o ne fakamavae ia, ko e manavahē kiate kinautolu 'oe kamu. 13 Pea fai mālualoi mo ia 'a hono toe 'oe kau Siu foki; ko ia na'e 'auhia ai foki 'a Pānepasa 'i he'enau mālualoi. 14 Ka 'i he'eku mamata na'e 'ikai te nau 'a'eva totonu, 'o fakatatau ki he mo'oni 'oe ongoongolelei, ne u pehē ai kia Pita, 'i he 'ao 'okinautolu kotoa pē, "Kapau ko koe, ko e Siu, 'oku ke fai 'o fakatatau ki he anga 'oe kakai Senitaile, kae 'ikai hangē ko e kakai Siu, ko e hā 'oku ke pule'i ai 'ae kakai Senitaile ke fai 'o hangē ko e kakai Siu?" 15 Ko kitautolu 'oku tupu ko e kakai Siu, ka 'oku 'ikai ko e "kau angahala 'ae kakai Senitaile," 16 'Oku tau 'ilo 'oku 'ikai fakatonuhia ha tangata 'e he ngaahi ngāue 'oe fono, ka 'i he tui 'a Sisu Kalaisi, kuo tau tui kia Sisu Kalaisi, koe'uhī ke fakatonuhia 'akitaotolu 'e he tui 'a Kalaisi, kae 'ikai 'i he ngaahi ngāue 'oe fono: he 'oku 'ikai fakatonuhia'i ha tokotaha 'e he ngaahi ngāue 'oe fono. 17 Pea ka lolotonga 'etau kumi ke tau tonuhia meia Kalaisi, kuo 'ilo 'akitaotolu ko e kau angahala, pea kuo hoko ai 'a Kalaisi ko e tauhi 'oe angahala? 'Ikai 'aupito. 18 He kapau 'oku ou toe langa'i 'ae ngaahi me'a na'aku faka'auha, ta 'oku ou ngaohi au ko e angahala. 19 He ko e me'a 'i he fono kuo mate ai au ki he fono, koe'uhī ke u mo'ui ki he 'Otua. 20 Kuo tutuki au ke mate 'o hangē ko Kalaisi: ka 'oku ou mo'ui; ka 'oku 'ikai ko au, ka ko Kalaisi 'oku mo'ui 'iate au: pea ko 'eku mo'ui eni 'i he kakano, 'oku ou mo'ui 'i he tui ki he 'Alo 'oe 'Otua, 'aia na'e 'ofa kiate au, 'o ne foaki ia 'e ia koe'uhī ko au. 21 'Oku 'ikai te u fakata'e aonga

3 'Ae kau Kalētia vale, ko hai kuo ne fakamatavalea 'akimoutolu, koe'uhī ke 'oua na'a mou talangofua ki he mo'oni, 'akimoutolu na'e fakahā tautonu 'i homou 'ao 'a Sisu Kalaisi mo hono tutuki ki he 'akau? 2 Ko e me'a ni pe 'oku ou fie 'ilo 'iate kimoutolu, na'a mou ma'u 'ae Laumālie 'i he ngaahi ngāue 'oe fono, pe 'i he fanongo 'i he tui? 3 'Oku pehē koā ho'omou vale? Kuo mou kamata 'i he Laumālie, pea kuo fakahaohaoa eni 'akimoutolu 'e he kakano? 4 Kuo mou kātaki ta'e'aonga 'ae ngaahi me'a lahi? 'O kapau 'oku kei ta'e'aonga. 5 Ko ia ia kuo ne foaki kiate kimoutolu 'ae Laumālie, 'o ne fai 'ae ngaahi me'a mana kiate kimoutolu, ['oku ne fai ia] 'i he ngaahi ngāue 'oe fono, pe 'i he fanongo 'i he tui? 6 'O hangē ko e tui 'a 'Epalahame, ki he 'Otua, "Pea na'e lau ia kiate ia ko e mā'oni'oni." 7 Ko ia ke mou 'ilo ko kinautolu 'oku 'i he tui, ko e fānau 'akinautolu 'a 'Epalahame. 8 Pea 'i he tomu'a 'ilo 'e he tohi, 'e fakatonuhia 'e he 'Otua 'ae Senitaile 'i he tui, na'e malanga'aki 'ae ongoongolelei 'i mu'a kia 'Epalahame, 'o [ne pehē], "E monū'ia 'iate koe 'ae ngaahi pule'anga kotoa pē." 9 Ko ia ko kinautolu 'oku 'i he tui, 'oku tāpuekina fakataha mo 'Epalahame angatonu. 10 He ko kinautolu kotoa pē 'oku 'i he ngaahi ngāue 'oe fono, 'oku mo'ulaloa 'i he mala'ia: he kuo tohi, "Oku mala'ia kotoa pē 'oku 'ikai tu'uma'u aipē 'i he ngaahi me'a kotoa pē kuo tohi 'i he tohi 'oe fono ke fai ia." 11 Ka 'oku ha māhina mai, 'oku 'ikai ha taha 'e fakatonuhia 'e he fono 'i he 'ao 'oe 'Otua: koe'uhī, "E mo'ui 'ae tonuhia 'i he tui." 12 Pea 'oku 'ikai mei he tui 'ae fono: ka, "Ko ia ia 'oku ne fai ia 'e mo'ui ai." 13 Na'e huhu'i 'akitaotolu 'e Kalaisi mei he mala'ia 'oe fono, ko 'ene hoko ko e mala'ia koe'uhī ko kitautolu: he kuo tohi, "Oku mala'ia kotoa pē 'oku tautau ki he 'akau:" 14 Koe'uhī ke hoko 'ae tāpuaki 'a 'Epalahame ki he kakai Senitaile foki 'ia Sisu Kalaisi; pea ke ma'u 'ekitaotolu 'ae tala'ofa ki he Laumālie 'i he tui. 15 E kāinga, 'oku ou lea 'o taau pe mo e tangata; Kapau ko e fefuakava'aki 'ae tangata pe, ka kuo ma'u ia, 'e 'ikai ha taha

‘e fakata‘e‘aonga ia, pe fakalahi ki ai. 16 Ko kuonga kuo kotofa ‘e he tamai. 3 ‘Oku pehē eni, na‘e fai ‘ae ngaahi tala‘ofa kia ‘Epalahame pe ‘akitautolu, na‘a tau kei si‘i, pea tau nofo mo hono hako. ‘Oku ‘ikai pehē ‘e ia, Pea ki he tokilalo ki he ngaahi ‘uluaki me‘a ‘oe māmanī: “ngaahi hako,” ‘o hangē ko e me‘a ‘i he tokolahi; 4 Ka ‘i he hokosia mai hono kakato ‘oe kuonga, kae hangē ko e me‘a ‘i he tokotaha pe, Pea ki ho na‘e tuku atu ai ‘e he ‘Otua hono ‘Alo, ke fanau‘i “hako,” pea ko Kalaisi ia. 17 Pea ko ‘eku lea eni, ‘e he fefine, pea fanau‘i ia ‘o mo‘ulaloa ‘i he ko e fuakava ‘ia Kalaisi, na‘e fakamo‘oni ki ai ‘i fono, 5 Ke huhu‘i ‘akinautolu na‘e mo‘ulaloa mu‘a ‘e he ‘Otua, ‘oku ‘ikai fa‘a fai ‘e he fono ke ki he fono, koe‘uhi ke tau ma‘u ai ‘ae ohi ‘oe faka‘ikai‘i ia, koe‘uhi ke ne fakata‘eaonga‘i ‘ae ngaahi foha. 6 Pea koe‘uhi ko e ngaahi foha tala‘ofa, he na‘e ki mui ia ‘i he ta‘u ‘e fāngēau ‘akimoutolu, kuo fekau atu ai ‘e he ‘Otua ‘ae ma tolungofulu. 18 He kapau ‘oku mei he fono Laumālie ‘o hono ‘Alo ki homou loto, ‘oku tangi, ‘ae tofī‘a, ‘oku ‘ikai ai ‘i he tala‘ofa: ka na‘e foaki “Aapa, Tamai.” 7 Ko ia ‘oku ‘ikai ai te ke kei ia ‘e he ‘Otua kia ‘Epalahame ‘i he tala‘ofa. 19 tamaio‘eiki, ka ko e foha; pea kapau ko e foha, Pea tā koe‘uma‘ā ‘ae fono? Na‘e fakalahi ‘aki ko e foha hoko ‘oe ‘Otua ‘ia Kalaisi. 8 Ka ‘i he ia ko e me‘a ‘i he angahala, kae‘oua ke hoko e kuonga ko ia na‘e ‘ikai te mou ‘ilo‘i ‘ae ‘Otua, tala‘ofa; pea na‘e tauhi ia ‘e he kau ‘āngelo ki na‘a mou tauhi ‘akinautolu ‘aia ‘oku ‘ikai si‘i he nima ‘oe fakalaloa. 20 Ko eni, ‘oku ‘ikai ai ha ko e ‘otua mo‘oni. 9 Ka ko eni, hili ho‘omou fakalaloa, koe‘uhi ko e tokotaha pe, ka ‘oku taha ‘ilo ‘ae ‘Otua, pe ko e ‘ilo ‘akimoutolu ‘e he pe ‘ae ‘Otua. 21 Pea ka ko ia, pea ‘oku kau kehe ‘Otua, ‘oku fēfē ho‘omou toe tafoki ki he ngaahi ‘ae fono mo e ngaahi tala‘ofa ‘ae ‘Otua? ‘Ikai ‘uluaki me‘a vaivai mo masiva, ‘aia ‘oku mou ‘aupito: he ka ne fokotu‘u ha fono ‘e fa‘a foaki holi ke mou toe pōpula ki ai? 10 ‘Oku mou tauhi ‘ae mo‘ui, pehē ‘e hoko mo‘oni ‘ae fakatonuhia ‘ae ngaahi ‘aho, mo e ngaahi māhina, mo e ‘i he fono ko ia. 22 Ka ‘oku fakahā ‘e he tohi ngaahi fa‘ahita‘u, mo e ngaahi ta‘u. 11 ‘Oku kuo mo‘ulaloa kotoa pē ki he angahala, koe‘uhi ou manavahē kiate kimoutolu, telia na‘a kuo ke foaki ai ‘ae tala‘ofa ‘i he tui, kia Sisu Kalaisi ta‘e‘aonga ‘eku ngāue kiate kimoutolu. 12 E kiate kitautolu ‘oku tui. 23 Ka ‘i he te‘eki hoko kāīinga, ‘oku ou fakakolekole kiate kimoutolu, mai ‘ae tui, na‘e mo‘ua ‘akitautolu ‘o mo‘ulaloa ke mou hangē ko au; he ‘oku ou hangē ko ‘i he fono, ‘o mo‘ua ki he tui ‘aia ‘e toki fakahā kimoutolu: ‘oku ‘ikai si‘i te mou fai ha kovi ‘amui. 24 Pea ko ia ko hotau takiaki‘i ‘ae fono kiate au. 13 ‘Oku mou ‘ilo, na‘aku malanga‘aki kia Kalaisi, koe‘uhi ke fakatonuhia ‘akitautolu ‘ae ongoongolelei kiate kimoutolu ‘i mu‘a ‘i ‘e he tui. 25 Kae hili ‘ae hoko mai ‘oe tui, ‘oku he sino vaivai. 14 Pea ko hoku ‘ahi‘ahi, ‘aia ‘ikai te tau kei mo‘ulaloa ki ha takiaki. 26 He na‘e ‘i hoku sino, na‘e ‘ikai te mou fehi‘a pe ko e fānau ‘ae ‘Otua ‘akimoutolu kotoa pē ‘i he si‘aki ai au; ka na‘a mou ma‘u au ‘o hangē ko e tui kia Kalaisi Sisu. 27 He ko kimoutolu kotoa ‘āngelo ‘ae ‘Otua, pea hangē ko Kalaisi Sisu. 15 pē kuo papitaiso kia Kalaisi, kuo mou ‘ai ‘a Pea kofa‘ā ai ‘ae monū‘ia na‘a mou lea ki ai? Kalaisi. 28 Pea ‘oku ‘ikai ai ha Siu pe Kiliki, ‘oku He ‘oku ou fakamo‘oni kiate kimoutolu, ka ne ‘ikai ha pōpula pe ha tau‘atāina, ‘oku ‘ikai ha fa‘a fai, pehē, ne mou to‘o mai homou mata, ke tangata pe ha fefine: ka ‘oku mou taha pe kotoa foaki kiate au. 16 Pea kuo u hoko au ko homou pē ‘ia Kalaisi Sisu. 29 Pea kapau ‘oku ‘a Kalaisi fili koā, ko e me‘a ‘i he‘eku tala ‘ae mo‘oni ‘akimoutolu, pea ta koe hako ‘o ‘Epalahame kiate kimoutolu? 17 ‘Oku nau ‘ofa feinga kiate ‘akimoutolu, pea koe fānau hoko ‘o fakatatau kimoutolu, ka ‘oku ‘ikai lelei; ‘io, ko honau loto mo e tala‘ofa.

4 Ko eni, ‘oku ou pehē, Ko e foha hoko ‘i he‘ene
kei tamasi‘i, neongo ‘oku ‘eiki ia ki he me‘a
kotoa pē, ‘oku ‘ikai si‘i fai kehekehe ia mo e
tamaio‘eiki; 2 Ka ‘oku mo‘ulaloa ia ki he kau
takiaki mo e kau tauhi, kae‘oua ke hokosia ‘ae
ke fakamavae ‘akimoutolu, ka mou ‘ofa feinga
pe kiate kinautolu. 18 Ka ‘oku lelei ke fai feinga
ma‘uaipē ‘i he me‘a lelei, kae‘oua na‘a ngata ‘i
he‘eku ‘iate kimoutolu. 19 A ‘eku fānau si‘i, ‘aia
‘oku ou toe langā ai kae‘oua ke tupu ‘a Kalaisi
‘iate kimoutolu, 20 ‘Amusiaange eni kuo u ‘iate

kimoutolu, pea ke u liliu hoku le'o; he 'oku ou talangofua ki he mo'oni? 8 'Oku 'ikai meiate ia puputu'u telia 'akimoutolu. 21 Tala mai kiate au, na'a ne ui 'akimoutolu 'ae tui ngofua ni. 9 "Ko e 'akimoutolu 'oku holi ke mou mo'ulaloa ki he me'a si'i fakatupu 'oku ne fakatupu 'ae takoonga fono, 'ikai 'oku mou fanongo ki he fono? 22 He kotoa." 10 'Oku ou falala atu kiate kimoutolu 'i kuo tohi, na'e toko ua 'ae foha 'o 'Epalahame, ko he 'Eiki, ke 'oua te mou loto kehe: ka ko ia 'oku e tokotaha 'i he fefine pōpula, pea ko e tokotaha ne veuveuki 'akimoutolu, 'e fua pē 'e ia hono 'i he fefine tau'atāina. 23 Ka ko ia na'e 'oe fefine tautea, neongo pe ko hai ia. 11 Pea ko au, 'e pōpula, na'e tupu ia fakatangata pe; ka ko ia 'oe kāinga, kapau 'oku ou kei malanga'aki 'ae kamu, fefine tau'atāina, na'e 'i he tala ofa ia. 24 Ko e ko e hā 'oku kei fakatanga ai au? Ka ko ia, pea tā fakatātā 'ae ongo me'a ko ia: he ko e fuakava kuo ngata hono ongokovi 'oe 'akau 'o [Kalaisi]. eni 'e ua; ko e taha mei he mo'unga ko Sainai, 12 'Amusiaange 'eau kuo tu'usi 'akinautolu 'oku 'aia 'oku fānau ki he pōpula, ko Ekaa ia. 25 veuveuki 'akimoutolu. 13 He kuo ui 'akimoutolu, He ko e Ekaa ni, ko e mo'unga ko Sainai ia 'i 'e kāinga, ki he tau'atāina; kae'oua na'a me'a 'Alepea, pea 'oku hangē ko Selūsalema 'aia 'oku ngāue'aki 'ae tau'atāina ke fai fakakano, kae ai ni, pea 'oku pōpula ia mo 'ene fānau. 26 Ka fetauhi'aki 'akimoutolu 'i he 'ofa. 14 He 'oku ko Selūsalema 'oku 'i 'olunga, 'oku tau'atāina fakamo'oni 'ae fono kotoa pē 'i he lea ko eni 'e ia, 'aia ko e fa'ē 'atautolu kotoa pē. 27 He kuo taha, "Ke ke 'ofa ki ho kaungā'api 'o hangē pe tohi, "Fiefia, 'a koe ko e pa'a, na'e 'ikai ke fānau; ko koe." 15 Ka mou ka fetoutou fe'ū'uusī'aki, mo ke hiki ho le'o 'o kalanga, 'a koe na'e 'ikai ke fetoutou fefolo'aki 'akimoutolu, vakai telia na'a langā he 'oku tokolahi 'aupito 'ae fānau 'o ia mou fetoutou fefaka'auha'aki pe 'akimoutolu. na'e si'aki 'iate ia 'oku ai hono husepāniti." 28 16 Ka 'oku ou pehē, Mou 'a'eva 'i he Laumālie, Pea ko eni, 'e kāinga, ko e fānau 'ae tala'ofa pea 'e 'ikai te mou fai ai ki he holi 'oe kakano. 17 'akitautolu, 'o hangē ko 'Aisake. 29 Kae hangē He 'oku holi tu'u 'ae kakano ki he Laumālie, mo ko 'ena, ko ia na'e tupu fakatangata pe, na'a ne e Laumālie ki he kakano: pea 'oku fai kehekehe fakatanga 'aia na'e 'oe Laumālie, pea 'oku kei 'akinaua ni, ko e taha ki he taha: ko ia 'oku pehē ni. 30 Ka ko e hā 'ae lea 'oe tohi? "Kapusi 'ikai ai te mou fa'a fai 'aia 'oku mou loto ki kitu'a 'ae fefine pōpula mo 'ene tama: koe'uhī 'e ai. 18 Kapau 'oku takiekina 'akimoutolu 'e he 'ikai hoko fakataha 'ae tama 'ae fefine pōpula Laumālie, 'oku 'ikai te mou mo'ulaloa ki he mo e tama 'ae fefine 'oku tau'atāina." 31 Ko ia, fono. 19 Pea 'oku hā mai 'ae ngaahi ngāue 'e kāinga, 'oku 'ikai ko e fānau 'akitautolu 'ae fefine pōpula, ka ko e tau'atāina.

5 Ko ia, tu'uma'u 'i he tau'atāina 'aia kuo fakatau'atāina ai 'akitautolu 'e Kalaisi, pea 'oua na'a toe 'efihia 'i he ha'amonga 'oe pōpula. 2 Vakai, ko au Paula, 'oku ou tala kiate kimoutolu, kapau te mou kamu, 'e 'ikai 'aonga si'i 'a Kalaisi kiate kimoutolu. 3 He 'oku ou toe fakapapau ki he tangata kotoa pē kuo kamu, 'oku totonu ke ne fai 'ae fono kotoa pē. 4 Kuo fakata'e'aonga 'a Kalaisi kiate kimoutolu, 'akimoutolu kotoa pē kuo fakatonuhia 'e he fono; kuo hinga 'akimoutolu mei he 'ofa. 5 He 'oku tau tatali 'i he Laumālie ki he 'amanaki lelei 'oe fakatonuhia 'i he tui. 6 He 'oku 'ikai 'aonga si'i 'ia Kalaisi Sisu 'ae kamu, pe 'ae ta'ekamu: ka ko e tui 'oku ngāue 'i he 'ofa. 7 Na'a mou lele lelei; ko hai na'a ne ta'ofi 'akimoutolu ke 'oua na'a mou

fe'auaki, mo e ta'ema'a, mo e fakalielia, 20 Mo e tauhi tamapua, mo e fie mana, mo e taufehi'a, mo e feke'ike'i, mo e fefielahi'aki, mo e lili, mo e fe'ite'itani, mo e mavahevahe, mo e ngaahi hē, 21 Mo e femeheka'aki, mo e fefakapo'aki, mo e fa'a kona, mo e ngaahi kātoanga kai, mo e ngaahi me'a pehē ni: 'aia 'oku ou tomu'a tala ni kiate kimoutolu, 'o hangē ko 'eku tala 'i he kuonga kuo hili, ko kinautolu 'oku fai 'ae ngaahi me'a pehē, 'e 'ikai te nau lava'i 'ae pule'anga 'oe 'Otua. 22 Ka ko e fua 'oe Laumālie, ko e 'ofa, mo e fiefia, mo e melino, mo e kātaki fuoloa, mo e angavaivai, mo e angalelei, mo e tui, 23 Mo e angamalū, mo e ta'ekona: pea 'oku 'ikai ha fono ke ta'ofi eni. 24 Pea ko kinautolu 'oku 'a Kalaisi, kuo nau tutuki ki he 'akau 'ae kakano mo hono ngaahi 'ofa mo hono ngaahi holi. 25 Kapau 'oku

tau mo'ui 'i he Laumālie, ketau 'a'eva foki 'i he faka'ilonga 'oe 'Eiki ko Sisu. 18 'E kāinga, ke 'i Laumālie. 26 'Oua na'a tau holi ki he fakamālō homou laumālie 'ae 'ofa 'a hotau 'Eiki ko Sisu launoa, 'o fefakalotokovi'aki pe 'akitautolu, 'o Kalaisi. 'Emeni. femeheka'aki pe 'akitautolu.

6 'E Kāinga, kapau 'e mo'ua ha tangata 'i ha kovi, ko kimoutolu 'oku fakalaumālie, fakamo'ui ia 'i he loto angavaivai; mo ke tokanga'i koe, telia na'a fakatauvele'i ko e foki. 2 Mou fetoutou fefua'aki ho'omou kavenga, pea fakamo'oni ai ki he fono 'a Kalaisi. 3 He kapau 'oku mahalo 'e ha taha ko ha me'a ia, ka 'oku 'ikai, 'oku ne kācaa'i 'e ia ia. 4 Kae tuku ke 'ahi'ahi 'e he tangata taki taha 'ene ngāue 'a'ana, pea te ne toki ma'u ai 'ae fiefia 'iate ia pe, kae 'ikai 'i ha taha kehe. 5 Koe'uhu 'e taki taha fua 'ene kavenga 'a'ana. 6 Ko ia kuo akonekina 'i he folofola, ke ne foaki 'ae me'a 'aonga kotoa pē kiate ia 'oku akonaki. 7 'Oua na'a kācaa'i 'akimoutolu; 'oku 'ikai fa'a kācaa'i 'ae 'Otua: he ko ia 'oku tūtuu'i 'e he tangata, ko ia te ne utu foki. 8 He ko ia 'oku tūtuu'i ki hono kakano, te ne utu 'i he kakano 'ae 'auha; ka ko ia 'oku tūtuu'i ki he Laumālie, te ne utu 'i he Laumālie 'ae mo'ui ta'engata. (aiōnios g166) 9 Pea ke 'oua na'a tau fiu 'i he fai lelei: he te tau utu 'i hono fa'ahita'u totolu, 'o kapau 'e 'ikai te tau vaivai. 10 Ko ia, pea 'i he'etau ma'u ha faingamālie, ke tau fai lelei ki he kakai kotoa pē, kae 'āsili pe kiate kinautolu 'oku 'i he fale 'oe tui. 11 'Oku mou mamata ki he tohi lahi kuo u tohi atu kiate kimoutolu 'aki hoku nima 'o'oku. 12 Ko kinautolu 'oku holi ke matamatalelei fakakakano pe, 'oku nau fakaloto'i 'akimoutolu ke mou kamu; telia na'a fakatanga'i 'akinautolu koe'uhu ko e 'ākau 'o Kalaisi. 13 He ko kinautolu kuo kamu, 'oku 'ikai te nau fai ki he fono; ka 'oku nau holi ke mou kamu, koe'uhu ke nau polepole ai 'i homou kakano. 14 Kae mama'o mo au 'ae polepole, ka 'i he 'ākau pe 'o hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, 'aia kuo tutuki ai ke mate 'a māmani kiate au, mo au ki māmani. 15 He 'oku 'ikai 'aonga si'i 'ia Kalaisi Sisu 'ae kamu, pe 'ae ta'ekamu, ka ko e fakafo'ou. 16 Pea ko kinautolu 'oku 'a'eva 'o taau mo e me'a fua ni, ke 'iate kinautolu 'ae monū'ia, mo e 'alo'ofa, pea ki he 'Isileli 'oe 'Otua. 17 Ke ngata mei henī, ke 'oua na'a fakamamahi'i au 'e ha taha: he 'oku ou fua 'i hoku sino 'ae ngaahi

‘Efesō

1 Ko au Paula, ko e ‘aposetolo ‘a Sisu Kalaisi ‘i he finangalo ‘oe ‘Otua, ki he kāinga mā’oni’oni ‘oku ‘i ‘Efesō, pea ki he kakai tui ‘ia Kalaisi Sisu: **2** Ke ‘iate kimoutolu ‘ae kelesi, mo e melino, mei he ‘Otua ko e tau Tamai, pea mei he ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. **3** Fakafeta‘i ki he ‘Otua ko e Tamai ‘a hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, ‘aia kuo ne tāpuaki ‘aki ‘akitaotolu ‘ae ngaahi tāpuaki fakalaumālie kotoa pē ‘i he ngaahi potu fakalangi ‘ia Kalaisi: **4** ‘O fakatatau ki he‘ene fili ‘akitaotolu ‘iate ia ‘i he te‘eki ai fakatupu ‘a māmani, koe‘uhi ke tau mā’oni’oni mo ta‘ehalaia ‘i hono ‘ao ‘i he ‘ofa: **5** ‘Aia na‘a ne tu‘utu‘uni ‘akitaotolu ki he ‘ohia ‘oe fānau kiate ia ‘ia Sisu Kalaisi, ‘o fakatatau ki he anga‘ofa ‘o hono finangalo, **6** Ke ai ha fakafeta‘i ‘i he‘ene ‘ofa ongoongolelei, ‘aia kuo ne ma‘u ai ‘akitaotolu ‘i he ‘Ofeina. **7** ‘Aia ‘oku tau ma‘u ai ‘ae hahu‘i hono ta‘ata‘a, ko e fakamolemole ‘oe ngaahi angahala, ‘o fakatatau mo hono lahi ‘aupito ‘o ‘ene ‘ofa; **8** ‘Aia kuo ne fonu lahi ‘aupito ai kiate kitautolu, ‘i he poto kotoa pē mo e ‘ilo‘ilo; **9** ‘I he faka‘ilo kiate kitautolu ‘ae me‘a fakalilolilo ‘o hono finangalo, ‘o fakatatau mo e anga‘ofa ‘a‘ana, ‘aia na‘a ne tu‘utu‘uni ‘iate ia pe: **10** Koe‘uhi ‘i he kakato ‘oe ngaahi kuonga na‘a ne tu‘utu‘uni, ke ne fakakātoa fakataha ‘ae me‘a kotoa pē ‘ia Kalaisi, ‘ae me‘a ‘oku ‘i he langi, mo ia ‘oku ‘i māmani; ‘io, ‘iate ia: **11** ‘Aia kuo mau ma‘u ai foki ‘ae tofi‘a, he kuo ne tu‘utu‘uni ‘akimaotolu ‘o fakatatau ki he fa‘itelihā ‘o ia ‘oku fai ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē ‘o fakatatau ki he poto ‘o hono finangalo: **12** Koe‘uhi ke ongoongolelei ‘ene angalelei ‘iate kimautolu na‘e tomu‘a falala kia Kalaisi, **13** Mo kimoutolu foki, ‘i he hili ho‘omou fanongo ki he folofola ‘oe mo‘oni, ko e ongoongolelei ‘o homou fakamo‘ui: ‘aia foki ‘i ho‘omou tui, na‘e faka‘ilonga ‘aki ‘akimoutolu ‘ae Laumālie Mā‘oni’oni ‘oe tala‘ofa, **14** ‘Aia ko e fakamo‘oni ia ‘o hotau tofi‘a, kae‘oua ke hahu‘i ‘ae tofi‘a kuo fakatau, ke fakaongolelei ai ‘ene angalelei. **15** Pea ko au foki, hili ‘eku fanongo ki ho‘omou tui ki he ‘Eiki ko Sisu, mo e ‘ofa ki he kāinga mā’oni’oni kotoa pē, **16** ‘Oku ‘ikai tuku ‘eku ‘atu ‘ae fakafeta‘i koe‘uhi ko kimoutolu, ‘o takua ‘akimoutolu ‘i he‘eku ngaahi lotu; **17** Koe‘uhi ke tuku kiate kimoutolu ‘e he ‘Otua ‘o hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, ko e Tamai ‘oe nāunau, ‘ae laumālie ‘oe poto mo e fakahā ‘i he fa‘a ‘ilo‘i ia; **18** ‘I he fakamaama ‘ae mata ‘o homou loto; koe‘uhi ke mou ‘ilo ai, pe ko e hā ‘ae ‘amanaki lelei ‘o ‘ene ui, pea ko e hā ‘ae koloa ‘oe lelei ‘o hono tofi‘a ‘i he kāinga mā’oni’oni, **19** Pea ko e hā hono lahi fakamanavahē ‘o ‘ene mālohi kiate kitautolu ‘oku tui, ‘o fakatatau ki he ngāue ‘a hono māfimafi lahi ‘aupito, **20** ‘Aia na‘a ne fai kia Kalaisi, ‘i he‘ene fokotu‘u hake ia mei he pekia, ‘o ne fakanofo ia ki hono nima to‘omata‘u ‘i he ngaahi potu fakalangi, **21** ‘O mā‘olunga lahi ‘aupito ‘i he ngaahi pule kotoa pē, mo e mālohi, mo e māfimafi, mo e ‘eiki‘anga mo e hingoa kotoa pē ‘oku ui ‘aki, ‘ikai ‘i he māmani pe, ka ‘i he maama ko ia foki ‘e hoko: (aiōn g165) **22** Pea kuo tuku ‘e ia ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē ki hono lalo va‘e, pea fakanofo ia ko e ‘ulu ki he ngaahi me‘a kotoa pē ki hono siasi, **23** ‘Aia ko hono sino, ko e fonu ‘o ia ‘oku ne fakafonu kotoa pē ‘i he me‘a kotoa pē.

2 Pea ko kimoutolu, na‘a mou mate ‘i he ngaahi talangata‘a mo e angahala; **2** ‘Aia na‘a mou ‘a‘eva ai ‘i mu‘a ‘o fakatatau ki he ‘alunga ‘oe māmani, ‘o taau mo e ‘eiki ‘oe mālohi ‘oe ‘atā, ‘ae laumālie ‘oku ngāue ni ‘i he fānau talangata‘a: (aiōn g165) **3** ‘Aia na‘a tau fai fakataha ai kotoa pē ‘i mu‘a, ‘i he ngaahi holi kovi ‘a hotau kakano, ‘o fai ki he ngaahi holi ‘oe kakano mo e loto; pea ‘i he ‘ulungāanga ko e fānau ‘oe houhau, ‘o hangē ko e kakai kotoa pē. **4** Ka ko e ‘Otua, ‘aia ‘oku mohu ‘alo‘ofa, ‘i he‘ene ‘ofa lahi na‘a ne ‘ofeina ai ‘akitaotolu, **5** ‘Io, lolotonga ‘etau mate ‘i he ngaahi angahala, kuo ne fakamo‘ui ‘akitaotolu fakataha mo Kalaisi, (kuo mou mo‘ui ‘i he ‘ofa;) **6** Pea kuo ne fokotu‘u hake fakataha, ‘o ne fakanofo ‘akitaotolu ‘i he ngaahi potu fakalangi ‘ia Kalaisi Sisu: **7** Koe‘uhi ‘i he ngaahi kuonga ‘e ha‘u ke ne fakahā hono lahi ‘aupito ‘aupito ‘o ‘ene ‘ofa ‘i he‘ene angalelei kiate kitautolu ‘ia Kalaisi Sisu. (aiōn g165) **8** He ‘oku mou mo‘ui ‘i he ‘ofa pe ‘i he tui; pea ‘oku ‘ikai meiate kimoutolu ia: ka ko e foaki ‘ae ‘Otua: **9** ‘Oku ‘ikai ‘i he ngaahi ngāue, telia na‘a polepole ai ha tangata. **10** He ko ‘ene ngāue ‘akitaotolu,

kuo fakatupu 'ia Kalaisi Sisu ki he ngaahi ngāue ki he'ene kau 'aposetolo mā'oni'oni mo e kau lelei, 'aia kuo tomu'a tu'utu'uni 'e he 'Otua palōfita; **6** Koe'uh i ke kaunga hoko 'ae kakai ke 'a'eva ai 'akitaautolu. **11** Ko ia manatu, ko e Senitaile, pea 'i he sino pe taha, pea kau 'i he'ene Senitaile fakakakano 'akimoutolu 'i mu'a, na'e tala'ofa 'ia Kalaisi 'i he ongoongolelei: **7** 'Aia ui "ko e Ta'ekamu" 'e ia 'oku ui ko e Kamu, 'i na'e fakanofo au ko e faifekau 'o ia, 'o fakatatau he kakano, na'e fai 'e he nima; **12** Koe'uh i 'i he ki he foaki 'ofa 'ae 'Otua, na'e foaki kiate au 'i he kuonga ko ia na'a mou masiva Kalaisi ai, ko e ngāue mālohi 'o 'ene māfimafi. **8** Ko e si'i hifo 'āuhe 'akimoutolu mei he pule'anga 'o 'Isileli, taha pe au 'i he kāinga mā'oni'oni kotoa pē 'oku mo e kau muli ki he ngaahi fuakava 'oe tala'ofa, si'i, ka kuo foaki 'ae 'ofa ni kiate au, koe'uh i ke 'o ta'eha'amanakilelei, pea ta'ema'u 'ae 'Otua u malanga'aki ki he ngaahi Senitaile 'ae koloa 'i māmāni: **13** Ka ko eni, ko e me'a 'ia Kalaisi ta'efā'ahakule 'a Kalaisi; **9** Pea ke faka'ilo ki he Sisu, ko kimoutolu na'e mama'o atu 'i mu'a, kuo fakaofi 'i he ta'ata'a 'o Kalaisi. **14** He ko hotau melino'anga ia, 'aia kuo ne ngaohi 'ae ua ke taha pe, pea kuo ne holoki hifo 'ae 'ā vahevahe 'i loto; **15** Pea kuo ne ikuna 'i hono sino 'ae taufehi'a, 'io, 'ae fono 'oe ngaahi fekau [na'e tu'u] 'i he ngaahi tu'utu'uni; ke ne fakatupu 'iate ia 'i he ua 'ae tangata fo'ou pe taha, pea fakamelino ai; **16** Pea koe'uh i ke fakalelei fakatou'osi pe ki he 'Otua 'i he sino pe taha 'i he 'akau, kuo 'osi 'ene tāmate'i 'aki ia 'ae taufehi'a; **17** Pea ha'u 'o 'ene tāmate'i 'aki ia 'ae taufehi'a; **18** Pea ha'u 'o 'etau hū mālohi atu 'i he tui kiate ia. **13** Ko ia malanga'aki 'ae melino kiate kimoutolu na'e mama'o atu, pea kiate kinautolu na'e ofi. **19** Pea ko eni, 'oku 'ikai ai ko e kau muli He ko e me'a 'iate ia 'oku tau ma'u fakatou'osi 'ae hoko'anga 'i he Laumālie pe taha ki he ko e kau 'āunofo 'akimoutolu, ka ko e kaunga kotoa pē 'i he langi mo māmāni, **20** Pea kuo fokotu'u ki he tu'unga 'ae kau apostolo mo e kau palofita, ko hono 'akimoutolu 'aki 'ae mālohi 'i hono Laumālie 'i fu'u [maka] tuliki 'a Sisu Kalaisi pe; **21** 'Aia 'oku 'ae fale kotoa, pea tupu ia ko hono lahi 'aupito 'o 'ene lelei, ke fakamālohi fehokotaki lelei ai 'ae fale kotoa, pea tupu ia ko loto 'e Kalaisi 'i he tui; kae aka 'akimoutolu e fale mā'oni'oni ki he 'Eiki: **22** 'Aia kuo langa mo tu'uma'u 'i he 'ofa, **23** Ke mou mafai ke 'ilo fakataha ai foki 'akimoutolu, ko e nofo'ang'a 'oe 'Eiki: **24** 'Aia 'oku 'ae fale kotoa pē, hono 'Otua 'i he Laumālie.

10 Koe'uh i ke kakai kotoa pē, 'ae feohi 'oe me'a fakalilolilo, 'aia na'e lilo 'i he 'Otua, 'aia na'a ne fakatupu 'ae me'a kotoa pē ia Sisu Kalaisi, talu mei he kamata'anga 'o māmāni: (**aīōn g165**) **11** Koe'uh i ke fakahā atu eni 'e he siasi, 'i he ngaahi me'a kehekehe, 'ae poto 'oe 'Otua ki he ngaahi pule mo e ngaahi mālohi 'i he ngaahi potu fakalangi, **12** 'Aia 'oku 'apa'apangofua ai 'Eiki: (**aīōn g165**) **13** Ko ia 'aia na'a ne tu'utu'uni 'ia Kalaisi Sisu ko hotau 'Eiki: (**aīōn g165**) **14** Ko e me'a ko ia 'oku ou holi ke 'oua na'a mou loto fo'i 'i he'eku mama'o atu, pea kiate kinautolu na'e ofi. **15** Pea kuo ui mei ai 'ae fānau mo e kau 'āunofo 'akimoutolu, ka ko e kaunga kotoa pē 'i he langi mo māmāni, **16** Koe'uh i ke kotoa pē 'i he langi mo māmāni, **17** Koe'uh i ke nofo'ia homou fakataha mo e kāinga mā'oni'oni kotoa pē, hono māukupu, mo hono lōloa, mo hono loloto, mo

3 Pea koe'uhi ko e me'a ni, ko au Paula, ko e pōpula 'a Sisu Kalaisi koe'uhi ko kimoutolu Senitaile, **2** (He kuo mou fanongo ki he lakanga 'i he 'ofa 'ae 'Otua, 'aia kuo foaki kiate au koe'uhi ko kimoutolu: **3** Koe'uhi na'e faka'ilo 'e ia 'i he fakahā kiate au 'ae me'a fakalilolilo; 'o hangē ko ia ne u tohi si'i ki ai 'i mu'a, **4** 'Aia, 'oka mou ka lau, te mou 'ilo 'eku poto 'i he me'a fakalilolilo 'a Kalaisi) **5** 'Aia na'e 'ikai faka'ilo 'i he ngaahi kuonga 'i mu'a ki he ngaahi foha 'oe tangata, 'o hangē ko hono fakahā eni 'e he Laumālie

'aia na'e lilo 'i he 'Otua, 'aia na'a ne fakatupu 'ae me'a kotoa pē ia Sisu Kalaisi, talu mei he kamata'anga 'o māmani: (aiōn g165) 10 Koe'uhī ke fakahā atu eni 'e he siasi, 'i he ngaahi me'a kehekehe, 'ae poto 'oe 'Otua ki he ngaahi pule mo e ngaahi mālohi 'i he ngaahi potu fakalangi, 11 'O fakatatau ki he tu'utu'unī 'i mu'a 'i mu'a, 'aia na'a ne tu'utu'unī 'ia Kalaisi Sisu ko hotau 'Eiki: (aiōn g165) 12 'Aia 'oku 'apa'apangofua ai 'etau hū mālohi atu 'i he tui kiate ia. 13 Ko ia 'oku ou holi ke 'oua na'a mou loto fo'i 'i he'eku ngaahi mamahi koe'uhī ko kimoutolu, 'aia ko homou fiefia'anga. 14 Ko e me'a ko ia 'oku ou peluki ai hoku tui ki he Tamai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, 15 'Aia 'oku ui mei ai 'ae fānau kotoa pē 'i he langi mo māmani, 16 Koe'uhī ke ne foaki kiate kimoutolu, 'o fakatatau mo hono lahi 'aupito 'o 'ene lelei, ke fakamālohi 'akimoutolu 'aki 'ae mālohi 'i hono Laumālie 'i he tangata 'i loto; 17 Koe'uhī ke nofo'ia homou loto 'e Kalaisi 'i he tui; kae aka 'akimoutolu mo tu'uma'u 'i he 'ofa, 18 Ke mou mafai ke 'ilo fakataha mo e kāinga mā'oni'oni kotoa pē, hono māukupu, mo hono lōloa, mo hono loloto, mo hono mā'olunga; 19 Pea ke 'ilo 'ae 'ofa 'a Kalaisi, 'aia 'oku lahi hake 'i he fa'a 'ilo, pea ke fakafonu 'akimoutolu 'aki 'ae fonu kotoa pē 'oe 'Otua. 20 Pea ko eni, ke 'iate ia 'aia 'oku mafai ke fai lahi hake 'aupito 'aupito 'i he me'a kotoa pē te tau kolea pe mahalo ki ai, 'o fakatatau ki he mālohi 'aia 'oku ngāue 'iate kitautolu, 21 Ke 'iate ia 'ae ongoongolelei 'i he siasi 'ia Kalaisi Sisu, 'i he ngaahi kuonga kotoa pē, 'o ta'engata pea ta'engata. 'Emeni. (aiōn g165)

4 Pea ko eni, ko au ko e pōpula ‘ae ‘Eiki, ‘oku ‘a‘eva ‘ae Senitaile kehe, ‘i he vale ‘o honau loto, ou kole kiate kimoutolu, ke mou ‘a‘eva ‘o **18** Kuo fakapo‘uli honau loto, kuo fakamavahe‘i taau mo e ui ‘aia kuo uiui‘i ‘aki ‘akimoutolu, mei he mo‘ui faka‘otua, ‘i he vale ‘oku ‘iate **2** ‘i he angavaivai kotoa pē mo e angamalū, kinautolu, ko e me‘a ‘i he fefeka ‘o honau loto: mo e kātaki fuoloa, ‘o fekātaki‘aki ‘i he ‘ofa; **19** Akinautolu ‘oku ta‘eongo‘i, kuo nau tukuange **3** ‘O ‘ahi‘ahi lahi ke tauhi ‘ae fe‘ofo‘ofani ‘oe ‘akinautolu ki he anga fakalielia, ke fai ‘ae me‘a Laumālie ‘i he no‘o ‘oe melino. **4** ‘Oku taha pe ‘uli kotoa pē ‘i he fiefie fai. **20** Ka kuo ‘ikai pehē ‘ae sino pea taha ‘ae Laumālie, ‘io, ‘o hangē kuo hono akonekina ‘akimoutolu meia Kalaisi; **21** ui ‘akimoutolu ki he ‘amanaki lelei pe taha ‘o He kuo fanongo ‘akimoutolu kiate ia, pea kuo homou uiui‘i; **5** Ko e ‘Eiki pe taha, ko e tui pe akonekina ‘akimoutolu meiate ia, ‘o fakatatau taha, ko e papitaiso pe taha, **6** Ko e ‘Otua pe ki he mo‘oni ‘oku ‘ia Sisu: **22** Pea ko e me‘a ‘i he taha mo e Tamai ‘atautolu kotoa pē, ‘aia ‘oku ‘ulungāanga motu‘a, ke mou si‘aki ‘ae tangata mā‘olunga he me‘a kotoa pē, pea ‘i he me‘a motu‘a, ‘aia ‘oku fakalielia, pea tatau mo e kotoa pē, pea ‘oku nofo‘ia ‘akimoutolu kotoa pē. ngaahi holi kovi fakakākā; **23** Pea ke fakafo‘ou **7** Ka kuo foaki kiate kitautolu taki taha kotoa ‘akimoutolu ‘i he tefito ‘o homou loto; **24** Pea pē ‘ae ‘ofa, ‘o fakatatau ki hono lahi ‘oe foaki ke ‘ai ‘ekimoutolu ‘ae tangata fo‘ou, ‘aia ‘oku ‘a Kalaisi. **8** Ko ia ‘oku ne pehē ai, “‘I he‘ene fakatupu ke tatau mo e ‘Otua ‘i he angatonu mo ‘alu hake ki ‘olunga, na‘a ne taki pōpula ‘ae e mā‘oni‘oni mo‘oni. **25** Ko ia ke li‘aki ‘ae loi, kae fakapōpula, ‘o ne ‘atu ‘ae ngaahi foaki ki he taki taha lea ‘aki ‘ae mo‘oni ki hono kaungā‘api: kakai.” **9** (Pea ko ‘ene “‘alu hake,” ko e hā ia ka he ‘oku tau fekupu‘aki ‘akitautolu. **26** Ke mou koe‘uhi na‘e tomu‘a ‘alu hifo ia ki he ngaahi ‘ita, kae ‘alu hifo ‘ae la‘ā mo ho‘omou ‘ita: **27** potu ‘i mama ki lalo ni? **10** Ko ia na‘a ne ‘alu Pea ‘oua na‘a faka‘ata‘atā ki he tēvolo. **28** Ko hifo, ko ia ia foki na‘a ne ‘alu hake ‘o mā‘olunga ia ia na‘e kaiha‘a, ke ‘oua ‘e toe kaiha‘a: ka ne lahi ‘aupito ‘i he ngaahi langi kotoa pē, koe‘uhi ngāue mu‘a, ‘o fai ‘aki hono nima ‘ae me‘a ‘oku ke ne fakafonu ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē.) **11** Pea lelei, koe‘uhi ke ne ma‘u ke foaki kiate ia ‘oku “na‘a ne foaki ‘ae ni‘ihi,” ko e kau ‘aposetolo; masiva. **29** Ke ‘oua na‘a ha‘u ha talanoa ‘uli mei mo e ni‘ihi, ko e kau palōfita; mo e ni‘ihi, ko e homou ngutu, ka ko ia ‘oku lelei ‘o ‘aonga ke kau ‘evangelio; mo e ni‘ihi, ko e kau faifekau langa‘aki hake, koe‘uhi ke tupu ai ‘ae tokoni ki mo e kau akonaki; **12** Ko hono fakahaohoa ‘oe he kau fanongo. **30** Pea ‘oua na‘a fakamamahi ki kakai mā‘oni‘oni, mo e ngāue fakafaifekau, ke he Laumālie Mā‘oni‘oni ‘oe ‘Otua, ‘aia kuo sila‘i langa hake ‘ae sino ‘o Kalaisi: **13** Kae ‘oua ke tau ‘aki ‘akimoutolu ki he ‘aho ‘oe huhu‘i. **31** Tuku hoko kotoa pē ki he fakataha ‘i he tui, pea mo e ke mama‘o ‘iate kimoutolu ‘ae loto kovi kotoa ‘ilo‘i ‘oe ‘Alo ‘oe ‘Otua, ki he tangata haohaoa, pē, mo e ‘ita, mo e lili, mo e fe‘ioho‘aki, mo e ki he fuofua ‘o hono lahi ‘oe fonu ‘o Kalaisi: lea fakakovi, mo e fakafasifasi kotoa pē: **32** Kae **14** Koe‘uhi ke ‘oua na‘a tau kei fakatamaiki, ‘o feangalelei‘aki ‘akimoutolu kiate kimoutolu, ‘o felili‘aki, mo fe‘ave‘aki fano ‘e he matangi ‘oe manava‘ofa, ‘o fefakamolemole‘aki ‘akimoutolu, akonaki kotoa pē, ‘i he poto kākā ‘oe tangata, ‘o hangē ko e fakamolemolea ‘akimoutolu ‘e he mo e poto ‘i he fiemu‘a, ‘aia ‘oku nau toka tata‘o ‘Otua koe‘uhi ko Kalaisi.

ai ke kākā‘i; **15** Kae lea ‘aki ‘ae mo‘oni ‘i he ‘ofa, pea tupu hake ‘iate ia, ‘aia ko Kalaisi ko e ‘ulu, ‘i he me‘a kotoa pē: **16** ‘Aia ‘oku fakahokohoko ai ‘ae sino kotoa, pea fakataha ‘i he me‘a ‘oku tokoni ‘aki ‘e he kupu kotoa pē, ‘o fakatatau ki hono fa‘a fai ‘i he fua ‘oe potu kotoa pē, ‘oku tupulaki ai ‘ae sino, pea langa hake ia ‘i he ‘ofa. **17** Pea ko e me‘a ni, ‘oku ou tala mo fakapapau ‘i he ‘Eiki, ke ‘oua te mou kei ‘a‘eva ‘o hangē ko e **5** Ko ia ke fa‘ifa‘itaki ‘akimoutolu ki he ‘Otua, ‘o taau mo e fānau ‘ofeina; **2** Pea ‘a‘eva ‘i he ‘ofa, ‘o hangē ko e ‘ofeina ‘akitaotolu ‘e Kalaisi, ‘o ne foaki ia koe‘uhi ko kitautolu ko e hifo mo e feilaulau ki he ‘Otua ko e me‘a namu kakala. **3** Ka ko e fe‘auaki, mo e ‘uli kotoa pē, mo e manumanu, ke ‘oua na‘a lea tu‘o taha ki ai ‘iate kimoutolu, ‘o hangē ko ia ‘oku taau mo e kāinga mā‘oni‘oni; **4** Pea ko e fakalielia, mo e talanoa

launoa, mo e fiengutuhua, ‘aia ‘oku ‘ikai lelei: ‘o ne foaki ia koe‘uhi ko ia; **26** Koe‘uhi ke ne kae lelei lahi ‘ae fakafeta‘i. **5** He ‘oku mou ‘ilo fakatapui mo fakama‘a ia ‘i he fufulu ‘oe vai ‘i eni, ‘oku ‘ikai ha fe‘auaki, pe ha taha ‘uli, pe ha he folofola, **27** Koe‘uhi ke ne ‘atu ia kiate ia ko e tangata manumanu, ‘aia ko e tauhi tamapua, te siasi kuo teunga lahi, pea ‘ikai hano ‘ila, pe ha ne ma‘u ha tofi‘a ‘i he pule‘anga ‘o Kalaisi mo fe‘ufe‘u, pe ha me‘a pehē ‘e taha; ka koe‘uhi ke e ‘Otua. **6** ‘Oua na‘a kākāa‘i ‘akimoutolu ‘e ha mā‘oni‘oni pea ta‘ehanomele. **28** ‘Oku totonu ke tokotaha ‘aki ‘ae ngaahi lea launoa: he koe‘uhi ‘ofa ‘ae kau tangata ki honau uaifi ‘o hangē ko ko e ngaahi me‘a ni ‘oku hoko ai ‘ae houhau ‘oe honau sino ‘onautolu, Ko ia ‘oku ‘ofa ki hono ‘Otua ki he fānau talangata‘a. **7** Ko ia ke ‘oua uaifi, ‘oku ‘ofa ia kiate ia. **29** He ‘oku te‘eki ha na‘a mou kau fakataha mo kinautolu. **8** He na‘a tangata ‘e fehi‘a ki hono sino ‘o‘ona; ka ‘oku mou fakapo‘uli ‘i mu‘a, ka kuo mou māmangia fafanga ‘o fakamo‘ui ia, ‘o hangē ko e ‘Eiki ki eni ‘i he ‘Eiki: mou ‘a‘eva ‘o taau mo e fānau ‘oe he siasi: **30** He ko e ngaahi kupu ‘akitaoutolu ‘o maama: **9** (He ko e fua ‘oe Laumālie ‘oku ‘i he hono sino, ‘o hono kakano, mo hono hui. **31** “Ko ngaahi angalelei kotoa pē mo e mā‘oni‘oni mo e e me‘a ni ‘e tukuange ai ‘e he tangata ‘a ‘ene mo‘oni:) **10** ‘O ‘ilo ai ‘aia ‘oku lelei ki he ‘Eiki. **11** tamai mo ‘ene fa‘ē, pea hoko ia ki hono uaifi, Pea ‘oua na‘a mou kau ‘i he ngaahi ngāue ta‘efua pea ‘e kakano taha pe ‘akinaua.” **32** Ko e me‘a ‘oe fakapo‘uli, ka mou valoki‘i mu‘a ia. **12** He ko fakalilolilo lahi eni: ka ‘oku kau ‘eku lea kia e me‘a fakamā ke lea ki he ngaahi me‘a ‘oku fai Kalaisi mo e siasi. **33** Ka mou taki taha ‘ofa ‘ae ‘ekinautolu ‘i he fufū. **13** Ka ko e ngaahi me‘a tangata ki hono uaifi ‘o hangē pe ko ia; pea ke kotoa pē kuo hā kuo fakahā ia ‘e he maama: he faka‘apa‘apa ‘ae fefine foki ki hono husepāniti. ko ia kotoa pē ‘oku fakahā, ko e maama ia. **14** Ko ia ‘oku pehē ‘e ia, “Ā, ‘a koe ‘oku mohe, pea tu‘u hake mei he mate, pea ‘e foaki ‘e Kalaisi ‘ae maama kiate koe.” **15** Ko ia mou vakai ke mou ‘a‘eva faka‘ehi‘ehi, ‘ikai hangē ko e kau vale, kae hangē ko e poto, **16** ‘O ngāue‘aki ‘ae kuonga ke lelei, koe‘uhi ‘oku kovi ‘ae ngaahi ‘aho. **17** Ko ia ke ‘oua na‘a mou ta‘epoto, ka mou ‘ilo pe ko e hā ‘ae finangalo ‘oe ‘Eiki. **18** Pea ‘oua na‘a konā ‘i he uaine, ‘aia ‘oku tupu ai ‘ae fakalielia; ka ke fonu ‘akimoutolu ‘i he Laumālie; **19** ‘O fealēlea‘aki ‘akimoutolu ‘i he ngaahi saame, mo e himi, mo e hiva fakalaumālie, ‘o hiva ke ‘ai ‘ae mālie ‘i homou loto ki he ‘Eiki; **20** ‘O ‘atu ‘ae fakafeta‘i ma‘uaipē ‘i he ngaahi me‘a kotoa pē ki he ‘Otua ko e Tamai ‘i he huafa ‘o hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi; **21** ‘O fefakavaivai‘aki ‘akimoutolu kiate kimoutolu ‘i he manavahē ki he ‘Otua. **22** ‘Ae kau fefine, mou fakavaivai ‘akimoutolu ki homou husepāniti ‘omoutolu, ‘o hangē ki he ‘Eiki. **23** He ko e ‘ulu ‘oe fefine ‘ae husepāniti, ‘io, ‘o hangē ko e ‘ulu ‘a Kalaisi ki he siasi: pea ko e fakamo‘ui ia ‘oe sino. **24** Ko ia ‘o hangē ‘oku anganofo ‘ae siasi kia Kalaisi, ke pehē ‘ae kau fefine ki honau husepāniti ‘onautolu ‘i he me‘a kotoa pē. **25** ‘Ae kau tangata, mou ‘ofa ki homou uaifi, ‘o hangē ko e ‘ofa ‘a Kalaisi ki he siasi,

6 ‘Ae fānau, mou talangofua ki ho‘omou mātū‘a ‘i he ‘Eiki: he ‘oku totonu eni. **2** “Faka‘apa‘apa ki ho‘o tamai mo ho‘o fa‘ē,” ko e ‘uluaki fekau ia ‘oku ‘i ai ‘ae tala‘ofa; **3** “Koe‘uhi ke lelei kiate koe, pea koe‘uhi ke ke mo‘ui fuoloa ai ‘i he fonua.” **4** Pea ko kimoutolu, ‘ae ngaahi tamai, ‘oua na‘a mou fakatupu lili ki ho‘omou fānau: kae tauhi ‘akinautolu ‘i he akonaki mo e fakapoto ki he ‘Eiki. **5** ‘Ae kau tamaio‘eiki, mou talangofua ki homou ngaahi ‘eiki fakamaama, ‘i he manavahē mo e tetetete, ‘i he fakamo‘omo‘oni ‘o homou loto, ‘o hangē [ko e fai] kia Kalaisi; **6** ‘Ikai ‘i he ngāue fakamamata pē, ‘o hangē ko e kau fakamālie ki he tangata; kae taau mo e kau tamaio‘eiki ‘a Kalaisi, ‘o fai ‘ae finangalo ‘oe ‘Otua mei he loto; **7** ‘O fai loto lelei pe ‘ae ngāue, ki he ‘Eiki, kae ‘ikai ki he tangata: **8** Pea ‘ilo ko e ngāue lelei ko ia ‘e taki taha fai ‘e he tangata, ko ia ia te ne ma‘u mei he ‘Eiki, pe ko ha pōpula [ia] pe ko e tau‘atāina. **9** Pea ko kimoutolu, ‘ae ngaahi ‘eiki, ke mou fai ‘ae ngaahi me‘a pehē kiate kinautolu, ‘o tuku ‘a e [fa‘a] tautea: he ‘oku mou ‘ilo ‘oku ai homou ‘Eiki ‘i he langi; pea ‘oku ‘ikai ‘iate ia ha filifilimānako. **10** Ngata, ‘e hoku kāinga, mou mālohi ‘i he ‘Eiki, pea ‘i he lahi ‘o ‘ene māfimafi. **11** ‘Ai kiate kimoutolu ‘ae mahafutau kotoa ‘oe ‘Otua, koe‘uhi ke mou

fa'a tu'u hake ki he ngaahi tu'utu'uni kākā 'ae tēvolo. **12** He 'oku 'ikai ko 'etau fangatua mo e kakano mo e toto, ka ki he ngaahi pule, mo e ngaahi mālohi, mo e kau pule 'oe fakapo'uli 'oe māmani, mo e kau laumālie kovi 'i he ngaahi potu 'i 'olunga. (**aiōn g165**) **13** Ko ia ke to'o 'ae mahafutau kotoa 'oe 'Otua, koe'uhī ke mou fa'a tu'u ai 'i he 'aho 'oe kovi, pea hili hono iku'i kotoa pē, kae tu'u pe. **14** Ko ia ke mou tu'u kuo nono'o 'aki 'ae mo'oni 'ae konga loto, pea 'ai ki he fatafata 'ae sifa ko e mā'oni'oni; **15** Pea mou topuva'e 'aki 'ae teuteu 'oe ongoongolelei 'oe melino; **16** Ai kitu'a 'i he me'a kotoa pē 'ae pā 'oe tui, 'aia te mou fa'a tāmate 'aki 'ae ngaahi ngahau vela kotoa pē 'oe tokotaha kovi. **17** Pea 'ai mo e tatā 'oe fakamo'ui, mo e heletā 'oe Laumālie, 'aia ko e folofola 'ae 'Otua: **18** 'O lotu ma'uaipē 'i he ngaahi lotu kotoa pē mo e lotu tāuma'u 'i he Laumālie, pea le'o ki ai 'i he fa'a fakakukafi, mo e hūfia 'ae kāinga mā'oni'oni kotoa pē; **19** Pea koe'uhī ko au, ke foaki 'ae lea kiate au, koe'uhī ke u mafa'a mālohi pe hoku ngutu, ke u faka'ilō atu 'ae me'a fakalilolilo 'oe ongoongolelei, **20** 'Aia kuo ha'isia ai au ko hono faifekau: koe'uhī ke u lea mālohi ai au, 'o taau mo e lea 'oku totonu. **21** Ka koe'uhī ke mou 'ilo 'ae me'a 'oku kau kiate au, mo ia 'oku ou fai, ko Tikiko, ko e kāinga 'ofeina mo e faifekau angatonu 'i he 'Eiki, 'e faka'ilō 'e ia 'ae me'a kotoa pē kiate kimoutolu: **22** 'Aia kuo u fekau atu ai ia kiate kimoutolu 'i he me'a ni, koe'uhī ke mou 'ilo 'emau nofo ni, pea koe'uhī ke ne fakafiemālie ki homou loto. **23** Ke 'i he ngaahi kāinga 'ae melino, mo e 'ofa, mo e tui, mei he 'Otua ko e Tamai pea mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **24** Ke 'iate kinautolu kotoa pē 'oku 'ofa mo'oni ki hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi 'ae 'alo'ofa. 'Emeni.

Filipai

1 Ko Paula mo Timote, ko e ongo tamao'eiki 'a Sisu Kalaisi, ki he kāinga mā'oni'oni kotoa pē 'ia Kalaisi Sisu, 'oku 'i Filipai, mo e kau tauhi mo e kau akonaki: **2** Ke 'iate kimoutolu 'ae 'alo'ofa, mo e monū'ia, mei he 'Otua ko 'etau Tamai, pea mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **3** 'Oku ou fakafeta'i ki hoku 'Otua 'i he'eku manatu kotoa pē kiate kimoutolu, **4** 'O hūfekina fiefia ma'uaipē 'akimoutolu kotoa pē 'i he'eku lotu kotoa pē, **5** Koe'uh i ko ho'omou kau fakataha 'i he ongoongolelei talu mei he 'uluaki 'aho 'o a'u ki heni; **6** 'Oku ou 'ilo pau 'ae me'a ko eni, koe'uh i ko ia kuo ne kamata 'ae ngāue lelei 'iate kimoutolu, te ne fakahaoahaia 'o a'u ki he 'aho 'o Sisu Kalaisi: **7** 'O hangē 'oku taau mo au ke pehē 'eku 'amanaki kiate kimoutolu kotoa pē, koe'uh i 'oku mou 'i hoku loto; pea 'i hoku ngaahi ha'i, mo 'eku langomaki mo 'eku fakamo'oni ki he ongoongolelei, 'oku mou kau fakataha kotoa pē 'i hoku lelei. **8** He ko hoku fakamo'oni 'ae 'Otua, ki he lahi 'aupito 'o 'eku holi kiate kimoutolu kotoa pē 'i he manava 'o Sisu Kalaisi. **9** Pea ko 'eku lotu eni, ke tupulekina ho'omou 'ofa 'o lahi, pea lahi hake 'i he 'ilo mo e angafakapotopoto kotoa pē; **10** Koe'uh i ke mou 'ahi'ahi'i 'ae ngaahi me'a 'oku fai kehekehe; ka mou angatotonu mo ta'ehalaia 'o a'u ki he 'aho 'o Kalaisi; **11** Ke fakafonu 'aki 'akimoutolu 'ae ngaahi fua 'oe mā'oni'oni, 'aia 'oku ia Sisu Kalaisi, ke ongoongolelei ai mo fakafeta'i ki he 'Otua. **12** Pea ko hoku loto ke mou 'ilo, 'e kāinga, ko e ngaahi me'a [na'e tō] kiate au kuo iku ia 'i he fakatupulekina pe 'oe ongoongolelei; **13** Ko ia kuo 'ilo ai 'i he fale kotoa 'oe tu'i, mo e ngaahi potu kehekehe kotoa pē, 'a hoku ngaahi ha'i koe'uh i ko Kalaisi: **14** Pea ko e kāinga tokolah i 'i he 'Eiki, kuo nau loto mālohi ko e me'a 'i hoku ngaahi ha'i, pea 'āsili ai honau lototo'a ke lea 'aki 'ae folofola 'o ta'emanavahē. **15** Ko e mo'oni 'oku malanga'aki 'a Kalaisi 'e he ni'ihi 'i he meheka mo e fakakikihi; pea fai loto lelei pe 'e he ni'ihi: **16** Ko e ni'ihi 'oku malanga'aki 'a Kalaisi 'i he kikihi, kae 'ikai 'i he loto ma'a, [onau] 'amanaki ke fakalahi 'aki 'ae mamahi ki hoku ngaahi ha'i. **17** Ka ko e ni'ihi 'i he 'ofa, 'o 'ilo kuo fokotu'u au ko e langomekina 'oe ongoongolelei. **18** Pea fēfē ai? Ko eni, 'i he me'a kotoa pē, 'i he kākā, pe 'i he mo'oni, 'oku malanga'aki 'a Kalaisi; pea ko ia 'oku ou fiefia ai, 'io, pea teu fiefia. **19** He 'oku ou 'ilo 'e kau eni ki hoku fakamo'ui 'i ho'omou lotu, mo e foaki 'oe Laumālie 'o Sisu Kalaisi, **20** 'O fakatatau ki he'eku holi lahi mo e 'amanaki lelei, ke 'oua na'a ai ha me'a te u mā ai, ka 'i he fai mālohi lahi, ke hangē ko ia 'i mu'a, ke pehē eni foki, 'ae fakaongolelei 'a Kalaisi 'i hoku sino, 'i he mo'ui, pe 'i he mate. **21** He ko e mo'ui kiate au ko Kalaisi ia, ka 'e 'aonga lahi 'ae mate. **22** Pea kapau teu mo'ui 'i he sino, ko hono fua eni 'o 'eku ngāue: ka 'oku 'ikai te u 'iloa 'aia te u fili ki ai. **23** He 'oku 'efihia au 'i he me'a 'e ua, 'oku ou holi ke 'alu, ke u 'ia Kalaisi; 'aia 'oku lelei lahi 'aupito: **24** Ka ko e nofo 'i he sino 'oku 'aonga lahi ia kiate kimoutolu. **25** Pea 'i he'eku 'ilo eni, 'oku ou 'ilo teu mo'ui 'o nonofo mo kimoutolu kotoa pē, ka 'e tupulekina ai ho'omou tui mo e fiefia; **26** Pea ke tupulekina 'aupito ai ho'omou fiefia 'ia Sisu Kalaisi koe'uh i ko au, 'i he'eku toe 'alu atu kiate kimoutolu. **27** Kae kehe, ke taau ho'omou 'ulungāanga mo e ongoongolelei 'a Kalaisi: koe'uh i ka ai ha'aku 'alu atu 'o vakai kiate kimoutolu, pe teu mama'o, te u fanongo pe ki ho'omou ngāue, 'oku mou tu'uma'u 'i he loto pe taha, 'o uuangataha pe, 'o feinga fakataha 'i he tui ki he ongoongolelei; **28** Pea 'oua na'a ilifia 'i ha me'a mei homou ngaahi fili: he ko e faka'ilonga ia kiate kinautolu 'oe mala'ia, ka 'oe fakamo'ui kiate kimoutolu, pea 'oku mei he 'Otua ia. **29** He kuo tuku kiate kimoutolu koe'uh i ko Kalaisi, ke 'oua na'a ngata 'i he tui pe kiate ia, ka kemou mamahi foki koe'uh i ko ia; **30** 'I he tau'i 'akimoutolu, 'o hangē ko ia na'a mou mamata ai 'iate au, pea fanongo eni 'oku 'iate au.

2 Ko ia kapau 'oku 'ia Kalaisi ha fiemālie, kapau 'oku ai ha fiemālie 'i he 'ofa, kapau 'oku ai ha feohi 'oe Laumālie, kapau 'oku ai ha 'ofa ongongofua mo ha loto 'ofa, **2** Mou fakakakato 'eku fiefia, ke mou felototatau pe, 'o ma'u 'ae 'ofa pe taha, ke mou 'ulungāanga taha pe, mo uuangataha pe. **3** 'Oua na'a fai ha me'a 'e taha 'i he fakakikihi, pe 'i he manako ki he fakamālō

launoa; ka ‘i he loto angavaivai ke fetoutou ‘ikai ko e ngaahi me‘a ‘a Kalaisi Sisu. 22 Ka femahalo lelei ‘aki hake taki taha ki hono kāinga ‘oku mou ‘ilo ‘ae fakamo‘oni ‘o‘ona, koe‘uhi, ‘iate ia. 4 Ke ‘oua na‘a taki taha tokanga ki ‘o hangē ko e foha mo e tamai, kuo pehē ‘ene he‘ene ngaahi me‘a ‘a‘ana pe, kae taki taha ngāue mo au ‘i he ongoongolelei. 23 Ko ia ‘oku tokanga foki ki he ngaahi me‘a ‘ae ni‘ihi. 5 ou ‘amanaki ke fekau atu leva ia, ‘o kau ka Ke ‘iate kimoutolu ‘ae loto ni, ‘aia foki na‘e ‘ia ‘ilo pe ko e hā ‘e fai kiate au. 24 Ka ‘oku ou Kalaisi Sisu: 6 Ko ia, ‘i he‘ene ‘i he tatau mo e falala ki he ‘Eiki ‘e vave foki ‘eku ‘alu atu ‘a‘aku. ‘Otua, na‘e ‘ikai pehē ‘e ia ko ha fa‘aoa ke na taha 25 Ka na‘aku mahalo, ‘e lelei ‘eku fekau atu mo e ‘Otua: 7 Ka na‘a ne fakamasivesiva ‘i ‘e ia ia kiate kimoutolu ‘a Epafalotaito, ko hoku tokoua, ‘o ne to‘o kiate ia ‘ae tatau mo e tamaio‘eiki, pea mo e kaunga ngāue, mo e kaunga tau, ka ko fanau‘ia ‘i he tatau ‘oe tangata: 8 Pea kuo ‘ilo ia ho‘omou faifekau, pea ko ia na‘a ne tauhi ki ‘i he tatau ‘oe tangata, na‘a ne fakamo‘ulaloa‘i he‘eku ngaahi masiva. 26 He na‘e manatu lahi ia, pea talangofua ki he mate, ‘io, ‘ae mate ia kiate kimoutolu kotoa pē, pea na‘e mātu‘aki ‘i he ‘akau. 9 Pea ko ia kuo hakeaki‘i ai ia ‘e mamahi, ko e me‘a ‘i ho‘omou fanongo na‘e he ‘Otua ‘o lahi ‘aupito, ‘o ne foaki kiate ia mahaki ia. 27 He ko e mo‘oni na‘e mahaki ia ‘ae huafa ‘oku mā‘olunga taha pe ‘i he hingoa ‘o mei mate: ka na‘e ‘alo‘ofa ‘ae ‘Otua kiate ia; kotoa pē: 10 Koe‘uhi ke tu‘ulutui ki he huafa ‘o ka na‘e ‘ikai kiate ia pe, ka kiate au foki, telia Sisu ‘ae tui ‘o ia kotoa pē ‘oku ‘i he langi mo na‘aku ma‘u ‘ae mamahi ki he mamahi. 28 Ko māmani, mo e lalo māmani; 11 Pea ke fakahā ‘e ia ne u fekau to‘oto‘o ai ia, koe‘uhi, ka mou ka he ‘elelo kotoa pē ko e ‘Eiki ‘a Sisu Kalaisi, ke toe mamata kiate ia, ke mou fiefia, pea ke si‘i ongoongolelei ai ‘ae ‘Otua ko e Tamai. 12 Ko ia, hifo ai ‘eku mamahi. 29 Ko ia ke ma‘u ia ‘i he ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘o hangē ko ho‘omou ‘Eiki ‘i he fiefia kotoa pe; pea mou faka‘apa‘apa talangofua ma‘uaipē, ‘o ‘ikai ‘i hoku ‘ao pe, ki he kakai pehē: 30 He koe‘uhi ko e me‘a ‘i he kae lahi ‘aupito eni ‘i he‘eku mama‘o, mou ngāue ‘a Kalaisi, na‘e ofi ai ia ki he mate, ‘o ngāue ke lava‘i ho‘omou mo‘ui ‘amoutolu ‘i he ‘ikai mamae ia ki he‘ene mo‘ui, ka ne tongia manavahē mo e tetetete. 13 He ko e ‘Otua ia ‘akimoutolu ‘i he tauhi kiate au.

‘oku ne ngāue ‘iate kimoutolu ‘i hono finangalo lelei ke mou loto mo fai ki ai. 14 Fai ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē ‘o ta‘elāunga mo e ta‘efakakikihi: 15 Koe‘uhi ke mou ta‘ehalaia mo ta‘ekovi, ko e fānau ta‘evaloki‘ia ‘ae ‘Otua, ‘i he lotolotonga ‘oe kakai anga pikopiko mo fefeka, ‘akinautolu ‘oku mou ulo atu ki ai, ‘o hangē ko e ngaahi maama ‘o māmani; 16 ‘O takiloa atu ‘ae lea ‘oe mo‘ui; koe‘uhi ke u fiefia ‘i he ‘aho ‘o Kalaisi, ‘i he ‘ikai teu lele noa pē, pe ngāue ta‘e‘aonga. 17 ‘Io, pea kapau ‘e felingi‘aki au mo e feilaulau mo e ngāue ‘a ho‘omou tui, ‘oku ou fiefia, mo nekeneka, fakataha mo kimoutolu kotoa pē. 18 Pea ‘i he me‘a pe ko ia foki ke mou fiefia, mo nekeneka fakataha mo au. 19 Ka ‘oku ou falala ki he ‘Eiki ko Sisu, ke toe si‘i, peau fekau atu ‘a Timote kiate kimoutolu, koe‘uhi ke u fiemālie lelei, ‘o kau ka ‘ilo pe ‘oku mou fefē. 20 He ‘oku ‘ikai ‘iate au ha taha ‘oku na loto tatau mo ia, ke tokanga mo‘oni kiate kimoutolu. 21 He ‘oku kumi kotoa pē ‘ae ngaahi me‘a ‘anautolu, kae

3 Ko hono faka‘osi ‘e hoku kāinga, ke mou fiefia ‘i he ‘Eiki. Ko ‘eku tohi ‘ae ngaahi me‘a pe ko ia kiate kimoutolu, ‘oku ‘ikai si‘i ko ha fakafiu kiate au, pea ‘oku ‘aonga kiate kimoutolu. 2 Vakai telia ‘ae fanga kulī, vakai telia ‘ae kau ngāue kovi, vakai telia ‘ae kau tu‘usi. 3 He ko e kamu ‘akitautolu, ‘oku tauhi ki he ‘Otua ‘i he laumālie, mo fiefia ‘ia Kalaisi Sisu, pea ‘oku ‘ikai ke tau falala ki he kakano. 4 Ka teu fa‘a ma‘u nai ‘eau ha falala‘anga ‘i he kakano. Kapau ‘oku mahalo ‘e ha taha ‘oku ai ha me‘a ‘i he kakano ‘e‘aonga ‘ene falala ki ai, ‘oku lahi kiate au: 5 Na‘e kamu au ‘i hono valu ‘oe ‘aho, mei he hako ‘o ‘Isileli, mei he fa‘ahinga ‘o Penisimani, ko e Hepelū ‘oe kau Hepelū; pea ‘i he me‘a ‘ae fono ko e Fālesi; 6 Pea ‘i he fai feinga, ne u fakatanga ‘ae siasi; pea ‘i he mā‘oni‘oni ‘oku mei he fono, ne u ta‘ehala ai. 7 Ka ko e ngaahi me‘a ko ia na‘e ‘aonga kiate au, na‘aku lau ia ko e me‘a ke si‘aki koe‘uhi ko Kalaisi. 8 ‘Io, ko e mo‘oni, pea ‘oku ou lau ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē ko e me‘a ke

si'aki koe'ahi ko hono lelei lahi 'aupito 'oe 'ilo tokoni'i 'ae kau fefine ko ia na'e ngāue mo au 'i 'o Kalaisi Sisu ko hoku 'Eiki: 'aia kuo u kātaki ai he ongoongolelei, mo Kelemenī foki, pea mo hono liaki 'oe ngaahi me'a kotoa pē, pea 'oku hono toe 'o 'eku kaunga ngāue, 'aia 'oku 'i he ou lau ia ko e kinoha'a, kae kehe ke u ma'u 'a tohi 'oe mo'ui honau hingoa. 4 Fiefia ma'uapīē Kalaisi, 9 Pea ke 'ilo au 'iate ia, 'o 'ikai 'i he'eku 'i he 'Eiki: 'oku ou toe pehē, Fiefia. 5 Tuku ke 'ilo fakatonuhia 'a'aku, 'aia 'oku mei he fono ka ko 'e he hakai kotoa pē ho'omou 'ulungāanga lelei. ia 'oku 'i he tui kia Kalaisi, ko e fakatonuhia 'Oku ofi 'ae 'Eiki. 6 'Oua na'a tokanga mamahi 'aia 'oku mei he 'Otua 'i he tui: 10 Koe'ahi ke ki ha me'a 'e taha; kae fakahā atu ho'omou holi u 'ilo'i ia, mo e mālohi 'o 'ene toetu'u, peau 'i he me'a kotoa pē, ki he 'Otua, 'i he lotu mo e kau 'i he'ene ngaahi mamahi, 'i he fakatatau lotu tāuma'u mo e fakafeta'i. 7 Pea ko e melino au ki he'ene pekia; 11 Kapau teu fa'a lava'i 'i 'oe 'Otua, 'aia 'oku lahi hake 'aupito 'i he fa'a he me'a kotoa pē 'ae toetu'u mei he mate. 12 'iloa, te ne malu'i homou laumālie mo homou Kae 'ikai hangē kuo u ma'u, pe teu haohaoa eni: loto 'ia Kalaisi Sisu. 8 E kāinga, ko hono faka'osi ka 'oku ou tuli atu, koe'ahi ke u lava'i 'aia kuo [eni], ke 'ilonga 'ae ngaahi me'a 'oku mo'oni, ke lava'i ai au foki 'e Kalaisi Sisu. 13 'E kāinga, 'oku 'ilonga 'ae ngaahi me'a 'oku matamatalelei, ke 'ikai teu pehē kuo u lava'i: ka ko eni pe taha, 'ilonga 'ae ngaahi me'a 'oku totonu, ke 'ilonga 'oku ou fakangalo'i 'ae ngaahi me'a ki mui, kau 'ae ngaahi me'a 'oku mā'oni'oni, ke 'ilonga 'ae mafao atu ki he ngaahi me'a ki mu'a, 14 'Oku ou ngaahi me'a 'oku faka'ofo'ofa, ke 'ilonga 'ae mafao atu ki he faka'ilonga, ko e koloa 'oe ui ngaahi me'a 'oku ongoongolelei; kapau 'oku ai mā'olunga 'ae 'Otua 'ia Kalaisi Sisu. 15 Ko ia ke ha lelei, pe ha me'a ke fakamālō'ia, tokanga ki loto pehē 'akitaotolu kuo haohaoa: pea kapau he ngaahi me'a ko ia. 9 Ko e ngaahi me'a ko ia, 'oku ai ha me'a 'oku mou loto ta'etatau ai, 'e na'a mou akonekina ai, mo ma'u, mo ongo'i, fakahā foki eni 'e he 'Otua kiate kimoutolu. 16 mo mamata ki ai, 'iate au, fai ia: pea 'e 'iate Ka ko ia kuo tau lava'i, ke tau 'a'eva 'i he me'a kimoutolu 'ae 'Otua 'oe melino. 10 Ka na'aku fua pe ko ia, ke tau tokanga ki he me'a ko ia. 17 fiefia lahi 'i he 'Eiki, koe'ahi kuo toe ake ki mui E kāinga, ke mou kaunga fa'ifa'itaki kiate au, ni ho'omou tokanga kiate au; 'aia na'a mou pea vakai kiate kinautolu 'oku 'a'eva 'o taau tokanga ai foki, ka na'a mou ta'ehafaingamālie. mo 'emau fa'ifa'itaki'anga kiate kimoutolu. 18 11 Ka 'oku 'ikai te u lea koe'ahi ko ha masiva: (He 'oku 'a'eva 'ae tokolahi, 'akinautolu kuo he kuo akonekina au, ke u fiemālie 'i he me'a liunga lahi 'eku lea ai kiate kimoutolu, pea kotoa pē teu 'i ai. 12 'Oku ou 'ilo ke fai 'i he 'oku ou toe lea ai eni mo tangi, ko e kau fili masiva, pea 'oku ou 'ilo ke fai 'i he ma'u 'o lahi: ['akinautolu] ki he 'akau 'o Kalaisi: 19 Ko honau kuo akonekina au 'i he potu kotoa pē mo e me'a ngata'anga ko e 'auha, 'oku nau 'otua 'aki honau kotoa pē ke mākona pe fiekaia, ke u ma'u 'o kete, 'o vikiviki 'i he me'a fakamā, 'onau mo'ua lahi pea ke kātaki 'ae masiva. 13 'Oku ou fa'a ki he me'a fakamama.) 20 He 'oku 'i he langi fai 'ae ngaahi me'a kotoa pē 'ia Kalaisi 'oku ne hotau kolo; 'aia 'oku tau 'amanaki mei ai foki fakamālōhi'i au. 14 Ka neongo ia, kuo mou fai 'ae Fakamo'ui, ko e 'Eiki, ko Sisu Kalaisi. 21 'Aia lelei 'i ho'omou kau 'i he'eku mamahi. 15 Pea te ne fakafo'ou hotau sino kovi ni, 'o fakatatau ko eni, 'ae kau Filipai, ke mou 'ilo foki, 'i he ia ki he sino 'o hono nāunau, 'i he mālohi ko kamata'anga 'oe ongoongolelei, 'i he'eku 'alu ia 'aia 'oku ne mafai ai ke fakamo'ulaloi'i 'ae mei Masitōnia, na'e 'ikai kau ha siasi 'e taha kiate au 'i he fefoaki'aki, ka ko kimoutolu pe. 16 Na'a mo 'oku 'i Tesalonika na'a mou tokoni 'o liunga taha mo liunga ua ki he'eku masiva. 17 Kae 'ikai 'i he'eku holi ki ha foaki: ka 'oku ou holi ki ha fua 'e 'aonga kiate kimoutolu. 18 Ka kuo 'iate au kotoa pē, pea lahi 'aupito: 'oku ou mahu, he kuo u ma'u ia Epafalotaito 'ae ngaahi

4 Ko ia, ko hoku kāinga 'ofeina 'oku ou holi
 ki ai, ko e fiefia'anga mo 'eku teunga, 'ae
 'ofeina lahi, ke mou tu'uma'u 'i he 'Eiki. 2 'Oku
 ou kole kia 'Iuotia, pea u kole kia Siniteke, ke
 na loto taha pe 'i he 'Eiki. 3 Pea 'oku ou kole
 atu kiate koe foki, ko [hoku] hoa mo'oni, ke ke

me'a meiate kimoutolu, ko e ngangatu 'oe me'a namu kakala, ko e feilaulau 'aonga, pea lelei ki he 'Otua. **19** Ka 'e taufetuku 'e hoku 'Otua ki ho'omou masiva kotoa pē, 'o fakatatau ki he'ene koloa 'i he nāunau 'ia Kalaisi Sisu. **20** Pea ko eni, ke 'i he 'Otua ko 'etau Tamai 'ae nāunau 'o ta'engata pea ta'engata. 'Emeni. (aiōn g165) **21** 'Ofa atu ki he kāinga mā'oni'oni kotoa pē 'ia Kalaisi Sisu. Ko e kāinga 'oku 'iate au 'oku 'ofa atu kiate kimoutolu. **22** 'Oku 'ofa atu 'ae kāinga mā'oni'oni kotoa pē kiate kimoutolu, kae lahi hake 'akinautolu 'oku 'i he fale 'o Sisa. **23** Ke 'iate kimoutolu kotoa pē 'ae 'ofa 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. 'Emeni.

Kolose

1 Ko au Paula, ko e 'aposetolo 'a Sisu Kalaisi
‘i he finangalo ‘oe ‘Otua, mo hoku tehina ko Timote, **2** Ki he kāinga mā‘oni‘oni mo angatonu ‘ia Kalaisi ‘oku ‘i Kolose: Ke ‘iate kimoutolu ‘ae ‘alo‘ofa, mo e monū‘ia, mei he ‘Otua ko ‘etau Tamai pea mo e ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. **3** ‘Oku ma fakafeta‘i ki he ‘Otua ko e Tamai ‘a hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, ‘o hūfia ma‘u pe ‘akimoutolu, **4** Talu ‘ema fanongo ki ho‘omou tui kia Kalaisi Sisu, pea mo ho‘omou ‘ofa ki he kāinga mā‘oni‘oni kotoa pē, **5** Koe‘uhi ko e ‘amanaki lelei ‘aia kuo hilifaki ‘i he langi ma‘amoutolu, ‘aia na‘a mou fanongo ki ai ‘i mu‘a ‘i he lea ‘oe mo‘oni ‘oe ongoongolelei; **6** ‘Aia kuo a‘u atu kiate kimoutolu, pea pehē foki ki māmani kotoa pē; pea ‘oku tupu ai ‘ae fua, ‘o hangē foki ko ia ‘iate kimoutolu, talu ‘ae ‘aho na‘a mou ongo‘i ‘o ‘ilo mo‘oni ‘ae ‘ofa ‘ae ‘Otua: **7** ‘O hangē ko ia foki kuo mou ‘ilo meia Epafasi, ko homa kaungā tamaio‘eiki ‘ofeina, ‘aia ko e faifekau angatonu ‘a Kalaisi kiate kimoutolu; **8** ‘Aia foki na‘e fakahā kiate kimoua ho‘omou ‘ofa ‘i he Laumālie. **9** Pea ko e me‘a ko ia foki, talu ‘ae ‘aho na‘a ma fanongo ki ai, ‘oku ‘ikai tuku ‘ema hūfia ‘akimoutolu, pea mo e holi ke fakafonu ‘akimoutolu ‘aki ‘ae ‘ilo ki hono finangalo ‘i he poto kotoa pē mo e ‘ilo fakalaumālie; **10** Pea ke mou ‘a‘eva ‘o taau mo e ‘Eiki ‘o fakafiemālie ‘i he me‘a kotoa pē, ke mou fua lahi ‘i he ngāue lelei kotoa pē, pea tupulekina ‘i he ‘ilo‘i ‘ae ‘Otua; **11** Pea ke fakamālohi ‘akimoutolu ‘aki ‘ae mafai kotoa pē, ‘o fakatatau mo ‘ene mālohi lahi ‘aupito, ki he fa‘a kātaki kotoa pē mo e kātaki fuoloa ‘i he fiefia; **12** ‘O fakafeta‘i ki he Tamai, ‘aia kuo ne ngaohi ‘akitaotolu ke tau taau ke kau ‘i he tofi‘a ‘oe kāinga mā‘oni‘oni ‘i he maama: **13** ‘Aia kuo ne fakamo‘ui ‘akitaotolu mei he mālohi ‘oe po‘uli, pea kuo ne hiki ‘akitaotolu ki he pule‘anga ‘o hono ‘Alo ‘ofa‘anga: **14** ‘Aia ‘oku tau ma‘u ai ‘ae huhu‘i ‘i hono ta‘ata‘a, ko e fakamolemole ‘oe ngaahia angahala: **15** ‘Aia ko hono tatau ‘oe ‘Otua ta‘ehāmai, ko e ‘uluaki fānau ‘i he me‘a fakatupu kotoa pē: **16** He na‘e fakatupu ‘e ia ‘ae ngaahia me‘a kotoa pē, ‘aia ‘oku ‘i he langi, pea mo ia ‘oku ‘i māmani, ‘ae me‘a hā mai mo e ta‘ehāmai, pe ko e ngaahi nofo‘a faka‘ei‘eiki, pe ko e ngaahi ‘eiki‘anga, pe ko e ngaahi pule, pe ko e ngaahi mālohi: na‘e fakatupu ‘e ia ‘ae ngaahia me‘a kotoa pē, pea na‘e ma‘ana ia: **17** Pea ‘oku ki mu‘a ia ‘i he ngaahia me‘a kotoa pē, pea ‘oku tu‘uma‘u ‘iate ia ‘ae ngaahia me‘a kotoa pē. **18** Pea ko e ‘ulu ia ‘oe sino, ko e siasi: ‘aia ko e kamata‘anga, ko e ‘uluaki tupu mei he mate; koe‘uhi ke mā‘olunga taha pe ia ‘i he ngaahia me‘a kotoa pē. **19** He na‘e lelei‘ia ke nofo ‘ae fonu kotoa pē ‘iate ia; **20** Pea ‘i he fakamelino ‘aki ‘ae ta‘ata‘a ‘i hono [tutuki ki he] ‘akau, ke fakalelei ai ‘ae ngaahia me‘a kotoa pē kiate ia; ‘iate ia, pe ko ha ngaahia me‘a ‘i māmani, pe ko e ngaahia me‘a ‘i he langi. **21** Pea ko kimoutolu, na‘e ‘āuhē ko e ngaahia fili ‘i mu‘a ‘i loto ‘i he ngaahia ngāue kovi, ka ko eni kuo ne fakalelei... **22** ‘I he sino ‘o hono kakano, ‘i he mate, koe‘uhi ke ne ‘atu ‘akimoutolu ‘oku mou mā‘oni‘oni mo ta‘emele mo ta‘evaloki‘ia ‘i hono ‘ao: **23** ‘O kapau te mou tu‘uma‘u ‘i he tui ‘o aka mo tu‘u fakamakatu‘u, pea ‘ikai hiki mei he ‘amanaki lelei ‘oe ongoongolelei, ‘aia na‘a mou fanongo, pea na‘e malanga‘aki ki he kakai kotoa pē ‘i lalo langi; ‘aia kuo fakanofo au ko Paula ko e faifekau ‘o ia; **24** Pea ‘oku ou fiefia ni ‘i he‘eku ngaahia mamahi koe‘uhi ko kimoutolu, peau fakakakato ‘aia ‘oku toe ‘i he ngaahia mamahi ‘a Kalaisi ‘i hoku kakano koe‘uhi ko hono sino ‘o‘ona, ‘aia ko e siasi. **25** ‘Aia kuo fakanofo au ko e faifekau ‘o ia, ‘o taau mo e tu‘utu‘uni ‘ae ‘Otua na‘e foaki kiate au koe‘uhi ko kimoutolu, ke malanga lahi ‘aki ‘ae folofola ‘ae ‘Otua; **26** Ko e me‘a fufū ‘aia na‘e fakalilolilo ki he ngaahia kuonga mo e ngaahia to‘utangata, ka kuo fakahā eni ki he‘ene kakai mā‘oni‘oni: (aiōn g165) **27** ‘Akinautolu ‘oku finangalo ‘ae ‘Otua ke fakahā ki ai ‘ae koloa ‘oe lelei lahi ‘oe me‘a fakalilolilo ni ki he kakai Senitaille: ko Kalaisi ‘iate kimoutolu, ko e ‘amanaki lelei ki he hakeaki‘i: **28** ‘Aia ‘oku mau malanga‘aki, ‘o valoki ‘ae tangata kotoa pē, mo akonaki‘i ‘ae tangata taau taha ‘i he poto kotoa pē; koe‘uhi ke mau ‘atu ‘ae tangata kotoa pē kuo haohaoa ‘ia Kalaisi Sisu: **29** ‘Ae me‘a ko ia ‘oku ou ngāue ai foki, ‘i he fai feinga ‘o fakatatau mo ‘ene ngāue, ‘aia ‘oku fai mālohi ‘aupito ‘iate au.

2 He ko hoku loto ke mou ‘ilo ‘ae feinga lahi pe ‘i ha tu‘u efiafi, pe ‘i he ngaahi Sāpate: 17 ‘oku ‘iate au kiate kimoutolu, pea kiate ‘Aia ko e ngaahi ‘ata ‘oe me‘a ‘oku ha‘u; ka ko kinautolu ‘i Leotisia, pea kiate kinautolu ‘oku hono sino ‘oku ‘ia Kalaisi. 18 Ke ‘oua na‘a kākaa‘i te‘eki ai te nau mamata ki hoku mata ‘i he ‘akimoutolu ‘e ha taha ‘i ho‘omou totongi, ‘i sino; 2 Koe‘uhi ke fiemālie honau loto, kuo he fie angavaivai mo e lotu ki he kau ‘āngelo, fehokotaki ‘i he ‘ofa, ki he koloa kotoa pē ‘oe ‘i he kaunoa ki he ngaahi me‘a na‘e ‘ikai te fakapapau lahi ‘oe ‘ilo, ki he fakahā ‘oe me‘a ne mamata ai, mo e fakafuofua lahi noa pē fakalilolilo ‘ae ‘Otua, ‘io, ‘ae Tamai, pea mo ia ‘i hono loto fakakakano, 19 Pea ‘oku ‘ikai Kalaisi; 3 ‘Aia ‘oku fufū ai ‘ae ngaahi koloa puke ma‘u ki he ‘Ulu, ‘aia ‘oku ma‘u mei ai ‘ae kotoa pē ‘oe poto mo e ‘ilo. 4 Pea ‘oku ou pehē tokoni ki he sino kotoa, ‘i he ngaahi kupu mo e ni, ke ‘oua na‘a ai ha tangata te ne fakahala‘i no‘o, pea kuo fema‘utaki fakataha, ‘oku tupu ‘akimoutolu ‘i he lea fakaololo. 5 He neongo ‘i he tupu faka‘otua. 20 Ko ia kapau ‘oku mou ‘oku ou mama‘o ‘i he sino, ka ‘oku ou ‘iate mate mo Kalaisi mei he ngaahi ‘ulungāanga kimoutolu ‘i he laumālie, ‘o fiefia ‘o mamata fakamaama, ko e hā ‘oku mou mo‘ulaloa ai ki ki ho‘omou anga fakapotopoto, mo e tu‘uma‘u he ngaahi tu‘utu‘uni, ‘o hangē ‘oku mou mo‘ui ‘o ho‘omou tui kia Kalaisi. 6 Ko ia ‘i ho‘omou fakamaama, ‘o fakatatau mo e ngaahi fekau ma‘u ‘a Kalaisi Sisu ko e ‘Eiki, ke mou ‘a‘eva mo e ngaahi akonaki ‘ae tangata; 21 “Oua na‘a ‘iate ia: 7 Kuo aka mo langa hake ‘iate ia, pea ala;” “Oua na‘a kamata;” “Oua na‘a milihi;” fakatu‘uma‘u ‘i he tui, ‘o hangē ko e akonekina 22 ‘Aia ‘e ‘auha kotoa pē ‘i hono ngāue‘aki? 23 ‘akimoutolu, pea ke mou tupulekina ai ‘i he Ko e ngaahi me‘a ko ia ‘oku ‘ai mo‘oni hono fakafeta‘i. 8 Vakai na‘a taki fakahē ‘akimoutolu matamata poto ‘i he fiefie lotu, mo e angavaivai, ‘e ha tangata ‘e tokotaha ‘i he fiepoto mo e lau pea mo e ta‘etokanga‘i ‘oe sino; ka ‘oku ‘ikai fakakākā, ‘oku taau mo e talatupu‘a ‘ae tangata, ‘aonga, ka ki he fakafiemālie ‘oe kakano.

‘o ngali mo e ngaahi ‘ulungāanga fakamaama, ka ‘oku ‘ikai taau mo Kalaisi. 9 He ‘oku nofo fakamo‘omo‘oni kiate ia hono mātu‘aki fonu ‘oe ‘Otua. 10 Pea ‘oku fakafonu ‘akimoutolu ‘iate ia, ‘aia ko e ‘ulu ‘oe pule kotoa pē mo e mālohi: 11 ‘Aia na‘e kamu ai foki ‘akimoutolu ‘i he kamu ta‘efai ‘e he nima, ‘i he si‘aki ‘oe sino ‘oe ngaahi angahala fakakakano ‘i he kamu ‘o Kalaisi: 12 ‘O tanu mo ia ‘i he papitaiso, ‘aia kuo mou toetu‘u ai mo ia ‘i he tui ‘oku mei he ngāue ‘ae ‘Otua, ‘aia kuo ne fokotu‘u hake ia mei he pekia. 13 Pea ko kimoutolu, na‘e mate ‘i ho‘omou ngaahi angahala mo e ta‘ekamu ‘o homou kakano, kuo ne fakamo‘ui fakataha mo ia, ‘i he‘ene fakamolemole ho‘omou ngaahi angahala kotoa pē; 14 ‘O tāmate‘i ‘i he mate ‘ae tohi nima ‘oe ngaahi tu‘utu‘uni ‘aia na‘e tu‘u kiate kitautolu, ‘aia na‘e ta‘ofi kiate kitautolu, ‘o ne to‘o ‘aupito ia ‘o tuki ki hono ‘akau; 15 Pea ‘osi ‘ene maumau ‘ae ngaahi pule mo e ngaahi mālohi, na‘a ne faka‘ilo fakahā atu ‘akinautolu ‘o vikiviki ai kiate kinautolu. 16 Ko ia ke ‘oua na‘a ai ha taha ‘e fakaanga kiate kimoutolu ‘i ha me‘akai, pe ha me‘ainu, pe ki ha ‘aho kātoanga,

3 Pea kapau kuo mou toetu‘u mo Kalaisi, mou kumi ki he ngaahi me‘a ‘oku ‘i ‘olunga, ‘aia ‘oku nofo ki ai ‘a Kalaisi ki he nima to‘omata‘u ‘oe ‘Otua. 2 Mou fa‘a tokanga ki he ngaahi me‘a ‘i ‘olunga, kae ‘ikai ki he ngaahi me‘a ‘i māmani. 3 He kuo mou mate, pea ‘oku fufū ho‘omou mo‘ui mo Kalaisi ‘i he ‘Otua. 4 ‘Oka fakahā mai ‘a Kalaisi, ko ‘etau mo‘ui‘anga, te mou toki hā ai mo ia foki ‘i he nāunau. 5 Ko ia mou tāmate‘i homou ngaahi kupu ‘oku ‘i māmani; ko e fe‘auaki, mo e ngāue ‘uli, mo e fakalielia, mo e holi kovi, mo e manumanu, ‘aia ko e tauhi tamapua: 6 He koe‘uhi ko e ngaahi me‘a pehē ‘oku hoko ai ‘ae houhau ‘oe ‘Otua ki he fānau talangata‘a: 7 ‘Aia na‘a mou ‘a‘eva ai foki ‘i mu‘a, ‘i ho‘omou mo‘ui ki ai. 8 Ka ko eni ‘oku mou si‘aki ‘a eni kotoa pē foki; ‘ae ‘ita, mo e lili, mo e fakafasifasi, mo e kapekape, mo e lea ‘uli mei homou ngutu. 9 ‘Oua na‘a mou felohi‘aki, he kuo mou si‘aki ‘ae tangata motu‘a mo ‘ene ngaahi ngāue; 10 Pea kuo mou ‘ai ‘a e [tangata] fo‘ou, ‘aia kuo fakafo‘ou ‘i he ‘ilo, ‘o fakatatau ki hono tatau ‘o ia na‘a ne fakatupu ia: 11 ‘Aia ‘oku ‘ikai ai ha Kiliki pe ha Siu, ha kamu pe ha

ta'ekamu, ha muli, pe ha Sitia, ha pōpula, pe ha **3** Pea lotua 'akimautolu foki, koe'ahi ke to'o tau'atāina: ka ko hono kātoa kotoa 'a Kalaisi, kiate kimautolu 'e he 'Otua 'ae matapā 'oe lea, pea 'oku ne 'i he me'a kotoa pē. **12** Ko ia ko ke lea 'aki 'ae me'a fakalilolilo 'a Kalaisi, 'aia kuo kimoutolu, ko e mā'oni'oni mo e 'ofeina, mou ai, ha'isia ai au: **4** Koe'ahi ke u fakahā atu ia, 'o taau 'o taau mo e ekakai fili 'ae 'Otua, 'ae manava'ofa, mo ia 'oku totonu ke u lea 'aki. **5** Mou 'a'eva mo e angalelei, mo e loto angavaivai, mo e 'i he angafakapotopoto kiate kinautolu 'oku 'i angamalū, mo e kātaki fuoloa; **13** 'O fetoutou tua'ā, 'o huhu'i 'ae kuonga. **6** Ke lelei ma'uapiē fekātaki'aki pe, mo fefakamolemole'aki pe, 'o ho'omou lea, 'o fakalelei 'aki 'ae māsimā, koe'ahi kapau 'oku ai ha taha 'oku kovi'ia ia ki ha ke mou 'ilo ke tali totonu 'ae tangata kotoa pē. **7** taha: 'o hangē ko e fakamolemole 'e Kalaisi E fakahā atu 'eku me'a kotoa pē kiate kimoutolu 'akimoutolu, ke pehē pe 'akimoutolu. **14** Pea 'e Tikiko, 'aia ko e tokoua 'ofeina, mo e faifekau ke 'ufi'ufi 'aki 'ae ngaahi me'a ni kotoa pē 'ae angatonu mo e kaungā tamaio'eiki 'i he 'Eiki: **8** 'ofa, 'aia ko e no'o 'oe haohaoa. **15** Pea tuku ke 'Aia kuo u fekau atu kiate kimoutolu koe'ahi pule 'i homou loto 'ae melino 'oe 'Otua, 'aia ko e me'a ko ia, pea koe'ahi ke ne 'ilo pe 'oku na'e uiui'i 'akimoutolu ki ai foki 'i he sino pe mou fēfē, pea fakafiemālie ki homou loto; **9** taha; pea ke mou fakafeta'i. **16** Ke nofo'ia 'o lahi Pea mo Onesimosi, ko e tokoua angatonu mo 'aupito 'akimoutolu 'e he folofola 'a Kalaisi 'i 'ofeina, 'aia ko homou tokotaha. Te na faka'ilo he poto kotoa pē; pea mou feakanaki'aki mo kiate kimoutolu 'ae me'a kotoa pē 'i henī. **10** Ko fetokoni'aki 'i he ngaahi saame, mo e lea mālie, 'Alisitako, ho hoku kaunga nofo fale fakapōpula, mo e ngaahi hiva fakalaumālie, 'o hiva mo e 'ofa 'oku 'ofa atu kiate kimoutolu, mo Ma'ake, ko e 'i homou loto ki he 'Eiki. **17** Pea 'ilonga 'aia 'oku tama 'ae tuofefine 'o Pānepasa, ('a 'ia na'a mou mou fai 'i he lea pe 'i he ngāue, fai kotoa pē 'i he ma'u 'ae fekau 'oku kau kiate ia: kapau 'oku 'alu huafa 'oe 'Eiki ko Sisu, 'o fakafeta'i ki he 'Otua atu ia kiate kimoutolu, ma'u ia;) **11** Mo Sisu, 'aia ko e Tamai 'iate ia. **18** 'Ae kau fefine, fakavaivai 'oku ui ko Susito, 'akinautolu ni 'oku 'oe kamu. 'akimoutolu ki homou husepāniti 'omoutolu, he Ko kinautolu ni pe ko hoku kaunga ngāue ki he 'oku ngali ia 'i he 'Eiki. **19** 'Ae kau tangata, 'ofa pule'anga 'oe 'Otua, pea na'a nau fakafiemālie ki homou uaifi, pea 'oua na'a fai anga faka'ita kiate au. **12** Ko Epafasi, ko homou tokotaha, ko kiate kinautolu. **20** 'Ae fānau, fai talangofua ki e tamaio'eiki 'a Kalaisi, 'oku 'ofa atu ia kiate ho'omou mātu'a 'i he me'a kotoa pē: he 'oku kimoutolu: 'oku fai feinga ma'uapiē ia koe'ahi lelei lahi ia ki he 'Eiki. **21** 'Ae ngaahi tamai, 'oua ko kimoutolu 'i he ngaahi lotu, koe'ahi ke mou na'a mou fakafiuifi ki ho'omou fānau, telia na'a tu'u haohaoa mo kakato 'i he finangalo kotoa nau fiu ai. **22** 'Ae kau tamaio'eiki, fai talangofua pē 'oe 'Otua. **13** He 'oku ou fakamo'oni ki ai, 'oku 'i he me'a kotoa pē ki homou 'eiki fakakakano; 'iate ia 'ae loto feinga lahi kiate kimoutolu, pea 'oua na'a 'i he ngāue fakamamata pe, 'o hangē mo kinautolu 'oku 'i Leotisia, mo kinautolu 'oku ko e kau fakamālie ki he tangata; ka 'i he loto 'i Heilapoli. **14** Ko Luke, ko e faito'o 'ofeina, mo totonu, 'o manavahē ki he 'Otua: **23** Pea 'ilonga Timasi, 'oku na 'ofa atu kiate kimoutolu. **15** Tala 'aia 'oku mou fai, fai loto lelei, 'o hangē ki he atu 'eku 'ofa ki he kāinga 'oku 'i Leotisia, mo 'Eiki, kae 'ikai ki he tangata: **24** 'I ho'omou 'ilo Nimifa, mo e siasi 'i hono fale. **16** Pea 'oka lau temou ma'u mei he 'Eiki 'ae totongi ko e tofi'a: 'ae tohi ni 'iate kimoutolu, vakai ke lau ia foki he 'oku mou tauhi 'ae 'Eiki ko Kalaisi. **25** Ka ki he siasi 'oe kakai Leotisia; pea ke mou lau ko ia 'oku fai ta'etotonu, te ne ma'u 'o hangē foki 'ae tohi mei Leotisia. **17** Pea tala kia 'Akipa, ko e ta'etotonu kuo ne fai, pea 'oku 'ikai ha "Ke ke vakai ki he ngāue kuo ke ma'u mei he 'Eiki, koe'ahi ke ke fai ia." **18** Ko au Paula 'oku 'ofa atu 'aki hoku nima. Manatu ki hoku ngaahi ha'i. Ke 'iate kimoutolu 'ae 'alo'ofa. 'Emeni.

4 'Ae ngaahi 'eiki, 'atu ki ho'omou kau tamaio'eiki 'aia 'oku totonu mo tatau; he 'oku mou 'ilo 'oku ai homou 'Eiki foki 'i he langi.
2 Fai ma'u pe 'ae lotu, pea le'o 'i ai mo fakafeta'i;

1 Tesalonaika

1 Ko Paula, mo Silivenusi, mo Timote, ki he siasi ‘oe kakai Tesalonika ‘oku ‘i he ‘Otua ko e Tamai mo e ‘Eiki ko Sisu Kalaisi: Ke ‘iate kimoutolu, ‘ae ‘alo‘ofa, mo e melino mei he ‘Otua ko ‘etau Tamai, mo e ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. **2** ‘Oku mau fakafeta‘i ma‘uaipē ki he ‘Otua koe‘uhī ko kimoutolu kotoa pē, ‘o takua ‘akimoutolu ‘i he‘emau ngaahi lotu; **3** ‘O manatu ma‘uaipē ki ho‘omou ngaue ‘i he tui, mo e fa‘a fai ‘i he ‘ofa, mo e fa‘a kātaki ‘i he ‘amanaki lelei, ‘i hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua ko ‘etau Tamai; **4** ‘I he‘emau ‘ilo, ‘e kāinga ‘ofeina, homou fili ‘e he ‘Otua. **5** He na‘e ikai hoko ‘emau ongoongolelei kiate kimoutolu ‘i he lea pe, ka ‘i he mālohi foki, pea ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oni, pea mo e fakamo‘oni lahi; ‘o hangē ‘oku mou ‘ilo ‘ae anga na‘a mau fai ‘iate kimoutolu koe‘uhī ko kimoutolu. **6** Pea na‘a mou fa‘ifa‘itaki kiate kimautolu, pea mo e ‘Eiki, he nemou ma‘u ‘ae folofola ‘i he mamahi lahi, mo e fiefia ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oni: **7** Pea ne mou hoko ai ko e kau faka‘ilonga ki he kakai tui kotoa pē ‘i Masitōnia mo ‘Akeia. **8** He na‘e ongoongo atu meiate kimoutolu ‘ae folofola ‘ae ‘Eiki, ‘o ikai ki Masitōnia pe mo ‘Akeia, ka ko ho‘omou tui ki he ‘Otua kuo mafola atu ki he potu kotoa pē foki; ko ia ‘oku ‘ikai si‘i ‘aonga ke mau lea ki ai. **9** He ‘oku fakahā ‘ekinautolu pe hono anga ‘o ‘emau hoko atu kiate kimoutolu, pea mo ho‘omou tafoki ki he ‘Otua mei he ngaahi tamapua, ke tauhi ‘ae ‘Otua mo‘ui mo mo‘oni; **10** Pea ke tatali ki hono ‘Alo mei he langi, ‘aia na‘a ne fokotu‘u hake mei he mate, ko Sisu ‘aia ‘oku ne fakamo‘ui ‘akitaoutolu mei he houhau ‘e ha‘u.

2 He ‘oku ‘ilo ‘ekimoutolu, ‘e kāinga, ko ‘emau hoko atu kiate kimoutolu, na‘e ikai ta‘e ‘aonga ia: **2** Kae hili ‘emau tomu‘a mamahi, mo homau ngaohikovi‘i ‘aupito, ‘i Filipai, ‘aia ‘oku mou ‘ilo, na‘a mau mālohi ‘i homau ‘Otua ke lea‘aki kiate kimoutolu ‘ae ongoongolelei ‘oe ‘Otua lolotonga ‘ae fakatanga lahi. **3** He na‘e ikai ‘i he kākā ‘emau akonaki, pe ‘i he ta‘emā‘oni‘oni, pe ‘i he fakaololo: **4** Ka ‘i he‘ene lelei ki he ‘Otua ‘Otua, pea ‘oku nau fai kehe mo e kakai kotoa

ke tuku kiate kimautolu ‘ae ongoongolelei, ko ia ‘oku pehē ai ‘emau lea; ‘o ikai ko e fakafiemālie ki he kakai, ka ko e ‘Otua, ‘aia ‘oku ne ‘ahi‘ahi‘i homau loto. **5** He ‘oku mou ‘ilo, na‘e ikai te mau ngāue‘aki ‘ae lea fakalai ‘i ha kuonga ‘e taha, pe ko e kofu ‘oe manumanu; ko e fakamo‘oni ‘ae ‘Otua: **6** Pea na‘e ikai te mau kumi ha fakamālō mei he tangata, pe meiate kimoutolu, pe mei ha nī‘ihi kehe, ka na‘e ngofua pe ke mau fakamāfasia ‘akimoutolu, ‘o taau mo e kau ‘aposetolo ‘o Kalaisi. **7** Ka na‘a mau ‘iate kimoutolu ‘i he angavaivai, ‘io, ‘o hangē ko e tauhi ‘oku ne tauhi ‘ofa ‘ene fānau: **8** Pea ‘i he ‘emau tokanga ‘ofa kiate kimoutolu, na‘a mau loto ke ‘atu kiate kimoutolu, ‘ikai ko e ongoongolelei ‘oe ‘Otua pe, ka ‘o emau mo‘ui foki, koe‘uhī ko e ‘ofeina lahi ‘akimoutolu kiate kimautolu. **9** He ‘oku mou manatu, ‘e kāinga, ‘emau ngaue mo e ongosisa: ko e me‘a ‘i he ngaue ‘i he pō mo e ‘aho, koe‘uhī ke ‘oua na‘a mau fakamasiva ha tokotaha ‘iate kimoutolu, pea na‘a mau malanga‘aki ‘ae ongoongolelei ‘oe ‘Otua kiate kimoutolu. **10** Ko e kau fakamo‘oni ‘akimoutolu, mo e ‘Otua foki, ki he‘emau ‘ulungāanga mā‘oni‘oni mo totonu mo ta‘ehalaia ‘iate kimoutolu ‘oku tui: **11** Pea ‘oku mou ‘ilo foki ‘emau enginaki‘i mo fakafiemālie mo fakapapau kiate kimoutolu kotoa pē, ‘o hangē ko e tamai ki he‘ene fānau, **12** Koe‘uhī ke mou ‘a‘eva ‘o taau mo e ‘Otua, ‘aia kuo ne ui ‘akimoutolu ki hono pule‘anga mo hono nāunau. **13** Ko e me‘a ko ia ‘oku mau fakafeta‘i ta‘etuku ai foki ki he ‘Otua, koe‘uhī, ‘i ho‘omou ma‘u ‘ae folofola ‘ae ‘Otua ‘aia ne mou fanongo ai ‘iate kimautolu, na‘e ikai te mou ma‘u ia ‘o hangē ko e lea ‘ae tangata, kae hangē ko ia ‘oku mo‘oni, ko e folofola ‘ae ‘Otua, ‘aia ‘oku ngaue ‘aonga foki kiate kimoutolu ‘oku tui. **14** He na‘a mou hoko, ‘e kāinga, ko e kau fa‘ifa‘itaki ki he ngaahi siasi ‘oe ‘Otua ‘i Siutea ‘oku ‘ia Kalaisi Sisu: he na‘a mou kātaki ‘ae ngaahi me‘a pehē ‘i he kakai ‘i homou fonua foki, ‘o hangē ko kinautolu ‘i he kakai Sisu: **15** ‘Akinautolu na‘e tāmate‘i ‘ae ‘Eiki ko Sisu, mo honau kau palōfita foki, pea kuo nau fakatanga‘i ‘akimaoutolu; pea ‘oku ‘ikai te nau lelei ki he

pē: 16 'Oku nau ta'ofi 'emau lea ki he ngaahi ke mau mamata ki homou mata, pea ke mau Senitaile koe'uhī ke nau mo'ui, ko e me'a ke fakakakato 'aia 'oku toe 'i ho'omou tui? 11 Pea fakakakato ai 'enau ngaahi angahala: he kuo ko eni, ke 'i he 'Otua pe ko 'etau Tamai, mo hoko hono lahi 'oe houhau kiate kinautolu. 17 hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ke fakahinohino Ka ko kimautolu, 'e kāinga, kuo mavahe meiate homau hala kiate kimoutolu. 12 Pea ke fakafonu kimoutolu 'i he kuonga si'i 'i he sino, kae 'ikai 'i 'akimoutolu 'e he 'Eiki, ke mou tupulekina lahi he loto, kuo lahi hake 'aupito ai 'emau 'ahi'ahi 'i he fe'ofa'aki 'akimoutolu kiate kimoutolu, pea mo holi lahi ke mamata ki homou mata. 18 Ko ki he kakai kotoa pē, 'o hangē ko kimautolu ia na'a mau fie 'alu atu ai kiate kimoutolu, 'io, kiate kimoutolu 13 Koe'uhī ke ne fokotū umā u ko au Paula, 'o liunga taha mo liunga ua; ka 'o ta'ehalaia homou loto 'i he mā'oni'oni, 'i na'e ta'ofi 'akimoutolu 'e Sētane. 19 He ko e hā he 'ao 'oe 'Otua, ko 'etau Tamai, 'i he hā'ele 'emau 'amanaki lelei, pe fiefia, pe ko e polepole mai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi mo 'ene kau 'oe fiefia? 'Ikai ko kimoutolu foki 'i he 'ao 'o mā'oni'oni kotoa pē.

hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi 'i he'ene hā'ele mai?

20 He ko homau vikiviki'anga 'akimoutolu mo 4 Pea 'i he me'a 'oku toe, 'e kāinga, 'oku mau kole mo enginaki kiate kimoutolu, 'i he 'Eiki ko Sisu, koe'uhī 'i ho'omou 'ilo 'iate kimautolu

3 Ko ia 'i he 'ikai te mau kei fa'a kātaki, na'a ke fēfē 'a ho'omou 'a'eva ke fakafiemālie ki he mau fiemālie ke nofo pe 'i 'Atenisi; 2 Kae 'Otua, ke mou tupulekina ai 'o lahi 'aupito. 2 He fekau atu 'a Timote, ko homau tokoua, mo e 'oku mou 'ilo 'ae ngaahi fekau na'a mau tuku faifekau 'ae 'Otua, mo 'emau kaungā nguae kiate kimoutolu mei he 'Eiki ko Sisu. 3 He ko 'i he ongoongolelei 'a Kalaisi, ke fakamālohi e finangalo eni 'oe 'Otua, ke mou mā'oni'oni, 'akimoutolu, pea ke fakafiemālie'i 'akimoutolu pea ke mou tapu mei he fe'auaki: 4 Ke mou ko e me'a 'i ho'omou tui: 3 Koe'uhī ke 'oua na'a taki taha 'ilo ke tauhi hono ipu 'i he anga nguaeue ha taha 'i he ngaahi mamahi ni: he fakamā'oni'oni, mo e faka'apa'apa; 5 'Ikai 'i he 'oku mou 'ilo kuo tu'utu'unī 'akitautolu ki ai. holi fakalielia, 'o hangē ko e ngaahi Senitaile, 4 He ko e mo'oni, 'i he'emau 'iate kimoutolu, 'oku 'ikai ke nau 'ilo 'ae 'Otua: 6 Ke 'oua na'a na'a mau tomu'a tala kiate kimoutolu 'e tautea fai hala 'e ha tokotaha, 'o kāka'a'i hono tokoua 'akimaoutolu; 'o hangē ko ia na'e hoko, pea 'i ha me'a: koe'uhī 'e totongi 'e he 'Eiki ki he 'oku mou 'ilo. 5 Koe'uhī ko e me'a ni, 'i he kakai pehē kotoa pē, 'o hangē ko ia na'a mau 'ikai te u kei fa'a kātaki, ne u fekau atu ai ke tomu'a fakahā mo fakapapau kiate kimoutolu. u 'ilo ho'omou tui, telia na'a ai ha me'a kuo 7 He na'e 'ikai ui 'akitaoutolu 'e he 'Otua ki he fakatauvelē'i ai 'akimoutolu 'e he 'ahi'ahi, pea fakalielia, ka ki he mā'oni'oni. 8 Ko ia ia 'oku fakata'e'aonga ai 'emau nguae. 6 Ka ko eni, manuki, 'oku 'ikai ko e manuki'i 'ae tangata, 'i he hoko mai 'a Timote meiate kimoutolu, ka ko e 'Otua, 'aia na'a ne foaki kiate kitautolu 'o 'omi kiate kimautolu 'ae ongoongolelei 'o hono Laumālie Mā'oni'oni foki. 9 Ka ko e me'a 'i ho'omou tui mo e 'ofa, pea mo ho'omou manatu he 'ofa fakakāinga, 'oku 'ikai 'aonga 'ae tohi ai lelei ma'uapē kiate kimautolu, 'o holi lahi ke kiate kimoutolu: he kuo mou akonekina mei he mamata kiate kimautolu, 'o hangē ko kimautolu 'Otua ke fe'ofa'aki kiate kimoutolu. 10 Pea ko e kiate kimoutolu: 7 Ko ia, 'e kāinga, na'a mau mo'oni 'oku mou fai ia ki he kāinga kotoa pē fiemālie 'iate kimoutolu, 'i he'emau mamahi 'oku 'i Masitōnia, kotoa pē: ka 'oku mau kole mo e tu'utāmaki kotoa pē, 'i ho'omou tui: 8 kiate kimoutolu, 'e kāinga, ke mou tupulekina He 'oku mau mo'ui eni, 'o kapau 'oku mou lahi 'aupito ai; 11 Pea tokanga lahi ke mou anga tu'uma'u 'i he 'Eiki. 9 He ko e hā 'ae fakafeta'i te fakalongo pe, pea ke mou fai taki taha ho'omou mau fa'a 'atu ki he 'Otua koe'uhī ko kimoutolu, nguae, pea ke ngāue'aki homou nima, 'o hangē 'i he fiefia kotoa pē 'oku mau fiefia ai 'i he ko ia na'a mau fekau kiate kimoutolu; 12 Pea 'ao 'o hotau 'Otua koe'uhī ko kimoutolu; 10 'o ke mou 'a'eva 'o matamatalelei kiate kinautolu lotu lahi 'aupito 'i he pō mo e 'aho, koe'uhī 'oku 'i tua'ā, pea ke 'oua na'a mou masiva 'i

ha me'a. 13 Ka 'oku 'ikai ko hoku loto ke mou fai. 12 Pea 'oku mau kole kiate kimoutolu, 'e ta'e'ilo, 'e kāinga, koe'uhī ko kinautolu 'oku kāinga, ke mou 'ilo 'akinautolu 'oku ngau'e iate mohe, ke 'oua na'a mou mamahi'ia, 'o hangē ko kimoutolu, pea 'oku nau pule'i 'akimoutolu 'i e ni'ihi kehe 'oku 'ikai ha'anau 'amanaki lelei. he 'Eiki, pea valoki'i 'akimoutolu; 13 Pea ke mou 14 He kapau 'oku tau tui na'e pekia 'a Sisu pea tokanga lahi 'aupito kiate kinautolu 'i he 'ofa toetu'u hake, pea 'oku pehē, ko kinautolu foki koe'uhī ko 'enau ngaue. Pea ke mou nonofo 'oku mohe 'ia Sisu, 'e 'omi 'akinautolu fakataha fe'ofo'ofani pe. 14 Pea ko eni, 'oku mau enginaki mo ia 'e he 'Otua. 15 He 'oku mau tala eni kiate kiate kimoutolu, 'e kāinga, valoki'i 'akinautolu kimoutolu 'i he folofola 'ae 'Eiki, ko kitautolu 'oku fakamaveuveu, fefakafiemālie ki he kau loto 'oku mo'ui pea toe 'i he hoko mai 'ae 'Eiki, 'e fo'i, poupou 'ae vaivai, ke mou fa'a kātaki'i 'ikai te tau mu'omu'a iate kinautolu 'oku mohe. kotoa pē. 15 Vakai ke 'oua na'a ai ha taha 'oku 16 Koe'uhī 'e 'alu hifo 'ae 'Eiki mei he langi, 'i he totongi 'ae kovi 'aki 'ae kovi ki ha taha; ka mou mavava, mo e le'o 'oe 'āngelo lahi, mo e me'a tulitulī ma'uaipē ki he me'a 'oku lelei, iate lea 'ae 'Otua pea ko e pekia 'ia Kalaisi 'e tomu'a kimoutolu, pea ki he kakai kotoa pē. 16 Fiefia tu'u: 17 Pea ko kitautolu 'oku mo'ui mo toe, 'e ma'uaipē. 17 Lotu ta'etuku. 18 Fakafeta'i 'i he to'o hake fakataha mo kinautolu 'i he ngaahi me'a kotoa pē: he ko e finangalo ia 'oe 'Otua 'ao, ke fakafetaulaki ki he 'Eiki 'i he 'atā: pea 'ia Kalaisi Sisu kiate kimoutolu. 19 'Oua na'a pehē, te tau 'i he 'Eiki 'o ta'engata. 18 Ko ia mou fuifui 'ae Laumālie. 20 'Oua na'a ta'etokanga fetoutou fefakafiemālie'aki 'akimoutolu 'i he ki he ngaahi malanga. 21 'Ahi'ahi'i 'ae ngaahi me'a kotoa pē puke ke ma'u 'aia 'oku lelei.

5 Ka ko e me'a 'i he ngaahi kuonga mo e ngaahi fa'ahita'u, 'oku 'ikai 'aonga, 'e kāinga, ke u tohi kiate kimoutolu. 2 He 'oku mou 'ilo fakapapau, ko e 'aho 'oe 'Eiki 'oku ha'u 'o hangē ko e kaiha'a 'i he po'uli. 3 He 'oka nau ka pehē, "Fiemālie mo lelei pe;" 'e hoko fakafokifā 'ae faka'auha kiate kinautolu, 'o hangē ko e langā ki ha fefine feitama; pea 'e 'ikai te nau hao. 4 Ka ko kimoutolu, 'e kāinga, 'oku 'ikai te mou 'i he po'uli, koe'uhī ke mo'ua 'akimoutolu 'e he 'aho ko ia 'o hangē ha kaiha'a. 5 Ko e fānau 'ae maama 'akimoutolu kotoa pē, mo e fānau 'ae 'aho: 'oku 'ikai 'oe pō 'akitaotolu, pe 'oe po'uli. 6 Ko ia ke 'oua na'a mohe 'akitaotolu, 'o hangē ko e ni'ihi; ka tau le'o pea tau fakapotopoto. 7 He ko kinautolu 'oku mohe, 'oku mohe 'i he pō; pea ko kinautolu 'oku kona, 'oku kona 'i he pō. 8 Ka ke fakapotopoto 'akitaotolu 'oku 'oe 'aho, 'o 'ai ki he fatafata 'ae sifa ko e tui mo e 'ofa; pea tau tatā 'aki 'ae 'amanaki lelei ki he fakamo'ui. 9 He na'e 'ikai tu'utu'unī 'akitaotolu 'e he 'Otua ki he houhau, ka ke tau ma'u 'ae fakamo'ui 'i hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. 10 'Aia na'e pekia koe'uhī ko kitautolu, koe'uhī, ka tau ka 'ā pe mohe, ke tau mo'ui fakataha mo ia. 11 Ko ia ke mou fefakafiemālie'aki 'akimoutolu, 'o felanga'aki hake 'akimoutolu, 'o hangē foki ko ia 'oku mou

22 Ta'ofi 'akimoutolu mei he matamata kovi kotoa pē. 23 Pea 'ofa ke fakamā'oni'oni haohaoa 'akimoutolu 'e he 'Otua 'oe melino: pea 'ofa ke fakatlonga ta'ehalaia 'akimoutolu 'a homou laumālie kotoa, mo homou loto, mo homou sino, 'o a'u ki he hā'ele mai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. 24 'Oku mo'oni 'aia 'oku ne uiui'i 'akimoutolu; pea te ne mafai foki ia. 25 E kāinga, hūfia 'akimaotolu. 26 'Ofa atu ki he kāinga kotoa pē 'aki 'ae 'uma mā'oni'oni. 27 'Oku ou fekau fakapapau kiate kimoutolu 'i he 'Eiki, ke lau atu 'ae tohi ni ki he kāinga mā'oni'oni kotoa pē. 28 Ke 'iate kimoutolu 'ae 'alo'ofa 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. 'Emeni.

2 Tesalonaika

1 Ko Paula, mo Silivenusi, mo Timote, ki he siasi 'oe kakai Tesalonika 'oku 'i he 'Otua ko 'etau Tamai mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi: **2** Ke 'iate kimoutolu 'ae 'alo'ofa, mo e melino, mei he 'Otua ko 'etau Tamai mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **3** 'Oku totonus 'emau fakafeta'i ma'uaipē ki he 'Otua koe'uhī ko kimoutolu, 'e kāinga, 'o hangē ko ia 'oku taau, koe'uhī 'oku tupu 'o lahi 'aupito 'aupito ho'omou tui, pea 'oku tupulekina 'a ho'omou fe'ofa'aki kiate kimoutolu kotoa pē; **4** Ko ia 'oku mau vikiviki koe'uhī ko kimoutolu ki he ngaahi siasi 'oe 'Otua, 'i ho'omou fa'a kātaki mo e tui, 'i homou ngaahi fakatanga kotoa pē, mo e ngaahi mamahi, 'oku mou fa'a kātaki'i: **5** [Aia] ko e faka'ilonga 'oe fakamaau totonus 'oe 'Otua, koe'uhī ke lau 'akimoutolu 'oku mou taau mo e pule'anga 'oe 'Otua, 'aia 'oku mou mamahi ai foki: **6** He ko e me'a totonus 'i he 'Otua ke totongi 'aki 'ae mamahi kiate kinautolu 'oku fakamamahi'i 'akimoutolu; **7** Ka kiate kimoutolu 'oku mamahi, ko e fiemālie mo kimautolu, 'oka fakahā mai 'ae 'Eiki ko Sisu mei he langi mo 'ene kau 'āngelo mālohi, **8** 'I he afi uloulō mo e fai totongi kiate kinautolu 'oku 'ikai te nau 'ilo 'ae 'Otua, pea 'oku 'ikai talangofua ki he ongoongolelei 'o hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi: **9** 'Akinautolu 'e tautea 'aki 'ae faka'auha ta'engata mei he 'ao 'oe 'Eiki, pea mei he nāunau 'o 'ene māfimafi; (aiōnios g166) **10** 'Oka ha'u ia ke fakahikihiki'i 'e he'ene kakai mā'oni'oni, pea ke fakatumutumu ai, 'i he 'aho ko ia, 'akinautolu kotoa pē 'oku tui; he na'a mou tui ki he 'emau fakamo'oni 'iate kimoutolu. **11** Ko ia foki 'oku mau lotua ma'uaipē 'akimoutolu, koe'uhī ke lau 'e hotau 'Otua 'oku mou taau mo e ui [ni], ke ne fakakakato 'ae finangalo lelei kotoa pē 'o ['ene] angalelei, mo e ngaue 'ae tui, 'i he mālohi: **12** Koe'uhī ke ongoongolelei'ia 'ae huafa 'o hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi 'iate kimoutolu, mo kimoutolu 'iate ia, 'o fakatatau ki he 'ofa 'a hotau 'Otua mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi.

2 Pea ko eni, 'oku mau kole kiate kimoutolu, 'e kāinga, ko e me'a 'i he hā'ele mai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, pea mo 'etau kātoa fakataha kiate ia, **2** Ke 'oua na'a ue'i ngofua homou loto,

pe puputu'u, 'i ha laumālie, pe 'i ha lea, pe 'i ha tohi 'o hangē 'oku meiate kimautolu, 'o pehē kuo ofi 'ae 'aho 'o Kalaisi. **3** 'Oua na'a kākaa'i 'akimoutolu 'e ha tokotaha 'i ha me'a 'e taha: koe'uhī ['e 'ikai hoko 'ae 'aho ko ia], 'o kapau 'e 'ikai tomu'a hoko 'ae liliu kovi, pea fakahā 'ae tangata 'oe angahala, ko e foha 'oe mala'ia; **4** 'Aia 'oku angatu'u pea fakahikihiki ia ke mā'olunga 'i he me'a kotoa pē 'oku ui ko 'Ota, pe 'oku fai ki ai 'ae hū; pea 'oku nofo ia 'o hangē ko e 'Otua 'i he fale 'oe 'Otua, 'o fakahā ia ko e 'Otua. **5** 'Ikai 'oku mou manatu, 'i he'eku kei 'iate kimoutolu, ne u fakahā kiate kimoutolu 'ae ngaahi me'a ni? **6** Pea 'oku mou 'ilo eni 'aia 'oku ne ta'ofia, kae'oua ke fakahā ia 'i hono kuonga. **7** He 'oku ngaue ni 'ae me'a fakalilolilo 'oe angahala: ka 'oku ai ha taha 'oku ta'ofi, kae'oua ke to'o atu ia. **8** Pea 'e toki fakahā 'ae taha Angakovi, 'aia 'e faka'osi'osi 'e he 'Eiki 'aki 'ae mānava 'o hono fofonga, 'o faka'auha 'i he malama 'o 'ene hā'ele mai. **9** Ko ia ia 'oku ha'u 'o tatau mo e ngaue 'a Sētane 'i he mālohi lahi, mo e ngaahi faka'ilonga, mo e ngaahi me'a fakaofo loi, **10** Pea mo e kākā kotoa pē 'oe ta'emā'oni'oni 'iate kinautolu 'oku 'auha; ko e me'a 'i he 'ikai te nau ma'u 'ae 'ofa ki he mo'oni, koe'uhī ke nau mo'ui ai. **11** Pea ko e me'a ko ia 'e fakatukutukū'i ai 'akinautolu 'e he 'Otua ki he mālohi 'oe kākā, ke nau tui ki he loi: **12** Pea ke fakamala'ia 'akinautolu kotoa pē 'oku 'ikai tui ki he mo'oni, ka nau fiemālie 'i he ta'emā'oni'oni. **13** Ka 'oku totonus 'emau fakafeta'i ma'uaipē ki he 'Otua koe'uhī ko kimoutolu, 'e kāinga 'ofeina 'i he 'Eiki, koe'uhī kuo fili 'akimoutolu 'e he 'Otua talu mei he kamata'anga ki he fakamo'ui 'i he fakamā'oni'oni'i 'e he Laumālie, mo e tui ki he mo'oni: **14** 'Aia na'a ne uiui'i 'akimoutolu ki ai 'i homau ongoongolelei, ke mou lava'i 'ae nāunau 'o hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. **15** Ko ia, 'e kāinga, mou tu'uma'u, 'o kuku mau 'ae ngaahi akonaki 'aia na'e akonekina ai 'akimoutolu, pe ko ha me'a 'i he malanga, pe 'i he'emau tohi. **16** Pea ko eni, ko hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi pe, mo e 'Otua, ko 'etau Tamai, 'aia na'a ne 'ofeina 'akitaoutolu, 'o ne foaki mai 'ae fiemālie ta'engata mo e 'amanaki lelei 'i he 'alo'ofa, (aiōnios g166) **17** Ke ne fakafiemālie ki homou loto,

pea fakatu'uma'u 'akimoutolu 'i he ngaahi lea nima 'o'oku, 'aia ko e faka'ilonga 'i he ngaahi mo e ngau lelei kotoa pē. tohi kotoa pē: 'oku pehē pe 'eku tohi. **18** Ko e

3 'E Kāinga, ko hono faka'osi, mou hūfia 'akimautolu, koe'uhī ke lele atu 'ae folofola 'ae 'Eiki, pea ongoongolelei ia, 'o hangē ko ia 'iate kimoutolu: **2** Pea koe'uhī ke fakahaoifi 'akimautolu mei he kakai ta'e'atamai mo angakovi: ke 'oku 'ikai ma'u kotoa pē 'ae tui. **3** Ka 'oku mo'oni 'ae 'Eiki, 'aia te ne fakatu'uma'u pea fakamo'ui 'akimoutolu mei he kovi. **4** Pea 'oku mau falala ki he 'Eiki koe'uhī ko kimoutolu, 'oku mou fai, pea te mou fai pe, 'ae ngaahi me'a 'oku mau fekau kiate kimoutolu. **5** Pea ke fakahinohino homou loto 'e he 'Eiki ki he 'ofa 'ae 'Otua, pea mo e fa'a kātaki 'a Kalaisi. **6** Pea ko eni, 'e kāinga, 'oku mau fekau kiate kimoutolu, 'i he huafa 'o hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ke mou mavahe 'akimoutolu mei he kāinga kotoa pē 'oku 'eve'eva ta'etotonu, pea 'ikai tatau mo e fekau na'a ne ma'u meiate kimoutolu. **7** He 'oku mou 'ilo, 'oku totonu ke mou fa'ifa'itaki kiate kimautolu: he na'e 'ikai te mau fai ta'etotonu 'iate kimoutolu; **8** Pe temau kai ta'etotongi 'ae mā 'a ha tokotaha; ka na'a mau fai 'ae ngau mo feinga 'i he pō mo e 'aho, koe'uhī ke 'oua na'a mau fakamasiva'i ha taha 'okimoutolu: **9** Ka na'e 'ikai koe'uhī 'oku ta'etotonu kiate kimautolu, ka ke mau hoko ko e faka'ilonga ke mou fa'ifa'itaki kiate kimautolu. **10** Ka 'i he 'emau 'iate kimoutolu, na'a mau fekau eni kiate kimoutolu, "Kapau 'e 'ikai fie ngau ha taha, pea 'oua na'a ne kai." **11** He 'oku mau fanongo ki ha ni'ihi 'iate kimoutolu 'oku 'eve'eva ta'etotonu, 'o 'ikai si'i ngau, ka ko e kau kaunoa. **12** Pea ko kinautolu 'oku pehē, 'oku mau fekaua mo enginaki, 'i hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ke nau ngau fakalongo pe, pea kai 'ae ma'anautolu pe. **13** Ka ko kimoutolu, 'e kāinga, 'oua na'a mou fiu 'i he fai lelei. **14** Pea kapau 'oku 'ikai talangofua ha taha ki he 'emau fekau 'i he tohi ni, faka'ilonga'i 'ae tangata ko ia, pea 'oua na'a fakataha mo ia, koe'uhī ke mā ai ia. **15** Kae 'oua na'a lau ia ko e fili, kae valoki'i 'o taau mo ha kāinga. **16** Ko eni, 'ofa ke foaki 'e he 'Eiki 'oe melino 'ae melino ma'uaipē kiate kimoutolu 'i he me'a kotoa pē. Ke 'iate kimoutolu kotoa pē 'ae 'Eiki. **17** Ko e tohi 'ofa eni 'a Paula 'aki hoku

1 Timote

1 Ko au Paula, ko e 'aposetolo 'a Sisu Kalaisi,
    'i he fekau 'ae 'Otua ko hotau Fakamo'ui,
mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ko hotau 'amanaki
lelei'anga; **2** Ko e 'alo'ofa, mo e 'ofa mata'ata'ata
pe, mo e melino, mei he 'Otua ko 'etau Tamai,
mo Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki; kia Timote,
ko hoku foha mo'oni 'i he tui. **3** O hangē ko
'eku kole kiate koe ke ke nofo pe 'i 'Efesō, 'i
he'eku 'alu ki Masitōnia, koe'uhī ke ke fekaua
'ae ni'ihi ke 'oua te nau ako 'aki ha akonaki
kehe, **4** Ke 'oua foki 'e tokanga ki he ngaahi
talatupu'a mo e hohoko ta'etuku, 'aia 'oku langa
ai 'ae fakakikihī, kae 'ikai ko e felanga'aki hake
faka'otua 'aia 'oku 'i he tui. **5** Pea ko eni, ko
hono 'uhinga 'oe fekau, ko e 'ofa mei he loto
ma'a, mo e 'atamai lelei, mo e tui ta'emalualoi:

6 'Aia kuo afe mei ai 'ae ni'ihi, pea kuo nau he ki he ngaahi launoa; **7** 'O holi ke hoko ko e kau akonaki 'i he fono; ka 'oku 'ikai te nau 'ilo 'aia 'oku nau lau, pe ko ia 'oku nau lea fakapapau ki ai. **8** Ka 'oku tau 'ilo 'oku lelei 'ae fono, 'o kapau 'oku ngae 'aonga 'aki ia 'e he tangata; **9** 'O 'ilo eni, na'e 'ikai ngaohi 'ae fono ki he tangata mā'oni'oni, ka ki he kau li'aki fono, mo e talangata'a, mo e ta'elotu, mo e kau angahala, ki he ta'ema'a, mo e manuki, ki he kau tāmate'i 'oe tamai mo e tāmate'i 'oe fa'ē, mo e kau tāmate'i 'oe tangata, **10** Ki he kau fe'auaki, kiate kinautolu 'oku gefaka'uli'aki 'akinautolu mo e kakai, ki he kau kaiha'a tangata, ki he kau loi, ki he kau fuakava loi, pea mo ia kotoa pē 'oku tu'u kehe mo e akonaki totonu; **11** 'O fakatatau mo e ongoongolelei nāunau ia 'oe 'Otua monū'ia, 'aia na'e tuku mai ke u tauhi ia. **12** Pea 'oku ou fakafeta'i kia Kalaisi Sisu ko hotau 'Eiki, 'aia kuo ne fakamālohi'i au, 'i he'ene lau au ko e angatonu, 'o ne fakahoko au ki he ngae; **13** A au na'aku lau'ikovi'i [ia] 'i mu'a, mo fakatanga'i, mo fai kovi: ka na'aku ma'u 'ae 'alo'ofa, he na'aku ta'etui ko e fai 'i he ta'e'ilo. **14** Pea na'e lahi hake 'aupito 'aupito 'ae 'ofa 'a hotau 'Eiki, 'i he tui mo e 'ofa 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu. **15** Ko e tala mo'oni eni, pea 'oku taau mo e kakai kotoa pē ke mā'u ia, nā'e hā'ele 'a Kalaisi Sisu ki māmani ke fakamo'ui

‘ae kakai angahala; pea ko hono fungani au.

16 Ka koe me‘a ni na‘aku ma‘u ai ‘ae ‘alo‘ofa, koe‘uhi ke fakahā atu ‘e Sisu Kalaisi ‘iate au, ko e fungani, ‘ae kātaki ‘ofa kotoa pē, pea ke u hoko ko e faka‘ilonga kiate kinautolu ‘e tui kiate ia ‘amui ki he mo‘ui ta‘engata. (aiōnios g166) **17** Pea ko eni, ke ‘i he Tu‘i i mu‘a ‘i mu‘a, mo ta‘emate, mo ta‘ehāmai, ki he ‘Otua poto taha pe, ‘ae faka‘apa‘apa mo e ongoongolelei ‘o ta‘engata pea ta‘engata. ‘Emeni. (aiōn g165) **18** E foha ko Timote, ‘oku ou tuku atu ‘ae fekau ni kiate koe, ‘o fakatatau mo e ngaahi kikite ‘i mu‘a na‘e kau kiate koe, koe‘uhi ke ke fa‘a fai mei ai ‘ae tau lelei: **19** ‘O puke ma‘u ‘ae tui, mo e ‘atamai lelei; ‘aia kuo si‘aki ‘e he ni‘ihi, pea ko ‘enau tui kuo tūkia ‘o mate: **20** ‘Aia ‘oku ‘i ai ‘a ‘Aiminia mo ‘Alekisānita; kuo u tukuange ‘akinaua kia Sētane, ke na ‘ilo ke ‘oua te na lau‘ikovi.

2 Ko ia 'oku ou enginaki, ke fuofua fai 'ae kole,
mo e ngaahi lotu, mo e hūfekina ma'u, mo e
fakafeta'i, koe'uh i ko e kakai kotoa pē; **2** Koe'uh i
ko e ngaahi tu'i, pea mo kinautolu kotoa pē 'oku
pule: koe'uh i ke tau mo'ui 'i he mo'ui fiemālie
mo e melino, 'i he angafaka'otua mo e anga
totonu kotoa pē. **3** He ko e me'a lelei eni, pea
'aonga 'i he 'ao 'oe 'Otua ko hotau Fakamo'ui; **4**
'Aia 'oku finangalo ke fakamo'ui 'ae kakai kotoa
pē, pea ke lava'i 'ae 'ilo'i 'oe mo'oni. **5** He 'oku
taha pe 'ae 'Otua mo e fakalaloa pe taha 'i he
vaha'a 'oe 'Otua mo e kakai, ko e tangata ko
Kalaisi Sisu; **6** 'Aia na'a ne foaki 'e ia ia ko e
totongi huhu'i mā 'ae kakai kotoa pē, ['aia] 'e
fakamo'oni 'i hono kuonga totonu. **7** 'Aia kuo
fakanofo au ki ai ko e malanga, mo e 'apostolo,
('oku ou lea'aki 'ae mo'oni 'ia Kalaisi, 'oku 'ikai
teu loi;) ko e akonaki ki he ngaahi Senitaile 'i he
tui mo e mo'oni. **8** Ko ia ko hoku loto ke lotu 'ae
kakai 'i he potu kotoa pē, 'o mafao atu 'ae nima
mā'oni'oni, 'o ta'e'ita mo ta'efakata'eta'etui. **9**
Pea ke pehē 'ae kau fefine foki, ke nau teu'i
'aki 'akinautolu 'ae kofu 'oku ngali ke 'ai, mo e
mata angavaivai mo e anga fakapotopoto; kae
'ikai 'i he fafatu 'oe lou'ulu, pe 'i he ['ai 'ae]
koula, pe ko e mata'itofe, pe 'i he teunga'aki 'ae
koloa lahi; **10** Ka 'i he ngaahi nguae lelei 'aia
'oku tau mo e kau fefine 'oku nau fakahā ko
e kau lotu 'akinautolu ki he 'Otua. **11** Ke tali

'e he kau fefine 'ae akonaki 'i he fakalongo pē 'aia ko e siasi 'oe 'Otua mo'ui, ko hono pou mo e mo e angavaivai kotoa pē. 12 He 'oku 'ikai te tu'unga 'oe mo'oni. 16 Pea ko e mo'oni 'aupito u tuku 'ae fefine ke akonaki, pe ke fa'ao 'ae ko e me'a lahi 'ae me'a fakalilolilo 'oe lotu: ko e pule 'ae tangata, ka ke fakalongo pe. 13 He na'e 'Otua na'e fakahā 'i he kakano, na'e fakamo'oni fuofua ngaohi 'a 'Atama, kae 'i mui 'a 'Ivi. 14 ia 'i he Laumālie, na'e mamata kiate ia 'ae kau Pea na'e 'ikai kākā'ia 'a 'Atama, ka ko e fefine 'āngelo, na'e malanga'aki ia ki he Senitaile, na'e na'e kākā'ia pea tō ia ki he talangata'a. 15 Ka tui kiate ia 'i māmani, pea ma'u hake ia ki he neongo ia 'e fakamo'ui ia 'i he fānau, 'o kapau 'e nānumau.

tū'uma'u 'akinautolu 'i he tui mo e 'ofa mo e mā'oni'oni mo e anga fakapotopoto.

3 Ko e tala mo'oni eni, Kapau 'oku holi 'e ha tangata ki he ngaue 'oe faifekau, 'oku holi ia ki ha ngaue lelei. 2 Ko ia 'oku totonus ke ta'ehalaia 'ae faifekau, ke mali mo e fefine pe taha ke fa'a tokanga, mo anga fakapotopoto, 'o anga matamatalelei, mo anga'ofa, 'o fa'a aka: 3 'O 'ikai fa'a inu uaine, 'o 'ikai ko e fa'a tā, pe ko e holi ki he koloa 'uli; kae fa'a kātaki, pea 'e 'ikai te ne fakakikihi, pe manumanu; 4 Ko e tokotaha 'oku pule lelei ki hono fale 'o'ona, 'i he anga fakamotu'a kotoa pē kuo anganofo 'ene fānau kiate ia; 5 He kapau 'oku 'ikai 'ilo 'e ha tangata ke pule 'i hono fale 'o'ona, 'e fēfē koā 'ene tauhi 'ae siasi 'oe 'Otua? 6 'Ikai ko e taha toki liliu, telia na'a vikiviki ia 'i he laukau, pea tō ai ia ki he mala'ia'anga 'oe tēvolo: 7 Pea 'oku totonus foki ke ongoongolelei ia 'iate kinautolu 'oku 'i tua'ā; na'a tō ia ki he manuki mo e hele 'ae tēvolo. 8 Pea ke anga fakamotu'a 'ae kau akonaki foki, 'oua na'a felohi'aki, 'oua na'a fa'a inu uaine, pe holi ki he koloa 'uli; 9 Kae puke ma'u 'ae me'a fakalilolilo 'oe tui 'i he 'atamai lelei. 10 Pea ke fuofua 'ahi'ahi kiate kinautolu ni foki; pea nau toki hoko ki he ngaue 'oe akonaki, kuo ta'ehalaia. 11 Pea ke anga fakalongo pē 'a [honau] uaifi, 'ikai ko e kau fakakovi, kae anga fakapotopoto, 'o angatotonu 'i he me'a kotoa pē. 12 Pea ke mali taki tokotaha 'ae kau akonaki mo e fefine pe taha, 'o pule'i lelei 'enau fānau mo honau fale 'onautolu. 13 He ko kinautolu kuo fai 'o lelei 'ae ngaue 'ae akonaki, te nau ma'u kiate kinautolu 'ae hiki'anga lelei, mo e mālohi lahi 'i he tui 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu. 14 Ko e ngaahī me'a ni 'oku ou tohi atu kiate koe, 'i he'eku 'amanaki 'e vave 'eku 'alu atu kiate koe: 15 Kae 'ilonga 'eku tuai atu, pea ke 'ilo 'aia 'oku totonus ke ke fai 'e koe 'i he fale 'oe 'Otua,

4 1 Ka 'oku lea fakapatonu mai 'ae Laumālie, 'e hē 'ae ni'ihi mei he tui 'i he ngaahī kuonga fakamui, 'o tokanga ki he ngaahī laumālie fakahala, mo e ngaahī akonaki 'oe kau tēvolo; 2 'I he mālualoi 'okinautolu 'oku lea loi; kuo hunuhunu honau 'atamai 'aki 'ae ukamea vela; 3 'O fekau ke 'oua na'a mali, mo nau fakatapui 'ae ngaahī me'akai, 'aia na'e fakatupu 'e he 'Otua ke ma'u 'i he fakafeta'i 'ekinautolu 'oku tui pea 'ilo 'ae mo'oni. 4 He 'oku lelei 'aia kotoa pē kuo fakatupu 'e he 'Otua, pea 'oku 'ikai ha me'a ke si'aki, 'o kapau 'e ma'u ia 'i he fakafeta'i: 5 He kuo fakangofua ia 'e he folofola 'ae 'Otua mo e lotu. 6 Kapau te ke fakamanatu'i 'ae ngaahī me'a ni ki he kāinga, te ke hoko ko e faifekau lelei 'a Sisu Kalaisi, 'o taau mo ho'o fafanga'i 'i he ngaahī lea 'oe tui mo e akonaki lelei, 'aia kuo ke lava'i hono 'ilo'i. 7 Ka ko e ngaahī talatupu'a launoa mo fakafinemātu'a ke si'aki, ka ke ngaue koe ki he angafaka'otua. 8 He 'oku si'i hono 'aonga 'oe ngaue ki he sino: ka ko e angafaka'otua 'oku 'aonga ia ki he me'a kotoa pē, 'oku 'i ai 'ae tala'ofa 'oe mo'ui ko eni, pea mo ia 'e hoko mai. 9 Ko e tala mo'oni eni, pea taau mo e kakai kotoa pē ke ma'u. 10 He ko ia ia 'oku tau ngaue ai mo kātaki 'ae manuki, he 'oku tau falala ki he 'Otua mo'ui, 'aia ko e Fakamo'ui ia 'oe kakai kotoa pē, kae lahi kiate kinautolu 'oku tui. 11 Ke ke fekau 'ae ngaahī me'a ni mo ako 'aki. 12 'Oua na'a manuki'i ho'o kei si'i 'e ha taha; ka ke 'i he kakai tui ko e faka'ilonga, 'i he lea, mo e 'ulungāanga, mo e 'ofa, mo e faianga, mo e tui, mo e mā'oni'oni. 13 Tokanga koe ki he lau tohi, mo e enginaki, mo e akonaki, kae'oua ke u 'alu atu. 14 'Oua na'a ke ta'etokanga'i 'ae me'a foaki 'oku 'iate koe, 'aia na'e foaki kiate koe 'i he kikite, mo e hilifaki 'oe nima 'oe kau mātu'a. 15 Fakalaaululoto ki he ngaahī me'a ni; ke ke mo'ua koe ki ai; koe'uhī ke hā mai

ho'o faka'a'au ki mu'a 'i he me'a kotoa pē. **16** tu'unga ki he lea manuki 'oe fili. **15** He kuo afe Ke ke vakai kiate koe, pea ki he akonaki; pea 'eni 'ae ni'ihi 'o muimui 'ia Sētane. **16** Kapau faifai ma'u pe ki ai: koe'uhu 'i ho'o fai ia te ke 'oku kāinga ha tangata pe ha fefine 'oku tui, fakamo'ui koe, mo kinautolu 'oku fanongo kiate koe.

5 'Oua na'a ke valoki kakaha ki ha motu'a, kae fakakolekolea, 'o hangē ki ha tamai; pea ki he kau talavou 'o taau mo e ngaahi kāinga; **2** [Lea] ki he kau finemātu'a 'o taau mo e fa'ē; mo e kau finemui 'o taau mo e ngaahi tuofefine, 'i he angama'a kotoa pē. **3** Tauhi ki he kau fefine kuo mate honau husepāniti, 'akinautolu 'oku masiva mo'oni. **4** Pea kapau 'oku ai ha fefine kuo mate hono husepāniti 'oku ai 'ene fānau pe mokopuna, tuku ke nau fuofua fakahā 'enau anga fakalotu 'i 'api, pea totongi lelei ki he'enau mātu'a: he 'oku lelei pea mālie ia 'i he 'ao 'oe 'Otua. **5** Pea ko eni, ko e fefine kuo mate hono husepāniti, pea paea mo'oni, 'oku falala ia ki he 'Otua, pea fai ma'u pe 'ene kole tāuma'u mo e lotu 'i he pō mo e 'aho. **6** Ka ko ia 'oku mo'ui ki he fiemālie fakakakano, 'oku mate ia 'i he lolotonga 'ene mo'ui. **7** Pea ko e ngaahi me'a ni ke ke fekau'aki koe'uhu ke nau ta'ehalaia. **8** He kapau 'oku 'ikai ke tokonaki 'e ha tokotaha ki hono kāinga, pea kiate kinautolu tonu 'i hono fale, kuo si'aki 'e ia 'ae lotu, pea lahi hake 'ene kovi 'a'ana 'iate ia 'oku ta'elotu. **9** Ke 'oua na'a fili ki he fakataha ha fefine kuo mate hono husepāniti 'oku te'eki ai onongofulu ta'u 'ene motu'a, na'e malii ia ki he tangata pe taha, **10** Kuo fakaongolelei ia 'i he ngaahi ngaue lelei; 'o kapau na'a ne tauhi fānau 'o kapau na'a ne fakaafe 'ae kakai fononga, kapau na'a ne fufulu 'ae va'e 'oe kāinga mā'oni'oni, kapau na'a ne tokoni ki he kakai mahaki, kapau na'a ne fa'a fai 'ae ngaahi ngaue lelei kotoa pē. **11** Kae tuku pe fai fakapikopiko, 'o fe'alu'aki fano pe 'i he fale fai fakapikopiko, 'o fe'alu'aki fano pe 'i he fale ki he fale; pea 'ikai ngata 'i he fakapikopiko, Kalaisi, pea ki he akonaki 'aia 'oku taau mo e ka koe kau fakalanga lau foki 'o kaunoa, 'onau angafaka'otua; **4** 'Oku fielahi ia, 'o ta'e'ilo ha lea ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai totonu. **14** Ko me'a, ka 'oku mahaki 'aki 'e ia 'ae ngaahi fehu'i ia ko hoku loto ke mali 'ae kau finemui, pea mo e ngaahi fakakikihi lea, 'aia 'oku tupu ai 'ae fānau, mo tauhi 'ae fale, pea 'oua na'a ai ha meheka, mo e feke'ike'i, mo e felau'ikovi'aki, mo

tuku ke nau tauhi 'akinautolu, kae'oua na'a fakamāfasia **17** 'Ilonga 'ae kau mātu'a 'oku pule lelei, ke 'atu kiate kinautolu 'ae faka'apa'apa lahi, kae lahi hake kiate kinautolu 'oku ngaue 'i he folofola mo e akonaki. **18** He 'oku pehē 'ae tohi, "Oua na'a ke nono'o 'ae ngutu 'oe pulu 'oku ne molomoloki 'ae uite." Pea, "Oku taau mo e tangata ngaue hano tauhi." **19** 'Oua na'a ke tali ha faka'ilo kovi ki ha motu'a, ka 'i he 'ao 'oe fakamo'oni 'e toko ua, pe toko tolu. **20** Ko kinautolu 'oku fai angahala, valoki fakahā pe, ke manavahē ai 'ae ni'ihi. **21** 'Oku ou fekau 'i he 'ao 'oe 'Otua, mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi, mo e kau 'āngelo kuo fili, ke ke tokanga ki he ngaahi me'a ni, 'o ta'e filifilimānako ki ha taha 'ae taha 'i he filifilimānako. **22** 'Oua na'a ke hilifaki nima fakavave ki ha tangata 'e tokotaha, pea 'oua na'a ke kau ki he angahala 'oe kakai: ke ke tauhi koe ke ke ma'a. **23** 'Oua na'a ke kei inu vai [pe], ka ke 'ai 'ae uaine si'i, telia ho fatu mo ho'o fa'a mahamahaki. **24** 'Oku tomu'a hā 'ae angahala 'ae kakai ni'ihi, 'o mu'omu'a ki he fakamaau; ka 'oku muimui pe 'i he ni'ihi. **25** Pea 'oku pehē foki 'oku tomu'a hā mai 'ae ngaahi ngaue lelei 'ae ni'ihi; pea ko ia 'oku 'ikai pehē, 'e 'ikai fa'a fufū ia.

6 Ke pehē 'e he kau tamaio'eiki kotoa pē 'oku mo'ulaloa ki he ha'amonga, 'oku tototonu ke tuku ki honau hou'eiki 'ae faka'apa'apa kotoa pē, telia na'a fakaongokovi 'ae huafa 'oe 'Otua mo ['ene] akonaki. **2** Pea ko kinautolu 'oku ai honau tokoni ki he kakai mahaki, kapau na'a ne eiki 'oku tui, 'oua na'a nau ta'efaka'apa'apa 'ae ngaahi ngaue lelei kotoa pē. **11** Kae tuku pe ki ai, koe'uhu 'oku nau kāinga; ka ke 'āsili ai 'ae kau finemui kuo mate honau husepāniti; he 'enau ngaue, koe'uhu 'oku nau angatonu mo 'oka nau ka ta'eanganofo kia Kalaisi, pea te nau 'ofeina, 'onau kau 'i he lelei. Ko e ngaahi me'a fie malii; **12** 'O nau halaia ai, ko e me'a 'i he'enau ni ke ke ako mo enginaki 'aki. **3** Kapau 'oku ako li'aki 'enau fuofua tui. **13** Kae'uma'a 'oku nau kehe 'e ha taha, pea 'ikai loto ia ki he ngaahi fai fakapikopiko, 'o fe'alu'aki fano pe 'i he fale lea lelei, 'ae ngaahi lea 'a hotau 'Eiki ko Sisu ki he fale; pea 'ikai ngata 'i he fakapikopiko, Kalaisi, pea ki he akonaki 'aia 'oku taau mo e ka koe kau fakalanga lau foki 'o kaunoa, 'onau angafaka'otua; **4** 'Oku fielahi ia, 'o ta'e'ilo ha lea ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai totonu. **14** Ko me'a, ka 'oku mahaki 'aki 'e ia 'ae ngaahi fehu'i ia ko hoku loto ke mali 'ae kau finemui, pea mo e ngaahi fakakikihi lea, 'aia 'oku tupu ai 'ae fānau, mo tauhi 'ae fale, pea 'oua na'a ai ha meheka, mo e feke'ike'i, mo e felau'ikovi'aki, mo

e femahalokovi'aki. 5 Mo e fefakakikihikovi'aki launoa, mo e akonaki angatu'u, 'oku ui loi pe 'ae kau tangata loto kovi, pea ta'ema'u 'ae "ko e poto." 21 'Aia 'i he tokanga ki ai 'ae ni'ihi, mo'oni, 'oku nau mahalo ko ia 'e koloa'ia ai ko e kuo nau hē mei he tui. Ke 'iate koe 'ae 'alo'ofa. lotu ia; ke ke mavahe koe mei he kakai pehē. 6 'Emeni.

Ka ko e angafaka'otua mo e loto fiemālie, ko e koloa lahi ia. 7 He na'e 'ikai te tau omi ha me'a ki he māmani, pea kuo pau 'e 'ikai te tau fa'a 'ave ai ha me'a. 8 Pea 'i he'etau ma'u 'ae me'akai mo e kofu ke tau fiemālie ai. 9 Ka ko kinautolu 'oku holi ke koloa'ia, 'oku nau tō ki he 'ahi'ahi mo e tauhele, mo e ngaahi holi vale lahi mo fakamamahi, 'aia 'oku lōmaki'i 'ae kakai ki he mala'ia mo e mate faka'auha. 10 He ko e 'ofa ki he koloa, ko e tefito ia 'oe kovi kotoa pē: 'aia 'i he manumanu feinga ki ai 'ae ni'ihi, kuo nau hē mei he tui, pea kuo nau hokahoka'i 'aki 'akinautolu 'ae ngaahi mamahi lahi. 11 Ka ko koe, 'ae tangata 'oe 'Otua, puna mei he ngaahi me'a ni; pea ke tuli ki he mā'oni'oni, mo e angafaka'otua, mo e tui, mo e 'ofa, mo e fa'a kātaki, mo e angavaivai. 12 Tau 'ae tau lelei 'oe tui, puke ke ma'u 'ae mo'ui ta'engata, 'aia kuo ui foki koe ki ai, pea kuo ke fakahā 'ae fakamo'oni lelei 'i he 'ao 'oe fakamo'oni tokolahi. (aiōnios g166)

13 'Oku ou fekau kiate koe, 'i he 'ao 'oe 'Otua, 'aia 'oku ne fakaake 'ae me'a kotoa pē, mo e 'ao 'o Kalaisi Sisu, 'aia na'a ne fakamo'oni 'i he ['ao] 'o Ponito Pailato 'ae fakahā lelei; 14 Ke ke tauhi 'ae fekau ni 'o ta'emele, pea ta'evalokia, 'o a'u ki he fakahā mai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi: 15 'Aia te ne fakahā 'i hono kuonga 'o'ona, ko e 'Eiki monū'ia, mo taha pe, ko e Tu'i ki he ngaahi tui, mo e 'Eiki ki he ngaahi 'eiki; 16 'Aia 'oku 'i ai tokotaha pe 'ae ta'efa'amate, 'oku nofo'ia 'e ia 'ae maama ta'efa'afotuaki; 'aia kuo te'eki mamata ki ai ha tangata, pea 'ikai si'i te ne fa'a mamata ki ai: ke 'iate ia 'ae faka'apa'apa mo e mālohi 'o ta'engata. 'Emeni. (aiōnios g166) 17 Fekau kiate kinautolu 'oku koloa'ia 'i māmani, ke 'oua na'a nau loto viki, pe falala ki he koloa tolu ke tau fiemālie ai; (aiōn g165) 18 Ke nau fai lelei, ke lahi 'enau ngaahi ngauae lelei, 'o fie tufaki, 'o anga fie tokoni; 19 Pea nau tokonaki ma'anautolu 'ae tu'unga lelei ki he kuonga 'e hoko, koe'uhī ke nau puke ki he mo'ui ta'engata. 20 E Timote, ke ke puke 'aia kuo tuku kiate koe ke tauhi, mo ke tapu 'i he ngaahi papūnoa mo

2 Timote

1 Ko au Paula, ko e 'aposetolo 'a Sisu Kalaisi 'i he finangalo 'oe 'Otua, 'o fakatatau ki he tala'ofa 'oe mo'ui 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu. **2** Ke 'ia Timote, ko e foha 'ofeina, 'ae 'alo'ofa, mo e 'ofa mata'ata'atā pe, mo e melino, mei he 'Otua ko e Tamai mo Kalaisi Sisu ko hotau 'Eiki. **3** 'Oku ou fakafeta'i ki he 'Otua, 'aia 'oku ou tauhi, 'o hangē ko e ngaahi tamai 'i mu'a, 'i he 'atamai mā'oni'oni, 'oku ou manatu ma'uapē kiate koe 'i he'eku ngaahi lotu 'i he pō mo e 'aho; **4** 'O holi lahi ke u mamata kiate koe, 'i he'eku manatu ki ho'o ngaahi lo'imata, koe'uhu ke u fonu 'i he fiefia; **5** 'I he'eku fakamanatu ki he tui ta'eloi 'oku 'iate koe, 'aia na'e mu'aki nofo'ia ho'o kui fefine ko Loisi, mo ho'o fa'ē ko 'Iunisi; pea 'oku ou 'ilo 'oku 'iate koe foki. **6** Ko ia 'oku ou fakamanatu ai kiate koe ke ke tafutafu 'ae me'a foaki 'ae 'Otua, 'aia 'oku 'iate koe 'i he hilifaki 'a hoku nima. **7** He na'e 'ikai foaki 'e he 'Otua kiate kitautolu 'ae laumālie 'oe manavasi'i; ka ko e mālohi, mo e 'ofa, mo e loto fakapotopo. **8** Ko ia ke 'oua na'a ke mā koe ki he fakamo'oni 'a hotau 'Eiki, pe kiate au ko 'ene pōpula: ka ke kau koe 'i he ngaahi mamahi 'oe ongoongolelei 'o taau mo e mālohi 'oe 'Otua; **9** 'Aia kuo ne fakamo'ui 'o ne ui 'akitautolu 'i he uiui'i mā'oni'oni, 'o 'ikai fakatatau mo e tau ngaahi ngaue, ka 'oku fakatatau mo 'ene tu'utu'uni, mo e 'alo'ofa 'aia na'e foaki kiate kitautolu 'ia Kalaisi Sisu 'i he te'eki ai tu'u 'a māmāni, (aiōnios g166) **10** Ka kuo hā eni 'i he fakahā 'ahotau Fakamo'ui ko Sisu Kalaisi, 'aia kuo ne ikuna 'ae mate, pea kuo ne fakahā 'i he maama 'ae mo'ui mo e ta'emate 'i he ongoongolelei: **11** 'Aia na'e fakanofo au ke u malanga'aki ia, ko e 'aposetolo, mo e akonaki 'oe kakai Senitaille. **12** Ko e me'a ko ia 'oku ou kātaki ai 'ae ngaahi me'a ni: ka 'oku 'ikai te u mā: he 'oku ou 'ilo 'aia kuo u tui ki ai, pea 'oku pau hoku loto 'oku fa'a fai 'e ia ke tauhi 'aia kuo u tuku kiate ia 'o a'u ki he 'aho ko ia. **13** Puke ke ma'u 'ae sino 'oe ngaahi lea haohaoa, 'aia na'a ke fanongo ai 'iate au, 'i he tui mo e 'ofa 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu. **14** Ko e me'a lelei ko ia na'e tuku kiate koe ke ke tauhi 'i he Laumālie Mā'oni'oni, 'aia

'oku nofo'ia 'akitautolu. **15** 'Oku ke 'ilo 'ae me'a ni, koe'uhu ko kinautolu kotoa pē 'oku 'i 'Esia kuo nau si'aki au; 'aia kuo kau ai 'a Faiselo mo Hemosine. **16** Ke foaki 'e he 'Eiki 'ae 'alo'ofa ki he fale 'o 'Onesifolo; he na'e liunga lahi 'ene tokoni'i au, pea na'e 'ikai mā ia 'i hoku ha'i ukamea: **17** Ka 'i he'ene 'i Loma, na'a ne kumi lahi kiate au, 'o ne 'ilo'i [au]. **18** 'Ofa ke tuku kiate ia 'e he 'Eiki ke ne māu 'ae 'alo'ofa mei he 'Eiki 'i he 'aho ko ia: pea ko e ngaahi me'a kekekehe na'a ne tokoni'i ai au 'i 'Efesō, 'oku ke 'ilo pe.

2 Ko ia, ko hoku foha, ke ke mālohi koe 'i he 'ofa 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu. **2** Pea ko e ngaahi me'a ko ia kuo ke fanongo 'iate au 'i he 'ao 'oe kau fakamo'oni tokolahi, ke ke tuku ia ki he kau tangata angatonu, ke nau fa'a fai ke akonekina foki 'ae ni'ihī. **3** Ko ia ke ke fa'a kātaki 'ae ngaue faingata'a, 'o taau mo e tangata tau lelei 'a Sisu Kalaisi. **4** 'Oku 'ikai ha tangata 'oku ne fai 'a 'etau pea ne faka'efihia ia 'i he ngaahi me'a 'oe mo'ui ni; kaekehe ke fakafiemālie kiate ia kuo fili ia ko e tangata tau. **5** Pea kapau 'oku feinga 'e ha tokotaha ke ne ikuna, 'oku 'ikai fakapale ia, kae 'i he'ene feinga tototonu. **6** Pea 'oku taau mo e tangata tauhi ngoue ke tomu'a fai 'ae ngaue 'i he'ene kai hono fua. **7** Tokanga ki he'eku lea; pea 'ofa ke tuku kiate koe 'e he 'Eiki 'ae 'ilo 'i he me'a kotoa pē. **8** Manatu kia Sisu Kalaisi ko e hako 'o Tevita, na'e fokotu'u hake ia mei he mate, 'o fakatatau mo 'eku ongoongolelei: **9** 'Aia 'oku ou mamahi ai 'o hangē ha fai kovi, pea kuo ha'isia au; ka 'oku 'ikai ha'isia 'ae folofola 'ae 'Otua. **10** Ko ia 'oku ou fa'a kātaki ai 'ae me'a kotoa pē koe'uhu ko kinautolu kuo fili, koe'uhu ke nau ma'u foki 'ae fakamo'ui 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu mo e hakeaki'i ta'engata. (aiōnios g166) **11** Ko e tala mo'oni eni: "He kapau kuo tau mate mo ia, te tau mo'ui foki mo ia: **12** Kapau 'oku tau fa'a kātaki, te tau pule foki mo ia: kapau te tau li'aki ia, te ne li'aki 'akitaautolu foki: **13** Kapau 'oku tau ta'etui, ka 'oku mo'oni pehē ai pe ia: 'oku 'ikai te ne fa'a faka'ikai'i ia." **14** Fakamanatu 'ae ngaahi me'a ni, 'o fekau [kiate kinautolu] 'i he 'ao 'oe 'Eiki, ke 'oua na'a nau fakakikihī 'i he ngaahi lea 'oku 'ikai hano 'aonga, [ka] ko e fakahē'i 'oe

kau fanongo ki ai. 15 Ke ke feinga ke fakahā koe ki he 'Otua; 5 'Oku nau ma'u hono nge'esi 'oe 'oku ke lelei ki he 'Otua, ko e tangata ngauē lotu, ka 'oku nau li'aki 'a hono mālohi: ke ke 'oku 'ikai ke mā, kae vahevahe totonu atu 'ae afe mei he kakai pehē. 6 Pea 'oku mei he kakai folofola 'oe mo'oni. 16 Ka ke si'aki 'ae ngaahi lea pehē 'akinautolu 'oku ngaolo ki he ngaahi fale, papūnoa mo e kovi: koe'uhu 'e tupu pea 'āsili ai 'o taki pōpula 'ae kau fefine fakavalevale 'oku 'ae anga fakata'elotu. 17 Pea 'e keina 'enau lea 'efi 'i he hia, kuo takiekina 'e he ngaahi holi 'o hangē ko e popo: pea 'oku 'i ai 'a 'Aiminia mo kehekehe, 7 'Oku nau ako ma'uapē, ka 'oku 'ikai Failito; 18 'Akinaua kuo na hē mei he mo'oni, 'o si'i te nau lava'i 'ae 'ilo 'oe mo'oni. 8 Kae hangē na pehē kuo hili ange 'ae toetu'u; pea kuo na ko e tu'u 'a Sani mo Samepi kia Mōsese, 'oku fulihi 'ae tui 'ae ni'ihi. 19 Ka 'oku tu'uma'u pe pehē 'ae tu'u foki 'akinautolu ni ki he mo'oni: 'ae tu'unga 'oe 'Otua, 'oku 'i ai 'ae faka'ilonga ko e kau tangata loto kovi, pea ta'emo'oni ki ni, "'Oku 'ilo 'e he 'Eiki 'akinautolu 'oku 'a'ana;" he tui. 9 Ka ko eni, 'e 'ikai te nau fai ma'uapē: pea, "Ke 'ilonga ia 'oku ne hua'aki 'ae huafa 'o koe'uhu 'e hā atu 'enau vale ki he kakai kotoa Kalaisi, ke afe ia mei he angahia." 20 Ka 'i he fale pē, 'o hangē foki ko e [vale] 'anaua. 10 Ka kuo lahi 'oku 'ikai ke ngata 'i he ngaahi ipu koula ke 'ilo fakapapau 'eku akonaki, mo e anga 'o mo siliva pe, ka 'oku 'i ai mo e ipu 'akau mo e 'eku mo'ui, mo hoku loto, mo e tui, mo e kātaki 'umea; ko e ni'ihi ke 'aonga lahi, mo e ni'ihi ke fuoloa, mo e 'ofa, mo e fa'a 'ūkuma, 11 Mo e 'aonga si'i pe. 21 Ko ia kapau 'e fakama'a ia 'e ha ngaahi fakatanga, mo e mamahi, na'e hoko tangata mei he ngaahi me'a ni, 'e hoko ai ia ko kiate au 'i 'Aniteoke, mo 'Ikoniume, mo Lisita; e ipu ke 'aonga lahi, kuo fakatapu'i, pea taau 'ae ngaahi fakatanga na'aku fa'a kātaki'i: ka na'e mo e 'eiki ke ngāue'aki kuo teuteu ki he ngaue fakamo'ui au mei ai kotoa pē 'e he 'Eiki. 12 'Io, lelei kotoa pe. 22 Ke ke puna foki mei he ngaahi pea ko kinautolu kotoa pē 'oku loto ke mo'ui holi fakatalavou: ka ke tuli ki he mā'oni'oni, angafaka'otua kia Kalaisi Sisu, te nau 'ilo 'ae mo e angatonu, mo e 'ofa, mo e melino, kiate fakatanga. 13 Ka ko e kau tangata angakovi mo kinautolu 'oku ui ki he 'Eiki 'i he lotoma'a. 23 Ka e kau fakahala, te nau tupulaki 'i he kovi ki he ke li'aki 'ae ngaahi fehu'i vale mo launoa, 'i ho'o kovi, 'o fa'a kākāa'i, pea 'e kākā'i a 'akinautolu. 'ilo 'oku tupu ai 'ae fakakikihi. 24 Pea 'oku 'ikai 14 Ka ke tu'uma'u pē 'a koe 'i he ngaahi me'a lelei ke fakakikihi 'ae tamao'eiki 'ae 'Eiki; ka ke 'aia kuo akonekina ai koe, pea kuo ke 'ilo pau angavaivai ia ki he kakai kotoa pē, 'o fa'a ako, ki ai, 'o ke 'ilo 'aia kuo ke ma'u ia mei ai; 15 mo fa'a kātaki, 25 'O akonekina 'i he angamalū Koe'uhu 'oku talu ho'o kei si'i, na'a ke 'ilo 'ae 'akinautolu 'oku angatu'u; hei'ilo 'e foaki ai 'e he ngaahi tohi mā'oni'oni, 'aia 'oku fa'a fakapoto 'Otua kiate kinautolu 'ae fakatomala ke nau tui koe ki he fakamo'ui 'i he tui 'aia 'oku 'ia Kalaisi ki he mo'oni; 26 Pea nau fakahaofia 'akinautolu Sisu. 16 'Oku foaki mai 'ae Tohitapu kotoa pē 'i mei he tauhele 'ae tēvolo, 'akinautolu kuo ne he fakamānava 'ae 'Otua, pea 'oku 'aonga ia ki mo'ua 'o fakapōpula'i ko 'ene fa'iteliha pe.

3 Pea ke 'ilo 'ae me'a ni foki, 'e hoko 'i he ngaahi 'aho fakamui 'ae kuonga fakatu'utāmaki. 2 Koe'uhu 'e 'ofa 'ae kau tangata kiate kinautolu pe, 'o manumanu, mo polepole, mo laukau, mo lea kovi, mo talangata'a ki he mātu'a, mo mo ea ta'efakafeta'i, mo ta'emā'oni'oni, 3 'O ta'ema'u 'ae 'ofa 'oku ngali mo e kāinga, 'o li'aki 'ae lea fakapapau, ko e kau lohiaki, ko e kau holi kovi, fai 'i he faingamālie, mo e ta'ehafaingamālie; ko e kau anga mālohi, ko e kau manuki kiate valoki, mo fakatonutonu, mo enginaki, 'i he kinautolu 'oku lelei, 4 Ko e kau lavaki, 'o anga fa'a kātaki kotoa pē mo e akonaki 3 Koe'uhu 'ohonoa, mo loto fielahi, ko e kau 'ofa lahi hake 'e hoko 'ae kuonga 'e 'ikai te nau fa'a kātaki ai ki he ngaahi mālie fakamaama, 'i he'enau 'ofa 'ae akonaki totonu; ka 'i he 'iate kinautolu 'ae

telinga veli, te nau fakatokolahi ma'anautolu kotoa pē. 22 Ke 'i ho laumālie 'ae 'Eiki ko Sisu 'ae kau akonaki 'o tatau mo 'enau holi. 4 Pea te Kalaisi. Ke 'iate kimoutolu 'ae 'alo'ofa. 'Emeni. nau fakatafoki honau telinga mei he mo'oni, pea tuli tāupau ki he me'a loi. 5 Ka ke le'o pe 'a koe 'i he me'a kotoa pē, kātaki 'ae ngaahi me'a mamahi, fai 'ae ngaue 'oe 'evangeliō, fai ke kakato ho'o ngaue fakafaifekau. 6 He 'oku ou tali pe ki hoku lilingi, pea 'oku ofi 'ae 'aho 'o hoku tukuange. 7 Kuo u tau 'ae tau lelei, kuo u lava'i 'ae fakapuepue, kuo u tauhi ma'u 'ae tui: 8 Ngata ai, kuo hilifaki mo'oku 'ae pale 'oe mā'oni'oni, 'aia 'e foaki mai kiate au 'i he 'aho ko ia 'e he 'Eiki, ko e Fakamaau mā'oni'oni: pea 'ikai kiate au pe, ka kiate kinautolu kotoa pē foki 'oku 'ofa ki hono fakahā mai. 9 Ke ke fakato'oto'o ke ha'u vave kiate au: 10 He kuo si'aki au 'e Temasi; kuo 'ofa ia ki he māmani, pea kuo 'alu ia ki Tesalonika; ko Kilisini ki Kalētia, mo Taitusi ki Talemetia. (aiōn g165) 11 Ko Luke pe 'oku 'iate au. Ha'u mo Ma'ake, pea mo omi fakataha: he 'oku 'aonga ia kiate au 'i he ngaue fakafaifekau. 12 Pea kuo u fekau 'a Tikiko ki 'Efesō. 13 'Omi 'ae kofu na'aku tuku mo Kaposi 'i Taloasi, 'oka ke ka ha'u, mo e ngaahi tohi, [kae tokanga] lahi ki he ngaahi tohi kili'i manu. 14 Na'e fai kovi lahi kiate au 'e 'Alekisārita, ko e tufunga ngaohi me'a kapa: 'e totongi 'e he 'Eiki kiate ia 'o hangē ko 'ene ngaahi ngaue: 15 'Aia ke ke vakai ki ai foki, he 'oku lahi 'aupito 'ene fakatanga ki he'etau lea. 16 'I he'eku fuofua fakamatala, na'e 'ikai ha tangata 'e tu'u mo au, ka na'a nau li'aki kotoa pē au: 'ofa ke 'oua na'a lau ia kiate kinautolu. 17 Ka na'e tu'u mo au 'ae 'Eiki, 'o ne fakamālohi'i au; koe'uhī ke fakamo'oni 'iate au 'ae malanga, pea ke fanongo ki ai 'ae Senitaile kotoa pē: pea na'e fakamo'ui au mei he ngutu 'oe laione. 18 Pea 'e fakahaofi au 'e he 'Eiki mei he ngaue kovi kotoa pē, pea te ne fakamo'ui 'o a'u ki hono pule'anga 'i he langi: ke 'iate ia 'ae ongoongolelei 'o ta'engata pea ta'engata. 'Emeni. (aiōn g165) 19 Tala 'eku 'ofa kia Pisila mo 'Akuila, mo e fale 'o 'Onesifolo. 20 Na'e nofo 'a Elasito 'i Kolinitō: ka na'aku tuku 'a Talofimo 'i Mileto 'oku mahaki. 21 Ke ke 'ahi'ahi ke ha'u 'i he te'eki hokosia 'ae fa'ahita'u momoko. 'Oku 'ofa atu kiate koe 'a Iupulo, mo Piutena, mo Laino, mo Kalotia, mo e kāinga

Taitusi

1 Ko au Paula, ko e tamaio'eiki 'ae 'Otua, mo e 'aposestolo 'a Sisu Kalaisi, 'o fakatatau ki he tui 'ae kakai kuo fili 'e he 'Otua, pea mo e 'ilo'i 'oe mo'oni 'aia 'oku taau mo e anga faka'otua; **2** 'I he 'amanaki lelei ki he mo'ui ta'engata, 'aia na'e faka'ilo 'e he 'Otua, 'aia 'oku 'ikai 'aupito loi, 'i he te'eki ai tu'u 'a māmanī; (*aiōnios g166*) **3** Ka kuo fakahā 'i hono kuonga totonu 'a 'ene folofola 'i he malanga, 'aia kuo tuku kiate au, 'o fakatatau ki he fekau 'ae 'Otua ko hotau Fakamo'ui; **4** Ke 'ia Taitusi, ko e foha mo'oni 'o taau mo e tui 'atautolu kotoa pē, 'ae 'alo'ofa, mo e 'ofa mata'ata'atā, mo e melino, mei he 'Otua ko e Tamai, mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi ko hotau Fakamo'ui. **5** Ko e me'a ni na'aku tuku ai koe 'i Keliti, koe'uhī ke ke fakatonutonu 'ae ngaahi me'a na'e 'ikai faka'osi, 'o fakanofo 'ae kau mātu'a 'i he kolo kotoa pē, 'o hangē ko ia na'aku fekau kiate koe; **6** Kapau 'oku ta'ehala ha tokotaha, koe husepāniti 'oe fefine pe taha, 'oku tui 'ene fānau, pea 'oku 'ikai valokia 'i ha fakamaveuveu pe ha talangata'a. **7** He 'oku totonu ke ta'ehalaia 'ae tauhi, 'o taau mo e tauhi koloa 'ae 'Otua; 'o 'ikai fai ki hono loto, pe 'itangofua, pe tokanga ki he uaine, pe fa'a tā, pe tokanga ki he koloa 'uli; **8** Kae 'ofa ia ki he fai angalelei, pea 'ofa ki he kakai angalelei, ke ne anga fakapotopoto, mo angatotonu, mo mā'oni'oni, mo angamaau; **9** O ne puke ke ma'u 'ae lea mo'oni, 'o hangē ko hono akonekina, koe'uhī ke ne fa'a fai ke enginaki mo valoki tonu 'ae kau lea kovi 'aki 'ae akonaki totonu. **10** He 'oku ai 'ae tokolahī 'oku angatu'u, ko e kau launoa mo e kau kākā, pea 'oku tu'u mu'a ai 'akinautolu 'oe kamū: **11** 'Akinautolu 'oku totonu ke tāpuni honau ngutu; 'oku nau fakahā'i 'ae ngaahi fale kotoa, 'o ako 'aki 'ae ngaahi me'a 'oku 'ikai totonu, ka nau ma'u ai 'ae koloa 'uli. **12** Ko honau tokotaha, ko e tangata kikite pe 'onautolu, na'e pehē, "Oku loi ma'uaipe 'ae kakai Keliti, ko e fanga manu fekai mo kovi, ko e kau fa'a kai fakapikopiko." **13** Ko e fakamo'oni ni 'oku mo'oni. Ko ia ke ke valoki māsila 'akinautolu, ke nau haohaoa 'i he tui; **14** 'Oua na'a tokanga ki he ngaahi talatupu'a fakaSiu, mo e ngaahi fekau 'ae kakai, 'akinautolu 'oku afe mei he mo'oni. **15** 'Oku ma'a 'ae me'a kotoa pē kiate kinautolu 'oku loto ma'a: ka 'oku 'ikai ma'a ha me'a 'e taha kiate kinautolu 'oku anga 'uli mo ta'etui; he ko honau loto mo honau 'atamai kuo 'uli'i. **16** 'Oku nau lau 'oku nau 'ilo 'ae 'Otua ka 'i he'enau ngaahi ngae 'oku nau si'aki ia, 'oku nau anga fakalielia, mo talangata'a, pea ta'ehafifili lelei ki he ngaahi ngae lelei kotoa pē.

2 Ka ke lea'aki pe 'e koe 'ae ngaahi me'a 'oku taau mo e akonaki haohaoa: **2** Ke fa'a tokanga 'e he mātu'a tangata, pea nau anga fakamotu'a, 'o fakapotopoto, mo haohaoa 'i he tui, mo e 'ofa, mo e fa'a kātaki. **3** Mo e kau finemātu'a foki, ke nau 'ulungāanga fakamā'oni'oni, ke 'oua na'a ko e kau fakakovi, pe tokanga lahi ki he uaine, ka ko e kau akonaki 'oe me'a lelei; **4** Koe'uhī ke nau ako ki he kau finemui ke anga fakapotopoto, ke 'ofa ki honau husepāniti, ke 'ofa ki he'enau fānau, **5** Ke nau fai poto, mo angatonu, 'o fa'a nofo 'i 'api, 'o angalelei, pea talangofua ki honau husepāniti, ke 'oua na'a lau'ikovi 'ae folofola 'ae 'Otua. **6** Ke ke enginaki ki he kau talavou foki ke loto fakapotopoto. **7** Ke ke fakahā koe 'i he me'a kotoa pē ko e faka'ilonga 'oe ngaue lelei: 'i he akonaki ke hā 'ae ta'ehala, mo e anga fakamotu'a, mo e mo'oni, **8** Mo e lea haohaoa, 'aia 'e 'ikai fa'a talia, koe'uhī ke mā ai ia 'aia 'oku kau kehe, pea ne ta'ema'u ha me'a ke ne lau'ikovi ai 'akitautolu. **9** Ke talangofua 'ae kau tamaio'eiki ki honau ngaahi 'eiki, pea ke fai kotoa pē ko [honau] fakafiemālie lelei; kae'oua na'a fakatoutala; **10** 'Oua na'a kaiha'a, kae fakahā atu 'ae angatotonu lelei kotoa pē; koe'uhī ke nau fakaongolelei 'ae akonaki 'oe 'Otua, ko hotau Fakamo'ui, 'i he me'a kotoa pē. **11** He ko e 'alo'ofa 'ae 'Otua, 'aia 'oku ne 'omi 'ae fakamo'ui ki he kakai kotoa pē, kuo hā mai ia, **12** 'O ne akonekina 'akitautolu, ke si'aki 'ae anga ta'efaka'otua mo e ngaahi holi fakamaama, ka tau mo'ui anga fakapotopoto, mo mā'oni'oni, mo angafaka'otua, 'i he māmanī; (*aiōn g165*) **13** 'O tatali ki he 'amanaki fakamonū'ia ko ia, mo e fakahā 'i he nāunau 'oe 'Otua lahi, ko hotau Fakamo'ui ko Sisu Kalaisi; **14** 'Aia na'a ne foaki 'e ia ia koe'uhī ko kitautolu, koe'uhī ke

ne huhu'i 'akitautolu mei he hia kotoa pē, pea na masiva 'i ha me'a. 14 Pea ke 'ilo 'ekinautolu fakamā'oni'oni ha kakai lelei lahi ma'a'na, 'oku 'oku 'otautolu foki, ke fai 'ae ngaahi nguae lelei, fai velenga 'ae ngaahi nguae lelei. 15 Ako 'aki ke ma'u ai 'aia 'oku 'aonga, koe'uhī ke 'oua na'a 'ae ngaahi me'a ni, mo enginaki, mo valoki 'i he ta'efua ai 'akinautolu. 15 Ko kinautolu kotoa pē mālohi kotoa pē. 'Oua na'a manuki'i koe 'e ha 'oku 'iate au, 'oku nau 'ofa atu kiate koe. 'Ofa taha.

3 Fakamanatu'i 'akinautolu ke nau anganofo ki he ngaahi tu'i mo e kau pule, ke nau talangofua ki he kau fakamaau, ke tali teu pe ki he ngaahi nguae lelei kotoa pē; 2 Ke 'oua na'a lau'ikovi ha tokotaha, 'oua na'a fakakikihi, kae angavaivai, 'o fakahā 'ae angamalū kotoa pē ki he kakai kotoa pē. 3 He ko kitautolu foki na'a tau vale 'i mu'a, 'o talangata'a, mo kākā'ia, pea mo'ua ki he ngaahi holi kovi mo e ngaahi me'a fakamālie kehekehe, 'o mo'ui 'i he fasitu'u mo e meheka, ko e fehi'anekina mo e fetāufehei'a'aki. 4 Kae hili hono fakahā mai 'ae angalelei mo e 'alo'ofa 'ae 'Otua, ko hotau Fakamo'ui, ki he tangata, 5 Na'e 'ikai 'i he ngaahi nguae 'oe mā'oni'oni na'a tau fai, kae fakatatau mo 'ene 'ofa mata'ata'atā pe, kuo ne fakamo'ui 'akitautolu, 'i he fufulu 'oe fakatupu fo'ou, mo e fakafo'ou 'e he Laumālie Mā'oni'oni; 6 'Aia na'a ne lilingi 'o lahi 'aupito kiate kitautolu ia Sisu Kalaisi, ko hotau Fakamo'ui; 7 Koe'uhī 'i he fakatonuhia 'akitautolu 'i he'ene 'ofa, 'e ngaohi ai 'akitautolu ko e fānau hoko, 'o taau mo e 'amanaki lelei, ki he mo'ui ta'engata. (aiōnios g166)

8 Ko e tala mo'oni eni, pea ko hoku loto ke ke fakapapau ma'uaipē 'ae ngaahi me'a ni, koe'uhī ko kinautolu kuo tui ki he 'Otua, ke nau loto tokanga ke fai 'ae ngaahi nguae lelei. 'Oku lelei mo 'aonga 'ae ngaahi me'a ni ki he kakai. 9 Ka ke teke'i 'ae ngaahi fehu'i launoa, mo e tala hohoko, mo e fakakikihi, mo e ngaahi feke'ike'i 'i he fono; he 'oku ta'e'aonga ia mo va'inga. 10 Ko e tangata fakatupu mavahevahe, hili 'a hono akonaki'i 'o liunga taha mo liunga ua, tukuange ia; 11 'i he 'ilo ko ia 'oku pehē, kuo fakahē ia, pea 'oku fai angahala, pea kuo tukuaki'i ia 'iate ia pe. 12 'O kau ka fekau atu 'a 'Atima kiate koe, pe ko Tikiko, ke ke 'ahi'ahi ke ke fakato'oto'o ke ha'u kiate au 'i Nikopoli: he kuopau pe hoku loto ke nofo ki ai 'i he fa'ahita'u momoko. 13 Ke ke tokoni lelei pe kia Senasi ko e akonaki 'i he fono, mo 'Apolosi, 'i hona fononga, ke 'oua te

Filimone

1 Ko au Paula, ko e pōpula ‘a Kalaisi Sisu, mo Timote, ko e kāinga, kia Filimone, ko hotau ‘ofeina, mo e kaunga ngaue, **2** Pea kia ‘Afia ko e ‘ofeina, mo ‘Akipo, ko hotau kaunga tau, pea ki he siasi ‘i ho fale: **3** Ke ‘iate kimoutolu ‘ae ‘ofa, mo e monū‘ia, mei he ‘Otua ko ‘etau Tamai, mo e ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. **4** ‘Oku ou fakafeta‘i ki hoku ‘Otua, ‘o hua‘aki ma‘uaipē ‘a koe ‘i he‘eku ngaahi lotu, **5** ‘I he‘eku fanongo ki ho‘o ‘ofa mo e tui ‘oku ‘iate koe, ki he ‘Eiki ko Sisu, pea ki he kāinga mā‘oni‘oni kotoa pē; **6** Koe‘uhi ke mālohi hono hoko atu ‘o ho‘o tui, ‘i he ‘ilo ‘oe ngaahi me‘a lelei kotoa pē ‘oku ‘iate kitautolu ‘ia Kalaisi Sisu. **7** He ‘oku ai ha‘amau fiefia mo e fiemālie lahi ‘i ho‘o ‘ofa, koe‘uhi kuo fakafiemālie ‘iate koe, ‘e kāinga, ‘ae loto ‘oe kāinga mā‘oni‘oni. **8** Ko ia, neongo ‘oku ‘iate au ‘ae mālohi lahi meia Kalaisi ke fekau koe ke fai ‘aia ‘oku totonu, **9** Ka koe‘uhi ko e ‘ofa, ‘oku ou fakakolekole mu‘a, ‘io, ko au Paula ko e motu‘a, pea ko e pōpula foki eni ‘a Sisu Kalaisi. **10** ‘Oku ou kole kiate koe, koe‘uhi ko hoku foha ‘o‘oku ko Onesimosi, ‘aia kuo u fakatupu ‘i hoku ha‘i: **11** ‘Aia na‘e ta‘e‘aonga kiate koe ‘i mu‘a ka ‘oku ‘aonga eni kiate koe, pea mo au: **12** ‘Aia kuo u toe fekau atu: ko ia ke ke ma‘u ia, ‘aia ko hoku fatu ‘o‘oku: **13** He na‘aku fie ta‘ofi ia kiate au, koe‘uhi ke ne totongi koe ‘i he tauhi kiate au ‘i he ngaahi ha‘i ‘oe ongoongolelei; **14** Ka ‘e ‘ikai te u fai ha me‘a ta‘etekeloto ki ai: koe‘uhi ke ‘oua na‘a hangē ko e fakahohōloto ho‘o tokoni, kae loto lelei pe. **15** He ko ia nai ne ‘alu ai ia ‘i ha feitu‘ula‘ā, koe‘uhi ke ke ma‘u ia ke ta‘engata; (*aiōnios g166*) **16** Ka ‘e ‘ikai kei hangē ha tamaio‘eiki, ka ke mā‘olunga ‘i he tamaio‘eiki, ko e tokoua ‘ofeina, ‘o lahi kiate au, kae fēfē hono lahi kiate koe, ‘i he sino, pea mo e ‘Eiki? **17** Ko ia kapau ‘oku ke lau au koe kaume‘a, ke ke ma‘u ia ‘o hangē ko au. **18** Kapau kuo fai kovi ia kiate koe, pea totonu ‘ene totongi ha me‘a [kiate koe], lau ia kiate au; **19** Ko au Paula, kuo u tohi ‘aki hoku nima, te u totongi ia: ka ‘oku ‘ikai teu tala atu kiate koe hono totonu ‘oka ne ke totongi ‘aki mai ‘a koe foki kiate au. **20** ‘Io, kāinga, tuku ke u ma‘u ‘ae fiefia ‘iate koe ‘i he ‘Eiki: fakafiemālie ki hoku loto ‘i he ‘Eiki.

21 ‘I he‘eku ‘amanaki lelei ki ho‘o talangofua kuo u tohi ai kiate koe, pea ‘oku ou ‘ilo te ke fai ‘o lahi hake ‘i he me‘a ‘oku ou tala. **22** Pea mo ‘eni foki, ke ke teuteu ha‘aku nofo‘anga: he ‘oku ou ‘amanaki koe me‘a ‘i ho‘omou ngaahi lotu ‘e foaki au kiate kimoutolu. **23** ‘Oku ‘ofa atu kiate koe ‘a Epafasi, ko hoku kaungā nofo fale fakapōpula ‘ia Kalaisi Sisu; **24** Mo Ma‘ake, mo ‘Alisitako, mo Temasi, mo Luke, ko hoku kaunga ngaue. **25** Ko e ‘ofa ‘a hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi ke ‘i ho laumālie. ‘Emeni.

Hepelū

1 Ko e 'Otua, 'aia na'e folofola 'i mu'a 'i he ngaahi kuonga kehekehe mo e ngaahi anga kehekehe ki he ngaahi tamai 'i he kau palōfita, **2** Kuo ne folofola 'i he ngaahi 'aho ki mui ni kiate kitautolu 'i [hono] 'Alo, 'aia kuo ne tu'utu'uni ke 'a'ana 'ae ngaahi me'a kotoa pē, 'aia ne ne ngaohi ai foki 'ae ngaahi maama; (**aiōn g165**) **3** Ko e malama ia 'o [hono] nāunau, mo e tatau 'aupito 'o 'ene 'afio, pea 'oku ne poupou hake 'ae me'a kotoa pē 'aki 'ene folofola mālohi, pea kuo hili 'ene fai 'e ia 'ae totongi 'i he'etau ngaahi angahala, pea nofo hifo ia 'i he nima to'omata'u 'oe Fungani Mā'olunga; **4** Pea kuo mā'olunga lahi 'aupito ia 'i he kau 'āngelo, koe me'a 'i he'ene ma'u totonus 'ae huafa lelei lahi 'iate kinautolu. **5** He na'e pehē 'e ia 'anefē ki ha 'āngelo fē, "Ko hoku 'Alo koe, kuo u fakatupu koe 'i he 'aho ni?" Pea toe pehē, "Te u hoko au ko e Tamai kiate ia, pea 'e hoko ia ko e 'Alo kiate au?" **6** Pea 'i he 'omi 'e ia 'ae 'uluaki fakatupu ki māmanī, na'e toe pehē 'e ia, "Ke hū kiate ia 'ae kau 'āngelo kotoa pē 'ae 'Otua." **7** Pea ki he kau 'āngelo 'oku pehē 'e ia, "Oko ne ngaohi 'ene kau 'āngelo [ke hangē] ko e matangi, mo 'ene kautauhi [ke hangē] ko e ulo afi." **8** Ka ki he 'Alo, [**oku ne pehē**], "E 'Otua, ko ho nofo'anga 'oku laikuonga pea ta'engata: ko e tokotoko 'o ho pule'anga ko e tokotoko mā'oni'oni ia. (**aiōn g165**) **9** Kuo ke 'ofa ki he mā'oni'oni, pea fehi'a ki he angahala; ko ia ko e 'Otua, ko ho 'Otua, kuo ne tākai 'aki koe 'ae lolo 'oe fiefia 'o lahi hake 'i ho kāinga." **10** Pea, "Ko koe, 'e 'Eiki, na'a ke 'ai 'i he kamata'anga 'ae tu'unga 'o māmanī; pea koe ngaahi langi ko e ngae ia 'a ho nima: **11** E 'auha ia; ka 'e pehē ai pe 'a koe; 'e faka'a'au ia kotoa pē ke motu'a 'o hangē ko e kofu; **12** Pea hangē ko e pulupulu te ke takatakai ia, pea 'e fakakehe ia: ka 'e pehē ai pe 'a koe, pea 'e 'ikai ngata 'a ho ngaahi ta'u." **13** Ka na'e pehē 'e ia 'anefē ki ha 'āngelo fē, "Nofo koe 'i hoku nima to'omata'u, kae'oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ko ho tu'unga va'e?" **14** 'Ikai ko e kau laumālie tauhi pe 'akinautolu kotoa pē, 'oku fekaua ke tauhi'i 'akinautolu 'e ma'u 'ae fakamo'ui;

2 Ko e me'a ia 'oku totonus ke 'āsili ai 'etau tokanga lahi ki he ngaahi me'a kuo tau fanongo ki ai, telia na'a tau tukuange mei ai 'i ha 'aho. **2** He kapau na'e tu'uma'u 'ae lea na'e lea'aki 'e he kau 'āngelo, pea ko e maumau'i mo e talangata'a kotoa pē na'e ma'u hono totongi totonus; **3** E hao fēfē 'akitaololu, 'o kapau te tau ta'etokanga ki he fakamo'ui lahi ko ia? 'Aia na'e fuofua fakahā 'e he 'Eiki, pea na'e fakamo'oni ia kiate kitautolu 'ekinautolu na'e fanongo [kiate ia]; **4** Na'e fakamo'oni foki 'e he 'Otua, 'aki 'ae ngaahi faka'ilonga, mo e ngaahi me'a fakaofo, mo e ngaahi mana kehekehe, pea mo e ngaahi foaki 'oe Laumālie Mā'oni'oni, 'o fakatatau ki hono finangalo 'o'ona. **5** He 'oku 'ikai te ne fakamo'ulaloa ki he kau 'āngelo 'ae maama kaha'u, 'aia 'oku mau lea ki ai. **6** Ka 'oku fakahā 'e ha tokotaha 'i he potu 'e taha, 'o pehē, "Ko e hā 'ae tangata, 'oku ke tokanga'i ia? Pe ko e foha 'oe tangata, 'oku ke 'a'ahi ai kiate ia? **7** Na'a ke ngaohi ia 'o mā'ulalo si'i 'i he kau 'āngelo; ne ke fakapale 'aki ia 'ae nāunau mo e ongoongolei, 'o fakanofo ia ke pule'i 'ae ngaahi ngae 'a ho nima: **8** Kuo ke fakamo'ulaloa 'ae me'a kotoa pē ki hono lalo va'e." Pea 'i he'ene "fakamo'ulaloa 'ae me'a kotoa pē kiate ia," na'e 'ikai fakatoe ha me'a 'e ta'e aikilalo 'iate ia. Ka 'oku te'eki ai ketau mamata kuo fakamo'ulaloa 'ae me'a kotoa pē kiate ia. **9** Ka 'oku tau mamata kia Sisu, kuo fakapale 'aki ia 'ae nāunau mo e ongoongolei, koe'uhī ko e kātaki 'ae pekia, 'aia na'e ngaohi ke mā'ulalo si'i 'i he kau 'āngelo, ke ne kamata 'e ia 'ae pekia koe'uhī ko e kakai kotoa pē, ko e me'a 'i he 'alo'ofa 'ae 'Otua. **10** He na'e taau mo ia, 'aia 'oku ma'ana 'ae me'a kotoa pē, pea 'oku mei ai 'ae me'a kotoa pē, 'i he 'omi 'ae foha tokolahī ki he nāunau, ke fakahaoaoa 'i he ngaahi mamahi 'ae 'Eiki 'o 'enau mo'ui. **11** He ko ia 'oku ne fakama'a, mo kinautolu kuo fakama'a, 'oku nau taha pe kotoa pē: ko ia 'oku 'ikai ai ke mā'ia ke ui 'akinautolu ko e kāinga, **12** 'O pehē, "Te u fakahā ho huafa ki hoku kāinga, 'i he lotolotonga 'oe siasi te u hiva fakafeta'i kiate koe." **13** Mo toe [pehē], "Te u falala kiate ia." Pea toe [pehē], "Vakai ko au mo e fānau kuo foaki 'e he 'Otua kiate au." **14** Pea ko e me'a 'i he ma'u 'e he fānau 'ae kakano mo e toto, na'e

'ai foki 'e ia 'ae anga ko ia; koe'uh i ke faka'auha ni;" telia na'a mataila hamou tokotaha 'i he 'e ia 'i he mate 'aia na'e 'a'ana 'ae mālohi 'oe fakakāka'i 'e he angahala. 14 He kuo ma'u mate, ko e tēvolo; 15 Mo fakamo'ui 'akinautolu 'ekitaautolu 'a Kalaisi, 'o kapau te tau kuku ma'u na'e mo'ua pōpula 'i he manavahē ki he mate, 'i 'a 'etau fuofua tui 'o a'u ki he iku'anga; 15 Pea henau mo'ui kotoa pē. 16 He ko e mo'oni na'e lolotonga 'oku pehē, "Ko e 'aho ni, 'o kapau te 'ikai puke 'e ia 'ae kau 'āngelo; ka na'a ne puke mou fanongo ki hono le'o, 'oua na'a fakafefeka 'e ia 'ae hako 'o 'Epalahame. 17 Ko ia na'e taaa homou loto, 'o hangē ko ia 'i he fakahouhau." ai mo ia ke hoko 'o tatau mo hono kāinga 'i he 16 He ko hai na'e fakahouhau 'i he hili 'enau me'a kotoa pē, koe'uh i ke ne hoko ko e fungani fanongo? 'ikai ko kinautolu kotoa pē na'e hā'u taula'eiki 'alo'ofa mo angatonu 'i he ngaahi mei 'Isipite ia Mōsese? 17 Ka ko hai ne houhau me'a 'ae 'Otua, ke fai 'ae fakalelei koe'uh i ko e ai ia 'i he ta'u 'e fāngofulu? 'ikai ko kinautolu angahala 'ae kakai. 18 He ko e me'a 'i he'ene na'e angahala, pea tō honau 'anga'anga 'i he mamahi 'a'ana 'i hono 'ahi'ahi'i, 'oku ne fa'a fai toafa? 18 Pea na'e fuakava ia kia hai "e 'ikai te ke tokoni'i 'akinautolu 'oku 'ahi'ahi'i.

3 Ko ia, 'e kāinga mā'oni'oni, 'oku kau 'i he ui
mei he langi, tokanga lahi ki he 'aposestolo mo

e fungani taula'eiki 'o 'etau lotu, ko Kalaisi Sisu;

2 'Aia na'e angatonu kiate ia ne ne fakanofo ia, 'o

hangē foki ko Mōsese 'i hono fale kotoa pē. 3 He

na'e totonu ke ne ma'u 'e ia 'ae ongoongolelei

lahi 'ia Mōsese, 'o hangē 'oku ma'u 'e ia 'oku

langua 'ae fale 'ae ongoongolelei lahi 'i he fale. 4

He kuo langua kotoa pē 'ae fale 'e ha taha; ka ko

ia kuo ne langua 'ae ngaahi me'a kotoa pē ko e

'Otua. 5 Pea na'e angatonu mo'oni 'a Mōsese 'i

hono fale kotoa pē, 'o hangē ko e tamaio'eiki,

"Kuo u fuakava 'i he'eku houhau, E 'ikai te nau

ko e fakamo'oni 'oe ngaahi me'a ko ia 'e le'a'aki;

6 Ka ko Kalaisi ko e 'Alo ia 'i hono fale 'o'ona;

pea ko hono fale 'akitaautolu, 'o kapau te tau

kuku ma'u 'ae tui mo e fiefia 'oe 'amanaki lelei

'o a'u ki he iku'anga. 7 Ko ia ('o hangē ko e

lea 'ae Laumālie Mā'oni'oni, "Ko e 'aho ni, 'o

kapau te mou fanongo ki hono le'o, 8 'Oua

na'a mou fakafefeka homou loto, 'o hangē ko

ia 'i he fakahouhau 'i he 'aho 'oe 'ahi'ahi 'i he

toafa: 9 'Aia na'e 'ahi'ahi'i au 'e ho'omou ngaahi

tamai, pea nau 'ahi'ahi kiate au, 'onau mamata

ki he'eku ngaahi ngaue 'i he ta'u 'e fāngofulu.

10 Ko ia ne u fehi'a ai ki he to'utangata ko ia,

peau pehē, "Oku nau he ma'uapē 'i honau loto:

pea 'oku 'ikai te nau 'ilo hoku ngaahi hala.' 11

Ko ia ne u fuakava ai 'i he'eku houhau, 'E 'ikai

te nau hū ki hoku mālōlō'anga.)" 12 Tokanga,

'e kāinga, telia na'a ai hamou tokotaha ha loto

kovi 'o ta'etui, he mavahē mei he 'Otua mo'ui.

13 Ka ke feakonaki'aki 'akimoutolu 'i he 'aho

kotoa pē, 'oku lolotonga hono ui, "Ko e 'aho

4 Ko ia ketau manavahē, telia, 'i he tuku mai

'ae tala'ofa 'oe hū ki hono mālōlō'anga, 'e

ai hamou tokotaha 'e tomui ki ai. 2 He kuo

fakahā 'ae ongoongolelei kiate kitautolu, 'o

hangē ko kinautolu: ka ko e fanongo ki he

folofola na'e 'ikai 'aonga kiate kinautolu, ko e

'ikai ke felingi'aki ia 'ae tui 'ekinautolu na'e

fanongo. 3 He ko kitautolu 'oku tui kuo tau hū

ki he mālōlō'anga, 'o hangē ko 'ene folofola,

hū ki hoku mālōlō'anga:" ka kuo faka'osi 'ae

ngaaahi ngaue talu 'ae fakatupu 'o māmani. 4 He

na'e lea pehē 'e ia 'i he potu 'e taha ki hono

fitu 'oe 'aho, "Pea na'e mālōlō 'ae 'Otua 'i hono

fitu 'oe 'aho mei he'ene ngaue kotoa pē." 5

Pea mo eni foki, "E 'ikai te nau hū ki hoku

mālōlō'anga." 6 Ko ia koe'uh i kuo pau 'e hū ki

ai 'ae ni'ihī, pea na'e 'ikai hū 'akinautolu na'e

tomu'a malanga ia ki ai, ko e me'a 'i he ta'etui: 7

(Pea toe kotofa 'e ia 'ae 'aho 'e taha, 'o pehē mai

ia Tevita, "Ko e 'aho ni," 'i he hili 'ae ngaaahi

ta'u lahi; 'o hangē ko hono fakahā, "Ko e 'aho

he kakai 'ae 'Otua. 10 He ko ia kuo hū ki hono

mālōlō'anga, kuo mālōlō foki 'e ia mei he'ene

ngaaue 'a'ana, 'o hangē ko e 'Otua mei he'ene

[ngaaue].) 11 Ko ia ke tau fai feinga ke hū ki he

mālōlō'anga ko ia, telia na'a ai ha taha 'e hinga i he fai 'o fakatatau ki he ta'etui ko ia. 12 He ko e folofola 'ae 'Otua 'oku mo'ui, mo mālohi, pea māsila lahi 'i ha heletā 'oku fakatoumata, 'oku 'oku 'i ai 'ae ngaahi me'a lahi 'iate kinautolu 'asi ki hono vahe'i 'oe loto mo e laumālie, mo e ke lea'aki, pea faingata'a hono fakamatala, ko ngaahi hokotanga hui mo e uho, pea 'oku ne e me'a 'i ho'omou ta'eongongofua. 12 He ko fakahā 'ae ngaahi mahalo mo e filio'i 'oe loto. e me'a 'i he fuoloa kuo taau mo kimoutolu 13 Pea 'oku 'ikai ha me'a 'e taha 'oku ta'ehāmai ke akonaki, ka 'oku 'aonga ke toe akonekina 'i hono 'ao: ka 'oku telefua pea tokaimānanga 'akimoutolu pe ko e hā hono 'uluaki tefito 'oe 'ae me'a kotoa pē ki he fofonga 'o ia 'aia te ngaahi folofola 'ae 'Otua; pea kuo mou toe tatau tau fakamaau ki ai. 14 Ko ia 'i he'etau ma'u mo ia 'oku 'aonga ki ai 'ae hu'ahuhu, kae 'ikai 'ae fungani taula'eiki lahi, 'aia kuo hū atu 'i he ha me'akai mālohi. 13 He ko ia kotoa pē 'oku langi, ko Sisu ko e 'Alo 'oe 'Otua, ke tau puke fakahuhu 'i he hu'ahuhu, 'oku ta'epoto ia 'i he ma'u 'a 'etau lotu. 15 He 'oku 'ikai ke tau ma'u folofola 'oe mā'oni'oni: he ko e valevale ia. 14 'ae fungani taula'eiki 'oku ta'emanaava'ofa ki Ka ko e me'akai mālohi, 'oku 'anautolu 'oku he'etau ngaahi vaivai; ka na'e 'ahi'ahi'i tatau matu'otu'a, 'akinautolu ko e me'a 'i he maheni pe ia 'i he me'a kotoa pē, ka na'e 'ikai ha'ane ai, 'i he fa'a ngāue'aki 'ae ngaahi anga 'o honau angahala. 16 Ko ia ke tau ha'u mālohi ai ki he loto, 'oku nau 'ilo ai 'ae lelei mo e kovi. 'afio'anga 'oe 'alo'ofa, koe'uhu ke tau ma'u 'ae 'alo'ofa, pea 'ilo mo e foaki 'ofa, ke tokoni mai 'i he 'aho 'e 'aonga ai.

5 Ko eni, ko e taula'eiki lahi kotoa pē kuo fili mei he kakai, kuo fakanofa ia ma'aekakai 'i he ngaahi me'a 'ae 'Otua, koe'uhu ke ne 'atu 'ae ngaahi me'a foaki mo e ngaahi feilaulau koe'uhu ko e angahala: 2 'Aia 'oku ne fa'a 'ofa mamahi ki he vale, pea mo e hēhē; koe'uhu kuo takatakai foki ia 'e he vaivai. 3 Pea ko e me'a ia 'oku totonus ke ne fai tatau ai 'ae feilaulau ma'aekakai, pea ma'ana foki, koe'uhu ko e angahala. 4 Pea 'oku 'ikai to'o 'e ha tangata 'ae ngae tapu ni kiate ia, ka ko ia kuo ui 'e he 'Otua, 'o hangē ko 'Elone. 5 Pea pehē, na'e 'ikai fakaongoongolelei 'e ia ia 'e Kalaisi, ke ne hoko ai ko e fungani taula'eiki; ka ko ia ne ne pehē kiate ia, "Ko hoku 'Alo koe, kuo u fakatupu koe he 'aho ni." 6 'O hangē ko 'ene lea foki 'e taha, "Ko e taula'eiki koe 'o ta'engata, 'i he lakanga 'o Melekiseteki." (aiōn g165) 7 'Aia 'i he ngaahi 'aho 'o hono sino, kuo ne 'ohake 'ae hū mo e kole tāuma'u, fakataha mo e tangi mālohi mo e lo'imata, kiate ia na'e fa'a fai ke fakamo'ui ia mei he mate, pea na'e ongo'i ia 'i he me'a na'e manavahē ai ia; 8 Neongo ko e 'Alo ia, ka na'e akonekina ia ke talangofua 'e he ngaahi me'a na'a ne kātaki; 9 Pea kuo fakahaohoaia, pea ne hoko ko e tupu'anga 'oe mo'ui ta'engata

kiate kinautolu kotoa pē 'oku talangofua kiate ia; (aiōnios g166) 10 Kuo ui 'e he 'Otua ko e fungani taula'eiki 'i he lakanga 'o Melekiseteki. 11 'Aia 'oku 'i ai 'ae ngaahi me'a lahi 'iate kinautolu 'oku 'a Kalaisi, ka tau fai atu ki he haohaaoa; ke 'oua na'a toe ai 'ae tu'unga 'ae fakatomala mei he ngaahi ngaue mate, pea mo e tui ki he 'Otua, 2 'Ae akonaki 'oe ngaahi papitaiso, mo e hilifaki 'oe nima, mo e toetu'u 'oe mate, mo e fakamaau ta'engata. (aiōnios g166) 3 Pea te tau fai eni, 'o kapau 'e lelei ki he 'Otua. 4 He koe'uhu 'e 'ikai 'aupito mafai kiate kinautolu na'e mu'aki māmangia, mo nau kamata 'ae foaki mei 'olunga, pea nau ma'u mo e Laumālie Mā'oni'oni, 5 Pea kuo nau kamata 'ae folofola lelei 'ae 'Otua, mo e ngaahi mālohi 'oe maama 'e ha'u, (aiōn g165) 6 Pea kuo nau hinga atu, ['e 'ikai mafai] ke toe fakafo'ou 'akinautolu ki he fakatomala; he 'oku nau toe tutuki ki he 'akau 'ekinautolu pe 'ae 'Alo 'oe 'Otua, 'o fai fakahāhā pe 'a hono fakamaa'i. 7 He ko e kelekele 'oku ne inumia 'ae 'uhu 'oku fa'a tō ki ai, pea tupu mei ai 'ae 'akau 'oku taau mo kinautolu 'oku tauhi ia, 'oku tāpuekina ia mei he 'Otua: 8 Ka ko ia 'oku tupu mei ai 'ae 'akau talatala mo e talatala'āmoa, kuo si'aki, pea kuo ofi ki he mala'ia; ko hono ngata'anga 'o ia ko e vela. 9 Ka ko kimoutolu, 'e kāinga, neongo 'oku pehē ni 'emau lea, ka 'oku mau 'amanaki ki he ngaahi me'a lelei lahi 'iate kinautolu, mo e ngaahi me'a 'oku hoa mo e fakamo'ui. 10 He 'oku 'ikai ta'eangatonu 'ae 'Otua, ke ne fakangalo'i

ho'omou ngaue mo e feinga 'ofa, 'aia kuo mou 'Epalahame hono hongofulu 'oe vahe 'oe koloa fakahā ki hono huafa, 'i ho'omou tauhi'i 'ae 'i he vete. 5 Pea ko e mo'oni ko kinautolu 'i kāinga mā'oni'oni, mo ho'omou ngaue. 11 Pea ko he ngaahi foha 'o Livai, 'oku ma'u 'ae ngaue homau loto, ke taki taha fakahā 'ekimoutolu 'ae fakataula'eiki, 'oku 'iate kinautolu 'ae fekau 'o fa'a fakakukafi ko ia ki he 'ilo pau 'oe 'amanaki fakatatau ki he fono ke to'o hono hongofulu lelei 'o a'u ki he ngata'anga: 12 Ke 'oua na'a mou 'oe vahe 'oe me'a mei he kakai, 'io, mei honau fakapikopiko, ka 'e fa'ifa'itaki kiate kinautolu kāinga, neongo ko e tupu foki 'akinautolu mei kuo nau lava'i 'i he tui mo e fa'a kātaki 'ae he sino 'o 'Epalahame: 6 Ka ko ia 'oku 'ikai ngaahi tala'ofa. 13 He na'e tala'ofa 'ae 'Otua kia lau hono hohoko meiate kinautolu, ne ma'u 'Epalahame, pea koe'uhu kuo 'ikai ha taha 'e lahi 'e ia hono hongofulu 'oe vahe 'oe me'a mei 'a hake ke ne fuakava ai, ne ne fuakava 'iate ia 'Epalahame, mo ne tāpuaki ia 'aia na'e 'a'ana 'ae pe, 14 'o pehē, "Ko e mo'oni 'i he fakamonū'ia ngaahi tala'ofa. 7 Pea ko e mo'oni ta'ehakikihi te u fakamonū'ia'i koe, pea 'i he fakatokolahī ki ai, 'oku tāpuaki'i 'e he lahi hake 'ae si'i hifo. te u fakatokolahī'i koe." 15 Pea kuo hili 'ene 8 Pea 'oku ma'u 'i henī 'e he kau tangata 'oku kātaki fuoloa, ne ma'u 'e ia 'ae tala'ofa. 16 He [hokohoko] mate pe hono hongofulu 'oe vahe ko e mo'oni 'oku fuakava 'ae kakai 'i he lahi 'oe me'a; kae 'i hena 'e ia 'oku fakamo'oni ki ai hake: pea ko e fuakava ke fakamo'oni 'aki, ko 'oku mo'ui ai pe. 9 Pea hangē ka pehē 'eku lea, e fakangata ia 'oe fakakikihi kotoa pē kiate ko Livai foki, 'aia 'oku ne ma'u hono hongofulu kinautolu. 17 Pea 'i he me'a ni, kuo finangalo 'ae 'oe vahe 'oe me'a, na'e 'atu 'e ia hono hongofulu 'Otua ke fakahā 'o lahi ki he kakai na'e tala'ofa 'oe vahe ia 'Epalahame: 10 He na'e kei 'i he ki ai 'ae ta'efa'aliliu 'o 'ene folofola, pea ne sino 'o 'ene tamai ia, 'i he 'ena fetaulaki mo fakamo'oni 'aki ia 'ae fuakava: 18 Koe'uhu 'i he Melekiseteki. 11 Ko ia ka ne ai ha haohaoa 'i me'a ta'efa'aliliu 'e ua, 'aia kuo 'ikai ai 'aupito he kau taula'eiki 'oe fa'ahinga 'o Livai, (he na'e fa'a loi 'ae 'Otua, ke ma'u 'ekitautolu 'ae fiemālie ma'u ai 'e he kakai 'ae fono,) ko e hā hono lahi, 'akitautolu kuo feholaki ki he hūfanga, 'aonga 'oe fokotu'u mo e taula'eiki 'e taha 'i ke puke ki he 'amanaki lelei kuo tuku 'i hotau he lakanga 'o Melekiseteki, kae 'ikai ui 'i he 'ao: 19 'Aia kuo tau ma'u 'o hangē ko e taula lakanga 'o 'Elone? 12 He ko e me'a 'i he fetongi 'oe laumālie, pea 'oku ma'u mo ta'engāue, pea 'oku tau ia ki he [potu] 'i loto puipui; 20 'Aia kuo hū ki ai 'a Sisu ko e takimu'a ma'atautolu, ko e taula'eiki lahi 'o ta'engata 'i he lakanga 'o Melekiseteki. (aiōn g165)

7 He ko e Melikiseteki ni, ko e tu'i 'o Salema, ko e taula'eiki 'ae 'Otua fungani mā'olunga, 'aia na'e fakafetaulaki kia 'Epalahame 'i he'ene liu mai mei he tāmate'i 'oe ngaahi tu'i, pea ne tāpuaki ia; 2 'Aia ne 'atu ki ai foki 'e 'Epalahame hono hongofulu 'oe vahe 'oe me'a kotoa pē; ko e 'uluaki 'uhinga ['o hono hingoa] 'ko e Tu'i 'oe mā'oni'oni," pea ko e Tu'i 'o Salema, 'a ia, "ko e Tu'i 'oe fiemālie;" 3 Ta'eha'anetamai, ta'eha'anefā'ē, ta'ehanohohoko, kuo 'ikai ha kamata'anga 'o hono ngaahi 'aho, pe ha ngata'anga 'o 'ene mo'ui; ka kuo tatau mo e 'Alo 'oe 'Otua; pea nofo ko e taula'eiki 'o lauikuonga. 4 Ko eni, ke tokanga ki hono lahi 'oe tangata ni, 'aia na'e 'atu ki ai 'e he mu'aki tamai ko

lakanga 'o 'Elone? 12 He ko e me'a 'i he fetongi 'ae kau taula'eiki, 'oku totonu ai foki ke fetongi mo e fono. 13 He ko ia 'oku lea'aki ki ai 'ae ngaahi me'a ni, 'oku 'i he fa'ahinga 'e taha, pea na'e 'ikai ha taha mei ai 'e ngaue 'i he 'esifeilaualau. 14 He kuo ha mo'oni na'e tupu 'a hotau 'Eiki meia Siuta; 'ae fa'ahinga ko ia na'e 'ikai 'aupito ke lea ki ai 'a Mōsese ki he ngaue fakataula'eiki. 15 Kae mu'a hake eni foki: koe'uhu kuo fokotu'u 'ae taula'eiki 'e taha 'o fakatatau mo Melekiseteki, 16 'Aia 'oku fakanofo, kae 'ikai hangē ko e tu'utu'uni 'oe fekau fakakakano, kae fakatatau ki he mālohi 'oe mo'ui ta'engata. 17 He 'oku ne fakapatonu mai, "Ko e taula'eiki koe 'o lauikuonga 'i he lakanga 'o Melekiseteki." (aiōn g165) 18 He 'oku ai mo'oni hono fakangata 'oe fekau na'e mu'omu'a, koe'uhu ko hono vaivai mo hono ta'e 'aonga. 19 He na'e 'ikai fakahaoahaoa 'e he fono ha me'a e taha, ka ko e fakahoko pe 'oe 'amanaki lelei; 'aia 'oku tau 'unu'unu atu ai ki he 'Otua. 20 Pea koe'uhu na'e 'ikai pehē ia ka 'i he

fuakava: 21 (He na'e ngaohi 'akinautolu koe kau taula'eiki ta'eha fuakava; ka ko ia 'i he fuakava 'iate ia na'a ne pehē ki ai, "Kuo fuakava 'e he 'Eiki, pea 'e 'ikai te ne liliu, Ko e taula'eiki koe 'o lauikuonga 'i he lakanga 'o Melekiteteki:")

(aiōn g165) 22 Kuo pehē hono lelei lahi hake 'oe hono ua. 23 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Vakai, 'oku fokot'u'i he ngaahi tala'ofa lelei lahi. 7 He ka ne haohaoa 'ae 'uluaki [fuakava] ko ia, pehē, ne 'ikai kumi ha potu mo

(aiōn g165) 24 Ka ko e tangata ni, ko e me'a 'i he'ene tolonga 'o ta'engata, kuo ma'u 'e ia 'ae ngaue fakataula'eiki 'oku ta'elilui.

(aiōn g165) 25 Ko ia foki 'oku ne fa'a fai ai ke fakamo'ui

haohaoa 'akinautolu 'oku ha'u ki he 'Otua 'iate ia, ko e me'a 'i he'ene mo'ui ma'uaipē ke hūfaki'i

he na'e 'ikai ke nau tu'uma'u 'i he'eku fuakava,

ia, ko e me'a 'i he'ene mo'ui ma'uaipē ke hūfaki'i

pea ne u ta'etokanga'i 'akinautolu. 10 He ko

'akinautolu. 26 He na'e taau mo kitautolu eni 'ae fuakava 'aia te u fai mo e fale 'o 'Isileli

'ae fungani taula'eiki pehē, 'oku mā'oni'oni, 'oka hili ange 'ae ngaahi 'aho ko ia, 'oku pehē 'e

ta'eha'anekovi, pea ta'e'uli, pea mavahe mei Sihova; Teu 'ai 'eku ngaahi fekau ki honau loto,

he kau angahala, pea fakamā'olunga hake 'i he pea tohi ia 'i honau laumālie; pea teu hoko ko

ngaahi langi; 27 'Aia na'e 'ikai ke ne hangē ko e honau 'Otua, pea 'e hoko 'akinautolu ko hoku

kau taula'eiki lahi ko ia, ke ne tomu'a feilaulau

28 He 'oku ngaohi 'e he fono ke taula'eiki lahi

'ae kau tangata 'oku vaivai; ka 'oku fakanofo 'ae

'Alo, 'aia kuo fakahaoahaoa 'o ta'engata 'e he lea

'oe fuakava na'e ki mui 'i he fono.

(aiōn g165) 8 Pea ko hono me'a lahi [eni] 'i he ngaahi lea ni:

'Oku tau ma'u 'ae fungani taula'eiki pehē, pea kuo nofo ia 'i he nima to'omata'u 'oe 'afio'anga

'oe Fungani Mā'olunga 'i he ngaahi langi; 2 Ko e tauhi 'oe potu tapu, mo e fale fehikitaki mo'oni,

'aia na'e fokot'u'i he 'Otua, kae 'ikai ko e tangata. 3 He ko e taula'eiki lahi kotoa pē, kuo

fakanofo ke ne 'ohake 'ae ngaahi me'a foaki mo e ngaahi feilaulau: ko ia na'e totonu mei ai ki

he tangata ni ke 'ohake foki 'e ia ha me'a. 4 He ka ne 'i mā'mani ia, 'e 'ikai taula'eiki ia, koe'uhī

'oku ai 'ae kau taula'eiki 'oku nau 'ohake 'ae ngaahi me'a foaki 'o fakatatau mo e fono: 5

'Akinautolu 'oku tauhi 'o fakatatau mo e ata 'oe

ngaahi me'a 'oe langi, 'o hangē ko e valoki'i 'e

he 'Otua 'a Mōsese 'i he'ene teu ke langa 'ae fale

fehikitaki: he na'e pehē mai 'e ia, "Vakai ke ke

ngaohi 'ae me'a kotoa pē 'o fakatatau ki hono

fakatātā na'e fakahā kiate koe 'i he mo'unga." 6

Ka ko eni, kuo ma'u 'e ia 'ae ngaue 'oku lelei

lahi, 'o hangē ko hono lelei lahi 'oe fuakava 'oku

fakalaloa ai ia, 'aia 'oku fokot'u'i he ngaahi

tala'ofa lelei lahi. 7 He ka ne haohaoa 'ae 'uluaki

[fuakava] ko ia, pehē, ne 'ikai kumi ha potu mo

(aiōn g165) 22 Kuo pehē hono lelei lahi hake 'oe hono ua. 8 Koe'uhī 'i he'ene ta'efiemālie, na'e

fakapapau 'oe hoko 'a Sisu ko e fakalaloa. 23 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu, "Vakai, 'oku pehē 'e

ko e mo'oni, na'a nau tokolahi 'ae kau taula'eiki, Sihova, 'e hoko mai 'ae ngaahi 'aho te u fai ai

he na'e 'ikai ke tuku fuoloa 'akinautolu ko e

'ae fuakava fo'ou mo e fale 'o 'Isileli mo e fale

me'a 'i he mate: 24 Ka ko e tangata ni, ko e

me'a 'i he'ene tolonga 'o ta'engata, kuo ma'u

'e ia 'ae ngaue fakataula'eiki 'oku ta'elilui.

(aiōn g165) 25 Ko ia foki 'oku ne fa'a fai ai ke fakamo'ui

haohaoa 'akinautolu 'oku ha'u ki he 'Otua 'iate

ia, ko e me'a 'i he'ene mo'ui ma'uaipē ke hūfaki'i

pea ne u ta'etokanga'i 'akinautolu. 10 He ko

'akinautolu. 26 He na'e taau mo kitautolu eni 'ae fuakava 'aia te u fai mo e fale 'o 'Isileli

'ae fungani taula'eiki pehē, 'oku mā'oni'oni, 'oka hili ange 'ae ngaahi 'aho ko ia, 'oku pehē 'e

ta'eha'anekovi, pea ta'e'uli, pea mavahe mei Sihova; Teu 'ai 'eku ngaahi fekau ki honau loto,

he kau angahala, pea fakamā'olunga hake 'i he pea tohi ia 'i honau laumālie; pea teu hoko ko

ngaahi langi; 27 'Aia na'e 'ikai ke ne hangē ko e honau 'Otua, pea 'e hoko 'akinautolu ko hoku

kau taula'eiki lahi ko ia, ke ne tomu'a feilaulau

28 He 'oku ngaohi 'e he fono ke taula'eiki lahi

'ae kau tangata 'oku vaivai; ka 'oku fakanofo 'ae

'Alo, 'aia kuo fakahaoahaoa 'o ta'engata 'e he lea

'oe fuakava na'e ki mui 'i he fono.

(aiōn g165) 9 Ko eni, na'e ma'u mo'oni foki 'e he 'uluaki

[fuakava] 'ae ngaahi ngaue faka'eiki, pea mo

e potu tapu kuo 'o mā'mani. 2 He na'e langa 'ae

'uluaki fale fehikitaki; 'aia na'e 'i ai 'ae tu'unga

maama, mo e 'ai'anga me'a, mo e mā 'oe 'ao;

'aia na'e ui ko e potu tapu. 3 Pea na'e 'i loto 'i

hono ua 'oe puipui, 'ae fale fehikitaki 'aia 'oku

ui ko e potu toputapu; 4 Na'e 'i ai 'ae ipu koula

'ai'anga afi, mo e puha 'oe fuakava na'e 'u'ufi

takatakai 'aki 'ae koula, 'aia na'e ai 'ae ipu koula

na'e 'i ai 'ae mana, mo e tokotoko 'o 'Elone na'e

moto, mo e ongo maka lafalafa 'oe fuakava;

5 Pea na'e 'i 'olunga 'i ai 'ae ongo selupi 'oe

nāunau na'e fakamalu 'ae nofo'anga 'alo'ofa;

'aia 'e 'ikai te mau fa'a fakamatala kotoa pē eni.

6 Pea kuo pehē hono teuteu 'oe ngaahi me'a ni,

pea hū ma'uapē 'ae kau taula'eiki ki he 'uluaki

fale fehikitaki, 'o fai ai 'enau ngaahi ngaue. 7

Ka ko hono ua, na'e ngata 'i he taula'eiki lahi, 'Otua kiate kimoutolu.' **21** Pea na'a ne luluku 'o liunga taha pe, 'i he ta'u kotoa pē, ka na'e foki 'aki 'ae toto 'ae fale fehikitaki, mo e ngaahi 'ikai ta'ehatoto, 'aia ne ne 'atu ma'ana, mo e fai me'a kotoa pē na'e fai 'aki 'ae ngaue. **22** Pea hala 'ae kakai: **8** Ko e faka'ilo eni 'e he Laumālie kuo mei 'osi 'ae me'a kotoa pē 'i hono fakama'a Mā'oni'oni, na'e te'eki ai ke fakahā 'ae hala 'aki 'ae toto 'o fakatatau ki he fono; pea ka 'ikai ki he potu tapu, 'i he kei tu'u 'ae 'uluaki fale lilingi 'ae toto 'oku 'ikai ha fakamolemole. **23** Ko fehikitaki: **9** 'Aia ko e fakatātā ki he kuonga ko ia na'e totonu ai ke fakama'a 'aki eni 'ae ngaahi ia, pea na'e 'atu 'i ai 'ae ngaahi me'a foaki mo fakatātā 'oe ngaahi me'a 'i he langi; ka ko e e ngaahi feilaulau, ka na'e 'ikai fa'a fai ia ke ngaahi me'a 'i he langi 'aki 'ae ngaahi feilaulau fakahaohoa 'ae loto 'o ia na'e fai ki ai; **10** Ko e 'oku lelei lahi hake. **24** He na'e 'ikai hū 'a Kalaisi ngaahi me'akai mo inu pe, mo e ngaahi fufulu ki he potu tapu na'e ngaohi 'aki 'ae nima, [aia] kehekehe, mo e ngaahi tu'utu'uni fakasino, ko e fakatātā [pe] ki he mo'oni; ka ki he loto na'e fokotu'u kae'oua ke hoko 'ae kuonga 'oe langi, ke ne fakahā eni ia 'i he 'ao 'ae 'Otua fakafo'ou. **11** Ka 'i he hoko mai 'a Kalaisi, ko e koe'uhī ko kitautolu. **25** Pea na'e 'ikai foki ke taula'eiki lahi 'oe ngaahi me'a lelei 'e hoko, 'i ne feilaulau 'aki ia 'o liunga lahi, 'o hangē ko e he fale fehikitaki 'oku lahi hake mo haohaoa 'aupito na'e 'ikai ngaohi 'aki 'ae nima, ko hono 'uhinga, 'oku 'ikai 'oe māmanī; **12** Pea na'e 'ikai 'i he toto 'oe fanga kosi mo e 'uhiki'i pulu, 'a 'ene hū 'o liunga taha pe ki he potu tapu, ka 'i hono ta'ata'a 'o'ona, kuo ne lava'i 'ae hahu'i ta'engata. **(aiōnios g166)** **13** He kapau na'e fakamā'oni'oni'i 'ae ta'ema'a ki he fakama'a 'oe sino, 'i he luluku 'aki 'ae toto 'oe fanga pulu tangata mo e fanga kosi, mo e fufu 'oe pulu fefine: **14** E fēfē hono lahi hake 'oe fakama'a homou loto mei he ngaahi ngaue mate 'e he ta'ata'a 'o Kalaisi, 'aia na'a ne feilaulau 'aki ia ta'ehanomele 'i he Laumālie ta'engata ki he 'Otua, ke mou tauhi 'ae 'Otua mo'ui? **(aiōnios g166)** **15** Pea ko e me'a eni kuo hoko aia ia ko e fakalaloa 'oe fuakava fo'ou, kae fai 'i he pekia 'ae totongi ki he ngaahi angahala na'e fai 'i he 'uluaki fuakava, pea ma'u 'ekinautolu kuo ui 'ae tala'ofa 'oe nofo'anga ta'engata. **(aiōnios g166)** **16** He ka 'i ai ha fuakava, 'oku totonu ke 'i ai foki mo e mate 'o ia 'oku ne fakamo'oni 'ae fuakava. **17** He 'oku mālohi 'ae fuakava ko e hili 'ae mate: ka 'i he kei mo'ui 'ae fakamo'oni, 'oku 'ikai 'aupito hano mālohi. **18** Ko ia na'e 'ikai fakamo'oni 'ae 'uluaki [fuakava] ka 'i he toto pe. **19** He kuo lea'aki 'e Mōsese 'ae fekau kotoa pē ki he kakai kotoa pē 'o fakatatau ki he fono, pea to'o 'e ia 'ae toto 'oe fanga 'uhiki'i pulu mo e fanga kosi, fakataha mo e vai, mo e fulufulu'i pipi kulokula, mo e 'isope, 'o ne luluku 'aki 'ae tohi, pea mo e kakai kotoa pē, **20** 'o ne pehē, "Ko e toto eni 'oe fuakava 'aia kuo fekau 'e he hū 'ae taula'eiki lahi ki he potu tapu 'i he ta'u kotoa pē mo e toto kehe; **26** He ka ne pehē, Ta 'e liunga lahi 'ene mamahi talu hono fakatupu 'o māmanī; ka ko eni, kuo ne fakahā ia 'o tu'o taha 'i he ngata'anga 'o māmanī, ke ne 'ave 'ae angahala 'i he feilaulau 'aki ia 'e ia. **(aiōnios g166)** **27** Pea hangē kuo pau ke mate 'o tu'o taha 'ae kakai, kae hili ia ko e fakamaau: **28** Pea pehē foki, kuo feilaulau 'aki 'a Kalaisi 'o liunga taha, ke ne fua 'ae ngaahi hia 'ae tokolahī; pea 'e fakahā ia ko hono liunga ua, kiate kinautolu 'oku 'amanaki kiate ia, ki he fakamo'ui, ka 'e 'ikai [ke 'ave] 'ae angahala.

10 He ko e me'a 'i he ma'u 'e he fono 'ae 'ata pe 'oe ngaahi me'a lelei 'e hoko, kae 'ikai ko hono tatau mo'oni 'oe ngaahi me'a, 'oka 'ikai fa'a fai ia 'i he ngaahi feilaulau ko ia 'oku nau fa'a 'atu 'i he ta'u kotoa pē, ke fakahaohoa'i 'akinautolu 'oku fai ki ai. **2** He ka ne pehē, 'ikai kuo tuku hono feilaulau'aki? He koe'uhī koe kau lotu kuo fakama'a 'o tu'o taha, 'e 'ikai te nau kei ongo'i loto 'ae angahala. **3** Ka 'i he ngaahi [feilaulau] ko ia ['oku ai] 'ae fakamanatu ki he angahala 'i he ta'u kotoa pē. **4** He 'oku 'ikai 'aupito mafai ke 'ave 'ae angahala 'e he toto 'oe fanga pulu mo e fanga kosi. **5** Ko ia 'oku pehē ai 'e ia, 'i he'ene hā'ele mai ki māmanī, "Ko e feilaulau mo e me'a foaki na'e 'ikai te ke finangalo ki ai, ka kuo ke teuteu 'ae sino mo'oku: **6** Ko e ngaahi feilaulau tutu mo e ngaahi feilaulau koe'uhī ko e angahala 'oku 'ikai te ke fiemālie ai. **7** Peau toki pehē, "E 'Otua,

vakai, 'oku ou ha'u ke fai ho finangalo: he kuo 'āsili ai, ko ho'omou 'ilo 'oku ofi mai 'ae 'aho. tohi 'i he tohi tākai 'iate au.'" 8 Pea 'i he'ene 26 He kapau te tau angahala ka ko hotau loto, fuofua pehē mai, "Ko e feilaulau mo e me'a ka kuo hili 'etau ma'u 'ae 'ilo 'oe mo'oni, 'oku foaki mo e feilaulau tutu mo e feilaulau koe'uhī 'ikai kei toe ha feilaulau koe'uhī ko e angahala, ko e angahala, na'e 'ikai te ke finangalo ki ai," 27 Ka ko e 'amanaki fakailifia ki he fakamaau pe fiemālie ai 'aia 'oku 'atu 'o fakatau ki he mo e houhau vela, 'aia 'e faka'auha 'aki 'ae fono; 9 Pea toki pehē 'e ia, "E 'Otua, vakai, 'oku ngaahi fili. 28 Ko ia na'a ne maumau'i 'ae fono ou ha'u ke fai ho finangalo." 'Oku ne 'ave 'ae 'a Mōsese, na'e mate ta'efakamolemolea 'i he 'uluaki, ka ne fokotu'uma'u hono ua. 10 Pea fakamo'oni 'e toko ua pe toko tolu: 29 Pea 'oku ko e finangalo ko ia 'oku fakamā'oni'oni'i ai mou pehē, 'e fēfē hono lahi hake 'oe tautea 'e 'akitaotolu, 'i he feilaulau 'aki 'ae sino 'o Sisu taau ke hoko kiate ia, kuo ne malaki hifo 'ae Kalaisi 'o liunga taha pe. 11 Pea 'oku tu'u 'ae 'Alo 'oe 'Otua, pea ne ui 'ae ta'ata'a 'oe fuakava, taula'eiki kotoa pē 'i he 'aho fulipē 'o tauhi, mo 'aia na'e fakama'a 'aki ia, ko e me'a ta'ema'a, feilaulau 'aki 'o liunga lahi 'ae ngaahi feilaulau pea kuo ne fai fakamamahi ki he Laumālie 'oe pe ko ia, 'aia 'oku 'ikai 'aupito fa'a fai ke 'ave 'alo'ofa? 30 He 'oku tau 'ilo ia 'aia kuo ne pehē, 'ae angahala: 12 Ka ko ia, kuo hili 'ene 'atu 'ae "Oku pehē 'e Sihova, 'Oku 'a'aku 'ae tautea, te feilaulau 'e taha koe'uhī ko e angahala, pea nofo u totongi 'eau." Pea toe pehē, "E fakamaau 'e ia 'o ta'engata 'i he nima to'omata'u 'oe 'Otua; Sihova 'a hono kakai." 31 Ko e me'a fakailifia 13 Pea talu mei ai, mo 'ene 'amanaki, kae'oua ke ke tō ki he nima 'oe 'Otua mo'ui. 32 Ka mou ngaohi hono ngaahi fili ko hono tu'ungava'e. 14 fakamanatu ki he ngaahi 'aho 'i mu'a, ne hili He ko e feilaulau pe taha kuo ne fakahaohaoa ai homou fakamāmangia, pea ne mou kātaki 'ae 'o ta'engata 'akinautolu kuo fakamā'oni'oni'i. 15 ta'u lahi 'oe ngaahi mamahi; 33 Ko e ni'ihi, 'i 'Aia 'oku fakamo'oni 'e he Laumālie Mā'oni'oni hono ngaohi 'akimoutolu ko e siofia'anga 'i he kiate kitautolu: he kuo hili 'ene mu'aki lea mai, ngaahi manuki mo e ngaahi fakamamahi; pea 16 "Ko e fuakava eni 'aia te u fai mo kinautolu ko e ni'ihi, 'i ho'omou kaume'a mo kinautolu 'oka hili 'ae ngaahi 'aho ko ia, pea 'oku pehē 'e na'e pehē 'a honau ngaohi. 34 He na'a mou Sihova, Te u 'ai 'eku ngaahi fekau ki honau loto, manava'ofa kiate au 'i hoku ngaahi ha'i, pea na'a pea te u tohi ia 'i honau laumālie; 17 Pea "ko mou tali fiefia 'ae maumau 'o ho'omou koloa, ko 'enau ngaahi angahala mo 'enau ngaahi hia, 'e ho'omou 'ilo 'oku mou ma'u 'i he langi 'ae koloa 'ikai te u kei manatu'i." 18 Pea ko ia ['oku 'i ai] lelei lahi hake pea tolonga. 35 Ko ia ke 'oua na'a 'ae fakamolemole 'o ia, 'e 'ikai ha kei feilaulau si'aki ho'omou tui, 'aia 'oku lahi hono totongi koe'uhī ko e angahala. 19 Ko ia, 'e kāinga, ko lelei. 36 He 'oku taau mo kimoutolu 'ae fa'a e me'a 'i he'ene 'apa'apangofua 'etau hū ki he kātaki, koe'uhī ka hili ho'omou fai 'ae finangalo potu tapu 'i he ta'ata'a 'o Sisu, 20 'i he hala fo'ou 'oe 'Otua, ke mou ma'u 'ae tala'ofa. 37 "Koe'uhī pea mo'ui, 'aia kuo ne fakatapui mo'otautolu, 'i 'e toetoe si'i pe, pea ko ia 'oku ha'u, 'e ha'u pe, he puipui, 'aia ko hono sino; 21 Pea ['i he ai] mo pea 'e 'ikai fakatuai. 38 Pea ko eni, 'E mo'ui 'ae e fungani taula'eiki ki he fale 'oe 'Otua; 22 Ke tau tonuhia 'i he tui, ka, 'Oka fakaholomui ia, 'e 'unu'unu atu 'i he loto mo'oni mo e 'amanaki 'ikai fiemālie hoku laumālie kiate ia." 39 Ka 'oku mālohi 'oe tui, kuo luluku hotau loto mei he 'ikai te tau 'onautolu 'oku fakaholomui ki he 'atamai kovi, pea fakama'a mo hotau sino 'aki mala'ia; kae 'onautolu 'oku tui ki he fakamo'ui 'ae vai ma'a. 23 Ke tau puke ma'u 'ae fakahā 'oe laumālie.
'oe tau tui 'o ta'engaueue; (he 'oku mo'oni ia kuo ne faka'ilo,) 24 Pea tau fetokanga'aki ke gefaka'ai'ai'aki 'akitaotolu ki he 'ofa mo e ngaahi ngauae lelei: 25 Ke 'oua na'a si'aki 'ekitaotolu 'e tau fa'a fakataha 'o hangē ko ia 'oku fai 'e he ni'ihi; kae feakonaki'aki ['akimoutolu]: pea

11 Ko eni, ko e tui ko e tu'unga ia 'oe ngaahi me'a 'oku 'amanaki lelei ki ai, ko e fakamo'oni 'oe ngaahi me'a ta'ehāmai. 2 He ko ia na'e ma'u ai 'e he mātu'a 'ae ongoongolelei. 3 Ko e tui 'oku tau 'ilo ai na'e fakatupu 'ae ngaahi maama 'e he folofola 'ae 'Otua, ko ia ko e ngaahi

me'a 'oku 'ilo [ni] na'e 'ikai ke fakatupu 'aki 'ae foki atu. **16** Ka ko eni 'oku nau holi ki he [fonua] ngaahi me'a na'e hā mai. (aiōn g165) **4** Ko e tui lelei lahi, 'aia 'oku 'i he langi: ko ia kuo 'ikai na'e 'atu ai 'e 'Epeli ki he 'Otua 'ae feilaulau mā 'ae 'Otua 'i hono ui ia ko honau 'Otua: he lelei hake 'ia Keini, ko ia na'a ne ma'u ai 'ae kuo ne teuteu 'ae kolo mo'onautolu. **17** Ko e tui fakamo'oni kuo fakatonuhia ia, ko e fakamo'oni na'e feilaulau 'aki ai 'e 'Epalahame 'a 'Aisake, 'i 'e he 'Otua ki he'ene ngaahi foaki: pea 'oku ne hono 'ahi'ahi'i: 'io, ko ia ne ne ma'u 'ae ngaahi kei lea'aki ia ka kuo mate ia. **5** Ko e tui na'e tala'ofa, na'a ne feilaulau 'aki hono [foha] pe hiki ai 'a 'Inoke, ke 'oua na'a hoko kiate ia 'ae taha na'e fakatupu, **18** 'Aia na'e pehē ki ai, "Ko mate; pea na'e 'ikai 'ilo ia, koe'uhī kuo hiki ia 'e 'Aisake 'e mei ai ho hako;" **19** 'O ne 'ilo, 'oku he 'Otua: he na'e te'eki fai hono hiki, kuo ne fa'a fai 'e he 'Otua hono fokotu'u mei he mate; ma'u 'ae fakamo'oni ki he'ene fakafiemālie'i pea na'a ne ma'u ia mei ai foki 'i he fakatātā. **20** 'ae 'Otua. **6** Ka 'i he ta'ema'u 'ae tui 'oku 'ikai Ko e tui ne tāpauki ai 'e 'Aisake 'a Sēkope mo mafai hono fakafiemālie'i: he ko ia 'oku ha'u 'Isoa 'i he ngaahi me'a 'e hoko mai. **21** Ko e tui ki he 'Otua, 'oku totonu ke ne tui 'oku ai ia, 'a Sēkope, 'i he'ene teu ke mate, na'a ne hū mo pea 'oku ne totongi kiate kinautolu 'oku kumi tāpauki ai 'ae ongo foha 'o Siōsefa, 'i he'ene lahi kiate ia. **7** Ko e tui 'a Noa, kuo hili hono fa'aki ki hono tokotoko. **22** Ko e tui 'a Siōsefa, 'i valoki'i 'e he 'Otua ki he ngaahi me'a te'eki hā he'ene teu ke mate, na'a ne lea ai ki he 'alu 'ae mai, na'e manavahē ai ia, pea ne fa'u 'ae vaka fānau 'a 'Isileli; 'o ne tuku 'ae fekau koe'uhī ko ke fakamo'ui ai hono fale; ko ia na'a ne fakahā hono ngaahi hui 'o'ona. **23** Ko e tui na'e fufū ai ai hono kovi 'oe maama ko ia, pea ne lava'i ai 'a Mōsese 'e he'ene mātu'a, 'i he māhina 'e tolu, 'ae fakatonuhia 'aia 'oku 'i he tui. **8** Ko e tui koe'uhī na'a nau 'ilo ko e tamasi'i faka'ofo'ofa na'e talangofua ai 'a 'Epalahame, 'i hono ui ia ia; pea na'e 'ikai te na manavahē ki he fekau ke 'alu atu ki ha potu te ne ma'u 'amui ko e 'ae tu'i. **24** Ko e tui 'a Mōsese na'a ne li'aki ai, 'i nofo'anga; pea na'a ne fononga atu, 'o 'ikai te he'ene lahi, hono ui ia ko e tama 'ae 'ofefine 'o ne 'ilo pe ko 'ene 'alu ki fē. **9** Ko e tui na'a ne Felo; **25** 'O ne fili mu'a ke ne kātaki 'ae mamahi 'aunofo ai 'i he fonua 'oe tala'ofa, 'o hangē ha fakataha mo e kakai 'ae 'Otua, 'i he'ene ma'u 'ae fonua ta'ekau ia ki ai, 'onau nonofo 'i he ngaahi fiefia 'oe angahala 'o fuoloa si'i; **26** 'O ne lau 'ae fale fehikitaki fakataha mo 'Aisake mo Sēkope, manuki koe'uhī ko Kalaisi ko e koloa lahi hake 'onau kau fakataha 'i he tala'ofa pe ko ia: **10** ia 'i he koloa 'o 'Isipite: he na'e sio fakamama'u He na'e 'amanaki 'e ia ki ha kolo kuo ai hono ia ki he totongi. **27** Ko e tui na'a ne li'aki ai 'a ngaahi tu'unga, 'aia na'e langa mo ngaohi 'e he 'Isipite, 'o 'ikai manavahē ki he houhau 'ae tu'i: 'Otua. **11** Ko e tui na'e ma'u ai 'e Sela 'ae mālohi he na'a ne fakakukafi, 'o hangē 'oku ne mamata ke tuitu'i aia ia, pea fānau'i 'e ia 'ae tama ka kuo kiate ia 'oku ta'ehāmai. **28** Ko e tui na'a ne fai lahi 'ene motu'a, he na'a ne pehē, 'oku mo'oni ai 'a e [feilaulau 'oe] Lakaatu, mo e luluku 'oe ia 'aia kuo faka'ilo. **12** Ko ia na'e tupu ai mei he toto, telia na'a ala kiate kinautolu 'aia na'a ne tokotaha, pea hangē ia ko ha mate, 'ae tokolahī faka'auha 'ae 'uluaki fānau. **29** Ko e tui na'a nau ke tatau mo e ngaahi fetu'u 'oe langi, pea hangē 'alu ai 'i he Tahi kulokula 'o hangē 'i he mōmoa: ko e 'one'one 'i he matātahi 'oku ta'efa'alaua. **13** 'aia na'e 'ahi'ahi ke fai 'e he kakai 'Isipite, pea Na'e mate 'akinautolu ni kotoa pē 'i he tui, 'o lōmaki ai 'akinautolu. **30** Ko e tui na'e holo ai 'ikai ke nau lava'i 'ae ngaahi tala'ofa, ka na'a 'ae ngaahi 'a 'o Seliko, 'i he hili hono takatakai nau mamata mama'o atu, mo 'ilo pau ki ai, 'o 'i he 'aho 'e fitu. **31** Ko e tui na'e 'ikai 'auha fā'ufua ia, 'onau fakahā ko e kau muli mo e ai 'a Lehapi, ko e fefine fe'auaki, fakataha mo kau 'aunofo 'akinautolu 'i he māmani. **14** He ko kinautolu na'e 'ikai tui, ko 'ene tali lelei pe kinautolu 'oku lea pehē, 'oku nau fakahā totonus, 'ae kau mataki. **32** Pea ko e hā mo 'eku lea 'e 'oku nau kumi ha fonua. **15** Pea ko e mo'oni, fai? Koe'uhī 'e tuai 'aupito 'o kau ka lau kia ka ne nau tokanga ki he [fonua] ko ia na'a nau Kitione, mo Pelaki, mo Samisoni, mo Sefita; mo ha'u mei ai, pehē, ne faingofua pe 'enau toe Tevita foki, mo Samuela, mo e kau palōfita: **33**

'Akinautolu na'e fakavaivai 'ae ngaahi pule'anga 7 Kapau te mou kātaki 'ae tautea, pea 'oku fai 'i he tui, mo fai mā'oni'oni, mo lava'i 'ae ngaahi ai 'e he 'Otua kiate kimoutolu 'o taau mo e tala'ofa, mo tāpuni 'ae ngutu 'oe fanga laione, ngaahi foha; he ko e foha fē ia 'aia 'oku 'ikai 34 'O fu'ifū'i 'ae kakaha 'oe afi, pea hao 'i he ke taute'i 'e he tamai? 8 Pea kapau 'oku 'ikai mata 'oe heletā, pea fakamālohi'i 'i [he'enau] tautea 'akimoutolu, 'aia 'oku tototo ai kotoa pē, vaivai, na'a nau lototo'a 'i he tau, pea nau tulia pea ta ko e tupu fe'auaki 'akimoutolu, pea 'oku 'ae ngaahi matatau 'oe kakai muli. 35 Na'e ma'u 'ikai mo'oni ko e ngaahi foha. 9 Kae'uma'ā na'e 'e he kau fefine 'enau mate kuo fokotu'u mo'ui: tautea 'akitaautolu 'e he ngaahi tamai 'o hotau pea na'e fakamamahi 'ae ni'ihi, 'o 'ikai te nau sino, pea tau faka'apa'apa ki ai: 'e 'ikai lahi tali 'ae fakahaofia; kaekehe kenau lava'i 'ae mu'a 'etau fakavaivai ki he Tamai 'oe ngaahi toetu'u lelei hake: 36 Pea na'e tō ki he ni'ihi 'ae laumālie, pea mo'ui? 10 He ko e mo'oni na'a nau 'ahi'ahi 'oe ngaahi manuki mo e kau'imaea, 'io, tautea 'o fa'iteliha pe 'akinautolu 'i he 'aho si'i 'oe ngaahi ha'i mo e nofo fale fakapōpula: 37 pe; ka 'oku fai 'e ia ke 'aonga, ke [tau] kau ai 'i Na'e tolongaki 'aki 'ae maka 'akinautolu, na'e he'ene mā'oni'oni. 11 Ko eni, 'oku 'ikai ha fiefia kilisi 'o fahiua 'akinautolu, na'e 'ahi'ahi'i, na'e lolotonga ha tautea, ka ko e mamahi: hili ange tāmate'i 'aki 'ae heletā: na'a nau 'alu fano 'i ia 'oku tupu 'ae fua fakamelino 'oe mā'oni'oni he kili'i pipiki; kuo masiva, kuo kiate kinautolu kuo akonekina ai. 12 Ko ia ke mamahi, kuo ngaohikov'i; 38 ('Akinautolu na'e poupou hake 'ae nima kuo tāupe, mo e fo'i tui 'ikai taau mo māmani ke ma'u:) na'a nau 'alu 'oku vaivai; 13 Pea ngaohi 'ae 'alu'anga totonu ki fano 'i he ngaahi toafa, mo e ngaahi mo'unga, homou va'e, telia na'a fakahē'i 'aia 'oku pipiki; pea 'i he ngaahi 'ana mo e luo 'oe kelekele. 39 kae fakamo'ui mu'a ia. 14 Tuli ke mou melino Pea ko e tui na'e ma'u ai 'ekinautolu ni kotoa mo e kakai kotoa pē, pea ki he mā'oni'oni, 'aia pē 'aeongoongolelei, ka na'e 'ikai lava'i 'ae ka 'ikai ma'u, 'e 'ikai mamata 'e ha tangata 'e tala'ofa: 40 Ko e me'a 'i he teuteu 'e he 'Otua tokotaha ki he 'Eiki: 15 'O vakavakai lahi telia 'ae me'a lelei hake mo'otautolu, ke 'oua na'a na'a tomui ha taha 'i he 'alo'ofa 'ae 'Otua; telia fakahaohaoa 'akinautolu ta'ekau ai 'akitaautolu.

12 Ko ia, ko e me'a 'i he kāpui 'akitaautolu 'e he 'ao 'oe kau fakamo'oni tokolahī pehē, ke tau si'aki foki 'ae me'a mamafa kotoa pē, mo e angahala 'oku [tau] mo'uangofua ki ai, pea tau felele'i 'i he fakakukafi 'ae fakapuepue kuo tofi 'i hotau 'ao. 2 'O sio pe kia Sisu ko e kamata'anga mo e ngata'anga 'oe tui; 'aia ne ne kātaki 'ae pekia 'i he 'akau, mo ne ta'etokanga ki he fakamā, ko e me'a 'i he fiefia na'e tuku 'i hono 'ao, pea kuo nofo eni 'i he nima to'omata'u 'oe 'afio'anga 'oe 'Otua. 3 Ke mou tokanga'i ia na'a ne kātaki 'ae angatu'u pehē mei he kau angahala kiate ia, telia na'a mou fiu mo vaivai 'i homou loto. 4 'Oku te'eki ai ke mou fekuki 'o a'u ki he mate, 'i he fekuki mo e angahala. 5 Pea kuo ngalo 'iate kimoutolu 'ae akonaki 'aia 'oku pehē kiate kimoutolu, 'o hangē ko e fānau, "Hoku foha, 'oua na'a ke ta'etokanga'i 'ae tautea mei he 'Eiki, pe vaivai 'i he'ene valoki'i koe: 6 He ko ia 'oku 'ofa ki ai 'ae 'Eiki 'oku ne tautea, pea 'oku ne te'ia 'ae foha kotoa pē 'oku ne ma'u."

[akimoutolu], pea 'uli'i ai 'ae tokolahī; 16 Telia na'a ai ha taha fe'auaki pe ha manuki 'oe me'a tapu, 'o hangē ko 'Isoa, 'aia na'a ne fakatau hono lelei 'oe 'uluaki foha 'aki 'ae me'akai pe taha. 17 He 'oku mou 'ilo 'i he hili ia, pea ne fiema'u 'ae tāpuaki, na'e teke'i ia: he na'e 'ikai te ne 'ilo ke liliu 'aki hono loto, neongo 'a 'ene kumi ia 'i he feinga mo e lo'imata. 18 He 'oku 'ikai ke mou hoko ni ki he mo'unga 'e fa'a alasi, 'aia ne vela 'aki 'ae afi, pea ki he 'uli'uli, mo e fakapo'uli, mo e afa, 19 Pea mo e pā mai 'oe me'a lea mo e ongo 'oe ngaahi lea; 'aia na'e kole ai 'akinautolu na'e fanongo ke 'oua na'a toe lea'aki kiate kinautolu: 20 (He na'e 'ikai te nau fa'a tali 'aia na'e fekau mai, "Pea na'a mo e manu kapau 'e lave ki he mo'unga, 'e tolongaki ia 'aki 'ae maka, pe hoka'i ke asi 'aki 'ae fo'i tao." 21 Pea ko hono fakailifia fau 'oe me'a na'e hā mai, na'e pehē ai 'e Mōsese, "'Oku ou mātu'aki manavahē, mo tetetete:") 22 Ka kuo mou hoko ni ki he mo'unga ko Saione, ki he kolo 'oe 'Otua mo'ui, ki he Selūsalema

mei he langi, pea ki he fakataha 'oe kau 'āngelo mo fo'ou. He ko e me'a lelei ke tu'uma'u 'ae tokolahi ta'efa'alaua. 23 Ki he fakataha'anga loto 'i he 'ofa; 'ikai 'i he ngaahi me'akai, 'aia lahi, pea ko e siasi 'oe tangata angatonu kuo na'e 'ikai 'aonga kiate kinautolu na'e mo'ua ki fakahaoacao, 24 Pea kia Sisu ko e fakalaloa 'oe ai. 10 'Oku ai 'etau 'esifeilaulau, 'aia 'oku 'ikai fuakava fo'ou, pea ki he ta'ata'a 'oku luluku, totonu ke kai mei ai 'ekinautolu 'oku tauhi 'i 'aia 'oku lea'aki 'ae ngaahi me'a lelei lahi 'i he fale fehikitaki. 11 Kae'uma'ā ia, 'oku tutu 'i [he toto 'o] 'Epeli. 25 Vakai ke 'oua na'a mou tua'ā kolo 'ae sino 'oe fanga manu ko ia, 'aia ta'etokanga'i ia 'oku folofola. He kapau na'e 'oku 'omi honau toto 'e he taula'eiki lahi ki he 'ikai hao 'akinautolu na'e ta'etokanga'i ia na'e potu tapu, koe'uh i ko e angahala. 12 Ko ia na'e lea 'i māmani, 'e fēfee'i 'akitaotolu, 'o kapau mamahi foki 'a Sisu, 'i he tua'ā kolo, koe'uh i te tau tafoki meiate ia 'oku mei he langi? 26 ne fakamā'oni'oni 'ae kakai 'aki hono ta'ata'a 'Aia na'e lulululu 'a māmani 'e hono le'o 'i he 'o'ona. 13 Ko ia ke tau 'alu atu kiate ia kitua'ā kuonga ko ia: ka kuo tala'ofa eni, 'o pehē, "Ko e kolo, 'o fua hono manuki. 14 He 'oku 'ikai ma'u toe taha teu lulululu kae 'ikai ngata ki māmani 'ekitaotolu 'i hen i ha kolo 'e tu'uma'u, ka 'oku pe, ka ko e langi foki." 27 Pea ko e pehē, "Ko e tau kumi ki ha taha 'e hoko. 15 Ko ia ke tau 'atu toe taha," ko e fakahā 'oe hiki 'oe ngaahi me'a 'iate ia 'ae feilaulau 'oe fakafeta'i ki he 'Otua 'o ko ia kuo lulu'i, 'o taau mo e ngaahi me'a kuo ma'uipē, 'aia ko e fua 'oe loungutu 'oka atu ai ngaohi, koe'uh i ke tu'uma'u pe 'ae ngaahi me'a 'ae fakafeta'i ki hono huafa. 16 Ka ko e fai lelei, 'oku 'ikai fa'a lulu'i. 28 Ko ia 'i he'etau ma'u mo e foaki, ke 'oua na'a ngalo: he ko e ngaahi 'ae pule'anga, 'e 'ikai fa'a lulu'i, ke tau kuku feilaulau pehē 'oku lelei'ia ai 'ae 'Otua. 17 Mou ma'u mo e 'ofa, 'aia ke tau tauhi 'aki 'ae 'Otua talangofua kiate kinautolu 'oku fakahinohino ke 'aonga, 'i he faka'apa'apa mo e manavahē: 29 'akimoutolu, pea mou fakavaivai: he 'oku nau He ko e afi faka'auha 'a hotau 'Otua.

13 Ke tu'uma'u pe 'ae fe'ofo'ofani fakakainga.

2 'Oua na'a ngalo ke fakaafe 'ae kakai muli: he kuo fakaafe ai 'e he ni'ili 'ae kau 'āngelo 'i he ta'e'ilo. 3 Manatu'i 'akinautolu 'oku mo'ua 'i he ha'i, 'o hangē kuo ha'isia mo kimoutolu; mo kinautolu 'oku ngaohikovi'i, 'o hangē ko ho'omou kei 'i he sino foki. 4 Ko e fakama'u mali mo e mohenga ta'e'uli'i, 'oku lelei ia ki he kakai kotoa pē, ka koe kau fe'auaki mo e kau tono fefine 'e fakamaau 'e he 'Otua. 5 Ke ta'emanumanu [ho'omou] 'ulungāanga; pea mou fiemālie 'i he ngaahi me'a 'oku mou ma'u: he kuo pehē mai 'e ia, "E 'ikai te u li'aki koe, pea 'e 'ikai te u 'alu 'iate koe." 6 Ko ia 'oku tau lea mālohi ai, "Ko hoku tokoni 'ae 'Eiki pea 'e 'ikai te u manavahē ki ha me'a 'e fai 'e he tangata kiate au." 7 Manatu'i 'a homou kau fakahinohino, 'akinautolu na'e lea'aki 'ae folofola 'ae 'Otua kiate kimoutolu, pea fa'ifa'itaki ki he'enau tui, 'o fakatokanga ki he ngata'anga 'o 'enau 'ulungāanga. 8 Ko Sisu Kalaisi 'oku tatau 'i he 'aneafi, mo e 'aho ni, pea ta'engata. (aiōnios g165) 9 Ke 'oua na'a fe'ave'aki fano 'akimoutolu 'e he ngaahi akonaki 'oku kehekehe hono anga

le'ohi homou laumālie, he te nau fakamatala ki ai, pea koe'uh i ke nau fai ia 'i he fiefia, kae'oua na'a 'i he mamahi: he 'oku ta'e'aonga ia kiate kimoutolu. 18 Hūfia 'akimoutolu: he 'oku mau 'ilo kuo 'iate kimoutolu 'ae 'atamai lelei, pea 'oku mau loto ke mo'ui angatonu 'i he me'a kotoa pē. 19 Ka 'oku ou kole ke mou tokanga lahi ki ai, koe'uh i ke tuku au ke vave kiate kimoutolu. 20 Ko eni, ko e 'Otua 'oe monu'ia, na'a ne toe 'omi mei he pekia 'a hotau 'Eiki ko Sisu, ko e tauhi lahi 'oe fanga sipi 'i he ta'ata'a 'oe fuakava ta'engata. (aiōnios g166) 21 'Ofa ke ne ngaohi 'akimoutolu ke mou haohaoa 'i he nguae lelei kotoa pē, ke fai hono finangalo, 'o ne fai 'iate kimoutolu 'aia 'oku lelei 'i hono 'ao, 'ia Sisu Kalaisi; ke 'iate ia 'aeongoongolelei 'o ta'engata pea ta'engata. 'Emeni. (aiōn g165) 22 Pea 'oku ou kole kiate kimoutolu, 'e kāinga, mou tali 'ae lea 'oe akonaki ni: he kuo u tohi 'ae tohi kiate kimoutolu 'i he ngaahi lea si'i pe. 23 'Oku mou 'ilo kuo mama'o atu hotau kāinga ko Timote; 'a ia, ka vave 'ene ha'u, te ma mamata mo ia kiate kimoutolu. 24 'Ofa atu kiate kinautolu kotoa pē 'oku fakahinohino 'akimoutolu, mo e kāinga mā'oni'oni kotoa pē. 'Oku 'ofa atu kiate

kimoutolu kotoa 'akinautolu 'i 'Itali. 25 Ke 'iate
kimoutolu kotoa pē 'ae 'alo'ofa. 'Emeni.

Semisi

1 Ko au Semisi, ko e tamaio'eiki 'ae 'Otua, pea mo e 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ki he fa'ahinga 'e hongofulu ma ua kuo fakahē mama'o, 'ofa atu. **2** 'E hoku kāinga, 'oka mou ka tō ki he ngaahi 'ahi'ahi kehekehe, ui ia kotoa pē ko e me'a fakafiefia; **3** 'O 'ilo, ko e 'ahi'ahi'i 'o ho'omou tui, 'oku ne fakatupu 'ae kātaki. **4** Kae tuku 'ae kātaki ke ngāue ki he haohaoa, koe'uhī ke mou haohaoa mo mā'opo'opo, 'o ta'emasaiva 'i ha me'a. **5** Ka ai hamou taha 'oku masiva 'i he poto, ke kole 'e ia ki he 'Otua, 'aia 'oku ne foaki lahi ki he kakai kotoa pē, pea 'oku 'ikai valoki'i; pea 'e foaki ia kiate ia. **6** Ka 'e lelei 'ene kole 'i he tui, 'o ta'efakata'eta'etui. He ko ia 'oku fakata'eta'etui 'oku hangē ia ko e peau 'oe tahi 'oku fakateka mo felili'aki 'e he matangi. **7** Ke 'oua na'a mahalo 'e he tangata ko ia 'e ma'u 'e ia ha me'a mei he 'Eiki. **8** Ko e tangata 'oku lotolotoua, 'oku ta'emaa'u 'i he'ene anga kotoa pē. **9** Ke fiefia 'ae tokoua 'oku masiva 'i hono hakeaki'i: **10** Ka ko e ma'ume'a, 'i hono fakaangavaivai'i: koe'uhī 'e mole atu ia 'o hangē ko e fisi 'oe mohuku. **11** He 'oku 'alu hake 'ae la'a mo e vela lahi, pea ne fakamae 'ae mohuku, pea ngangana ai hono fisi 'o'ona, pea 'auha mo e faka'ofo'ofa 'o hono ngaohi: 'e pehē foki 'ae 'auha 'oe tangata koloa'ia mei hono hala. **12** 'Oku monū'ia 'ae tangata 'oku ne kātaki 'ae 'ahi'ahi: he 'oka 'ilo ia 'oku lelei, 'e ma'u 'e ia 'ae pale 'oe mo'ui, 'aia kuo tala'ofa ki ai 'ae 'Eiki kiate kinautolu 'oku 'ofa kiate ia. **13** Ke 'oua na'a pehē 'e ha taha 'oka 'ahi'ahi [kovi'i] ia, Kuo 'ahi'ahi [kovi'i] au 'e he 'Otua: he 'oku 'ikai fa'a 'ahi'ahi'i 'ae 'Otua 'e he kovi, pea 'oku 'ikai 'ahi'ahi[kovi'i] 'e ia ha tokotaha: **14** Ka kuo 'ahi'ahi [kovi'i] 'ae tangata, 'aia kuo takiekina, pea fakaololo, 'e he'ene holi 'a'ana. **15** Pea 'oka tuitu'ia 'ae holi kovi, 'oku fanau'i ko e angahala: pea ka kakato 'ae angahala, 'oku fanau'i ai 'ae mate. **16** 'E hoku kāinga 'ofeina, 'oua na'a mou hē. **17** Ko e foaki lelei kotoa pē mo e foaki haohaoa kotoa pē 'oku mei 'olunga, pea 'oku 'alu hifo ia mei he Tamai 'oe ngaahi maama, 'aia 'oku 'ikai 'i ai ha feto'oaki, pe ko e 'ata 'ae feliliu'aki. **18** Pea ko hono finangalo pe 'o'ona na'a ne fakatupu ai 'akitaotolu 'aki 'ae folofola 'oe mo'oni, koe'uhī ke tau hoko ko e 'uluaki fua 'i hono kakai. **19** Ko ia, ko hoku kāinga 'ofeina, ke fakavave 'ae tangata kotoa pē ki he fanongo, pea fakatuotuai ki he lea, 'o fakatotoka ki he ita: **20** He 'oku 'ikai ke fakatupu 'ae mā'oni'oni 'oe 'Otua 'e he 'ita 'ae tangata. **21** Ko ia mou li'aki 'ae 'uli kotoa pē pea mo hono lahi fau 'oe angahala, pea tali 'i he angavaivai 'ae folofola kuo tō, 'aia 'oku mālohi ke fakamo'ui homou laumālie. **22** Ka ke fai 'ekimoutolu ki he folofola, pea 'oua na'a ngata 'i he fanongo, 'o mou kākā'i 'akimoutolu. **23** He kapau 'oku fanongo 'e ha taha ki ne folofola, kae 'ikai fai, 'oku tatau ia mo ha taha 'oku ne fakasio ki he mata 'o hono sino 'i ha sio'ata: **24** He 'oku ne fakasio kiate ia, pea 'alu, pea ngalo leva 'iate ia pe 'oku matamata fēfē ia. **25** Ka ko ia 'oku sio fakamama'u ki he fono haohaoa 'oe tau'atāina, pea fai ma'uaipē ki ai, pea 'oku 'ikai fanongo mo ngalo, ka 'oku fai 'e ia 'ae ngāue, 'e monū'ia 'ae tangata ni 'i he'ene ngāue. **26** Kapau 'oku ai ha taha 'iate kimoutolu 'oku ne mahalo ko e lotu ia, kae 'ikai ta'ofi hono 'elelo, kae kākā'i hono loto 'o'ona, 'oku ta'e'aonga 'ae lotu 'ae tangata ko ia. **27** Ko e lotu mā'oni'oni mo ta'ehanomele 'i he 'ao 'oe 'Otua ko e Tamai, ko eni ia, Ke 'a'ahi ki he ngaahi tamai mate mo e kau fefine kuo mate honau husepāniti, 'i he'enau mamahi, pea ke faka'ehi'ehi ia mei māmani ke ta'ehanomele.

2 'E hoku kāinga, 'oua na'a mou ma'u 'i he filifilimānako ki he kakai, 'ae tui 'a hotau 'Eiki nāunau'ia ko Sisu Kalaisi. **2** He kapau 'e hū mai ki homou falelotu ha taha 'oku ai ha mama koula 'i hono nima, pea ai mo e kofu lelei, pea hū mai foki mo ha taha masiva mo e kofu kovi; **3** Pea mou tokanga'i ia 'oku ne 'ai 'ae kofu lelei, mo pehē kiate ia, "Nofo koe ki henī 'i he potu lelei;" kae pehē ki he masiva, "Tu'u koe ki henā," pe, "Nofo henī 'i lalo hoku tu'ungava'e:" **4** 'Ikai 'oku mou filifilimānako 'iate kimoutolu, pea hoko ai ko e kau fakamaau mahalo kovi? **5** Fanongo, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'ikai kuo fili 'e he 'Otua 'ae masiva 'oe māmani ke koloa'ia 'i he tui, pea ko e kau hoko ki he pule'anga 'aia kuo ne tala'ofa ki ai kiate kinautolu 'oku 'ofa kiate ia? **6** Ka kuo mou fakamamahi'i 'ae masiva.

'ikai 'oku fakamālohi'i 'akimoutolu 'e he kakai tui'a'Epalahame ki he'Otua, pea na'e lau ia kiate koloa'ia, pea fetoho 'akimoutolu ki he ngaahi ia ko e mā'oni'oni: pea na'e ui ia ko e Kāinga fakamaau'anga? 7 'ikai 'oku nau lau'ikovi 'ae 'oe 'Otua. 24 Ko eni, 'oku mou mamata 'oku huafa lelei ko ia, 'aia kuo ui 'aki 'akimoutolu? fakatonuhia 'ae tangata 'e he ngaahi ngāue, kae 8 Ko eni, kapau te mou fakamo'oni ki he fono 'ikai 'i he tui pe. 25 'ikai na'e fakatonuhia pehē faka'eiki, 'o fakatatau ki he tohi, "Ke ke 'ofa ki foki 'a Lehapi ko e fefine fe'auaki 'e he ngaahi ho kaungā'api 'o hangē pe ko koe," 'oku mou ngāue, 'i he'ene tali pea ne fekau 'ae kau mataki fai lelei ai: 9 Ka 'oka mou ka filifilimānako ki 'i he hala kehe? 26 He 'oku hangē 'oku mate he kakai, 'oku mou fai angahala ai, pea 'oku 'ae sino ta'e iai 'ae laumālie, 'oku pehē 'ae tui fakahalaia 'akimoutolu 'e he fono ko e kau ta'e'iai-'ae-nngaahi-ngāue, 'oku mate foki ia. talangata'a. 10 He ko ia te ne fai kotoa pē 'ae fono, kae hala 'i hono me'a 'e taha, 'oku halaia ia 'i hono me'a kotoa pē. 11 He ko ia ia na'e pehē, "Oua na'a ke tono fefine," na'e pehē foki 'e ia, "Oua na'a ke fakapō." Ko eni, kapau 'e 'ikai te ke tono fefine, ka ke fakapō, kuo ke hoko ko e maumau fono. 12 Ke pehē pe ho'omou lea, pea pehē mo ho'omou ngāue, 'o taau mo kinautolu 'e fakamaau 'aki 'ae fono 'oe tau'atāina. 13 He ko ia na'e 'ikai ke fakahā 'ae 'ofa, 'e ma'u 'e ia 'ae fakamaau ta'eha'ofa; pea 'oku fiefia 'ae 'ofa ki he fakamaau. 14 E hoku kāinga, neongo 'oku pehē 'e ha taha 'oku 'iate ia 'ae tui, ka 'oku 'ikai 'i ai mo e ngaahi ngāue, ko e hā hono 'aonga? 'E fakamo'ui ia 'e he tui [pe]? 15 Kapau 'e telefua pea fiekaia 'i he 'aho kotoa pē ha tokoua pe ko e tuofefine, 16 Pea pehē 'e homou tokotaha ki ai, "Alu 'o ke fiemālie, pea ke mafana, pea ke mākona:" kae 'ikai si'i te mou 'atu ki ai 'ae ngaahi me'a 'oku 'aonga ki he sino; ko e hā hono 'aonga? 17 'Oku pehē foki 'ae tui, kapau 'oku 'ikai 'i ai 'ae ngaahi ngāue, 'oku mate ia, pea 'oku tu'u taha pe ia. 18 'Io, 'e pehē nai 'e ha taha, " 'Oku 'iate au 'ae ngaahi ngāue: fakahā mai kiate au ho'o tui ta'ehanongaahingāue, pea te u fakahā kiate koe 'a 'eku tui 'aki 'eku ngaahi ngāue." 19 'Oku ke tui 'oku ai 'ae 'Otua pe taha; ko ho'o fai lelei ia: 'oku tui foki 'ae kau tēvolo, pea nau tetetete. 20 Ka 'oku ke loto ke ke 'ilo, 'e tangata vale, ko e tui ta'e'iai 'ae ngaahi ngāue, 'oku mate ia? 21 'Ikai na'e fakatonuhia 'i he ngaahi ngāue 'a 'etau tamai ko 'Epalahame, 'i he'ene 'ohake 'a 'Aisake ko hono foha 'i he funga 'esifeilaualu? 22 'Oku ke mamata ki he ngāue 'oe tui 'i he'ene ngaahi ngāue, pea na'e fakahaoahoa 'ae tui 'e he ngaahi ngāue? 23 Pea na'e fakamo'oni 'ae tohi 'aia 'oku pehē, Na'e

3 'E hoku kāinga, ke 'oua na'a akonaki 'ae tokolahī, he 'oku mou 'ilo 'e 'āsili ai 'ae tautea kiate kitautolu. 2 He 'oku tau tūkia kotoa pē 'i he ngaahi me'a kehekehe. Kapau 'e 'ikai tūkia ha taha 'i he lea, ko e tangata haohaoa ia, pea 'oku fa'a fai 'e ia ke ta'ofi ki he sino kotoa. 3 Vakai, 'oku tau 'ai 'ae me'a ta'ofi ki he ngutu 'oe fanga hoosi, koe'uhī ke nau paongofua kiate kitautolu; pea 'oku tau pule'i 'aki ia honau sino kotoa. 4 Vakai foki ki he ngaahi vaka he neongo 'oku lalahi, pea fakangaholo 'e he ngaahi matangi mālohi, ka 'oku fa'a feliliu'aki ia 'ae fohe'uli si'i, 'o fa'iteliha 'ae tangata 'oku faka'uli. 5 'Oku pehē foki ki he 'elelo, ko e kupu si'i, ka 'oku ne polepole ki he ngaahi me'a lahi. Vakai ki hono lahi 'oe vao 'akau kuo tutu 'aki 'ae afi si'i! 6 Pea ko e afi 'ae 'elelo, ko e maama angahala: 'oku pehē 'ae 'elelo 'i he'ene 'i hotau ngaahi kupu'i sino, 'oku ne 'uli'i 'ae sino kotoa, 'oku ne fakavela 'ae anga fakakakano; pea kuo tutu ia mei heli. (Geenna g1067) 7 He na'e fakalalata 'i mu'a, pea 'oku kei fakalalata 'e he kakai, 'ae manu fekai kehekehe kotoa pē, mo e fanga manupuna, mo e ngaahi me'a totolo, pea mo e ngaahi me'a 'i he tahī: 8 Ka 'oku 'ikai fa'a fakalalata 'e ha tangata 'ae 'elelo; ko e kovi ta'efa'ata'ofi 'aia, 'oku pito 'i he kona fakamate. 9 Ko ia 'oku tau fakafeta'i 'aki ki he 'Otua ko e Tamai; pea ko ia 'oku kape 'aki 'ae kakai, 'aia na'e ngaohi 'i he tatau 'oe 'Otua. 10 'Oku mei he ngutu pe taha 'ae tāpuaki mo e kapekape. 'E hoku kāinga, 'e 'ikai si'i lelei ke pehē 'ae ngaahi me'a ni. 11 He 'oku puna mai mei ha matavai pe taha 'a e [vai] melie mo e [vai] kona? 12 'E hoku kāinga, 'e fa'a tupu 'i he fiki 'ae fua 'oe 'olive? Pe 'i he vaine 'ae fua 'oe fiki? Pea pehē, 'oku 'ikai ha matavai 'e puna mei ai 'a e [vai]

kona mo e [vai] melie. **13** Ko hai ha taha ‘oku kiate kimoutolu. Ko ia ‘oku lau‘ikovi hono poto mo ‘ilo lahi ‘iate kimoutolu? Ke fakahā ‘e tokoua, pea fakamaau‘i hono tokoua, ‘oku ne ia ‘i he ‘ulungāanga lelei ‘a ‘ene ngaahi ngāue lau‘ikovi ‘ae fono, pea fakamaau‘i ‘ae fono: pea ‘i he angavaivai mo e poto. **14** Pea kapau ‘oku kapau ‘oku ke fakamaau‘i ‘ae fono, ‘oku ‘ikai ‘i homou loto ‘ae feinga kovi mo e feke‘ike‘i, te ke fai koe ki he fono, ka ko e fakamaau. **12** ‘oua na‘a mou polepole ai, mo lohiaki‘i ‘ae ‘Oku ai ‘ae tokotaha ‘oku ne fokotu‘u ‘ae fono, mo‘oni. **15** ‘Oku ‘ikai ‘alu hifo mei ‘olunga ‘ae ‘oku fa‘a fai ‘e ia ke fakamo‘ui pea ke faka‘auha: poto ni, ka ‘oku fakamaama, mo fakakakano, ko hai koe ‘oku ke fakamaau‘i ‘ae tokotaha? **13** pea fakatēvolo. **16** He ko ia ‘oku ‘i ai ‘ae meheka Vakai mai, ‘akimoutolu ‘oku pehē, “Ko e ‘aho ni mo e feke‘ike‘i, ‘oku ‘i ai ‘ae maveuveu mo e pe ko e ‘apongipongi te tau ‘o ki ha kolo ‘e taha, ngāue kovi kotoa pē. **17** Ka ko e poto ‘oku mei ‘o nofo ai ‘i he ta‘u ‘e taha, ‘o gefakatau‘aki, ‘o ‘olunga ‘oku fuofua ma‘a, pea fakamelino, pea ma‘u ai ‘ae koloa:” **18** Ka ‘oku ‘ikai te mou ‘ilo angavaivai, pea ongongofua ki he kole, ‘oku ‘aia ‘e hoko ‘apongipongi. He ko e hā ho‘omou pito ‘i he ‘alo‘ofa mo e ngaahi fua lelei, ‘oku mo‘ui? He ko e mao ia, ‘oku hā mai ‘o fuoloa si‘i ‘ikai filifilimānako, ‘oku ‘ikai ke mālualoi. **18** Pea pe, pea mole atu leva. **15** Kae totonu ho‘omou kuo tūtuu‘i ‘ae fua ‘oe mā‘oni‘oni ‘i he melino pehē, “Kapau ko e finangalo ‘oe ‘Eiki ke mo‘ui ‘akitaautolu, te tau fai eni, pe ko ‘ena.” **16** Ka ko eni, ‘oku mou fiefia ‘i ho‘omou fa‘a polepole: ka ‘oku kovi ‘ae fiefia pehē kotoa pē. **17** Ko ia ia ‘oku ne ‘ilo ke fai lelei, ka ‘oku ‘ikai ke fai, ko e angahala ia kiate ia.

4 ‘Oku mei fē ‘ae ngaahi tau mo e feke‘ike‘i

‘oku ‘iate kimoutolu? ‘ikai ‘oku mei ho‘omou ngaahi holi kovi ia ‘aia ‘oku tau ‘i homou ngaahi kupu? **2** ‘Oku mou holi kae ‘ikai ma‘u: ‘oku

mou tāmate‘i, mo feinga ke ma‘u, kae ‘ikai fa‘a lava‘i: ‘oku mou feke‘ike‘i mo tau, kae ‘ikai

te mou ma‘u, koe‘uhi ‘oku ‘ikai te mou kole. **5** Vakai mai, ‘akimoutolu ‘oku koloa‘ia, tangi

mo fakatangiloloa koe‘uhi ko e ngaahi mamahi ‘e hoko kiate kimoutolu. **2** Kuo popo

3 ‘Oku mou kole, pea ‘ikai ma‘u koe‘uhi ‘oku ‘a ho‘omou koloa, pea kuo aneanea ho‘omou

mou kole kovi, koe‘uhi ke mou faka‘osi ia ki ngaahi kofu. **3** Kuo ‘ume‘umea ‘a ho‘omou koula

ho‘omou ngaahi holi. **4** ‘Ae kau tono fefine mo e siliva; pea ko hono ‘ume‘umea ‘o ia ‘e

mo e kau tono tangata, ‘ikai te mou ‘ilo ko e fakamo‘oni ia kiate kimoutolu, pea ‘e kai ‘e ia fe‘ofo‘ofani mo māmani ko e tauféhi‘a ia ki ‘a homou kakano ‘o hangē ko e afi. Kuo mou

he ‘Otua? Pea ko ia ia ‘oku loto ke kāinga mo fokotu‘u ‘ae koloa ki he ngaahi ‘aho fakamui. māmani ko e fili ia ‘oe ‘Otua. **5** He ‘oku mou **4** Vakai, ko e totongi ‘oe kau ngāue, kuo nau

mahalo ‘oku pehē noa pē ‘ae lea ‘i he tohi tu‘usi ho‘omou ngaahi ngoue, ‘aia kuo mou tapu; “‘Oku holi ki he meheka ‘ae laumālie ta‘ofia ‘i he kākā, ‘oku tangi ia: pea ko e ngaahi

‘oku nofo‘ia ‘akitaautolu?” **6** Ka ‘oku ne foaki tangi ‘okinautolu kuo fai ‘ae tu‘usi, kuo hū ki

‘ae ‘ofa lahi hake. Ko ia ‘oku pehē ‘e ia, “‘Oku he telinga ‘oe ‘Eiki ‘oe ngaahi tokolahī. **5** Kuo

teke‘i ‘e he ‘Otua ‘ae laukau ka ‘oku ne foaki ‘ae mou mo‘ui fakafiemālie kovi, pea holi kovi ‘i

‘ofa ki he angavaivai.” **7** Ko ia mou fakavaivai‘i māmani; kuo mou fangapesi homou loto, ‘o

‘akimoutolu ki he ‘Otua. Teke‘i ‘ae tēvolo, pea ‘e hangē ko ia ‘i he ‘aho ‘oe feilaulau. **6** Kuo mou

puna atu ia meiate kimoutolu. **8** ‘Unu‘unu atu ki fakahalaia mo tāmate‘i ‘ae Angatonu; pea ‘oku

he ‘Otua, pea ‘e ‘unu‘unu mai ia kiate kimoutolu. ‘ikai ke ta‘ofi ‘e ia kiate kimoutolu. **7** Ko ia, ‘e

Fakama‘a homou nima, ‘ae kau angahala; pea kāinga, ke mou fa‘a kātaki, a‘u ki he hā‘ele mai

fakama‘a mo homou loto, ‘ae kau lotolotoua. **9** ‘oe ‘Eiki. Vakai, ‘oku tatali ‘ae tangata tauhi

Mou mamahi‘ia, pea to‘eto‘e, mo tangi: ke liliu ngoue ki he fua lelei ‘oe kelekele, pea ‘oku

ho‘omou kata ko e to‘eto‘e, pea ko ho‘omou tatali fuoloa ia ki ai, kae‘oua ke ne ma‘u ‘ae

fiefia ko e māfasia. **10** Fakavaivai‘i ‘akimoutolu ‘i ‘uha mu‘a mo e ‘uha mui. **8** Ke fa‘a kātaki foki

he ‘ao ‘oe ‘Eiki, pea ‘e hakeaki‘i ‘e ia ‘akimoutolu. ‘akimoutolu; ke fakamālohi homou loto: he ‘oku

11 ‘E kāinga, ‘oua na‘a feleakovī‘aki ‘akimoutolu faka‘a‘au ‘o ofi ‘ae hā‘ele mai ‘oe ‘Eiki. **9** ‘E

kāinga, ‘oua na‘a felāunga‘aki ‘akimoutolu, telia na‘a mou mala‘ia: vakai, ‘oku tu‘u ‘i he matapā ‘ae fakamaau. 10 ‘E hoku kāinga, tokanga ki he kau palōfita, kuo nau lea ‘i he huafa ‘oe ‘Eiki, ko e fa‘ifa‘itaki‘anga ‘oe kātaki ‘oe mamahi, mo e fa‘a ‘ūkuma. 11 Vakai, ‘oku tau lau ‘oku monū‘ia ‘akinautolu ‘oku fa‘a kātaki. Kuo mou fanongo ki he fa‘a kātaki ‘a Siope, pea kuo mou mamata ki hono ngata‘anga mei he ‘Eiki; he ‘oku ‘alo‘ofa ‘aupito ‘ae ‘Eiki, pea manava‘ofa ongongofua. 12 ‘E hoku kāinga, sino ‘oe me‘a ke ‘oua ‘e fuakava, ‘oua [‘e fai] ki he langi, pe ki māmani, pe ‘i ha fuakava kehe ‘e taha: ka ke ““Io”” pe, ‘i ho‘omou ““Io;”” mo ““Ikai,”” [‘i ho‘omou] ““Ikai;”” telia na‘a mou tō ki he mala‘ia. 13 ‘Oku ai ha taha ‘iate kimoutolu ‘oku mamahi? Ke lotu ia. ‘Oku ai ha taha ‘oku fiefia? Ke hiva ‘aki ‘e ia ‘ae ngaahi saame. 14 ‘Oku ai ha taha ‘iate kimoutolu ‘oku mahaki? Ke tala ia ki he kau mātu‘a ‘oe siasi; pea ke nau lotua ia, ‘o tākai ‘aki ia ‘ae lolo ‘i he huafa ‘oe ‘Eiki: 15 Pea ko e lotu ‘i he tui, ‘e fakamo‘ui ‘e ia ‘ae mahaki, pea ‘e fokotu‘u ia ‘e he ‘Eiki; pea kapau na‘e fai ‘e ia ha angahala, ‘e fakamolemolea ia. 16 Ke fetoutou fevete‘aki ho‘omou ngaahi angahala kiate kimoutolu, pea felotua‘aki ‘akimoutolu, ke mou mo‘ui. Ko e lotu fakamātoato ‘oe tangata mā‘oni‘oni ‘oku ‘aonga lahi. 17 Ko ‘Ilaisiā, ko e tangata ia na‘e anga tatau mo kitautolu, pea na‘e lotu fakamātoato ia, ke ‘oua na‘a ‘uha: pea na‘e ‘ikai tō ha ‘uha ki he kelekele ‘i he ta‘u ‘e tolu mo e māhina ‘e ono. 18 Pea toe lotu ia, pea na‘e tuku mai ‘e he langi ‘ae ‘uha, pea tupu ai mei he kelekele ‘a hono fua. 19 ‘E kāinga, kapau ‘e hē hamou tokotaha mei he mo‘oni, pea fakafoki mai ia ‘e ha taha; 20 Ke ‘ilo ‘e ia, ko ia ‘oku ne fakafoki mai ‘ae angahala mei hono hala kehe, ‘oku ne fakamo‘ui ha laumālie mei he mate, pea ‘oku ne ‘ufi‘ufi foki ‘ae ngaahi angahala lahi.

1 Pita

1 Ko au Pita, ko e 'aposetolo 'a Sisu Kalaisi, ki he kakai 'äunofo kuo fakamovetevete 'i Ponito, mo Kalētia, mo Kapatosia, mo 'Esia, mo Pitinia, **2** Kuo fili 'o fakatatau ki he mu'aki 'ilo 'oe 'Otua ko e Tamai, 'i he fakamā'oni'i 'oe Laumālie, ki he talangofua, pea 'i he luluku 'oe ta'ata'a 'o Sisu Kalaisi: Ke tupulekina pe kiate kimoutolu 'ae 'alo'ofa mo e monū'ia. **3** Fakafeta'i ki he 'Otua ko e Tamai 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi, 'aia kuo ne fakatupu fo'ou 'akitautolu, 'o fakatatau ki he'ene 'alo'ofa lahi, ki he 'amanaki mo'ui 'i he toetu'u 'a Sisu Kalaisi mei he pekia, **4** Ki ha tofi'a ta'efa'a'auha, pea ta'e'uli, 'o ta'efa'amae, 'oku tauhi'i 'i he langi ma'atautolu, **5** 'Akitaautolu 'oku le'ohi 'e he mālohi 'oe 'Otua 'i he tui ki he fakamo'ui kuo teu ke fakahā 'i he kuonga ki mui. **6** 'Aia 'oku mou fiefia lahi ai, ka ko eni 'i he 'aho si'i pe, 'i he'ene 'aonga ke pehē, 'oku mou māfasia 'i he ngaahi 'ahi'ahi lahi: **7** Koe'uhī 'i he 'ahi'ahi 'a ho'omou tui, 'aia 'oku mahu'inga lahi 'i he koula 'oku 'auha, ka kuo 'ahi'ahi ia 'aki 'ae afi, ke 'ilo ia ['oku iku] ki he fakamālō'ia mo e ongoongolelei mo e nāunau 'i he fakahā mai 'o Sisu Kalaisi: **8** 'Aia 'oku te'eki te mou mamata, ka 'oku mou 'ofa ki ai; pea 'oku 'ikai pe te mou mamata ki ai, ka 'i ho'omou tui, 'oku mou fiefia 'aki 'ae fiefia ta'efa'a'auha pea fungani lelei: **9** 'O ma'u 'ae ngata'anga 'o ho'omou tui, ko e fakamo'ui 'o homou laumālie. **10** 'Ae fakamo'ui ko ia na'e 'ekea mo hakule lahi ki ai 'ae kau palōfita, 'akinautolu na'e kikite ki he 'alo'ofa kiate kimoutolu: **11** 'O nau kumi pe hoko fakakū, pe ko e hā 'ae anga 'oe kuonga ko ia na'e lea ki ai 'ae Laumālie 'o Kalaisi, 'aia na'e nofō'ia 'akinautolu, 'i he'ene tomu'a fakahā 'ae ngaahi mamahi 'o Kalaisi, pea mo e lelei 'e hoko ai. **12** 'Akinautolu na'e fakahā ki ai, na'e 'ikai ma'anautolu, kae ma'atautolu na'a nau tauhi'i 'ae ngaahi me'a, 'aia kuo fakamatala eni kiate kimoutolu 'ekinautolu kuo malanga'aki 'ae ongoongolelei kiate kimoutolu, 'aki 'ae Laumālie Mā'oni'oni na'e fekau hifo mei he langi; ko e ngaahi me'a ko ia 'oku holi ke fakasio ki ai 'ae kau 'ängelo. **13** Ko ia ke nono'o 'ae no'otanga vala 'a homou loto, pea le'o, 'o 'amanaki lelei 'o 'alo'ofa 'ae 'Eiki. **14** Ke a'u ki he ngata'anga, ki he lelei 'e 'omi kiate kimoutolu 'i he fakahā 'o Sisu Kalaisi; **15** Ke mou ngali mo e fānau talangofua, ke 'oua na'a fakatatau 'akimoutolu ki he ngaahi holi 'i mu'a ho'omou ta'e'ilo: **16** Kae hangē 'oku mā'oni'oni aia kuo ne uiui'i 'akimoutolu, ke mā'oni'oni foki 'akimoutolu 'i ho'omou mo'ui kotoa pē; He kuo tohi, [o pehē], "Mou mā'oni'oni he 'oku ou mā'oni'oni." **17** Pea kapau 'oku mou hū ki he Tamai, 'aia 'oku ne fakamaau 'o ta'efilifilimānako ki he kakai, kae fakatatau ki he ngāue 'ae tangata taki taha, mou fai ke faka'osi 'ae ngaahi 'aho 'o ho'omou 'äunofo 'i he manavahē: **18** Koe'uhī 'oku mou 'ilo na'e 'ikai ke hahu'i 'akimoutolu mei ho'omou mo'ui ta'e'aonga, 'i he talatupu'a mei ho'omou ngaahi tamai, 'aki 'ae ngaahi me'a 'e 'auha, ko e siliva mo e koula; **19** Ka 'i he ta'ata'a ma'ongo'onga 'o Kalaisi, 'o hangē ha lami ta'ehano'ila, pea ta'ehanomele: **20** 'Aia na'e mu'aki tu'utu'uni mo'oni 'i he te'eki fakatupu 'a māmanī, ka na'e fakahā ia 'i he kuonga ki mui ni koe'uhī ko kimoutolu, **21** 'Akimoutolu 'oku tui 'iate ia ki he 'Otua, 'aia na'a ne fokotu'u ia mei he pekia, mo ne hakeaki'i ia; koe'uhī ke 'i he 'Otua 'a ho'omou tui mo e 'amanaki lelei. **22** Ko e me'a 'i ho'omou fakama'a homou laumālie, 'i he Laumālie, 'i ho'omou talangofua ki he mo'oni, ki he 'ofa ta'eloi 'oe kāinga, ke mou fe'ofa'aki 'aki 'ae loto ma'a mo fakamātoato: **23** He kuo mou fanau'i fo'ou, kae 'ikai 'aki 'ae tengā 'e 'auha, ka ko 'e ta'efa'a'auha, ko e folofola 'ae 'Otua, 'aia 'oku mo'ui pea tolonga 'o ta'engata. (aiōn g165) **24** "He 'oku hangē ko e mohuku 'ae kakano kotoa pē, pea ko e nāunau kotoa pē 'oe tangata 'oku tatau mo e fisi'i mohuku. 'Oku mae 'ae mohuku, pea ko hono fisi 'o'ona 'oku ngangana: **25** Ka 'oku tolonga 'o ta'engata 'ae folofola 'ae 'Eiki." Pea ko e folofola eni 'aia 'oku malanga'aki 'i he ongoongolelei kiate kimoutolu. (aiōn g165)

2 Ko ia ke li'aki 'ae fai kovi kotoa pē, mo e kākā kotoa pē, mo e mālualoi, mo e meheka, pea mo e feleakovi'aki kotoa pē, **2** Pea mou holi lahi, 'o hangē ko e fānau toki fā'ele'i, ki he hu'ahuhu ta'ekākā 'oe folofola, koe'uhī ke mou tupu ai: **3** He kuo mou kamata 'oku 'alo'ofa 'ae 'Eiki. **4** 'Aia 'oku mou ha'u ki ai, ko e

maka mo'ui, kuo si'aki mo'oni 'e he kakai, ka 'eiki 'i he manavahē **19** He ko e me'a 'aonga eni, kuo fili 'e he 'Otua, pea 'oku mahu'inga, **5** Ko 'o kapau 'e kātaki 'e ha taha 'ae mamahi mo e kimoutolu foki, 'oku hangē ko e ngaahi maka tautea ta'etotonu, ko 'ene loto [lelei] ki he 'Otua. mo'ui kuo langa hake, ko e fale fakalaumālie, **20** He ko e hā hono lelei, 'oka tautea 'akimoutolu ko e kau taula'eiki mā'oni, ke 'ohake 'ae 'i ho'omou fai kovi, pea 'oku mou fa'a kātaki ia? ngaahi feilaulau fakalaumālie, 'oku 'aonga ki he Ka 'oka mou ka mamahi'ia 'i ho'omou fai lelei, 'Otua 'ia Sisu Kalaisi. **6** Ko ia 'oku tu'u ai foki pea fa'a kātaki, 'oku lelei ia ki he 'Otua. **21** He ko ia 'i he tohi, "Vakai, 'oku ou 'ai 'i Saione 'ae e me'a ia kuo uiui'i 'akimoutolu ki ai: he na'e fungani maka tuliki, kuo fili, pea mahu'inga: mamahi 'a Kalaisi ma 'amoutolu, pea kuo ne pea ko ia 'e tui kiate ia, 'e 'ikai mā ia." **7** Ko ia, tuku mai ha fa'ifa'itaki'anga kiate kimoutolu, ke 'oku mahu'inga ia kiate kimoutolu 'oku tui: ka mou topuva'e taha mo ia: **22** 'Aia na'e 'ikai ke kiate kinautolu 'oku ta'etui, "ko e maka na'e ne fai ha angahala, pea na'e 'ikai 'ilo ha kākā 'i li'aki 'e he kau tufunga, ko ia ia kuo ngaohi ko hono fofonga. **23** 'Aia na'e 'ikai ke toe manuki 'i e fungani [maka] 'oe tuliki, **8** Pea ko e maka hono manukia ia; 'i he'ene mamahi, na'e 'ikai tūkia'anga mo e maka faka'ita kiate kinautolu te ne fakamana; ka na'a ne tuku ia kiate ia 'oku ta'etui ki he folofola, pea tūkia: 'aia foki 'oku fakamaau mā'oni'oni: **24** 'Aia na'a ne fua na'e tu'utu'uni 'akinautolu ki ai." **9** Ka ko e tokotaha pe 'i hono sino 'o'ona 'etau ngaahi hia kakai kuo fili 'akimoutolu, ko e kau taula'eiki ki he 'akau, koe'uhī 'i he 'etau tau'atāina mei he faka'e'i'eiki, ko e kakai mā'oni'oni, ko e kakai kuo angahala, ke tau mo'ui ki he mā'oni'oni: pea ko fakatau; koe'uhī ke mou fakahā 'ae 'ulungāanga e me'a 'i hono ngaahi ta kuo ko mou mo'ui. **25** lelei 'o ia na'a ne ui mai 'akimoutolu mei he He na'a mou tatau mo e fanga sipi 'alu hēhē po'uli ki he'ene maama lahi: **10** 'Akimoutolu pe; ka kuo mou foki mai eni ki he Tauhi mo e na'e 'ikai ko ha kakai 'i mu'a, ka ko eni ko e Le'ohi 'o homou laumālie.

kakai 'ae 'Otua: na'e 'ikai ke 'ilo 'ae 'alo'ofa, ka ko eni kuo 'ilo 'ae 'alo'ofa. **11** 'Oku ou kole atu, 'e kāinga 'ofeina, ke mou hangē ko e kau muli mo e 'āunono, ke ta'ofi 'akimoutolu mei he ngaahi holi fakakano, 'aia 'oku tau'i 'ae laumālie; **12** Pea fai ke lelei ho'omou mo'ui 'i he 'ao 'oe kakai Senitaile: koe'uhī, 'i ha me'a 'oku nau lau'ikovi ai 'akimoutolu 'o hangē ko e kau fai kovi, ke nau mamata ki ho'omou ngaahi ngāue lelei, pea fakamālō ai ki he 'Otua 'i he 'aho 'oe 'a ahī. **13** Fakavaivai 'akimoutolu ki he tu'utu'uni kotoa pē 'ae tangata koe'uhī ko e 'Eiki: pe ki he tu'i, 'aia 'oku lahi taha pe; **14** Pe ki he kau pule, 'akinautolu kuo ne fakanofo koe'uhī ke tautea 'ae kau fai kovi, ka ke fakamālō kiate kinautolu 'oku fai lelei. **15** He 'oku pehē 'ae finangalo 'oe 'Otua, ke mou fakanoa'i 'aki 'ae fai lelei 'ae fa'a launoa 'ae kakai vale: **16** 'O taau mo e tau'atāina, kae'oua na'a ma'u 'ae tau'atāina ke hangē ko e 'ufi'ufi 'oe angahala, ka mou hangē ko e kau tamaio'eiki 'ae 'Otua. **17** Faka'apa'apa ki he kakai kotoa pē. 'Ofa ki he kāinga lotu. Manavahē ki he 'Otua. Faka'apa'apa ki he tu'i. **18** 'Ae kau tamaio'eiki, mou fakavaivai ki ho'omou ngaahi

3 Ko kimoutolu 'ae kau fefine foki, mou fakavaivai ki homou husepāniti 'omoutolu; koe'uhī ka ai ha ni'ihī 'e 'ikai talangofua ki he folofola, ke liliu mai 'akinautolu foki 'e he anga 'oe mo'ui 'ae kau fefine, 'o ta'ekau 'ae folofola; **2** 'I he'ena mamata ki ho'omou mo'ui angama'a [fakataha] mo e manavahē. **3** Pea ko honau teunga ke 'oua na'a 'itu'a pe, 'i he fi 'oe lou'ulu, mo e ai 'oe koula, mo e ai 'oe ngaahi kofu; **4** Ka [ke teunga] 'ae tangata fufū 'oe loto 'aki 'ae me'a ta'e'auha, 'aia ko e loto angavaivai mo angamalū, pea 'oku ma'ongo'onga lahi 'aupito ia 'i he 'ao 'oe 'Otua. **5** He na'e pehē foki 'ae teunga 'aki 'akinautolu 'e he kau fefine mā'oni'oni 'i mu'a, na'a nau falala ki he 'Otua, 'o fakavaivai'i 'akinautolu ki honau husepāniti 'onautolu: **6** 'O hangē na'e talangofua 'a Sela kia 'Epalahame, 'o ne ui ia 'eiki: ko e fānau 'a'ana 'akimoutolu, lolotonga ho'omou fai lelei, mo ta'emanavahē 'i he manavahē kovi. **7** Ko kimoutolu foki 'ae kau tangata, ke mou nonofo mo [kinautolu] 'o fakatatau ki he 'ilo, 'o faka'apa'apa ki he uaifi, 'o taau mo e ipu vaivai, pea ke hangē ko e kaunga hoko mo ia ki he 'ofa fakamo'ui; pea koe'uhī

ke 'oua na'a ta'ofia ho'omou ngaahi lotu. 8 22 'Aia kuo 'alu ki loto langi, pea 'oku ne 'i he Pea ko hono faka'osi, ke mou uouangataha pe, nima to'omata'u 'oe 'Otua; kuo fakamo'ulaloa pea femanava'ofa 'aki kiate kimoutolu, mou 'ofa kiate ia 'ae kau 'āngelo mo e ngaahi pule mo e fakakāīnga, mou loto ongongofua, pea angalelei: ngaahi mālohi.

9 'O 'ikai totongi 'ae kovi 'aki 'ae kovi, pe ko e lea kovi 'aki 'ae lea kovi: kae kehe ke tāpuaki; he 'oku mou 'ilo kuo ui 'akimoutolu ki ai, koe'uh i ke mou ma'u 'ae tāpuaki. 10 He ko ia, " 'Oku loto ke 'ofa ki he mo'ui, pea ke mamata ki he ngaahi 'aho lelei, ke ta'ofi 'e ia hono 'elelo mei he kovi, mo hono loungutu ke 'oua na'a lea 'aki 'ae kākā: 11 Ke afe ia mei he kovi, kae fai lelei ke kumi 'e ia 'ae melino, pea tul i ki ai. 12 He 'oku 'i he kakai mā'oni'oni 'ae fofonga 'oe 'Eiki, pea 'oku ongo kiate ia 'enau ngaahi lotu: ka 'oku houhau 'ae fofonga 'oe 'Eiki kiate kinautolu 'oku fai kovi." 13 Pea ko hai ia te ne fai ha kovi kiate kimoutolu, 'o kamou ka fa'ifa'itaki kiate kinautolu 'oku lelei? 14 Pea kapau 'e mamahi 'akimoutolu koe'uh i ko e mā'oni'oni, 'oku mou monū'ia: pea 'oua 'e manavahē ki he'enau fakamanavahē, pea 'oua 'e puputu'u; 15 Kae faka'apa'apa ki he 'Eiki ko e 'Otua 'i homou loto: pea mou nofo teu pe ke talia 'i he angavaivai mo e manavahē 'ae tangata kotoa pē 'e 'ekea 'akimoutolu ki hono 'uhinga 'oe 'amanaki lelei 'oku 'iate kimoutolu: 16 'O ma'u 'ae 'atamai lelei; koe'uh i, 'i he'enau lau'ikovi 'akimoutolu, 'o hangē ko e kau faikovi, ke mā 'akinautolu 'oku nau lohiaki' 'a ho'omou mo'ui lelei 'ia Kalaisi. 17 He 'oku lelei lahi, 'o kapau ko e finangalo 'oe 'Otua ke pehē, ke mou mamahi'ia koe'uh i ko e fai lelei, kae'oua 'i he fai kovi 18 He na'e mamahi foki 'o tu'o taha pe 'a Kalaisi koe'uh i ko e ngaahi angahala, ko e angatonu mā 'ae ta'eangatonu, koe'uh i ke ne 'omi 'akitaotolu ki he 'Otua, kuo fakapoongi ia 'i he sino, kae fakaake 'e he Laumālie: 19 'Aia na'e 'alu ai ia 'o ne malanga ki he ngaahi laumālie 'oku 'i he fale fakapōpula; 20 'Akinautolu na'e talangata'a 'i mu'a 'i he tatali mo e fa'a kātaki 'ae 'Otua 'i he ngaahi 'aho 'o Noa, lolotonga 'ae teuteu 'ae vaka, 'aia na'e fakamo'ui ai 'a e tokosi'i i he vai, ko e toko valu pē. 21 Pea ko hono tatau mo'omi, 'aia ko e papaitiso, 'oku ne fakamo'ui eni 'akitaotolu, ('ikai ko e si'aki 'oe 'uli 'oe kakano, ka ko e fakamo'oni 'oe 'atamai lelei ki he 'Otua,) 'i he toetu'u 'a Sisu Kalaisi:

4 Pea ko e me'a 'i he mamahi 'a Kalaisi 'i he sino koe'uh i ko kitautolu, ke teuteu 'akimoutolu foki 'aki 'ae loto pe ko ia: he ko ia kuo mamahi 'i he sino, kuo tuku 'e ia 'ae angahala; 2 Koe'uh i ke 'oua na'a mo'ui ia 'i hono toe 'oe ngaahi 'aho 'i he sino ki he holi 'oe tangata, ka ki he finangalo 'oe 'Otua. 3 He kuo lahi kiate kitautolu 'ae kuonga kuo hili ange 'o 'etau mo'ui ke fai ai 'ae loto 'oe kakai Senitaile, 'aia na'a tau 'a'eva ai 'i he anga fakalielia, mo e ngaahi holi kovi, mo e inu lahi 'i he uaine, 'i he ngaahi kātoanga kai, mo e ngaahi kātoanga inu uaine, mo e fakalielia 'oe tauhi tamapua: 4 'Aia 'oku nau ofo 'i he 'ikai te mou [kei] felele'i ki he maveuveu lahi faufau ko ia, 'onau lau'ikovi ['akimoutolu]: 5 'Akinautolu 'e fakamatala kiate ia 'oku teu ke ne fakamaau 'i 'ae mo'ui mo e mate. 6 He ko e me'a ko eni na'e malanga'aki ai 'ae ongoongolelei kiate kinautolu foki kuo mate, koe'uh i ke fakamaau 'akinautolu 'i he kakano, 'o fakatatau ki he tangata, kae mo'ui 'o fakatatau ki he 'Otua 'i he laumālie. 7 Ka kuo ofi 'ae ngata'anga 'oe me'a kotoa pē: ko ia mou fai fakapotopoto, mo le'o ke lotu. 8 Pea sino 'oe me'a ke mou ma'u 'ae 'ofa vela 'iate kimoutolu: he 'oku 'ufi'ufi 'e he 'ofa 'ae ngaahi angahala lahi 9 Pea fai 'ae fefoaki'aki 'ekimoutolu kiate kimoutolu 'o ta'elāunga. 10 Pea hangē kuo ma'u taki taha 'ae foaki, ke pehē hono fengāue'aki ia 'iate kimoutolu, 'o taau mo e kau tauhi lelei 'oe 'ofa lahi 'ae 'Otua. 11 Kapau 'oku lea 'e ha taha, ke fakatatau ia mo e folofola 'ae 'Otua; kapau 'oku tauhi 'e ha taha, ke tatau ia mo e mafai ko ia 'oku foaki 'e he 'Otua: koe'uh i ke ongoongolelei 'ae 'Otua 'i he me'a kotoa pē 'ia Sisu Kalaisi, ke 'iate ia 'ae fakafeta'i mo e pule 'o ta'engata pea ta'engata. 'Emeni. (aiōn g165) 12 'E kāīnga, 'oua te mou ofo 'i he 'ahi'ahi vela 'aia 'e 'ahi'ahi 'aki 'akimoutolu, 'o hangē kuo hoko ha me'a fo'ou kiate kimoutolu: 13 Kae fiefia, ko e me'a 'i ho'omou kau 'i he ngaahi mamahi 'a Kalaisi; koe'uh i 'oka fakahā mai hono nāunau, te mou fiefia foki 'aki 'ae fiefia lahi 'auputo. 14

Kapau ‘oku manukia ‘akimoutolu koe‘uhi ko e ‘i māmani. **10** Ka ko e ‘Otua ‘oe ‘alo‘ofa kotoa huafa ‘o Kalaisi, ‘oku mou monū‘ia; he ‘oku nofo pē, kuo ne uiui‘i ‘akitaautolu ki hono nāunau ta‘engata ‘ia Kalaisi Sisu, ‘oka hili ho‘omou kātaki si‘i pe, ke fakahahaoa, mo fakatu‘uma‘u, mo fakamālohi, mo fokotu‘uma‘u ‘akimoutolu. **11** Ke ‘iate ia ‘ae ontoongolelei mo e pule ‘o ta‘engata pea ta‘engata. ‘Emeni. (aiōn g166) **12** Kuo u tohi si‘i kiate kimoutolu ‘ia Silivenus, **13** Ko e [siasi] ko ia. **14** He ko e kuonga eni ke fuofua fai ‘ae ‘oku ‘i Papilone, kuo fili fakataha mo kimoutolu, tautea ki he fale ‘oe ‘Otua: pea ka kamata kiate ‘oku ‘ofa atu kiate kimoutolu; pea ‘oku pehē mo kitautolu, pea ‘e fefē ‘ae ngata‘anga ‘okinautolu Ma‘ake ko hoku foha. **15** Mou fetoutou ‘uma ‘aki ‘oku ‘ikai talangofua ki he ontoongolelei ‘oe ‘ae fekita ‘oe ‘ofa. Ke ‘iate kimoutolu kotoa pē ‘Otua? **16** “Pea kapau kuo meimeī ‘ikai hao ‘oku ‘ia Kalaisi Sisu ‘ae melino. ‘Emeni. ‘ae mā‘oni‘oni, ‘e hā ki fē ‘ae ta‘elotu mo e angahala?” **17** Ko ia ke ‘ilonga ‘akinautolu ‘oku mamahi ‘o taau mo e finangalo ‘oe ‘Otua, ke tukupau honau laumālie ‘i he fai lelei, ‘o hangē ki he Tupu‘i ‘Otua ‘oku fai angatonu.

5 Ko au ko e motu‘a, pea ko e fakamo‘oni ki he ngaahi mamahi ‘a Kalaisi, pea teu kau foki ‘i he nāunau ‘e fakahā, ‘oku ou enginaki atu ki he kau mātu‘a ‘oku ‘iate kimoutolu: **2** Fafanga ‘ae fanga sipi ‘ae ‘Otua ‘oku ‘iate kimoutolu, ‘o le‘ohi ia, ‘ikai ‘i he fakapāpākū, ka ‘i he loto fiefai pe; ‘ikai koe‘uhi ko e koloa ‘uli, kae ‘i he loto manavakavakava; **3** Pea ‘ikai hangē ko e kau pule ki he nofō‘anga, ka ko e fa‘ifa‘itaki‘anga ki he fanga sipi. **4** Pea ka hā mai ‘ae Tauhi lahi, ‘e ma‘u ai ‘ekimoutolu ‘ae pale ‘oe nāunau ‘e ‘ikai mae. **5** Pea ko kimoutolu foki, ko e kau talavou, fakavaivai‘i ‘akimoutolu ki he mātu‘a. ‘Io, ke gefaka‘ai‘ai‘aki ‘akimoutolu kotoa pē kiate kimoutolu, pea kofu‘aki ‘ae angavaivai: “He ‘oku teke‘i ‘e he ‘Otua ‘ae fielahi, ka ‘oku ne foaki ‘ae ‘alo‘ofa ki he angavaivai.” **6** Ko ia ke fakavaivai ‘akimoutolu ‘i he lalo nima māfimafi ‘oe ‘Otua, ka ne hakeaki‘i ‘akimoutolu ‘i he ‘aho totonu: **7** ‘O tuku ho‘omou tokanga kotoa pē kiate ia; he ‘oku ne kau kiate kimoutolu. **8** Le‘o, pea fa‘a vakai; koe‘uhi ko homou fili ko e tēvolo, ‘oku ‘alu fano, ‘o hangē ha laione ngungulu, ‘o ne kumi pe ko hai ne fa‘apuku hake: **9** ‘Aia mou teke‘i atu ‘o mālohi ‘i he tui, ‘o ‘ilo ko e ngaahi mamahi pehē ‘oku kātaki ‘e homou kāinga ‘oku

2 Pita

1 Ko au Saimone Pita, ko e tamaio‘eiki mo e ‘apostolo ‘o Sisu Kalaisi, kiate kinautolu kuo lava‘i mo kimautolu ‘ae tui mahu‘inga ko ia ‘i he mā‘oni‘oni ‘o hotau ‘Otua mo e Fakamo‘ui ko Sisu Kalaisi: **2** Ke tupulekina kiate kimoutolu ‘ae ‘alo‘ofa mo e monū‘ia ‘i he ‘ilo ‘oe ‘Otua, pea mo Sisu ko hotau ‘Eiki, **3** ‘O fakatatau ki he foaki kiate kitautolu ‘e he‘ene mālohi faka‘otua ‘ae ngaahi me‘a kotoa pē ki he mo‘ui mo e angafaka‘otua, ‘i he ‘ilo kiate ia kuo ne uiui‘i ‘akitaautolu ki he hake‘aki mo e mā‘oni‘oni: **4** ‘Aia kuo foaki ai kiate kitautolu ‘ae ngaahi tala‘ofa ‘oku lahi ‘aupito mo mahu‘inga: koe‘uhu ke mou kau ai ‘i he anga ‘ae ‘Otua, ‘i ho‘omou hao mei he kovi ‘oku ‘i māmami ‘i he holi kovi. **5** Pea koe‘uhu ko ia, ke mou mātu‘aki fai lahi, ‘o taki hake ho‘omou tui ki he lototo‘a; pea ki he lototo‘a ‘ae ‘ilo; **6** Pea ki he ‘ilo ‘ae fa‘a ta‘ofi; pea ki he fa‘a ta‘ofi ‘ae fa‘a kātaki; pea ki he fa‘a kātaki ‘ae angafaka‘otua; **7** Pea ki he angafaka‘otua ‘ae angalelei fakakāinga; pea ki he angalelei fakakāinga ‘ae ‘ofa. **8** He kapau ‘oku nofo‘ia ‘akimoutolu ‘e he ngaahi me‘a ni, mo tupulekina, ‘i kai ai te mou fakapikopiko pe ta‘efua ‘i he ‘ilo ki hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. **9** Ka ko ia ‘oku masiva ‘i he ngaahi me‘a ni ‘oku kui ia, pea ‘oku ‘ikai fa‘a mamata mama‘o atu, pea kuo ngalo ‘iate ia hono fakama‘a mei he‘ene mu‘aki angahala. **10** Ko ia, ‘e kāinga, ke ‘āsili ai ho‘omou fai feinga ke fakatu‘uma‘u homou ui mo homou fili; he kapau te mou fai ‘ae ngaahi me‘a ni, ‘e ‘ikai ‘aupito te mou hinga: **11** He ko ia ‘e tuku ai kiate kimoutolu ‘o lahi ‘aupito ‘ae hū‘anga ki he pule‘anga ta‘engata ‘o hotau ‘Eiki mo e Fakamo‘ui ko Sisu Kalaisi. (aiōnios g166) **12** Ko ia ‘e ‘ikai tuku ‘eku fakamanatu‘i ma‘uaipē ‘akimoutolu ‘i he ngaahi me‘a ni, ka ‘oku mou ‘ilo‘i ia, pea ‘oku mou tu‘uma‘u ‘i he mo‘oni ni. **13** Ka ‘oku ou pehē, ‘oku totonu, ‘i he‘eku kei ‘i he fale fehikitaki ni, ke langaki mo fakamanatu‘i ‘akimoutolu; **14** ‘I he‘eku ‘ilo, ‘e toe si‘i pea te u tukuange hoku fale fehikitaki, ‘o hangē ko e fakahā mai kiate au ‘e hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi. **15** Ka te u fai tōtōaki, koe‘uhu, ka hili ‘eku mate, kemou fa‘a manatu ma‘uaipē ki he ngaahi me‘a

ni. **16** He na‘e ‘ikai temau angimui ki he ngaahi talatupu‘a na‘e fakatupu ‘e he poto fakakākā, ‘i he‘emau faka‘ilo kiate kimoutolu ‘ae mālohi mo e hoko mai ‘a hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi, ka ko e kau mamata ‘akimoutolu ki hono nāunau. **17** He na‘e ma‘u ‘e ia ‘ae ongoongolelei mo e nāunau mei he ‘Otua ko e Tamai, ‘i he hoko mai kiate ia ‘ae le‘o ko ia mei he nāunau lelei lahi ‘aupito, ‘Ko hoku ‘Alo ‘ofa‘anga eni, ‘aia ‘oku ou fiemālie lahi ai.” **18** Pea ko e le‘o ni na‘e ha‘u mei he langi na‘a mau ongo‘i, ‘i he‘emau fakataha mo ia ‘i he mo‘unga tapu. **19** Pea ‘oku tau ma‘u foki ‘ae lea mo‘oni lahi ‘oe kikite; ‘aia ko ho‘omou fai lelei ‘a ho‘omou tokanga ki ai, ‘o hangē ha maama ‘oku ulo ‘i he potu fakapo‘uli, kae‘oua ke mafoa ‘ae ata, pea hopo hake ‘ae fetu‘u‘aho ‘i homou loto: **20** ‘O tomu‘a ‘ilo ‘a eni, ‘oku ‘ikai ha kikite ‘i he tohitapu ‘oku tupu meiate ia pe ‘a hono ‘uhinga. **21** He ko e kikite ‘i mu‘a na‘e ‘ikai tupu mei he fa‘iteliha ‘ae tangata: ka na‘e lea ‘ae kau tangata mā‘oni‘oni ‘oe ‘Otua ‘i hono ue‘i ‘akinautolu ‘e he Laumālie Mā‘oni‘oni.

2 Ka na‘e ai foki ‘ae kau palōfita loi ‘i he kakai, ‘o hangē ‘e ‘iate kimoutolu ‘ae kau akonaki loi, ‘akinautolu ‘e ‘omi fakafufū ‘ae ngaahi hē fakamala‘ia, ‘o fakafisi‘i ‘ae ‘Eiki na‘a ne fakatau‘akinautolu, ‘o ‘omi ai kiate kinautolu ‘ae faka‘auha fakato‘oto‘o. **2** Pea ‘e muimui ‘ae tokolahī ki honau hala fakamala‘ia; pea ko e me‘a ‘iate kinautolu ‘e lau‘ikovi‘i ai ‘ae hala ‘oe mo‘oni. **3** Pea ko e me‘a ‘i he manumanu tenau me‘a fakatau‘aki ‘akimoutolu ‘i he ngaahi lea kākā: ko honau tautea kuo tala fuoloa ‘oku ‘ikai fakatuai, pea ko ‘enau mala‘ia ‘oku ‘ikai tulemohe. **4** He kapau na‘e ‘ikai mamae ‘ae ‘Otua ki he kau ‘āngelo na‘e angahala, ka na‘e li hifo ‘akinautolu ki heli, ‘o tuku ki he ngaahi ha‘ihā‘i ‘oe fakapo‘uli, ke tatali ki he fakamaau; (Tartaroō g5020) **5** Pea na‘e ‘ikai te ne mamae ki he maama motu‘a, ka na‘e fakamo‘ui ‘a Noa, ‘aia na‘a ne malanga‘aki ‘ae mā‘oni‘oni, mo e toko fitu, ‘o ne ‘omi ‘ae lōmaki ki he maama ‘oe kakai angahala; **6** ‘O ne tuku ‘ae ongo kolo ko Sotoma mo Komola ki he faka‘auha, ‘o ne liliu ia ko e efuefu, pea ne ngaohi ia ko e faka‘ilonga kiate kinautolu ‘e mo‘ui fai angahala ki mui; **7** ‘O ne fakamo‘ui ‘a Lote angatonu, ‘aia na‘e mamahi ‘i

he 'ulungāanga fakalielia 'ae kau angahala: 8 ikuna ai 'ae tangata ko ia kuo ne fakapōpula (He na'e nofo 'ae tangata mā'oni'oni ko ia 'iate ai. 20 He kapau ko eni, kuo hili 'enau hao mei kinautolu, pea 'i he'ene mamata mo fanongo, he ngaahi 'uli 'o māmanī 'i he 'ilo'i 'ae 'Eiki na'e fakamamahi 'a hono laumālie mā'oni'oni, mo e Fakamo'ui ko Sisu Kalaisi, 'e toe fihitu'u 'i he 'aho kotoa pē, 'aki 'enau ngaahi faianga ai, mo ikuna 'akinautolu, pea 'e kovi lahi 'ae ta'etotonu;) 9 'Oku 'ilo 'e he 'Eiki ke fakamo'ui ngata'anga kiate kinautolu 'i he kamata'anga. 'ae kakai angafaka'otua mei he ngaahi 'ahi'ahi, 21 He ko e me'a 'e lelei kiate kinautolu 'oka pea ke tuku 'ae ta'eangatonu ki he 'aho 'oe ne 'ikai te nau 'ilo 'ae hala 'oe mā'oni'oni, ka fakamaau ke tautea: 10 Ka 'e lahi kiate kinautolu 'i he 'enau 'ilo ia, pea toe tafoki mei he fekau 'oku 'a'eva 'o fakatatau ki he kakano 'i he holi mā'oni'oni na'e tuku kiate kinautolu. 22 Ka kuo fakalielia, pea nau manuki'i 'ae pule. Ko e kau hoko kiate kinautolu 'o hangē ko e fakatātā angamālohi, mo e kau angafefeka, 'oku 'ikai mo'oni, "Kuo toe foki 'ae kuli ki he'ene lua te nau manavahē ke lau'ikovi 'ae kau pule. 11 'a'ana;" mo e "Sinamanu na'e kaukau ki he'ene Ka ko e kau 'āngelo, 'oku nau lahi hake 'i he fetafokifokiaki 'i he pelepela."

mālohi mo e mafai, 'oku 'ikai te nau lau'ikovi 'akinautolu 'i he 'ao 'oe 'Eiki. 12 Ka ko kinautolu ni 'oku fakakakano, 'o hangē ko e fanga manu ta'eloto, kuo ngaohi ke mo'ua mo faka'auha, 'oku nau lea kovi ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai te nau 'ilo'i; pea 'e 'auha 'aupito 'akinautolu 'i he'enau kovi 'anautolu; 13 Pea te nau ma'u 'ae totongi 'oe ta'emā'oni'oni; 'akinautolu 'oku pehē ko e me'a mālie ke fai kovi 'oku kei 'aho. Ko e ngaahi 'ila mo e ngaahi mele ['akinautolu], 'oku nau va'inga 'aki 'a honau kākaa'i lolotonga 'enau kātoanga pe mo kimoutolu; 14 Ko honau mata 'oku fonu 'i he tono fefine, pea 'oku 'ikai fa'a tuku 'ae angahala; 'oku nau tauhele 'ae kau laumālie ta'emaau: 'oku 'iate kinautolu 'ae loto kuo poto 'i he ngaahi ngāue manumanu; ko e fānau mala'ia: 15 Kuo nau si'aki 'ae hala totolu, pea 'alu hēhē, 'o muimui 'i he hala 'o Pelami ko e foha 'o Posoa, 'aia na'a ne manako ki he totongi 'oe ta'emā'oni'oni: 16 Ka na'e valoki ia 'i he'ene angahala 'i he lea 'ae 'asi noa 'aki 'ae le'o 'oe tangata, 'o ne ta'ofi ki he vale 'ae palōfita. 17 Ko e ngaahi luo ta'eaihavai 'akinautolu ni, ko e ngaahi 'ao 'oku vilingia 'e he afā; 'akinautolu kuo tuku tolonga ki ai 'ae 'uli'uli 'oe fakapo'uli ta'engata. (questioned) 18 Koe'uhī 'oka nau ka lea 'aki 'ae ngaahi lea fakafuofuolahī 'oe loi, 'oku nau tauhele 'i he ngaahi holi fakakakano, mo e anga fakalielia, 'akinautolu na'e hao mo'oni meiate kinautolu 'oku mo'ui hēhē pe. 19 Lolotonga 'enau faka'ilo kiate kinautolu 'ae tau'atāina, kae ta 'oku nau pōpula 'akinautolu ki he fakalielia: he ko ia kuo

3 'E Kāinga, 'oku ou tohi eni 'a hono ua 'oe tohi ni kiate kimoutolu, 'aia 'oku ou fai 'i ai ke langaki hake homou loto ma'a ki he fakamanatu: 2 Koe'uhī ke mou manatu ki he ngaahi lea na'e lea 'aki 'i mu'a 'e he kau palōfita mā'oni'oni, pea mo e fekau 'amautolu ko e kau 'aposetolo 'oe 'Eiki mo e Fakamo'ui: 3 'O tomu'a 'ilo eni, 'e ha'u 'ae kau manuki 'i he ngaahi 'aho ki mui, 'o 'a'eva 'i he'enau ngaahi holi kovi 'anautolu, 4 'O nau pehē, "Kofa'ā koā 'ae tala'ofa ki he'ene ha'u? He kuo talu 'ae mohe 'ae ngaahi tamai, mo e pehē ai pe 'ae me'a kotoa pē 'o hangē pe 'i hono 'uluaki fakatupu." 5 He ko honau loto ke nau vale 'i he me'a ni, ko e me'a 'i he folofola 'ae 'Otua, na'e 'i mu'a 'ae ngaahi langi, pea tu'u mei he vai pea 'i he vai 'a māmanī: 6 'Aia na'e lōfia ai 'ae maama ko ia 'aki 'ae vai, pea 'auha ia: 7 Ka ko e ngaahi langi mo e fonua 'oku tu'u ni, kuo fokotu'u ia 'aki 'a ['ene] folofola pe ko ia, 'o fakatlonga ki he afi 'i he 'aho fakamaau mo e faka'auha 'oe kakai angahala. 8 Ka ko eni, 'e kāinga, ke 'oua te mou ta'e'ilo ki he me'a ni 'e taha, koe'uhī ko e 'aho 'e taha 'oku tatau ki he 'Eiki mo e ta'u 'e afe, pea ko e ta'u 'e afe 'oku tatau mo e 'aho pe taha. 9 'Oku 'ikai fakatuotuai 'e he 'Eiki ki he'ene tala'ofa, 'o hangē ko e lau 'ae ni'ihī ko e tuotuai; ka 'oku kātaki fuoloa kiate kitautolu, 'o 'ikai finangalo ke 'auha ha tokotaha, ka koe'uhī ke hoko 'o fakatomala kotoa pē. 10 Ka 'e hoko 'ae 'aho 'oe 'Eiki 'o hangē ha kaiha'a 'i he pō; 'aia 'e mole ai 'ae ngaahi langi 'i he longoa'a lahi, pea 'e vela 'o 'auha 'ae ngaahi tefito'i me'a,

pea ko e fonua foki mo e ngaahi ngāue ‘oku ‘i ai ‘e vela ‘o ‘osi ia. 11 Ko ia [‘i he‘ene pau pe] ke ‘auha ‘ae ngaahi me‘a ni kotoa pē, ko e hā ‘ae anga ‘oku taau mo kimoutolu ‘i he ‘ulungāanga mā‘oni‘oni mo e angafaka‘otua; 12 ‘O ‘amanaki mo holi atu ki he hoko mai ‘oe ‘aho ‘oe ‘Otua, ‘aia ‘e vela ‘o ‘auha ai ‘ae ngaahi langi, pea ‘e vai ‘i he vela lahi ‘ae ngaahi tefito‘i me‘a? 13 Ka ‘oku tau ‘amanaki ki he ngaahi langi fo‘ou mo e fonua fo‘ou, ‘aia ‘oku nofo ai ‘ae mā‘oni‘oni, ‘o fakatatau ki he‘ene tala‘ofa. 14 Ko ia, ‘e kāinga, ko e me‘a ‘i ho‘omou ‘amanaki ki he ngaahi me‘a pehē, mou hangahanga fai pe koe‘uhī ke ‘ilo ‘e ia ‘akimoutolu ‘oku mou melino ta‘ehā‘ila, mo ta‘ehalaia. 15 Pea lau ‘ae kātaki fuoloa ‘a hotau ‘Eiki ko e fakamo‘ui; ‘o hangē ko e tohi kiate kimoutolu foki ‘e hotau kāinga ‘ofeina ko Paula, ‘o fakatatau ki he poto kuo foaki kiate ia; 16 Pea ‘oku pehē foki ‘a ‘ene lea ai ki he ngaahi me‘a ni ‘i he‘ene tohi kotoa pē; ‘aia ‘oku ‘i ai ‘ae me‘a ni‘ihī ‘oku ‘ilongata‘a, ‘aia ‘oku fai ‘e he kau ta‘epoto mo lotolotoua ke faka‘uhinga kehe, ‘o hangē foki ko e ngaahi tohi kehe, ka nau mala‘ia ai. 17 Ko ia, ‘e kāinga, ko e me‘a ‘i ho‘omou sinaki ‘ilo, vakai telia na‘a takiekina foki ‘akimoutolu ‘e he hē ‘oe kakai fai kovi, pea mou hinga mei ho‘omou tu‘uma‘u ‘amoutolu. 18 Kae tupulekina ‘i he ‘ofa, pea mo e ‘ilo ki hotau ‘Eiki mo e Fakamo‘ui ko Sisu Kalaisi. Ke ‘iate ia ni ‘ae ongoongolei pea ta‘engata. ‘Emeni. (aiōn g165)

1 Sione

1 Ko ia na'e 'i ai talu mei he kamata'anga, 'aia na'a mau ongo'i, pea mamata ki ai 'aki homau mata, pea mau vakai pau ki ai, pea ala ki ai homau nima, ki he Folofola 'oe mo'ui; **2** (He na'e fakahā 'ae mo'ui, pea na'a mau mamata, pea fakamo'oni, mo fakahā kiate kimoutolu 'ae mo'ui ta'engata ko ia, 'aia na'e 'i he Tamai, pea fakahā mai kiate kimautolu) (aiōnios g166) **3** Pea ko ia ia kuo mau mamata mo ongo'i 'oku mau fakahā kiate kimoutolu, koe'uhī ke tau feohi foki mo kimoutolu: pea ko e mo'oni ko 'emau feohi 'oku 'i he Tamai, pea mo hono 'Alo ko Sisu Kalaisi. **4** Pea 'oku mau tohi 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, koe'uhī ke fonu ai ho'omou fiefia. **5** Ko eni ia 'ae fekau na'a mau fanongo meiate ia, mo fakahā kiate kimoutolu, ko e maama 'ae 'Otua, pea 'oku 'ikai 'iate ia ha fakapo'uli si'i. **6** Kapau 'oku tau pehē, 'oku tau feohi mo ia, kae 'a'eva 'i he fakapo'uli, 'oku tau loi, pea 'ikai fai ki he mo'oni: **7** Pea ka tau ka 'a'eva 'i he maama, 'o hangē 'oku 'i he maama ia, 'oku tau feohi mo ia, pea ko e ta'ata'a 'o Sisu Kalaisi ko hono 'Alo 'oku ne fakama'a 'akitautolu mei he angahala kotoa pē **8** Kapau te tau pehē, 'oku 'ikai ha'atau angahala, 'oku tau kākaa'i 'akitautolu, pea 'oku 'ikai 'iate kitautolu 'ae mo'oni. **9** Kapau te tau vete 'etau ngaahi angahala, 'oku mo'oni mo angatonu ia ke fakamolemolea 'etau ngaahi angahala, mo fakama'a 'akitautolu mei he ta'emā'oni'oni kotoa pē. **10** Kapau te tau pehē, na'e 'ikai te tau angahala, 'oku tau lohiaki'i ia, pea 'oku 'ikai nofo'ia 'akitautolu 'e he'ene folofola.

2 'A 'eku fānau 'ofeina, 'oku ou tohi 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, ke 'oua na'a mou angahala. Pea kapau 'e angahala ha taha, 'oku ai hotau fakalelei ki he Tamai, ko Sisu Kalaisi ko e mā'oni'oni **2** Pea ko e feilaulau totongi ia 'i he'etau ngaahi angahala: pea 'ikai 'atautolu pe, ka koe'uhī ko māmanī kotoa pē. **3** Pea ko eni 'oku tau 'ilo ai 'oku tau 'ilo ia, 'o kapau 'oku tau fai 'ene ngaahi fekau. **4** Ko ia 'oku ne pehē, 'oku ou 'ilo ia, ka 'oku 'ikai fai 'ene ngaahi fekau, ko e loi ia, pea 'oku 'ikai 'iate ia 'ae mo'oni. **5** Ka ko ia 'oku ne fai ki he'ene folofola, kuo

fakahaohaoa mo'oni 'iate ia 'ae 'ofa 'ae 'Otua: ko eni ia 'oku tau 'ilo ai 'oku tau 'iate ia. **6** Ko ia ia 'oku ne pehē, 'oku nofo ia kiate ia, 'oku totonu ke ne 'eve'eva foki 'o hangē ko 'ene 'eve'eva 'a'ana. **7** E kāinga, 'oku 'ikai te u tohi ha fekau fo'ou kiate kimoutolu, ka ko e fekau motu'a, na'a mou ma'u mei he kamata'anga. Ko e fekau motu'a ko e folofola ia, 'aia kuo mou ongo'i mei he kamata'anga. **8** Ko eni foki, 'oku ou tohi 'ae fekau fo'ou kiate kimoutolu, 'ae me'a ko ia 'oku mo'oni kiate ia mo kimoutolu: he kuo mole atu 'ae fakapo'uli, pea 'oku ulo ni 'ae maama mo'oni. **9** Ko ia 'oku ne pehē, 'oku 'i he maama ia, ka 'oku fehi'a ki hono tokoua, 'oku kei 'i he po'uli ia. **10** Ko ia 'oku 'ofa ki hono tokoua, 'oku nofo ia 'i he maama, pea 'oku 'ikai 'iate ia ha tūkia'anga. **11** Ka ko ia 'oku fehi'a ki hono tokoua, 'oku 'i he po'uli ia, pea 'oku 'eve'eva 'i he po'uli, 'o 'ikai 'ilo pe 'oku ne 'alu ki fē, he kuo fakakui hono mata 'e he po'uli. **12** 'Oku ou tohi kiate kimoutolu, 'ae fānau 'ofeina, koe'uhī kuo fakamolemolea ho'omou angahala koe'uhī ko hono huafa. **13** 'Oku ou tohi kiate kimoutolu, 'ae ngaahi tamai, koe'uhī kuo mou 'ilo'i ia 'oku mei he kamata'anga. 'Oku ou tohi kiate kimoutolu, 'ae kau talavou, koe'uhī kuo mou ikuna 'ae tokotaha angakovi. 'Oku ou tohi kiate kimoutolu, 'ae fānau si'i, koe'uhī kuo mou 'ilo'i ia 'oku mei he kamata'anga. Kuo u tohi kiate kimoutolu, 'ae kau talavou, koe'uhī 'oku mou mālohi, pea 'oku nofo'ia 'akimoutolu 'e he folofola 'ae 'Otua, pea kuo mou iku'i 'ae tokotaha angakovi. **14** Kuo u tohi kiate kimoutolu, 'ae ngaahi tamai, koe'uhī kuo mou 'ilo'i ia 'oku mei he kamata'anga. Kuo u tohi kiate kimoutolu, 'ae kau talavou, koe'uhī 'oku mou mālohi, pea 'oku nofo'ia 'akimoutolu 'e he folofola 'ae 'Otua, pea kuo mou iku'i 'ae tokotaha angakovi. **15** 'Oua na'a 'ofa ki māmani, pe ki he ngaahi me'a 'i he māmani. Kapau 'oku 'ofa ha taha ki māmani, 'oku 'ikai 'iate ia 'ae 'ofa 'ae Tamai. **16** He ko e me'a kotoa pē 'oku 'i he māmani, ko e holi 'oe kakano, pea mo e holi 'oe mata, mo e laukau 'oe mo'ui, 'oku 'ikai 'oe Tamai, ka 'oku 'oe māmani ia. **17** Pea 'oku mole ange 'a māmani, pea mo e holi 'o ia: ka ko ia 'oku ne fai 'ae finangalo 'oe 'Otua, 'oku nofoma'u ia 'o ta'engata. (aiōn g165) **18** 'Ae fānau si'i, ko e kuonga fakamui eni: pea hangē ko ho'omou fanongo 'e ha'u 'ae Fili 'o Kalaisi, 'oku ai ni 'ae ngaahi fili tokolahī 'o Kalaisi: ko ia 'oku

tau 'ilo ai ko e kuonga fakamui eni, 19 Na'a ne fakama'a ia, 'o hangē ko e ma'a 'a'ana. 4 nau 'alu atu meiate kitautolu, ka na'e 'ikai ke Ko ia kotoa pē 'oku ne fai angahala, 'oku ne nau 'otautolu; he ka ne 'otautolu 'akinautolu, maumau'i foki 'ae fono: he ko e angahala, ko pehē, kuo nau nofoma'u mo kitautolu: ka ko e e maumau 'oe fono. 5 Pea 'oku mou 'ilo, na'e me'a ia, ke hā ai na'e 'ikai 'otautolu 'akinautolu fakahā ia ke ne 'ave 'etau ngaahi angahala: pea kotoa pē. 20 Ka kuo mou ma'u 'ae pani mei he 'oku 'ikai 'iate ia ha angahala. 6 Ko ia ia 'oku tokotaha mā'oni'oni, pea 'oku mou 'ilo'i 'ae me'a nofoma'u kiate ia, 'oku 'ikai fai angahala ia: ko kotoa pē. 21 Kuo 'ikai te u tohi kiate kimoutolu, ia kotoa pē 'oku fai angahala, 'oku 'ikai mamata koe'uhī 'oku 'ikai te mou 'ilo'i 'ae mo'oni, ka ia kiate ia, pe 'ilo'i ia. 7 E fānau 'ofeina, ke koe'uhī 'oku mou 'ilo'i ia, pea 'oku 'ikai ha loi 'e 'oua na'a kākaa'i 'akimoutolu 'e ha taha: ko ia tupu 'i he mo'oni. 22 Ko hai ia 'oku loi, ka ko ia 'oku ne fai mā'oni'oni, ko e mā'oni'oni ia, 'o 'oku ne fakafisinga 'oku 'ikai ko e Kalaisi 'a Sisu? hangē ko e mā'oni'oni 'a'ana. 8 Ko ia 'oku ne fai Ko e fili 'o Kalaisi ia, 'aia 'oku ne fakafisinga 'i angahala, 'oku 'oe tēvolo ia; he na'e angahala he Tamai mo e 'Alo. 23 Ko ia kotoa pē 'oku ne 'ae tēvolo talu mei he kamata'anga. Ka ko e me'a fakafisinga 'i he 'Alo 'oku 'ikai 'iate ia 'ae Tamai. eni na'e fakahā ai 'ae 'Alo 'oe 'Otua, koe'uhī ke 24 Ko ia, tuku ke nofoma'u 'iate kimoutolu 'aia ne faka'auha 'ae ngaahi ngāue 'ae tēvolo. 9 Ko kuo mou fanongo mei he kamata'anga. Kapau 'e ia kotoa pē kuo fanau'i mei he 'Otua, 'oku 'ikai nofo'ia 'akimoutolu 'e he me'a kuo mou ongo'i fai angahala ia; he 'oku ma'u 'iate ia 'ene tengā: mei he kamata'anga, pehē 'e nofoma'u foki pea 'oku 'ikai ke fa'a angahala, koe'uhī kuo 'akimoutolu 'i he 'Alo, pea mo e Tamai. 25 Pea fanau'i ia mei he 'Otua. 10 Ko e me'a ni 'oku hā ko eni 'ae tala'ofa, 'aia kuo ne tala'ofa ai kiate ai 'ae fānau 'ae 'Otua, pea mo e fānau 'ae tēvolo: kitautolu, ko e mo'ui ta'engata. (aiōnios g166) 26 Ko ko ia kotoa pē 'oku 'ikai fai mā'oni'oni, pea mo e ngaahi me'a eni kuo u tohi kiate kimoutolu, ia 'oku 'ikai 'ofa ki hono tokoua, 'oku 'ikai 'oe koe'uhī ko kinautolu 'oku kākaa'i 'akimoutolu. 'Otua ia. 11 He ko eni 'ae fekau kuo mou fanongo 27 Ka 'oku nofo'ia 'akimoutolu 'e he pani 'oku ki ai talu mei he kamata'anga, ke tau fe'ofa'aki mou ma'u meiate ia, pea 'oku 'ikai 'aonga ke kiate kitautolu. 12 'ikai ke hangē ko Keini, na'e akonaki'i 'akimoutolu 'e ha taha: kae hangē 'oe tokotaha kovi, pea na'a ne tāmate'i hono 'oku akonaki'i 'akimoutolu 'e he pani ko ia 'i tokoua. Pea ko e hā na'a ne tāmate'i ai ia? Ka he me'a kotoa pē, pea 'oku mo'oni ia, pea 'oku koe'uhī na'e kovi 'ene ngaahi ngāue 'a'ana, pea 'ikai ko e loi, 'io, 'o hangē ko 'ene akonekina mā'oni'oni 'ae ngaahi ngāue 'a hono tokoua. 13 'akimoutolu, ke mou nofo pehē kiate ia. 28 'E hoku kāinga, 'oua 'e ofo, 'o kapau 'e fehi'a 'a Pea ko eni, 'e fānau 'ofeina, mou nofo pe kiate māmanī kiate kimoutolu. 14 'Oku tau 'ilo kuo ia; koe'uhī, 'oka hā mai ia, ketau ma'u ai 'ae tau hao mei he mate ki he mo'ui, ko e me'a 'i mālohi, pea 'ikai mā 'i hono 'ao, 'i he'ene hā'ele he'etau 'ofa ki he kāinga. Ko ia 'oku 'ikai 'ofa ki mai. 29 Kapau 'oku mou 'ilo 'oku mā'oni'oni ia, hono tokoua, 'oku nofo pe ia 'i he mate, 15 Ko ia 'oku mou 'ilo foki, ko ia kotoa pē 'oku ne fai kotoa pē 'oku fehi'a ki hono tokoua, ko e fakapō mā'oni'oni, kuo fanau'i ia 'iate ia.

3 Vakai ki hono anga 'oe 'ofa kuo foaki mai 'e he Tamai kiate kitautolu, koe'uhī 'i he ui 'akitaautolu ko e fānau 'ae 'Otua: ko ia 'oku 'ikai 'iloa ai 'akitaautolu 'e māmanī, koe'uhī na'e 'ikai ke ne 'ilo ia. 2 'E kāinga 'ofeina, ko eni ko e fānau 'ae 'Otua 'akitaautolu, pea 'oku te'eki ai hā mai pe te tau hoko ko e hā: ka 'oku tau 'ilo, 'oka hā mai ia, te tau tatau pe mo ia; he te tau mamata totonu kiate ia. 3 Pea ko ia kotoa pē 'oku ne ma'u 'ae 'amanaki lelei ni 'iate ia, 'oku ia: pea 'oku mou 'ilo 'oku 'ikai ha fakapō 'e 'iate ia 'ae mo'ui ta'engata. (aiōnios g166) 16 Ko e me'a ni 'oku tau 'ilo ai 'ae 'ofa, koe'uhī kuo ne tuku hifo 'ene mo'ui ma'atautolu: pea totonu ai 'etau tuku hifo 'etau mo'ui koe'uhī ko e kāinga. 17 Ka ko ia 'oku ne ma'u 'ae lelei 'oe māmanī, pea ne mamata ki he masiva 'a hono tokoua, kae tāpuni 'e ia 'a hono fatu meiate ia, 'oku nofo fefe 'ae 'ofa 'ae 'Otua 'iate ia? 18 'A 'eku fānau 'ofeina, ke 'oua na'a tau 'ofa 'i he lea, pe 'i he 'elelo; ka 'i he ngāue mo e mo'oni. 19 Pea ko eni

‘oku tau ‘ilo ai ‘oku ‘oe mo‘oni ‘akitaautolu, pea koe‘ahi ketau mo‘ui ‘iate ia. 10 Ko eni ‘ae ‘ofa, ‘e fakamo‘oni ‘a hotau loto ‘i hono ‘ao. 20 He na‘e ‘ikai ko ‘etau ‘ofa ki he ‘Otua, ka ko ‘ene kapau ‘oku talatalaaki ‘akitaautolu ‘e hotau loto, ‘ofa kiate kitautolu, ‘o ne fekau hono ‘Alo ko ‘oku lahi ‘ae ‘Otua ki hotau loto, ‘one ‘ilo‘i ‘ae e feilaulau totongi ‘i he‘etau angahala. 11 ‘E me‘a kotoa pe. 21 ‘E kāinga ‘ofeina, kapau ‘oku kāinga ‘ofeina, kapau na‘e pehē ‘ae ‘ofa ‘ae ‘Otua ‘ikai talatalaaki ‘akitaautolu ‘e hotau loto, ‘oku kiate kitautolu, ‘oku totonu foki ‘etau fe‘ofa‘aki, tau ma‘u ‘ae mālohi ki he ‘Otua. 22 Pea ko ia 12 Kuo ‘ikai ha taha ‘e mamata ki he ‘Otua ‘i ha kotoa pē ‘oku tau kolea, ‘oku tau ma‘u meiate kuonga. Kapau ‘oku tau fe‘ofa‘aki, ‘oku nofo‘ia ia, koe‘uhī ‘oku tau fai ‘ene ngaahi fekau, pea fai ‘akitaautolu ‘e he ‘Otua, pea kuo fakahaohoa ī mo e ngaahi me‘a ‘oku lelei ‘i hono ‘ao. 23 Pea ‘ene ‘ofa ‘iate kitautolu. 13 Ko eni ‘ae me‘a ‘oku ko ‘ene fekau eni, Ke tui ‘akitaautolu ki he huafa tau ‘ilo ai ‘oku tau nofo ‘iate ia, pea mo ia ‘iate ‘o hono ‘Alo ko Sisu Kalaisi, pea tau fe‘ofa‘aki, ‘o kitautolu, koe‘uhī kuo ne foaki kiate kitautolu taau mo ‘ene fekau kiate kitautolu. 24 Pea ko ia ‘a hono Laumālie. 14 Pea kuo mau mamata, ‘oku ne fai ‘ene ngaahi fekau, ‘oku nofo ia kiate mo fakahā, kuo fekau ‘e he Tamai ‘ae ‘Alo ko e ia, pea mo ia ‘iate ia. Pea ko e me‘a eni ‘oku tau Fakamo‘ui ki he māmani. 15 Ko ia ia te ne fakahā ‘ilo ai ‘ene nofo‘ia ‘akitaautolu, ko e Laumālie, ko e ‘Alo ‘oe ‘Otua ‘a Sisu, ‘oku nofo ‘ae ‘Otua ‘iate ia, pea mo ia ‘i he ‘Otua. 16 Pea kuo tau ‘ilo‘i mo tui ki he ‘ofa kuo ‘i he ‘Otua kiate kitautolu. Ko e ‘Otua ko e ‘ofa; pea ko ia ‘oku nofo ‘i he ‘ofa, ‘oku nofo ia ‘i he ‘Otua, mo e ‘Otua ‘iate ia. 17 ‘I he me‘a ni ‘oku fakahaohoa ‘ae ‘ofa ‘iate kitautolu, koe‘uhī ke tau loto mālohi ‘i he ‘aho ‘oe fakamaau: koe‘uhī ‘oku tau hangē ko ia ‘i he māmani. 18 ‘Oku ‘ikai ha manavahē ‘i he ‘ofa; ka ‘oku teke‘i atu ‘ae manavahē ‘e he ‘ofa haohaoa: he ‘oku ‘i he manavahē ‘ae mamahi. Ko ia ia ‘oku manavahē, ‘oku te‘eki ke fakahaohoa ia ‘i he ‘ofa. 19 ‘Oku tau ‘ofa kiate ia, koe‘uhī ko ‘ene tomu‘a ‘ofa mai kiate kitautolu. 20 Kapau ‘e pehē ‘e ha taha, ‘Oku ou ‘ofa ki he ‘Otua, ka ‘oku fehi‘a ki hono tokoua, ko e loi ia: he ko ia ‘oku ‘ikai ‘ofa ki hono tokoua kuo ne mamata ki ai, ‘e fēfē ‘ene ‘ofa ki he ‘Otua na‘e ‘ikai te ne mamata ki ai? 21 Pea ko e fekau ni ‘oku tau ma‘u meiate ia, Ko ia ia ‘oku ‘ofa ki he ‘Otua, ke ‘ofa foki ia ki hono tokoua.

4 ‘E Kāinga ‘ofeina, ‘oua na‘a tui ki he laumālie kotoa pē, kae ‘ahi ‘ahi‘i ‘ae ngaahi laumālie, pe ‘oku ‘oe ‘Otua ‘akinautolu: koe‘uhī kuo tokolahī ‘ae kau palōfita loi kuo ‘alu atu ki māmani. 2 Ko e me‘a eni ‘oku mou ‘ilo ai ‘ae laumālie ‘oe ‘Otua: Ko e laumālie kotoa pē ‘oku fakahā kuo ha‘u ‘a Sisu Kalaisi ‘i he sino, ‘oku ‘oe ‘Otua ia: 3 Pea ko e laumālie kotoa pē ‘oku ‘ikai fakahā kuo ha‘u ‘a Sisu Kalaisi ‘i he sino, ‘oku ‘ikai ‘oe ‘Otua ia: pea ko eni ia ‘ae Fili ‘o Kalaisi, ‘aia kuo mou fanongo ki ai ‘e ha‘u; pea ‘oku lolotonga ni ‘ene ‘i māmani. 4 ‘E fānau ‘ofeina, kuo ‘ae ‘Otua ‘akimoutolu, pea kuo mou ikuna ‘akinautolu: he koe‘uhī ko ia ‘oku ‘iate kimoutolu, ‘oku lahi ia kiate ia ‘oku ‘i māmani. 5 ‘Oku ‘oe māmani ‘akinautolu: ko ia ‘oku nau lea ai ki māmani, pea fanongo ‘a māmani kiate kinautolu. 6 ‘Oku ‘oe ‘Otua ‘akimaautolu: ko ia ‘oku ne ‘ilo‘i ‘ae ‘Otua, ‘e fanongo ia kiate kimautolu; pea ko ia ‘oku ‘ikai ‘oe ‘Otua, ‘oku ‘ikai fanongo ia kiate kimautolu. Ko e me‘a eni ‘oku tau ‘ilo ai ‘ae laumālie ‘oe mo‘oni, mo e laumālie ‘oe hē. 7 ‘E kāinga ‘ofeina, ke tau fe‘ofa‘aki kiate kitautolu: he ‘oku mei he ‘Otua ‘ae ‘ofa; pea ko ia kotoa pē ‘oku ‘ofa, kuo fanau‘i ia ‘i he ‘Otua, pea ‘oku ne ‘ilo‘i ‘ae ‘Otua. 8 Ko ia ‘oku ‘ikai ‘ofa, ‘oku ‘ikai ‘ilo‘i ‘e ia ‘ae ‘Otua; he ko e ‘Otua ko e ‘ofa. 9 Ko eni ia na‘e fakahā ai ‘ae ‘ofa ‘ae ‘Otua kiate kitautolu, koe‘uhī na‘e fekau ‘e he ‘Otua ‘a hono ‘Alo pe taha na‘e fakatupu ki he māmani,

5 Ko ia ia ‘oku tui ko e Kalaisi ‘a Sisu, kuo fanau‘i ia ‘i he ‘Otua: pea ko ia fulipē ‘oku ‘ofa kiate ia ‘oku ne fakatupu, ‘oku ‘ofa foki ia kiate ia kuo tupu meiate ia. 2 Ko eni ‘oku tau ‘ilo ai ‘oku tau ‘ofa ki he fānau ‘ae ‘Otua, ‘i he‘etau ‘ofa ki he ‘Otua, mo e fai ki he‘ene ngaahi fekau. 3 He ko eni ‘ae ‘ofa ki he ‘Otua, ko e tau fai ki he‘ene ngaahi fekau: pea ‘oku ‘ikai fakamamahi ‘a ‘ene ngaahi fekau. 4 He ko ia kotoa pē kuo fanau‘i ‘i he ‘Otua, ‘oku ne ikuna ‘a māmani: pea ko eni ‘ae mālohi ‘oku ne ikuna

'aki 'a māmani, ko 'etau tui. 5 Ko hai ia 'oku tokoto 'a māmani kotoa pē 'i he tokotaha kovi. ne ikuna 'a māmani, ka ko ia 'oku tui ko e 'Alo 20 Pea 'oku tau 'ilo kuo ha'u 'ae 'Alo 'oe 'Otua, 'oe 'Otua 'a Sisu? 6 Ko eni ia na'e ha'u 'i he vai mo e toto, 'a Sisu Kalaisi; 'ikai 'i he vai pe, kae 'i he vai mo e toto. Pea 'oku fakamo'oni 'e he Laumālie, he 'oku mo'oni 'ae Laumālie. 7 He 'ae 'Otua mo'oni, mo e mo'ui ta'engata. (aiōnios 'oku ai 'ae toko tolu 'i he langi 'oku fakamo'oni, g166) 21 'Ae fānau 'ofeina, ta'ofi 'akimoutolu mei ko e Tamai, mo e Folofola, pea mo e Laumālie he ngaahi tamapua. 'Emeni.

Mā'oni'oni: pea 'oku taha pe 'ae toko tolu ni 8 Pea 'oku ai 'ae tolu 'i māmani 'oku fakamo'oni, ko e Laumālie, mo e vai, pea mo e toto: pea 'oku kau fakataha 'ae tolu ni. 9 Kapau 'oku tau tali 'ae fakamo'oni 'oe tangata, 'oku lahi hake 'ae fakamo'oni 'oe 'Otua: he ko eni 'ae fakamo'oni 'oe 'Otua 'aia kuo ne fakahā ki hono 'Alo. 10 Ko ia 'oku tui ki he 'Alo 'oe 'Otua, 'oku 'iate ia pe 'ae fakamo'oni: ko ia 'oku 'ikai ke tui ki he 'Otua, 'oku ne lohiaki'i ia; koe'uhī 'oku 'ikai ke tui ia ki he fakamo'oni 'aia kuo fakahā 'e he 'Otua ki hono 'Alo. 11 Pea ko eni 'ae fakamo'oni, kuo foaki 'e he 'Otua 'ae mo'ui ta'engata kiate kitautolu, pea ko e mo'ui ni 'oku 'i hono 'Alo. (aiōnios g166) 12 Ko ia 'oku ne ma'u 'ae 'Alo, 'oku ne ma'u mo e mo'ui; pea ko ia 'oku 'ikai te ne ma'u 'ae 'Alo 'oe 'Otua, 'oku 'ikai te ne ma'u 'ae mo'ui. 13 Kuo u tohi 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu 'oku tui ki he huafa 'oe 'Alo 'oe 'Otua, koe'uhī ke mou 'ilo 'oku 'amoutolu 'ae mo'ui ta'engata, pea ke mou tui ki he huafa 'oe 'Alo 'oe 'Otua. (aiōnios g166) 14 Pea ko eni 'ae mālohi 'aia 'oku tau ma'u kiate ia, koe'uhī, katau ka kole ha me'a 'o fakatatau ki hono finangalo, 'oku ne ongo'i 'akitaautolu: 15 Pea kapau 'oku tau 'ilo 'oku ne ongo'i 'akitaautolu, ko ia kotoa pē 'oku tau kolea, 'oku tau 'ilo 'oku tau ma'u 'ae ngaahi kole na'a tau holi ai kiate ia. 16 Kapau 'e mamata 'e ha taha ki he fai 'e hono tokoua ha angahala 'oku 'ikai ki he mate, pea 'e kole ia, pea te ne foaki 'ae mo'ui kiate ia ma'anautolu 'oku angahala kae 'ikai ki he mate: 'oku 'ikai te u pehe ke ne lotua ia. 17 Ko e ta'emā'oni'oni kotoa pē ko e angahala ia: pea 'oku 'i ai 'ae angahala 'oku 'ikai ki he mate. 18 'Oku tau 'ilo, ko ia kotoa pē kuo fanau'i 'i he 'Otua, 'oku 'ikai angahala ia; ka ko ia kuo fanau'i 'i he 'Otua 'oku ne ta'ofi ia 'e ia, pea 'oku 'ikai alasi ia 'e he tokotaha kovi ko ia. 19 'Oku tau 'ilo 'oku 'ae 'Otua 'akitaautolu, ka 'oku

2 Sione

1 Ko e motu'a ki he fine'eiki kuo fili mo 'ene fānau, 'oku ou 'ofa mo'oni ki ai; pea 'oku 'ikai ko au pe, ka ko kinautolu kotoa pē foki kuo 'ilo'i 'ae mo'oni; **2** Koe'uhu pe ko e mo'oni, 'aia 'oku nofo'ia 'akitautolu, pea 'e 'iate kitautolu ia 'o ta'engata: (aiōn g165) **3** Ke 'iate kimoutolu 'ae 'alo'ofa, mo e 'ofa mata'ata'atā pe, mo e melino, mei he 'Otua ko e Tamai, pea mei he 'Eiki ko Sisu Kalaisi, ko e 'Alo 'oe Tamai, 'i he mo'oni mo e 'ofa. **4** Ne u fiefia lahi 'i he'eku 'ilo'i 'ae ni'ihī 'i ho'o fānau 'oku 'a'eva 'i he mo'oni, 'o hangē ko e fekau na'a tau ma'u mei he Tamai. **5** Pea ko eni, 'oku ou kole atu kiate koe, 'e fine'eiki, kae 'ikai hangē ko ha'aku tohi ha fekau fo'ou kiate koe, ka ko ia kuo tau ma'u mei he kamata'anga, ke tau fe'ofa'aki kiate kitautolu. **6** Pea ko e 'ofa eni, koe'uhu ke tau 'a'eva 'i he'ene ngaahi fekau. Ko eni 'ae fekau, Koe'uhu, ke hangē ko ia kuo mou fanongo ki ai mei he kamata'anga, ke mou 'a'eva 'i ai. **7** He kuo 'alu atu 'ae kau kākā tokolahi ki māmani, 'oku 'ikai ke nau fakahā kuo ha'u 'i he sino 'a Sisu Kalaisi. Ko e kākā eni mo e fili 'o Kalaisi. **8** Vakai pe kiate kimoutolu, ke 'oua na'a mole 'iate kitautolu 'ae ngaahi me'a kuo tau lava'i, ka koe'uhu ketau ma'u 'ae totongi haohaoa. **9** Ko ia ia 'oku fai hala, pea 'ikai nofoma'u 'i he akonaki 'a Kalaisi, 'oku 'ikai ma'u 'e ia 'ae 'Otua. Ko ia ia 'oku nofo 'i he akonaki 'a Kalaisi, 'oku ma'u 'e ia fakatou'osi 'ae Tamai pea mo e 'Alo. **10** Kapau 'e 'alu atu ha taha kiate kimoutolu, kae 'ikai 'omi 'ae akonaki ko eni, 'oua na'a tali ia ki homou fale, pea 'oua na'a tokoni ki ai: **11** He ko ia 'oku tokoni ki ai 'oku kau ia 'i he'ene ngaahi ngāue kovi. **12** Kuo lahi 'ae me'a ke u tohi atu kiate kimoutolu, ka 'e 'ikai te u fai ia 'i he pepa mo e vaitohi: ka 'oku ou 'amanaki ke u 'alu atu kiate kimoutolu, pea tau alea 'o femamata'aki, koe'uhu ke fonu 'etau fiefia. **13** Ko e fānau 'a ho tokoua kuo fili, 'oku nau 'ofa kiate koe. 'Emeni.

3 Sione

1 Ko e motu'a ki he 'ofeina ko Keio, 'aia 'oku ou 'ofa mo'oni ki ai; **2** E 'ofeina, ko e fungani 'i he me'a 'oku ou kolea, ke ke monū'ia, mo mo'ui mālōlō, 'o hangē pe ko e monū'ia 'o ho laumālie. **3** He ne u fiefia lahi, 'i he ha'u 'ae kāinga, 'o fakamo'oni ki he mo'oni 'oku 'iate koe, 'o hangē ko ho'o 'eve'eva 'i he mo'oni. **4** 'Oku 'ikai ha'aku fiefia 'e lahi hake, ka ko 'eku fanongo 'oku 'a'eva 'eku fānau 'i he mo'oni. **5** E 'ofeina, 'oku ke fai angatotonu pe 'aia 'oku ke fai ki he ngaahi kāinga, mo e kakai muli; **6** Pea kuo nau fakamo'oni 'i he 'ao 'oe siasi ki ho'o 'ofa: pea kapau te ke moimoi'i 'akinautolu 'i he'enau fononga 'o taau mo e 'Otua, ko ho'o fai lelei ia: **7** He na'e 'alu atu 'akinautolu koe'uhiko hono huafa, 'o 'ikai ma'u ha me'a mei he kakai Senitaile. **8** Ko ia 'oku totonu ai 'ētau talia 'ae kakai pehē, ke tau hoko ko e kau tokoni ki he mo'oni. **9** Ne u tohi ki he siasi: ka ko Taiotifi 'oku manako ke lahi hake 'iate kinautolu, 'oku 'ikai te ne tali 'akinautolu. **10** Ko ia, kapau te u 'alu atu, te u manatu ki he'ene ngaahi ngāue 'oku ne fai, 'a 'ene palau kiate kitautolu 'i he ngaahi lea kovi: pea 'i he'ene ta'efiu ai, 'oku 'ikai te ne tali 'e ia 'ae kāinga, pea 'oku ne ta'ofi kiate kinautolu na'e loto ki ai, 'o ne kapusi ['akinautolu] mei he siasi. **11** E 'ofeina, 'oua na'a angimui ki ha kovi, ka ko ia pe 'oku lelei. Ko ia 'oku ne fai lelei, 'oku 'oe 'Otua ia: ka ko ia 'oku ne fai kovi, kuo 'ikai mamata ia ki he 'Otua, **12** 'Oku ongoongolei 'a Temetelio 'i he kakai kotoa pē, pea 'i he mo'oni foki: 'io, pea 'oku mau fakamo'oni foki; pea 'oku mou 'ilo 'oku mo'oni 'emau fakamo'oni. **13** Kuo lahi 'ae me'a ke u tohi atu ai, ka 'oku 'ikai teu loto ke tohi kiate koe 'aki 'ae vaitohi mo e peni: **14** Ka 'oku ou 'amanaki 'e vave 'eku mamata kiate koe, pea te ta alea 'o femamata'aki. Ke 'iate koe 'ae fiemālie. 'Oku 'ofa atu 'ae kāinga kiate koe. Tala 'ae 'ofa ki he kāinga, 'o hua'aki [honau] hingoa.

Siute

1 Ko au Siute, ko e tamaio'eiki 'a Sisu Kalaisi, mo e tokoua 'o Semisi, kiate kinautolu kuo fakama'oni'oni'i 'e he 'Otua ko e Tamai, pea kuo fakamo'ui 'e Sisu Kalaisi, ko e uiui'i: 2 Ke tupulekina pe kiate kimoutolu 'ae 'ofa mata'ata'atā pe, mo e melino, mo e 'ofa. 3 'E kāinga 'ofeina, 'i he'eku fai fakato'oto'o 'aupito ke tohi atu kiate kimoutolu ki he fakamo'ui lahi, na'e totonu ke u tohi kiate kimoutolu, mo enginaki ke mou fekuki fakamātoato koe'uhī ko e tui na'e 'atu 'i mu'a ki he kāinga mā'oni'oni. 4 He 'oku ai 'ae kau tangata kuo nau fetolofi fakapōloto, 'akinautolu na'e tohi 'i mu'a ki he mala'ia ni, ko e kau tangata ta'elotu, 'onau liliu 'ae 'ofa 'a hotau 'Otua ko e faianga angahala, 'o fakafisinga 'i he 'Eiki pe taha ko e 'Otua ko hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi. 5 Ko ia 'oku ou lo to ke fakamanatu'i 'akimoutolu, ka na'a mou 'ilo mu'a 'ae me'a ni, koe'uhī 'i he hili hono fakamo'ui 'e he 'Eiki 'ae kakai mei he fonua ko 'Isipite, pea ne toki faka'auha 'akinautolu na'e 'ikai ke tui. 6 Pea ko e kau 'āngelo na'e 'ikai ke tu'uma'u 'i honau mu'aki 'alunga, ka na'a nau tukuange honau nofo'anga, kuo ne tuku ke mo'ua 'akinautolu ki he ngaahi ha'i ta'engata 'oe fakapo'uli 'o a'u ki he fakamaau 'oe 'aho lahi. (aiōnios g126) 7 'O hangē foki ko Sotoma mo Komola, mo e ngaahi kolo na'a nau vāofi mo fai tatau, 'onau tuku 'akinautolu ki he fe'auaki, mo e muimui ki he feholikovi'aki, kuo fokotu'u ko e faka'ilonga, 'onau mo'ua 'i he totongi 'oe afi ta'engata. (aiōnios g166) 8 'Oku pehē foki 'akinautolu ni, 'ae kau misi [kovī], 'oku nau 'uli'i 'ae sino, 'o manukī'i 'ae pule, mo lau'ikovi 'ae kau pule. 9 Ka 'i he alea 'a Maikeli ko e 'āngelo lahi mo e tēvolo, na'e fakakikihi ia ki he sino 'o Mōsese, ka na'e 'ikai te ne tali 'aki ia ha lea manuki, ka na'a ne pehē, "Ke lōmia koe 'e he 'Eiki." 10 Ka 'oku lea kovi 'akinautolu ni ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai te nau 'ilo'i: ka ko e ngaahi me'a 'oku nau 'ilo fakakakano pe fakataha mo e fanga manu ta'eloto, ko e ngaahi me'a ko ia 'oku nau 'uli'i ai 'akinautolu. 11 'E mala'ia 'akinautolu! He kuo nau 'alu 'i he hala 'o Keini, 'o tāfea atu ki he hē 'a Pelami koe'uhī ko e

totongi, pea nau 'auha 'i he angatu'u 'a Kola. 12 Ko e ngaahi 'ila 'akinautolu ni 'i ho'omou ngaahi kātoanga 'ofa, 'i he'enau keinanga'anga mo kimoutolu, 'onau kai fekinaki mo ta'emanavahē: ko e ngaahi 'ao ta'eaihavai, 'oku vilingia fano 'e he ngaahi matangi; ko e ngaahi 'akau fua mate, ta'efua, 'o mate 'angaua, kuo ta'aki fu'u hake; 13 Ko e ngaahi peau lili 'oe tahī, 'oku nau kōa atu 'enau fakamā; ko e ngaahi fetū'u he fano pe, pea kuo tuku mo'ona utolu 'ae 'uli'uli 'oe fakapo'uli ta'engata. (aiōn g165) 14 Pea na'e kikite kiate kinautolu ni foki 'e 'Inoke, ko hono toko fitu meia 'Ataina, 'o pehē, "Vakai, 'oku hā'ele mai 'ae 'Eiki mo e ngaahi toko mano 'o 'ene kakai mā'oni'oni. 15 Ke fai 'ae fakamaau ki he kakai kotoa pē, mo fakamo'oni ki he kakai ta'elotu kotoa pē 'a 'enau ngaahi ngāue fakata'elotu kotoa pē 'aia kuo nau fai 'i he anga fakata'elotu, pea mo e ngaahi me'a fakamamahi kotoa pē 'aia kuo lea 'aki 'e he kau angahala ta'elotu kiate ia." 16 Ko e kau lāunga mo hanu 'akinautolu ni, 'oku nau angimui ki he ngaahi holi kovi 'anautolu; pea 'oku lea fakapuhopuha 'a honau ngutu, 'onau filifilimānako ki he kakai koe'uhī ko e koloa. 17 Kae manatu'i 'ekimoutolu, ko e 'ofeina, ki he ngaahi lea na'e lea 'aki 'i mu'a 'e he kau 'aposetolo 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi; 18 He na'a nau fakahā kiate kimoutolu, "E ai 'ae kau manuki 'i he kuonga ki mui, pea te nau angimui ki he ngaahi holi fakata'elotu 'anautolu." 19 Ko kinautolu ni 'oku nau mavahe'i 'akinautolu, 'oku fakakakano, 'o ta'ema'u 'ae Laumālie 20 Ka ko kimoutolu, ko e 'ofeina, ke langa 'aki hake 'akimoutolu ki ho'omou tui fungani mā'oni'oni, pea lotu 'i he Laumālie Mā'oni'oni, 21 'O tauhi'i 'akimoutolu 'i he 'ofa 'ae 'Otua, mo 'amanaki ki he 'ofa mata'ata'atā pē 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi ki he mo'ui ta'engata. (aiōnios g166) 22 Pea ke manava'ofa ki he ni'ihī, 'o fai kehekehe. 23 Pea ko e ni'ihī, ke fakamo'ui 'aki 'ae fakamanavahē, 'o hamusi mei he afi; ka mou fehi'a pe ki he kofu kuo 'uli'i 'e he kakano. 24 Pea ko eni, ke 'iate ia 'oku fa'a fai ke ta'ofi 'akimoutolu ke 'oua na'a mou hinga, pea ke 'atu 'akimoutolu ta'ehalaia 'i he 'ao 'o hono nāunau mo e fiefia lahi 'aupito, 25 Ke 'i he 'Otua poto taha pe ko hotau Fakamo'ui, 'ae

nāunau, mo e ongoongolelei mo e pule, mo e
mālohi, ‘i henī mo ta‘engata. ‘Emeni. (aiōn g165)

Fakahā

1 Ko e Fakahā ‘a Sisu Kalaisi, ‘aia na‘e foaki ‘e he ‘Otua kiate ia, ke faka‘ilo ki he‘ene kau tamaio‘eiki ‘ae ngaahi me‘a ‘oku totonus ke vave ‘a ‘ene hoko; pea ne fekau mo faka‘ilo ia ‘e he‘ene ‘āngelo ki he‘ene tamaio‘eiki ko Sione: **2** ‘Aia na‘a ne fakahā ‘ae folofola ‘ae ‘Otua, pea mo e fakamo‘oni ‘a Sisu Kalaisi, pea mo e ngaahi me‘a kotoa pē na‘a ne mamata ai. **3** ‘Oku monū‘ia ia ‘oku ne lau, mo kinautolu ‘oku fanongo, ki he ngaahi lea ‘oe kikite ni, mo fai ‘ae ngaahi me‘a ‘oku tohi ‘i ai; he ‘oku ofi ‘ae kuonga. **4** KO AU SIONE ki he siasi ‘e fitu ‘oku ‘i ‘Esia: Ke ‘iate kimoutolu ‘ae ‘alo‘ofa, mo e monū‘ia, meiate ia ‘oku ‘i ai, pea na‘e ‘i ai, pea mo ia ‘e ‘i ai; pea mei he Laumālie ‘e Toko Fitu ‘aia ‘oku ‘i hono mu‘a nofo‘a faka‘ei‘eiki; **5** Pea meia Sisu Kalaisi, ko e Fakamo‘oni angatonu, mo e ‘uluaki fakatupu mei he mate, mo e ‘Eiki ‘oe ngaahi tu‘i ‘o māmanī; ke ‘iate ia na‘a ne ‘ofeina ‘akitaotolu, pea ne fufulu ‘akitaotolu mei he‘etau ngaahi angahala ‘aki hono ta‘ata‘a ‘o‘ona, **6** Pea ne ngaohi ‘akitaotolu ko e ngaahi tu‘i, mo e kau taula‘eiki ki he ‘Otua mo ‘ene Tamai; ke ‘iate ia ‘ae ongoongolelei mo e pule ‘o ta‘engata pea ta‘engata. ‘Emeni. (aiōn g165) **7** Vakai, ‘oku hā‘ele mai ia mo e ngaahi ‘ao; pea ‘e mamata kiate ia ‘ae mata kotoa pē, ‘io, mo kinautolu na‘a nau hoka‘i ia: pea ‘e tangi mamahi ‘ae ngaahi fa‘ahinga kotoa pē ‘o māmanī koe‘uhī ko ia. Ke pehē pe, ‘Emeni. **8** ‘Oku pehē ‘e he ‘Eiki, “Ko au ko e ‘Alifa mo e ‘Omeka, ko e kamata‘anga mo e ngata‘anga, ‘aia ‘oku ‘i ai, pea na‘e ‘i ai, pea ko ia ia ‘e ‘i ai, ko e Māfimafi.” **9** Ko au Sione, ko homou tokoua, mo e kaunga me‘a ‘i he mamahi, pea mo e pule‘anga mo e fa‘a kātaki ‘o Sisu Kalaisi, na‘aku ‘i he motu ‘oku ui ko Patimosi koe‘uhī ko e folofola ‘ae ‘Otua, pea koe‘uhī ko e fakamo‘oni ‘o Sisu Kalaisi. **10** Pea ne u ‘i he Laumālie ‘i he ‘aho ‘oe ‘Eiki, pea ne u ongo‘i ‘ae le‘o lahi mei hoku tu‘a, ‘o hangē ko ha me‘a lea, **11** ‘Oku pehē mai, “Ko au ko e ‘Alifa mo e ‘Omeka, ko e ‘uluaki mo e ki mui:” pea, “Ko hai ‘oku ke mamata ki ai, tohi ‘i ha tohi, ‘o ‘ave ki he ngaahi siasi ‘e fitu ‘oku ‘i ‘Esia; ki ‘Efesō, mo Simana, mo Peakamosi, mo Taiataila,

mo Satisi, mo Filatelifia, mo Leotisia.” **12** Pea ne u tafoki ke u ‘ilo ‘ae le‘o na‘e lea kiate au. Pea ‘i he‘eku tafoki, ne u mamata ki he tu‘unga maama koula ‘e fitu; **13** Pea ‘i he lotolotonga ‘oe ngaahi tu‘unga maama ‘e fitu, ko e tokotaha ‘o hangē ko e Foha ‘oe tangata, kuo kofu‘aki ‘ae kofu na‘e a‘u hifo ki he va‘e, pea nono‘o ki hono fatafata ‘aki ‘ae no‘o koula. **14** Ko hono ‘ulu mo e lou‘ulu na‘e hina ‘o hangē ko e hinehina ‘oe fulufulu‘i sipi, ‘o hangē ko e ‘uha hinehina; pea na‘e tatau hono fofonga mo e ulo ‘oe afi; **15** Pea tatau hono va‘e mo e palasa lelei, ‘o hangē ko ‘ene kakaha ‘i he haka‘anga ukamea; pea ko hono le‘o, na‘e tatau mo e ‘u‘ulu ‘oe ngaahi vai lahi. **16** Pea na‘e ‘i hono nima to‘omata‘u ‘ae fetu‘u ‘e fitu: pea na‘e ‘alu atu ‘i hono ngutu ‘ae heletā māsila ‘o fakatoumata; pea na‘e tatau hono fofonga mo e la‘ā ‘i he‘ene ulo ‘i hono mālohi. **17** Pea ‘i he‘eku mamata kiate ia, “Ne u tō hifo ‘i hono va‘e ‘o hangē ha mate. Pea na‘a ne ‘ai kiate au hono nima to‘omata‘u, ‘o ne pehē mai kiate au, ‘Oua ‘e manavahē; ko au ko e ‘uluaki mo e ki mui: **18** Ko au ia ‘oku mo‘ui, ka ne u mate, pea vakai, ‘oku ou mo‘ui ‘o ta‘engata pea ta‘engata, ‘Emeni; pea kuo ‘iate au ‘ae kī ‘o hētesi mo e mate. (aiōn g165, Hadēs g86) **19** Tohi ‘ae ngaahi me‘a kuo ke mamata ai, mo e ngaahi me‘a ‘oku ‘i ai, pea mo e ngaahi me‘a ‘e hoko ‘amui; **20** Ko e fakatātā ‘oe fetu‘u ‘e fitu ‘aia ne ke mamata ‘i hoku nima to‘omata‘u, pea mo e tu‘unga maama koula ‘e fitu. Ko e fetu‘u ‘e fitu, ko e kau ‘āngelo ‘oe ngaahi siasi ‘e fitu: pea ko e tu‘unga maama ‘e fitu ‘aia ne ke mamata ai, ko e ngaahi siasi ia ‘e fitu.

2 “Tohi ki he ‘āngelo ‘oe siasi ‘o ‘Efesō; “Oku folofola‘aki ‘ae ngaahi me‘a ni ‘e ia ‘oku ne kuku ‘ae fetu‘u ‘e fitu ‘i hono nima to‘omata‘u, ‘aia ‘oku ‘eve‘eva ‘i he lotolotonga ‘oe ngaahi tu‘unga maama koula ‘e fitu; **2** “Oku ou ‘ilo‘i ho‘o ngaahi ngāue, mo ho‘o fai feinga, mo ho‘o fa‘a kātaki, pea mo ho‘o ta‘efā‘akātaki‘i ‘akinautolu ‘oku kovi: pea kuo ke ‘ahi‘ahi‘i ‘akinautolu ‘oku nau pehē, ko e kau ‘aposetolo ‘akinautolu, ka ‘oku ‘ikai, pea kuo ke ‘ilo ko e kau loi ‘akinautolu: **3** Pea kuo ke fa‘a ‘ūkuma, ‘o fa‘a kātaki, pea koe‘uhī ko hoku hingoa kuo ke ngāue, ‘o ‘ikai te ke vaivai. **4** Ka ‘oku ai

'ae me'a 'oku ou kovi'ia ai kiate koe, koe'uhi ki he akonaki 'oe kau Nikolaitani, 'aia 'oku ou kuo ke mahu'i mei ho'o 'uluaki 'ofa. 5 Ko ia fehi'a ki ai. 16 Fakatomala; ka 'ikai, pea te u ha'u ke ke manatu'i 'aia kuo ke hinga mei ai, pea to'oto'o kiate koe, pea te u tau'i 'akinautolu 'aki fakatomala, pea fai 'ae ngaahi 'uluaki ngāue; 'ae heletā 'o hoku fofonga. 17 "Ko ia ia 'oku ka 'ikai, pea te u ha'u to'oto'o kiate koe, 'o hiki ai 'ae telinga, ke fakafanongo ia ki he folofola ho'o tu'unga maama mei hono potu, 'o kapau 'ae Laumālie ki he ngaahi siasi: Ko ia ia te ne 'e 'ikai te ke fakatomala. 6 Ka 'oku ke ma'u 'a ikuna, te u foaki ai ke ne kai 'ae mana fufū, eni, 'oku ke fehi'a ki he ngaahi ngāue 'oe kau pea te u 'atu ki ai mo e fo'i maka hinehina, pea Nikolaitani, 'aia 'oku ou fehi'a ki ai. 7 "Ko ia 'e tohi tongi 'i he maka 'ae hingoa fo'ou, 'aia ia 'oku ai 'ae telinga, ke fakafanongo ia ki he 'oku 'ikai ke 'ilo 'e ha taha ka ko ia pe 'oku ne folofola 'ae Laumālie ki he ngaahi siasi; Ko ia ia ma'u ia." 18 "Pea tohi ki he 'āngelo 'oe siasi te ne ikuna, te u foaki ki ai ke kai mei he 'akau 'i Taiataila; "Oku folofola'aki 'ae ngaahi me'a 'oe mo'ui, 'aia 'oku 'i he lotolotonga 'oe Palataisi ni 'e he 'Alo 'oe 'Otua, 'aia 'oku tatau mo e ulo 'oe 'Otua." 8 "Tohi ki he 'āngelo 'oe siasi 'oe afi hono fofonga, mo hono va'e 'o hangē ko e kakai Simana; "Oku folofola'aki 'ae ngaahi me'a palasa ngingila. 19 "Oku ou 'ilo'i ho'o ngaahi ni 'e he 'uluaki mo e ki mui, 'aia na'e mate, ka ngāue, mo e 'ofa, mo e tauhi, mo e tui, mo kuo mo'ui; 9 "Oku ou 'ilo'i ho'o ngaahi ngāue, ho'o fa'a kātaki; mo e lahi hake 'o ho'o ngaahi mo ho'o mamahi, mo ho'o masiva, (ka 'oku ke ngāue ki mui 'i he 'uluaki. 20 Ka 'oku ai 'ae koloa'ia) pea mo e loi 'anautolu 'oku pehē, ko me'a ni'ihi 'oku ou kovi'ia ai kiate koe, koe'uhi e ngaahi Siu 'akinautolu, ka 'oku 'ikai, ka ko e ko ho'o tuku ai pe 'ae fefine ko Sesepeli, 'aia falelotu 'o Sētane. 10 'Oua na'a ke manavahē ki 'oku ne ui ia ko e palōfita fefine, pea 'oku ne ha me'a 'i he ngaahi me'a ko ia te ke mamahi ai: akonekina mo oloa 'eku kau tamaio'eiki ke fai vakai, 'e li 'e he tēvolo 'a homou ni'ihi ki he fale 'ae fe'auaki, pea ke kai 'ae ngaahi me'a kuo fakapōpula, ko homou 'ahi'ahi'i, pea te mou feilaulau 'aki ki he ngaahi tamapua. 21 Pea ne mo'ua 'i he mamahi 'i he 'aho 'e hongofulu—ka u tuku kiate ia 'ae kuonga ke fakatomala ai 'i ke fai angatonu pe 'o a'u ki he mate, pea te he'ene fe'auaki; ka na'e 'ikai fakatomala ia. 22 u foaki kiate koe 'ae pale 'oe mo'ui. 11 "Ko ia Vakai, teu li ia ki ha mohenga, mo kinautolu ia 'oku ai 'ae telinga, ke fakafanongo ia ki he 'oku fai fe'auaki mo ia, ki he mamahi lahi, folofola 'ae Laumālie ki he ngaahi siasi; "Ko ia ia 'o kapau 'e 'ikai te nau fakatomala 'i he'enau te ne ikuna, 'e 'ikai lavea ia 'e he mate 'angaua." ngaahi ngāue. 23 Pea te u tāmate'i 'aki 'ae mate 12 "Pea tohi ki he 'āngelo 'ae siasi 'o Peakamosi; 'a 'ene fānau; pea 'e 'ilo ai 'e he ngaahi siasi "Oku folofola'aki 'ae ngaahi me'a ni 'e ia 'oku kotoa pē, ko au ia 'oku ou hakule 'ae ngaahi 'iate ia 'ae heletā māsila 'oku fakatoumata; 13 holi mo e loto: pea te u 'atu kiate kimoutolu "Oku ou 'ilo'i ho'o ngaahi ngāue, mo e potu 'oku taki taha 'o fakatatau ki ho'omou ngaahi ngāue. ke nofo ai, 'aia 'oku 'i ai 'ae nofo'anga 'o Sētane: 24 "Ka 'oku ou pehē kiate kimoutolu, mo hono pea 'oku ke puke ma'u hoku hingoa, pea na'e toe 'i Taiataila, 'akinautolu na'e 'ikai ma'u 'ae 'ikai te ke si'aki 'eku lotu, 'io, na'a mo e ngaahi akonaki ni, pea na'e 'ikai ke 'ilo 'ae ngaahi me'a 'aho 'o 'Anitipasa ko 'eku fakamo'oni angatonu, loloto 'o Sētane, 'o hangē ko 'enau lau; 'E 'ikai 'aia na'e tāmate'i 'iate kimoutolu, ko e potu te u 'ai mo ha kavenga kehe kiate kimoutolu. 'oku nofo ai 'a Sētane. 14 Ka 'oku ai 'ae me'a 25 Ka ko ia 'oku mou ma'u, kuku ma'u kae'oua ni'ihi 'oku ou kovi'ia ai kiate koe, koe'uhi 'oku ke u ha'u. 26 Pea ko ia ia 'e ikuna, pea ne fai ki 'iate koe 'akinautolu 'oku nau tui ki he akonaki he'eku ngaahi ngāue 'o a'u ki he ngata'anga, 'a Pelami, 'aia na'a ne akonekina 'a Pelaki ke lī ko ia ia te u foaki ki ai 'ae mālohi ki he ngaahi 'ae tūkia'anga 'i he 'ao 'oe ngaahi foha 'o 'Isileli, pule'anga: 27 'Pea te ne pule'i 'akinautolu 'aki ke nau kai 'ae ngaahi me'a kuo feilaulau 'aki ki 'ae va'a ukamea; Pea 'e lailai 'akinautolu 'o he ngaahi tamapua, pea ke fai 'ae fe'auaki. 15 hangē ko e ngaahi ipu 'oe tufunga ngaohi ipu:' Pea pehē 'oku 'iate koe foki 'akinautolu 'oku tui 'o hangē pe ko ia ne u ma'u mei he'eku Tamai.

28 Pea te u foaki kiate ia ‘ae fetu‘u pongipongi. ke ma‘u ‘aia ‘oku ke ma‘u, ke ‘oua na‘a fa‘ao ho
29 “Ko ia ia ‘oku ai ‘ae telinga, ke fakafanongo ia pale ‘e ha taha kehe. **12** Ko ia ia ‘e ikuna, te u ngaohi ia ko e pou ‘i he fale tapu ‘o hoku ‘Otua,
ki he folofola ‘ae Laumālie ki he ngaahi siasi.”

3 “Pea tohi ki he ‘āngelo ‘oe siasi ‘i Satisi; “Oku folofola‘aki ‘ae ngaahi me‘a ni ‘e ia ‘oku ‘iate ia ‘ae Laumālie ‘e Fitu ‘oe ‘Otua, pea mo e fetu‘u ‘e fitu; “Oku ou ‘ilo‘i ho‘o ngaahi ngāue, he ‘oku ke ma‘u ‘ae hingoa ‘oku ke mo‘ui, ka ‘oku ke mate. **2** Ke ke fa‘a le‘o, ‘o fakamālohi ‘ae ngaahi me‘a ‘oku toe, ‘aia ‘oku fakatau ke mate; he ‘oku ‘ikai te u ‘ilo kuo fai ke haohaoa ho‘o ngāue, ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua. **3** Ko ia ke ke manatu‘i pe na‘e fēfee‘i ‘ae anga ‘o ho‘o ma‘u mo ho‘o fanongo, pea ke kuku ma‘u, mo fakatomala. Ko ia kapau ‘e ‘ikai te ke le‘o, te u ha‘u kiate koe ‘o hangē ha kaiha‘a, pea ‘e ‘ikai te ke ‘ilo ‘ae feitu‘ula‘ā ‘o ‘eku ha‘u kiate koe. **4** Na‘a mo Satisi, ‘oku ke ma‘u ai ‘ae tokosi‘i kuo ‘ikai ke nau faka‘uli‘i honau ngaahi kofu; pea ‘e ‘a‘eva mo au ‘akinautolu ‘i he kofu hinehina: he ‘oku ‘aonga ‘akinautolu **5** Ko ia ia ‘e ikuna, ko ia ‘e fakakofu, ‘aki ‘ae kofu hinehina; pea ‘e ‘ikai te u tāmate‘i hono hingoa mei he tohi ‘oe mo‘ui, ka te u fakahā hono hingoa ‘i he ‘ao ‘o ‘eku Tamai, pea mo e ‘ao ‘o ‘ene kau ‘āngelo. **6** “Ko ia ia ‘oku ai ‘ae telinga, ke fakafanongo ia ki he folofola ‘ae Laumālie ki he ngaahi siasi.” **7** “Pea tohi ki he ‘āngelo ‘oe siasi ‘i Filatelifia; “Oku folofola‘aki ‘ae ngaahi me‘a ni ‘e ia ‘oku mā‘oni‘oni, ‘aia ‘oku mo‘oni, “Aia ‘oku ‘i ai ‘ae kī ‘o Tevita, pea ‘oku ne to‘o, pea ‘ikai ke tāpuni ‘e ha taha; pea ‘oku ne tāpuni, pea ‘ikai to‘o ‘e ha taha;” **8** “Oku ou ‘ilo‘i ho‘o ngaahi ngāue: vakai, kuo u tuku ‘i ho ‘ao ‘ae matapā kuo ava, pea ‘e ‘ikai fa‘a tāpuni ia ‘e ha taha: he ‘oku ai ho‘o mālohi si‘i, pea kuo ke tauhi‘i ‘a ‘eku lea, pea na‘e ‘ikai te ke fakafisinga‘i hoku hingoa. **9** Vakai, ‘oku ou tuku atu ‘akinautolu ‘oku ‘oe falelotu ‘o Sētane, ‘akinautolu ‘oku pehē, ko e kau Siu ‘akinautolu, ka ‘oku ‘ikai, ka ‘oku nau loi; vakai, te u pule‘i ‘akinautolu ke ha‘u ‘o punou hifo ‘i ho va‘e, pea ke nau ‘ilo kuo u ‘ofa ‘fakaava ‘ae matapā ‘i he langi: pea ko e ‘uluaki le‘o ‘aia ne u ongo‘i na‘e hangē ko e kiate koe. **10** Pea koe‘uhu kuo ke tauhi ‘ae lea ‘o ‘eku fa‘a kātaki, te u tauhi foki ‘a koe ‘i he ‘Ha‘u ki ‘olunga ni, pea te u fakahā kiate koe ‘ae feitu‘ula‘ā ‘oe ‘ahi‘ahi, ‘aia ‘e hoko ki māmani ngaahi me‘a ‘oku totonu ke hoko ‘amui.” **2** Pea kotoa pē, ke ‘ahi‘ahi‘i ‘akinautolu ‘oku nofo ‘i fakafokifā pe kuo u ‘i he Laumālie: pea vakai, ne māmani. **11** Vakai, ‘oku ou ha‘u fakavave: kuku tu‘u ‘ae nofo‘a faka‘ei‘eiki ‘i he langi, pea nofo

4 Pea hili eni, ne u mamata, pea vakai, kuo fakaava ‘ae matapā ‘i he langi: pea ko e ‘uluaki le‘o ‘aia ne u ongo‘i na‘e hangē ko e me‘a lea ‘oku lea kiate au; pea ne pehē mai, ‘Ha‘u ki ‘olunga ni, pea te u fakahā kiate koe ‘ae fakafokifā pe kuo u ‘i he Laumālie: pea vakai, ne māmani.

'ae tokotaha 'i he nofo'a faka'e'i eiki. 3 Pea ko me'a fakama'u 'e fitu. 2 Pea ne u mamata ki ha ia na'e nofo ai na'e matamata [lelei] 'o hangē 'āngelo mālohi, 'oku kalanga 'aki 'ae le'o lahi, ko e maka ko e sasipa mo e satino; pea na'e "Ko hai 'oku taau ke to'o 'ae tohi, mo vete hono takatakai 'ae nofo'a faka'e'i eiki 'e he 'umata, ngaahi me'a fakama'u 'o ia?" 3 Pea na'e 'ikai na'e hā mai 'o hangē ko e 'emalata. 4 Pea na'e ha tokotaha 'i he langi, pe 'i lalo tu'u takatakai 'i he nofo'a faka'e'i eiki 'oe nofo'a 'i māmani, 'oku fa'a fai ke to'o 'ae tohi, pe ke 'e uofulu ma fā: pea ne u mamata 'oku nofo mamata ki ai. 4 Pea ne u tangi lahi, koe'uhī na'e 'i he ngaahi nofo'a 'ae mātu'a 'e toko uofulu 'ikai ke 'ilo'i ha taha 'oku taau ke ne to'o mo lau ma toko fā, kuo kofu'aki 'ae kofu hinehina; pea 'ae tohi, pe ke mamata ki ai. 5 Pea pehē 'e ha na'e ai 'i honau 'ulu 'ae ngaahi pale koula. 5 Pea tokotaha 'oe kau mātu'a kiate au, "Oua 'e tangi: na'e hā mai mei he nofo'a faka'e'i eiki 'ae 'uhila vakai, ko e Laiione 'oe fa'ahinga 'o Siuta, ko e mo e mana mo e ngaahi le'o: pea na'e ulo 'ae Aka 'o Tevita, kuo ne lava'i ke ne to'o 'ae tohi, maama afi 'e fitu 'i he mu'a nofo'a faka'e'i eiki, pea ke vete 'a hono me'a fakama'u 'e fitu." 6 'aia ko e Laumālie 'e Fitu 'oe 'Otua. 6 Pea na'e Pea ne u mamata, pea vakai, 'i he ha'oha'onga 'i he mu'a nofo'a faka'e'i eiki 'ae tahi sio'ata 'o 'oe nofo'a faka'e'i eiki mo e me'a mo'ui 'e fā, pea hangē ko e kalisitala: pea na'e 'i he ha'oha'onga 'i he ha'oha'onga 'oe kau mātu'a, na'e tua'ā e 'oe nofo'a faka'e'i eiki, pea tu'u takatakai 'i he Lami 'o hangē kuo tāmate'i, kuo fitu 'ae nifo 'i nofo'a faka'e'i eiki, 'ae fa'ahinga me'a mo'ui 'e hono 'ulu, mo e mata 'e fitu, 'aia ko e Laumālie fā, kuo fonu 'i he ngaahi fo'i mata 'i 'ao pea mo 'e Fitu 'oe 'Otua 'oku fekau atu ki māmani kotoa tu'a. 7 Pea ko e 'uluaki me'a mo'ui na'e hangē ko pē. 7 Pea na'e ha'u ia, 'o ne to'o 'ae tohi mei e laione, ko hono ua 'oe me'a mo'ui na'e hangē he nima to'omata'u 'o ia na'e nofo 'i he nofo'a ko e pulu, ko hono tolu 'oe me'a mo'ui na'e faka'e'i eiki. 8 Pea 'i he'ene to'o 'ae tohi, na'e mata tatau mo e tangata, pea ko hono fā 'oe fakafo'ohifo 'i he 'ao 'oe Lami 'ae me'a mo'ui me'a mo'ui na'e hangē ko ha 'ikale 'oku puna. 8 'e fā mo e kau mātu'a 'e toko uofulu ma toko Pea ko e me'a mo'ui 'e fā na'a nau taki ono 'ae fā, na'a nau taki taha 'ae ha'ape, mo e hina kapakau; pea na'a nau pito 'i loto 'i he ngaahi koula kuo pito 'i he me'a namu kakala, 'aia ko e fo'i mata: pea 'oku 'ikai te nau mālōlō 'i he 'aho ngaahi lotu 'oe kakai mā'oni'oni. 9 Pea na'a nau pe 'i he pō, kae pehē pe, "Mā'oni'oni, mā'oni'oni, hiva 'aki 'ae hiva fo'ou, 'o pehē, "Oku taau mo mā'oni'oni, 'E 'Eiki, ko e 'Otua Māfimafi, 'Aia koe ke to'o 'ae tohi, Pea ke vete hono ngaahi na'e 'i ai, pea 'oku 'i ai ni, pea 'e 'i ai." 9 Pea me'a fakama'u 'o ia: He na'e tāmate'i koe, Pea 'i he 'atu 'e he ngaahi me'a mo'ui ko ia 'ae faka'apa'apa mo e ongoongolelei mo e fakafeta'i kiate ia 'oku nofo 'i he nofo'a faka'e'i eiki, 'aia 'oku mo'ui laikuonga pea ta'engata, (aiōn g165) 10 Na'e fakafo'ohifo 'ae mātu'a e toko uofulu ma toko fā 'i he 'ao 'o ia 'oku nofo 'i he nofo'a faka'e'i eiki, 'onau hū kiate ia 'oku mo'ui 'o laikuonga pea ta'engata, pea na'a nau li honau ngaahi pale 'i he mu'a nofo'a faka'e'i eiki, mo nau pehē, (aiōn g165) 11 "Oku taau mo koe, 'E 'Eiki, mano lau'i ngaahi mano, mo e ngaahi toko afe Ke ke ma'u 'ae faka'apa'apa mo e ongoongolelei lau'i ngaahi toko afe; 12 'Oku nau pehē, 'aki 'ae mo e māfimafi: He kuo ke fakatupu 'ae ngaahi le'o lahi, "Oku taau mo e Lami na'e tāmate'i me'a kotoa pē, Pea na'e ngaohi ia pea 'oku kei Kē tuku kiate ia 'ae māfimafi, mo e koloa, mo ai ni, 'i ho'o finangalo pe koe ki ai."

5 Pea ne u mamata 'i he nima to'omata'u 'o ia na'e nofo 'i he nofo'a faka'e'i eiki 'ae tohi kuo tohi 'i loto mo tu'a, pea fakama'u 'aki 'ae

kuo ke huhu'i 'ae kakai 'aki ho ta'ata'a ki he 'Otua, Mei he fa'ahinga, mo e lea, mo e kakai, mo e pule'anga kotoa pē. 10 Pea kuo ke ngaohi 'akinautolu ko e ngaahi tu'i mo e kau taula'eiki ki homau 'Otua: Pea te nau pule 'i he maama." 11 Pea ne u vakai, pea u fanongo ki he le'o 'oe kau 'āngelo tokolahi na'e tu'u takatakai 'i he nofo'a faka'e'i eiki mo e ngaahi me'a mo'ui mo e kau mātu'a: pea ko honau lau ko e ngaahi toko afe; 12 'Oku nau pehē, 'aki 'ae mo e ongoongolelei, mo e fakafeta'i." 13 Pea ne u fanongo ki he ngaahi me'a kotoa pē 'aia 'oku 'i he langi, pea 'i he māmani, pea 'i lalo 'i māmani,

pea mo ia 'oku 'i he tahi, pea mo kinautolu kotoa pē 'oku 'i ai, na'a nau pehē, "Ke 'iate ia 'oku nofo 'i he nofo'a faka'e'i eiki, pea ki he Lami, 'ae fakafeta'i, mo e faka'apa'apa, mo e ongoongolelei, mo e māfimafi, 'o ta'engata pea ta'engata." (aiōn g165) 14 Pea na'e pehē 'e he me'a mo'ui 'e fā, "Emeni." Pea na'e fakafo'ohifo 'ae mātū'a 'e toko uofulu ma toko fā, 'o hū kiate ia 'oku mo'ui 'o ta'engata pea ta'engata.

6 Pea ne u vakai 'i he vete 'e he Lami 'ae me'a fakama'u 'e taha, pea ne u fanongo, 'o hangē ko e 'u'ulu 'oe mana, pea ko e tokotaha 'i he me'a mo'ui 'e fā na'e pehē mai, "Ha'u 'o mamata." 2 Pea ne u mamata, pea vakai, ko e hoosi hinehina pea na'e 'iate ia na'e heka ai 'ae kaufana; pea na'e foaki kiate ia 'ae pale: pea na'e 'alu atu ia 'i he ikuna ki he ikuna. 3 Pea kuo vete 'e ia hono ua 'oe me'a fakama'u, pea u fanongo ki hono ua 'oe me'a mo'ui, 'oku pehē mai, "Ha'u 'o mamata." 4 Pea 'alu atu 'ae hoosi 'e taha na'e kulokula: pea na'e tuku kiate ia na'e heka ai ke ne to'o 'ae melino mei māmani, pea ke nau fetāmate'aki 'akinautolu: pea na'e 'atu kiate ia 'ae heletā lahi. 5 Pea kuo vete 'e ia hono tolu 'oe me'a fakama'u, pea u fanongo ki hono tolu 'oe me'a mo'ui, na'e pehē mai, "Ha'u 'o mamata." Pea ne u mamata, pea vakai, ko e hoosi 'uli'uli; pea na'e 'i he nima 'o ia na'e heka ai 'ae me'a fakatatau. 6 Pea ne u fanongo ki he le'o, mei he ha'oha'onga 'oe me'a mo'ui 'e fā, na'e pehē mai, "Ko e puha fua 'oe uite ki he tenali 'e taha, mo e puha fua 'e tolu 'oe pa'ale ki he tenali 'e taha; pea 'oua na'a ke maumau'i 'ae lolo mo e uaine." 7 Pea kuo vete 'e ia hono fā 'oe me'a fakama'u, pea u fanongo ki he le'o 'o hono fā 'oe me'a mo'ui, na'e pehē mai, "Ha'u 'o mamata." 8 Pea ne u mamata, pea vakai, ko e hoosi tea: pea ko e hingoa 'o ia na'e heka ai ko e Mate, pea na'e muimui 'iate ia 'a Hētesi. Pea na'e tuku kiate kinaua 'ae mālohi ki hono fā 'oe vahē 'o māmani, ke tāmate'i 'aki 'ae heletā, mo e honge, mo e mate, pea mo e fanga manu fekai 'oe fonua. (Hadēs g86) 9 Pea kuo vete 'e ia hono

10 Pea na'a nau tangi 'aki 'ae le'o lahi, 'o pehē, "E 'Eiki mā'oni'oni mo mo'oni, 'e fēfē hono fuoloa, mo ho'o ta'efakamaau mo ta'etotongia homau toto kiate kinautolu 'oku nofo 'i he maama?" 11 Pea na'e foaki kiate kinautolu taki taha 'ae kofu hinehina tōtōlofa; pea na'e pehē kiate kinautolu, ke nau kei tatali ke fuoloa si'i, kae'oua ke kātoa honau kaungā tamaio'eiki mo honau kāinga, 'akinautolu 'e tāmate'i 'o hangē pe ko kinautolu. 12 Pea ne u mamata 'i he'ene vete hono ono 'oe me'a fakama'u, pea vakai, na'e 'i ai 'ae mofuike lahi; pea hoko 'ae la'ā 'o 'uli'uli 'o hangē ha tauanga'a fulufulu, pea hoko 'ae māhina 'o hangē ko e toto; 13 Pea na'e mokulu 'ae ngaahi fetu'u 'oe langi ki he fonua, 'o hangē ko e lī hifo 'e he fiki 'a hono ngaahi kauloa, 'oka lūlū'u ia 'e he matangi lahi. 14 Pea na'e mole 'ae langi 'o hangē ha tohi 'oka tākai ia; pea ko e mo'unga mo e motu kotoa pē na'e hiki mei honau potu. 15 Pea ko e ngaahi tu'i 'o māmani, pea mo e ngaahi hou'eiki, mo e kau koloa'ia, mo e kau 'eikita, mo e kau mālohi, mo e kau pōpula kotoa pē, mo e kau tau'atāina kotoa pē, na'a nau fufū 'akinautolu 'i he ngaahi luo mo e ngaahi 'ana'i maka 'i he ngaahi mo'unga; 16 Mo nau pehē ki he ngaahi mo'unga mo e ngaahi maka, "Hinga mai kiate kimautolu, 'o fufū 'akimautolu mei he fofonga 'o ia 'oku nofo 'i he nofo'a faka'e'i eiki, pea mei he houhau 'oe Lami: 17 He kuo hokosia 'ae 'aho lahi 'o hono houhau; pea ko hai 'e fa'a tu'u ai?"

7 Pea hili 'ae ngaahi me'a ni, na'aku mamata ki he 'āngelo 'e toko fā, 'oku nau tu'u 'i he tuliki 'e fā 'o māmani, 'onau puke 'ae matangi 'e fā 'o māmani, koe'uhī ke 'oua na'a havili 'ae matangi ki he fonua, pe ki he tahi, pe ki ha 'ākau. 2 Pea ne u mamata ki ha 'āngelo 'e taha na'e 'alu hake mei he potu hahake, kuo 'iate ia 'ae me'a fakama'u 'oe 'Otua mo'ui: pea na'e kalanga ia 'aki 'ae le'o lahi ki he 'āngelo 'e toko fā, na'e tuku ki ai ke tautea 'ae fonua mo e tahi, 3 'O pehē, "Oua na'a tautea 'ae fonua, pe ko e tahi, pe ko e ngaahi 'ākau, kae'oua ke 'osi nima 'oe me'a fakama'u, ne u mamata 'i he lalo 'emau faka'ilonga'i 'ae kau tamaio'eiki 'a homau 'esifeilaulau ki he ngaahi laumālie 'okinautolu 'Otua 'i honau fo'i la'ē." 4 Pea ne u fanongo na'e tāmate'i koe'uhī ko e folofola 'ae 'Otua, ki hono lau 'okinautolu na'e faka'ilonga'i: na'e pea koe'uhī ko e fakamo'oni 'aia na'a nau fai: faka'ilonga'i 'i he ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'oe

fānau ‘a ‘Isileli, ‘ae tokotaha kilu mo e toko fā pea kuo nau fō ke hinehina honau kofu tōtōlofa mano mo e toko fā afe. 5 Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he ta‘ata‘a ‘oe Lami. 15 Ko ia ai ‘oku nau ‘i he fa‘ahinga ‘o Siuta ‘ae tokotaha mano mo e he mu‘a nofo‘a faka‘ei‘eiki ‘oe ‘Otua, ‘o tauhi ia toko ua afe. Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘i he ‘aho mo e pō ‘i hono fale tapu: pea ko ia ‘o Lupeni ‘ae tokotaha mano mo e toko ua ‘oku nofo ‘i he nofo‘a faka‘ei‘eiki, ‘e nofo ia ‘iate afe na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o Kata kinautolu. 16 ‘E ‘ikai te nau toe fiekaia, pe toe ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe. 6 Na‘e fieinua; pea ‘e ‘ikai te nau la‘āina, pe puhengia. faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o ‘Asea ‘ae tokotaha 17 He ko e Lami ‘oku ‘i he ha‘oha‘onga ‘oe nofo‘a mano mo e toko ua afe. Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he faka‘ei‘eiki te ne matavai mo‘ui; pea ‘e holoholo fa‘ahinga ‘o Nafitali ‘ae tokotaha mano mo e ‘e he ‘Otua ‘ae lo‘imata kotoa pē mei honau toko ua afe. Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o mata.”

Manase ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe.

7 Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o Simione ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe. Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o Livai ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe. Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o ‘Isaka ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe. 8 Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o Sepulone ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe. Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o Siosefa ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe. Na‘e faka‘ilonga‘i ‘i he fa‘ahinga ‘o Penisimani ‘ae tokotaha mano mo e toko ua afe. 9 Pea hili eni, na‘aku mamata, pea vakai, ko e fu‘u kakai ‘aia kuo ‘ikai fa‘a lau ‘e ha taha, mei he pule‘anga, mo e fa‘ahinga, mo e kakai, mo e lea kotoa pē, na‘a nau tutu‘u ‘i he mu‘a nofo‘a faka‘ei‘eiki, pea ‘i he ‘ao ‘oe Lami, kuo nau kofu‘aki ‘ae ngaahi kofu hinehina tōtōlofa, mo e va‘a ponga ‘i honau nima; 10 Pea na‘a nau kalanga ‘aki ‘ae le‘o lahi, ‘o pehē, “Oku mei hotau ‘Otua ‘oku nofo ‘i he nofo‘a faka‘ei‘eiki, pea mo e Lami, ‘ae fakamo‘ui.” 11 Pea na‘e tutu‘u takatakai ‘ae kau ‘āngelo kotoa pē ‘i he nofo‘a faka‘ei‘eiki, pea ‘i he kau mātu‘a mo e me‘a mo‘ui ‘e fā, pea na‘a nau fakafo‘ohifo honau mata ‘i he mu‘a nofo‘a faka‘ei‘eiki, ‘o hū ki he ‘Otua, 12 ‘onau pehē, “Emeni: Ke ‘i hotau ‘Otua ‘o ta‘engata pea ta‘engata ‘ae fakafeta‘i, mo e ongoongolelei, mo e poto, Mo e fakamālō, mo e faka‘apa‘apa, mo e māfimafi, mo e mālohi. ‘Emeni.” (aiōn g165) 13 Pea na‘e lea ‘ae toko taha ‘oe kau mātu‘a, ‘o pehē mai kiate au, “Ko hai ‘akinautolu ni ‘oku teunga ‘aki ‘ae ngaahi kofu hinehina tōtōlofa? Pea ‘oku nau ha‘u mei fē?” 14 Pea ne u pehē kiate ia, “Eiki, hei‘ilo koe.” Pea ne pehē mai kiate au, “Ko kinautolu eni na‘e ha‘u mei he mamahi lahi,

8 Pea kuo vete ‘e ia ‘a hono fitu ‘oe me‘a fakama‘u, na‘e ai ‘ae fakalongo pē ‘i he langi ‘i he vaeua mālie‘anga ‘oe feitu‘ula‘ā ‘e taha. 2 Pea ne u mamata ki he ‘āngelo ‘e toko fitu na‘e tutu‘u ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua; pea na‘e ‘atu kiate kinautolu ‘ae me‘a lea ‘e fitu. 3 Pea na‘e ha‘u ‘ae ‘āngelo ‘e taha, ‘o tu‘u ‘i he ‘esifeilaualau, kuo ‘iate ia ‘ae ‘ai‘anga afi koula; pea na‘e ‘atu ‘o lahi ‘ae ‘akau namu kakala kiate ia, koe‘uhi ke ne ‘atu ia fakataha mo e ngaahi lotu ‘oe kakai mā‘oni‘oni kotoa pē, ‘i he ‘esifeilaualau koula, ‘aia na‘e tu‘u ‘i he mu‘a nofo‘a faka‘ei‘eiki. 4 Pea na‘e ‘alu hake ki he ‘ao ‘oe ‘Otua mei he nima ‘oe ‘āngelo ‘ae kohu ‘oe ‘akau namu kakala, pea mo e ngaahi lotu ‘oe kakai mā‘oni‘oni. 5 Pea na‘e ‘ave ‘e he ‘āngelo ‘ae ‘ai‘anga afi, pea ne fakapito ia ‘aki ‘ae afi mei he ‘esifeilaualau, ‘o ne li ia ki he fonua: pea na‘e ai ‘ae ngaahi le‘o, mo e mana, mo e ‘uhila, mo e mofuike. 6 Pea ko e ‘āngelo ‘e toko fitu na‘e ‘i ai ‘ae me‘a lea ‘e fitu, na‘a nau teuteu ke ifi. 7 Na‘e ifi ‘e he ‘uluaki ‘āngelo, pea na‘e hoko ai ‘ae ‘uha maka mo e afi ‘oku afu ‘aki ‘ae toto, pea na‘e lī ia ki he fonua: pea na‘e vela ‘o ‘osi ‘a hono tolu ‘oe vahe ‘oe ngaahi ‘akau, pea na‘e vela ‘o ‘osi ‘ae mohuku mata kotoa pē. 8 Pea ifi ‘e hono ua ‘oe ‘āngelo, pea hangē na‘e lī ia ki tahi ha fu‘u mo‘unga ‘oku vela ‘i he afi; pea na‘e liliu ‘o toto ‘a hono tolu ‘oe vahe ‘oe tahi; 9 Pea ko hono tolu ‘oe vahe ‘oe ngaahi me‘a na‘e mo‘ui ‘i he tahi, na‘e mate ia; pea na‘e maumau hono tolu ‘oe vahe ‘oe ngaahi vaka. 10 Pea ifi ‘e hono tolu ‘oe ‘āngelo, pea na‘e tō hifo ‘ae fetu‘u lahi mei he langi, ‘oku ulo ‘o hangē ha tūhulu, pea na‘e tō ia ki hono tolu ‘oe vahe ‘oe ngaahi vaitafe, pea ki he ngaahi matavai; 11 Pea ko e hingoa ‘oe fetu‘u na‘e ui

ko "Kona'i'i:" pea na'e fakakona ai hono tolu 'Oe ngaahi saliote, mo e fanga hoosi lahi 'oku 'oe vahe 'oe ngaahi vai; pea na'e mate 'ae kakai felele'i ki he tau. **10** Pea na'e ai honau ngaahi iku tokolahi 'i he ngaahi vai, koe'uhu na'e fakakona 'o hangē ko e fanga sikopio, pea na'e 'i honau ia. **11** Pea na'e ifi 'e hono fā 'oe 'āngelo, pea tā ngaahi iku 'ae ngaahi huhu: pea na'a nau mālohi hono tolu 'oe vahe 'oe la'ā, mo hono tolu 'oe ke tautea 'ae kakai 'i he māhina 'e nima. **12** Pea vahe 'oe māhina, mo hono tolu 'oe vahe 'oe ngaahi fetu'u; ko ia ne fakapo'uli ai hono tolu 'oe vahe 'okinautolu, pea na'e 'ikai maama 'ae 'aho 'i hono tolu 'o hono vahe, pea na'e pehē pe mo e pō foki. **13** Pea ne u vakai, peau ongo'i 'oku puna 'ae 'āngelo 'e taha 'i he loto langi, 'o ne pehē 'aki 'ae le'o lahi, "Mala'ia, mala'ia, mala'ia, ki he kakai 'oku nofo 'i he maama, koe'uhu 'i hono toe 'oe le'o 'oe me'a lea 'oe 'āngelo 'e toko 'i he 'ao 'oe 'Otua, **14** 'Oku pehē ki hono ono 'oe tolu, 'oku te'eki ai ifi!"

9 Pea na'e ifi 'e hono nima 'oe 'āngelo, pea u mamata na'e tō 'ae fetu'u mei he langi ki he fonua; pea na'e 'atu kiate ia 'ae kī 'oe luo ta'ehanotakele. (*Abyssos g12*) **2** Pea na'e fakaava 'e ia 'ae luo ta'ehanotakele; pea na'e 'alu hake 'ae kohu mei he luo, 'o hangē ko e kohu 'oe fu'u luo afi; pea ko e me'a 'i he kohu 'oe luo, na'e fakapo'uli 'ae la'ā mo e 'atā. (*Abyssos g12*) **3** Pea na'e ha'u mei he kohu 'ae fanga he'e ki he fonua: pea na'e 'atu ki ai 'ae mālohi, 'o hangē ko e mālohi 'oe fanga sikopio 'oe fonua. **4** Pea na'e fekau kiate kinautolu ke 'oua te nau maumau 'ae mohuku 'oe fonua, pe ha me'a mata 'e taha, pe ha 'akau; ka ko e kau tangata pe ko ia 'oku 'ikai 'i honau fo'i la'ē 'ae faka'ilonga 'ae 'Otua. **5** Pea na'e tuku kiate kinautolu ke 'oua na'a nau tāmate'i 'akinautolu, ka ke fakamamahi'i 'akinautolu 'i he māhina 'e nima: pea ko 'enau mamahi na'e tatau mo e mamahi 'oe tangata kuo taa'i 'e he sikopio. **6** Pea 'i he ngaahi 'aho ko ia, 'e kumi 'ae kakai ki he mate, ka 'e 'ikai 'ilo ia; pea te nau holi ke mate, ka 'e puna 'ae mate meiate kinautolu. **7** Pea ko e sino 'oe fanga he'e na'e tatau mo e fanga hoosi kuo teuteu ki he tau; pea na'e 'i honau 'ulu 'o hangē ko e ngaahi pale koula, pea ko honau mata na'e tatau mo e mata 'oe tangata. **8** Pea na'a nau lou'ulu 'o hangē ko e lou'ulu 'oe kau fefine, pea ko honau kau nifo na'e hangē [ko e nifo] 'oe fanga laione. **9** Pea na'e ai honau ngaahi sifa fatafata, 'o hangē ko e ngaahi sifa fatafata ukamea; pea ko e patū 'o honau kapakau na'e tatau mo e longoa'a.

10 Pea ne u mamata ki ha ‘āngelo mālohi ‘e he faletapu, ‘oua ‘e fuofua ia he kuo tuku ia tokotaha ‘oku ‘alu hifo mei he langi, kuo ki he kakai Senitaile pea te nau malaki hifo kofu‘aki ‘ae ‘ao: pea na‘e ‘i hono ‘ulu ‘ae ūmata, ‘ae kolo tapu ‘i he māhina ‘e fāngofulu ma ua. pea na‘e tatau hono mata mo e la‘ā, pea ko hono 3 Pea te u foaki ki hoku ongo fakamo‘oni, ke va‘e na‘e tatau mo e pou afi: 2 Pea na‘e ‘i hono na kikite ‘i he ‘aho ‘e taha afe ma uangeau nima ‘ae tohi sī‘i kuo folahi: pea na‘a ne ‘ai hono ma onongofulu, kuo kofu‘aki ‘ae tauanga‘a.” va‘e to‘omata‘u ki he tahi, pea mo e to‘ohema 4 Ko eni ia ‘ae ongo ‘akau ‘olive, mo e ongo ki he fonua, 3 Pea kalanga le‘o lahi ia, ‘o hangē tu‘unga maama, ‘oku tutu‘u ‘i he ‘ao ‘oe ‘Otua ko e ngungulu ‘oe laione: pea hili ‘ene tangi, ‘o māmani. 5 Pea ka loto ke tautea ‘akinaua ‘e na‘e fakaongo honau le‘o ‘e he mana ‘e fitu. 4 ha taha, ‘oku ‘alu atu ‘ae afi mei hona ngutu, Pea kuo fakaongo ‘e he mana ‘e fitu honau le‘o, ‘o faka‘auha hona ngaahi fili: pea ka loto ‘e ha pea u te u ke tohi: pea ne u fanongo ki he le‘o taha ke tautea ‘akinaua, ‘e tāmate‘i pehē ni ia. 6 mei he langi ‘oku pehē mai kiate au, “Fakama‘u ‘Oku ma‘u ‘ekinaua ni ‘ae mālohi ke tāpuni ‘ae ke ma‘u ‘ae ngaahi me‘a kuo fakaongo mai ‘e he langi, ke ‘oua na‘a ‘uha ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ‘ena mana ‘e fitu, pea ‘oua na‘a tohi ia.” 5 Pea ko e kikite: pea ‘oku na ma‘u ‘ae mālohi ki he ngaahi ‘āngelo ‘aia ne u mamata na‘e tu‘u ki he tahi vai, ke liliu ia ko e toto, pea ke taa‘i ‘aki ‘a mo e fonua, na‘a ne hiki hono nima ki he langi, māmani ‘ae ngaahi me‘a mamahi ‘o na fa‘itelihā 6 Pea ne fuakava ‘iate ia ‘oku mo‘ui ‘o ta‘engata pe liunga fiha ia. 7 Pea ka faka‘osi ‘ekinaua pe a ta‘engata, ‘aia na‘a ne fakatupu ‘ae langi, ‘ena fakamo‘oni, ko e manu fekai ‘oku ‘alu hake mo e ngaahi me‘a ‘oku ‘i ai, mo e fonua, mo e ngaahi mei he luo ta‘ehanotakele, te ne tau‘i ‘akinaua, me‘a ‘oku ‘i ai, ‘e ‘ikai kei ta‘ofia: (aīōn g165) 7 Ka ‘i (Abyssos g12) 8 Pea ko hona sino mate ‘e tuku ‘i he pea te ne ikuna ‘akinaua, ‘o tāmate‘i ‘akinaua. me‘a ‘oku ‘i ai, ‘e ‘ikai kei ta‘ofia: (aīōn g165) 7 Ka ‘i (Abyssos g12) 8 Pea ko hona sino mate ‘e tuku ‘i he he ngaahi ‘aho ‘oe le‘o ‘o hono fitu ‘oe ‘āngelo, hala ‘oe kolo lahi, ‘aia ‘oku ui fakalaumālie ko ‘i he lolotonga ‘o ‘ene fakaongo, ‘e fakakakato Sotoma mo ‘Isipite, ‘aia na‘e tutuki ai ki he ‘akau ‘ae ngāūe fufū ‘ae ‘Otua, ‘o hangē ko ‘ene fakahā ‘a hotau ‘Eiki. 9 Pea ko kinautolu ‘oe ngaahi ki he ‘ene kau tamaiōeiki ko e kau palōfita. 8 kakai, mo e ngaahi fa‘ahinga, mo e ngaahi lea, Pea ko e le‘o ‘aia ne u fanongo mei he langi ne mo e ngaahi pule‘anga, te nau mamata ki hona toe lea mai ia kiate au, ‘o pehē, “Alu, mo ke sino mate ‘i he ‘aho ‘e tolu mo e konga ‘aho, to‘o ‘ae tohi sī‘i kuo folahi ‘i he nima ‘oe ‘āngelo pea ‘e ‘ikai tuku ke tanu hona sino mate. 10 ‘aia ‘oku tu‘u ki he tahi mo e fonua.” 9 Pea ne u Pea ko kinautolu ‘oku nofo ‘i māmani te nau ‘alu ki he ‘āngelo, ‘o pehē kiate ia, “Tuku mai fiefia kiate kinaua, ‘o fakafiefia‘i, pea fe‘ave‘aki kiate au ‘ae tohi sī‘i.” Pea pehē ‘e ia kiate au, ‘enau ngaahi me‘a ofa; koe‘uh i na‘e fakamamahi “Ave, pea ke kai ke ‘osi ia; pea ‘e fakakona‘i ‘e ‘e he ongo palōfita ni ‘akinautolu na‘e nofo ‘i ia ‘a ho kete, ka ‘e melie ia ‘i ho ngutu ‘o hangē māmani. 11 Pea hili ‘ae ‘aho ‘e tolu mo e konga ha me‘a hu‘amelie.” 10 Pea ne u to‘o ‘ae tohi ‘aho, na‘e hū kiate kinaua ‘ae laumālie ‘oe mo‘ui si‘i mei he nima ‘oe ‘āngelo, pea ne u kai ia ‘o mei he ‘Otua, pea na‘a na tu‘u ‘i hona va‘e; pea ‘osi; pea na‘e melie ia ‘i hoku ngutu ‘o hangē ha na‘e tō ‘ae manavahē lahi kiate kinautolu na‘e me‘a hu‘amelie: pea kuo u kai leva ia, pea kona mamata kiate kinaua. 12 Pea na‘a nau fanongo ‘a hoku kete. 11 Pea pehē ‘e ia kiate au, “Te ke ki he le‘o lahi mei he langi, ‘oku pehē kiate toe kikite ‘i he ‘ao ‘oe ngaahi kakai lahi, mo e kinaua, “Alu hake ki henī.” Pea ne na ‘alu hake ngaahi pule‘anga, mo e kakai lea kehekehe, mo ki he langi ‘i he ‘ao; pea na‘e mamata kiate e ngaahi tu‘i.”

11 Pea na‘e ‘omi kiate au ‘ae va‘a kaho ‘o hangē ha tokotoko: pea tu‘u ‘ae ‘āngelo, ‘o pehē mai, “Tu‘u, ‘o fuofua ‘ae fale tapu ‘oe ‘Otua, mo e ‘esifeilaulau, mo kinautolu ‘oku lotu ‘i ai. 2 Kae tuku pe ‘ae loto‘ā ‘oku ‘itu‘a ‘i

'oku ha'u to'oto'o hono tolu 'oe mala'ia. **15** Pea na'e ifi 'e hono fitu 'oe 'āngelo pea na'e ai 'ae ngaahi le'o mālohi 'i he langi, na'e pehē, "Ko e ngaahi pule'anga 'oe maama kuo 'o hotau 'Eiki, mo hono Kalaisi pea 'e pule ia 'o ta'engata pea ta'engata." (**aiōn g165**) **16** Pea ko e mātū'a e toko 'ae fu'u ngata lahi, 'ae ngata motu'a ko ia, 'oku uofulu ma toko fā, 'aia na'e nofo 'i honau ngaahi ui ko Tēvolo, mo Sētane, 'aia 'oku ne kākaa'i 'a nofo'a 'i he 'ao 'oe 'Otua, na'a nau fo'ohifo 'o māmāni kotoa pē: na'e lī ia kitu'a ki he fonua, hū ki he 'Otua, **17** o pehē, "Oku mau fakafeta'i pea na'e lī kitu'a mo ia 'a 'ene kau 'āngelo. **18** kiate koe, 'e 'Eiki ko e 'Otua Māfimafi, 'Oku ke 'i Pea ne u ongo'i 'ae le'o lahi 'i he langi, na'e ai ni, pea na'a ke 'i ai, pea te ke 'i ai; Koe'uhī kuo pehē, "Ko eni kuo hoko mai 'ae fakamo'ui, mo ke to'o kiate koe 'a ho'o mālohi lahi, pea kuo e mālohi, mo e pule'anga 'o hotau 'Otua, mo ke pule. **19** Pea na'e 'ita 'ae ngaahi pule'anga e mālohi 'o hono Kalaisi: he kuo lī ki lalo 'ae pea kuo hoko mai ho houhau, Mo e kuonga 'oe fakakovi 'o hotau kāinga, 'aia na'a ne fakakovi'i pekia, koe'uhī ke fakamaaua 'akinautolu, Pea 'akinautolu 'i he 'ao 'o hotau 'Otua 'i he 'aho mo koe'uhī ke ke totongi ai ki ho'o kau tamaio'eiki e pō. **11** Pea na'a nau ikuna ia 'aki 'ae ta'ata'a ko e kau palōfita, mo e kakai mā'oni'oni, Mo 'oe Lami, mo e lea 'o 'enau fakamo'oni; pea na'e kinautolu 'oku manavahē ki ho huafa, 'ae iiki 'ikai te nau mamae ki he'enau mo'ui ka nau mo e lalahi; Pea ke faka'auha 'akinautolu 'oku mate. **12** Ko ia ke fiefia, 'ae ngaahi langi, mo nau faka'auha 'ae maama. **19** Pea na'e fakaava kimoutolu 'oku nofo ai. 'E mala'ia 'ae kakai 'oku 'ae fale tapu 'oe 'Otua 'i he langi, pea na'e hā nofo 'i he maama na mo e tahī! He kuo 'alu hifo mai 'i hono fale tapu 'ae puha 'o 'ene fuakava: 'ae tēvolo kiate kimoutolu, kuo 'ita lahi, koe'uhī pea na'e ai 'ae ngaahi 'uhila, mo e ngaahi le'o, 'oku ne 'ilo 'oku fuoloa si'i pe hono kuonga." **13** mo e ngaahi mana, mo e mofuike, mo e 'uha Pea 'i he mamata 'e he fu'u ngata kuo lī ia ki he maka lahi.

12 Pea na'e hā mai 'ae me'a fakafo lahi 'i he langi; ko e fefine kuo kofu'aki 'ae la'a, pea 'i hono lalo va'e 'ae māhina, pea na'e 'i hono 'ulu 'ae pale 'oe fetu'u 'e hongofulu ma ua: **2** Pea na'e feitama ia pea tangi, 'o langā, pea mamahi ke fānau. **3** Pea na'e hā mai mo e me'a fakafo 'e taha 'i he langi; pea vakai, ko e fu'u ngata lahi na'e kulokula, kuo fitu hono 'ulu, pea na'e 'i ai 'ae nifo 'e hongofulu, pea fitu 'ae pale 'i hono ngaahi 'ulu. **4** Pea na'e toho 'aki 'e hono iku hono tolu 'oe vahe 'oe ngaahi fetu'u 'o e langi, 'o ne li hifo 'akinautolu ki he fonua: pea na'e tu'u 'ae fu'u ngata 'i he 'ao 'oe fefine na'e teu ke fānau, koe'uhī, ka fānau'i leva 'ene tamasi'i, ke ne kai 'o 'osi ia. **5** Pea ne fānau'i 'ae tamasi'i tangata, 'aia te ne pule'i 'ae pule'anga kotoa pē 'aki 'ae va'a ukamea: pea na'e to'o hake 'ene tamasi'i ki he 'Otua, pea ki hono nofo'a faka'e'i'eiki. **6** Pea na'e hola 'ae fefine ki he toafa, 'aia 'oku ai hono potu kuo nifo 'ae pale 'e hongofulu, pea na'e 'i hono ngaahi teu 'e he 'Otua, koe'uhī ke nau fāfanga ia 'i ai ko 'ulu 'ae hingoa ko Taukae 'Otua. **2** Pea ko e e 'aho 'e taha afe ma uangeau ma onongofulu. manu fekai 'aia ne u mamata ai, na'e tatau mo e

lēpati, pea ko hono va'e na'e hangē ko e va'e ha fakatātā ki he manufekai, 'aia na'e lavea 'i he 'o ha pea, pea ko hono ngutu na'e hangē ko e heletā, kae mo'ui pe. 15 Pea na'e tuku kiate ia ngutu 'o ha laione: pea na'e 'atu ki ai 'e he fu'u ke ne foaki 'ae mo'ui ki he fakatātā 'oe manu ngata 'a 'ene mālohi 'a ana, mo hono nofo'anga, fekai, ke lea ai 'ae fakatātā 'oe manu fekai, pea mo e pule lahi. 3 Pea ne u mamata na'e hangē pule ke tāmate'i 'akinautolu 'e 'ikai te nau hū ki kuo lavea 'o mate hono fo'i 'ulu 'e taha; ka na'e he fakatātā 'oe manu fekai. 16 Pea na'a ne pule'i toe mo'ui pe hono lavea fakamate: pea na'e kotoa pē, 'ae iiki mo e lalahi, 'ae ma'ume'a mo e fakatumutumu 'a māmani kotoa pē 'o muimui masiva, 'ae tau'atāina mo e pōpula, ke nau ma'u 'i he manu fekai. 4 Pea na'a nau hū ki he fu'u 'ae faka'ilonga 'i honau nima to'omata'u, pe 'i ngata 'aia ne ne 'atu 'ae mālohi ki he manu honau fo'i la'ē: 17 Pea ke 'oua na'a fakatau mai fekai: 'onau hū ki he manu fekai, 'onau pehē, pe fakatau atu 'e ha taha, ka ko ia pe kuo 'i ai "Ko hai 'oku tatau mo e manu fekai? Ko hai 'ae faka'ilonga, pe 'ae hingoa 'oe manu fekai, pe 'oku fa'a fai ke tau'i ia?" 5 Pea na'e foaki kiate ko e lau 'o hono hingoa. 18 Ko eni 'ae poto. Ko ia 'ae ngutu ke lea fie lahi, mo taukae ki he ia 'oku 'i ai 'ae 'ilo, ke ne lau hono lau 'oe manu 'Otua; pea na'e tuku kiate ia 'ae pule ke fai 'ae fekai: he ko e lau ia 'oe tangata; pea ko hono tau 'i he māhina 'e fāngofulu ma ua, 6 Pea ne faai hono ngutu 'i he lea taukae ki he 'Otua, ke lau'ikovi hono huafa, mo hono fale fehikitaki, mo kinautolu 'oku nofo 'i he langi. 7 Pea na'e tuku kiate ia ke ne tau'i 'ae kakai mā'oni'oni, pea ke ne ikuna 'akinautolu: pea na'e tuku kiate ia 'ae pule ki he ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea, mo e ngaahi pule'anga kotoa pē. 8 Pea 'e hū kiate ia 'akinautolu kotoa pē 'oku nofo 'i māmani, 'akinautolu 'oku 'ikai tohi honau hingoa 'i he tohi 'oe mo'ui 'oe Lami, 'aia na'e tāmate'i talu mei he fakatupu 'o māmani. 9 Kapau 'oku telinga ha taha, pea fakafanongo ia. 10 Ko ia 'oku ne tataki ki he pōpula, 'e mo'ua ia ki he pōpula: ko ia 'oku ne tāmate'i 'aki 'ae heletā, 'oku totonu ke tāmate'i 'aki ia 'ae heletā. Ko eni 'ae fa'a kātaki mo e tui 'ae kakai mā'oni'oni. 11 Pea ne u mamata ki he manu fekai 'e taha 'oku 'alu hake 'i he fonua; pea na'e 'iate ia 'ae nifo'i 'ulu 'e ua, na'e hangē ia ko e lami, pea na'a ne lea 'o hangē ha fu'u ngata. 12 Pea 'oku fai 'e ia 'ae pule kotoa pē 'oe 'uluaki manu fekai na'e mu'a 'iate ia, 'o ne fai ke hū 'a māmani mo kinautolu 'oku nofo ai ki he 'uluaki manu fekai, 'i he'ene mo'ui 'a hono lavea. Na'a ne mei mate ai. 13 Pea 'oku fai 'e ia 'ae ngaahi me'a fakaofo lahi, 'o ne fai ke 'alu hifo 'ae afi mei he langi ki he fonua, 'i he 'ao 'oe kakai, 14 Pea ne kākā'i 'akinautolu 'oku nofo 'i māmani, 'aki 'ae ngaahi me'a mana ko ia na'e tuku kiate ia 'ae mālohi ke fai 'i he 'ao 'oe manu fekai; 'o ne pehē kiate kinautolu 'oku nofo 'i mamani, ke nau ngaohi

14 Pea ne u mamata, pea vakai, na'e tu'u ha Lami 'i he mo'unga ko Saione, pea na'e 'iate ia 'ae tokotaha kilu mā toko fā mano ma toko fā afe, kuo tohi 'i honau fo'i la'ē 'ae huafa 'o 'ene Tamai. 2 Pea ne u ongo'i 'ae le'o mei he langi, 'o hangē ko e 'u'ulu 'oe ngaahi vai lahi, pea hangē ko e 'u'ulu 'oe mana lahi: pea ne u ongo'i 'ae le'o 'oe kau ha'ape 'oku taa'i honau ngaahi ha'ape: 3 Pea na'a nau hiva 'aki 'ae hiva fo'ou 'i he 'ao 'oe nofo'a faka'e'i'eiki, pea 'i he 'ao 'oe me'a mo'ui 'e fā, pea mo e kau mātu'a: pea na'e 'ikai ke fa'a 'ilo 'e ha taha 'ae hiva ko ia ka ko e tokotaha kilu mo e toko fā mano mo e toko fā afe, na'e huhu'i mei māmani. 4 Ko kinautolu eni na'e 'ikai ke nau 'uli'i 'aki 'ae fefine; he ko e kau tāupo'ou 'akinautolu. Ko kinautolu eni 'oku nau muimui 'i he Lami 'i he potu kotoa pē 'oku 'alu ia ki ai. Ko kinautolu eni na'e huhu'i mei he kakai, ko e 'uluaki fua ki he 'Otua mo e Lami. 5 Pea na'e 'ikai 'ilo ha kākā 'i honau ngutu: he 'oku nau ta'ehalaia 'i he 'ao 'oe 'afio'anga 'oe 'Otua. 6 Pea ne u mamata ki ha 'āngelo kehe 'e taha 'oku puna 'i he loto langi, kuo 'iate ia 'ae ongoongolelei ta'engata ke malanga'aki kiate kinautolu 'oku nofo 'i he māmani, pea ki he pule'anga kotoa pē, mo e fa'ahinga, mo e lea, mo e kakai, (aiōnios g166) 7 'O ne pehē 'aki 'ae le'o lahi, "Manavahē ki he 'Otua, pea 'atu 'ae fakamālō kiate ia; he kuo hokosia 'ae feitu'ula'ā 'o 'ene fakamaau: pea hū kiate ia na'a ne ngaohi 'ae langi, mo e māmani, pea mo e tahi, mo

e ngaahi matavai ‘oe ngaahi vai.” 8 Pea na‘e ‘o tutu‘u ‘a e vase ‘oe fonua, pea ne lī ia ki muimui ‘ae ‘āngelo ‘e tokotaha, ‘o ne pehē, “Kuo he tata‘o‘anga uaine lahi ‘oe houhau ‘oe ‘Otua, hinga ‘a Papilone, kuo hinga ia, ‘ae kolo lahi ko 20 Pea na‘e malamalaki ‘ae tata‘o‘anga uaine ia, koe‘uhi kuo ne fakainu‘i ‘ae pule‘anga kotoa ‘i he tu‘a kolo, pea na‘e ha‘u ‘ae toto mei he pē ‘i he uaine ‘oe houhau ‘o ‘ene fe‘auaki.” 9 tata‘o‘anga uaine ‘o ‘a‘u hake ki he ngaahi no‘o Pea muimui ‘iate kinaua hono tolu ‘oe ‘āngelo, ngutu ‘oe fanga hoosi, pea na‘e mafola atu ia ‘i ‘o ne pehē, ‘aki ‘ae le‘o lahi, “Kapau ‘e hū ‘e ha he maile ‘e uangeau.

taha ki he manu fekai mo hono fakatātā, pea ma‘u ‘ae faka‘ilonga ‘i hono fo‘i lā‘ē, pe ‘i hono nima, 10 ‘E inu ‘e ia ‘i he uaine ‘oe houhau ‘oe ‘Otua, ‘aia kuo lingi ta‘ehu‘i ki he ipu ‘o hono houhau; pea ‘e fakamamahi ia ‘aki ‘ae afi mo e sulifa ‘i he ‘ao ‘oe kau ‘āngelo mā‘oni‘oni, pea ‘i he ‘ao ‘oe Lami: 11 Pea ‘e ‘alu hake ‘ae kohu ‘o ‘enau mamahi ‘o ta‘engata pea ta‘engata; pea ‘oku ‘ikai te nau mālōlō ‘i ha ‘aho pe ha pō, ‘akinautolu ‘oku hū ki he manu fekai mo hono fakatātā, pea mo ia ‘oku ne ma‘u ‘ae faka‘ilonga ‘o hono hingoa.” (aiōn g165) 12 Ko eni ‘ae fa‘a kātaki ‘ae kakai mā‘oni‘oni: ko ‘eni ‘akinautolu ‘oku fai ‘ae ngaahi fekau ‘ae ‘Otua, mo e tui kia Sisu. 13 Pea ne u ongo‘i ‘ae le‘o mei he langi, ‘oku pehē mai kiate au, “Tohi, “Oku monū‘ia talu mei henī ‘ae pekia ‘oku pekia ‘i he ‘Eiki:” “Io,” ‘oku pehē ‘e he Laumālie, “Koe‘uhi ke nau mālōlō mei he‘enau ngaahi ngāue; pea ‘oku muimui kiate kinautolu ‘enau ngaahi ngāue.” 14 Pea ne u sio, pea vakai, ko e ‘ao hinehina, pea na‘e heka ki he ‘ao ‘ae tokotaha ‘o hangē ko e Foha ‘oe tangata, kuo ‘i hono ‘ulu ‘ae pale koula, pea ‘i hono nima ‘ae hele tu‘usi ‘oku māsila. 15 Pea na‘e ‘alu atu mei he fale tapu ‘ae ‘āngelo ‘e taha, ‘o ne kalanga ‘aki ‘ae le‘o lahi kiate ia na‘e heka ki he ‘ao, “Ai ho‘o hele tu‘usi, ‘o tu‘usi; he kuo motu‘a ‘ae ta‘u ‘oe maama.” 16 Pea ko ia na‘e heka ki he ‘ao, na‘a ne ‘ai ‘ene hele tu‘usi ‘i he fonua; pea na‘e tu‘usi ‘ae fonua. 17 Pea ‘alu atu mo e ‘āngelo ‘e taha mei he fale tapu ‘oku ‘i he langi, kuo ‘iate ia foki ‘ae hele tu‘usi ‘oku māsila. 18 Pea ‘alu atu mo e ‘āngelo ‘e taha mei he ‘esifeilaulau, na‘e ‘iate ia ‘ae pule ki he afi; ‘o ne kalanga ‘aki ‘ae kalanga lahi kiate ia na‘e ‘i ai ‘ae hele tu‘usi ‘oku māsila, ‘o ne pehē, “Ai ho‘o hele tu‘usi ‘oku māsila, ‘o tutu‘u ‘a e ngaahi fuhī vase ‘o māmanī; he kuo momoho ‘a hono ngaahi fua ‘oe vase.” 19 Pea na‘e ‘ai

15 Pea ne u mamata ki he faka‘ilonga ‘e taha ‘i he langi, na‘e lahi mo fakaofo, ko e ‘āngelo ‘e toko fitu, kuo ‘i ai ‘ae mala‘ia faka‘osi ‘e fitu; he kuo fakakakato ‘i ai ‘ae houhau ‘oe ‘Otua. 2 Pea ne u mamata, pea na‘e hangē ha tahi sio‘ata, ‘oku fefiofi mo e afi: pea ko kinautolu kuo nau ikuna ‘ae manu fekai, mo hono fakatātā, mo hono faka‘ilonga, mo e lau ‘o hono hingoa, ‘oku nau tutu‘u ‘i he tahi sio‘ata, kuo ‘iate kinautolu ‘ae ngaahi ha‘ape ‘oe ‘Otua. 3 Pea ‘oku nau hiva ‘aki ‘ae hiva ‘a Mōsese ko e tamaio‘eiki ‘ae ‘Otua, mo e hiva ‘oe Lami, ‘onau pehē, “Oku lahi mo fakaofo ‘a ho‘o ngaahi ngāue, ‘E ‘Eiki ko e ‘Otua Māfimafi; ‘Oku angatonu mo mo‘oni ‘a ho ngaahi hala, ‘A koe ko e Tu‘i ‘oe kakai mā‘oni‘oni. 4 Ko hai ‘e ta‘emanavahē kiate koe, ‘e ‘Eiki, mo ta‘efakahikihiki‘i ho huafa? He ko koe pe ‘oku mā‘oni‘oni: He koe‘uhi ‘e ha‘u ‘o hū ‘i ho ‘ao ‘ae ngaahi pule‘anga kotoa pē; He kuo fakahā ‘a ho‘o ngaahi fakamaau.” 5 Pea hili ia, ne u mamata, pea vakai, kuo mato‘o ‘ae potu tapu ‘oe fale fehikitaki ‘oe fakamo‘oni ‘i he langi: 6 Pea na‘e ha‘u ‘ae ‘āngelo ‘e toko fitu mei he fale tapu, kuo ‘iate kinautolu ‘ae mala‘ia ‘e fitu, kuo nau kofu‘aki ‘ae tupenu na‘e ma‘a mo hinehina, pea nono‘o ‘aki ‘ae ngaahi no‘o koula ‘i honau fatafata. 7 Pea ko e tokotaha ‘oe me‘a mo‘ui ‘e toko fā, na‘a ne ‘atu ki he ‘āngelo ‘e toko fitu ‘ae hina koula ‘e fitu, kuo pito ‘i he houhau ‘oe ‘Otua, ‘aia ‘oku mo‘ui ‘o ta‘engata pea ta‘engata. (aiōn g165) 8 Pea na‘e fakapito ‘ae fale tapu ‘aki ‘ae kohu mei he nāunau ‘oe ‘Otua, pea mei hono mālohi: pea na‘e ‘ikai fa‘a fai ‘e he taha ke hū ki he fale tapu, kae‘oua ke kakato ‘ae mala‘ia ‘e fitu na‘e ‘i he ‘āngelo ‘e toko fitu.

16 Pea ne u fanongo ki he le‘o lahi mei he fale tapu, na‘e pehē ki he ‘āngelo ‘e toko fitu, “Mou ‘alu atu, ‘o lilingi ‘ae ngaahi hina ‘e he ‘āngelo ‘a ‘ene hele tu‘usi ki he fonua, ‘oe houhau ‘oe ‘Otua ki he fonua.” 2 Pea na‘e

'alu 'ae 'uluaki, 'o ne lilingi 'ene hina ki he 'oe 'Otua Māfimafi. 15 "Vakai, 'oku ou ha'u 'o fonua; pea tō ai 'ae pala kovi mo fakamamahi hangē ha kaiha'a. 'Oku monū'ia ia 'oku le'o, pea ki he kakai na'a nau ma'u 'ae faka'ilonga 'oe tauhi hono ngaahi kofu, telia na'a 'alu telefua, manu fekai, mo kinautolu na'a nau hū ki hono pea nau mamata ki he'ene mā." 16 Pea na'a ne fakatātā. 3 Pea na'e lilingi 'e hono ua 'oe 'āngelo tānaki 'akinautolu ki he potu 'oku ui 'i he lea 'a 'ene hina ki he tahī; pea na'e liliu ai ia ke fakaHepelū ko Amaketone. 17 Pea na'e lilingi 'e hangē ko e toto 'o ha taha kuo mate: pea na'e hono fitu 'oe 'āngelo 'a 'ene hina ki he 'atā; pea mate ai 'ae me'a mo'ui kotoa pē na'e 'i he tahī. na'e ongo mai 'ae le'o lahi mei he fale tapu 'i 4 Pea na'e lilingi 'e hono tolu 'oe 'āngelo 'a 'ene he langi, mei he nofo'a faka'e'i eiki, 'oku pehē hina ki he ngaahi vaitafe mo e ngaahi matavai mai, "Kuo fai ia." 18 Pea na'e ai 'ae ngaahi le'o, 'oe ngaahi vai; pea na'e liliu ai ia ko e toto. 5 mo e mana, mo e 'uhila; pea na'e ai 'ae mofuike Pea ne u ongo'i 'ae 'āngelo 'oe ngaahi vai, na'e lahi, na'e 'ikai hano tatau talu 'ae nofo 'oe kakai pehē 'e ia, "Oku ke angatonu mo mā'oni'oni, 'e 'i māmani, 'ae fu'u mofuike, kuo pehē hono 'Eiki, 'Oku ke 'i ai ni, pea na'a ke 'i ai, Koe'uhī fakamanavahē mo lahi. 19 Pea na'e vahe tolu kuo ke fakamaau 'o pehē ni. 6 He kuo nau 'ae kolo lahi, pea na'e hinga 'ae ngaahi kolo 'oe lilingi 'ae toto 'oe kakai mā'oni'oni mo e kau ngaahi pule'anga: pea na'e manatu'i 'a Papilone palōfita, Pea kuo ke 'atu kiate kinautolu 'ae toto lahi 'i he 'ao 'oe 'Otua, ke 'atu ki ai 'ae ipu 'oe ke inu; He 'oku taau mo kinautolu. 7 Pea ne u uaine kakaha 'o hono houhau. 20 Pea na'e puna fanongo ki he tokotaha, na'e pehē mai mei he atu 'ae motu kotoa pē, pea 'ikai 'ilo'i 'ae ngaahi 'esifeilaualau, "Ko e mo'oni, 'e 'Eiki, ko e 'Otua mo'unga. 21 Pea na'e tō 'ae 'uhamaka lahi mei Māfimafi, 'oku angatonu mo mā'oni'oni 'a ho'o he langi ki he kakai, 'o taki taha mamafa ['ae fo'i ngaahi fakamaau]." 8 Pea na'e lilingi 'e hono maka] 'o tatau mo e taleniti: pea na'e lau'ikovi'i fa 'oe 'āngelo 'a 'ene hina ki he la'ā; pea na'e 'ae 'Otua 'e he kakai koe'uhī ko e mala'ia 'oe tuku kiate ia ke ne fakamangia 'aki 'ae afi 'ae 'uhamaka; he ko e mala'ia ko ia ko e me'a lahi kakai. 9 Pea na'e mangia 'o vela lahi 'ae kakai, 'aupito.

'onau lau'ikovi 'ae huafa 'oe 'Otua, 'aia 'oku ne pule'i 'ae ngaahi mala'ia ni: pea na'e 'ikai te nau fakatomala ke nau fakamālō ai kiate ia. 10 Pea na'e lilingi 'e hono nima 'oe 'āngelo 'a 'ene hina ki he nofo'anga 'oe manu fekai; pea na'e pito hono pule'anga 'i he fakapo'uli; pea nau ngūngū honau 'elelo 'i he mamahi, 11 Mo nau lau'ikovi 'ae 'Otua 'oe langi, koe'uhī ko 'enau ngaahi mamahi mo honau ngaahi pala, ka na'e 'ikai te nau fakatomala 'i he'enau ngaahi ngāue. 12 Pea na'e lilingi 'e hono ono 'oe 'āngelo 'a 'ene hina ki he vaitafe lahi ko 'Iufaletesi; pea na'e fakamamaha hono vai 'o'ona, koe'uhī ke teuteu 'ae hala 'oe ngaahi tu'i mei he potu hahake. 13 Pea ne u mamata ko e laumālie 'uli 'e toko tolu, na'e hangē ko e fanga poto, na'e ha'u mei he ngutu 'oe fu'u ngata, mo e ngutu 'oe manu fekai, mo e ngutu 'oe palōfita loi. 14 He ko e ngaahi laumālie 'akinautolu 'oe kau tēvolo, 'oku fai 'ae ngaahi mana, 'oku 'alu atu ki he ngaahi tu'i 'oe fonua pea mo māmani kotoa pē, ke tānaki 'akinautolu ki he tau 'oe 'aho lahi ko ia

17 Pea na'e ha'u 'ae tokotaha 'oe 'āngelo 'e toko fitu na'e 'i ai 'ae hina 'e fitu, 'o ne lea kiate au, 'o pehē mai kiate au, "Ha'u ki henī; pea te u fakahā kiate koe hono fakamaau 'oe fu'u fe'auaki, 'oku heka 'i he ngaahi vai lahi: 2 'Aia kuo fai fe'auaki mo e ngaahi tu'i 'a māmani, pea ko e kakai 'o māmani na'e fakakona 'aki 'ae uaine 'o 'ene fe'auaki." 3 Pea na'e 'āvea au 'i he laumālie ki he toafa: pea ne u mamata 'oku heka 'ae fefine 'i he manu fekai 'oku kula'aho'aho, kuo pito 'i he ngaahi hingoa fakataukae ki he 'Otua, kuo fitu hono 'ulu, pea mo e nifo 'e hongofulu. 4 Pea na'e teunga 'aki 'ae fefine 'ae kulokula mo e kula'aho'aho, pea teunga 'aki foki 'ae koula mo e ngaahi maka koloa mo e ngaahi mata'itofe, kuo 'i hono nima 'ae ipu koula, kuo pito 'i he ngaahi fakalielia mo e 'uli 'o 'ene fe'auaki. 5 Pea na'e tohi 'i hono fo'i la'e 'ae hingoa [ni], KO E ME'A FAKALILOLILO, KO PAPILONE KO E LAHI, KO E FA'Ē 'AE KAU FE'AUAKI MO E NGAAGHI FAKALIELIA 'OE MĀMANI. 6 Pea ne u mamata 'oku konā 'ae fefine 'i he toto 'oe

kakai mā'oni'oni, mo e toto 'oe kakai na'e mate lahi ko ia ia, 'aia 'oku ne pule'i 'ae ngaahi tu'i 'o koe'uhī ko Sisu: pea ne u ofo 'i he'eku mamata māmanī."

ki ai, 'o ofo lahi 'aupito. 7 Pea pehē mai 'e he 'āngelo kiate au, "Ko e hā 'oku ke ofo ai? Te u fakahā kiate koe 'ae me'a fakalilolilo 'oku kau ki he fefine, mo e manu fekai 'oku ne fua ia, 'aia 'oku 'i ai 'ae 'ulu 'e fitu, pea mo e nifo 'e hongofulu. 8 Ko e manu fekai ne ke mamata ai, na'e 'i ai, ka 'oku 'ikai eni; pea 'e 'alu hake mei he luo ta'ehanotakele, pea 'e 'alu ia ki he mala'ia: pea ko kinautolu 'oku nofo 'i māmanī, 'akinautolu na'e 'ikai tohi honau hingoa 'i he tohi 'oe mo'ui talu hono ngaohi 'o māmanī, te nau ofo 'i he'enau mamata ki he manu fekai, na'e 'i ai, pea 'oku 'ikai eni, ka 'oku 'i ai ni. (Abyssos g12) 9 "Ko eni 'ae loto 'oku poto. Ko e 'ulu 'e fitu, ko e mo'unga ia 'e fitu, 'aia 'oku heka ai 'ae fefine. 10 Pea 'oku fitu 'ae ngaahi tu'i: kuo hinga 'ae toko nima, pea 'oku ai ni 'ae tokotaha, pea 'oku te'eki hoko hono toe; pea ka ha'u ia, kuo pau ke nofo pe ia 'i he kuonga si'i. 11 Pea ko e manu fekai, na'e 'i ai, ka 'oku 'ikai eni, ko hono valu ia, pea 'oku 'oe toko fitu, pea 'oku 'alu ia ki he mala'ia. 12 "Pea ko e nifo'i 'ulu 'e hongofulu na'a ke mamata ki ai, ko e tu'i 'e hongofulu ia, 'oku te'eki kenau ma'u ha pule'anga; ka 'oku nau ma'u 'ae mālohi 'o hangē ha ngaahi tu'i 'i he feitu'ula'ā 'e taha fakataha mo e manu fekai. 13 'Oku loto taha 'akinautolu ni, pea te nau foaki 'enau pule mo e mālohi ki he manu fekai. 14 'E tau'i 'ekinautolu ni 'ae Lami, pea 'e ikuna 'akinautolu 'e he Lami: he ko e 'eiki ia 'oe ngaahi 'eiki, ko e tu'i 'oe ngaahi tu'i: pea ko kinautolu 'oku 'iate ia kuo ui, mo fili, mo angatonu." 15 Pea na'a ne pehē mai kiate au, "Ko e ngaahi vai ne ke mamata ai, 'oku heka ai 'ae fefine fe'auaki, ko e ngaahi kakai mo e fu'u tokolahī, mo e ngaahi pule'anga, mo e ngaahi lea. 16 Pea ko e nifo'i 'ulu 'e hongofulu ne ke mamata ai 'i he manu fekai, 'e fehi'a 'akinautolu ni ki he fefine fe'auaki, pea te nau fakamasiva'i mo fakatefua'i ia, pea te nau kai 'a hono kakano, pea tutu ia 'i he afi. 17 He kuo fakaloto'i 'akinautolu 'e he 'Otua ke nau fai ki hono finangalo, pea ke nau loto taha, 'o foaki honau pule'anga ki he ngaahi folofola 'ae 'Otua. 18 Pea ko e fefine na'a ke mamata ki ai, ko e kolo

18 Pea hili 'ae ngaahi me'a ni, ne u mamata ki he 'āngelo 'e taha 'oku 'alu hifo mei he langi, kuo 'iate ia 'ae mālohi lahi; pea na'e māmangia 'a māmanī 'i hono nāunau, 2 Pea na'a ne kalanga mālohi 'aki 'ae le'o lahi, 'o ne pehē, "Ko Papilone ko e lahi kuo hinga, kuo hinga ia, pea kuo hoko ia ko e nofo'anga 'oe kau tēvolo, pea ko e 'ananga 'oe laumālie 'uli kotoa pē, pea ko e kātoanga 'oe manupuna kotoa pē 'oku 'uli mo fakalielia. 3 He kuo inu 'e he ngaahi pule'anga kotoa pē 'i he uaine 'oe houhau 'o 'ene fe'auaki, pea kuo fe'auaki mo ia 'ae ngaahi tu'i 'o māmanī, pea ko e kau fakatau 'o māmanī kuo nau koloa'ia, ko e me'a 'i he lahi 'o 'ene ngaahi me'a lelei." 4 Pea ne u ongo'i 'ae le'o 'e taha mei he langi, 'oku pehē mai, "E hoku kakai, ha'u meiate ia, ke 'oua te mou kau 'i he'ene ngaahi angahala, pea ke 'oua na'a mou mo'ua 'i he'ene ngaahi mala'ia. 5 He kuo a'u hake ki he langi 'a 'ene ngaahi angahala, pea kuo manatu'i 'e he 'Otua 'a 'ene ngaahi hia. 6 Totongi kiate ia 'o hangē ko 'ene totongi kiate kimoutolu, pea 'atu kiate ia ke tu'o ua 'o fakatatau ki he'ene ngaahi ngāue: 'i he ipu 'aia na'a ne fakafonu, ke fakafonu ai kiate ia ke liunga ua. 7 Tuku kiate ia 'ae tautea mo e mamahi 'o fakatatau ki hono lahi 'o 'ene fakahikihiki'i ia, mo 'ene mo'ui fakapelepele'i ia: he kuo pehē 'e ia 'i hono loto, "Oku ou nofo ko e tu'i fefine, pea 'oku 'ikai mate hoku husepāniti, pea 'e 'ikai te u mamata ki ha mamahi." 8 Ko ia, 'e hoko 'i he 'aho pe taha 'a hono ngaahi mala'ia, ko e mate, mo e tangi, mo e honge; pea 'e faka'auha mālie ia 'aki 'ae afi: he 'oku māfimafi 'ae 'Eiki ko e 'Otua 'oku ne fakamaau'i ia. 9 "Pea ko e ngaahi tu'i 'o māmanī, na'a nau fe'auaki mo mo'ui fakapelepele mo ia, te nau tangi mo tangilāulau koe'uhī ko ia, 'oka nau ka mamata ki he kohu 'o 'ene vela, 10 'O tu'u mama'o atu, 'i he manavahē ki he'ene mamahi, mo nau pehē, "Oiauē, 'oiauē, 'ae kolo lahi ko ia ko Papilone, 'ae kolo mālohi ko ia! He kuo hoko 'i he feitu'ula'ā pe taha 'a ho'o fakamaau.' 11 "Pea 'e tangi mo tangilāulau 'ae kau fakatau 'o māmanī koe'uhī ko ia; he 'oku 'ikai ha taha

ke toe fakatau 'enau ngaahi me'a fakatau: 12 mo e kau ifi fangufangu, mo e kau ifi me'a lea, Ko e me'a fakatau 'oe koula, mo e siliva, mo pea 'e 'ikai kei 'ilo 'iate koe ha tufunga 'e taha, e maka koloa, mo e mata'itofe, mo e tupenu 'i ha faiva 'e taha; pea 'e 'ikai kei ongo'i 'iate mahu'inga, mo e kulokula, mo e silika, mo e koe 'ae longoa'a 'oe maka momosi; 23 Pea 'e kula'aho'aho, mo e 'akau melie kotoa pē, mo e 'ikai 'aupito kei malama 'iate koe 'ae ulo 'o ha ipu lei kotoa pē, mo e ipu 'oe 'akau mahu'inga maama; pea 'e 'ikai 'aupito kei ongo'i 'iate koe lahi kotoa pē, mo e palasa, mo e ukamea, mo 'ae le'o 'oe tangata ta'ane mo e ta'ahine: he ko e e maka lelei, 13 Mo e sinamoni, mo e ngaahi hou'eiki 'o māmani ko ho'o kau fakatau; he na'e me'a nanamu mo e me'a tākai, mo e laipeno, kākaa'i 'e ho'o fie mana 'ae ngaahi pule'anga mo e uaine, mo e lolo, mo e mahoa'a lelei, mo e kotoa pē." 24 Pea na'e 'ilo 'iate ia 'ae toto 'oe kau uite, mo e fanga manu, mo e fanga sipi, mo e palōfita, mo e kakai mā'oni'oni, mo kinautolu fanga hoosi, mo e ngaahi saliole, mo e ngaahi kotoa pē na'e tāmate'i 'i he funga 'o māmani." sino, mo e ngaahi laumālie 'oe kakai. 14 Pea ko e ngaahi fua na'e holi ki ai 'a ho laumālie, kuo mole 'iate koe, pea mo e me'a kotoa pē na'e ifoifo lelei mo matamatalelei, kuo mole 'iate koe, pea 'e 'ikai 'aupito te kei 'ilo ia. 15 Ko e kau fakatau 'oe ngaahi me'a ni, na'a nau koloa'ia meiate ia, 'e tutu'u 'i he mama'o atu, ko e me'a 'i he manavahē ki he'ene mamahi, 'onau tangi mo tangilāulau, 16 'Mo nau pehē, 'Oiauē, 'Oiauē, 'ae kolo lahi ko ia, na'e kofu'aki 'ae tupenu mahu'inga, mo e kulokula, mo e kula'aho'aho, pea teunga 'aki 'ae koula, mo e maka koloa, mo e ngaahi mata'itofe! 17 Koe'uhiko e feitu'ula'ā pe taha kuo mole ai 'ae koloa lahi pehē ni.' Pea ko e 'eiki vaka kotoa pē, mo e kakai folau kotoa pē 'i he ngaahi vaka, mo e kau toutai, mo kinautolu 'oku fai fakatau 'i he tahi, na'a nau tutu'u mama'o atu, 18 'o tangi, 'i he'enu mamata ki he kohu 'o 'ene vela, mo pehē, 'Ko fē hanō tatau 'oe kolo lahi nil!' 19 "Pea na'a nau lī 'ae efu ki honau 'ulu, 'o tangi, pea tangilāulau mo 'Oiauē, 'o pehē, 'Oiauē, 'Oiauē, 'ae kolo lahi ko ia, 'aia na'e ma'u koloa mei ai 'akinautolu kotoa pē na'e ma'u 'ae ngaahi vaka 'i he tahi, ko e me'a 'i he'ene fakatau lahi; he ko e feitu'ula'ā pe taha kuo fakamasiva ia.' 20 "'E langi, ke ke fiefia kiate ia, fakataha mo e kau palōfita mā'oni'oni; he kuo totongi 'e he 'Otua kiate ia koe'uhiko kimoutolu." 21 Pea na'e to'o 'e ha 'āngelo mālohi 'ae maka 'o hangē ha fu'u maka momosi, 'o ne lī ia ki he tahi, 'o ne pehē, "'E pehē 'a hono lī mālohi hifo 'ae kolo lahi ko ia ko Papilone, pea 'e 'ikai 'aupito kei 'ilo'i ia. 22 Pea 'e 'ikai 'aupito kei fanongo 'iate koe 'ae le'o 'oe kau tā ha'ape, mo e kau tā me'a faiva,

19 Pea hili 'ae ngaahi me'a ni ne u ongo'i 'o hangē ko e le'o lahi 'oe kakai tokolahī 'i he langi, 'oku pehē, "Haleluia; Ke 'i he 'Eiki ko hotau 'Otua 'ae fakamo'ui, mo e ongoongolei, mo e faka'apa'apa, mo e mālohi: 2 He 'oku angatonu mo mā'oni'oni 'a 'ene ngaahi fakamaau: he kuo ne fakamaau'i 'ae fe'auaki lahi, 'aia na'a ne 'uli'i 'ae maama 'aki 'ene fe'auaki, pea kuo ne totongi kiate ia 'ae toto 'o 'ene kau tamaio'eiki." 3 Pea na'a nau toe pehē, "Haleluia. Pea na'e 'alu hake 'a hono kohu 'o ta'engata pea ta'engata." (aiōn g165) 4 Pea ko e mātū'a 'e toko uofulu ma toko fā, mo e me'a mo'ui 'e toko fā, na'a nau fo'ohifo, 'o hūki he 'Otua na'e nofo 'i he nofo'a faka'e'i'eiki, 'onau pehē, "Emeni; Haleluia." 5 Pea na'e ha'u 'ae le'o mei he nofo'a faka'e'i'eiki, na'e pehē, "Fakafeta'i ki hotau 'Otua, 'akinautolu kotoa pē ko 'ene kau tamaio'eiki, pea mo kimoutolu 'oku manavahē kiate ia, 'ae si'i mo e lalahi." 6 Pea ne u ongo'i 'o hangē ko e le'o 'oe fu'u kakai, pea hangē mo e 'u'ulu 'oe ngaahi vai lahi, pea hangē mo e 'u'ulu 'oe ngaahi mana mālohi, 'oku nau pehē, "Haleluia: he 'oku pule 'ae 'Eiki ko e 'Otua māfimafi. 7 Tau fiefia mo nekeneka, pea fakamālō kiate ia: he kuo hokosia 'ae ta'ane 'oe Lami, pea ko 'ene ta'ahine kuo ne teuteu'i ia." 8 Pea na'e tuku kiate ia ke ne kofu'aki 'ae tupenu mahu'inga, 'oku ma'a mo hinehina: he ko e tupenu mahu'inga, ko e mā'oni'oni ia 'oe kakai mā'oni'oni. 9 Pea ne pehē mai kiate au, "Tohi, "Oku monū'ia 'akinautolu kuo ui ki he kātoanga 'oe ta'ane 'oe Lami." Pea ne pehē mai kiate au, "Ko e ngaahi lea mo'oni eni mei he 'Otua." 10 Pea ne u mape'e hifo 'i hono va'e, ke hū kiate ia. Pea na'a ne pehē mai kiate au, "Vakai, 'oua:

he ko ho kaungā tamaio'eiki au, pea 'oku ou 'i ho kāinga 'oku ma'u 'ae fakamo'oni 'a Sisu: hū ki he 'Otua: he ko e fakamo'oni kia Sisu, ko e laumālie ia 'oe kikite." 11 Pea ne u mamata kuo mato'o 'ae langi, pea vakai ko e hoosi hinehina; pea ko ia na'a ne heka ai, na'e ui ko Angatonu Tēvolo, mo Sētane, pea ne ha'i ia 'i he ta'u 'e mo Mo'oni, pea 'oku ne fai 'ae fakamaau mo e afe, 3 'O ne li ia ki he luo ta'ehanotakele, mo tau 'i he mā'oni'oni. 12 Na'e tatau hono mata tāpuni ia ki ai, pea ne 'ai ki ai 'ae me'a fakama'u, mo e ulo 'oe afi, pea na'e 'i hono 'ulu 'ae ngaahi pale lahi; pea na'e tohi hono huafa, 'aia na'e 'ikai ke 'ilo 'e ha taha, ka ko ia pe. 13 Pea na'e kofu'aki ia 'ae pulupulu kuo unu 'i he toto: pea g12) 4 Pea ne u mamata ki he ngaahi nofo'a 'oku ui hono huafa, Ko e Folofola 'ae 'Otua. 14 faka'e'i'eiki, mo kinautolu na'e nofo ai, pea na'e Pea ko e ngaahi matatau 'i he langi na'a nau tuku 'ae fakamaau kiate kinautolu: pea [ne u muimui kiate ia mo e fanga hoosi hinehina, kuo mamata] ki he ngaahi laumālie 'okinautolu na'e kofu'aki 'ae tupenu mahu'inga, 'oku hinehina tutu'u honau 'ulu ko e me'a 'i he fakamo'oni kia mo ma'a. 15 Pea 'oku 'alu atu mei hono ngutu Sisu, mo e folofola 'ae 'Otua, pea kuo 'ikai te 'ae heletā māsila, koe'uhī ke ne tā 'aki ia 'ae nau hū ki he manu fekai, pe ko hono fakatātā, ngaahi pule'anga: pea te ne pule'i 'akinautolu pea kuo 'ikai te nau ma'u 'ae faka'ilonga 'i 'aki 'ae va'a ukamea: pea 'oku ne malamalaki honau fo'i la'ē, pe 'i honau nima; pea na'a nau 'ae tata'o'anga uaine 'oe kakaha 'oe houhau 'oe mo'ui, mo pule mo Kalaisi 'i he ta'u 'e taha 'Otua Māfimafi. 16 Pea 'oku 'i hono pulupulu mo afe. 5 Ka ko hono toe 'oe pekia, na'e 'ikai te hono tengā 'ae hingoa kuo tohi, KO E TU'I 'OE nau toe mo'ui kae'oua ke kakato 'ae ta'u 'e afe. NGAALI TU'I, MO E 'EIKI 'OE NGAALI 'EIKI. 17 Ko eni 'ae 'uluaki toetu'u. 6 'Oku monu'ia mo Pea ne u mamata 'oku tu'u ha 'āngelo 'i he la'ā; mā'oni'oni ia 'oku ne kau 'i he 'uluaki toetu'u: pea ne kalanga 'aki 'ae le'o lahi, 'o ne pehē ki he 'e 'ikai ikuna 'akinautolu 'e he mate 'angaua, fanga manu kotoa pē 'oku puna 'i he 'atā noa, ka te nau hoko ko e kau taula'eiki 'ae 'Otua "Ha'u 'o fakātōa 'akinautolu ki he 'ohomohe mo Kalaisi, pea te nau pule mo ia 'i he ta'u 'oe 'Otua lahi; 18 koe'uhī ke mou kai 'ae kakano 'e taha afe. 7 Pea ka kakato 'ae ta'u 'e afe, 'e 'oe ngaahi tu'i, mo e kakano 'oe ngaahi 'eikitau, vete ange 'a Sētane mei hono fale fakapōpula, mo e kakano 'oe kau tangata mālohi, mo e 8 Pea 'e 'alu atu ia ke ne kākaa'i 'ae ngaahi kakano 'oe fanga hoosi, mo kinautolu 'oku heka pule'anga 'i he feitu'u 'e fā 'o māmani, 'a Koki ki ai." 19 Pea ne u mamata ki he manu fekai, mo Mekoki, ke tānaki 'o fakataha 'akinautolu mo e ngaahi tu'i 'o māmani, mo 'enau ngaahi na'e tānaki 'o fakataha ke nau tau'i ia matatau, na'e tānaki 'o fakataha ke nau tau'i ia 'oku heka 'i he hoosi mo 'ene kautau. 20 Pea na'e mo'ua 'ae manu fekai, pea mo e palōfita loi na'a ne fai 'ae ngaahi mana 'i hono 'ao 'aia na'a ne kākaa'i 'aki 'akinautolu kuo nau ma'u 'ae faka'ilonga 'oe manu fekai, mo kinautolu na'e hū ki hono fakatātā. Na'e lī mo'ui 'akinaua fakatou'osi pe ki he ano 'oe afi 'oku vela 'aki 'ae sulifa. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Pea na'e tāmate'i

20 Pea ne u mamata ki ha 'āngelo na'e 'alu hifo mei langi, kuo 'iate ia 'ae kī 'oe luo ta'ehanotakele, mo e ukamea fihifihi mo lahi 'i hono nima. (Abyssos g12) 2 Pea na'a ne puke 'ae fu'u ngata, 'ae ngata motu'a ko ia, 'aia ko e Tēvolo, mo Sētane, pea ne ha'i ia 'i he ta'u 'e mo Mo'oni, pea 'oku ne fai 'ae fakamaau mo e afe, 3 'O ne li ia ki he luo ta'ehanotakele, mo tau 'i he mā'oni'oni. 12 Na'e tatau hono mata tāpuni ia ki ai, pea ne 'ai ki ai 'ae me'a fakama'u, hili ia, 'e vete ange ia 'i ha kuonga si'i. (Abyssos kofu'aki ia 'ae pulupulu kuo unu 'i he toto: pea g12) 4 Pea ne u mamata ki he ngaahi nofo'a 'oku ui hono huafa, Ko e Folofola 'ae 'Otua. 14 faka'e'i'eiki, mo kinautolu na'e nofo ai, pea na'e Pea ko e ngaahi matatau 'i he langi na'a nau tuku 'ae fakamaau kiate kinautolu: pea [ne u muimui kiate ia mo e fanga hoosi hinehina, kuo mamata] ki he ngaahi laumālie 'okinautolu na'e kofu'aki 'ae tupenu mahu'inga, 'oku hinehina tutu'u honau 'ulu ko e me'a 'i he fakamo'oni kia mo ma'a. 15 Pea 'oku 'alu atu mei hono ngutu Sisu, mo e folofola 'ae 'Otua, pea kuo 'ikai te 'ae heletā māsila, koe'uhī ke ne tā 'aki ia 'ae nau hū ki he manu fekai, pe ko hono fakatātā, ngaahi pule'anga: pea te ne pule'i 'akinautolu pea kuo 'ikai te nau ma'u 'ae faka'ilonga 'i 'aki 'ae va'a ukamea: pea 'oku ne malamalaki honau fo'i la'ē, pe 'i honau nima; pea na'a nau 'ae tata'o'anga uaine 'oe kakaha 'oe houhau 'oe mo'ui, mo pule mo Kalaisi 'i he ta'u 'e taha 'Otua Māfimafi. 16 Pea 'oku 'i hono pulupulu mo afe. 5 Ka ko hono toe 'oe pekia, na'e 'ikai te hono tengā 'ae hingoa kuo tohi, KO E TU'I 'OE nau toe mo'ui kae'oua ke kakato 'ae ta'u 'e afe. NGAALI TU'I, MO E 'EIKI 'OE NGAALI 'EIKI. 17 Ko eni 'ae 'uluaki toetu'u. 6 'Oku monu'ia mo Pea ne u mamata 'oku tu'u ha 'āngelo 'i he la'ā; mā'oni'oni ia 'oku ne kau 'i he 'uluaki toetu'u: pea ne kalanga 'aki 'ae le'o lahi, 'o ne pehē ki he 'e 'ikai ikuna 'akinautolu 'e he mate 'angaua, fanga manu kotoa pē 'oku puna 'i he 'atā noa, ka te nau hoko ko e kau taula'eiki 'ae 'Otua "Ha'u 'o fakātōa 'akinautolu ki he 'ohomohe mo Kalaisi, pea te nau pule mo ia 'i he ta'u 'oe 'Otua lahi; 18 koe'uhī ke mou kai 'ae kakano 'e taha afe. 7 Pea ka kakato 'ae ta'u 'e afe, 'e 'oe ngaahi tu'i, mo e kakano 'oe ngaahi 'eikitau, vete ange 'a Sētane mei hono fale fakapōpula, mo e kakano 'oe kau tangata mālohi, mo e 8 Pea 'e 'alu atu ia ke ne kākaa'i 'ae ngaahi kakano 'oe fanga hoosi, mo kinautolu 'oku heka pule'anga 'i he feitu'u 'e fā 'o māmani, 'a Koki ki ai." 19 Pea ne u mamata ki he manu fekai, mo Mekoki, ke tānaki 'o fakataha 'akinautolu mo e ngaahi tu'i 'o māmani, mo 'enau ngaahi na'e tānaki 'o fakataha ke nau tau'i ia 'oku heka 'i he hoosi mo 'ene kautau. 20 Pea na'e mo'ua 'ae manu fekai, pea mo e palōfita loi na'a ne fai 'ae ngaahi mana 'i hono 'ao 'aia na'a ne kākaa'i 'aki 'akinautolu kuo nau ma'u 'ae faka'ilonga 'oe manu fekai, mo kinautolu na'e hū ki hono fakatātā. Na'e lī mo'ui 'akinaua fakatou'osi pe ki he ano 'oe afi 'oku vela 'aki 'ae sulifa. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Pea na'e tāmate'i

10 Pea ko e tēvolo na'a ne kākaa'i 'akinautolu, na'e lī ia ki he ano 'oe afi mo e sulifa, 'aia 'oku 'i ai 'ae manu fekai mo e palōfita loi; pea 'e fakamamahi'i ia 'i he 'aho mo e pō 'o ta'engata pea ta'engata. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Pea ne u mamata ki he nofo'a faka'e'i'eiki 'oku lahi na'e mākona 'ae fanga manu kotoa pē 'i honau pea hinehina, mo ia na'e nofo ai, 'aia na'e puna mei hono 'ao 'ae fonua mo e langi; pea na'e

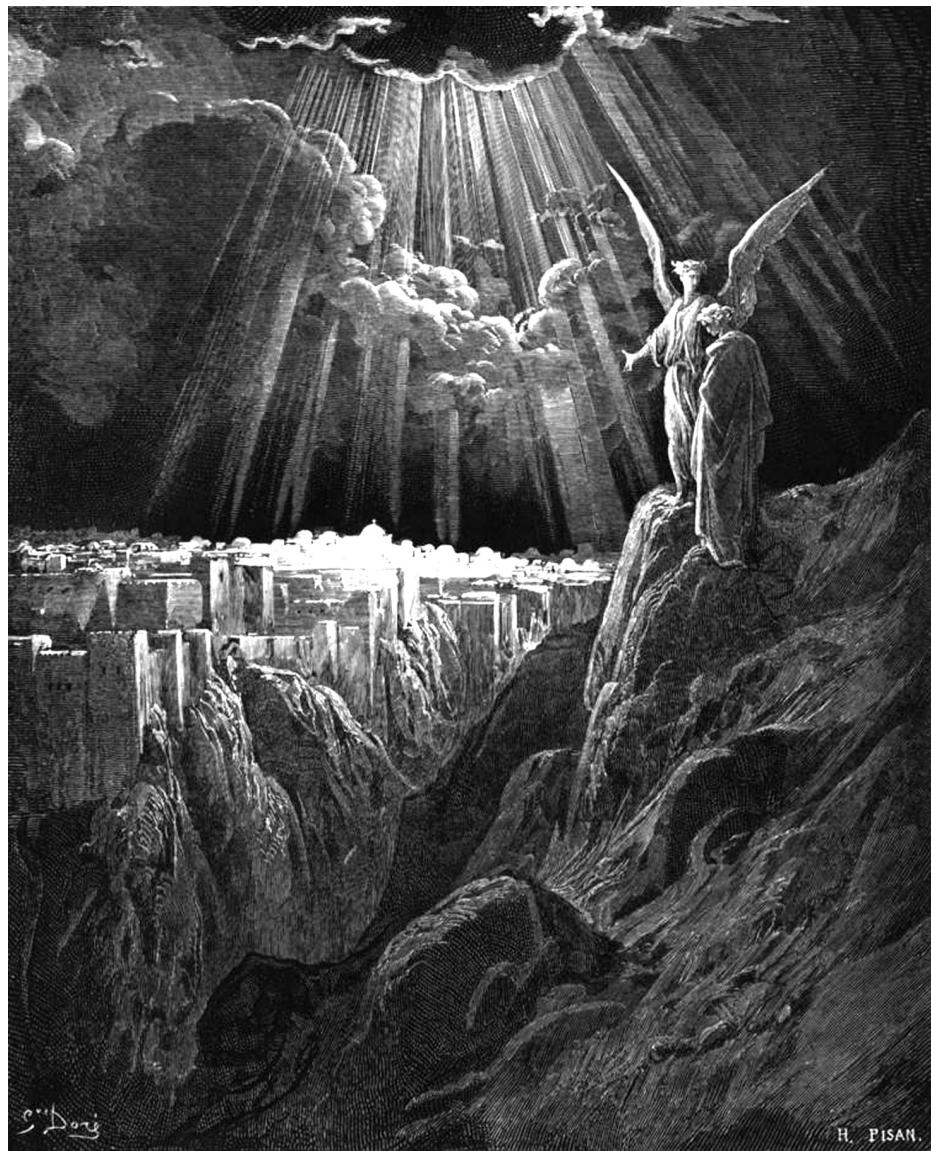
'ikai 'ilo ha potu ki ai. **12** Pea ne u mamata ki 'angaua." (Limnē Pyr g3041 g4442) **9** Pea ko e tokotaha he pekia, 'ae iiki mo e lalahi, na'e tutu'u 'i he 'i he 'āngelo 'e toko fitu, 'akinautolu na'e 'i ai 'ao 'oe 'Otua; pea mo e folahi 'oe ngaahi tohi: 'ae hina 'e fitu kuo fonu 'i he mala'ia fakamui pea folahi mo e tohi 'e taha, 'a ia [ko e tohi] 'e fitu, na'e ha'u kiate au, 'o lea mai kiate au, 'oe mo'ui: pea na'e fakamaau'i 'ae pekia mei mo pehē, "Ha'u ki heni, te u fakahā kiate koe he ngaahi me'a na'e tohi 'i he ngaahi tohi, 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāue. **13** Pea na'e tuku hake 'e he tahi 'ae kakai mate na'e 'i ai; pea tuku hake 'e he fa'itoka mo hētesi 'ae kakai mate na'e 'i ai; pea na'e fakamaau 'akinautolu taki taha 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāue. (Hadēs g86) **14** Pea na'e li 'ae mate mo hētesi ki he ano 'oe afi. Ko eni 'ae mate 'angaua. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) **15** Pea ko ia kotoa pē na'e 'ikai 'ilo kuo tohi 'i he tohi 'oe mo'ui, na'e li ia ki he ano 'oe afi. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Pea ne u mamata ki he langi fo'ou mo e fonua fo'ou; he kuo mole atu 'ae 'uluaki langi mo e 'uluaki fonua; pea na'e 'ikai kei 'i ai ha tahi. **2** Pea ko au Sione, ne u mamata ki he kolo mā'oni'oni, ko Selūsalema fo'ou, 'oku 'alu hifo mei he 'Otua 'i he langi, kuo teuteu 'o hangē ha ta'ahine kuo teu ki hono 'eiki ta'anē. **3** Pea ne u fanongo ki he le'o lahi mei he langi, 'oku pehē, "Vakai, ko e fale fehikitaki 'oe 'Otua 'oku 'i he kakai, pea 'e nofo ia mo kinautolu; pea te nau hoko ko hono kakai, pea 'e 'iate kinautolu 'ae 'Otua, ko honau 'Otua. **4** Pea 'e holoholo 'e he 'Otua 'ae lo'imata kotoa pē mei honau mata; pea 'e 'ikai kei ai ha mate, pe ha ongosia, pe ha tangi, pea 'e 'ikai kei ai ha mamahi; he kuo mole atu 'ae ngaahi me'a mu'a." **5** Pea ko ia na'e nofo 'i he nofo'a faka'e'i'eiki na'e pehē 'e ia, "Vakai, 'oku ou fakafo'ou 'ae ngaahi me'a kotoa pē." Pea ne pehē mai kiate au, "Tohi: he 'oku mo'oni mo totonu 'ae ngaahi lea ni." **6** Pea ne pehē mai kiate au, "Kuo fai ia. Ko au ko e 'Alifa mo 'Omeka, ko e kamata'anga mo e ngata'anga. Te u foaki ta'etotongi mei he matavai mo'ui kiate ia 'oku fieinu. **7** Ko ia ia 'e ikuna, 'e ma'u 'e ia 'ae ngaahi me'a kotoa pē; pea teu hoko ko hono 'Otua, pea 'e hoko ia ko hoku foha. **8** Ka ko e loto fo'i, mo e ta'etui, mo e fakalielia, mo e kau fakapō, mo e kau fe'auaki, mo e kau fiemana, mo e kau tauhi tamapua, mo e loi kotoa pē, ko honau toft'a 'oku 'i he ano 'oku vela 'i he afi mo e sulifa: 'aia ko e mate 'ae ta'ahine, ko e uaifi 'oe Lami." **10** Pea na'e 'āvea au 'i he laumālie ki ha mo'unga lahi mo mā'olunga 'o ne fakahā kiate au 'ae kolo lahi ko ia, 'ae Selūsalema mā'oni'oni, 'oku 'alu hifo mei loto langi mei he 'Otua, **11** Kuo 'i ai 'ae nāunau 'oe 'Otua: pea ko hono maama na'e tatau mo e maka koloa mahu'inga lahi 'aupito, 'io, 'e hangē ko e maka ko e sasipa, 'oku 'āsinisini 'o hangē ko e kalisitala; **12** Pea na'e ai hono 'a na'e lahi mo mā'olunga, pea na'e hongofulu ma ua hono ngaahi matapā, pea na'e 'i he ngaahi matapā 'ae 'āngelo 'e toko hongofulu ma toko ua, pea na'e tohi 'i ai 'ae hingoa, 'a ia [ko e hingoa] 'oe fa'ahinga 'e hongofulu ma ua 'oe fānau 'a 'Isileli: **13** Na'e tolu 'ae matapā ki he potu hahake; na'e tolu 'ae matapā ki he potu tokelau; na'e tolu 'ae matapā ki he potu tonga; na'e tolu 'ae matapā ki he potu lulunga. **14** Pea ko e 'ā 'oe kolo, na'e hongofulu ma ua hono ngaahi tu'unga, pea na'e 'i ai 'ae hingoa 'ae 'aposetolo 'e toko hongofulu ma toko ua 'oe lami. **15** Pea ko ia na'a ne talanoa mai kiate au, na'a ne ma'u 'ae va'a kaho koula, ke fuofua 'aki 'ae kolo, mo hono ngaahi matapā, mo hono 'ā. **16** Pea 'oku tapa fā tatau pe 'ae kolo, pea 'oku tatau hono lōloa mo hono māukupu: pea ne fuofua 'aki 'ae va'a kaho 'ae kolo, ko e maile 'e taha afe mo e nimangeau. Ko hono lōloa mo hono māukupu mo hono mā'olunga 'oku tatau pe. **17** Pea na'e fuofua 'ae 'ā, ko e kiupite 'e teau ma fāngofulu ma fā, 'i he fuofua 'oe tangata, 'a ia, ko e 'āngelo. **18** Pea na'e langa 'aki 'a hono 'ā 'ae sasipa: pea ko e kolo ko e koula haohaoa, 'o hangē ha sio'ata 'āsinisini. **19** Pea ko e ngaahi tu'unga 'oe 'ā 'oe kolo, na'e sipa; ko hono ua, ko e safafia; ko hono tolu, ko e kalisitone; ko hono fā, ko e 'emalata; **20** Ko hono nima, ko e satoniki; ko hono ono, ko e satio; ko hono fitu, ko e kalisolaite; ko hono valu, ko e pelili; ko hono hiva, ko e topasi ko hono hongofulu, ko e kelaisapaso ko hono hongofulu ma taha, ko e sasini; ko hono hongofulu ma ua, ko e 'ametisi.

21 Pea ko hono matapā 'e hongofulu ma ua, ko e mo mamata, ne u fo'ohifo ke hū 'i he va'e 'oe mata'itofe 'e hongofulu ma ua; na'e taki taha 'āngelo na'a ne fakahā kiate au 'ae ngaahi me'a pe 'ae mata'itofe 'i he matapā: pea ko e hala ni. **9** Pea pehē mai 'e ia kiate au, "Vakai ke 'oua: lahi 'oe kolo, ko e koula haohaoa, 'o hangē ha he ko ho'o kaungā tamaio'eiki au, pea 'oku ou sio'ata 'āsinisini. **22** Pea na'e 'ikai te u mamata 'i 'i ho kāinga ko e kau palōfita, pea 'okinautolu ai ki ha fale tapu: he ko hono fale tapu 'o'ona 'oku nau fai 'ae ngaahi lea 'oe tohi ni: hū ki 'ae 'Eiki ko e 'Otua Māfimafi pea mo e Lami. **23** he 'Otua." **10** Pea pehē 'e ia kiate au, "'Oua Pea na'e 'ikai 'aonga 'ae la'ā ki he kolo, pe ko e na'a ke fakama'u 'ae ngaahi lea 'oe kikite 'i he māhina, ke ulo 'i ai: he 'oku fakamaama ia 'e tohi ni: he kuo ofi hono kuonga. **11** Ko ia 'oku he naunau 'oe 'Otua, pea ko e Lami, ko hono ta'eangatonu, tuku ia ke ta'eangatonu ai pe: maama ia 'o'ona. **24** Pea ko e ngaahi pule'anga pea ko ia 'oku 'uli, tuku ia ke 'uli ai pe: pea ko 'o kinautolu 'e fakamo'ui te nau 'a'eva 'i hono ia 'oku angatonu, tuku ia ke angatonu ai pe: maama: pea 'oku 'omi ki ai 'e he ngaahi tu'i 'o pea ko ia 'oku mā'oni'oni, tuku ia ke mā'oni'oni māmanī 'a honau nāunau mo e faka'apa'apa. ai pe." **12** Pea vakai, "'Oku ou ha'u vave; pea **25** Pea 'e 'ikai tāpuni 'a hono ngaahi matapā 'i 'oku 'iate au 'eku totongi ke 'atu ki he kakai taki he 'aho; he koe'uhī 'e 'ikai 'i ai ha pō. **26** Pea te taha 'o fakatatau ki he'ene ngāue." **13** Ko au nau 'omi ki ai 'ae nāunau mo e faka'apa'apa 'oe ko e 'Alifa mo 'Omeka, ko e kamata'anga mo e ngaahi pule'anga. **27** Pea 'e 'ikai 'aupito hū ki ai ngata'anga, ko e 'uluaki mo e kimui. **14** 'Oku ha me'a 'oku faka'uli, pe fai fakalielia, pe loi: ka monū'ia 'akinautolu 'oku fai 'ene ngaahi fekau, ko kinautolu pe 'oku tohi 'i he tohi 'oe mo'ui 'ae koe'uhī ke ngofua kiate kinautolu 'ae 'akau 'oe mo'ui, pea nau hū 'i he ngaahi matapā ki he kolo. **15** He 'oku 'i tua'ā 'ae fanga kuli, mo e kau fiemana, mo e kau fe'auaki, mo e kau fakapō, mo e kau tauhi tamapua, mo ia kotoa pē 'oku 'ofa mo fakatupu loi. **16** "Ko au Sisu, kuo u fekau 'eku 'āngelo ke fakahā atu kiate kimoutolu 'ae ngaahi me'a ni 'i he ngaahi siasi. Ko au ko e aka mo e hako 'o Tevita, pea ko e fetu'u ngingila 'oe pongipongi." **17** Pea 'oku pehē 'e he Laumālie mo e ta'ahine, "Ha'u." Pea ke pehē mo ia 'oku ne fanongo, "Ha'u." Pea mo ia 'oku fieinua, ke ha'u ia. Pea ko ia 'oku loto ki ai, ke ne to'o ta'etotongi 'e ia 'ae vai 'oe mo'ui. **18** He 'oku ou fakahā ki he kakai kotoa pē 'oku fanongo ki he ngaahi lea 'oe kikite 'i he tohi ni, Kapau 'e fakalahi 'e ha tangata ki he ngaahi me'a ni, 'e fakalahi 'e he 'Otua kiate ia 'i he ngaahi mala'ia kuo tohi 'i he tohi ni: **19** Pea kapau 'e to'o 'e ha tangata mei he ngaahi lea 'oe tohi 'oe kikite ni, 'e to'o 'e he 'Otua 'a hono 'inasi mei he tohi 'oe mo'ui, pea mei he kolo mā'oni'oni, pea mo e ngaahi me'a kuo tohi 'i he tohi ni. **20** Ko ia 'oku ne fakahā 'ae ngaahi me'a ni; 'oku pehē 'e ia, "Ko e mo'oni 'oku ou ha'u vave;" 'Emeni. 'Io, ke pehē, 'Eiki Sisu, ke ke hā'ele mai. **21** Ko e 'alo'ofa 'a hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi ke 'iate kimoutolu kotoa pē. 'Emeni.

22 Pea na'a ne fakahā kiate au 'ae vaitafe ma'a 'oe vai mo'ui, 'āsinisini 'o hangē ko e kalisitala, pea 'oku ha'u mei he 'afio'anga 'oe 'Otua mo e Lami. **2** 'I he loto hala lahi 'o ia, pea 'i hono kauvai fakatou'osi, na'e 'i ai 'ae 'akau 'oe mo'ui, na'e tupu ai 'ae fua kehekehe 'e hongofulu ma ua, pea fua ia 'i he māhina kotoa pē: pea ko hono lou'akau, ko e me'a fakamo'ui 'oe ngaahi pule'anga. **3** Pea 'e 'ikai kei ai ha mala'ia: he ko e 'afio'anga 'oe 'Otua mo e Lami 'e tu'u 'i ai; pea 'e tauhi ia 'e he'ene kau tamaio'eiki: **4** Pea te nau mamata ki hono fofonga pea 'e 'i honau fo'i la'ē 'a hono huafa. **5** Pea 'e 'ikai 'i ai ha pō; pea 'oku 'ikai 'aonga ki ai ha maama, pe ko e ulo 'oe la'ā; he 'oku fakamāmangia 'akinautolu 'e he 'Eiki ko e 'Otua: pea te nau pule 'o ta'engata pea ta'engata. (aiōn **g165**) **6** Pea na'e pehē mai 'e ia kiate au, "'Oku totonu mo mo'oni 'ae ngaahi lea ni: pea ko e 'Eiki ko e 'Otua 'oe kau palōfita mā'oni'oni," Kuo ne fekau 'ene 'āngelo ke fakahā ki he'ene kau tamaio'eiki 'ae ngaahi me'a 'e to'oto'o 'a hono fai. **7** "Vakai, 'oku ou ha'u vave: 'oku monū'ia ia 'oku ne fai 'ae ngaahi lea 'oe kikite 'oe tohi ni." **8** Pea ko au Sione, ne u mamata mo fanongo ki he ngaahi me'a ni. Pea 'i he'eku fanongo

Pea ko au Sione, ne u mamata ki he kolo mā'oni'oni, ko Selūsalema fo'ou, 'oku 'alu hifo mei
he 'Otua 'i he langi, kuo teuteu 'o hangē ha ta'ahine kuo teu ki hono 'eiki ta'ane. Pea ne u
fanongo ki he le'o lahi mei he langi, 'oku pehē, "Vakai, ko e fale fehikitaki 'oe 'Otua 'oku 'i he
kakai, pea 'e nofo ia mo kinautolu; pea te nau hoko ko hono kakai,
pea 'e 'iate kinautolu 'ae 'Otua, ko honau 'Otua.

Fakahā 21:2-3

Tohi Fakahinohino

Tongan at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Ngaahi lea

Tongan at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Ngaahi lea +

AionianBible.org/Bibles/Tongan---Revised-West-Version/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Loma 10:7
Fakahā 9:1
Fakahā 9:2
Fakahā 9:11
Fakahā 11:7
Fakahā 17:8
Fakahā 20:1
Fakahā 20:3

Kau 'Apostolo 3:21
Kau 'Apostolo 15:18
Loma 1:25
Loma 9:5
Loma 11:36
Loma 12:2
Loma 16:27
1 Kolinitō 1:20
1 Kolinitō 2:6
1 Kolinitō 2:7
1 Kolinitō 2:8
1 Kolinitō 3:18
1 Kolinitō 8:13
1 Kolinitō 10:11
2 Kolinitō 4:4
2 Kolinitō 9:9
2 Kolinitō 11:31
Kaletia 1:4
Kaletia 1:5
'Efesō 1:21
'Efesō 2:2
'Efesō 2:7
'Efesō 3:9
'Efesō 3:11
'Efesō 3:21
'Efesō 6:12
Filipai 4:20
Kolose 1:26
1 Timote 1:17
1 Timote 6:17
2 Timote 4:10
2 Timote 4:18
Taitusi 2:12
Hepelū 1:2
Hepelū 1:8
Hepelū 5:6
Hepelū 6:5
Hepelū 6:20
Hepelū 7:17
Hepelū 7:21
Hepelū 7:24
Hepelū 7:28
Hepelū 9:26
Hepelū 11:3
Hepelū 13:8
Hepelū 13:21
1 Pita 1:23

aïdios

Loma 1:20
Siute 1:6

1 Pita 4:11
1 Pita 5:11
2 Pita 3:18
1 Sione 2:17
2 Sione 1:2
Siute 1:13
Siute 1:25
Fakahā 1:6
Fakahā 1:18
Fakahā 4:9
Fakahā 4:10
Fakahā 5:13
Fakahā 7:12
Fakahā 10:6
Fakahā 11:15
Fakahā 14:11
Fakahā 15:7
Fakahā 19:3
Fakahā 20:10
Fakahā 22:5

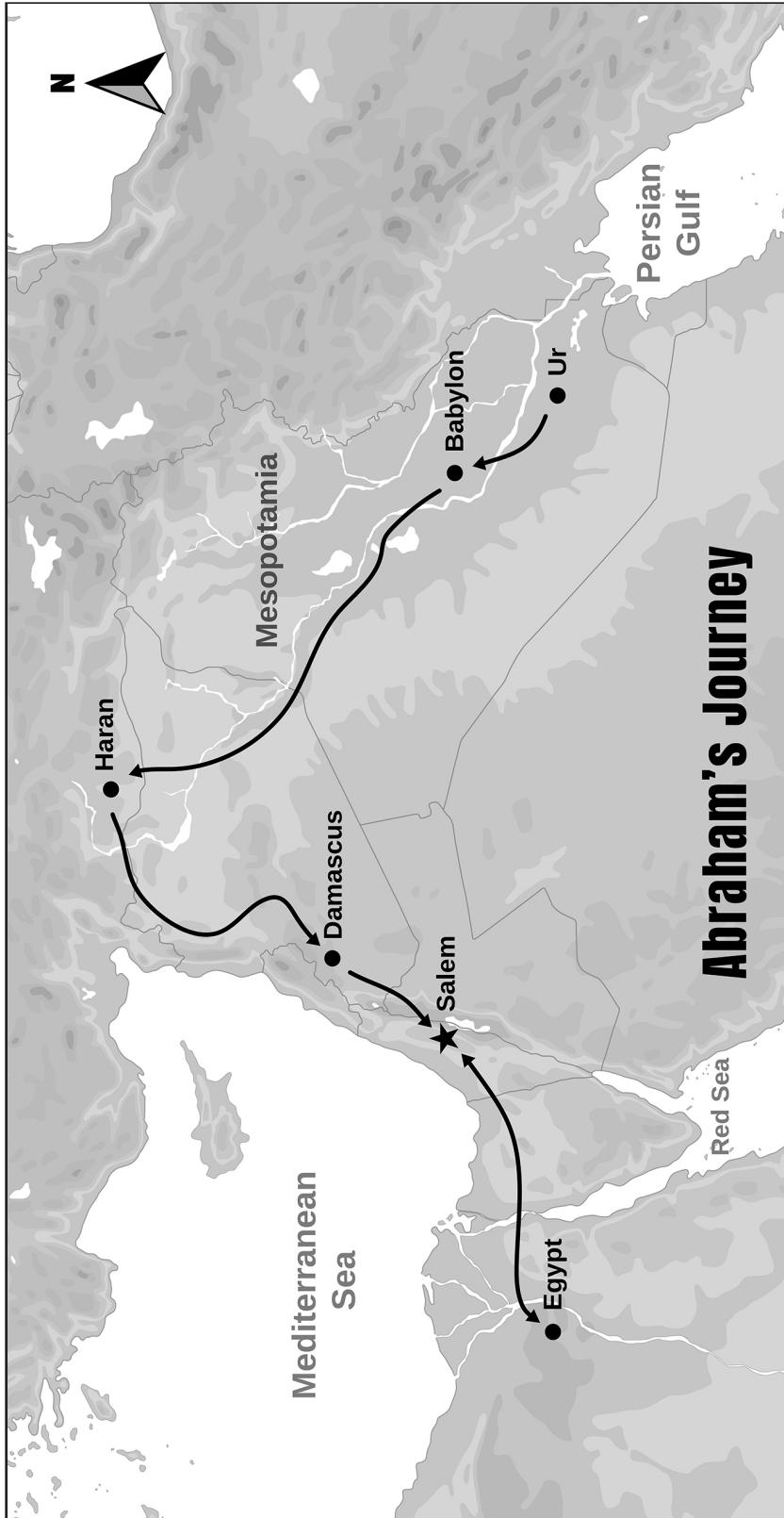
aiōn

Mātiu 12:32
Mātiu 13:22
Mātiu 13:39
Mātiu 13:40
Mātiu 13:49
Mātiu 21:19
Mātiu 24:3
Mātiu 28:20
Ma'ake 3:29
Ma'ake 4:19
Ma'ake 10:30
Ma'ake 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
Sione 4:14
Sione 6:51
Sione 6:58
Sione 8:35
Sione 8:51
Sione 8:52
Sione 9:32
Sione 10:28
Sione 11:26
Sione 12:34
Sione 13:8
Sione 14:16

aiōnios

Mātiu 18:8
Mātiu 19:16
Mātiu 19:29
Mātiu 25:41
Mātiu 25:46
Ma'ake 3:29
Ma'ake 10:17
Ma'ake 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
Sione 3:15
Sione 3:16
Sione 3:36
Sione 4:14
Sione 4:36
Sione 5:24
Sione 5:39
Sione 6:27
Sione 6:40
Sione 6:47
Sione 6:54
Sione 6:68

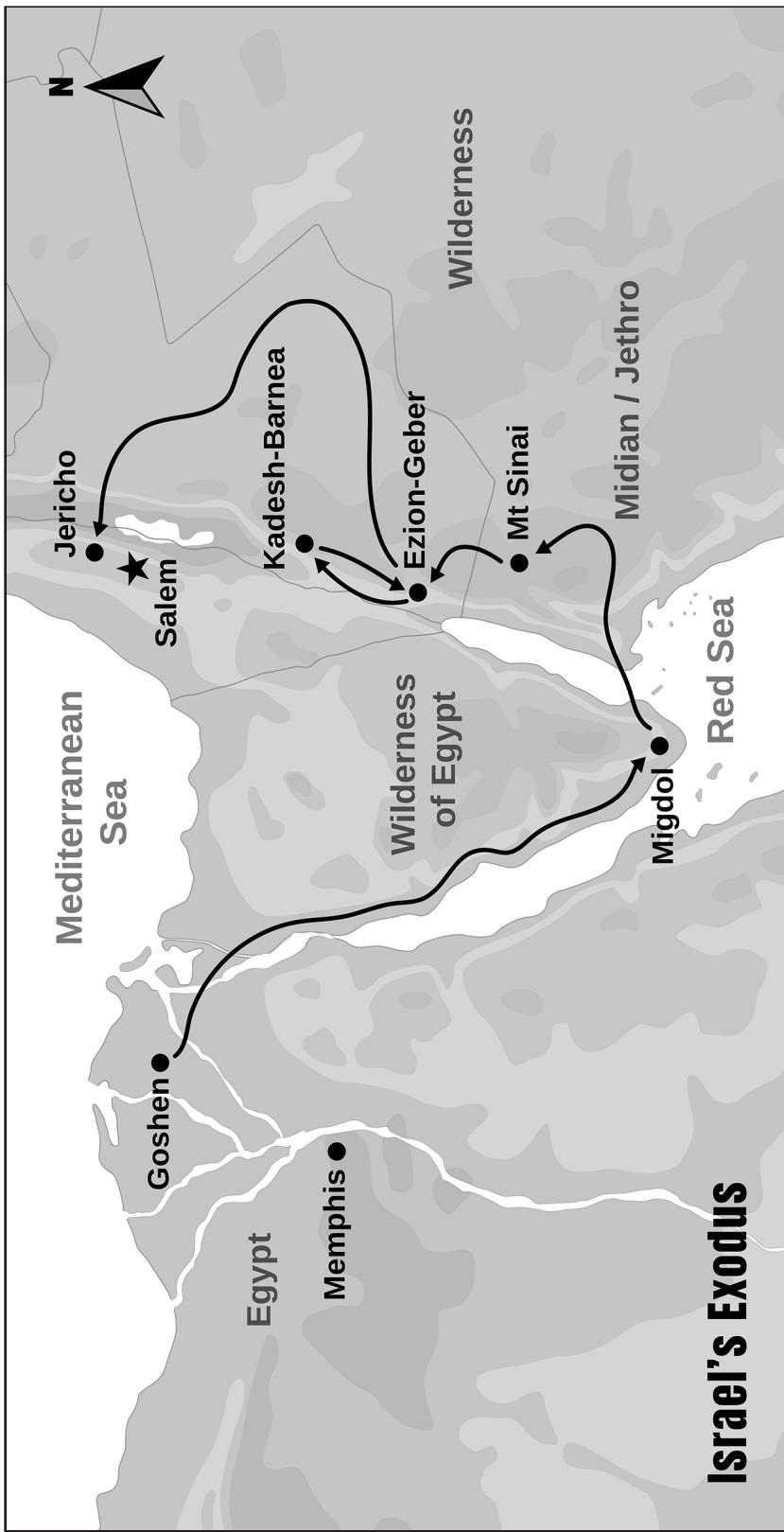
Sione 10:28	Ma'ake 9:45	Saame 116:3
Sione 12:25	Ma'ake 9:47	Saame 139:8
Sione 12:50	Luke 12:5	Saame 141:7
Sione 17:2	Semisi 3:6	Lea Fakatātā 1:12
Sione 17:3	Hadēs	Lea Fakatātā 5:5
Kau 'Aposetolo 13:46	Mātiu 11:23	Lea Fakatātā 7:27
Kau 'Aposetolo 13:48	Mātiu 16:18	Lea Fakatātā 9:18
Loma 2:7	Luke 10:15	Lea Fakatātā 15:11
Loma 5:21	Luke 16:23	Lea Fakatātā 15:24
Loma 6:22	Kau 'Aposetolo 2:27	Lea Fakatātā 23:14
Loma 6:23	Kau 'Aposetolo 2:31	Lea Fakatātā 27:20
Loma 16:25	1 Kolinitō 15:55	Lea Fakatātā 30:16
Loma 16:26	Fakahā 1:18	Tangata Malanga 9:10
2 Kolinitō 4:17	Fakahā 6:8	Hiva 'a Solomone 8:6
2 Kolinitō 4:18	Fakahā 20:13	'Isaia 5:14
2 Kolinitō 5:1	Fakahā 20:14	'Isaia 7:11
Kaletia 6:8	Limnē Pyr	'Isaia 14:9
2 Tesalonaika 1:9	Fakahā 19:20	'Isaia 14:11
2 Tesalonaika 2:16	Fakahā 20:10	'Isaia 14:15
1 Timote 1:16	Fakahā 20:14	'Isaia 28:15
1 Timote 6:12	Fakahā 20:15	'Isaia 28:18
1 Timote 6:16	Fakahā 21:8	'Isaia 38:10
2 Timote 1:9	Sheol	'Isaia 38:18
2 Timote 2:10	Senesi 37:35	'Isaia 57:9
Taitusi 1:2	Senesi 42:38	'Isikieli 31:15
Taitusi 3:7	Senesi 44:29	'Isikieli 31:16
Filimone 1:15	Senesi 44:31	'Isikieli 31:17
Hepelū 5:9	Nomipā 16:30	'Isikieli 32:21
Hepelū 6:2	Nomipā 16:33	'Isikieli 32:27
Hepelū 9:12	Teutalonomē 32:22	Hosea 13:14
Hepelū 9:14	1 Samuelā 2:6	'Amosi 9:2
Hepelū 9:15	2 Samuelā 22:6	Siona 2:2
Hepelū 13:20	1 Tu'i 2:6	Hapakuki 2:5
1 Pita 5:10	1 Tu'i 2:9	Tartaroō
2 Pita 1:11	Siope 7:9	2 Pita 2:4
1 Sione 1:2	Siope 11:8	Questioned
1 Sione 2:25	Siope 14:13	2 Pita 2:17
1 Sione 3:15	Siope 17:13	
1 Sione 5:11	Siope 17:16	
1 Sione 5:13	Siope 21:13	
1 Sione 5:20	Siope 24:19	
Siute 1:7	Siope 26:6	
Siute 1:21	Saame 6:5	
Fakahā 14:6	Saame 9:17	
eleēsē	Saame 16:10	
Loma 11:32	Saame 18:5	
Geenna	Saame 30:3	
Mātiu 5:22	Saame 31:17	
Mātiu 5:29	Saame 49:14	
Mātiu 5:30	Saame 49:15	
Mātiu 10:28	Saame 55:15	
Mātiu 18:9	Saame 86:13	
Mātiu 23:15	Saame 88:3	
Mātiu 23:33	Saame 89:48	
Ma'ake 9:43		

Abraham's Journey

Ko e tui na'e talangofua ai a 'Epaldahame, i hono ui ia ke 'alu atu ki ha potu te ne ma'u 'amnui ko e nofo'angaa; pea na'a ne fononga atu, o 'ikai te ne 'ilo pe ko 'ene 'alu ki ū.

- Hebelū 11:8

Pea ko 'eni, i he tukuangē 'ae kakai' ē Felo ke nau 'ālu, na'e ikai tataki 'akinautolu 'e he 'Otua 'i he hala 'oe fonua 'oe kau Filistitia, neongo hono ofi ia; he na'e pehē 'e he 'Otua, Telia nā'a fakatomala 'ae kakai 'i he ēnau mamata ki he tau, pea te nau foki ki 'Isipite. - 'Ekisotosi 13:17

Mediterranean
Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-
Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★

Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Syria

Decapolis

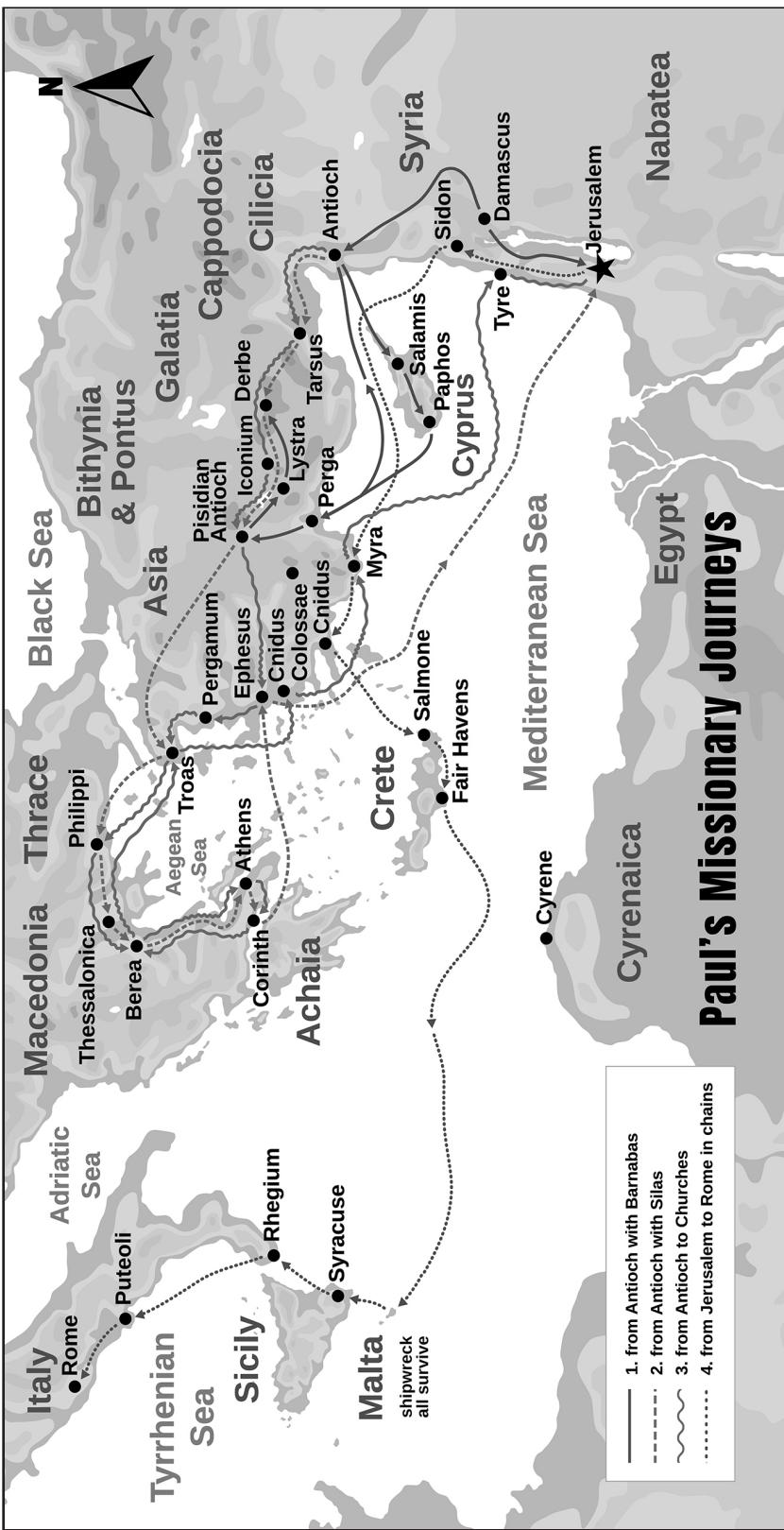
Peraea

Jericho

Jesus' Journeys

He na'e 'ikai ke ha'u ae Fohia 'oe tangata ke tauhia ia, ka ke tauhi, pea ke foaki 'ene mo'ui ko e hahu'i 'oe tokolahi. - Ma'a ke 10:45

Paul's Missionary Journeys

Ko au Paula ko e tamai'o'eiki 'a Sisu Kalaisi, kuo fili ko e 'aposetolo, mo valhei ki he ongoongolelei 'ae 'Otua, - Loma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Revelation 20:13 Thalaasa				
				Revelation 19:20 Lake of Fire				
				Revelation 20:2 Abyss				

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Tu‘utu‘uni

Tongan at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Ko ia ke 'ālu 'akimoutolu, 'o fakalotu i 'ae nagaahi pule' anga kotoa pē, 'o papitaiso 'akinautolu i he huafā 'oe Tamai, mo e 'Alo, mo e Laumālie Mā'oni'omi: - Mātiu 28:19

